RADU TUDORAN

RADU TUDORAN

TOATE PÂNZELE SUS!

CUPRINS:

PARTEA ÎNTÂI.
La poarta Levantului.
I. Fiecare epavă îşi are taina ei... 5
II. Şi oamenii au tainele lor 27
III. Întâmplări la sfârşitul lui martie 55
IV. Plutaşul năzdrăvan 71
V. Echipajul 84
VI. Paznicul farului 92
VII. Cherestea pentru Pireu 110
PARTEA A DOUA.
Ultima sirenă.
VIII. Oprire la Ţarigrad 122
IX. „Drum bun, domnule Vaillant!” 142
X. Glasurile mării 163
XI. Un călugăr ciudat 173
XII. Adnana 188
XIII. Rechinii 201
XIV. Altfel de primejdii 220
XV. Din cartea prieteniei 239
XVI. Cântecul sirenei 254
XVII. Când se împotmoleşte ancora 272
PARTEA A TREIA.
Crucea Sudului.
XVIII. Invizibilul Martin Stricland 287
XIX. Sub coasta africană 296
XX. Uraganul 308
XXI. Plânsul plutaşului 320
XXII. Primăvară în Brazilia 334
XXIII. La concurenţă cu preşedintele Uruguaiului 342
XXIV. Închisorile Argentinei 353

XXV. Capul celor Unsprezece Mii de Fecioare 368
PARTEA A PATRA.
Alcalufii.
XXVI. Barul Cristofor Columb 373
XXVII. Uiliaul 385
XXVIII. Ţărmul de aur 397
XXIX. Satul alcalufilor 410
XXX. Pământul necunoscut 426
XXXI. Răfuiala 436
XXXII. Viteazul Ismail 444
XXXIII. Zgripţuroaica de la Milky Way 452
XXXIV. Unde se sfârşeşte – şi unde începe aventura 459
ANEXĂ.
Mic manual marinăresc 467

CAPITOLUL I.

Fiecare epavă îşi are taina ei…

Pe la jumătatea lui martie 1881, corabia grecească Penelopa, încărcată vârtos cu cereale, grâu de Bărăgan, dulce, cu bobul greu, cobora gâfâind pe braţul de mijloc al Dunării, către Sulina, ca să iasă în mare şi să ia drumul Patridei, la Pireu.

Căpitanul ei era kir Iani Ghinis – negustor iscusit şi marinar bătrân, botezat de toate furtunile arhipelagului grecesc. Numai că în această călătorie, kir Iani îşi cam greşise socotelile şi cu navigaţia, şi cu negustoria. Intrată pe Dunăre la începutul lui decembrie anul trecut, Penelopa fusese prinsă de gheţuri timpurii la Brăila, şi abia izbutise să se strecoare printre sloiuri, ca să ajungă la loc potrivit de iernare, pe canalul Măcin. Şi iaca aşa, dacă ţii seama că o corabie care stă ţeapănă la mal nu bagă nimic în punga stăpânului, ci dimpotrivă, stoarce din ea în fiecare zi, ai să înţelegi de ce în această iarnă, trei cute adânci se iviseră pe fruntea căpitanului, singurul loc unde îşi mai putea găsi loc

vreo cută, pe o faţă brăzdată în toate chipurile de zbârcituri.

Fiindcă vezi, gheaţa e ticăloasă; o auzi noaptea trosnind, strângând pântecele corăbiei în chingi – şi gâfâi şi gâfâi, ca şi cum ai sta pe brânci, cu un sac de o sută de ocale în spinare – şi visezi la arhipelag, la portocali şi la lămâi, şi zadarnic baţi cu pumnul în tambuchiul1 cabinei de la prova de unde se ridică miros de berbec fript şi unde oamenii din echipaj – pezevenghii! – fac chiolhan cu banii tăi. Şi zadarnic strigi:

— Bre Nicola, bre Lachi, bre Gherasim, aveţi grijă de gheaţă, bre! Ce, aţi căpiat, ori nu m-auziţi?

Gheaţa trebuie spartă în fiecare zi, de jur împrejur, ca să nu te sugrume, dar pezevenghii stau la căldură, mănâncă berbec fript, cântă şi benchetuiesc.

— Bre Ismail, bre Marulis, aveţi grijă, bre, că mă nenorociţi!

Of, şi după multe asemenea nopţi de chin, într-o zi, din plumburiu, cerul se face albăstrui, gheţurile se umflă şi trosnesc şi p-ormă încep să curgă sloiuri – şi acum, kir Iani, să te ţii! Sloiurile vin mugind şi se încalecă şi trosnesc şi căpitanul aleargă pe punte, cu capul gol, scăldat în sudori, aburind ca un ceaun pus la fiert – şi strigă deznădăjduit:

— Mai bine să-mi rupă mie un picior! Hei, măi băieţi, măi, dragii mei! N-auzi, Nicola, n-auzi, Marulis, nici tu, Gherasim, hoţilor! Lachi, Ismail, prieteni scumpi, puneţi mâna, puneţi mâna, pezevenghi ce sunteţi!

Sloiurile scrâşnesc, corabia trosneşte şi plânge, şi kir Iani se dă cu fruntea de parapet, pierdut…

Ah, şi unde-s portocalii şi lămâii şi arhipelagul cu insule verzi!

Pe urmă, gheţurile se duc, se duc, dar corabia are bordajul crăpat şi ia apă şi pezevenghii trag la pompă numai c-o mână, iar cu cealaltă se scarpină în tur, privind la cerul curat şi rânjind bucuroşi, cu dinţii lor mari, ca de cal, care toată iarna au mestecat de pomană berbec fript. Douăzeci

de berbeci, kir Iani i-a plătit şi i-a scris în carnet, douăzeci de berbeci şi şaptesprezece vedre de vin, ptiu! şi patru sute cincizeci de pâini – să te iei cu mâinile de păr!

Ei, şi acu să vedem cum mergem la Pireu? Corabia trebuie trasă pe mal, aici se cer multe parale, că vin cincizeci de hoţomani, cu odgoane, cu argaţi, cu manele şi cu un vătaf afurisit, o namilă de om din Brăiliţa, cu ciomag la subsuoară şi cu cuţit la brâu.

— Treizeci de icosari! zice vătaful. Atât să ne dai; niciunul mai puţin.

Kir Iani îşi bagă degetele în gât şi începe să horcăie, ca un spânzurat.

— Huo, pezevenghi ţe sunteţi! izbuteşte să gâfâie, în sfârşit, arătându-şi furia în acel grai valah cu iz de arhipelag, cunoscut prin porturile dunărene până şi azi. Treizeţi de icosari ca să tradzeţi corabia pe malu? Mai bine îi dau focu cu mâna mea!

Oamenii îl privesc neclintiţi şi răi, că toată iarna n-au mâncat – şi-o să mai treacă multă vreme până să prindă la ananghie alt căpitan de vas.

— Dacă vrei să-i dai foc, a-ncoa' o para să-ţi aduc un kil dă gaz! zice vătaful, rânjind.

— Bre, oameni buni, aveţi inimă, bre! se roagă kir Iani, înmuiat.

— Lasă inima în pace, că pe noi ne taie la ramazan! se amestecă în vorbă un om, mişcându-şi muchia palmei pe pântece, cu gestul care lui kir Iani îi e atât de cunoscut, din frecăturile sale cu hamalii şi cu celelalte neamuri de pezevenghi din atâtea porturi colindate de el.

— Corabie mare, jupâne! adaugă un alt om. Asta încarcă opt vagoane; dintr-un transport te îmbogăţeşti!

Kir Iani îl priveşte uluit. Până mai ieri-alaltăieri, haimanalele astea nici nu ştiau ce-i acela drum de fier, şi-acum socotesc încărcătura în vagoane, ca la Stambul sau la Pireu.

— Da' de unde, oameni buni! zice, după ce s-a dezmeticit. Care corabie?! Un barcazu nenoroţitu! Trei vagoane mari şi late dacă potu să încarcu – şi-aşa încă e prea multu; niţi nu stiu dacă nu mă scufundu pe drumu.

Dar ce atâta vorbă? Treizeci de icosari au cerut, treizeci le dai. Mâine au să ceară patruzeci – şi n-o să-ţi rămână, într-adevăr, decât să iei o sticlă de gaz, s-o verşi jumătate pe punte, jumătate în hambar, să dai foc şi p-ormă să pleci la Stambul cu vreun caic turcesc, fiindcă o să-ţi fie ruşine să te arăţi atât de prăpădit în faţa unui căpitan simpatriot.

În sfârşit, cu gâfâieli, cu scârţâieli, corabia e trasă pe mal, în gemetele căpitanului deznădăjduit… Ah, fraţicule, biata corabie, cinci scânduri din bordaj sunt făcute praf! Acum vin marangozii cu scule de dulgher, alţi pezevenghi, care vor şi ei icosari. Pe urmă apucă-te de călăfătuit, de cătrănit, tocmeşte-te iarăşi cu hoţomanii de la început, să-ţi dea corabia la apă, altfel putrezeşti pe mal – şi nu-i timp de pierdut, că mugurul sălciei a început să se umfle, cum se umflă apele Dunării, cenuşii, şi dacă nu te grăbeşti să încarci, acu'-acu' încep să vină căpitanii din jos şi într-o săptămână preţul grâului se urcă de zece ori…

Într-adevăr, de data asta kir Iani o greşise şi cu navigaţia, şi cu negustoria. Dar acum, de bine, de rău, corabia aluneca la vale, spre mare, spre arhipelagul cu portocalii şi cu lămâii înfloriţi, lăsând necazurile în urmă, în susul fluviului învolburat, peste care apăsau ultimii nori de martie, duşmănoşi şi posomorâţi.

Penelopa era o corabie nu prea mare, mai curând un barcaz – cum spunea însuşi căpitanul când voia să se arate umil – un barcaz cu două catarge şi cu pânze puţine, care putea să încarce, nici opt vagoane, dar nici trei, ci, ca la o bună tocmeală, taman vreo cinci, aşa cum încărcase acum. Sub această povară, vasul intra în apă destul de mult, nelăsând deasupra decât vreo patru palme de bordaj, atât cât să poată înfrunta oarecare valuri cuminţi. Cât despre furtună, mai bine să n-o întâlneşti! Dar, măcar în această

privinţă, iscusinţa căpitanului nu dăduse niciodată greş în cei aproape douăzeci de ani de când naviga pe aici. El ştia să aştepte vântul potrivit şi să se adăpostească în porturi cu mult înainte de a fi prea târziu, chiar dacă în chipul acesta îşi lungea drumul cu zile întregi sau cu săptămâni…

Soarele, care bătea din faţă apropiindu-se de nămiezi, făcea să lucească pe scândura înnegrită a bordajului numele corăbiei, scris de o parte şi de alta a etravei, cu litere verzi, împrospătate de curând cu mare dichis. Sufla un vânt plin, de la apus, şi vasul, cu vela mare într-un bord, cu vela mică în celălalt, se mişca binişor, făgăduind să ajungă la Sulina către ora trei.

Căpitanul stătea el însuşi la cârmă, fiindcă pe acest braţ îngust şi cu vânt din pupa, prielnic dar primejdios, nu se încumeta să-şi lase soarta în mâna nimănui.

Venind prilejul acum, trebuie spus despre kir Iani Ghinis că era un om pirpiriu, cu un cap scofâlcit, cu fălci lăbărţate, pline de ţepi cenuşii – un om pe care n-ai fi dat două parale dacă n-ar fi avut ochii aceia, nişte ochi mici şi apropiaţi, dar atât de vii, încât spuneau singuri cât preţuieşte stăpânul lor. Ca îmbrăcăminte, căpitanul nostru nu se deosebea cu nimic de ceilalţi căpitani de barcaz din arhipelag; adică, purta cizme cu carâmbii scurţi vârâţi sub pantalonii de pânză cenuşie, largi jos de un cot, dacă nu mai mult, iar la brâu strânşi peste tricoul vărgat cu o curea lată, bătută cu ţinte de argint. Pe timp răcoros, ca azi, această îmbrăcăminte se întregea cu o haină de postav negru, care abia ajungea la şold, ca să ţină de cald fără să te facă greoi; în sfârşit, pe tigva cheală, lucie ca bostanul turcesc, căpitanul purta o bonetă de lână albastră, cu ciucure pufos, fluturat de vânt – şi în afară de cele arătate mai sus n-avea nimic, nici nasturi auriţi, nici ancore brodate cu fir, adică nici un fel de zorzoane, şi asta arăta pe adevăratul marinar, vrednic şi cinstit faţă de meseria lui.

Dar, spre deosebire de toţi căpitanii din lume, kir Iani nu fuma lulea, ci trabuc, ca lorzii şi ca marii negustori, ceea ce

umplea de mirare pe cei gură-cască din porturi, care nu mai văzuseră în viaţa lor marinar cu asemenea tabiet. Auzi comedie, căpitan să fumeze trabuc! El însă nu ţinea seama de mirarea lor, decât poate că îi privea ţâfnos – şi continua să pufăie cu sârg, împlinindu-şi două patimi deodată, şi patima fumatului, şi a mestecatului, căci dacă jumătate de trabuc o prefăcea în scrum, pe cealaltă o molfăia între gingii, degustându-i sucul amărui.

În clipa de început a acestei povestiri, vântul lua domol fumul trabucului şi-l împingea în rotocoale leneşe spre prova, unde îl împletea cu alt soi de fum, unsuros şi aromat, care ieşea stăruitor pe tambuchiul de la cabina echipajului. Oamenii din echipaj, vârâţi cu toţii sub punte, îşi pregăteau prânzul, frigând pe cărbuni berbecul cumpărat aseară de la Tulcea, un adevărat berbec dobrogean, fraged şi gras, cum nu găseşti nici chiar la Stambul. Era al douăzeci şi unulea în acest drum – ceea ce îţi dădea temeiuri să crezi că, atunci când aroma fripturii îi gâdila nările, lui kir Iani, care-i plătise pe toţi, îi trebuia mare stăpânire de sine să nu scape cavilele timonei din mâini, lăsând barcazul s-o ia razna şi să se pună pe uscat.

Adevărul este însă că în clipa asta gândul căpitanului nu era la berbec, ci la cu totul altceva. La prova, aplecat înainte, cu coatele rezemate de parapet, cercetând neclintit apele în faţa sa, se afla un om străin, un călător întâmplător, din cale afară de ciudat – şi kir Iani nu-şi putea lua ochii din ceafa lui. Alături, pe scândura goală a punţii, stătea tolănit – poate dormind, poate visând, poate adulmecând aroma fripturii de berbec – un alt ins, un fel de derbedeu, îmbrăcat zdrenţăros, cu o traistă sub cap şi cu o flintă strânsă între genunchi.

Întrucât aceste două personaje nu făceau parte din echipaj, se cuvine să lămurim prezenţa lor aici.

În ziua când, coborând de la Brăila cu cele cinci vagoane de grâu, Penelopa acosta la vechiul chei de zid din Galaţi, unde căpitanul avea de gând să întârzie o după-amiază şi o

noapte, pentru anumite socoteli cu nişte simpatrioţi stabiliţi în oraş, trenul de Bucureşti aducea aici, pe linia de la Barboşi, deschisă de curând, şi depunea pe peronul gării încă în lucru, un călător deosebit de ceilalţi. Acesta era un bărbat de vreo treizeci şi patru de ani, de statură potrivită, dacă nu chiar înaltă, cu ochii negri, scânteietori şi neliniştiţi, cu părul castaniu, cu trăsăturile feţei desenate apăsat; dar, în înfăţişarea lui, numai obrazul ars de soare şi de vânt îl făcea să pară de vârsta arătată mai sus, altminteri părând mult mai tinerel.

Spre deosebire de ceilalţi călători din vagonul de clasa întâi, îmbrăcaţi în redingote negre, cu veste înfiorate, gulere scrobite şi pălării tari, cam greoi în aceste haine adoptate de curând, tânărul nostru se mişca sprinten în costumul său neobişnuit, un costum cafeniu, alcătuit dintr-o haină în carouri şi pantaloni de golf, răsfrânţi peste genunchi, cu ciorapi scoţieni şi ghete foarte bombate la vârf. În vreme ce vecinii săi îşi îmbrăcau cu multă cumpănire pardesiile negre, el luă din cui o pelerină şi-o aruncă sub braţ, împreună cu şapca de călătorie până atunci aflată în plasă, apoi, apucând cu cealaltă mână un mic geamantan roşu, cu burduf, deschise uşa compartimentului care răspundea direct afară şi sări pe peron încă înainte ca trenul să se fi oprit.

— Vreo liftă de la Comisia Europeană! pufni în urma lui unul din domnii rămaşi în compartiment.

Într-adevăr, tânărul călător părea să fie un străin, necunoscător al limbii vecinilor săi, fiindcă tot timpul drumului nu scosese un cuvânt, ci privise stăruitor pe geam peisajul care i se desfăşura în faţa ochilor. Dar odată coborât pe peron, se îndreptă spre vagonul de bagaje şi, văzând că hamalii tocmai coborau un cufăr de călătorie, ferecat cu chingi de metal şi cu zdravene încuietori de alamă, li se adresă în cea mai neaşteptată limbă românească, spre uimirea unuia din foştii tovarăşi de drum,

care nu-şi putuse înfrânge curiozitatea şi se luase pe urmele lui:

— Umblaţi cu grijă, să nu vătămaţi ceva!

Tovarăşul de drum şi-ar fi putut satisface curiozitatea mai din vreme, dacă i-ar fi dat prin minte să cerceteze cartea de vizită, în rama ei de piele, atârnată destul de vizibil de încuietoarea micului geamantan pe care ciudatul călător, în clipa când se urcase în tren, la Bucureşti, îl aruncase în plasa de deasupra capului, fără nici o grijă să-şi ascundă numele. Pe această carte de vizită scria, ca şi pe uriaşul cufăr coborât din vagonul de bagaje:

Anton Lupan.

Ingenieur

— Unde ducem cufărul, boierule? întrebă unul din hamali.

— Căutaţi o birjă; vin şi eu numaidecât! porunci călătorul ciudat.

Apoi se apropie de locomotivă, aruncă asupra ei un ochi cercetător şi, ridicând capul, îi zâmbi mecanicului într-un chip care arăta că nu-s la primul lor schimb de priviri.

— Ei, mulţumit de călătorie, domnule? îl întrebă mecanicul, de sus.

— De la Barboşi încoace ai lăsat-o mai domol, răspunse Anton Lupan, căruia să-i spunem pe numele lui, o dată ce i l-am aflat.

Mecanicul ridică din umeri, vrând să arate că nu-i vina lui:

— E terasamentul slab… Şi p-ormă, podurile astea de lemn! Aud că o să le schimbe, ori o să le întărească. La anu' o să mergem cu patruzeci de kilometri pe oră…

După ce mai schimbă câteva cuvinte cu omul de pe locomotivă, călătorul nostru îşi luă rămas bun de la el şi se îndreptă spre ieşire, nu înainte de a arunca o privire asupra construcţiilor din jur. Era vădit că înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult. Aceeaşi dorinţă de a vedea totul, de a afla, de a nu scăpa nimic din ochi îl făcuse să coboare prin gări, în timpul opririlor mai lungi, să cerceteze şinele, traversele, macazurile, semafoarele, să

intre în vorbă cu mecanicul, ca şi când ar fi fost inspector la drumul de fier.

În spatele gării, hamalii încărcau anevoie cufărul într-o birjă micuţă, cu un singur cal.

— Dumneata suie-te colea, pe capră, boierule, că-n spate nu mai ai loc! zise birjarul, uitându-se amărât, când la cufăr, când la calul slăbuţ.

— N-avea grijă de mine, răspunse stăpânul cufărului. Eu am să merg pe jos.

— Încotro o luăm?

— Mână în port!

Birjarul ridică sprâncenele, mirat:

— În port? D-apoi acu' nu-i nici un vapor!

— Dumneata mână, şi-om vedea acolo ce-o fi.

Zicând acestea, călătorul porni la deal, spre oraş, cu pelerina şi cu şapca la subsuoară, cu micul geamantan în mână, lăsându-l pe birjar singur, ca şi cum nu i-ar mai fi păsat de el; de bună seamă, sau era un om cu capul în nori, sau avea o încredere desăvârşită în semenii săi şi mai cu seamă în birjari.

Omul de pe capră ridică din umeri a nedumerire, dar, ca să nu-şi mai bată capul cu un călător zănatic, smuci hăţurile şi porni spre locul poruncit. Ajungând în port îşi aruncă ochii în sus şi-n jos, pe cheiul aproape pustiu, şi nezărindu-şi muşteriul nicăieri, rămase încurcat, în aşteptarea lui.

În faţă tocmai acostase o corabie grecească şi căpitanul, cu boneta dată pe ceafă, cu haina descheiată la gât, se certa furios şi năduşit cu echipajul, muşcând cu năduf dintr-un capăt de trabuc. Doi oameni săriseră pe mal şi legau vasul, înnodând alene parâmele de bintele aflate în marginea cheiului.

— Bre Lachi, bre Ismail! striga căpitanul pe limba grecească, în gura tambuchiului de la prova. Lăsaţi berbecu' acu', şi veniţi să daţi o mână de ajutor! N-auziţi, bre, neam de pezevenghi?!

Birjarul se uită nepăsător la el, se mai uită o dată pe chei, mormăi ceva, apoi îşi ridică gulerul, îşi băgă mâinile în sân şi începu a picoti, cu capul în piept.

Între timp, călătorul nostru, Anton Lupan, urca strada la deal, spre oraş, să zici că uitase de cufăr şi de port. Curiozitatea din privirile lui nu mai părea aşa de vie ca la început, ceea ce dovedea că locurile îi erau cunoscute şi nu înfăţişau pentru el nimic nou; în schimb, între sprâncene i se iviseră două cute grele, semnul unei nelinişti, unei mâhniri care nu se văzuse până atunci.

Pe o parte şi pe alta a străzii se înşirau magazii închise, cu drugi de fier puşi de-a curmezişul uşilor, prăvălii cu obloanele trase, fiindcă era zi de duminică, frizerii, cafenele, birturi şi alte felurite locante nu prea înţesate de muşterii; cartierul, aflat între gară şi port, trăia mai viu, pesemne, în zilele de lucru, când aici se vânturau mărfuri de la vapor la tren, sau de la tren la vapor, în locul acesta de înnăditură a negoţului dintre Apus şi Orient.

Anton Lupan merse astfel pe trotuarul aproape pustiu, vreo câteva sute de metri, fără ca semnul de îngrijorare de pe chip să-l fi părăsit, până ce ajunse la biroul domnului Iacomachi, unde mai fusese o dată acum câteva luni. Nu nădăjduia să aibă o veste mai bună decât rândul trecut, totuşi, de vreme ce era în oraş, inima nu-l lăsa să plece mai departe, înainte de-a afla dacă, prin cine ştie ce minune, nu venise o ştire nouă între timp.

Uşa biroului scoase din somnul lui duminical clopoţelul de alamă atârnat sus de pervaz ca la dughene şi frizerii, şi o dată cu clinchetul care se răspândi până în fund, un băieţaş aflat la o masă schiloadă, în colţul încăperii, lingă soba de tuci, sări în picioare, cu ochii cârpiţi, privind zăpăcit la noul venit.

— Unde-i kir Iacomachi? întrebă vizitatorul neaşteptat, înaintând spre fund.

Drept răspuns, băiatul, care pesemne nu înţelegea graiul românesc, se repezi la o uşă din lături şi începu să strige, în

sus, spre capătul unei scări, cu glasul plângăreţ şi speriat, ca şi cum ar fi cerut ajutor:

— Kiria! Kiria!

În liniştea desăvârşită a casei se auziră scările scârţâind sub paşii cumpăniţi ai unui om greoi şi nezorit şi, după vreo douăzeci de scârţâituri, însoţite de suspine şi mormăieli, kir Iacomachi se ivi în uşă, cu papuci de atlas verzui, încovoiaţi la vârf, cu giubeaua de duminică, neagră, bătută cu fir gălbui şi împodobită pe margini cu blană de samur, cu tichie albastră în cap, cu un şirag de mătănii într-o mână, iar în alta cu ciubucul lung, de abanos, pe care Anton Lupan îl cunoştea de rândul trecut.

— Să mă ierţi, kir Iacomachi, dacă ţi-am stricat tabietul, începu acesta, uitându-se la ciubuc şi la mătănii. Cred că mă mai ţii minte; am fost la dumneata în noiembrie, anul trecut. Nu cumva s-a auzit ceva, între timp, despre Pierre Vaillant sau despre corabia lui?

Kir Iacomachi se uită la el mirat, sau poate chiar altfel, cum te uiţi la un nebun, apoi ridică braţele spre cer, cu mătănii şi cu ciubuc, în timp ce mustăţile stufoase i se zburleau pe obrazul plin, bine bărbierit, trădând sâcâiala pe care altminteri stăpânul lor şi-o ascundea, ca omul obişnuit prin negustorie să fie răbdător şi bine crescut, adică politicos, după un cuvânt tras din limba lui.

— Ţe mai vrei dumneata să afli despre un barcazu care a pieritu acum ţinţi ani, pe timpu de război? Pune-i cruţe, cum i-am pusu şi eu!

Cu aceste cuvinte, negustorul trase din raft un catastif vechi, îl deschise într-un anumit loc şi bătu cu dosul palmei în foaia îngălbenită de timp.

— Uite-aiţi! zise, citind în catastif. Marfă pornită de la Stambul, la trei aprilie o mie optu sute saptezeţi şi şapte… Măsline, untdelemnu, orezu, cafea, portocale, limonia – şapte vagoane… Noroc că n-a fostu plătită, altfel mă ruinamu!

Şi arătând cele două linii încrucişate, trase peste lista mărfurilor neprimite, kir Iacomachi încheie, ridicând încă o dată ciubucul şi mătănii le spre cer:

— Pune-i cruţe, fraţicule, cum i-am pusu şi eu!

Anton Lupan nu se aştepta la o altă veste, totuşi, nu i se părea la fel de uşor să pună cruce peste viaţa unui om, cum punea kir Iacomachi pe lista celor şapte vagoane cu mărfuri scufundate undeva în Marea Neagră sau aruncate pe cine ştie ce ţărm al ei.

După ce îşi luă rămas bun de la negustor, ieşi în stradă, îngândurat, întrebându-se ce rost mai avusese acest ocol, când era limpede că Pierre Vaillant pierise de mult? Să mai fi licărit oare undeva, în sufletul lui, vreo speranţă, fără să-şi dea seama de ea – să-l fi mânat vreun instinct? Sau era numai acea pietate care ne îndeamnă să punem flori pe mormintele celor dispăruţi?

Dar ocolul făcut zadarnic în căutarea unui prieten pierdut îi prilejui lui Anton Lupan să întâlnească alt om, prin una din ciudatele întâmplări ale vieţii care îţi scot în cale, când te aştepţi mai puţin, tocmai pe cel de care ai nevoie mai mult.

După ce, părăsind biroul lui kir Iacomachi, călătorul nostru merse un timp pe Calea Domnească, grăbind pasul ca birjarul să nu-l aştepte prea mult, din faţă, de undeva, îi ajunse la ureche, încă înăbuşit, zumzet de glasuri omeneşti, clinchet de zurgălăi, strigăte, chiote şi pocnituri.

Era zi de duminică, aşa cum am mai spus, pe la vreo două ceasuri după prânz – şi o mulţime de târgoveţi, unii mai chipeşi, alţii mai ponosiţi, amestecaţi cu slujnice, cu ostaşi în uniforme de dorobanţi, cu muncitori de la drumul de fier şi cu puzderie de copii, se îndrepta spre locul de unde se auzea chiolhanul pomenit.

După câteva sute de paşi, în stânga se deschise un maidan întins. Deasupra mării de capete care-l acoperea se roteau chioşcuri pictate, de căluşei, săltau ca nişte peşti zburători bărci mânuite de tineri îndrăzneţi, se ridicau alene şi

coborau domol policioarele scrâncioburilor ţărăneşti, în strigătele de spaimă sau de plăcere ale publicului femeiesc.

Prin mulţime mişunau limonagii, vânzători de salep, purtând în spate ciudatele lor cazane de alamă, înzorzonate cu fel de fel de marafeturi, cu şi fără rost, negustori de turtă dulce, de acadele, de fistic, de halva şi rahat, urmaţi de tot felul de gură-cască şi de derbedei. Din loc în loc se vedeau cazane cu ulei fumegând, în care se rumeneau gogoşi, iar prin alte părţi sfârâiau grătare încinse, cu cârnaţi de porc şi muşchiuleţ.

Anton Lupan se opri în marginea bâlciului şi, cu toată apăsarea sufletească, se pomeni zâmbind. Desigur, priveliştea nu-i era necunoscută, căci pe lângă zâmbet, nu stârni nici un fel de mirare în ochii lui. După ce cercetă în fugă mulţimea, privirea i se opri asupra unei barăci, unde se trăgea la semn – şi, o clipă mai târziu, se îndrepta într-acolo, curios, ca şi cum ar fi uitat încă o dată de birjarul care-l aştepta în port.

Baraca, înjghebată din scânduri nedate la rindea, avea deasupra o firmă albă, pe care era zugrăvit un dorobanţ ţeapăn, cu arma la ochi, trăgând în urma unui turc pus pe fugă, cu fesul sărit şi cu şalvarii verzi găuriţi în dos. Dedesubt se puteau citi aceste două versuri, ca reclamă pentru stăpânul barăcii şi ca îndemn pentru târgoveţi:

Exersaţi ochiul şi-o mână pentru Patria Română!

O tejghea lungă închidea intrarea barăcii şi în faţa ei stăteau cot la cot mai mulţi ochitori, înverşunaţi pe figurile de tablă înşirate pe peretele din fund, al căror mecanism se încăpăţâna să rămână ţeapăn, cu toată ploaia de gloanţe abătută asupra lor. Stăpânul întreprinderii şi nevasta lui, o femeie grasă cu mustăţi de flăcău, încărcau armele de zor, înhăţând de fiecare dată câte un bănuţ – şi cu un ochi zâmbeau, mulţumiţi, cu altul îi căinau, amărâţi, pe ochitorii neghiobi.

În clipa când Anton Lupan se apropia de baracă, din partea cealaltă se ivea un ins zdrenţăros, slab şi deşirat, un

om de vreo treizeci de ani, cu o traistă pe umăr şi o flintă ruginită sub braţ, legănându-se împreună cu aceste poveri, nu prea stăpân pe picioarele lui. Ajuns în faţa tejghelei, lunganul îşi lăsă boclucurile jos, se scormoni în buzunar, scoase un bănuţ, pe care femeia cu mustăţi se grăbi să i-l smulgă din mână, primi o puşcă încărcată, îşi rezemă coatele pe scândură şi începu să-şi plimbe nesigur ţeava armei asupra figurilor din fund.

— Pă care vreţi s-o ochesc? întrebă, cu un glas gros şi mototolit, de om bine băut.

— Mireasa, nene, ocheşte mireasa! strigară mai mulţi copii, dezamăgiţi de ceilalţi ochitori.

Unul dintre aceştia se străduia nevolnic să lovească iepurele de tablă, care de ceasuri întregi fugea stând pe loc.

— Ia cară-te de-aici, mă beţivule! Nu mai încurca lumea şi tu! îl repezi dispreţuitor pe noul venit, care-l stânjenea în îndeletnicirea lui.

— Mireasa, nene, mireasa! continuau să strige copiii, neîncrezători şi totuşi curioşi, strânşi grămadă în spatele omului zdrenţăros.

Acesta căută cu ochii tulburi mireasa. O zări în marginea din dreapta, duse puşca la ochi şi, fără a pierde nici o clipă, apăsă pe trăgaci. Îndată se stârni o muzică gălăgioasă de flaşnetă, cu piculine şi zurgălăi, şi mireasa, la braţ cu ofiţerul de roşiori, se puse în mişcare, alunecând pe o şină înclinată spre spectatori.

Copiii începură să sară în sus, bătând din palme şi strigând bucuroşi. Ochitorii ceilalţi zâmbiră strâmb.

— Cred şi eu c-a nimerit, dacă-i beat! zise unul din el, batjocoritor.

Femeia cu mustăţi aruncă o privire nemulţumită bărbatului ei, apoi puse în mâna ochitorului norocos puşca încărcată din nou. După obiceiul de atunci, astăzi uitat, cel ce lovea ţinta o dată, avea dreptul să tragă încă un glonţ, fără să plătească nimic; dacă lovea zece ţinte la rând, ceea

ce nu se întâmpla în fiecare zi, căpăta şi un premiu, fie o oglindă cu flori pictate în colţ, fie o statuetă de ghips, fie vreun alt obiect la fel de preţios, după alegerea sa. Iar în sfârşit, cel ce ar fi lovit toate ţintele fără să sminteascâ nici un glonţ, pe lângă premiul amintit, cuvenit la fiecare zece figuri, s-ar fi ales pe deasupra cu un pol de aur, îmbogăţindu-se la minut, dar asta fireşte nu se pomenise nicicând, fiindcă altminteri stăpânul barăcii n-ar fi fost prost să se bage într-o treabă care să-l lase mofluz.

— Pă care s-o lovesc? întrebă iarăşi ochitorul zdrenţăros.

— Ursul, nene, ursul! strigară copiii.

Omul ochi, şi ursul se răsuci greoi pe fusul de fier, în sunetele flaşnetei care prinse să cânte din nou. În jur izbucniră strigăte; ochitorii ceilalţi lăsară puştile pe tejghea şi începură să se zgâiască la beţiv, uimiţi şi încă neîncrezători. Anton Lupan făcu un pas înainte, aproape fără voia lui.

— Fierarul, fierarul! strigau copiii, în sfârşit satisfăcuţi.

Beţivul ochi la iuţeală, şi după pocnitura seacă a tablei atinse de glonţ, fierarul, cu obrazul roşu şi cu mustăţi castanii, începu să mişte braţul, lovind cu ciocanul într-o nicovală dispărută de mult de la locul ei.

Auzind flaşneta şi strigătele copiilor, mulţimea dădu năvală încoa', în timp ce Anton Lupan mai făcea un pas înainte, cu privirea uimită asupra dibaciului ochitor.

Femeia cu mustăţi strânse din dinţi şi se uită pământie la bărbatu-său. Acesta se apropie de beţiv, cu paşi hotărâţi:

— Hai, gata acu'! îi zise, luându-i puşca din mâini.

Mulţimea se împotrivi:

— Da' de ce? Lasă-l să tragă! E dreptu' lui.

— Pompieru', nene, ocheşte în pompier!

Stăpânul barăcii se uită cruciş la spectatori, se uită la femeie, la beţiv, scrâşni din dinţi, dar n-avu încotro.

Astfel, în strigătele oamenilor şi-ale copiilor, în pocniturile seci ale tablei lovite mereu, căzură pe rând iepurele, cerbul,

mistreţul, vulpea, se puse în mişcare barca pe lac şi pompierul salută mulţimea cu tulumba pentru onor.

Aceasta fiind a zecea figură, oamenii, care ţineau socoteala, din ce în ce mai înfierbântaţi, începură să strige:

— Premiul! Premiul, jupâne! Nu-l face uitat! Jupânul se aplecă peste un cufăr din fund, îi săltă capacul, scoase o statuetă de ghips, vopsită ţipător, care înfăţişa un câine-lup, sau un viţel, sau poate un porc mistreţ, dacă nu cumva un animal de prin alte părţi – şi-l puse cu năduf pe tejghea.

— Hai, acu' du-te! scrâşni printre dinţi.

Fireşte că mulţimea, care ţine totdeauna partea celui dibaci, nu se lăsă.

— Înainte! înainte! săriră oamenii. Ce, jupâne, ţi s-a făcut de scărmănat?

— Pitpalacii, nene! strigau copiii. Spălătoreasa! Grădinarul! Oaia şi berbecul! Vaporul, vaporul!

Ochitorul puse mâna pe puşcă şi luă toate ţintele la rând, fără greş, stârnind la fiecare lovitură sunetele flaşnetei şi strigătele mulţimii cuprinse de fiori. Femeia cu mustăţi se făcuse nevăzută şi nu se mai ivi, până la sfârşit. Poate umbla să strice vreo maşinărie, în fund, să înţepenească vreuna din figuri…

După alte zece lovituri, ochitorul primi un briceag cu plăsele de fier, pe care se vedea o locomotivă scoţând fum pe coş. Omul mai trase de zece ori – şi cu asta treaba se sfârşi: toate figurile fuseseră lovite pe rând.

— Polul! Polul! începură să strige oamenii, zvârlindu-şi căciulile şi pălăriile în sus.

Bâlciul se golise; mai toată lumea se adunase în jurul barăcii, curioasă să vadă cum va fi pân' la sfârşit.

— Haide, scoate polu', scoate-l! continuau să strige cei din faţă, uitându-se duşmănos la omul de după tejghea, care rămăsese prostit, cu mâinile atârnând pe lângă trup.

— N-am acu'. De unde să-i dau un pol? încercă el s-o încurce. Să vină deseară, că i-l dau!

Mulţimea începu să urle:

— A, nu umbla cu şoalda, jupâne, c-o păţeşti! De luat ştii să iei, da' când e vorba să plăteşti… Hai, scoate polu' şi dă-l creştinului, că e dreptu' lui.

Că hâr, că mâr, jupânul n-avu încotro şi începu să scormonească în buzunar, de unde, după multă zăbavă, scoase cu mâna năduşită un bănuţ de aur.

— Ia-l şi cară-te, sta-ţi-ar în gât! zise sugrumat, băgându-l în ochii câştigătorului.

Acesta luă banul, îl privi pe o parte, pe alta, îl încercă în dinţi, îl frecă de mâneca zdrenţuită, îl mai privi o dată, apoi în sfârşit îl băgă în buzunar şi întinse mâna după puşcă, să tragă din nou.

— Ce mai vrei?

— Hai de la început. Ce, ori nu te ţii?

Jupânul se făcu roşu – şi, cu ochii ieşiţi din cap, prinse a răcni:

— Cară-te de aici, beţivule! N-am bani d-aruncat în vânt!

Între acestea, Anton Lupan, care nu-şi mai putuse lua ochii, din ce în ce mai uimiţi, de la iscusitul ţintaş, făcu încă doi paşi, şi ajungând lângă el îi puse mâna pe braţ; găsise, când se aştepta mai puţin, omul de care avea nevoie mai mult pentru planurile lui. Fiindcă, aşa cum putuse să-l cântărească din ochi, şi ochii nu-l înşelaseră decât rareori, omul din faţa sa, deşi beat, părea să aibă şi alte virtuţi, pe lângă nemaipomenita lui dibăcie de trăgător.

— Hai cu mine, băiete! îi zise, într-un chip căruia nu i te puteai împotrivi.

Totuşi, omul zdrenţăros şovăi, cu ochii la ţintele din fund.

— Închid, dau foc, nu mai pot! răcnea stăpânul barăcii, scos din minţi.

Anton Lupan strânse braţul ochitorului şi-l trase după el, cu un gest blând, dar hotărât:

— Haide, şi-o să câştigi mai mult decât un pol!

Înduplecat nu de aceste vorbe, ci de hotărârea pe care o simţea în glasul străinului, de data asta omul nu mai zăbovi

decât ca să-şi ia traista, flinta lăsată jos, mistreţul de ipsos şi briceagul cu locomotiva scoţând fum pe coş.

Ajungând în marginea maidanului, unde mulţimea se rărea, Anton Lupan întoarse capul spre însoţitorul său şi-l întrebă:

— Cum te cheamă, flăcăule?

Acesta vru să mârâie, arţăgos: „Da' ce treabă ai dumneata?” – însă ridicând ochii întâlni un zâmbet atât de deschis şi de frăţesc, încât se simţi câştigat pe loc.

— Ieremia mă cheamă! răspunse, încrezător.

— Ăi fi cel care a intrat cu oiştea în gard?

Omul râse cu gura până la urechi, din ce în ce mai voios:

— Nu; ăla e frate-miu, că ne-am nemerit doi fraţi să ne cheme la fel.

Acum fu rândul lui Anton Lupan să izbucnească în râs. Cu asta, orice urmă de gheaţă se rupse între ei.

— Prin urmare, am să-ţi zic Ieremia. Om vedea ce-om face dacă ne-om întâlni şi cu fratele tău. Pe mine mă cheamă Anton Lupan.

— Anton? Era la noi în sat un dascăl la biserică, de-l chema la fel. O fi nume popesc?

— N-aş putea să-ţi spun, dar după câte ştiu, n-am avut nici un popă în neam.

— Aşa?! făcu Ieremia, mirat. Vezi că la noi în sat pe oameni îi cheamă ori Ion, ori Vasile, ori Ieremia, ca pe mine, ori Haralamb, ca pe vără-miu. Mai e şi unul Marin, da' ăla a venit tocmai de peste Olt. Anton l-a chemat numai pe dascăl… Şi dacă te cheamă Anton, de ce-ţi mai zice şi Lupan?

— Asta-i numele de familie. Pe la voi nu-i tot aşa?

— Chiar aşa nu-i, ori ştiu eu?! Noi zicem: Ieremia al lui nea Ion, Haralamb al lui moş Vasile…

— Ei, vezi? Altfel cum să-i deosebeşti între ei?

— Mda, când te cheamă Ieremia. Dar când te cheamă Anton, cu cine aş putea să te asemuiesc? Cu dascălul de la noi din sat? Păi ăla a murit de mult…

Şi zicând acestea, Ieremia se puse iarăşi pe râs. Râse şi Anton Lupan, deşi cam stânjenit, fiindcă o clipă nu-şi dădu seama dacă are de-a face cu un om glumeţ sau eu un cârcotaş. Pe urmă, ca să schimbe vorba, întrebă:

— Ia spune, Ieremie, ai vreo treabă aici în târg?

— Până una alta nu, da' acu', dac-or înverzi copacii, gândesc să-mi cumpăr o foarfecă şi să m-apuc de tăiat frunză la câini.

Anton Lupan râse din nou, în timp ce căuta cu ochii o cârciumă, ori ceva de acest fel, unde să se oprească o clipă să-şi omenească însoţitorul şi să-l descoasă fără zor, gândindu-se că la o nevoie ca asta birjarul putea să-l aştepte oricât. Dar văzând că toate locantele din jur erau pline de lume gălăgioasă, pusă pe chef, merse mai departe, coborând spre port. Din când în când îşi arunca ochii spre stânga, cercetându-l pe Ieremia, care mergea alături voios, fără să întrebe nimic, nici măcar încotro ostenesc. Nici urmă de beţie nu se mai vedea pe chipul lui, de parcă nu el fusese cel ce adineauri se apropiase de baracă mergând pe trei cărări.

— Unde ai învăţat să ocheşti aşa de bine? îl iscodi după un timp, uitându-se la flinta din mâna lui.

— La Griviţa, c-aveam gloanţe din belşug şi fesuri turceşti să le iei la ochi, câte vrei.

— Şi cum, mai înainte n-ai mânuit puşca?

— Ba de mânuit am mânuit-o până m-am spetit, când m-a luat la reghiment, numai că de tras, am tras mai puţin. Da' eu, vezi dumneata, cum am dus-o la ochi, parcă m-am simţit frate cu ea…

La aceste vorbe, Anton Lupan îl privi mai iscoditor. Omul de lângă el, înalt din cale afară, să fi zis că-i deşirat dacă n-ar fi fost destul de spătos, avea un cap cam micuţ pentru trupul lui, un cap de păsăroi, cu nasul ascuţit, cu ochii apropiaţi, când vicleni, când glumeţi, cu bărbia îngustă şi cu obrazul plin de ţepi. Purta un fel de cioareci hărtăniţi, strânşi cu nojiţele opincilor până sub genunchi, dar în sus

avea o haină de marinar, peticită cam peste tot, care nu se potrivea nici cu cioarecii, nici cu căciula de oaie, din cap.

— Şi cu flinta asta ce faci? îl întrebă mai departe Anton Lupan, fără să fi pătruns taina ciudatei lui îmbrăcăminţi.

— O ţin aşa, să zic şi eu că am ceva. Am fost cu ea paznic la un boier, colo, peste Brateş.

— Vreo meserie ai învăţat?

— Sunt marangoz, domnule, numai că, de când cu războiul, nu găsesc de lucru de fel. Înainte mai veneau turcii, grecii şi mai ciocăneam câte ceva la barcazurile lor. Ori mă duceam la Tulcea şi lucram bărci pentru pescari. Acu' grecii vin mai rar că-s cam speriaţi, iar turcii, de, or fi supăraţi pe noi.

— Ceva carte ai învăţat?

— Câtă a uitat meşterul meu.

— Ştii să citeşti, să scrii, să socoteşti?

— Taman cât trebuie ca să nu zică lumea că-s prea prost.

Anton Lupan tăcu un timp, gânditor, apoi întoarse capul spre el şi-l întrebă, fără înconjur:

— Ascultă, Ieremie, ai vrea să porneşti cu mine la drum? După cât bag de seamă, rosturi prea multe nu ai aici în târg.

— Şi nici în altă parte, domnule. Încotro s-o pornim?

— Aşa, spre capătul lumii…

Aici Ieremia micşoră pasul fără voia lui şi, dându-şi căciula pe spate, se scarpină în creştet, îndoit.

— N-o fi prea departe? zise, uitându-se cam chiorâş la vecinul său, cu teama că acesta îl lua peste picior.

— Departe, e drept! răspunse Anton Lupan hotărât să nu umble cu amăgeli.

Or, pe Ieremia tocmai răspunsul lui îl zgândări, fiindcă părea cu totul şi cu totul serios – şi îl făcea să simtă furnicături peste tot, şi-n inimă, şi-n creier, şi-n trup.

Bănuind ce se întâmplă cu el, Anton Lupan zâmbi mulţumit şi-l lăsă un timp să fiarbă aşa, în zeama lui, apoi îl întrebă,

parcă într-o doară, ca şi când ar fi vrut să schimbe vorba de la început:

— Pe mare ai fost vreodată? Ţi-o fi teamă de ea?

— Teamă? Iacă zău că nu ştiu. Da' de cunoscut o cunosc; doi ani am fost dulgher pe un caic turcesc, şi-am tot umblat, pe la Stambul, pe la Salonic, ba am ajuns chiar şi la Pireu.

Anton Lupan tresări, surprins, şi chipul i se lumină mai mult; deci omul său era chiar mai încercat decât bănuise el; se cuvenea să nu-l mai scape din mâini, altul pe măsura lui fiind greu de găsit.

— De băut bei mereu, sau numai aşa, la sărbători? îl iscodi mai departe, dezvăluindu-şi singura îndoială care-l îngrijora într-adevăr.

Ieremia se uită la el, apoi îşi lăsă ochii în jos, ruşinat:

— Da' de unde, domnule, nici măcar la sărbători! S-a întâmplat o istorie afurisită de m-ai văzut dumneata beat.

— Ce istorie? stărui Anton Lupan.

— Ia, o istorie! Să zic c-a fost nuntă, aş greşi, da' altfel, ce naiba a fost? Am un potlogar de văr la Sulina, văru' Haralamb, şi el tot marangoz, că noi acasă n-am avut pământu' nostru şi-am venit de mici la oraş să învăţăm meşteşug… Acu' e la Sulina, cum spusei, lucrează de astă-vară la şantier, adică la reparat vapoare, la austrieci – că el nu-i numai marangoz, e şi fierar, meşter bun altminteri, de! – păcat că n-are şi minte în cap! Ei, şi când a venit dezgheţu', să fie de-atunci vreo trei săptămâni, m-am pomenit cu el în călduri, aici pe capu' meu, că vrea să se însoare, să intre în rândul oamenilor: „Altminteri – zice – îmi iau lumea în cap, măi vere Ieremie, ori mă spânzur, aşa nu mai pot s-o duc!” Te pui cu zănaticu'? Ăsta, când dă spicu' ierbii îşi iese din minţi. „Şi de ce nu te însuraşi la Sulina?” zic eu. Aş, domnia-sa e mofturos, ce crezi! Cică la Sulina nu-i niciuna pe gustul lui, hai la Galaţi, acolo e de ales! „Păi cine-o să te ia pe tine, măi netotule? Nu te vezi că eşti un pârlit, un zdrenţăros?”… Ce să mai lungesc vorba, domnule! Eu aveam odaie în curte la un sacagiu, adică om

înstărit, cu casă de zid, cu magazie, cu acareturi şi pe deasupra cu două sacale, nu una, fiecare cu câte doi bidivii. Lui hoţomanu' de vără-miu, nu i-a trebuit să umble prin târg, că el, cum a venit, cum a pus ochii pe Ghiocica, fata sacagiului, fată cu zestre, cu salbă şi cercei de aur şi de frumoasă, frumoasă-al naibii, durdulie, rotunjoasă, ca un ghioc. Acu' lasă că şi el, Haralamb, e un pui de român să-l mănânci din ochi, nu deşirat şi ciolănos ca mine, chit că mi-e văr, că taică-miu, cu-al lui au fost fraţi buni, de la un bunic. Ei, şi dacă l-a văzut, fetii i-a căzut cu tronc, n-a mai ţinut seama că-i zdrenţăros şi pârlit, iar sacagiu' n-a avut încotro… Nu-ţi mai spun că i-a cumpărat straie şi cizme noi, din cele cu scârţ, adică l-a înţolit cum n-a fost înţolit neam de neamul lui, că altminteri, îi place să se fudulească dacă are cu ce. Şi-aşa, s-a mutat văru' Haralamb în casă la ei, şi pune-te pe trai, pe găină fiartă şi pe pui fript, trei săptămâni în şir. Îmi trimitea şi mie câte un hartan în odaia din fund, lângă magazii; în faţă nu m-a poftit… Pe urmă au hotărât ei nunta, să fie azi – altfel intram în postul Paştelui şi era prea târziu – da' petrecerea a început de ieri pe la prânz; a adus sacagiu' amândouă sacalele pline cu vin – şi s-a pus mahalaua pe băut… Numai că, să vezi dumneata, pe la trei dinspre ziuă, văru' Haralamb mă ia de mânecă şi mă trage în odaia mea din fund: „Măi Ieremie, eu mă duc! Auzi că fluieră! Vine vaporu' nemţesc din sus…” „Tu eşti nebun?”. „Nu, da' m-am săturat aici. Uite, să le dai straiele de ginerică, şi cizmele, că mi-erau mici…” Altminteri suflet cinstit, domnule, ar fi putut să plece îmbrăcat ca lumea, nu în zdrenţele lui… Şi dacă el a plecat, eu n-am ştiut ce să fac, aşa că m-am apucat de băut. Am băut până la ziuă, când s-a băgat de seamă că ginerică s-a dus. Atunci s-a stârnit zarvă şi văicăreală, şi sacagiu' m-a aruncat în uliţă, cu flinta şi cu traista, altceva n-am avut, de ce să mint. „Să nu te mai prind pe-aicea, neam de potlogar!” Auzi vorbă la el! Parcă aveam eu vreo vină, parcă eu îi amăgisem fata! Iacă,

domnule, cum s-a întâmplat de m-ai găsit beat, rătăcind prin bâlci…

— Va să zică. deseară n-ai unde să dormi! zise Anton Lupan, neştiind dacă să râdă sau să se întristeze de păţania lui.

— Lasă, că dac-o fi să merg cu dumneata, nu merg fiindcă n-am unde dormi! răspunse Ieremia, cam oţărât.

Cu această vorbă cam în doi peri, care nu spunea nici da, nici nu, sosiră în port, fără să-şi dea seama când făcuseră atâta drum. Anton Lupan văzu de departe trăsura aşteptând pe chei, cu birjarul moţăind, dar în loc să se îndrepte într-acolo, merse întins spre barcazul acostat de curând şi-l cercetă stăruitor, plimbându-se zorit prin faţa lui. Pe punte nu era ţipenie de om; pânzele fuseseră de bine, de rău, strânse pe ghiuri, dar altminteri se vedeau o grămadă de parâme şi de catrafuse aruncate pretutindeni, ceea ce dovedea un echipaj nu tocmai zelos. Pe tambuchiul din prova ieşea un ademenitor miros de berbec fript.

Ieremia se apropie şi el, adulmecând mirosul şi înghiţind în sec; peste noapte se ţinuse mai mult de vin, cu mâncarea o lăsase mai uşor şi acum îi părea rău după bunătăţile de la sacagiu.

— Da' nu mi-ai spus cum şi încotro s-o pornim, domnule? zise, lungindu-şi gâtul spre tambuchi.

— Gherasime! Ismaile! Aţi surzit, pezevenghilor? se auzi în clipa aceea pe punte un glas, strigând furios.

Căpitanul ieşea din cabina lui, cu o boccea după el – şi nimeni nu venea să-i dea ajutor. Din cabina echipajului se auzeau râsete şi chiuituri.

— Faceţi chef cu banii mei! mai pufni căpitanul, spumegând neputincios. Las' că ajungem noi la Pireu şi-o să vedeţi voi!

Ieremia nu lua seama la strigătele lui, mai cu seamă că nu-i înţelegea toate cuvintele greceşti, ci îl asculta pe Anton Lupan, care-i vorbea despre drumul lui. Apoi se trase un pas în lături şi zise, uitându-se cam chiorâş:

— Nu ştiu pe unde vine ţara asta, dar, după câte mi-ai spus, ar însemna să călătorim un an întreg.

— Poate şi doi!

— Aoleu! Şi numai pe mări?

— Ba şi pe oceane.

— Ce vorbeşti?!

De data asta Ieremia părea mai degrabă curios decât speriat şi nu se mai uita chiorâş, ci drept, cu ochii străbătuţi de scântei.

Văzând că niciunul nu mişcă din oamenii săi, căpitanul barcazului se îndreptă spre schelă, să iasă la chei, cu bocceaua după el, morfolind cu ciudă între dinţi trabucul rău mirositor. Anton Lupan îl lăsă pe Ieremia şi, ţinându-i calea, îl salută, voios:

— Bună-ziua, căpitan Iani! Căpitanul scăpă trabucul din dinţi:

— Da' de unde ştii dumneata că sântu căpitan? şi de unde ştii că mă cheamă Iani?

Necunoscutul de pe chei îi zâmbi, şiret:

— Auzi vorbă! Păi e destul să se uite cineva la dumneata, ca să vadă că eşti căpitan. Şi încă ce căpitan! Eu unul, ca să-ţi spun drept, n-aş fi aşteptat să te văd comandant pe un cargobot.

Kir Iani se împăună, cu pieptul umflat şi ochii daţi peste cap; apoi scuipă pe lângă schelă, prefăcându-se supărat.

— Mie nu-mi trebuie cargobotu, fraţicule, să-mi stea armatoru pe capu. Mai bine căpitanu pe corabia mea!

— A, corabia asta frumoasă e a dumitale?! Atunci sigur, ce să intri la stăpân, pe cargobotul altuia!

Şi văzându-l că plesnea de ifos, Anton Lupan găsi de prisos să-i răspundă la a doua întrebare – răspuns care de bună seamă i-ar fi tăiat ifosul şi l-ar fi înfuriat; el îi spusese Iani, fiindcă după câte ştia, cam Iani îi chema pe toţi căpitanii din arhipelag. Aşa că schimbă vorba, cât timp căpitanul se mai împăuna:

— Gândesc că pleci la Pireu, căpitan Iani. Aşa-i?

— Chiar asa… şi ţe vrei dumneata?

— Vreau să iei… doi călători…

Anton Lupan se opri puţin şi întoarse capul spre însoţitorul său, care aştepta, la doi paşi. Acesta adulmecă spre tambuchi, înghiţi în sec, apoi înclină din cap; nu se înţelegea limpede dacă încuviinţarea lui privea plecarea la drum sau mirosul berbecului gras.

— Da, căpitan Iani, doi călători! continuă Anton Lupan luând răspunsul care îi convenea.

— şi până unde, fraţicule, hai?

— Până la Stambul, sau chiar mai departe…

Căpitanul făcu ochii mari; i se părea de mirare că un tânăr aşa de bine îmbrăcat dorea să călătorească pe corabia lui, când putea să aştepte vaporul, două-trei săptămâni. Dacă avea bani, precum se putea bănui, de ce să fie grăbit? Pe urmă îşi zise în sine, luminat: „A făcut vreo boroboaţă, vreo coţcărie, ori poate vreun omor şi vrea să spele putina cât mai curând… Asta este o gâscă bună; să nu pierdem prilejul şi s-o jumulim vârtos! Kir Iani, vezi ce faci!”

Aşa că răspunse, lăsându-se greu, ca un morun mare şi gras, chit că el unul era pirpiriu ca un ţipăraş:

— De, fraţicule, să te iau, să nu te iau? Daca paţescu ţeva?

Anton Lupan îi înţelese gândurile cum îl privi în ochi, dar nu găsi cu cale să-i arate că nu era un fugar, şi deci n-avea de ce să se lase strâns cu uşa de primul căpitan întâlnit.

— Ei, ia spune, kir Iani, cât ceri?

— Până la Pireu?

— Deocamdată să zicem până la Stambul; pe urmă om mai vorbi.

— Cu mâncarea mea?

Ieremia înghiţi în sec, iar; pe tambuchi se auzea berbecul sfârâind – pesemne îl răsuceau deasupra cărbunilor, să te apuce leşinul, chiar dacă erai îndopat.

— Cu mâncarea dumitale, kir Iani! răspunse Anton Lupan.

Căpitanul scoase un trabuc nou din buzunar şi se scarpină în cap.

— Dumneata ai să dormi în cabina mea: ţinţi icosari. El să doarmă pe punte: doi icosari; alt loc nu am.

— Unde-o să doarmă, o să vedem noi. Va să zică, asta ţi-e vorba: şapte icosari şi ne-am împăcat. Bate palma, căpitan Iani!

Căpitanul muşcă din trabuc, înciudat: „Ar fi trebuit să cer douăzeci, ori douăzeci şi cinci. Am fost un măgar!” Dar nu mai putea da înapoi, căpitanul are numai o vorbă, dacă-i căpitan.

După ce primi banii şi-i încercă în fel şi chip, strigă spre oamenii săi, care stăteau sub punte, să fi zis că-s legaţi:

— Bre Lachi, bre Ismail, avem pasageri, ia veniţi încoa'!

Fireşte, nimeni nu scoase capul să vadă de ce striga, fiindcă oamenii din echipaj tocmai prânzeau, cu o întârziere care le mărise foamea şi le luase auzul de tot. Dar nici mare nevoie nu era de ei. Birjarul cu Ieremia duseră cufărul pe punte şi cu asta treaba se sfârşi; din partea celor doi călători, corabia putea să pornească la drum.

Căpitanul coborî repede în cabina sa, încuie la repezeală dulapurile şi sertarele, îşi chemă pasagerul, ca să-i arate culcuşul hotărât pentru el, apoi se îndreptă spre oraş.

— Pe când plecarea, căpitan Iani?

— Dacă este vânt bun, mâine la ziuă.

— Ei, Ieremie, zise Anton Lupan, acum a venit timpul să vedem dacă berbecul acela e bun într-adevăr, sau te-ai înşelat.

— Domnule, răspunse Ieremia, crede-mă că o vorbă atât de înţeleaptă n-ar fi putut să spună nici popa de la Trei-Ierarhi!

Cei doi pasageri neaşteptaţi se îndreptară spre tambuchiul din prova şi coborâră scările, tropăind.

— Bună-ziua, palicarilor! strigă Anton Lupan din prag. Vă doresc poftă bună, fiindcă aveţi la ce. Mi se pare că aţi pus mâna pe un berbec gras!

— Poftim gustam! – răspunse un om din echipaj, înroşindu-se ca un flăcăiaş – mândru de vorba noului venit, că el

alesese berbecul, el îl pusese la fript.

Era bucătarul corăbiei şi în acelaşi timp ajutor de cârmaci, pe nume Nail Geafer Ismail, un ins de vreo patruzeci de ani, cam mărunţel, dar altminteri vânjos ca orice marinar, cu capul rotund, pleşuvit, cu faţa gălbuie, de felul ei, nu de pe urma vreunei boli, cu nasul ca un boţ de ceară lipit între ochi, iar sub nas cu o mustaţă zbârlită încotro vrei, să fi zis că-i supărată pe toată lumea din jur.

— Pe cinstea mea! vorbi primul cârmaci, fără să se întoarcă spre noii veniţi. Dacă nu l-aş fi lăsat în Marea Roşie, după glas aş zice că ăsta-i Anton Lupan cel viteaz!

În clipa aceea întoarse capul alene, şi deodată sări în sus, ca ars, mai-mai să se lovească în tavan, că părea de două ori mai înalt decât Ismail.

— Prea Sfântă Născătoare, chiar el era! strigă, făcându-se când palid, când roş. De unde-ai răsărit, domnule? Nu cumva te ai bine cu ăl necurat?

Anton Lupan îl privi cercetător printre pleoape, apoi chipul i se lumină:

— Tu nu eşti cumva Gherasim-contrabandistul, măi neam de coţcar?

— Eu sunt, domnule, şi poţi să strigi în gura mare, că aici nu mă tem. Dar dacă vreodată s-o întâmpla să ne întâlnim pe la Port-Said, te rog să vorbeşti mai încet; n-am chef de închisorile arăpeşti.

Cei doi oameni îşi strânseră mâinile, apoi se îmbrăţişară, ca doi prieteni vechi, bucuroşi că se revăd.

— Măi fraţilor, vorbi Gherasim, de data asta în greceşte, întorcându-se spre ai săi, care se zgâiau la el, miraţi să-l vadă aşa de voios, pe el de felul lui tare ursuz. Prin '78 eram la Port-Said, pe o corabie arăpească, eu cu frate-miu Panait – şi…

— Şi făceaţi negustorie cu haşiş! îi întregi vorba Anton Lupan.

— Asta pe sub mână, domnule; doar nu era să mă usuc cu zece piaştri pe lună, cât îmi dădea hapsânul de căpitan.

— Stam jos, mâncam! îi îmbie Ismail pe noii veniţi. Oamenii din echipaj se înghesuiră pe laviţele fixe, aflate de o parte şi de alta a mesei, făcându-le loc oaspeţilor. Ieremia îşi lăsă traista lângă scară, dar de flintă nu se despărţi, ci se aşeză la masă cu ea sub cotul stâng.

— Şi cum vă spuneam, frăţioare – reîncepu Gherasim – era prin '78, că nu se deschisese canalul de Suez decât de câţiva ani şi aşteptam la Port-Said să luăm marfă pentru Berbera. Stăteam la chei şi în jurul nostru, puzderie de corăbii şi barcaze, care turceşti, care greceşti, care arăpeşti. Mai încolo erau vapoare, de toate felurile şi de toate naţiile – şi lume multă pe chei, negustori, hamali, marinari, gură-cască, milogi. Lângă noi era legat un barcaz arăpesc, al unuia Huseim, şi ăsta avea cu el o soră, Adnana, pe care o bătea în fiecare zi. De ce-o bătea şi de ce-o purta după el pe mări, cine putea şti? La arapi nu-i ca la noi, să întrebi, să iscodeşti, că doar dacă te uiţi niţel mai lung la ce învârtesc ei, odată te pomeneşti cu un cuţit în gât… Şi aşa, într-o dimineaţă, Huseim al nostru îşi luase iar sora la scărmănat. Fata nu plângea, strângea numai din dinţi şi scăpăra cu ură din ochi, mândră se vede, deşi la vârstă copil. Noi, de colea, nici să ne uităm nu îndrăzneam; trăgeam doar cu coada ochiului, înjurând în gând. Ş-odată, ce să vezi, un tânăr, să fi zis că şi-a pierdut minţile, se opreşte pe chei, se face roşu, apoi se repede la schelă, sare pe punte – şi când îi propteşte una lui Huseim sub fălci, se prăvăleşte arapul peste bord, ca un balot. Păcat că nu s-a nimerit pe aproape nici un rechin; scăpa lumea de un ticălos! Ei, iacă, tânărul care a făcut isprava asta, e dumnealui – numai că de-atunci a mai îmbătrânit puţin şi poate acum o fi mai domol.

Oamenii întoarseră capul spre oaspetele ciudat şi-l priviră cu ochii înflăcăraţi. Ca unora care călătoriseră prin acele părţi sau măcar cunoşteau din istorisiri obiceiurile locului, întâmplarea li se părea de necrezut. Cât despre Ieremia, cu toate că nu înţelegea chiar fiecare cuvânt grecesc, privea

cu ochii zgâiţi la Anton Lupan, uitându-şi până şi de berbec. Apoi dacă lucrurile stăteau aşa, cum spunea marinarul ăsta voinic, noul lui stăpân nu era un om să-l întâlneşti oricând. Acum era mulţumit că pornise după el; până mai adineauri, de, se mai gândise că la noapte, după ce s-o sătura de berbec fript, să spele putina, frumuşel, doar nu-l costa nimic şi-atâta lucru s-ar fi priceput să facă şi el, dacă era văr cu Haralamb.

În acest timp, Gherasim le vorbea mai departe alor săi, din ce în ce mai aprins:

— Îndată, mai repede decât ai vira o cheie de lanţ, vestea că s-a găsit cineva să-l înfrunte pe Huseim s-a întins în tot portul, fraţilor. Era acolo un bătrân, am uitat cum îl chema, care ţinea un fel de dugheană pe chei – găseai la el şi cafea, şi ciubuc, mai făcea negustorie şi cu chihlimbar. Lumea îl ţinea de înţelept, zicea că se trage din nu ştiu ce neam de profeţi. Şi el a spus: „Numai Allah are drept să-i bată pe credincioşi. Dar Huseim n-a fost un credincios – şi dacă s-a găsit un ghiaur să-l înfrunte, apoi bravo lui! Aferim! Ghiaurul ăsta e viteaz şi se cuvine să fie cinstit de toţi!” Aşa a spus bătrânul – şi aşa a fost. Numele lui Anton Lupan s-a dus pe toată Marea Roşie… Ehei, dar dumnealui a mai făcut şi alte isprăvi; am să vi le spun eu…

Ascultătorii păreau fermecaţi. Ieremia barem se simţea ca beat, să fi zis că vinul de la nuntă i se urcă iar, mai vârtos, în cap. Auzind cuvintele care se spuneau despre Anton Lupan, se umfla în pene, mai mândru decât dacă ar fi fost vorba de el sau de Haralamb. Mult dorise în viaţă, de când se ştia, să întâlnească un om cinstit şi viteaz!

— Dar ia spune, domnule, ce vânt te aduse încoa'? întrebă Gherasim, dând-o iarăşi pe glas de valah. Acu' vreo doi ani auzisem că eşti secund pe un vapor olandez. Alţii spuneau că lucrezi căi ferate, la turci.

— Am făcut şi căi ferate, am fost şi secund – ba mi-am luat şi brevetul de căpitan… Da' tu ce naiba neam eşti, grec, ori de-ai noştri, că vorbeşti româneşte de parc-ai fi muntean?!

— Grec, domnule, de lângă Pireu! sări Nicola, al doilea cârmaci.

Gherasim îşi lăsă capul în pământ şi cât era el de mătăhălos, păru sfios ca un copilaş.

— Ei, oi fi şi eu ceva! zise, nelămurit, cu glasul puţin întristat.

Apoi, scuturându-se, ridică ochii spre Anton Lupan:

— Şi-acum încotro? Nu mai eşti îmbarcat?

— Nu; am avut ceva treburi în ţară, le-am limpezit şi uite că plec iar.

— Mergi cu noi, ori am înţeles eu aiurea?

— Ba ai înţeles bine, că d-aia vă striga căpitanul, să puneţi mâna pe bagaj. Merg cu voi până la Stambul, sau până la Pireu, om vedea… Vreau să cumpăr o corabie şi să…

Văzând că s-a oprit, Gherasim îl întrebă, zgândărit în inima lui de vechi marinar:

— Ia spune, în ce parte ai vrea să pleci? Ce mări ţi-au rămas de vânturat?

— Destule! răspunse Anton Lupan.

— Domnule, stărui cârmaciul, te-am întrebat nu ca să-mi răcesc gura. Nu mă cunoşti prea bine, dar te rog să mă crezi că nu sunt flecar şi nici în sufletul omului nu mă bag cu de-a sila. Mă gândisem că poate ai avea nevoie de un cârmaci.

Anton Lupan îl privi îndelung, în timp ce toată lumea tăcea, cu ochii la ei, apoi înclină din cap:

— Bine, Gherasime! Fireşte că o să am nevoie de un cârmaci şi dacă acela ai vrea să fii tu, sunt sigur că altul mai bun nu s-ar afla. Numai de-am găsi şi o corabie demnă de asemenea cârmaci! Când crezi că sosim la Stambul?

— Păi dacă plecăm mâine, pe miercuri o să fim la Sulina, pe sâmbătă sau pe duminică poate intrăm în Bosfor.

Auzind aceste cuvinte, Ismail scoase un suspin amar.

— Ce-i, mă turcule, eşti certat cu sultanul de te-ai întristat aşa? îl luă în batjocură Marulis, al patrulea om din echipaj.

Bucătarul nu răspunse, dar se vedea limpede că avea inima grea, parcă apăsată de un bolovan.

— Lăsaţi-l în pace! interveni Gherasim, mirându-se că la un oftat ca ăsta oamenii puteau face haz.

Adevărul este că amărăciunea lui Ismail, deşi vădită, mai degrabă îţi stârnea râsul decât întristarea.

— Ce e cu el? întrebă Anton Lupan.

— Păcate omeneşti, domnule! răspunse nelămurit Gherasim. Şi cum spuneai, o să-ţi trebuiască un cârmaci.

— O să-mi trebuiască. Dar Panait ce face?

— Frate-miu? Dumnezeu să-l ierte! L-au căsăpit piraţii.

— Îmi pare rău de el! zise Anton Lupan, întristându-se deodată. Era om de mare ispravă. Şi când s-a întâmplat nenorocirea asta?

— Acum un an, la Samos.

De la piraţi vorba trecu la altele şi se lungi multă vreme; îşi amintiră de porturi unde se întâlniseră odată, povestiră despre corăbii vechi, despre căpitani, ceilalţi avură fiecare de spus câte ceva, uitară de necazuri – şi aşa, tot înfulecând din berbec, tot deşertând stacane cu vin, nici nu băgară de seamă cum deasupra capului, micul spirai se făcuse cenuşiu, vestind căderea amurgului. Cineva aprinse o lampă cu gaz, agăţată în tavan; lumina ei slabă prinse să le legene umbrele pe pereţi. Mai târziu auziră şi paşii căpitanului, sus, dar nimeni nu ieşi în întâmpinarea lui – şi kir Iani coborî în cabina de la pupa, mormăind înciudat…

A doua zi în zori Penelopa porni domol la vale, împinsă de o blândă adiere de la sud, şi seara ajunse la Tulcea, unde înnoptă, dând prilej echipajului să debarce în căutarea altui berbec. În ziua următoare, vântul, schimbându-se de la apus, se arătă şi mai prielnic decât în ajun, astfel că pe la ora prânzului corabia lui kir Iani se apropia de Sulina, unde, după cum ne amintim, făgăduia să ajungă foarte curând.

Asupra acestei clipe l-am lăsat pe căpitan la cârmă, pufăind din trabuc, cu ochii la pasagerul său, aflat la prova,

cu coatele rezemate de parapet, în vreme ce Ieremia stătea întins pe punte, alături, cu flinta lui strânsă între genunchi.

În cele două zile de drum, ciudatul pasager îşi vârâse nasul peste tot, cercetând corabia pe îndelete, judecase forma ei şi felul cum era construită, măsurase catargele din ochi, şi le închipuise cu întreagă velatura – iar după aceea nu fusese nevoie să se gândească îndelung ca să-şi dea seama că Penelopa nu era lucrul care îi trebuia lui.

Într-adevăr, corabia aceasta nu prea izbutită, construită economic, cu coastele pe alocuri putrede sau plesnite, cu bordajul de brad, se dovedea vrednică să transporte de ici-colea cinci vagoane de grâu, dar hotărât, n-ar fi putut să înfrunte o încercare mai grea.

Din clipa când ajunsese la această concluzie, călătorul nostru se liniştise şi rămăsese pe gânduri, la prova, cu ochii la peisajul Deltei, redus, pe zeci de kilometri, numai la patru elemente din vastul catalog al naturii: stuful, sălciile, cerul şi apa. După un timp, perdeaua aceasta monotonă începu să fluture, departe, în faţă, şi pe sub faldurile ei se iviră, fără să se poată impune de la început ca reale, câteva căsuţe albe, câteva magazii de scânduri, cu pereţii cenuşii, câteva catarge înşirate în linie dreaptă…

O oră mai târziu, Penelopa acosta la cheiul scund al Sulinei, între alte două corăbii greceşti, care intraseră în ajun din mare şi aşteptau vântul prielnic să pornească spre Brăila. Neaducând nici un fel de marfă, amândouă erau încărcate cu nisip, fiindcă fără acest lest n-ar fi putut naviga cu pânze, fără primejdie de răsturnare. Nimeni nu se mira că de ani de zile atâtea corăbii intrau pe Dunăre să încarce grâu şi aduceau în schimb nisip; probabil, prin părţile de unde veneau se găsea nisip cu duiumul.

Ceva mai în susul cheiului, un vapor austriac se pregătea pesemne să plece la drum, fiindcă scotea fum gros pe coşul înalt cât catargele.

Îndată ce Penelopa acostă, echipajul sări pe uscat şi se năpusti spre cele două corăbii vecine, ca să-şi vadă

compatrioţii şi să afle ştiri noi din ţară. Căpitanii acestor vase se aşezaseră sub şopronul unei locante de pe chei – un fel de cârciumă, cafenea şi ceainărie – şi sorbeau cu socoteală dintr-o sticluţă cu mastică de Chios, în aşteptarea pastramei de capră, care se frigea alături, pe cărbuni, sfârâind şi pocnind ca artificiile. Bineînţeles, kir Iani se îndreptă şi el într-acolo şi după cuvenitele saluturi şi îmbrăţişări se aşează la masă cu dânşii, fericit că regăsea un colţ din Patrida.

Era spre ora patru după prânz; soarele de primăvară mai avea de brăzdat o bucată bunişoară de cer, până să cadă la apus, pe orizontul de stuf. Vântul se potolise încetul cu încetul, ca în sfârşit să adoarmă de tot, dar pentru cei care îi cunoşteau legile şi-i simţeau tainele, era limpede că dinspre mare avea să se ridice în curând briza de sud-est, adică: vântul cel mai neprielnic pentru a te îndrepta spre Stambul.

Astfel, fără să-l mai întrebe pe kir Iani, Anton Lupan înţelese că astăzi nu putea fi nici vorbă de o plecare la drum; dar faptul acesta nu-l supăra câtuşi de puţin, fiindcă întârzierea era spre folosul lui; iată avantajele călătoriei cu un barcaz prăpădit faţă de un vapor care în acest port mic nu i-ar fi îngăduit nici să răsufle puţin.

La începutul iernii, aflându-se la Galaţi, voise să se ducă şi la Sulina, fiindcă deşi îi scrisese de mai multe ori căpitanului din port, cerându-i lămuriri, acesta nu-i răspunsese nimic. Din nefericire, tocmai atunci pe Dunăre începuseră să curgă sloiuri, şi nici un vapor, nici un barcaz nu mai pleca în jos.

Acum putea, în sfârşit, să caute urmele lui Pierre Vaillant şi aici.

— Domnule! zise Ieremia, la fel de lămurit şi el în privinţa vântului, ca unul care umblase câţiva ani pe mări. După cum văd, azi n-o să plecăm mai departe. Eu m-aş duce pe la văru-miu Haralamb, să văd cum îi merge cu văduvia.

— Du-te, numai ai grijă ca deseară să fii înapoi; să nu te trimită cumva în peţit.

— Aş! Nu cred să-i mai ardă lui de însurătoare acum; mai degrabă cred că stă ascuns, să nu-l dibuiască vreo iscoadă de-a sacagiului.

Anton Lupan merse câţiva paşi pe chei, până la baraca de lemn a căpităniei; o femeie care frigea guvizi, sub un şopron dărăpănat, îl vesti că pe căpitanul portului nu-l putea găsi decât a doua zi, spre prânz, fiind plecat la vânătoare de raţe, în păpuriş… A doua zi, la prânz, când Penelopa urma să plece în zori! Viaţa aici se mişca mai greoi chiar decât barcazele încărcate cu grâu!

Încotro să pornească, pe cine să întrebe călătorul nostru când pe chei nu se vedeau decât marinari străini?

Peste pădurea de stuf, către răsărit, se ridica, stingheră, turla unui far micuţ. Aha, acolo trebuia să fie un om – şi poate cel mai nimerit!

După ce mai aruncă o privire în jur, nădăjduind ca raţele să nu fi venit încă din ţările calde şi căpitanul portului să se întoarcă dezamăgit, Anton Lupan porni pe malul apei în jos să ajungă la far. Din faţă se ridica boarea amară şi sărată a mării, în vreme ce frământarea valurilor rostogolite pe nisip se auzea, de peste perdeaua de stuf, ca un murmur îndepărtat, murmurul acela nelimpede, aspru şi totdeodată blând, pe care corăbierii îl confundă adesea cu freamătul din fiinţa lor. Câteva sute de metri mai departe, stufărişul se pierdea în nisip, lăsând să se deschidă către sud o plajă largă şi întinsă, petrecută pe sub orizont, cu dune năpădite de buruieni şi de pir.

Farul veghea posomorât în partea cealaltă a canalului, încins cu brâuri de piatră negricioasă care i se urcau până la gât. Marea în faţă era mai mult cenuşie decât albastră; mâlul adus de Dunăre murdărea apa până aproape de orizont, unde se zărea o dâră vineţie ca o muchie de cuţit. Pe cer pluteau câţiva nori albi, destrămaţi, şi jos, deasupra valurilor, se roteau pescăruşii, ţipând. Pânza unei bărci se

zărea departe, în larg, iar pe ţărm, către sud, se mai ghiceau nişte lotci negre, trase pe nisip.

Pe malul celălalt al canalului, înspre far, o bătrână stătea aplecată cu doniţa deasupra apei.

— Hei! Mătuşăă! o strigă Anton Lupan.

Bătrâna se ridică, lungă şi arcuită ca un arac, de-ai fi zis că e pusă acolo să ţină tovărăşie farului singuratic de pe mal. De sub basma îi atârna în laţe părul cenuşiu, murdar. Cu toată depărtarea, un ochi i se vedea lovit de albeaţă, lucind în soare ca un solz de crap.

— Ce vrei? răspunse, cu arţag.

— Cine-i paznicul farului?

— Ifrim, dar nu-i aici, tâlharul! Du-te şi dumneata! Zicând acestea, arătarea luă doniţa de jos şi porni pe mal.

— Hei, mătuşă! E plecat departe?

— La dracu' e plecat! Du-te după el, fuguţa… Anton Lupan rămase încurcat, lângă canal. Apoi se gândi că omul căutat de el avea însărcinări mult mai precise şi mai grave decât un căpitan de port şi deci, indiferent unde ar fi fost plecat, o dată cu căderea serii trebuia să vină să aprindă felinarele la far. Nu-i rămânea decât să-l aştepte răbdător: se afla la poarta acelui Levant unde timpul nu costă bani!

O epavă pe jumătate îngropată în nisip zăcea în faţa sa pe malul mării şi se miră că nu o văzuse până acum. Părea să fie un barcaz, naufragiat de mult, dacă judecai după nisipul îngrămădit de vânt în juru-i. Dar iată că ţărmul acesta aspru, cu toată înfăţişarea lui paşnică, mai ceruse şi alte jertfe corăbierilor. La nord de canal, în umbra farului, se vedea un catarg strâmb, răsărind dintre dune cu mişcarea de deznădejde a unui braţ omenesc care cere ajutor înainte de a se prăbuşi; pesemne acolo nenorocirea se întâmplase de curând, altminteri catargul, şi după el cealaltă lemnărie bună de pus pe foc şi-ar fi împlinit destinul firesc în aceste locuri lipsite de păduri… În partea astălaltă, către sud, se ridica altă movilă de nisip, lăsând să se vadă, pe alocurea,

bordajul putred, fărâmat, şi coastele negre ale unei corăbii naufragiate de cine ştie cât timp.

Anton Lupan porni pe ţărm, spre miazăzi, gândindu-se că fiecare din aceste epave îşi avea taina ei… Nisipul le acoperea, an de an, lemnul nejumulit de oameni putrezea dedesubt şi nimeni, niciodată, n-avea să mai poată şti ce destine se frânseseră aici. Fiecare din aceste epave fusese o corabie cândva – cu etrava arcuită semeţ, cu catarge înalte şi zvelte ca brazii, fremătând, cu pânzele umflate de vânt – brăzdase mări şi oceane, ducând mesajul vieţii omeneşti pe Pământ. Se asemănau între ele în toată istoria lor, şi totuşi, fiecare îşi avea trecutul ei, pe care nu-l putea şterge nici chiar acest sfârşit comun. Dar cum se numiseră ele şi căpitanii lor, ce echipaj le purtase în lume, ce cârmaci le condusese prin furtuni, ce patimi, ce virtuţi, ce bucurii, ce suferinţe frământaseră inimile acestor oameni dispăruţi, ce ură, ce nebunie, ce iubire, ce simţăminte fuseseră curmate în naufragiul de demult, ce taine zăceau sub nisip?

La câteva sute de metri spre sud se vedea altă corabie aruncată de valuri pe ţărm, şi asta de asemenea de foarte mult timp, fiindcă era şi ea pe jumătate îngropată în nisip, numai că, fiind lucrată dintr-un lemn mai vârtos, ţinuse piept vremii şi nemilosului ei aliat, putregaiului nimicitor. Tot ce putuse folosi cuiva era luat de mult. Scândurile punţii fuseseră smulse până la una şi de bună seamă toată lemnăria ar fi suferit la fel dacă, după îndelungata atingere cu apa mării, n-ar fi fost aproape pietrificată, astfel nemaiputând să meargă la foc. Două lanţuri grele, la prova, se pierdeau în nisip, unde pesemne se aflau îngropate şi ancorele, pe care nimeni nu se ostenise să le ia, fiindcă nu i-ar fi folosit la nimic. Cabestanul, care iarăşi nu putea folosi nimănuia, rămăsese la locul lui, ca şi alte piese de fier, mâncate de viermii ruginii.

În lupta acestei epave cu timpul se vedea atâta îndârjire, încât Anton Lupan se apropie şi o privi uimit. Atât cât putea să judece, după ceea ce rămăsese deasupra nisipului, părea

să fie o corabie venită din Baltică sau din Marea Nordului. Cu chila ei lungă, cu pupa aproape la fel de ascuţită ca şi prova, cu liniile fine şi-n acelaşi timp robuste, îi amintea de… Deodată, cercetătorul se făcu palid, inima încetă să-i bată, picioarele se împotriviră să-l ducă mai departe…

Această corabie aruncată de valuri pe ţărm, la gura Sulinei, îi amintea… În clipa următoare inima lui îşi reluă nebuneşte bătăile, sângele îi dogorî în vine, picioarele i se mişcară de la sine ducându-l în jurul epavei…

Fiecare epavă îşi are taina ei… O poartă cu ea până o a acoperă nisipul, până o surpă putregaiul; n-o poate bănui, n-o poate dezlega nimeni.

Anton Lupan se opri în faţă, la prova; pe scândura bordajului, cenuşie, se mai vedeau, şterse de vreme, trunchiate, despărţite, unele litere – şi din ele, omul care le cunoscuse putea întregi numele corăbiei.

Avea şi această epavă o taină, ca toate epavele din lume, dar lui îi era cunoscută, rămânea taină doar pentru ceilalţi oameni. Lui îi sfâşia inima şi, aşa sfâşiată, i-o umplea de nelinişte şi de nedumerire…

Un bătrân, cu capul alb ca floarea coliliei, venea pe ţărm, cu sumanul pe umeri, cărând greu un coş cu peşte în mână.

— Bună-seara, domnule! zise, ferit, scoţându-şi căciula. Cu toată ninsoarea care-i acoperea creştetul, avea, nu ştiu cum, o înfăţişare haină, dar poate era numai o închipuire.

— Bună-seara! răspunse Anton Lupan, întorcându-se, ca din altă lume.

Bătrânul se opri, cuprins de mirare:

— Ştii graiul nostru?

— Şi de ce nu l-aş şti? Par să fi picat din lună?

— Nu, domnule; dar credeam că eşti inglez de la Comisie.

Anton Lupan se apropie de dânsul; bătrânul îşi lăsase coşul jos şi scapără amnarul, să-şi aprindă luleaua.

— Eşti de mult prin părţile astea, moşule?

— Cam de multişor, aş zice că-s născut aicea, dar de câţi ani anume, mai greu să fac socoteala; or fi 65, or fi 70, nici

popa nu poate să-mi spună.
— Eşti pescar?
— Am fost, mai la tinereţe; acum mi-au dat farul în seamă.
— A, dumneata eşti Ifrim, paznicul farului?
— Păi dar cine?
— Tocmai te căutasem… Baba dumitale e cam aspră, moşule!
— Ducă-se pe pustie!
Anton Lupan se frământa, chinuit de gânduri, dar privindu-l, nimeni nu i-ar fi bănuit zbuciumul.
— Uite o cutie de chibrituri; să nu te mai chinuieşti cu amnarul.
— Mulţumesc, domnule, am şi eu la far, că-mi dă Comisia să aprind felinarele; dar pentru lulea mai bun e amnarul.
— Te grăbeşti tare?
— Nu, că mai e până la apusul soarelui şi felinarele sunt şterse; altminteri, baba mea nu-mi dă voie să plec până nu le frec bine.
— Spune-mi – întrebă Anton Lupan, luptându-se să-şi stăpânească bătăile inimii – nu cumva ştii ce-a fost cu corabia asta?
— Ba ştiu, cum nu; şi cu asta, şi cu cea de mai la vale, numai să nu mă-ntrebi anul. Astea sunt nelegiuirile lui Spânu.
Aici, în ochii bătrânului se aprinse o scurtă lucire, ca la dihăniile care rătăcesc noaptea prin codri; dar poate că şi asta era doar o închipuire. După aceea, el se aşează pe nisip, scapără iar amnarul şi, pufăind din lulea, îşi dădu drumul la gură:
— Erau nişte tâlhari de apă, piraţi cum le spune. Se pripăşiseră de ani de zile prin părţile noastre şi nu putea să-i stârpească nimeni. Căpetenia lor era unu' Axente, venit de prin marea grecească, da' lumea îi spunea Spânu, fiindcă nu-i creştea păr pe faţă, nici mustăţi, nici barbă, ca la neoameni.

Bătrânul scuipă cu dispreţ în nisipul umed, îşi mângâie barba, cum şi-ar fi înfoiat coada păunul, apoi îşi continuă povestirea, în timp ce Anton Lupan se aşează alături stăpânindu-şi cu greu bătăile inimii:

— Spân, spân, dar altfel om subţire, trăit în lume, cu ştiinţă de carte, să te miri că se apucase de tâlhărie. Nu ştiu din ce părţi venise, dar iaca, pot să jur că ştia tot ce e limbă omenească în lume… Pe acea vreme nu era farul ăsta, ci altul, gata să se dărâme – iar de aprins, se aprindea numai când îşi aducea cineva aminte. Corăbiile, dacă ajungeau ziua, bine, dacă nu, trebuiau să aştepte departe, că altminteri le luau valurile şi le buşeau de nisip până ce le făceau fărâme. Şi tâlharii ăştia, cu Spânu, pândeau seara la ţărm; dacă vedeau vreo pânză în zare, aşteptau să se lase întunericul, aduceau un bou din stufăriş, îl priponeau la malul mării şi-i legau un fanar între coarne. Bietul dobitoc se zbătea toată noaptea aşa, legănând felinarul. Dacă vedea lumina asta jucând, ca pe valuri, căpitanul din larg, ce-şi zicea: e vreo corabie la ancoră, ia să mă apropii de ea, să aflu o vorbă de la oameni. Şi se apropia, sărmanul, încrezător, numai că nimerea pe nisip şi de aici nu mai avea scăpare. Tâlharii se repezeau într-acolo cu bărcile, săreau pe punte cu iataganele în mâini, pe unii îi spintecau, pe alţii îi aruncau în mare şi p-ormă prădau corabia de nu lăsau decât lemnul gol.

Anton Lupan strânse pumnii şi scrâşni printre dinţi:

— Ticăloşii! Aşa crezi că s-a întâmplat şi cu corabia asta? Oare n-o fi scăpat nici un om?

— N-aş crede, domnule; Spânu nu lăsa pe nimeni să-i scape viu.

— Dar de unde ştii că aici a fost mâna lui şi nu s-o fi întâmplat altfel, vreo furtună, sau…

Paznicul farului clipi din genele albe ca nişte fulgi, ca şi cum întrebarea l-ar fi surprins. Apoi, după ce aruncă o privire piezişă spre vecinul său, începu să râdă mulţumit, arătându-şi dinţii ştirbi:

— Păi dac-am văzut cu ochii mei? Iacă, ţi-am spus să nu mă întrebi când a fost, că în ani mă-ncurc. Să fie şase, să fie şapte, ştiu eu?

— Patru ani în aprilie! murmură Anton Lupan.

— Asta aşa-i, era primăvară, ţin minte ca azi. Se nimerise o noapte cu fulgere şi tunete, de te-ngrozeau. Pe la miezul nopţii mi-am pus sacul în cap şi-am ieşit la Dunăre, să văd dacă barcazul e bine legat, că lucrasem peste iarnă un barcaz mărişor şi nu-l dădusem la apă decât de vreo două săptămâni. Puteam să încarc ca la vreo cinci mii de ocale de peşte şi tocmai mă gândeam să iau drumul în sus să trec pe la pescari, să adun ceva prospătură… Nu ţi-am spus că la vremea aceea nu mă mai ţineau puterile să ies în larg, la pescuit, aşa că începusem să fac o leacă de negoţ; duceam peşte în sus, pe la Tulcea, ba chiar şi la Galaţi…

Anton Lupan se ridică în picioare, cu pumnii strânşi, silindu-se să-şi ascundă nerăbdarea; ştia că dacă l-ar fi întrerupt, sau l-ar fi zorit, paznicul farului s-ar fi burzuluit, ca toţi bătrânii – şi greu ar mai fi scos un cuvânt de la el.

— Şi cum îţi spuneam, reîncepu povestitorul, după ce-l privi mirat, am ieşit la malul apei; aveam bordeiul mai jos de port, cam pe unde-s acum magaziile ale mari. Bătea vântul din larg, Dunărea se umflase şi gemea, iar dincolo, peste stuf, se auzea marea mugind de-ai fi zis că o chinuiesc o mie de draci. Pe urmă mi s-a părut mie că se întâmplă ceva ciudat, parcă am zărit o lumină zbătându-se prin păpuriş… „Or fi iar tâlharii! mi-am zis. Or fi simţit ceva, blestemaţii, şi se pregătesc de jaf!” Atunci am luat-o niţel la vale, cu vântul în piept, să te dărâme şi altceva nimic. N-am apucat să ies bine în marginea stufului, când am zărit o umbră, ceva să zici că-i o dihanie zburătoare, venea repede la ţărm, taman către locul unde se vedea felinarul cum se zbătea ca turbat. Atunci un fulger a luminat malul şi-am văzut corabia cum s-a poticnit şi a început să se zbată neputincioasă, cu fundul pe nisip; un catarg s-a rupt şi-a căzut, numai trosnet şi pârâituri; zburau bucăţile de pânză

luate de vânt, de-ai fi zis că-s nişte pescăruşi, orbiţi. Când s-a stins fulgerul, s-a stins şi felinarul tâlharilor… Poate mai veniseră şi alţi oameni ca mine, şi se uitau din stufăriş, dar cine se putea lupta cu ai lui Spânu, că erau mulţi şi nu pregetau să înfigă cuţitul în pieptul nimănui? Îndată s-au auzit răcnete, pe urmă împuşcături; trăgeau cei de pe corabie, în cine şi cum, nici ei nu puteau şti… Trei zile a ţinut furtuna; se ridicase marea de ajungea până la păpuriş. A patra zi, când s-a liniştit şi s-a tras în matca ei, nu mai era pe ţărm urmă, nici de tâlhari, nici de călători. Numai corabia rămăsese, pe-o coastă, aruncată în nisip… S-au mai dus şi oamenii noştri şi-au luat ce-au mai găsit, că de, ce-aruncă marea la ţărm nu-i bunul nimănui – dar multe n-au avut de luat; jefuiseră tâlharii tot ce fusese de preţ.

— Şi cum – întrebă Anton Lupan, spumegând – nu s-a găsit nimeni să-i pedepsească pe aceşti tâlhari blestemaţi?

— Cine să-i pedepsească, domnule? Şi cum să-i dovedeşti? Ăsta, Spânu, avea corabia lui, o ţinea în port, ca marinarul cinstit, făcea din când în când drumuri la Stambul, la Salonic, şi aducea chiar marfă, încât nu-l puteai bănui… Şi pe urmă nici n-a mai stat mult aici; cum s-a auzit de război, a ridicat pânzele şi s-a dus. Zice lumea că ar îi ajuns pe la turci, pe la greci şi face prăpăd prin mările lor, dar nu ştiu de-o fi adevărat, ori numai aşa, vreun zvon…

Ajungând cu povestirea aici, bătrânul, care uitase de timp, întoarse capul şi văzu că soarele se zbătea, ca un înecat, în pădurea de stuf.

— M-am luat cu vorba şi-am uitat de far, zise, ridicându-se grăbit. Mă duc să aprind felinarele; altfel e belea.

Anton Lupan porni lângă el, spre canal, şi merseră aşa, tăcuţi, cu umbrele întinse departe înainte, până în stufărişul de lângă far. Numai când ajunseră la canal, unchiaşul, în timp ce-şi dezlega barca priponită de un pietroi, ridică ochii şi se uită mirat la străinul din faţa lui.

— Domnule, să mă ierţi că te-ntreb, da' mi se pare că vorbele mele te-au întristat. Ce ai dumneata cu corabia asta

care putrezeşte pe mal de atâţia ani?
— A fost corabia mea, moşule! răspunse Anton Lupan. Paznicul farului, din barcă, făcu ochii mari:
— A dumitale?
— A mea şi-a unui prieten de care am fost foarte legat. Dar el pesemne a pierit atunci, când ai spus dumneata.
Curentul canalului luă barca, ducând-o spre larg. Bătrânul se închină repede, parcă speriat, apoi rămase ţeapăn, cu ochii la mal – şi nu se dezmetici decât după o vreme când, legănată de valuri, barca trecuse de far.
— Ifrime! Ifrime! striga piţigăiat, fără să se arate, bătrâna de pe malul celălalt. Pe unde mi-ai umblat, hodorogule? Ai stat la taifas, hai? Pune mâna pe vâsle, nu vezi că te fură satana?
Cădea amurgul şi apa Dunării lua culoarea stânjeneilor când ajunse în port Anton Lupan. Se aprindeau felinarele de noapte pe corăbii; oamenii cinau; la locanta de peste chei se auzea chiolhan.
— Aici erai?
Ieremia se ridică, deşirat, de pe o bintă de lemn, sprijinindu-se în flintă ca într-un toiag.
— Te aşteptam, domnule. Stătui până acum de vorbă cu văru' Haralamb, da' nu ştiam ce-o fi cu dumneata. Ai vreo poruncă de dat?
— Da; în noaptea asta rămânem pe corabie, că altfel nu ştiu unde ne-am putea aciui. Dar fii gata ca mâine dimineaţă să coborâm bagajul şi să ne luăm rămas bun de la căpitan.
— Cum adică? făcu Ieremia, nespus de mirat. Aşa repede te răzgândeşti dumneata? Nu mai plecăm la drum, cum spuneai?
— Ba o să plecăm, dar nu cu corabia lui kir Iani, ci… Restul vorbelor se pierdură în scârţâitul schelei, căci Anton Lupan se repezise pe punte, să-l caute pe cârmaci.
— Gherasime, vino puţin încoa'!

Ieremia rămase pe chei, cu o mână la gură, cu alta sprijinindu-se în toiagul lui ferecat.

„E o taină la mijloc; îl frământă ceva!” îşi zise, clătinând din cap.

Însă nu trebuia să fii un înţelept ca să gândeşti astfel. Doar e firesc ca şi oamenii să aibă taine în sufletul lor, nu numai corăbiile aruncate de valuri pe mal!

CAPITOLUL II.

Şi oamenii au tainele lor.

Avem taine şi le purtăm cu noi, taine mai mici, taine mai mari – când se dezvăluie îşi pierd o parte, două, trei, şapte, nouă părţi din puterea lor – alteori se pierd de tot, ca puful păpădiei suflat de un vânt tăricel. Dar avem taine şi le purtăm cu noi – şi suferim, ne întristăm, plângem din pricina lor, sau râdem şi ne bucurăm, fiindcă sunt şi altfel de taine, care ascund câte fericiri nu gândeşti.

De ce în ochii micuţi ai lui kir Iani, care zgâria brânza şi cică benchetuia cu ceilalţi căpitani, la locanda de peste chei, se strecura din când în când câte un zâmbet şiret? Căci zâmbetul acesta n-avea nici o legătură cu vorbele, fie ele chiar de duh, ale simpatrioţilor săi. Căpitanul Penelopei păstra o taină, altfel nu se putea! Să fi fost taina în bocceaua cu care coborâse pe chei la Galaţi, sau în cealaltă, cu care venise înapoi? A, nu venise cu mâinile în buzunar? La drept vorbind, ce poţi să spui? Îl văzuse cineva venind? Şi dacă l-ar fi văzut, cine îşi putea băga nasul în bocceaua lui? Să fi fost în ea ceva scule de aur, ori giuvaere de preţ? Grecii de la Galaţi sau de la Brăila de multe ori îşi trimiteau la Patrida agoniseala lor, pe aceste căi. Nu că le-ar fi păsat de vămile româneşti – de cele din Bosfor şi din Dardanele se temeau ei. Iar ca să le trimită pe uscat, pe la bulgari, era mai greu cu tâlharii care aşteptau în munţi, la trecători. Bine, dar aşa, şi pe mare puteai întâlni piraţi! Pe naiba, cine să se lege de un barcaz prăpădit care duce cinci vagoane cu grâu? Cam asta ar fi putut să fie taina lui kir Iani Ghinis: să care avuţii şi să nu bănuiască nimeni, de fel, în primul rând

echipajul său ticălos. Poate de aceea zâmbea căpitanul Penelopei din când în când, şiret, gândindu-se la partea ce i se va cuveni, iar alteori arunca priviri îngrijorate peste chei, să nu intre vreun hoţoman în cabina lui şi să se apuce de scotoceli.

Ce om nu are taina, sau tainele lui?

Iată, de pildă, de ce Ismail, bucătarul, se amăra când auzea vorbindu-se de Stambul? O taină, bineînţeles!

De ce Gherasim, grec de lângă Pireu, precum îl ştiau toţi, vorbea aşa de limpede graiul românesc, iar când îl iscodeai despre aceasta, îşi lăsa capul în jos, cogeamite om, sfios ca un copil? Oare n-avea şi el taina lui?

Până şi Ieremia… Da, Anton Lupan nu băgase de seamă, dar când povestea despre nunta de la sacagiu, avea în glas un gust amărui, aşa ca de sâmbure de măr strivit între dinţi… Acum Ieremia stătea pe binta de pe chei, cu flinta pe genunchi şi o mângâia drăgăstos, ca şi când i-ar fi spus: „Tu ai să rămâi cu mine toată viaţa, ai să mă însoţeşti oriunde ar fi să mă duc, chiar şi la capătul Pământului, în ţara ceea… am uitat cum îi zice… N-o să te smulgă nimeni din mâna mea…” Avea şi Ieremia ceva pe sufletul lui: de un an de când se mutase la sacagiu, o iubea în taină pe Ghiocica, şi nu bănuia nimeni, nici ea, nici sacagiul, nici măcar vără-su, că poate aşa nu i-ar fi luat-o de sub nas… Nu i-ar fi luat-o? Aş! Atunci nu ştii ce pui de lele e acest Haralamb! Dar Ieremia nu-i purta nici o pică, nu-l pizmuia, dimpotrivă, se mai şi mândrea cu el. Cum să nu fii mândru de un asemenea flăcău? Se ştia deşirat şi ciolănos, cu ochii mici, cu nasul ascuţit, cu obrazul plin de ţepi, taman bun să-l pui pe câmp sperietoare de ciori – şi socotea cu inima împăcată în amărăciunea lui: „Ghiocica nu era de nasul meu! Mai bine să plec în lume; ce bine s-a nimerit!”…

Dar cine nu are tainele lui?

Parcă pe stăpânul locantei din port dacă l-ai fi scuturat n-ar fi curs coţcăriile din el cum curge grâul dintr-un sac ros de şobolani? Parcă omul de colo, sau celălalt, de se fereşte

pe lângă magazii, sau altul, care trece noaptea canalul vâslind încet, să nu se audă vâsla nici la cinci paşi, sau altul şi altul, atâţi, au sufletul curat-curăţel, nu duc nici o taină cu ei? Dar căpitanul portului, plecat la raţe acum? Nu-l apăsa nimic, nu tresărea niciodată în somn?

Până şi moş Ifrim, paznicul farului, cu capul nins, de bunic, avea o taină, ehe! şi încă mai grea decât a tuturora de care s-a vorbit până acum. Nu că-l scărmăna baba lui, asta ştiau şi copiii din port. Alta era taina lui – şi dacă cineva ar fi pătruns-o, s-ar fi îngrozit. Să-l lăsăm în plata domnului, cu taina lui! Dar vezi că pe deasupra, unchiaşul avea şi un cusur: de la o vreme se nărăvise să sugă ţuică din ţoi, şi dacă lua niţeluş rachiu, vorbea mai multe decât s-ar fi cuvenit. Noroc că oamenii din jur erau mai întotdeauna chercheliţi şi ei, încât nu prea ţineau seama la trăncăneala lui – altminteri taina s-ar fi aflat de mult.

Taine peste tot! De ce ne-ar mira că şi Anton Lupan îşi avea taina lui?

Se lăsase noaptea de mult, noapte neagră, de martie, şi adormise totul în jur; se potolise şi briza de la sud, se potolise şi foşnetul stufului galben, de anul trecut, numai cel verde îşi înălţa firul plăpând şi parcă se auzea dând cântec de slavă primăverii aburitoare care făcea să dospească pământul jilăvit – îl auzea cine avea urechi pentru glasurile tainice ale firii pornite la drum. Dunărea curgea la vale abia murmurând; mai departe, farul clipea somnoros asupra mării acoperite de ceţuri alburii. Nu se vedea nici o mişcare, nici o lumină în port; doar pe catargele celor trei corăbii ardea câte un fanar afumat; ţinând locul oamenilor de veghe, toropiţi.

Anton Lupan şedea pe chei, cu pelerina aruncată pe umeri, cu picioarele atârnate deasupra apei, aplecat înainte, cu coatele rezemate pe genunchi – şi-n vreme ce unda curgea domol la vale, gândurile lui urcau trudnic pe firul fluviului, în sus.

Această apă, care străbătea oraşe şi ţări, îi era cunoscută de mult, de şaptesprezece ani împliniţi, şi îi legănase atâtea visuri, încât i se părea că au amândoi acelaşi început. Da, îşi amintea drumul la Giurgiu, în anul '65, când lumea i se deschisese în faţă, îndreptăţindu-l să-şi spună că abia de atunci începuse viaţa lui. La ceea ce fusese înainte se gândea mai puţin: o casă scundă, la Bucureşti, sub zidurile mănăstirii lui Mihai Vodă, de pe deal, o grădină cu nuci şi pruni, întinsă până la malul mocirlos al Dâmboviţei, cam prin locul unde astăzi se află podul numit Izvor şi unde în timpul acela sacagiii intrau cu sacalele în vad să ia apă pentru gospodării, iar copiii mahalalei, laolaltă cu raţele şi cu gâştele fără ograzi, se scăldau gălăgios. Bunică-su, fără să fi fost la învăţătură în străinătăţi, avusese slujbă de arhivar pe lângă mitropolit, prezidentul Divanului Domnesc, adică ţinuse seama zapiselor şi izvoadelor Ţării Munteneşti, un om luminat pentru timpul lui. Cel mai vârstnic dintre fiii săi, tatăl lui Anton Lupan, îi urmase în slujbă, nu se dovedise mai puţin stăruitor şi mai puţin luminat decât el şi astfel, grija arhivei i se lăsase în seamă până la contopirea ei cu cea de la Iaşi, prin Unirea Principatelor Române. Atunci se căută alt om, cu titluri de învăţătură din Apus, ca să se împlinească un tipic, şi i se dădu acestuia conducerea Arhivelor Statului. Bătrânul nu avea titluri de la universităţi şi nici nu era omul cuiva sus-pus, aşa încât trebui să coboare câteva trepte şi să se lase acoperit de praf într-un post tare mărunt. Pe atunci i se spunea bătrân unui om de cincizeci de ani, chiar neîmpliniţi; viaţa se scurgea mai domol, anii erau mai lungi, nevoiaşilor, în truda lor neostoită, li se păreau nesfârşiţi, nesfârşiţi li se păreau celor bogaţi, chinuiţi de plictis – şi oamenii îmbătrâneau înainte de timp.

Anton Lupan era singur, cu tatăl lui; maică-sa murise în chinuri, când născuse al doilea copil, care însă nu trăise mai mult de o zi. Între tată şi unicu-i fiu se statornicise o prietenie puţin obişnuită în acel timp, care pentru Anton

Lupan nu avea să fie egalată decât de prietenia lui cu Pierre Vaillant, mai târziu.

Bătrânul scria în taină o istorie a Ţărilor Române şi tot în taină pregătea viitorul fiului său. În grădina cu nuci şi pruni de pe malul Dâmboviţei aduna vreo douăzeci de copii, pe care-i învăţa carte, blând şi răbdător, pentru doi galbeni pe lună pe cei mai avuţi, odrasle de dregători, de boieri cu moşii, pentru un galben pe alţii, ai negustorilor înstăriţi; dar avea printre ei şi şcolari cărora nu le lua nimic fără să le poarte mai putină grijă decât celorlalţi.

În toate timpurile au fost pe lume oameni mai buni, mai blânzi, mai înţelepţi, mai cinstiţi decât alţii – şi de bună seamă tatăl lui Anton Lupan era unul dintre ei. Ştia multe bătrânul, te mirai câte puteau încăpea într-un cap omenesc, dar el îşi dădea seama că faţă de ştiinţa lumii, asta însemna mai nimic, de aceea se străduise necurmat şi ani de zile pusese deoparte câte doi galbeni, câte patru, câte cinci, să-şi poată trimite copilul la învăţătură în Apus, cum nu puteau face decât dregătorii ţării şi boierii avuţi. Aşa nădăjduia ca, pe lângă învăţătură, fiul său să se bucure şi de o cinstire care nu i se arătase lui.

Anton Lupan şi-l amintea în ziua aceea când plecaseră la drum, înghesuiţi amândoi pe leagănul de lemn al trăsurii de poştă, căreia i se spunea, după călătorii străini, diligenţă sau omnibus; barba bătrânului, bătută de vânt, o barbă mare, albă, ca a sfinţilor de la Mihai Vodă, îi atingea obrazul şi în asta tânărul drumeţ, cu inima cât un purice şi cu sufletul cât cerul de sus, îşi găsea mângâierile de rămas bun, pentru acea parte din fiinţa lui care era apăsată de teamă şi îndoieli… Fiindcă pleca aşa de departe, pentru atâta timp!

Pe câmp vedea oameni întinzând şinele drumului de fier. Ar fi dorit să se oprească, să se apropie de ei, minunat de această năzdrăvănie a timpurilor noi, dar trăsura zbura pe drumul pietruit, ridicând nori de colb.

Îşi amintea târgul murdar, de pe malul acestei Dunări, unde ajunseseră pe înnoptat, apoi un han, Hotello dei Vapori, ţinut de un italian zâmbitor şi vorbăreţ, care-i găzduise într-o cămăruţă neaerisită, de lângă grajduri; avea hotelierul şi odăi mai frumoase, cu balcoane de lemn deasupra uliţei, dar acestea erau pentru călători mai bogaţi. Rămăseseră două zile acolo, bătând uliţele şi malul Dunării în aşteptarea vaporului austriac. A treia zi în zori, Anton Lupan se îmbarcase pe Arhiducele Albrecht, poate cel mai vechi vapor al Companiei Dunărene – şi se despărţise de tatăl său, fără să ştie că n-avea să-l mai vadă nicicând.

De atunci străbătuse numeroase ţări, cutreierase Mediterana în lung şi-n lat, cunoştea Marea Roşie, Golful Persic şi Oceanul Indian; în lume se schimbaseră câte nu-ţi pot intra în gând, dar fluviul acesta continua să curgă şi azi pe aceeaşi veche matcă a lui.

Stătea aşa, pe chei, cu coatele rezemate pe genunchi, cu fruntea brăzdată de cute adânci şi îşi amintea călătoria de-atunci, care însemnase începutul vieţii lui.

Arhiducele Albrecht se desprinsese de ponton, aruncând valuri de fum negru şi greu pe coş, pufăind şi gemând din adânc, stârnind îngrijorare şi teamă în ochii pasagerilor care se urcau prima oară pe un vapor. Dar tânărului de şaisprezece ani, maşinile zgomotoase de jos, al căror tremur năvalnic îl simţea în tălpi, nu-i stârneau nici un fel de teamă, ci numai un însetat interes. Îşi fluturase o vreme batista, înghesuit lângă parapet, până ce barba albă a bătrânului se topise în ceaţa risipită pe ape în zori. Pe urmă aruncase o privire spre malul bulgăresc, atunci stăpânit de turci, cu coline înverzite de vii şi de livezi, cu sate ale căror case mici şi murdare, construite ciudat, coborau până la ţărm, parcă pentru a-şi spăla sărăcia şi apăsarea jugului străin. Îşi îndreptase o clipă ochii şi spre malul stâng, mai scund, acoperit de holde întinse până la orizont, şi după aceea, tot drumul până la Turnu-Severin nu făcuse altceva

decât să cerceteze nesăţios vaporul de fier; pipăia tabla, niturile, întăriturile, se posta în faţa punţii de comandă cu ochii la cârmă, la căpitan şi la cârmaci, se strecura la maşini şi urmărea ore întregi, dintr-un ungher, mersul obosit şi mişcările trudnice ale oamenilor puşi să aibă grija lor. Îşi amintea totul, până azi, cu fiecare amănunt, ca şi când toate s-ar fi întâmplat ieri. Ceva mai sus de Turnu-Severin, vaporul se oprise, fiindcă drumul pe apă era primejdios, călătorii debarcaseră, se urcaseră în birjă şi haida-haida, hurducând pe şoseaua tăiată în stâncă de-a lungul fluviului, ajunseseră la Orşova, unde aştepta alt vapor; ar părea ciudat că, după atât timp, Anton Lupan ţinea minte şi numele vaporului, Iris, şi pe-al comandantului, căpitanul Silva – dar cum le-ar fi putut uita când şi vaporul, şi omul care-l conducea printre stânci, erau miracole pentru el?

Fusese un drum de poveste, printre munţi care-şi scăldau poalele de granit în fluviu, ca şi cum ar fi vrut să le închidă calea; numai că vaporul mistuia cărbunii flămând şi îşi urma drumul netulburat de nimic, în pufăitul greoi al maşinilor ascunse în pântecele lui… Iată apoi Budapesta, pe cele două maluri ale Dunării, legate cu un gigantic pod de fier, iată clădirile mari, de piatră cenuşie, unele vechi de aproape o sută de ani, Universitatea, Primăria, uriaşa mănăstire a piariştilor, cu patru sute de chilii, Bursa, Academia Militară şi altele şi altele, care minunau ochiul tânărului călător…

De aici mai departe, până la Paris, călătorise pe drumul de fier, altă minune a timpului. Nu, trenul nu mergea ca vântul şi ca gândul, cum îi auzise vorbind pe călătorii de pe vapor, dar după mişcarea domoală de până atunci, părea că zboară, înghiţind câmpia ca un căpcăun.

Aproape zece ani zăbovise Anton Lupan la Paris, unde, după ce-şi sfârşise ultimele clase de liceu şi Politehnica, dobândise o diplomă de inginer şi un prieten bun, pe Pierre Vaillant. Mai vârstnic cu vreo şapte ani, acesta îşi părăsise studiile ingineriei în 1865, tocmai când tânărul nostru sosea

la Paris, şi se dusese după acel înflăcărat Lesseps la tăierea canalului de Suez. După trei ani, când Anton Lupan, admis de la început în cursul superior, printr-un examen care stârnise interesul tuturor profesorilor săi, era în ultima clasă de liceu şi dădea târcoale Politehnicii, Pierre Vaillant se întorcea de la Port-Said, ars de soare, chinuit de boli, slab, tras la faţă şi cu sufletul nedumerit. Nimic din ceea ce întâlnise în acel ţinut îndepărtat, bântuit de friguri şi de furtuni cu nisip, nu fusese ca în visurile lui. Visase un deşert adus la viaţă, cu oraşe şi sate noi, înconjurate de grădini – şi nu se făcea altceva decât să se sape un canal îngust şi trist. Totuşi, muncise acolo trei ani, conştiincios, îndârjit, şi ar fi rămas până la terminarea uriaşei lucrări, dacă într-o bună zi nu s-ar fi pomenit repatriat cu forţa, fiindcă îl înfruntase pe şeful sectorului, un om tăcut, cu faţa de mort şi ochi de peşte, căruia nu i se cunoştea nici numele, nici naţia, ci numai biciul îndoit pe spinarea salahorilor îndobitociţi.

Aşa se întorsese Pierre Vaillant la vechea îndeletnicire, ca să se facă inginer, constructor de vapoare, după dorinţa bunicului care îl crescuse şi îl trimisese să înveţe carte înaltă la Paris.

Anton Lupan se împrietenise repede cu acest coleg mai vârstnic, puţin adus de umeri, ca oamenii osteniţi sau împovăraţi, cu obrajii supţi şi timpuriu cutaţi, cu părul blond, de gal, cu ochii albaştri, aşa de nepotriviţi cu scepticismul şi posomoreala sa. De ce anume îi căutase atât de stăruitor prietenia, prea limpede nu ştia nici el. Desigur, nu numai fiindcă aflase că venea de la Port-Said. Poate, în chip tainic, îşi simţea inima bătând la fel cu a lui, deşi nu-i împărtăşea posomoreala şi scepticismul, el unul îndestulându-şi deocamdată toate nevoile sufletului cu învăţătura şi cărţile.

Şi astfel, la sfârşitul anului de şcoală, tânărul român neputând să se întoarcă în ţară pentru două luni de vacanţă, drumul fiind greu, ţara departe, plecase cu Pierre Vaillant la Saint-Malo, pe coasta de nord a Franţei, orăşel

vestit prin marinarii, pescarii lui şi constructorii de nave. Aflat pe o insulă, la vărsarea micului fluviu Rance în mare, în locul unde Canalul Mânecii stă faţă în faţă cu Atlanticul, Saint-Malo mai era vestit şi pentru corsarii lui, care de câteva sute de ani, până mai deunăzi, dăduseră mare bătaie de cap Angliei.

Acolo locuia familia prietenului, mama, un frate, o soră, bunicul şi multe rubedenii, răspândite prin tot oraşul, fiindcă era o familie veche, ale cărei spiţe împânzeau o bună parte din coasta de nord a Franţei. Numai tatăl lui Pierre Vaillant lipsea, fusese marinar, ca toţi bărbaţii şi pierise, într-o călătorie pe ţărmuri îndepărtate.

La Saint-Malo, Anton Lupan cunoscu o altă viaţă, cunoscu marea, bărcile, corăbiile, pescarii, marinarii şi începu să-i iubească. Multe veri la rând trăi printre ei, împărtăşindu-le traiul, ducându-se cu ei în larg, mânuind pânzele, urcându-se pe catarge, ţinând cârma, trăgând frânghiile aspre ale cârligelor, spintecând morunii pe puntea alunecoasă, dormind în patul îngust şi tare care se cuvine marinarului, în legănarea aci duşmănoasă, aci molcomă, şi-n cântecul neîntrerupt al oceanului.

În alte zile, când bântuia furtuna şi nu plecau pescarii, cei doi prieteni îşi petreceau timpul printre constructorii de vase, căci nu era palmă de loc unde să nu se vadă ridicându-se pe nisip scheletul unei corăbii. În bătaia vântului care şuiera înfiorător printre coastele dezvelite ale viitoarei nave, sub cerul gol, biciuit uneori de ploaie, ars de soare alteori, Anton Lupan învăţă să mânuiască barda, ferăstrăul, sfredelul şi rindeaua, dar mai cu seamă învăţă cum şi din ce iscusinţă luau naştere liniile vasului, însuşirea lui cea mai însemnată pentru a se putea lupta cu oceanul.

Dacă ar fi fost numai atât, desigur că tânărul student nu s-ar fi ales cu altceva decât cu o deprindere folositoare, care l-ar fi făcut să încline în meseria lui spre construcţiile de nave. Dar vacanţele la Saint-Malo îşi arătară altă urmare, neaşteptată, care avea să înrâurească adânc asupra vieţii

lui viitoare. Nu fu o simplă întâmplare, ci o înşiruire de întâmplări, culminând cu găsirea unor pagini dintr-un vechi jurnal marinăresc, aşa cum se întâmplă de obicei şi în cărţi…

Bunicul lui Pierre Vaillant, pčre Léon, adică moş Léon cum îi ziceau toţi, un bătrân nespus de vânjos şi de harnic pentru cei şaptezeci şi doi de ani ai lui, se arăta ca fire tare tăcut şi tare ciudat în tăcerile lui. De bună seamă, nepotul, posomorât şi neîncrezător în oameni, cum îl ştia Anton Lupan, moştenise o parte din aceste trăsături.

În faţa casei aflată deasupra plajei, bătrânul trăsese pe nisip un sloop vechi, de vreo opt tone, cu care fusese la pescuit în ultimii ani, îi dăduse jos catargul, îl proptise cu pari de jur împrejur şi acum locuia în el, ceea ce nu era de mirare pentru un vechi marinar, cu atât mai mult cu cât şi alţii la Saint-Malo îşi transformau în locuinţă vasele din tinereţe, poate din pornirea practică a franţuzului să nu irosească nimic, poate dintr-un îndemn romantic, romantismul alături de cumpătare, fiind şi el tot franţuzesc.

Nimeni din ai săi nu era primit cu prietenie pe vas, nici nora, nici nepoţii – şi nici vecinii nu se bucurau de o strângere de mână dacă veneau să-l întrebe de sănătate pe moş Léon. Bătrânul trăia acolo, singuratic şi ciufulit, ca un huhurez, singur îşi deretica, singur îşi gătea mâncare, singur îşi spăla rufele şi îşi îngrijea îmbrăcămintea de pe el.

Trimiţându-l să înveţe carte inginerească pe cel mai mare dintre nepoţi, nu dovedea prin nici un semn că i-ar purta acestuia mai multă dragoste decât celorlalţi ai săi, căci nu-i vorbea nici lui cu alte cuvinte şi cu alt glas decât tuturor. Iar când îl vedea pe Pierre ducându-se cu pescarii, drum de la care nu-l putea opri, cum nu poţi opri cerbul în pădure să bea apă de la izvor, bătrânul privea în urmă posomorât, fără să ştii de unde îi venea posomoreala, ce se frământa în sufletul lui.

Numai un om îi era mai aproape, adică pe acela îl poftea în cabina lui, sau îl lua la cârciumă uneori şi îl cinstea cu un

păhărel de absint, schimbând arar câte un cuvânt cu el, într-una la fel de posomorât. Acest om, moş Gir cum i se zicea, deşi nu era chiar atât de bătrân, fiindcă abia împlinise cincizeci de ani, fusese şi el marinar, viaţa lui nu era o taină pentru nimeni din jur, dar Pierre şi prietenul său nu ştiau mare lucru despre el, decât că suferise odată un naufragiu îngrozitor, despre care nu vroia să mai vorbească, oricât l-ai fi iscodit.

Într-o zi, când bunicul se dusese la cârciumă cu acel ciudat moş Gir, Pierre şi Anton Lupan se apropiară de vechiul sloop, cu chila îngropată în nisip şi începură să-i dea târcoale, cercetându-l cu luare aminte, ca doi cunoscători ce începeau a fi.

— Cum ţi se pare prova? întrebă Pierre, pipăind lemnul pietrificat.

— Nu ştiu; poate prea dreaptă; mi-ar fi plăcut să aibă etrava mai alungită.

— Da; însă dacă ai fi navigat cu el în golful Gasconiei, ţi-ai fi schimbat părerea curând.

Cei doi prieteni cercetară astfel forma vasului, pe îndelete, de la prova până la pupa, admirându-i liniile robuste, apoi, dorind să vadă felul construcţiei, pe dinăuntru, puseră piciorul pe scara rezemată într-un bord, păşiră pe punte şi, coborând treptele sub tambuchi, ajunseră în cabina bătrânului, unde până acum nu mai fuseseră decât o dată sau de două ori, şi niciodată de capul lor.

Încăperea semăna cu orice cabină de corabie, decât că în mijloc avea o sobă de tuci, cu burlanul scos prin punte; lumina venea de sus, printr-un spirai mic, iar alături atârna o lampă marinărească, din cele făcute să stea drept, oricare ar fi balansul vasului – numai că acum stătea ţeapănă, de ani de zile, ca orice lampă de la uscat.

Nimic aici n-ar fi stârnit mirarea unui vizitator, şi nici cei doi prieteni nu avură de ce se mira, mai cu seamă că pe ei nu-i interesa alcătuirea gospodărească a unei cabine de corabie, ci felul de construcţie al vasului.

Printr-o uşiţă făcută sub scară, ei pătrunseră în hambarul sloopului, prefăcut de proprietar în bucătărie şi cămară, cercetară aici coastele de stejar, bordajul încă sănătos, dădură la o parte panourile de pe jos, dezvelind santina uscată de atâta timp, să vadă chila şi varangele, putrezite după o viaţă de câteva zeci de ani – şi, în sfârşit, se întoarseră în cabină, netulburaţi de nimeni până acum.

În clipa aceea niciunul din ei nu bănuia că mica încăpere ascundea o taină care avea să-i tulbure adânc pe amândoi şi să le îndrepte viaţa pe alt drum decât cel bănuit până atunci.

Anton Lupan tocmai pusese piciorul pe scară, să urce sus, când întorcând capul, văzu că prietenul său, împins de o curiozitate care nu mai avea nici o legătură cu construcţia vasului, cotrobăise în sertarul mesei şi acum era aplecat asupra unei hârtii.

— Haide, Pierre, să nu vină bătrânul şi să ne găsească aici!

— Stai puţin! Doamne, dar ce-o fi asta?! Ia vino să vezi! O scrisoare de la Charles Darwin!

Cei doi prieteni, atraşi de inginerie, se interesau mai puţin de ştiinţele naturii, dar numele lui Darwin nu-i putea lăsa nepăsători, mai cu seamă când îl vedeau pus în josul unei scrisori adresate unui bătrân marinar, necunoscut de nimeni, care trăia aproape sălbatic într-un mic orăşel de pescari, pe o coastă a Franţei. Căci, într-adevăr, scrisoarea era adresată lui moş Léon şi glăsuia astfel, în englezeşte, limbă pe care Pierre Vaillant o deprinsese în cei trei ani cât lucrase la canalul de Suez:

„Bătrânul meu corsar, mă bucur că trăieşti şi eşti tot voinic, cum te-am cunoscut. Sunt trei ani de când nu ţi-am mai scris, mai exact de la 8 decembrie 1856, căci am notată în agendă data acelei scrisori, dar în aceşti ani am uitat şi de mine, nu numai de prietenii vechi şi buni ca dumneata. Am primit deunăzi ultima dumitale scrisoare şi îţi răspund în grabă, ca să-ţi cer iertare că am tăcut atâta timp. Dar am lucrat în aceşti ani la desăvârşirea unei cărţi, pe care în

sfârşit o văd azi apărută şi ţi-o trimit, ca unuia ce te-ai aflat lângă mine şi în gândurile mele pe vremea când meditam la ea. Ea cuprinde teoria mea despre originea speciilor şi ţi-o dăruiesc nu ca s-o citeşti la anii dumitale, bătrânule cârmaci, ci ca să-ţi aminteşti de mine şi să mă aperi, măcar cu gândul, când ceilalţi corsari, corsarii ştiinţei se vor năpusti asupra mea. Fiindcă această carte, sunt sigur, va stârni mare nemulţumire între savanţi. Dar eu voi fi împăcat să ştiu că la vecinii mei de peste drum, este unul care nu mă va huli – şi acela eşti dumneata, dragul meu pčre Léon.

Aşadar, în legătură cu fiul dumitale, bravul Arnold, crezi că e pierdută orice nădejde? Să fi pierit într-adevăr în acele ţinuturi pustii? Oare face să te încrezi în spusele unui singur om, mai cu seamă că acel Gérard are mintea destul de tulburată, după câte mă laşi să înţeleg? Ce-ar fi să mai nădăjduim un timp? Un vechi corsar ca dumneata nu trebuie să-şi piardă speranţa, atâta timp cât pe apă mai pluteşte o scândură din vasul lui! Aştept să-mi trimiţi ştiri şi te îmbrăţişez ca pe un frate, scumpul meu corsar neîmblânzit.

Charles Darwin, Londra, 5 septembrie 1859.”

— De unde îl cunoaşte moş Léon pe Darwin? întrebă Anton Lupan, după ce prietenul său, nespus de uimit, îi tălmăci cuprinsul ciudatei scrisori.

— Nu ştiu! E la mijloc o taină… Nu l-am auzit niciodată vorbind despre el.

— Dar Arnold, din scrisoare, nu e tatăl tău?

— Ba da! răspunse Pierre Vaillant, sub stăpânirea unei tulburări pe care şi-o ascundea, prin firea lui aşa de asemănătoare cu a bătrânului.

— Mi-ai spus că a pierit într-un naufragiu, continuă prietenul său.

— Da, a plecat într-o călătorie, peste Atlantic, când eu aveam unsprezece ani, era în 1853 – şi nu s-a mai întors.

— Dar unde şi cum a pierit? Asta nu s-a aflat?

— Pier mulţi marinari; oamenii la noi sunt obişnuiţi ca unii să nu se mai întoarcă, şi dacă nu se întorc, ce rost are să ştii mai mult?

— Poate că totuşi… După cum văd, Darwin îl sfătuieşte pe moş Léon să mai nădăjduiască.

Pierre clătină din cap:

— Nu; scrisoarea asta e de acum nouă ani; atunci puteai să mai speri; azi n-ar mai avea nici un rost. De altfel, unul din oamenii care au plecat cu el s-a întors de mult şi a adus ştirea că toţi ceilalţi s-au pierdut.

— Cine-i omul ăsta?

— Moş Gir; el trebuie să fie cel despre care se pomeneşte în scrisoare. Da, cred că numele lui adevărat e Gérard.

— Şi cum, nu s-a putut afla de la el unde şi cum s-a întâmplat naufragiul? Nu s-au făcut cercetări?

— Ba da. L-au cercetat la Tribunalul Maritim, dar n-au putut afla nimic de la el. A fost repatriat, acum zece sau unsprezece ani, de un vapor englezesc, care l-a găsit undeva, prin strâmtoarea lui Magellan, rătăcind, pe jumătate înnebunit. Mai târziu şi-a venit în fire, dar trecuseră prea mulţi ani şi nimeni nu se mai gândea să-l descoasă atunci despre naufragiul acela, fiindcă se întâmplaseră multe alte naufragii între timp.

— Dar tu nu l-ai întrebat? N-ai vrut să ştii?

— Ba da, numai că e greu să scoţi o vorbă din gura lui. Şi apoi, de câte ori am încercat să mă apropii de el, m-a simţit moş Léon şi m-a izgonit.

— Pesemne că e o taină! zise Anton Lupan, înfiorat.

— Ce taină să fie? Un naufragiu, ca atâtea câte se petrec pe mări!

În timp ce vorbea, Pierre răscolea sertarul mesei scoţând deasupra întreg cuprinsul lui, de parcă uitară că bătrânul, care nu îngăduia nimănui să intre aci, se putea întoarce oricând. Ochii i se opriră o clipă pe cartea lui Darwin: „Despre originea speciilor pe calea Selecţiei naturale”, amintită în scrisoare. După semne, moş Léon se oprise

asupra ei, şi interesul unui bătrân marinar pentru o carte de ştiinţă ar fi mirat pe oricine, nu doar pe Darwin. Dar interesul acelui marinar se dovedea mult mai mare pentru o altă carte, ale cărei pagini erau împânzite de însemnări. Pierre se uită pe copertă şi citi: „Charles Darwin – călătoria unui naturalist în jurul lumii”.

— O cunoşti? îl întrebă pe prietenul său.

— Nu. Oare cum de n-am auzit de ea?

Citeau amândoi cu înflăcărare orice cărţi de călătorie le cădeau în mâini – şi totuşi, asta le rămăsese necunoscută până azi.

— Nu-i apărută de prea mult timp! observă Pierre. Şi pesemne circulă mai mult între specialişti. În orice caz, o iau cu mine s-o citim. Cred că moş Léon n-o să-i simtă lipsa aşa curând.

Cu aceste cuvinte, tânărul ascunse volumul în sân.

Sub cărţi era un portret al lui Darwin, cu iscălitura lui, apoi un caiet gros cu scoarţele roase de timp; nepotul îl frunzări în fugă şi recunoscu scrisul greoi al bătrânului, deprins mai mult cu cârma corăbiilor decât cu condeiul.

Sub acel caiet se aflau alte scrisori, toate de la acelaşi expeditor, ceea ce mărea ciudăţenia descoperirii lui: într-o scrisoare din 1851, Darwin spunea:

 „Iubitul meu Léon, mă bucur că vrei încă să-mi stai întru ajutor, dar, din păcate, deocamdată călătoria nu se poate înfăptui, fiindcă persoanele sus-puse cărora m-am adresat, socotesc inutile orice cheltuieli pentru cercetarea acelui ţinut. Guvernul majestăţii sale nu va avea nici un folos din cunoaşterea Ţării de Foc; el e mai degrabă interesat de un canal, între America de Nord şi de Sud, care tăind istmul Panama şi unind cele două Oceane, ar scuti pe navigatori să mai aibă de-a face în vreun fel cu aspra strâmtoare a lui Magellan. M-am interesat, prin prietenii mei de la Paris, dacă nu am putea primi un sprijin din partea guvernului francez, dar ei au aflat acelaşi răspuns. Caut în clipa de faţă un om inimos şi destul de bogat ca să ia asupra lui

cheltuielile acestei călătorii, care nu va aduce nimănui nici un câştig bănesc…”

Pierre Vaillant străbătu în fugă rândurile de mai sus, tălmăcindu-le prietenului său – şi arătându-se amândoi din ce în ce mai uimiţi.

Alte scrisori pomeneau de aceleaşi greutăţi, până ce una, datată 17 decembrie 1852, începea cu o exclamaţie:

 „Bătrânule cârmaci, am găsit! Am găsit pasărea rară pe care o caut de atâta timp! E un tânăr căpitan de vas, care vine de la Boston, sălaşul unor lupi de mare la fel de bravi ca bravii voştri corsari. Nu-i bogat, dar are o corabie şi cinci sute de dolari, şi e gata să plece încotro îl trimit. Pentru rest, oi mai pune eu, din puţinul pe care îl am, m-or mai ajuta prietenii mei – poate universitatea din Oxford ne va da câteva sute de lire, după cum mi s-a făgăduit – şi asta sper să fie de ajuns. Îmi pare rău că noi doi, bătrânii, nu vom putea pleca, dar în locul meu voi trimite pe un strălucit elev al meu, care cred că şi-a însuşit toată ştiinţa şi înflăcărarea mea şi care, în plus, are douăzeci şi cinci de ani mai puţin decât mine. Nu te mai îndemn nici pe dumneata să pleci, dacă te simţi împovărat de ani, deşi eu sunt sigur că eşti la fel de vânjos ca pe vremea când am navigat împreună pe Beagle. Dar fie, bătrânule corsar, îţi dau pace – şi sunt bucuros să-l primesc în locul dumitale pe Arnold, deşi nu-l cunosc, încredinţat fiind că îţi seamănă în toate privinţele şi mă pot bizui pe el la fel ca pe dumneata. Trimite-l la Londra numaidecât – şi dacă, o dată cu el îmi mai poţi trimite încă doi marinari, la fel de bravi, sau măcar unul, vasul nostru va avea întreg echipajul cu care să poată pleca.”

În clipa când Pierre Vaillant sfârşea de citit această scrisoare, care începea să lămurească taina întrevăzută la început, dar o şi mărea în acelaşi timp, afară se auzi glasul bunicului şi mormăielile lui moş Gir.

— Ce facem? şopti Anton Lupan speriat.

— Hai să ne ascundem în hambar!

Altceva nici n-ar fi fost de făcut, fiindcă afară scara se şi auzea scârţâind sub paşii ursuzului moş Léon. Pierre Vaillant şovăi o clipă, apoi, cu toată teama care pusese stăpânire pe el, luă caietul cu scoarţe de carton, îl băgă în sân, peste cartea de călătorie a lui Darwin, puse la loc scrisorile citite şi se strecură în magazie, împreună cu Anton Lupan.

Cei doi tineri rămaseră acolo, ascunşi, vorbind pe şoptite între ei, până ce, lăsându-se seara, moş Gir se duse la casa lui; curând după aceea, bunicul se culcă şi îl auziră sforăind. Atunci, mişcându-se cu grijă, ca nişte furi, ieşiră pe gura magaziei, se târâră pe punte, până la prova şi de acolo îşi dădură drumul pe nisip.

Zilele următoare nu se mai duseră nici cu pescarii în larg, nu mai umblară nici pe ţărm, printre corăbiile noi, ci rămaseră în odaia lor citind cu nesaţ şi din ce în ce mai înfierbântaţi, când cartea lui Darwin, când caietul bătrânului marinar. Acum nu mai încăpea nici o îndoială, moş Léon îl însoţise pe Darwin în călătoria lui, fusese cârmaci pe Beagle, deşi el nu pomenea niciodată despre această întâmplare, să te şi miri. Atât cartea cât şi jurnalul descriau acelaşi drum, dar bineînţeles în altfel – şi amândouă se întregeau, făcându-te să înţelegi alte întâmplări de mai târziu.

Cei doi prieteni se opriră îndeosebi asupra unor pagini ale lui moş Léon care li se păreau lămuritoare pentru tot ce urmase apoi:

 „16 aprilie 1834

Ne aflăm încă în Ţara de Foc şi stăm la ancoră de trei săptămâni, în canalul pe care căpitanul FitzRoy l-a botezat „Beagle” după numele vasului său, în prima lui călătorie făcută aici anii trecuţi. În faţa noastră, spre nord, se înalţă un şir de munţi cenuşii, cu crestele învăluite în nori şi nimeni nu bănuieşte ce e dincolo de ei.

Astăzi căpitanul şi domnul Robert, împreună cu paisprezece marinari, s-au întors la vas, după o călătorie de

douăzeci de zile, pe care au făcut-o în bărci, cercetând ţinuturile spre apus. Domnul Robert părea foarte mulţumit de cele descoperite, totuşi mi-am dat seama că îl preocupă altceva, după felul cum se plimba tăcut pe punte, cu capul în pământ, ridicându-l din când în când ca să-şi arunce privirea spre nord…”

Mai departe, jurnalul bătrânului descria o ceartă între nostrom şi primul ofiţer, iar în pagina următoare, revenea la Darwin, domnul Robert, după al doilea nume al acestuia:

 „Domnul Robert mi-a vorbit azi în taină: „Corsarule, ai fi în stare să faci un drum greu şi primejdios, de vreo două sute de mile?„ – „încotro, domnule?„ – „Spre nord.„ – „Cum adică, pe uscat?„ – „Da, s-o luăm peste munţi şi să ieşim la Atlantic!”

Apoi a întins harta în faţa mea şi mi-a explicat: „Vezi, ţinutul acesta, între canalul Beagle şi Ocean, n-a fost călcat de picior omenesc până azi. Nimeni, nici băştinaşii pe care i-am iscodit nu mi-au putut spune ceva, căci nici ei n-au ajuns vreodată aşa de departe, se feresc de acele locuri, de parcă ar fi un ţinut blestemat. S-ar putea să găsim formaţii geologice necunoscute, plante, animale, gângănii care mi-ar ajuta să întregesc istoria vieţii pe Pământ. Ştii că de aceea am plecat în jurul lumii, că pe mine nu m-a silit nimeni ca pe dumneata…”„

Ajungând la aceste rânduri, Pierre Vaillant ridică ochii din caiet şi se uită cu o căutătură ciudată la Anton Lupan.

— Oare ce-o vrea să spună? Cine şi de ce l-a silit să plece? Ce taină o mai fi şi asta?

— Nu ştiu, citeşte mai departe; poate o să aflăm din jurnal.

În continuare, jurnalul spunea:

 „Ne-am hotărât; peste trei zile plecăm – am găsit patru oameni, printre ei şi un băştinaş, pe care căpitanul l-a luat pe vas în cealaltă călătorie a sa; acum îl cheamă Jimmy, vorbeşte englezeşte şi cred că îi este foarte devotat domnului Robert.

În faţa noastră e un râu, încă necercetat. Vom merge pe cursul lui, în sus, până la izvoare, apoi vom trece munţii şi… Ce să spun, simt o strângere de inimă când mă gândesc la cele ce vor urma. Două sute de mile, pe un pământ încă neumblat! Şi dacă vom întâlni fiare primejdioase, sau prăpăstii şi păduri fără cap, sau poate chiar canibali?

A rămas hotărât ca la o săptămână după plecarea noastră vasul să pornească spre răsărit, să iasă în ocean şi să ne întâmpine pe coastă, la 54°7' latitudine sudică, 67°12' longitudine vestică, adică exact la jumătatea distanţei între capul Penas şi capul San Pablo.”

Aici, din datele jurnalului reieşea o întrerupere de cincisprezece zile, după care urma:

 „Planul nostru e dat peste cap; niciodată nu l-am văzut pe domnul Robert mai abătut ca azi, când a ieşit de la căpitan.

Canalul Beagle a rămas în urmă – şi probabil niciodată nu ne vom mai întoarce la locul unde am fost ancoraţi.

N-am scris în jurnal de peste două săptămâni, dar aş vrea să văd pe unul căruia să-i mai fi ars în acest timp de aşa ceva.

Ne sfârşisem pregătirile de plecare, a doua zi urma să debarcăm, când o furtună, venită de la vest, ne-a smuls de la ancoră şi, ca să nu ne arunce pe stânci, a trebuit să fugim în ocean. Am pierdut o barcă, au luat-o valurile de pe punte, s-a rupt un catarg, de bine de rău l-am reparat, dar cred că n-a lipsit mult să pierim cu toţii, aşa de tare ne-a scărmănat. Oamenii sunt istoviţi şi descurajaţi. Azi e prima zi liniştită, deşi plouă cu grindină. Navigăm spre nord-vest, să atingem coasta de răsărit a Ţării de Foc, după care vom intra în strâmtoarea lui Magellan.

Căpitanul refuză să se întoarcă în canalul Beagle, ca să putem debarca, şi are motive, căci asta, navigând cu vânt potrivnic, ar însemna o lună de întârziere. Or, se apropie iarna în emisfera de sud şi până la venirea ei trebuie să străbatem întreaga strâmtoare a lui Magellan, ca să ieşim

în Pacific. Altfel, dacă ne-ar prinde timpul rău aici, cine ştie ce s-ar mai întâmpla!

Dar domnul Robert e tare supărat şi-l înţeleg, fiindcă acum mă doare şi pe mine sufletul să lăsăm acest ţinut necercetat. Simt chiar un fel de ghimpe în inimă când mă gândesc că am făcut şapte mii de mile până aici, iar până în Anglia vom mai face aproape treizeci de mii – şi n-am străbătut cele două sute pe care nu le-a străbătut nici un om până azi.

Jimmy spune că duhurile ne împiedică şi nu trebuie să ne punem rău cu ele; dacă ne-au trimis acest semn, e dovadă că încă ne-au cruţat; să nu mai încercăm nimic, altfel s-ar răzbuna…”

Rândurile următoare, descrierea trunchiată a călătoriei prin strâmtoare, prin Pacific, Oceanul Indian, pe la Capul Bunei Speranţe, până în Anglia, nu aduceau nici o lămurire în plus asupra acestei expediţii în Ţara de Foc, care nu se înfăptuise deoarece căpitanul FitzRoy nu-şi mai putuse prelungi şederea într-un loc primejdios pentru vas şi pentru echipaj. Dar, legând însemnările lui moş Léon de corespondenţa lui cu Charles Darwin, celor doi tineri nu le era greu să înţeleagă ce se întâmplase în anii următori, după cum de asemenea înţelegeau şi li se părea firească şi fierberea care îl stăpânise atâta vreme pe bătrânul cârmaci. „Simt un fel de ghimpe în inimă – zicea el – când mă gândesc că am făcut şapte mii de mile până aici, iar până în Anglia vom mai face încă treizeci de mii, şi n-am avut răgazul să străbatem cele două sute, pe care nu le-a străbătut nici un om până azi.” Rândurile acestea înfăţişau cheia întregului fapt.

— Parcă şi pe mine mă râcâie ceva în suflet! zise, cu ciudă, Anton Lupan.

Prietenul său, mai reţinut, stătea, cu fruntea încruntată, aplecat asupra acelei pagini din jurnal.

— Da! încuviinţă, fără să dea drumul la glas. Într-o împrejurare ca asta, un om întreg nu se poate resemna.

— Dovadă că nici moş Léon nu s-a resemnat.

Era limpede că ani de zile bătrânul păstrase legătura cu Darwin, gata să plece iar, numai că atunci când prilejul se ivise, cu mare întârziere, nu se mai simţise în stare să ducă un asemenea drum până la cap. În schimb îl trimisese pe fiul lui, arătând cât de legat se simţea încă de acel plan.

Din nefericire, noua expediţie naufragiase, pierise fiul, pierise echipajul, în afară de un om de la care nu puteai afla nimic – şi ţinutul acela rămăsese la fel de necunoscut ca acum treizeci de ani!

Iar bătrânul cârmaci se închisese în el, devenind tăcut şi posac; desigur îl durea sufletul pentru fiul lui, pe care îl trimisese să piară, dar poate mai avea în inimă şi azi ghimpele acela, că locul tainic era încă necălcat de picior omenesc – şi că atâţia oameni trebuiseră să se zbuciume, atâţia să moară, fără să se afle ce taină se ascunde între munţi şi ocean.

După o săptămână, cei doi tineri încă mai frunzăreau cartea lui Darwin şi jurnalul lui moş Léon, citind – cine ştie a câta oară, câte un pasaj, şi revenind mereu la rândurile care priveau locul acela necercetat. Asupra lor se aşezase o îngândurare ciudată – şi n-o mai puteau alunga, ca şi când jurnalul ar fi fost vrăjit.

— Pierre! zise Anton Lupan într-o zi. Oare tu crezi că… Ştii că mă trezesc uneori noaptea şi pe urmă nu mai pot adormi? Mă tot frământ şi mă tot întreb…

Aici tânărul tăcu, uitându-se stăruitor în ochii prietenului său. Iar acesta, fără să aştepte urmarea cuvintelor lui, clătină din cap, înţelegător, şi mărturisi:

— La fel simt şi eu!

— Oare ce-o fi acolo, Pierre?

— Cine ştie? Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munţi, sau câmpii, sau deşert – sau toate la un loc, sau nimic deosebit. Cu sau fără ele, mersul vieţii pe Pământ rămâne acelaşi.

— Şi totuşi…

— Da, şi totuşi, chinuitor e că nu ştii. Nu-i aşa? Ai vrea să ştii măcar că nu-i nimic.

— Da, Pierre! Cred că prin firea lui, omul e împins să afle tot, să nu-i rămână nimic necunoscut.

— Ei bine, şi?

Schimbau aceste vorbe într-o după amiază, la sfârşitul lui august, când stăteau amândoi în odaie, cu jurnalul în faţă, fără să se mai gândească la ceilalţi ai casei.

— Trebuie să aflăm, Pierre! exclamă Anton Lupan, dând fără voie drumul la glas.

Era tare tinerel atunci, abia împlinise nouăsprezece ani, e drept că de o vreme locuia singur în ţară străină, dar până acum viaţa nu-i pusese niciodată în faţă întâmplări care să-l fi zbuciumat. Acum însă se stârnise în el o fierbere, ale cărei urmări nici nu le bănuia; da, parcă avusese putere de vrajă acel vechi jurnal, căci de atunci înainte nu mai găsiră tihna adevărată, nici Pierre Vaillant, nici Anton Lupan… Şi dacă acesta din urmă se afla acum, după atâţia ani, pe cheiul Sulinei, ajuns bărbat azi, drumul lui până aici fusese făcut sub semnul aceleiaşi taine desprinse din jurnal.

— Trebuie să aflăm! zise şi Pierre Vaillant, cu glasul mai înfrânat.

Şi din vorba primului, întărită de-a celuilalt, se pecetlui în ziua aceea soarta amândurora.

În clipa când Pierre Vaillant îşi spunea vorba sa, uşa se dădu în lături şi moş Léon se ivi în prag, cu ochii la vechiul sau jurnal.

— Deci voi mi l-aţi luat! izbucni bătrânul. Ce-aţi căutat în cabina mea?

Moş Gir era în spatele său şi clătina dojenitor din cap.

Dar Pierre Vaillant, în loc să-şi piardă cumpătul, căci bunicul lui spumega ca oceanul înfuriat, îi privi în faţă şi vorbi liniştit, dar cu o mare hotărâre în liniştea sa:

— O să ne ducem noi acolo!

— Unde?

Drept răspuns, nepotul arătă cu capul spre blestematul jurnal.

Bătrânul nu înţelese numaidecât, fiind prea înfuriat; apoi se uită la jurnal, se uită la nepot, îşi dădu seama despre ce vorbea el şi sângele îi veni în obraz.

— N-ai să te duci! strigă, atât de pornit, de parcă l-ar fi văzut pe Pierre îmbarcându-se, gata să plece chiar azi.

El ştia ce sânge curge în vinele flăcăului, sângele fierbinte şi răscolitor al unui şir lung de navigatori şi corsari.

— Ţara de Foc nu-i tot una cu Suezul! urmă, având şi spaimă, şi rugăminte în glas.

Fusese tare mâhnit când aflase că nepotul lăsase baltă învăţătura ingineriei şi plecase în Africa. Îi trimisese acolo multe scrisori, amestecând în ele rugăminţile cu ameninţarea. Pierre nu se întorsese din pricina acelor scrisori, dar bătrânul îl văzuse venind – şi-l iertase şi se bucurase că nepotul, în loc să umble hoinar, avea să fie inginer, să facă vapoare pentru alţi marinari, iar el să rămână pe mal, la casa lui, om aşezat, să se liniştească odată sângele în neamul Vaillant.

— Măi băiete, măi băiete! urmă moş Léon, lăsându-se pe un scaun, înmuiat deodată şi uitându-se la nepot cu ochii înlăcrămaţi. Lasă gândurile astea, că n-o să mai ai linişte toată viaţa! Locurile de acolo sunt aspre, altfel le-ar fi cercetat cineva până azi.

— Ştiu cât sunt de aspre; am citit şi-n cartea lui Darwin, şi-n jurnal.

În acest timp, moş Gir continua să clatine dojenitor din cap, fiind gata parcă să spună şi el ceva, ca să-l înfrâneze pe Pierre Vaillant. Iar acesta, după ce-i făcu semn prietenului său să stea pe scaun, se aşează şi el, în faţa bunicului, şi-l întrebă, ca şi când ar fi uitat şi de sfatul, şi de mânia sa:

— Dar ia spune-ne, cum ai ajuns pe Beagle, că despre asta nu te-am auzit vorbind nici pe dumneata, nici pe altcineva în oraş?

Bătrânul se aprinse din nou în obraz, numai că acum nu-l mai stăpânea mânia, ci alte simţăminte, greu de aflat. Şi, după ce se uită la moş Gir şi la nepot, şi la Anton Lupan – şi după ce oftă şi şovăi – îşi începu povestea, nespusă nimănui până azi. Fiindcă el socotea întâmplarea sa faptă de ruşine pentru un corsar.

— Apoi, măi băiete, dacă am ajuns marinar pe un vas englezesc, să nu crezi cumva că asta s-a întâmplat din voia mea; m-am dus că altfel nu era rost să scap…

În tinereţe, moş Léon, ca atâţi alţii de la Saint-Malo, călcaseră ades coasta Angliei, dovedindu-se corsari foarte viteji şi dibaci. Dar nu prădau, ca orice tâlhari, ci picau în câte un golf, debarcau şi răscoleau la iuţeală câte un conac, pe milord îl dezbrăcau, milady-ei îi luau giuvaeru-rile, mai luau şi altele, câte se găseau; pentru asta nu era nevoie să verse sânge, nu-şi pătau mâinile, păgubaşii se arătau totdeauna foarte speriaţi, corsarii picau fără veste, aveau oamenii lor la conac, cărora le dădeau bună parte din pradă, s-o împartă sărăcimii din sat.

Ani de zile mersese treaba aşa, că se luase de gânduri regele Angliei, neştiind cum să le vină franţuzilor de hac. Roiau fregatele majestăţii sale prin canal, poterele umblau pe mal, dar corsarii le miroseau, se strecurau printre ele şi, unde nu se aştepta nimeni, acolo picau.

Moş Léon, om tânăr pe vremea aceea, avea un căpitan foarte viteaz, Philip Herald, care făcuse multe isprăvi în viaţa sa şi însuşi regele Angliei făgăduise mare răsplată cui l-o prinde şi l-o aduce la ştreang. Despre acel căpitan s-au scris balade, cântându-i-se îndrăzneala şi vitejia – era acelaşi om despre care mai aproape de timpul nostru s-a scris chiar şi un roman.

Dar el, deşi iscusit şi nespus de brav, şi-a dovedit o slăbiciune neîngăduită unui corsar şi asta i-a dus în nenorocire pe toţi oamenii lui din echipaj. Căci a căzut căpitanul îndrăgostit de o milady – şi multe nopţi a zăbovit cu ea, în iatac, soţul, milordul, aflându-se mai tot timpul la

Londra, pentru treburi dregătoreşti, fiindcă era un bărbat foarte însemnat. Până ce, aflând el de la o slugă ticăloasă despre cele ce se întâmplau în iatac, s-a înfuriat peste măsură de fapta milady-ei şi de îndrăzneala acelui corsar, de-aceea şi-a pus în gând a se răzbuna.

— Căpitane, vino-ţi în fire! îi spuneau oamenii lui Philip Herlad.

Dar căpitanul nu-i asculta, ci tot ancora într-un golfuleţ, de lângă conac şi se ducea să-şi petreacă noaptea cu acea milady, căreia, se pare, puţin îi păsa că iubitul ei era şi franţuz, şi corsar; ba încă ai fi zis că asta o bucura mai mult decât dacă ar fi fost englez şi lord sau pair foarte stimat.

Atât că într-una din acele nopţi, când căpitanul se desfăta, au venit fregatele pe mare, poterele pe uscat, şi-au pus mâna şi pe căpitan, şi pe corabia lui, cu tot cu echipaj. Fireşte, s-au luptat, şi echipajul de o parte, şi căpitanul, dincolo, în iatac, şi-au doborât fiecare din ei măcar câte un vrăjmaş. Ba căpitanul l-a împuns cu sabia în burtă pe însuşi soţul încornorat, mărindu-i dorinţa de a se răzbuna.

Şi astfel l-au dus pe Philip Herald la Plymouth şi l-au pus în ştreang, nu cum scrie în cărţi că milady l-ar fi ajutat să iasă din închisoare şi l-ar fi scăpat. Cum să-l scape, când îl păzeau toate gărzile câte se aflau în oraş?! Iar pe milady, deşi soţul, iertător, ar fi vrut s-o cruţe, regele a poruncit s-o ducă la mănăstire, şi acolo i s-a veştejit viaţa, pentru vina de a fi îndrăgit un corsar.

Cât despre echipaj, n-au spânzurat englezii pe niciunul, ci i-au pus în lanţuri, la Devonport, fără să-i judece, fără să ştie cât vor sta aşa.

Astea se întâmplau prin 1825 şi era rege atunci în Anglia George al IV-lea, care s-a stins din viaţă peste cinci ani. Dar în 1830, când el încă mai trăia, pornindu-se pregătiri să plece o corabie în jurul lumii, ca să facă anumite cercetări, măsurători astronomice, să se întregească şi harta – şi fiind nevoie de un echipaj tare încercat, gata să înfrunte primejdii nespus de mari – a trimis vorbă regele, prin

amiral, prinşilor de la Devonport, că acei dintre ei care se învoiesc să plece în jurul lumii cu bricul Beagle, vor căpăta la sfârşitul călătoriei libertatea, după ce vor depune jurământ că nu se vor face din nou corsari.

Şi s-a dus moş Léon, cu toţi ceilalţi, opt câţi erau, fiindcă altminteri le-ar fi putrezit oasele în portul militar. Numai că din cei opt plecaţi, şapte pe drum au scăpat, unii la Capul Verde, alţii în Brazilia, s-au îmbarcat poate pe alte vase şi s-au pierdut în lume – mai bine aşa, decât să îndure starea lor, de-a fi marinari dar totdeodată şi puşcăriaşi.

Numai moş Léon a rămas cârmaci pe Beagle şi cinstit de toată lumea, atât de căpitanul FitzRoy, cât şi de echipaj, fiindcă era foarte iscusit în meseria sa. Şi-a făcut ocolul lumii şi s-a întors la Devonport după câţiva ani, şi acolo a depus jurământul făgăduit regelui răposat şi l-au dat drumul şi s-a întors ei la Saint-Malo, spunând cum au fost prinşi, cum au pierit ceilalţi în închisoare şi cum pe el l-au lăsat slobod după atâţia ani.

Dar anume că a făcut ocolul lumii pe un vas englezesc, n-a spus nimănui, asta fiind mare ruşine pentru un adevărat corsar; cum adică, să slujeşti celui cu care te-ai luptat? Oare l-ar fi înţeles ai lui de ce a rămas? Căci dacă el nu a fugit, o dată cu ceilalţi, nu a făcut asta de fricos, nici fiindcă ar fi fost dulce traiul pe vas. Dar a cunoscut acolo un om, care şi l-a apropiat de el şi l-a câştigat. Acel om era Charles Darwin, domnul Robert, cum îl numea moş Léon în jurnal.

Nu ieşise bine bricul din canal, când oceanul în faţă s-a învolburat, o aripă de furtună, nevestită prin nimic, s-a abătut peste vas şi l-a culcat pe o coastă, fără ca echipajul să se fi aşteptat; oamenii sau dus de-a rostogolul până în parapet, ca nişte saci, căpitanul s-a prăvălit şi el făcându-i-se ţăndări ocheanul, cârmaciul a alunecat şi cârma, rămasă de capul ei, a început să se rotească şi să se hâţâne să zici c-au să se rupă troţele şi-o să rămână bricul la cheremul năprazniculuiocean… Ce să mai slăbeşti pânzele, ce

comandă să dai într-o clipă ca asta, oricât ai fi de încercat marinar?!

Până să se dezmeticească vreunul, moş Léon, deşi era slobod în clipa aceea, nefiind el de cart, s-a repezit la cârmă, a răsucit-o cu mişcări pe care nu ştie să le facă oricare cârmaci, a întors prova în vânt şi îndată bricul s-a ridicat din valuri, ca un animal despovărat.

Nimeni n-a venit atunci să-i mulţumească pentru fapta sa; cum ar fi putut un englez să laude pe un marinar străin, şi franţuz şi ocnaş? Abia mai târziu şi-au dat ei seama ce fel de om era acest corsar şi-au început să-l privească altfel, ba căpitanul chiar îl şi lăuda.

În clipa aceea de la început, când căpitanul îşi cerceta ocheanul fărâmat iar marinarii se ridicau de jos, uitându-se în jur buimaci, un singur om s-a apropiat de franţuz, i-a strâns mâna şi i-a zis aşa:

— Bravo, băiete! Până azi n-am mai văzut un cârmaci atât de viteaz şi de dibaci!

Omul acela era Charles Darwin, şi de atunci înainte, ori de câte ori găsea prilejul, venea să stea de vorbă cu fostul corsar, fără să se sfiască de ochii celorlalţi, fără să-i pese că pe vas franţuzul avea înscris de ocnaş; şi moş Léon s-a apropiat de el cât nu se apropiase de fostul lui căpitan şi simţindu-l om de omenie şi pe deasupra cu multă ştiinţă în cap, i-a rămas într-una alături, gata să-i fie de folos, devenindu-i lui foarte devotat – şi nici n-a mai fugit de pe vas.

Restul, cei doi tineri ştiau din jurnal. Pe deasupra mai aflară, fireşte nu în aceeaşi zi, ci din frânturi, cât ţinu vara, când de la moş Léon, când de la moş Gir, că vorbea şi acesta, cu zgârcenie, câteodată – aflară de călătoria înfăptuită mai bine de douăzeci de ani după aceea, de către trimisul lui Darwin, care pornise să cerceteze ţinutul din Ţara de Foc, nestrăbătut prima dată.

Numai că de data asta, planul expediţiei fusese altul: să debarce cercetătorii – cinci oameni – pe ţărmul Oceanului,

la gura unui râu, între capul San Pablo şi capul Pénaş, iar de-acolo, mergând de-a lungul apei, spre munţii aflaţi la sud, să taie de-a curmezişul ţara, părând drumul mai uşor de făcut astfel. Iar corabia să se ducă mai departe şi să-i aştepte în canalul Beagle, la locul de unde vroise să plece, în 1832, Darwin.

Plecaseră astfel cercetătorii, printre ei fiind şi Arnold Vaillant, tatăl lui Pierre. Moş Gir rămăsese pe corabie cu căpitanul şi cu restul echipajului – şi se duseseră pe canal, la locul de aşteptare, unde rămăseseră două luni, luptându-se cu furtunile – deşi, după socotelile făcute, expediţia ar fi trebuit să ajungă în cel mult o lună.

Încheindu-se acele două luni de aşteptare şi fiind primejdie să-i prindă iarna, se stârni vrajbă pe corabie; unii ar fi vrut să plece, alţii socoteau că nu le e îngăduit să lase expediţia părăsită, în locuri neumblate de nici o corabie, căci, dacă într-un târziu ar fi ajuns totuşi la locul de aşteptare, neavând nici un mijloc de mers mai departe, ar fi pierit, nefericiţii, pe ţărmurile canalului.

Dar, tocmai când se certau învrăjbiţi între dânşii, s-a pornit una din acele înspăimântătoare furtuni ale toamnei, a smuls corabia de la ancoră, şi, după două zile de luptă cu valurile, a aruncat-o pe stânci, făcând-o fărâme. Şi s-a pierdut atunci întreg echipajul, cum pierduţi au fost şi cei duşi înăuntrul ţării.

Numai moş Gir a scăpat, ca printr-o minune, aruncându-se în apă înainte de clipa nenorocirii şi înotând până la o insulă ferită de vânt. De-acolo, după potolirea furtunii, a ajuns la ţărmul de nord al canalului şi cât a ţinut iarna a trăit printre sălbatici, fără adăpost, hrănindu-se cu ce se hrăneau ei, cu scoici, cu carne de bursuc şi cu rădăcini uneori, ca sihaştrii, până în primăvară, când a pornit să rătăcească spre miazănoapte. Şi după luni de zile, ajungând la strâmtoarea lui Magellan, istovit şi pe jumătate sălbatic, cu minţile împrăştiate, l-a găsit un vapor englezesc, care l-a întors în ţara lui aflată aşa de departe.

Cu această povestire, Pierre Vaillant afla în sfârşit mai limpede în ce chip pierise tatăl său, întâmplare asupra căreia moş Léon, în durerea şi descurajarea lui, păstrase taină până acum, la fel cum păstrase în taină istoria călătoriei cu Darwin. Şi desigur, bătrânul, gândind să-i hărăzească altă viaţă mai potrivită cu timpurile paşnice care se aşezau asupra lumii, avusese temeiuri să-i ascundă faptele acestea din trecut. Dovadă că, din clipa când le aflase, Pierre Vaillant nu mai avea linişte în sufletul lui.

Tot restul verii tânărul rămase gânditor, frământat de gânduri pe care i le mărturisea lui Anton Lupan uneori.

— Secolul nostru nu mai are măreţie! spunea el. Au dispărut corsarii de pe mări, oamenii aceia viteji şi drepţi, semănând cu haiducii voştri despre care mi-ai vorbit; era firesc să dispară, lumea îşi găseşte alte orânduieli; dar până una alta, bunicul meu, care a ocolit Pământul fără să se teamă de primejdii, iar apoi l-a trimis pe tatăl meu să întregească ceea ce rămăsese nefăcut de el, ar vrea ca eu să duc o viaţă paşnică pe uscat, să construiesc vapoare în loc să călătoresc. E drept că şi vapoare trebuie să construiască cineva, altfel omenirea ar rămâne în loc, înţeleg prea bine asta, dar să le construiască alţii; eu simt nevoia să fac mai mult decât ei. Şi acum ştiu ce am de făcut: o dată voi ajunge în Ţara de Foc, să împlinesc ce n-au putut împlini bunicul cu Darwin; dar eu mai am o datorie pe deasupra – adică încă un scop: să descopăr, dacă va fi cu putinţă, urmele tatălui meu. Aşa, secolul nostru va rămâne, măcar pentru mine, măreţ!

Vorbe de om tânăr, care se spun uşor la anii lui Pierre Vaillant, ba chiar şi mai târziu. Numai că sub aceste vorbe, nepotul corsarului ascundea o hotărâre asupra căreia Anton Lupan nu păstra îndoieli.

— Voi merge şi eu, Pierre! spunea el, arătându-şi hotărârea în vorbe mai puţine, dar cu mai mult zel, căci era şi mai tânăr decât prietenul său.

Aşa se născu în mintea lor şi li se înrădăcina în suflet dorinţa de a porni la drum, spre locurile acelea necunoscute de semenii lor. Şi dovadă că nu fuseseră vorbe spuse în vânt, astăzi, după aproape paisprezece ani şi după numeroase înfrângeri, Anton Lupan se găsea aici, pe malul Dunării, urmărit de acelaşi gând.

Căci nu era uşor de înfăptuit planul lor!

În aceeaşi vară, ferindu-se de moş Léon, primul adversar al unei asemenea călătorii, el, unul din însufleţitorii ei din trecut, tinerii îi scriseră lui Darwin. Îi scrise Pierre, spunând că e nepotul lui Léon şi fiul lui Arnold Vaillant. că are un prieten de nădejde şi sunt gata să înfăptuiască explorarea neîmplinită atunci. Îi scrise multe Pierre vestitului naturalist, uitând însă să-i aducă la cunoştinţă vârsta lor şi lipsa mijloacelor trebuitoare unei asemenea călătorii. Iar Darwin le răspunse, nelăsându-i să aştepte nici două săptămâni: „Veniţi numaidecât la Londra, să ne sfătuim!”

Să meargă la Londra, când ei trebuiau să se întoarcă la studii, la Paris! Şi de unde banii de drum?

Cu asta, tinerii începură a se dezmetici. Pierre Vaillant îi scrise din nou lui Darwin, acum în termeni mai potoliţi, mărturisindu-i că deocamdată nu aveau nici măcar mijloacele să vină la Londra, dar rămân în planul lor, la fel de hotărâţi.

„Pentru o asemenea călătorie – adăuga Pierre – gândesc că e mai greu să găseşti oamenii decât banii. Credeţi oare că, la stăruinţa dumneavoastră, guvernul Angliei nu ne-ar da ajutorul trebuitor?” „Nu, scumpul meu flăcău – răspunse Darwin, după alte două săptămâni – guvernul majestăţii sale ar fi sprijinit cu greu chiar o expediţie englezească, sau mai degrabă cred că n-ar fi sprijinit-o de loc, dată fiind lipsa unui scop practic pentru Regatul Unit. Cât despre ideea că ar putea să ajute o expediţie străină, nici să nu ne mai gândim. Încercaţi pe lângă guvernul Franţei, dacă aveţi un cunoscut influent; eu sunt gata să stărui şi să vă dau girul meu, în clipa când mă veţi vesti cui să mă adresez.”

— De unde luăm omul influent, Pierre? întrebă Anton Lupan, scărpinându-se în cap, gest mai mult românesc decât franţuzesc, pe care avea să-l facă adesea în viitor, în clipele de încurcătură, întocmai ca ţăranul român.

Pierre Vaillant scrise un memoriu, pe care îl depuse, în numeroase exemplare, la felurite instituţii de cultură, începând cu Academia Franceză şi terminând cu Societatea Enciclopedică – şi de pretutindeni primi refuzuri, politicoase în cazul cel mai bun.

Scrise şi Anton Lupan, tatălui său, la Bucureşti, cu felurite ocoluri, temându-se să nu stârnească împotrivirea lui, şi întrebându-l dacă pentru o asemenea expediţie, condusă de mari savanţi – aici se gândea la girul făgăduit de Darwin – nu s-ar putea nădăjdui un sprijin din partea guvernului român. „Nu ştiu ce-ai aşteptat de la mine, tată, când m-ai trimis să învăţ carte înaltă la Paris, dar dacă eu ţi-aş spune că visul meu astăzi este să explorez, bineînţeles nu de capul meu, acele ţinuturi rămase necunoscute până azi, spre ruşinea secolului în care trăim – oare te-aş mâhni şi te-ai împotrivi?” „Nu, fiule! răspunse bătrânul, spre mirarea şi spre liniştea tânărului student. Nu m-aş împotrivi. Mă întrebi ce-am aşteptat de la tine, când te-am trimis să studiezi. Am vrut să te faci inginer, fiindcă inginerii ne lipsesc şi se vor căuta mult în ţara noastră, care trebuie să se ridice din ţărână şi să-şi facă temelie de fier. Am vrut să te întorci în ţară, să durezi căi ferate, poduri, şosele şi alte înlesniri care se cer azi popoarelor civilizate, cum aş vrea să fie şi poporul nostru. Dar dacă tu ai de gând să înfăptuieşti ceea ce îmi spui, am să-ţi dau binecuvântarea mea şi sprijinul meu, cât va fi, căci n-am de ce să mă împotrivesc unei fapte de folos omenirii şi care ar aduce cinste neamului românesc. Dar la alt sprijin să nu te aştepţi, vai, fiul meu! Am vorbit cu domnul V. A. Urechia, ministrul instrucţiunii, care mi-e prieten într-o măsură şi domnia sa, deşi înţelegător, ba chiar viu interesat de un asemenea plan, mi-a spus, cu mâhnire, că nu se poate nădăjdui un ajutor din

partea guvernului, altele fiind nevoile ţării azi. Ba încă mi-a spus că nici nu îndrăzneşte să-i vorbească primului ministru, ori altora, despre o astfel de călătorie, fiindcă nimeni nu l-ar lua în serios. Încercaţi mai degrabă să faceţi cu franţuzii ceva, sau cu englezii, dacă domnul Darwin vă sprijină, cum mi-ai scris.”

Bătrânul îi sfătuia să bată la uşi unde ei încercaseră de mult, fără nici un folos.

— Ei bine, Pierre! zise Anton Lupan, la capul acestor încercări. O să mergem cu mijloacele noastre, dacă nu se poate altfel!

— Aştepţi vreo moştenire? Eu nu!

— Nici eu. Dar o să ne terminăm şcoala, o să muncim, o să muncim cât patru, cât opt, cât douăzeci, şi-n câţiva ani…

Inimos şi nebun! spunea Pierre Vaillant despre tânărul său prieten, care, în faţa piedicilor, se înfierbântase mai rău decât el.

Învăţau carte, şi încă sârguincios, dar asta nu-i silea să lase în părăsire planul lor. Îi scriseră din nou lui Darwin, cerându-i sfatul, cum ar putea organiza mai bine o asemenea expediţie, doi tineri ca ei. Şi Darwin le răspunse, părând că-i ia cu totul în serios, continuând să nu-şi dea seama însă de lipsa mijloacelor care-i chinuia pe ei: „Cel mai indicat ar fi un vas de trei-patru sute de tone, pe care s-ar putea amenaja laboratoarele trebuitoare. În afară de echipaj, care trebuie să fie foarte încercat şi, măcar jumătate din el să mai fi navigat în strâmtoarea lui Magellan, ar trebui să luaţi un naturalist, un geograf, un geolog şi un meteorolog, acesta fiind personalul ştiinţific minim pentru reuşita unei atari expediţii. Aparatele de laborator vi le voi dărui eu…”

Iarăşi se posomori Pierre Vaillant, citind această scrisoare, iarăşi se scărpina în cap, încurcat, prietenul său.

— De unde luăm vasul, Pierre?

— Vasul ca vasul, dar cu ce plăteşti un echipaj aşa de mare şi atâţi oameni de ştiinţă – şi de unde provizii pentru toţi?

Asta ar însemna milioane şi noi… Tu cât ai strâns până acum?

— O sută de franci.

— Eu cincizeci!

— E bine pentru început, dar ne mai lipseşte destul! Apoi Anton Lupan se însufleţi iar:

— Pierre, ştii ceva? Noi nu vom putea niciodată organiza o expediţie după toate regulile care se cer. Dar important e să ajungem acolo măcar noi doi! Va fi o expediţie romantică, Pierre!

— Şi cu cercetările ştiinţifice?

— Le vom face noi!

— Cum adică?

— Ne vom „specializa”. Eu mă apuc de geografie şi de meteorologie, dar să ştii că mă apuc serios. Ţie îţi las geologia şi ştiinţele naturii. De altfel toate se înrudesc! La lucru, băiete, cu sârg!

Inimos şi nebun tânărul român!

— Şi tu, la ce fel de vas te gândeşti? întrebă prietenul său.

— Un sloop de zece tone, ca să avem cel mult trei oameni pe lângă noi. Asta costă mai puţin.

— Nu, un mic bric de 150 de tone, cu zece oameni, ar fi mai potrivit.

— Dar cere prea mulţi bani, Pierre! Să zicem mai bine o goeletă, de vreo 80 de tone, cu cinci oameni afară de noi.

— Bine, o să mai vedem.

Cu asemenea planuri treceau anii de şcoală dar deocamdată nu adunaseră bani nici cât s-ar fi cerut pentru chila vasului dorit de ei. În schimb îşi păstraseră entuziasmul, cercetaseră tot ce se putea numi carte de călătorie prin biblioteci, stătuseră de vorbă cu oameni de ştiinţă, întocmiseră chestionare cu privire la toate aspectele care trebuiau urmărite de un cercetător într-un ţinut nou.

— După cum vezi, partea ştiinţifică a explorării noastre va fi mult mai uşoară decât călătoria în sine! zicea Anton Lupan. Ce trebuie să ştim, în definitiv? Să ne orientăm, să

putem ridica pe hartă detaliile locului, să colecţionăm roci, plante, insecte şi animale şi să ştim cum să le conservăm. Pe urmă nu au decât să le ia în primire savanţii şi să le pună nume latineşti.

— Da, obiecta prietenul său, mai potolit. Dar în afară de ştiinţa elementară, pentru asta îţi trebuie un anumit simţ.

— O să ni-l însuşim, Pierre! Ai văzut cum proceda Darwin. N-ai fi zis că era un mare preot în mijlocul naturii, ci un simplu turist. Până una alta, te vestesc că am fost la meşterul acela, pe rue Malherbe, am vorbit cu el şi mă învaţă să împăiez păsări. Asta ne va folosi.

— Foarte bine! încuviinţă Pierre Vaillant, puţin cam absent. Eu mă gândesc la altceva – să nu socoteşti că e un gând mărunt, pe lângă ce avem noi de făcut. Oare o să găsim urmele tatălui meu?

— Poate că da; asta nu depinde de dorinţa noastră, ci de noroc.

Pierre Vaillant îşi scutură capul şi zâmbi:

— Haide, băiete, nu te simţi dator să fii trist! Nu pentru asta mergem noi la capătul lumii. Dar, ştii, mi-aş simţi sufletul mai liniştit.

— Te înţeleg, Pierre! Dacă tatăl meu, pe care nu l-am văzut de şapte ani, ar pieri într-un ţinut necunoscut, cred că nu aş avea viaţă tihnită până nu l-aş găsi.

Aşa treceau anii, cu învăţătura şi cu pregătirea migăloasă a expediţiei lor, deşi nu era vorba de o pregătire materială, ci de aceea care privea mintea şi sufletul, poate mai greu de înfăptuit. O lună, vara, se duceau la practică, pe şantierele de la Toulon, unde se construiau vapoare de fier şi mari nave de război, ca să înlocuiască bricurile, corvetele şi fregatele de lemn care aveau să putrezească prin porturile lor. Apoi luna cealaltă o petreceau la Saint-Malo, printre pescari şi navigatori, plecând cu ei în larg şi făcând fără codeală oricare din asprele munci ale lor, pregătindu-se astfel pentru planul cunoscut doar de ei.

Căci bătrânul moş Léon, slăbit de ani între timp, ieşea mai rar din cabina lui, nu-i mai urmărea ca în trecut, nu mai bănuia ce nutresc, socotea că, potolindu-se el, s-au potolit şi ei, judecind ca struţul cu capul ascuns în nisip.

Pierre Vaillant, deşi mai vârstnic, era mai plăpând decât Anton Lupan; frigurile dobândite la Port-Said îl mai zgâlţâiau şi acum uneori, dar el nu pierdea nici acest timp ci, aşezat pe punte, învelit în pături până la gât, cerceta hărţile marinăreşti, cărţile de astronomie, sau mânuia sextantul, luând înălţimea soarelui şi făcând calcule, să afle locul unde se afla, desăvârşindu-se în meşteşugul de navigator – meşteşug pe care avea grijă să şi-l însuşească şi Anton Lupan la rândul său. Dar când Pierre Vaillant se simţea în puteri, arunca păturile de pe el, se avânta pe catarge, trăgea parâmele, învârtea la cabestan, ca orice matelot, sau ţinea cârma, străduindu-se să nu se abată din drum nici cu un grad, fiind şi ăsta un mare meşteşug, trebuitor viitorului lor drum.

Când nu plecau în larg, colindau ţărmul, în căutarea unui vas potrivit, pe care să-l ia de model pentru vasul lor – şi unde ar fi putut găsi mai uşor un asemenea vas, decât pe plaja pescarilor de la Saint-Malo? Între timp făcuseră şi socoteala materialului trebuitor, intraseră în vorbă şi cu un negustor, cu privire la cost – care se ridica la vreo patru mii de franci cel puţin – şi cu toate că ei nu agonisiseră deocamdată decât trei sute cincizeci, îşi aleseseră chiar şi locul unde să pună vasul pe cală, peste un an sau peste doi.

Pierre Vaillant îşi luă diploma de inginer constructor de vase numai cu doi ani înaintea lui Anton Lupan, fiindcă boala îl împiedicase să-şi dea examenele la timp, deşi el se dovedise un student nespus de serios şi de stăruitor. Un timp, după aceea, trebuiră să se despartă: Pierre se angajă la şantierele de la Saint-Nazaire, având grijă să nu cheltuiască decât un sfert din leafă pentru nevoile lui, restul punându-l deoparte, în scopul ştiut.

Vara, fireşte, se întâlneau la Saint-Malo; lui Anton Lupan i-ar fi fost greu să se ducă la Bucureşti, să-l vadă pe tatăl său, căci din două luni de vacanţă una şi-o petrecea la practică, pe şantier. Hotărâse însă ca în anul când îşi va lua diploma să plece în ţară, să stea un timp acolo, lângă bătrân, şi numai după aceea să se întoarcă la Saint-Malo, spre a începe construcţia vasului lor, nădăjduind că vor avea până atunci banii trebuitori.

Dar în anul când termină el şcoala, banii strânşi de Pierre nu puteau acoperi nici pe departe costul materialului trebuitor; inginerii, care nu au voie să facă nici o greşeală în calcularea rezistenţei materialelor, calculaseră greşit cuprinsul pungii lor, ceea ce nu se întâmplă, de pildă, cu cel mai puţin învăţat negustor.

— Pierre, ştiu ce-avem de făcut! izbucni Anton Lupan, lepădându-şi descurajarea, el fiind cel ce se entuziasma mai uşor. Amânăm planul nostru numai cu un an, numai cu un an, auzi tu! – şi atunci vom avea de ajuns nu numai pentru vas, ci şi pentru echipaj!

— Cum?

— Mergem în Turcia!

— În Turcia? Ce-are de-a face Turcia, cu Ţara de Foc?

Anton Lupan ştia, se pusese un afiş mare, la poarta Politehnicei, că Turcia caută ingineri pentru construcţia drumului de fier.

— Am făcut socoteala, Pierre! Turcii plătesc de patru ori cât putem câştiga aici.

— Dar noi suntem ingineri de vase!

— Ce-are a face?! O să construim poduri şi drumuri de fier – nu e mai greu!

Lui Pierre Vaillant nu-i trebui mai mult de un ceas să-şi însuşească acest plan şi seara porniră spre Marsilia, unde se îmbarcară pe primul vapor care mergea la Stambul. Însă nu se îmbarcară ca pasageri, cu bilet, ci ca apprentis pe lângă comandant, declarând că vor să se facă ofiţeri de punte, ceea ce într-un fel era adevărat, cu singura

deosebire că ei îşi făcuseră „aprentisajul” în mulţi ani şi astăzi, dacă ar fi avut brevet, ar fi putut chiar să comande un vas.

Compania de navigaţie fu bucuroasă să angajeze ca viitori ofiţeri doi tineri cu diplomă de inginer, iar căpitanul fu şi mai bucuros să-i aibă sub comanda sa şi să stoarcă untul din ei, ca unul care, pe lângă practica-i îndelungată, nu avea învăţătură de carte într-un grad prea înalt.

Cât îi priveşte pe cei doi tineri proaspăt îmbarcaţi, în cele două săptămâni de călătorie până la Stambul îşi făcură cu îndârjire ucenicia de marinari, fără să le pese de untul pe care într-adevăr îl stoarse din ei hapsânul de comandant, şi când debarcară, fură în situaţia de a depune la Bancă prima economie serioasă – costul călătoriei cu clasa întâi, plătit de imperiul Otoman – peste cele vreo două sute de franci agonisiţi din leafa lui de Pierre Vaillant.

Pe timpul acela, nu se călătorea ca azi; plecând de la Paris, Anton Lupan ar fi vrut să treacă în sfârşit prin ţară, fiindcă nu-şi mai văzuse părintele de zece ani şi aflase că era bolnav. Asta ar fi însemnat însă o lună de întârziere, şi cine ştie dacă după aceea mai găsea liber postul ademenitor plătit de sultan. Poate peste şase luni, peste un an, i-ar fi fost mai uşor să se repeadă cu un vapor până la Brăila, de unde să se urce în tren; drumul de fier de la Bucureşti la Barboşi tocmai se lucra.

Astăzi, o asemenea despărţire ar putea să ni se pară ciudată, un asemenea fiu ne-ar părea ingrat. Dar atunci, când cineva se ducea la trei mii de kilometri de casă, era ştiut că n-o să-i mai vadă pe ai lui ani şi ani.

Pe timpul acela, scrisorile, depeşele, pe-acolo pe unde se pusese telegraf, nu mergeau ca azi. Când Anton Lupan află că tatăl său murise, zadarnic ar mai fi plecat; el primi această ştire în august, şi bietul bătrân murise în mai.

— Nu fii mâhnit! îl îmbărbăta Pierre Vaillant. Nu te zbuciuma că ai lipsit de la căpătâiul lui, în ultimul ceas. Aşa

cum îl cunosc, din scrisori, sunt sigur că în clipa morţii nu te-a judecat rău, ci te-a binecuvântat!

Socotelile din Franţa nu sunt bune în Turcia – şi cei doi tineri ingineri se dovediră iarăşi nepricepuţi când era vorba de bani. După un an, cu toată economia lor, constatară că nu aveau încă de ajuns pentru ceea ce plănuiau. Rămaseră deci şi al doilea an, lucrând amândoi pe aceleaşi şantiere, la calea ferată Adrianopole-Stambul, fără să se despartă de cărţile ştiinţifice, de jurnalul bătrânului corsar şi de harta Ţării de Foc, cu pata aceea albă care îl fascina. Şi în tot acest timp, se gândeau cu stăruinţă, cu ardoare, la viitoarea călătorie, continuând să viseze şi să facă planuri, înfierbântaţi.

Dormeau vara în corturi, iarna în bordeie sau prin case ţărăneşti, fără să se ducă la oraş, ca să nu risipească nici un ban. Erau printre ei ingineri francezi, englezi, belgieni, care veniseră aici atraşi de decorul exotic, de taina seraiurilor şi de ochii cadânelor, ascunşi sub iaşmac. Nădăjduind să poată ridica iaşmacurile acestea sub care ochii codaţi oglindeau farmecul Orientului, tinerii ingineri din Apus băteau înfumuraţi uliţele din Galata şi din vechiul Stambul. Apoi, dezamăgiţi de pudoarea cadânelor şi înspăimântaţi de biciul eunucilor care le însoţeau, se duceau în Pera, cartierul european, unde se îmbătau şi se consolau cu grecoaice, cu armence, nesupuse rigorilor nici unui Coran.

Cum unii lipseau cu săptămânile, tinerii noştri prieteni luau asupra lor sarcinile acestora, primind de la ei, după tocmeală, un sfert, o treime, o jumătate din leafa plătită de padişah şi astfel economiile lor creşteau. În schimb, dinaintea zorilor şi până ce soarele asfinţea, nu le rămânea timp nici să soarbă o picătură de apă clocită, din urciorul vreunui ţăran. Seara cădeau frânţi, deşelaţi, dar înainte de-a adormi mai făceau planuri în şoaptă, visau.

Sunt pe lume asemenea oameni, lumea tihnită să nu se mire – frumuseţea Pământului, bucuriile vieţii de la ei se trag!

Abia în primăvara celui de al doilea an, când drumul de fier ajungea pe malul Cornului de Aur, cu ape de smarald, îşi îngăduiră prima călcare a acestui aspru program: închiriară o barcă şi se duseră la Stambul, cu gândul ca o duminică întreagă să-şi facă de cap. Dar oare, ar fi putut să se avânte în marele şi ciudatul oraş, înainte de a da o raită pe cheiul Galatei, unde forfotea mulţime de marinari sub cerul dantelat de catargele vapoarelor şi corăbiilor care veneau sau se pregăteau să plece spre porturi îndepărtate, să împânzească mările şi oceanele toate, la nord, la sud, la apus şi la răsărit, câte mări şi oceane erau?

În acea duminică însorită de la începutul lui martie, plimbându-se prin port văzură o goeletă olandeză, Marta, pe care căpitanul bolnav, descurajat şi părăsit de echipaj, o vindea cu o mie de lire, adică mult mai puţin decât preţul unei caravane de măgari. Oamenii săi se angajaseră unul câte unul pe vapoare, fiindcă aveau muncă mai puţină şi li se plăteau lefuri mai mari. Da, bătrânul căpitan îşi dădea seama, vapoarele aveau să alunge în curând corăbiile de pe mări, să acopere cerul cu fumul lor negru în locul pânzelor albe. Nu-i rămânea decât să-şi vândă vasul aici, unde se mai găseau căpitani, puzderia aceea de căpitani ai Levantului, mulţumiţi să aibă corabia lor şi să care mărfuri de ici-colea, în Marea Neagră, în Marmara şi în arhipelag. Şi totuşi, nici chiar aici cumpărătorii nu se iveau. La început ceruse trei mii de lire, apoi două, şi în sfârşit ajunsese la una…

— Scump, fraţicule! spuneau căpitanii greci, strâmbând din nas.

S-ar fi părut că vasul nu le plăcea, lor care navigau pe barcazuri cu bordajul de brad, le-ntăreau cu sfoară pe unde slăbeau şi dacă se întâmpla să nu se înece, mergeau cu ele aşa până ajungeau putregai.

Turcii încaltea, credincioşi caicelor din Bosfor, arcuite la pupa şi la prova ca nişte papuci de serai, nu întorceau nici măcar capul să privească minunea asta de vas, despre care un cunoscător şi-ar fi dat seama îndată că e făcut să

înfrunte cele mai aspre furtuni, furtunile din Marea Nordului, cu valul scurt şi îndesat, deci, cu atât mai uşor să se poată avânta pe orice altă mare şi pe orice ocean.

Pierre Vaillant şi chiar Anton Lupan s-ar fi putut socoti acum cunoscători destul de încercaţi, nu fiindcă erau ingineri cu diplomă, ci fiindcă veri în şir îşi făcuseră la Saint-Malo o ucenicie mai preţioasă decât orice patalama ar fi avut în buzunar. Iar o mie de lire era tocmai suma agonisită de ei, de când tot adunau.

Cei doi prieteni se priviră, fără să-şi spună un cuvânt – şi într-o clipă tot planul li se schimbă în cap: de ce să construiască un vas nou, care le-ar fi cerut cu lucrul lui încă un an, pe lângă că i-ar fi costat de cinci ori cât acesta?

E drept că Anton Lupan, atât de înflăcărat totdeauna, se sperie puţin, dar abia după ce se văzu, împreună cu prietenul său, proprietar de vas; fiindcă târgul se făcuse la iuţeală, cât să sorbi un filigean de cafea.

— Domnule, vorbi Pierre, fără să se aşeze pe scaunul oferit de căpitan. Marta preţuieşte mai mult, dar noi avem exact o mie de lire, cât ceri dumneata.

Se aflau toţi trei în cabina căpitanului, după ce examinaseră vasul de la un cap până la celălalt. Anton Lupan simţea legănarea Bosforului, simţea mirosul de lemn încins, de cânepă, de catran, privea raza de soare care intra veselă pe spirai, i se părea că navighează pe ocean şi o fericire nelimpede i se ridica în suflet, ameţindu-l, făcând să i se clatine capul ca omului beat.

— Mi se pare necinstit să mă folosesc de un moment neprielnic pentru dumneata, spunea mai departe Pierre, cu tremur în glas. O să aşteptăm o săptămână – şi dacă până atunci nu s-o ivi un cumpărător să ofere un preţ mai potrivit cu preţul adevărat…

Cu toate necazurile sale, căpitanul păru să facă haz:

— Tinere, din ce planetă picaşi? Iată, fiindcă mi-ai vorbit cinstit, am să-ţi vorbesc şi eu tot aşa: crezi că tocmai Stambulul e portul acela din lume, încă nedescoperit de

nimeni, unde o să vină cineva şi să-mi spună: „Ai cerut o mie de lire; e prea puţin – poftim o mie şi una!” N-o să dea nimeni o liră mai mult, nu o liră, un onlic, o para!

Apoi căpitanul îi privi pe amândoi, mirat, căci niciunul n-avea înfăţişare de marinar.

— Şi de ce vreţi s-o cumpăraţi?

— Să călătorim în lume; dorim să ajungem într-un loc care încă nu s-a cercetat.

— N-aveţi niciunul treizeci de ani!

— Ba treizeci şi cinci! răspunse Pierre.

— Eu douăzeci şi opt! adăugă Anton Lupan.

— Tocmai bine! Atunci puteţi să plecaţi. Să fi fost mai tânăr, aş fi mers cu voi, măcar şi cârmaci, dacă n-aţi fi vrut să mă luaţi căpitan.

Şi întorcându-se spre Pierre, ca mai vârstnic, căpitanul schimbă tonul, de-ai fi crezut că e supărat:

— Câţi bani spuneai că ai?

— O mie de lire…

— Bine! Daţi-mi nouă sute, să vă rămână şi pentru echipaj!

Şi fiindcă amândoi cumpărătorii protestau, căpitanul adăugă, încruntat:

— Faceţi cum vă spun; altfel trag vasul în larg şi îl înec cu mâna mea. N-o să-l dau tâlharilor de pe mal!

Într-adevăr, Anton Lupan se sperie abia după ce se văzu proprietar.

— Acum ce-o să facem? Oare nu ne-am pripit? Să nu păţim ca fericitul acela care a câştigat un elefant la loterie, şi s-a bucurat toată ziua, ca pe urmă să se îngrozească, fiindcă hrana pachidermului îl sărăcea.

Noroc că în viaţa celor doi prieteni, îndoielile unuia se compensau cu înflăcărarea celuilalt; fiecare, pe rând, era furnizorul de entuziasm.

— Dragul meu, răspunse Pierre Vaillant, omul acela era un guguman. Eu în locul lui aş fi plecat în Africa şi elefantul meu şi-ar fi găsit hrana singur, cum şi-o găsesc celelalte mii de elefanţi.

— Cu alte cuvinte? întrebă Anton Lupan.

— O să găsim echipaj…

— Căpitanul cum n-a găsit nici măcar un om, de leac?

— Era bătrân şi descurajat, şi ursuz pe deasupra, ca toţi bătrânii care oftează după vremea lor, fără s-o înţeleagă pe a celorlalţi. Cu tinereţea noastră e altceva; ai văzut că l-am câştigat până şi pe el, cât e de ursuz şi de înciudat!

— Şi după ce-om avea echipajul?

— O să cărăm mărfuri, în Egee, în Marmara, poate şi-n Mediterană, şi la anul, dacă om face treaba cu cap, o să avem destui bani ca să pornim peste Atlantic.

— Dar contractul nostru nou cu Direcţia drumului de fier expiră abia peste un an.

— Unui din noi va rămâne şi va răspunde de treburile celuilalt. Doar am mai făcut şi pentru alţii aşa ceva.

— E adevărat, dar ei cel puţin erau aici, puteau fi văzuţi, iscăleau hârtiile, se duceau să încaseze banii.

— O să se aranjeze şi asta! În Turcia, ce nu se poate aranja? Am aflat că aici sunt slujbaşi care, printr-o anumită socoteală, ocupă în acelaşi minister, de pildă, şi-un post de director, şi unul de impiegat, şi unul de portar. Unul din noi va fi în acelaşi timp şi Pierre Vaillant, şi Anton Lupan – iar bugetul padişahului îi va plăti pe amândoi, ceea ce, faţă de nevoile noastre, nu-i un lucru de lepădat.

Anton Lupan cunoscuse lumea studenţească de la Paris, lumea pescarilor, marinarilor, constructorilor de vase de la Saint-Malo, apoi în treacăt pe a unor marinari de pe vaporul englezesc cu care călătorise de la Marsilia, şi în sfârşit, lumea muncitorilor de la drumul de fier, ţărani greci, turci, bulgari, macedoneni, oameni posomorâţi, şi închişi în ei. Acum începea să cunoască lumea Levantului – dar mintea lui n-o putea cuprinde, n-o înţelegea.

Stăteau, el şi Pierre Vaillant, pe puntea corăbiei, la pupa, rezemaţi de parapet, şi se uitau la hamalii care duceau cufărul căpitanului pe mal. Câteva minute mai târziu, cufărul acesta buclucaş făcea să se ştie în tot portul că

Marta avea alt proprietar. Vreo trei căpitani turci, vreo şapte greci, doi albanezi, un armean, se năpusteau pe punte, înfuriaţi:

— Aţi cumpărat?

— Da!

— Cu o mie de lire?

— Cu nouă sute! răspunse, zeflemitor, Pierre Vaillant. Un grec păşi înainte, roşu la faţă, să zici c-o să pice jos, lovit de dambla.

— N-ai ştiut că vreau să cumpăr eu?

— Eu am vrut să cumpăr! strigă un turc, cu iatagan.

— Ba eu, fraţicule! se împotrivi grecul, mai roşu în obraz.

Ceilalţi murmurară, la fel de indignaţi; fiecare se tocmise, fiecare aşteptase să mai treacă o zi-două şi căpitanul să mai lase un ban. Lumea Levantului începea să se arate şi Anton Lupan o privea, cu ochii mari.

— Nouă sute ai dat? gâfâi grecul. Îţi dau o mie şi fugi de-aici; e corabia mea!

— Dau o mie o sută! se auzi alt glas.

— O mie două sute! strigă primul turc, scoţând punga din buzunar.

— O mie trei! zise, cam speriat, singurul armean. Glasurile se amestecară:

— O mie cinci sute!

— O mie şase!

— Allah!

— O mie şapte!

— Aman!

— Două mii! gâfâi armeanul, speriat.

— Te tai! strigă turcul cu iatagan.

Aşa s-ar fi atins preţul cerut prima oară de bietul căpitan, dacă răbdarea lui Pierre Vaillant n-ar fi ajuns la cap.

— Prea cinstiţilor căpitani, vă rog să debarcaţi, fiindcă vă osteniţi în zadar. Suntem stăpânii corăbiei şi n-o vindem, chiar dacă ne-ar cere-o sultanul şi ne-ar plăti-o cu jumătate din serai.

Levantul cobora pe chei, în amestec de giubele, de fesuri, de turbane şi de şalvari, blestemând, înfuriat:

— Câine de ghiaur!

— Franţuz parşiv!

— Valah murdar!

— Allah! Allah!

— Aman!

În timp ce Anton Lupan se clătina, ca şi când l-ar fi lovit cineva în cap.

— Dar înainte de a căuta echipajul, continuă Pierre Vaillant reluându-şi netulburat ideea întreruptă de vizita numeroşilor căpitani, cred că trebuie să schimbăm numele corăbiei. Ţie Marta îţi place, îţi spune ceva?

— E un nume de femeie…

— Fireşte, asta ştiam. Dar nu înţeleg să păstrăm un nume de femeie, care nici măcar nu e numele iubitei mele, că nu am niciuna, dacă n-am uitat.

— Nici eu! oftă Anton Lupan.

— Tinere, ţi-ai ales singur drumul! Dar bagă de seamă, acum, dacă ai pornit, nu da înapoi! O să vină şi vremea dragostei, când o să ai răgaz pentru ea… Vezi numai să n-o cheme Marta, fiindcă-i un nume rece ca un gheţar. Sunt sigur că nu-i plăcea nici căpitanului, însă, ce vrei, pesemne era numele neveste-si şi bietul om fusese obligat să se supună acestui obicei barbar. Dacă un căpitan nu-şi botează corabia cu numele femeii lui, înseamnă să nu mai aibă trai cu ea. La Saint-Malo era un pescar bătrân – nu-l ştii tu, murise când ai venit prima oară acolo – care avusese şase neveste şi ca urmare schimbase de şase ori numele sloopului cu care pescuia. Când a ajuns la a şaptea nevastă, dimineaţa, după nuntă, s-a dus omul pe plajă, cu pensula şi cu cutia de vopsea, pentru cuvenitul ritual. Dar un şugubăţ i-o luase înainte, şi peste noapte sloopul îşi căpătase în sfârşit numele care i se potrivea cu adevărat: „Barbă Albastră”. Nu glumesc: pe coasta Mânecii cunosc toţi istoria asta.

— Bine, dar el nu l-a schimbat? întrebă râzând Anton Lupan.

— Nu, fiindcă, vezi tu, bătrânul pescar era un om drept şi socotise că trebuie să îndure acest nume de batjocură, ca să ispăşească măcar aşa numeroasele lui blestemăţii.

— De unde ştii? Poate că se mândrea!

Pierre Vaillant îşi duse arătătorul la tâmplă şi făcu ochii mari, ca omul care îşi descopere cu întârziere o lacună în cap.

— Te pomeneşti! Şi lumea care-l credea pocăit! Ce bătrân potlogar! Ei, dar hai să ne întoarcem la Marta. Tu ce nume i-ai da?

— Nu ştiu… Cred că ar trebui să fie un simbol, să se lege de dorinţele noastre.

— Adică tot după ritual!

— Dar după un ritual mai nobil decât al bătrânului tău pescar!

— Ei bine, atunci s-o numim L'Esperance… Cum se spune asta pe limba ta?

— Speranţa.

— Nu sună urât, totuşi, dacă nu-ţi jignesc sentimentele patriotice, de valah, mi-ar plăcea mai mult cuvântul din limba mea; e mai… mai internaţional.

În seara aceleiaşi zile, Marta, sub numele ei nou, L'Esperance şi sub pavilionul francez, avea cinci oameni echipaj, ba chiar şi un căpitan, care s-ar fi putut să fie căpitan adevărat, deşi n-o putea dovedi cu acte, ci numai cu martori gălăgioşi din port, gata să jure pe Biblie sau pe Coran.

— Care dintre noi se îmbarcă şi care rămâne pe uscat? întrebă Pierre Vaillant.

— Desigur că te îmbarci tu; eşti mai vechi marinar decât mine, răspunse Anton Lupan.

— Bine! Atunci îţi încredinţez sarcina să mă reprezinţi pe lângă sultan.

La căderea nopţii, Anton Lupan lua Cornul de Aur, în lung, cu barca, să se întoarcă la drumul lui de fier, de care nu putea să nege că se simţea legat.

Fusese de ajuns o singură zi, ca în soarta lor să se schimbe atâtea! Aveau o corabie, adică mijlocul principal ca să plece spre locurile la care visaseră atâţi ani. Se mai despărţise şi alteori de Pierre Vaillant, de la începutul prieteniei lor, dar abia acum, rămas singur, îşi dădea seama câte îl legau de acest om minunat. Sub scepticismul şi reţinerea lui se ascundea o inimă caldă, generoasă, şi-un entuziasm neegalat decât de îndârjirea cu care îşi ducea orice hotărâre până la cap. Atunci când părea mai neîncrezător, mai şovăielnic, atunci se lupta cu piedicile mai dârz, atunci îi era sufletul mai înaripat.

Duminica următoare, când reveni în port, pe cheiul Galatei, Anton Lupan făcu ochii mari: L'Esperance se afla la locul ei, dar n-o mai recunoştea, părea mai mică, adâncită în apă, de ai fi zis că se scufundă, dacă oamenii nu s-ar fi mişcat pe punte, netulburaţi. Echipajul tocmai închidea gura magaziei, acoperind-o cu tenda. Căpetenia lor părea să fie un om vânjos ca un taur, mai degrabă îndesat decât înalt, cu pieptul ca o platoşă de aramă şi cu nişte mustăţi negre, lungi şi ţepoase, de te înspăimântau.

Pierre Vaillant se afla la prova, în faţa unei măsuţe puse lângă catarg şi stătea de vorbă cu un străin, îmbrăcat în giubea de bogătaş. Acesta era kir Ţiminadis, cel mai mare negustor de coloniale din Bosfor, Marmara şi arhipelag. L'Esperance tocmai încărcase mărfurile sale: cincizeci de butoaie cu măsline, două vagoane de orez în saci, optzeci de butoaie cu untdelemn, cinci mii de kilograme de cafea, apoi lăzi cu portocale şi lămâi, cu totul şapte vagoane şi ceva.

— Cum merge slujba la sultan? strigă Pierre, venind în întâmpinarea lui Anton Lupan.

Acesta se uită speriat la omul cu mustăţi mari. Abia acum văzuse că avea o cicatrice, urma unei tăieturi adânci pe

obraz.
— Parcă nu l-am văzut rândul trecut. Nu ţi-e teamă de el?
— Vorbeşti de Sotir? L-am angajat după plecarea ta. E un om al dracului, dar altminteri un cârmaci fără pereche, după câte am aflat de la căpitani.
— Şi căpitanul tău?
— Doarme, în cabină la pupa. N-avea grijă; după două drumuri mă descotorosesc de el; nu-mi trebuie mai mult ca să fiu eu căpitan.
— Dar văd că ai încărcat marfă şi nu spui nimic; ăsta-i evenimentul cel mai important. Ai făcut socotelile, ne îmbogăţim, sau mai va?
Pierre părea stânjenit.
— Da, am luat şapte vagoane de coloniale; tocmai semnam actele cu kir Ţiminadis… Ar fi trebuit să te vestesc, poate voiai să te duci tu cu marfa asta…
— De ce? se miră Anton Lupan.
— Fiindcă e pentru un port valah…
— Galaţi?
— Întocmai. Poate ai fi vrut să-ţi vezi ţara; lipseşti de atâţia ani!
— Pierre, asta-i adevărat, dar dacă vrei să plecăm mai curând peste Atlantic, să nu fim sentimentali! Du-te, eşti mai priceput decât mine, numai ai grijă, adună cât mai mulţi bani!
— Şi tu la fel! Nu-ţi fie milă, jupuieşte-l pe sultan!
L'Esperance ridică ancora în aceeaşi zi, înainte de amiază, fiindcă bătea vântul dinspre Marmara, iar curentul ducea spre Marea Neagră, ceea ce se întâmplă numai în zece-cincisprezece zile din cele trei sute şaizeci şi cinci ale unui an.
Anton Lupan o însoţi de departe, mergând de-a lungul cheiului, până unde acesta se sfârşea, sub cazărmile de artilerie de la Top-Hané. Acolo rămase nemişcat, un ceas, două, trei, cu ochii după L'Esperance. Apoi pavilionul ei tricolor, fluturat de vânt, se pierdu în negurile albăstrii de

pe Bosfor şi pânzele albe se topiră, una câte una, pieri şi ultimul catarg…

Aşa se despărţiră – şi de atunci nimeni nu-i mai aduse vreo veste despre Pierre Vaillant…

Trei zile mai târziu se stârni fierbere la Stambul: începuse războiul în Balcani – turcii alergau pe străzi speriaţi, grecii şi bulgarii se ascundeau, sultanul era la aman.

Anton Lupan aşteptă neliniştit să se întoarcă L'Esperance, şi când trecu o lună, fără să se audă nimic despre ea, se gândi că războiul îl silise pe Pierre Vaillant să se refugieze cu corabia pe vreun braţ al Dunării, ori pe vreun canal. Ştia că el o să se descurce, îl ştia isteţ şi brav.

Dar iată că nu trecură zece zile din mai, când se răspândi vestea că Ţările Române se declaraseră neatârnate şi, alăturându-se oştilor ruse, porniseră cu război asupra hainului Imperiu Otoman.

Acum pentru un valah era primejdios să rămână o zi mai mult pe pământ turcesc, căci turcii păreau înfuriaţi. Anton Lupan lăsă baltă drumul de fier şi se îmbarcă în pripă pe primul vapor care pleca spre Marmara. Era un vechi vas italian, cu pânze şi maşini, cu două catarge, care l-ar fi făcut să semene cu un bric dacă n-ar fi avut la mijloc coşul înalt. N-avea elice, ci zbaturi, aşa că se mişca greoi, ţinea marea prost pe timp rău şi, doamne! ce se mai legăna!

Cu acest vas blestemat, sub comanda unui căpitan care nu-l cruţa, cutreieră Mediterana, Marea Roşie şi Golful Persic, iar peste un an, când se făcuse linişte în Balcani, se întoarse la Stambul cu brevet de ofiţer al doilea, cu o aspră ucenicie de navigator şi cu o sută de lire sterline în buzunar, ceea ce era o sumă mărişoară, lira englezească întrecând-o de zece ori pe cea bătută la Stambul de sultan.

Anton Lupan nădăjduia că între timp Pierre Vaillant adunase şi el ceva, şi astfel, puteau porni cu L'Esperance peste ocean.

Dar corabia nu se întorsese în Bosfor, nimeni nu o văzuse, nu se mai ştia nimic despre ea. Domnul Ţiminadis era pe

jumătate ruinat, în timpul războiului grecii nu fuseseră cruţaţi – şi îşi smulgea părul din cap: pierduse mai mult, nu numai cele şapte vagoane de mărfuri îmbarcate pe L'Esperance.

— S-a înecat, nu înţelegi dumneata? Am scrisoare de la kir Iacomachi, de la Galaţi.

— De unde ştie domnul Iacomachi că s-a înecat?

— Păi dacă n-a sosit, ce să fie altceva? Crezi că s-a urcat în rai?

Anton Lupan nu putea să creadă, nu înţelegea. Poate L'Esperance naufragiase, atâtea corăbii naufragiau, dar era peste putinţă ca prietenul său să nu se fi salvat.

Scrise la Saint-Malo; îi răspunse fratele mai mic al lui Pierre: moş Léon era bolnav, nu mai ieşea din cabina lui şi aştepta să i se întoarcă nepotul hoinar; de un an şi ceva, nimeni nu mai primise ştiri de la Pierre Vaillant.

Îi scrise domnului Iacomachi, la Galaţi; negustorul răspunse că nu primise nici o marfă; restul nu-l privea.

Scrise căpitanilor de port de la Burgas, Varna, Constanţa, Sulina, Odesa, întrebând dacă nu ştiau ceva despre goeleta L'Esperance. Unii nu-i răspunseră, poate nici nu existau, alţii nu auziseră niciodată de vasul căutat.

Urmară anii negri din viaţa lui Anton Lupan: pierdut fără urmă acest prieten, care dacă ar fi fost fratele lui adevărat nu i-ar fi fost mai drag, pierdută L'Esperance, ca un simbol al tuturor speranţelor ce se pierdeau, pierdut, zădărnicit planul călătoriei lor peste ocean!

Să se întoarcă în ţară, nimic nu-l îmbia. Aflase că la căile ferate care se construiau nu erau preţuiţi inginerii valahi. Oamenilor puşi în fruntea înnoirilor nu le-ar îi plăcut să vadă printre ei pe unul mai destoinic, mai întreprinzător, mai îndrăzneţ decât ceilalţi, ameninţând să le strice rosturile strămoşeşti şi să le tulbure tihna unei vieţi care se mişca iavaş-iavaş, prin colb, ca diligenţele de acum cincizeci de ani.

Noroc că, deşi ciuntit, Imperiul Otoman întindea şi el căi ferate, dincolo de Bosfor, în Anatolia.

Anton Lupan construi podul de fier de lângă Vezir-han, peste Sakar, construi gări, viaducte, silozuri… Din când în când se repezea la Stambul sau trimitea iscoade, să vadă dacă nu se aflase ceva despre Pierre Vaillant. Uneori avea presimţirea că prietenul său era în viaţă, apoi se descuraja, ca peste o săptămână să spere iar. Dar când trecu încă un an, îşi dădu seama că zadarnic ar mai fi aşteptat.

Din clipa aceea simţi trezindu-se în el, arzătoare, dorinţa de a nu părăsi vechiul plan, de a-l duce fie şi singur până la sfârşit. Avea acum adunate două sute cincizeci de lire sterline şi când se ducea la Stambul, cutreiera cheiul Galatei, nădăjduind să găsească o corabie care să semene cu L'Esperance. Numai că, de la război, nu se mai vedeau decât barcazuri şi caice şubrede, din lemn de brad, bune pentru strâmtori, pentru Marmara şi la nevoie pentru arhipelag, iar preţul lor era de trei-patru ori mai urcat. Istoria cu căpitanul Martei fusese o întâmplare care nu se repeta. Două sute cincizeci de lire sterline nu mai ajungeau azi nici să arvuneşti o corabie ca L'Esperance.

Din păcate, tocmai atunci, construcţia căilor ferate otomane intra în impas; pare-se, tot de pe urma războiului, vistieria padişahului suferea grav. Anton Lupan ajunse cu un barcaz la Pireu, iar aici se îmbarcă pe un vapor olandez, care pleca spre Indii şi avea nevoie de al doilea ofiţer, fiindcă cel vechi căzuse bolnav. Navigă până la Singapore, unde dădu examen în faţa Comisiei Maritime şi căpătă brevetul de prim ofiţer, ceea ce îi îngăduia să se îmbarce pe orice vas ca ajutor de comandant, ca secund, cum se spune mai pe scurt azi.

În 1881 când reveni în Mediterană avea agonisite cinci sute de lire sterline, iar examenul dat la Marsilia îi recunoştea titlul de căpitan de cursă lungă, ultimul brevet în ierarhia marinarilor, care-l îndreptăţea să comande vase de orice tonaj, în orice mare a lumii. Pe lângă vechea lui

meserie, însuşită cu râvnă în ani de studiu îndelungaţi, făcuse, aproape fără să vrea, o întreagă carieră de marinar.

Acum îl cunoşteau mulţi căpitani şi mateloţi, de la Marsilia la Pireu, la Port-Said, iar în Marea Roşie unde navigase mai îndelungat se născuseră legende despre luptele lui cu piraţii arabi. El se simţea stânjenit când le auzea: într-adevăr, pusese adesea pe fugă asemenea tâlhari, care atacau în miezul zilei corăbiile şi le prădau, dar făcuse asta de pe puntea unui vapor de două mii de tone, înconjurat de oameni viteji şi bine înarmaţi. La Suez, la Port-Said, la Berbera, îl cunoşteau hamalii, pescarii, copiii dezbrăcaţi care hoinăreau pe chei aşteptând să le arunci un ban…

Deşi mările sunt mai întinse decât uscatul, numără drumuri mai puţine, fiindcă ele nu ocolesc munţi, nu caută vaduri, nu au puzderia de răspântii care duc la fiecare oraş, la fiecare sat, ci se trag cu sfoara de la un port până la celălalt. Dar în chipul acesta sunt mai umblate şi marinarii se cunosc mai bine între ei decât oamenii de la uscat.

E drept că astăzi vapoarele au orar regulat şi când se întâlnesc, după ce se salută grav, coborând pavilionul de la pupa şi ridicându-l iar, tradiţie pe care ivirea maşinii nu a spulberat-o, îşi vede fiecare grăbit de calea sa.

Corăbiile odinioară, şi chiar vapoarele în primii lor ani nu făceau aşa; căpitanii întorceau prova în vânt şi de la zece paşi se puneau pe taifas, dacă nu cumva se pofteau unul pe altul la un pahar de vin, la o cafea şi la o ţigară de tutun aromat. Mateloţii, aplecaţi peste parapete, tăifăsuiau şi ei întocmai ca bravii lor căpitani, şi astfel, în aceste popasuri de un ceas, oamenii se cunoşteau, îşi spuneau păsurile, povesteau ultimele întâmplări din porturi, legau prietenii care dăinuiau, chiar dacă trebuiau să treacă luni şi ani până să se întâlnească iar.

Amintirea acestei vieţi, necunoscută celor de la uscat, îi încălzea inima lui Anton Lupan. Pentru a porni la drumul atât de mult visat, nici cele cinci sute de lire sterline, nici brevetul de căpitan nu preţuiau cât putinţa lui de a

pătrunde până în adânc tainele sufletului de marinar. O corabie ar fi găsit cândva, ar fi putut să adune şi destui bani ca să cumpere provizii şi să plătească un echipaj. Dar oare, el singur, fără Pierre Vaillant, ar fi putut să-şi conducă echipajul la mii de mile de porturile lui, prin furtuni, uragane şi primejdii de neînlăturat, dacă nu şi-ar fi însuşit bunul cel mai de preţ, cheia inimilor aspre ale acelor oameni neobişnuiţi, smulşi din rădăcinile lor pământeşti şi răsădiţi, ca nişte plante sălbatice, pe ogorul nestatornic al nesfârşitului şi de-a pururi zbuciumatului ocean?

Mai simţea şi acum lipsa lui Pierre Vaillant, dar nu îi mai era atâta teamă să se pregătească singur de drum. Jurnalul lui moş Léon, cărţile, scrisorile lui Darwin, instrucţiunile lui îl însoţiseră în toate călătoriile de până atunci; le scoase iar la iveală şi, aplecat deasupra lor, iar începu să viseze, ceasuri întregi, când zâmbitor, când încruntat.

De la Marsilia plecă la Bucureşti, de data asta folosindu-se de binefacerile drumului de fier, cu o satisfacţie copilărească, fiindcă lucrase destule drumuri de fier în viaţa sa. Se socotea dator să facă acest drum, să-şi revadă ţara, acum când se pregătea să lipsească iarăşi mult timp. Dar, mai cu seamă, voia să caute, o ultimă oară, urmele lui Pierre Vaillant…

Bucureştiul crescuse, şi totuşi lui i se părea, mai mic; străzile parcă nu-l mai încăpeau. Dealul de la Mihai-Vodă se tocise, iar Dâmboviţa, fastuoasă în amintirea lui de copil, se înghesuise într-un canal, fără sacagii şi fără orătănii gălăgioase pe mal. Nucii din grădină se uscaseră, pe strada din faţă se punea pavaj şi negustorii dădeau târcoale locului, căutându-l pe proprietar: voiau să cumpere grădina, să ridice prăvălii cu etaj; oraşul se mărea.

Casa părăsită acum şaisprezece ani era în grija unui bătrân orb, care-l îmbrăţişă plângând, fără ca Anton Lupan să înţeleagă de ce; nu-şi amintea de el şi nici orbul nu putu să-l lămurească de când şi prin ce împrejurări venise aici. Îi auzea paşii, târşâind în urma lui, întretăiaţi de suspine

scurte, ca nişte icneli, şi între două suspine, bătrânul spunea un cuvânt de recunoştinţă despre milostenia celui repauzat.

În casa scundă, intrată în pământ până la cercevelele geamurilor, cu streşinile atârnând obosite, ca aripile unui croncan jumulit, fiul întors dădu peste un mic sipet, care cuprindea agoniseala bătrânului Lupan. Până în pragul morţii, acesta se străduise necontenit cu copiii, învăţându-i carte, căci cu şcolile era încă greu, şi într-un an mai mult, în altul mai puţin, adunase vreo două sute de galbeni, care, împreună cu un pumn de giuvaeruri, înfăţişau un mic avut. O scrisoare caligrafiată larg, cu acele înflorate chirilice de care bătrânul nu se despărţise până la sfârşit, spunea astfel: „Fiul meu, deoarece simt că voi închide ochii înainte de a te vedea, îţi las aici gândul meu de rămas bun şi binecuvântarea mea. Află, dacă n-ai simţit, că de la moartea bunei tale mame n-am avut alt gând decât gândul tău. Fiindcă acum, în anii bătrâneţii, nevoile mi-au fost mici, am pus deoparte rodul străduinţei mele, ca să te bucuri tu de el, carele eşti tânăr şi ai nevoi mai mari. Atât că, să ştii, dorinţa mea este nu să huzureşti cu ceea ce îţi las, fiindcă nici n-ai putea huzuri prea mult, ci asta să-ţi ajute spre îndeplinirea gândurilor tale şi ale prietenului tău, iar dacă aţi deznădăjduit în planul vostru aşa de greu şi de neînţeles celor din jur – să-ţi folosească banii aceştia la orice ar fi spre binele semenilor tăi…”

Acest îndemn neaşteptat, care pe Anton Lupan îl zgudui adânc, se aşeză dintr-o dată, ca un puternic stâlp susţinător, lângă vechile îndemnuri din sufletul lui. Şi astfel, cu îndemnul crescut, în loc să fi ostenit între timp, pornise el la drum în ziua când l-am întâlnit coborând din tren la Galaţi. Folosise iarna ca să facă iarăşi cercetări, să vadă dacă totuşi nu se aflase nimic despre Pierre Vaillant; dar nici oamenii de prin porturi, nici negustorii, nici vameşii, nimeni nu auzise vreodată de acest nefericit călător şi de corabia lui.

În primăvară, după ce vându casa părintească, giuvaerurile şi alte câteva mici bunuri lăsate de bătrân, porni, cu destui bani asupra lui, ca să colinde porturile în căutarea unei corăbii – şi tocmai aici, la gura Dunării, întâmplarea făcu să dea peste L'Esperance. Această epavă, întâlnită când nu se mai aştepta, i se părea un mesaj de la Pierre Vaillant. Avea s-o scoată din nisip, s-o întregească, să-i redea viaţa şi, însoţit de umbra prietenului dispărut, să se avânte cu ea peste ocean ca să ajungă în acea ţară depărtată la care ei doi visaseră ani îndelungaţi.

Dunărea – rostogolindu-i prin faţă valuri de amintiri – şi marea, fremătând dincolo de stuf, îl făceau să retrăiască tot zbuciumul acestui vis, să înţeleagă că nu va simţi fericirea întreagă până nu-l va împlini.

Oamenii care la acest ceas, aici, în oraşul micuţ de la gura fluviului sau în alte oraşe, peste râuri şi munţi, dormeau tihniţi, cu scufii trase peste urechi, cu lumânarea la căpătâi, poate oameni buni, poate chiar cinstiţi, părinţi iubitori de copii, slujbaşi destoinici, negustori cumpăniţi, n-ar fi înţeles acest zbucium roditor, l-ar fi luat drept frământarea unui nebun… Să nu cădem în greşeala lor! Cei de felul lui Anton Lupan înfrumuseţează faţa pământului şi înnobilează sensul vieţii noastre, a tuturora!

Într-un târziu, el se ridică de pe chei pătruns de umezeală şi amorţit de frig. Un cocoş se auzea departe, trâmbiţând cu îndoială miezul nopţii târzii… Putea fi ora somnului şi pentru ultimul om care veghease în portul adormit. Fanarele celor trei corăbii pâlpâiau şters, vestind că au să aţipească şi ele curând.

Când păşi pe puntea Penelopei, Anton Lupan se pomeni cu o umbră firavă în faţa lui;

— Ce-i, Ismail?

Bucătarul lui kir Iani adulmecă vântul rece care se pornea de la nord, ameninţând să se întărească treptat până a doua zi, apoi oftă amărât:

— Asta vânt bun plecam Stambul!

— Aşa-i, Ismail. Altul mai bun nici că s-ar pomeni. Turcul se scarpină în creştet şi oftă mai adânc:

— Mâine debarcam?

— Da, rămân aici.

— Luam Gherasim?

— Îl iau; nu ştiam că ţi-a spus.

După o tăcere lungă, bucătarul îşi făcu îndemn şi, ridicând ochii spre Anton Lupan, zise rugător, cu glas prăpădit:

— Domnule, luam şi Ismail!

În lumina felinarului atârnat de catarg avea ochii galbeni, trişti ca ai câinilor fără stăpân, şi chipul lui părea al unui copil bătrân părăsit de părinţi; numai mustaţa-i zburlită şi ameninţătoare, ca ţepii de arici părea pusă pe harţă, într-o deplină nepotrivire cu celelalte de pe chip.

— Stam la cârmă, spălam puntea, cuseam pânze, munceam! continuă turcul, cu aceiaşi glas obidit. Găteam musaca, bucătar bun… Făceam saraigli…

Anton Lupan îl cântări din ochi un timp. „Credincios şi cinstit”, socoti după cele citite pe chipul lui. Altceva, până nu-l vedea la treabă, ce-ar fi putut şti? De unde să bănuiască el acum ce boroboaţe avea să săvârşească sfiosul Ismail, ce încurcături să iasă de pe urma lui? Dar mai ales, cum putea să ştie ce drag, ce nepreţuit avea să-i fie într-o zi omul acesta micuţ şi amărât, cu toate boroboaţele şi încurcăturile lui?

— Bine! răspunse şovăind. Dar ştii ce am de gând?

— Ştim; am spus Gherasim.

— Bagă de seamă, plecăm la capătul Pământului!

Bucătarul se însufleţi:

— Plecam numaidecât!

— Atunci cere-ţi debarcarea de la kir Iani şi rămâi cu noi! hotărî Anton Lupan, după ce mai şovăi un timp.

Iar Ismail oftă uşurat, îl privi cu ochii calzi şi zise gâtuit:

— Mulzumim!

Taine omeneşti! Le poţi pătrunde pe toate, le poţi dezvălui?

CAPITOLUL III.

Întâmplări la sfârşitul lui martie.

Soarele se ridicase numai de câteva palme pe cer, de ai fi zis că apa mării încă nu se zbicise pe el şi mai sfârâia, scoţând aburi verzui, când Penelopa se dezlipi de chei şi, după ce-şi scoase anevoie prova afară, se îndreptă greoaie pe canal în jos, luând drumul către Stambul. Bătea briza dimineţii, de la nord, vânt foarte prielnic pentru acest drum, dacă nu se întărea prea mult.

Patru oameni rămăseseră pe chei şi făceau semne de drum bun, la care echipajul, micşorat, răspundea inimos, fluturându-şi bonetele în vânt. Numai căpitanul, la cârmă, strângea încruntat trabucul între dinţi, fără să arunce o privire înapoi. Era furios mai întâi fiindcă pierduse un pasager darnic, de la care, poate, dacă acesta îşi prelungea drumul până la Pireu, ar mai fi ciupit câţiva galbeni rotunzi şi sunători, şi al doilea, fiindcă blestematul valah i-l răpise pe Gherasim. De Ismail nu-i părea tocmai rău, că prea îi făcea pagubă cu berbecii lui fripţi; aşa, lipsiţi de bucătar, oamenii aveau să mănânce mai puţin. Dar ce te faci fără celălalt fugar, pe cine te mai bizui când suflă vânt rău, pe cine mai urci în vârful catargelor să înlocuiască un scripete sau să lege o fungă ruptă – şi câte fungi nu se pot rupe de-aici la Stambul, când toate sunt atât de putrede în jur!

— Drum bun şi cale bătută, căpitan Iani! strigă Gherasim, rămas pe chei, cu boneta dată pe ceafă, cu haina aruncată pe umeri, cu pieptul lăsat liber în bătaia vântului.

Era un om înalt, mai-mai să-l ajungă pe Ieremia, însă nu aşa ciolănos ca el, ci bine clădit, cu umerii largi, cu pieptul voinic, parcă legat în fier de sus până jos, un om pe care, la o nevoie, să te poţi bizui. Ochii negri, isteţi, dar uneori acoperiţi de un văl trist, mustaţa încărunţită uşor, groasă şi îndesată ca burta vrăbioiului sătul, bărbia rotundă, parcă tăiată în cremene, şi grumazul vânjos îi dădeau o înfăţişare dârză, în măsură să ţină departe pe oricine ar fi vrut să se apropie de el cu gând rău.

— Ei, acum să-l lăsăm pe kir Iani! zise Anton Lupan, după ce Penelopa se îndepărtă destul.

Oamenii se strânseră în jurul lui.

— Iată ce avem de făcut: Ieremie, tu să te duci în târg şi mai întâi să cauţi o prăvălie sau un croitor, să-ţi potriveşti nişte haine ca lumea.

— Nu-i nevoie, domnule. Când o veni vaporu' austriac, la prânz, găsesc eu pe cineva să-mi dea o pereche de pantaloni şi-un surtuc marinăresc, dacă-l îmbii la un clondir de rachiu; şi-aşa, pe el tot nu-l costă nimic. Ba, dacă-i duc două clondire, îmi mai dă şi un tricou, şi cizme, zău, Doar prin porturi am trăit, ştiu eu cum să mă descurc.

— Dar asta-i treabă necinstită! Ieremia ridică ochii, nedumerit.

— Lasă, domnule! se amestecă Gherasim, împăciuitor. E obiceiul pământului, la ce să-l stricăm noi?

— Bine, numai să nu iasă bocluc!

— Aş! Să vezi dumneata ce-am să mă înţolesc!

— Dacă-i aşa, de ce nu te-ai înţolit până acum?

La această întrebare, Ieremia se scărpină-n cap, şi mai nedumerit:

— Păi de ce să mă fi înţolit dacă nu mă zorea nimeni, că doar n-aveam de gând să mă-nsor?! Parcă rachiul se găseşte pe drum, nu tot cu bani îl iei? Şi ce, am avut eu vreodată bani de aruncat în vânt?

Anton Lupan se pomeni scărpinându-se în cap, imitând gestul lui, pe care de altminteri îl cunoştea, ba încă de mult, şi fără să vrea, zâmbi.

— Nădăjduiesc să nu-mi porţi pică fiindcă vreau să fii îmbrăcat mai frumos.

— De ce să-ţi port pică? Eu nu văd că atârnă zdrenţele pe mine? Numai că înainte nu-mi prea păsa de ele; acu', înţeleg, se schimbă socoteala, înseamnă că nu trebuie să te fac de râs…

— Bine, Ieremie! După asta să cauţi prin târg, să vezi unde ne putem găzdui pe câteva zile.

— Asta nu-i greu! Văru' Haralamb se are bine cu toate vădanele.

— Vezi numai că noi suntem puşi pe treabă, nu pe însurătoare. Ismaile, tu ai să stai aici, cu calabalâcul nostru, până se întoarce Ieremia, pe urmă căutaţi o căruţă şi-l duceţi la gazda noastră; numai, aveţi grijă de cufăr, fiindcă înăuntru sunt lucruri care pot să se vatăme. După ce terminaţi, luaţi-o pe canal în jos, până la far, şi-acolo, dacă o să vă uitaţi pe mal, o să mă vedeţi pe mine şi pe Gherasim.

— Astăzi nu mâncam? întrebă Ismail.

Nu-i păsa atât de el, că nu mânca prea mult; din obişnuinţă, se îngrijea de prânzul celorlalţi.

— Ba o să mâncăm, dar nu berbec fript! răspunse Anton Lupan.

— Lasă că mi se făcuse lehamite de berbec! adăugă Gherasim.

Bucătarul îl privi mustrător şi dezamăgit: adică berbecii lui nu erau graşi, nu erau bine fripţi?

Văzându-l aşa chinuit, Anton Lupan îl linişti:

— Ismaile, nu fii amărât! Când ne-om încropi gospodăria noastră, o să poţi găti orice ţi-o da prin gând, chiar şi saraigli. Până-atunci, o să mâncăm la locanta de peste drum. Chiar să te duci pe acolo şi să vezi ce ne pot da la prânz.

Bucătarul adulmecă în aer, mişcându-şi nările într-un anumit chip.

— Plachie de crap! răspunse repede, mulţumit.

— De unde ştii?

— Miroseam!

Ceilalţi trei se puseră pe râs, spre nedumerirea lui Ismail.

— Atunci, în ceea ce priveşte prânzul nostru, am scăpat de griji, zise Anton Lupan. Faceţi ce v-am spus şi veniţi după noi, cât mai curând. Ieremie, poate găseşti pe undeva nişte lopeţi. O fi vreo fierărie aici, în târg?

— Nu ştiu, domnule, dar fii liniştit: lopeţi găseşte văru' Haralamb pe la vădanele lui.

După ce rămase singur, Ismail se aşeză cu grijă pe cufărul lui Anton Lupan, îşi aprinse luleaua, îşi trase sacul alături, un sac de acela cenuşiu, din pânză de velă, lung şi îngust, în care marinarii îşi poartă întregul lor avut – şi după ce scotoci prin el, scoase la iveală o cutie lătăreaţă de lemn, plină cu pensule şi felurite vopsele, puse în borcănaşe ca sulimanurile la spiţer.

Pe malul celălalt se vedea un şlep negru, tras pe uscat, să i se repare fundul şi să fie dichisit. De o parte şi de alta erau nişte barăci cenuşii, apoi câteva sălcii, încă neînfrunzite, jelindu-se ca nişte bocitoare pe ţărmul pustiu, şi dincolo de ele începea pădurea de stuf. Nu se simţea nici o mişcare, totul părea amorţit, numai dinăuntrul şlepului se auzeau bocănituri.

Bucătarul privi printre pleoape ţărmul sterp, pe care soarele dimineţii, încă rece şi zgribulit, parcă îl sărăcea mai mult, apoi scoase din sac o bucată de mucava, o îndreptă pe genunchi, amestecă vopselele şi se apucă să picteze, mulţumit, peisajul din faţa lui. Întâi trase, de-a latul, două linii şerpuitoare, la două degete una de alta, şi spaţiul de la mijloc îl umplu cu sineală, închipuind o Dunăre mai albastră decât ar fi visat-o orice poet. După ce apa fu gata şi o contemplă mulţumit, luă alte penele, pe rând, şi muindu-le tot în alte culori, aruncă în unda ei nemişcată sumedenie de peşti feluriţi, de neamuri ciudate, verzi, roşii, aurii – în gândul lui ştiuci, crapi, plătici, nisetri şi moruni, la o scară şi într-o abundenţă care ar fi îmbogăţit pe pescarul cel mai pârlit.

Tocmai în clipa când picta ultimul crap, de proporţiile unui delfin, Ismail tresări, adulmecă în aer şi-apoi, lăsând ustensilele sale de artist, se repezi la locanta de peste drum.

— Kir Aristide! strigă, băgându-şi mustaţa zbârlită pe fereastra bucătăriei. Mai puneam dafin, mai puneam piper, şi facem foc mic! Nu stricam plachie, bre!

După ce dădu aceste sfaturi şi adulmecă din nou mirosul plachiei, Ismail se trase doi paşi înapoi, cu ochii la firma lui kir Aristide. De mult timp îl zgândărea la inimă s-o picteze el, din nou, cu dichis, dar grecul, încăpăţânat şi zgârcit, nu se învoia de fel. Era o firmă veche, ruginită, pe care abia se mai putea citi:

ARISTIDE PANAIOTIS.

Locandă cafenea ceai ospătărie.

LA PALICARUL AMĂRÂT

— De ce spuneam amărât, bre? întreba Ismail.

— Asa, pentru simpatrioţi. Să vadă că tânzimu de doru la Patrida!

Din partea lui, fostul bucătar de pe Penelopa socotea dăunător acest şiretlic. Simpatrioţii care vin la locantă, departe de Patrida, vor să se veselească, nu să fie amărâţi.

— Lasam pictam, zgriam Ismail! stăruia pe lângă grec, de câte ori se oprea cu barcazul aici. Frumoz pictam, frumoz zgriam: „La palicar veselit!”

Zadarnic însă: kir Panaiotis nu se lăsa convins!

Ismail mai privi firma ce-o privi, clătină din cap, apoi se întoarse la pictura lui, nu înainte de a-i striga încă o dată stăpânului locantei să facă focul mai mic.

În acest timp, Anton Lupan, urmat de Gherasim, o luase de-a lungul canalului, în jos, pe drumul străbătut în ajun, şi se afundase în stufăriş. După câteva minute marea se deschise în faţa lor, arămită de soarele care încă nu-şi lepădase zgura roşiatică a oricărui răsărit. Spre sud-est se vedea Penelopa îndepărtându-se repede, împinsă de briza rece a nordului. În larg se rostogoleau valuri înspumate, semn că vântul nu rămânea blând.

Gherasim se opri pe plajă, cu mâinile în buzunare, privind în urma barcazului. O umbră îi întunecă faţa.

— Vezi, domnule, zise cu un fel de mirare, pe kir Iani nu l-am avut de loc la inimă şi-am fost bucuros să-l dau naibii, dar după Penelopa mă doare inima. Am navigat trei ani cu ea şi n-aş putea spune că au fost ani uşori, şi cu toate astea,

acum când o văd ducându-se fără mine, tot mi-e teamă să nu fi uitat ceva pe bord. De uitat, nu-i vorbă, că n-am avut ce uita; dar poate mi se duce o fărâmă din suflet. Stau să socotesc, cât suflet trebuie să aibă un marinar şi ce-i rămâne când e bătrân, dacă lasă câte ceva din el pe fiecare corabie cu care a navigat?

Anton Lupan îl bătu pe umăr:

— Nu te mai gândi la asta, Gherasime! În curând o să avem o corabie mai frumoasă decât toate celelalte, şi ca să facem treaba ca lumea, o să-ţi trebuiască tot sufletul. Vezi dară, nu lăsa să plece cu Penelopa nici o fărâmă din el!

— Bine, domnule, ducă-se fără mine! De altminteri, cu vântul ăsta, care ar putea să se prefacă în furtună, şi cu trei oameni câţi i-au rămas, nu-l văd pe kir Iani să nimerească gura Bosforului. Mai degrabă cred că mâine seară Penelopa o să zacă undeva pe coasta Anatoliei. Noroc că nu-s stânci în partea aceea; nu că mi-ar păsa de kir Iani, mi-ar fi milă de oameni…

După acest schimb de gânduri porniră pe malul mării şi după câteva sute de paşi ajunseră la epava pe care Anton Lupan o descoperise ieri seară. Zăcea în acelaşi loc, culcată pe o coastă, în culcuşul ei adânc de nisip, pe care i-l săpaseră anii.

Gherasim îi dădu ocol, cu un început de mirare, până ce deodată rămase ţeapăn, cu mâna la gură.

— Păi asta-i Marta, domnule! Aş putea să jur, fiindcă am navigat cu ea vreo cinci ani, între Marea Mânecii şi Mediterană.

— Nu te-nşeli, răspunse Anton Lupan, în sufletul căruia tulburarea de ieri seară se ridica iarăşi. Numai că în clipa când a naufragiat, nu se mai numea Marta. S-a întâmplat cu ea o poveste pe care am să ţi-o spun odată. Acum hai să vedem ce se poate face ca să-i schimbăm soarta. Ar fi fost păcat să putrezească aici, pe malul mării.

Ochii lui Gherasim sclipiră:

— Da, domnule, e o corabie fără pereche! Am înfruntat cu ea valurile Biscaiei şi niciodată nu mi-a bătut inima că ar putea să ne facă vreo ruşine. E drept că joacă pe valuri ca o bătrână beată, în schimb, nu ia un strop de apă pe punte. Poţi să pui rufe la uscat, când alte corăbii sau vapoare se udă până în vârful catargelor… Dar cum o să facem, a cui e ea acuma?

— A fost a mea şi-a unui prieten care bănuiesc că a pierit aici, împreună cu tot echipajul… Poate ai auzit de nişte piraţi…

Gherasim păli, apoi se făcu roşu:

— Spânu? Ah, mă jur că într-o zi, dacă am să-l întâlnesc, eu am să-i pun ştreangul de gât, n-am să las pe altul. Pe bietul Panait, frate-miu, tot el l-a căsăpit acum doi ani, la Samos. Numai că, unde să-l întâlnesc, tâlharul? De la o vreme i s-a pierdut urma.

— Ştreangul o să i-l punem împreună, Gherasime! Prietenul pe care mi l-a ucis, mi-era mai mult decât un frate.

Cârmaciul nu văzuse niciodată pe faţa cuiva atâta tristeţe şi-atâta îndârjire. Dar îndată Anton Lupan îşi scutură tristeţea şi zise, stăpânindu-se:

— Acum să ne apucăm de treabă, să cercetăm corabia în amănunţime, să facem socoteala materialului de care e nevoie, pe urmă o să mă duc la Căpitănia portului, să închei actele de cumpărare…

— Cum adică? Nu-i a dumitale? De la cin' s-o cumperi?

— Nu mai e a mea, dacă a rămas în părăsire. După o vreme, orice epavă trece în stăpânirea statului.

— Na-ţi-o bună! Eu din partea mea, n-aş întreba pe nimeni; aş pune-o pe picioare – şi p-ormă, să vină cineva să-mi ceară socoteală! Auzi legiuire!

Trecuseră numai vreo două ceasuri de când se aflau pe malul mării, în care timp cercetaseră epava scândură cu scândură, atât cât le îngăduia nisipul, când în dreptul farului se iviră trei oameni ieşind din stufărişuri, cu lopeţi în

mâini. Erau Ieremia, Ismail şi un necunoscut, care se ţinea ceva mai în urmă.

Pe malul celălalt, baba lui moş Ifrim, venită să ia apă cu doniţa, stătea ţeapănă ca un stâlp şi se uita după ei, parcă înciudată, cu solzul de crap din ochi, lucind.

— El e Haralamb, domnule! zise Ieremia, când ajunseră la locul unde-i aşteptau Anton Lupan şi Gherasim. M-am gândit să-l iau cu noi, să ne dea o mână de ajutor, că şi aşa, la şantier, mare lucru nu are de făcut.

— Foarte bine! răspunse Anton Lupan, strângând mâna lui Haralamb şi cercetându-l făţiş.

Noul venit era aşa cum şi-l închipuise după cele auzite despre el până acum: un flăcău de vreo douăzeci şi cinci de ani, nu prea înalt dar nici scund, cu umerii largi, cu trupul subţire şi mlădiu, călcând apăsat şi totuşi uşor, ca jivinele sprintene din păduri, cu obrazul prelung, cu gura roşie ca mărul călugăresc când s-a pârguit, cu părul negru, numai inele şi cârlionţi răsuciţi. Dar asta încă n-ar fi însemnat nimic, numai cu atât poate n-ar fi înnebunit lumea femeiască din împrejurimi, dacă ar fi avut un nas oarecare, nici frumos, nici urât. Nasul lui Haralamb, cu nările subţiri, fremătând cum freamătă frunza plopului bătută de vânt, era în aşa chip dăltuit, în aşa fel se întregea linia lui cu linia frunţii, iar vârful, atât de gingaş şi în acelaşi timp atât de hotărât, se arcuia umbrind buza de sus, încât femeile când se uitau la el simţeau că-şi pierd credinţa şi-n bărbatul lor, şi-n diavol, şi-n Dumnezeu. Pe-un asemenea flăcău mai bine să-l spânzuri, decât să-l laşi slobod pe drum! Şi măcar dacă ar fi fost numai atât! Haide, să îi fost trupul mlădiu, umerii largi, dinţii albi, obrazul oacheş, prelung şi nasul oricât de frumos, un nas fără pereche pe pământ, dar barem să fi avut altfel de ochi, nici frumoşi, nici urâţi, ochii oricui! Ochii lui Haralamb, verzi-aurii, aveau în ei câtă lumină varsă soarele de prânz în april, şi cât verde se îmbină primăvara în crâng. Zadarnic umblau să-i întunece sprâncenele dese, pline de umbră ca inima codrului celui mai adânc, zadarnic împleteau zăbranice negre deasupra lor genele-i lungi, soarele nu se stingea în ei nici după apus, iar verdele crângului dăinuia, prelungind dulcea lumină a primăverii, peste orişice anotimp.

„Ce mai flăcău!” îşi zicea Anton Lupan, privindu-l uimit, fermecat de lumina ochilor lui.

— Şi ce vânt te-a adus la Sulina? îl întrebă, clipind.

— Apoi, domnule, noi, ca şi la ai lui Ieremia, am fost fraţi mulţi, cu pământ puţin, şi-atunci ne-am risipit care încotro, pe la oraş, să învăţăm vreun meşteşug. Am lucrat o vreme la o moară, la Brăila, pe urmă am fost la un dulgher şi d-

acolo, acu' doi ani, am venit încoace, că m-au îmbiat austriecii la şantier… „Fir-ai tu să fii!” zicea Ieremia, în sinea lui, ascunzându-şi picuşorul de pizmă sub un zâmbet strâmb. „Te-au îmbiat austriecii la şantierul lor? Nu spui că umbla dulgherul să te omoare, ştii tu de ce! Aoleu, ce-am să mai râd, când ţi s-o înfunda într-o zi!”…

Dar nu, nu era pizmă, iar zâmbetul nu era strâmb! De ce să-l nedreptăţim? Că doar Ieremia întotdeauna se mândrise cu Haralamb şi cu isprăvile lui! Însă într-adevăr se gândea că o să i se înfunde într-o zi – îi era teamă, nu se bucura nici un pic.

— Şi-ţi place aici? continuă Anton Lupan.

— Ce naiba să-mi placă? Numai sălcii şi stuf, ca să nu mai pun la socoteală broaştele şi ţânţărimea.

Haralamb aruncă o privire spre stufăriş, tresări şi îşi lăsă ochii în pământ. Cine i-ar îi urmărit privirea, ar fi zărit o basma galbenă, ferindu-se prin stuf. Dar oamenilor nu le era gândul la basmale şi nimeni altul n-o văzu.

„Da' mai lăsaţi-mă în pace! Nu scap de voi nici aici?” îşi zicea în acest timp, Haralamb, sâcâit, fără să-şi ia privirea din pământ.

De sub malul canalului, la far, se ivi moş Ifrim – se uită un timp la ei, apoi o luă spre port şi se pierdu în stuf.

— Ei, haide să ne apucăm de treabă! hotărî Anton Lupan, văzând că soarele urca grăbit. Haralamb, dacă vrei să ne dai o mână de ajutor, îţi vom mulţumi.

— Bucuros, domnule. Dar ce aveţi de gând?

— Uite, puneţi mâna pe lopeţi; pentru început vreau să dezgropăm corabia asta din nisip. Pe urmă o să avem de lucru vârtos. Cât voi săpaţi aici, eu o să mă caţăr cu Gherasim sus, că, după câte bănuiesc, şi-năuntru trebuie să fie o groază de nisip…

Erau patru oameni, cu lopeţi, altceva nu aveau nimic – şi ai fi spus că truda lor urma să fie amarnic de lungă şi mai cu seamă fără rost. Să dezgropi o epavă din nisip! Merită să te zbuciumi zece ani ca să ajungi aici?

Aşa ar fi judecat oamenii cu scufii în cap – îi ştiţi. Să nu judecăm ca ei, să fim cu luare aminte asupra acestui început, fiindcă tot ce va fi mai departe porneşte de-aici.

Cum corabia zăcea pe o coastă şi adânc îngropată în nisip, Anton Lupan făcu un salt şi apucându-se cu mâinile de copastie, izbuti cu oarecare trudă să ajungă până sus. Gherasim îi întinse lopata, apoi îl urmă în acelaşi chip. Puntea jumulită scândură cu scândură lăsa să se vadă înăuntrurile corăbiei, împovărate de nisip. Ani de zile vântul îşi făcuse treaba cu sârg.

În timp ce Gherasim se apuca să arunce nisipul afară, Anton Lupan, aplecându-se pe sub traversele punţii, cercetă corabia, pe îndelete, de la etravă până la etambou, amintindu-şi cu emoţie de ziua când L'Esperance era ancorată la cheiul Galatei şi o cercetase la fel, tot într-o zi de martie, însoţit de Pierre Vaillant. Cu fiecare pas înainte, pe chipul lui se vădea mulţumirea, deşi sufletul îl era întristat de amintirea prietenului pierdut. Lemnul, stejar sănătos, era întreg şi neputrezit, lucrat cu îngrijirea care-i arăta pe meşterii olandezi sau norvegieni, moştenitorii meşteşugului vikingilor, neîntrecuţi făuritori de corăbii. Sub loviturile pe care corabia le primise când fusese aruncată pe nisip nu crăpase nici o coastă, nici o scândură nu sărise din loc. Fireşte, puntea trebuia refăcută în întregime, trebuiau catarge, pânze şi încă multe altele…

După ce sfârşi această cercetare, Anton Lupan scoase din buzunar un metru, un carnet, un creion şi începu să facă felurite măsurători, însemnându-le pe o schiţă alcătuită în pripă. Apoi coborî pe nisip, îşi alese un loc adăpostit de vânt, după o dună năpădită de pir, şi în vreme ce oamenii îşi continua treaba, se apucă de făcut socoteli.

Către ora prânzului, partea corăbiei dinspre mare era dezgropată până la chilă, lăsând să se vadă întreg bordajul, nevătămat şi fără urmă de putrezeală.

Anton Lupan se apropie, îl cercetă cu toată luarea aminte şi nu-şi ascunse mulţumirea.

— Ei, Ismaile, acum putem lăsa lucrul şi să mergem la masă. Ne meritǎm cu toţii plachia. După prânz puneţi mâna pe lopeţi să-i daţi ajutor lui Gherasim, că înăuntru mai e încă mult nisip; eu între timp am să stau de vorbă cu căpitanul portului, dacă s-o fi întors de la raţele lui.

— Domnule, zise Ieremia, în timp ce se îndreptau spre port, poate vrei să vezi cum te-am găzduit; dumneata o să mâi în odaia lui văru' Haralamb, că el şi-aşa înnoptează mai mult prin vecini. Eu cu Gherasim şi cu Ismail ne-am găsit odaie alături, la un pescar.

— Bine, Ieremie; asta o să fie numai pentru început. Mai târziu, vreau să ne facem o baracă pe malul mării, să nu mai pierdem vremea cu dusul şi întorsul din târg.

— Adică dumneata cam cât socoteşti că o să-ntârziem pe-aici? întrebă Gherasim.

— Vreo trei-patru luni, sau poate chiar mai mult. Sunt atâtea şi atâtea de făcut.

Vestea aceasta îl făcu pe bucătar să tresară şi să se bucure ca un copil; nu nădăjduise chiar aşa mult! Dar, în chip ciudat, de unde în prima clipă îi râseră amândoi ochii, o clipă mai târziu rămase vesel numai unul, iar altul se amărî… Ei, drăcie! Asta ce taină o mai putea fi?

Îndată după prânz, în timp ce oamenii săi se îndreptau spre malul mării, Anton Lupan se duse la Căpitănie. Femeia care ieri frigea guvizi, acum jumulea o raţă, sub şopronul părăginit. Dinăuntru se auzea ţăcănitul obişnuit al jocului de table, atât de cunoscut celor ce au trecut vreodată prin faţa cafenelelor de la Stambul.

— Şase-şase! striga căpitanul, în clipa când uşa se deschise în spatele lui.

Anton Lupan se opri în prag, nedumerit; în afară de ceafa căpitanului şi de un fes roşu care se ridica deasupra ei, nu mai vedea nimic. Dar căpitanul lovi cu palma în masă şi strigă victorios, aplecându-se spre invizibilul său adversar învins:

— Marţ! Să nu joci cu mine, dacă eşti ageamiu!

— Bună-ziua, domnule!

Pe ceafa groasă, cutată adânc, se vedeau trei negi aşezaţi în triunghi, doi jos şi unul mai sus. De o parte şi de alta a urechilor clăpăuge ieşeau în lături două capete de mustăţi băţoase ca fuiorul de cânepă meliţat de curând. Lângă cutia de table aburea un ibric cu cafea, iar un ciubuc, al cărui tub şerpuia pe podea până la narghileaua din fund, scotea firişoare împletite de fum.

— Bună-ziua! repetă Anton Lupan, după ce tuşi de câteva ori, ca să-şi vestească sosirea, cum face în asemenea împrejurări omul bine crescut.

Căpitanul se întoarse greoi, cu scaun cu tot, şi rămase zgâit. Avea obrazul la fel de gros ca şi ceafa şi un nas ca o trompa de elefant, să te miri că în răsucirea asta nu dărâmase totul în calea lui.

— Vor-vorbiţi româneşte?

Se mira, ca şi bătrânul Ifrim, fiindcă şi lui i se părea că are de-a face cu un străin.

— Aş putea vorbi turceşte, răspunse Anton Lupan, cu ochii la fesul din capul lui. Dar asta e o limbă pe care o cunosc mai puţin.

— Turceşte? Nu ştiu! Ştiu bulgăreşte, şi sârbeşte, puţin.

Căpitanul portului ocupa această slujbă de vreo şase ani, printr-o întâmplare care rămânea de neînţeles pentru toată lumea şi pentru el în primul rând. În tinereţe făcuse grădinărie, îndeletnicirea cea mai răspândită, după pescuit, pe malurile şi ostroavele Dunării, prielnice zarzavaturilor, dar mai cu seamă ardeilor, castraveţilor şi verzei târzii. Un grădinar de la Dunăre trebuie să fie în acelaşi timp şi barcagiu, să cunoască drumurile pe apă, cum cunosc căruţaşii drumurile de pământ. El, unul, care la venirea toamnei trebuia să bată Dunărea în sus şi-n jos, de la Sulina la Brăila şi Măcin, şi asta nu numai într-un an, ci nenumăraţi ani în şir, ca să-şi ducă varza şi ardeii la târg, cunoştea cursul apei, cu coturi, ostroave, anafoare, grinduri şi praguri de nisip, cum îşi cunoştea grădinăria lui.

Aşa se făcuse că mai târziu, austriecii îl luaseră în slujba lor să arate drumul căpitanilor de vas care navigau de puţin timp pe aici, şi după o vreme, mulţumiţi de priceperea lui, îi eliberaseră chiar şi un brevet de pilot pentru Dunărea de Jos. Ultimul salt fusese şi mai uşor de făcut… Spre bătrâneţe, slăbindu-i vederea şi nemaifiind bun de pilot, austriecii, generoşi, îi dăruiseră o pereche de ochelari de la Viena şi, având cuvânt greu la Comisia Europeană a Dunării, îl făcuseră căpitan de port, fără să cerceteze dacă omul avea vreo pregătire pentru această slujbă de birou. E drept că pe atunci ar fi fost cam greu să se ştie care sunt îndatoririle unui căpitan de port, mai cu seamă într-un port ca Sulina, unde asupra bunelor rânduieli veghea cu mare grijă Comisia.

Căpitanul avea în primire un birou, un registru şi un regulament gros. Comandanţii de vapoare îşi făceau singuri înscrierile în registrul misterios, iar căpitanului nu-i rămânea decât să pună pecetea şi să-şi şteargă năduşeala de pe frunte, ca şi cum ar îi cărat în spinare un sac cu cartofi.

Slujbele sunt grele sau uşoare numai după chipul cum le priveşti. Căpitanului i se părea mai uşor să încarci grâu în vapor, ori să baţi cu ciocanul la şantier, decât să pui pecetea în registru şi să ai în primire regulamentul cel gros.

— De când eşti dumneata aici? îl întrebă Anton Lupan, înaintând spre el.

Căpitanului i se păru ameninţător; se uită cu un ochi la registru, cu altul la regulament şi se făcu galben-verde. ca un castravete răscopt.

— Păi cam de multişor; dinainte de război.

„Acum o să se uite în registru, o să mă-ntrebe din regulament”, îşi zicea în sine, socotind că se afla în faţa unul inspector trimis de la Bucureşti. Nu-l inspectase nimeni până azi, nimeni nu se amestecase în treburile lui, dar se gândea tot mai des că odată şi-odată cineva o să-şi aducă

aminte de el. Măcar dac-ar mai fi întins-o aşa vreo doi ani, până ieşea la pensie şi scăpa de griji.

— Prin vara lui '78 n-ai primit o scrisoare de la Stambul? continuă străinul din faţa lui.

Asta ce mai era? Ce mai avea Stambulul cu Ţările Române?

— Prin '78? Stai să mă gândesc… Prin '78… Un plic verzui?

— Aşadar, l-ai primit?!

— L-oi fi primit…

— Ţi-am scris şi iarna trecută, de la Bucureşti.

Pe căpitan îl treceau năduşelile. De Stambul nu-i era aşa teamă; cu Bucureştiul se încurca mai greu. Fără să vrea, privirea îi fugi spre sertarul biroului, unde zăceau, prăfuite, sumedenie de scrisori. Pe lângă registru şi regulament, ele erau spaima vieţii lui.

— De o goeletă, L'Esperance, sub pavilion francez, n-ai auzit?

— Ştiu eu, domnule? Trec multe vase pe aici. Poate era trecută în registru, dar cine se încumeta să caute în el?

— E vorba de o corabie pe care au prădat-o piraţii, în ajun de război.

— A, da! Piraţii lui Spânu! Cum nu; îmi amintesc!

— Atunci de ce n-ai răspuns la scrisori?

— Să răspund? făcu căpitanul, fâstâcindu-se din nou. De ce n-am răspuns?

Anton Lupan îl privi printre pleoape, apoi deodată întinse mâna pe birou şi luă regulamentul cel gros.

— Ce scrie aici?

Asta era taina căpitanului de port, tainã pe care ani de zile n-o dibuise nici un om. Nefericitul luă regulamentul în mâinile-i păroase, cuprinse de tremur, îi suci ce-l suci, până ce-l deschise cu susul în jos şi privi în el, prostit. Trebuise să vină acest străin ciudat, ca să descopere într-o clipă ceea ce alţii nu dibuiseră în atâţi ani.

— Merge cam greu fără ochelari! zise, zeflemitor, Anton Lupan.

De mirat, învăţase să nu se mai mire de nimic; se afla la poarta Levantului şi Levantul ascundea ciudăţenii fără sfârşit.

— Nu prea sunt deprins cu scrisul ăsta nou! bolborosi căpitanul, scăldat în sudori. Am fost învăţat cu alt scris…

— Dar cărţile nu se ţineau de-a-ndoaselea nici atunci! Căpitanul aruncă regulamentul şi ocolind biroul veni în faţa lui Anton Lupan, scurt şi gros, cu nasul mare prins parcă într-un belciug, cu mustăţile ca un jujău din acelea care se leagă de gâtul râmătorilor, să nu iasă din ogrăzi printre uluci.

— Domnule, nu mă nenoroci! Cine te-a trimis să mă iscodeşti? Am adunaţi vreo cincisprezece polişori, ţii dau pe toţi, numai să nu mă spui!

Anton Lupan se uită la el, cum se frământa, cu pumnii noduroşi pe piept, gâfâind, năduşind.

— N-am nevoie de nici un ban; din partea mea poţi să fii liniştit…

— Mă mai împrumut cu cinci. Îţi dau douăzeci! Îţi dau şi trei raţe, le-am împuşcat ieri.

— Numai aş vrea să-mi spui, cum naiba poţi să-ţi faci slujba, dacă nu ştii să citeşti şi să scrii?

— De ce să citesc? Ce să scriu? întrebă căpitanul, mai fâstâcit.

— Dumneata nu primeşti adrese, instrucţiuni, mă rog, corespondenţă de sus?

— Nu! Treaba merge ibrişin. Nu se amestecă nimeni aici.

— Dar când îţi iei leafa, nu iscăleşti?

— Leafa? Leafa vine cu vaporu', de la Galaţi, mi-o aduce un căpitan; iscăleşte el în locul meu; suntem prieteni de mult… Domnule, pari un om bun! Nu mă spune la nimeni şi-ţi făgăduiesc…

— Nu-ţi face griji! Dacă n-ai ştiut carte acum patru ani, când asta mi-ar fi folosit, puţin îmi pasă că nu ştii azi! Aş

mai fi avut şi altceva cu dumneata, dar mi-e teamă că te-aş încurca prea mult… Cum ziceai că merge treaba aici?

— Ibrişin!

— Atunci aferim!

— Domnule, o cafea?

— Mulţumesc, nu.

— Ciubuc?

— Nu obişnuiesc.

— Dar o tablă nu faci? Numai pe un frăncuţ!

— Poate cu alt prilej.

— Şi nu mă spui?

— Poţi să fii liniştit!

Vin uneori furtuni care, cu cât sunt mai năprasnice, cu atât lasă în urma lor cerul mai nevinovat, mai senin.

Anton Lupan nu închisese bine uşa Căpităniei, când auzi zarurile ţăcănind. Iar când să intre în stuf, îl auzi pe căpitan strigând:

— Doi-patru; poartă în casă! Lăstuno, raţa s-a fript?

Oamenii aruncau nisipul de zor şi cel mai inimos, deşi cu spor mai mic, părea Ismail. Bucătarul se opintea în lopată, şi-i povestea, gâfâind, lui Haralamb, că Ieremia ştia – mai fusese pe la turci – cum se fac adevăratele sarai-gli la Stambul:

— Voi nu ştim ce estem saraigli; voi spuneam sarailie! Hi-hi-hi!

În dispreţul lui pentru cofetarii ghiauri, Ismail îi amintea ascultătorului că mâncase odată, la Galaţi sau la Brăila, o asemenea sarailie şi pe urmă trei zile băuse apă cu vadra, fără să-şi potolească setea şi să-i treacă sughiţul. A, cu totul altceva se făcea la Stambul!

După cum povestea bucătarul, fireşte cu alte cuvinte, nefiind deprins prea bine cu graiul ghiaur, turcii îi spuneau prăjiturii lor sarai-gli, adică prăjitură de serai. Ea a fost născocită de un cofetar vestit, pentru sultan şi pentru femeile lui; dar cofetarul acela avea un ucenic şiret – şi după ce-a învăţat să facă prăjitura de serai, pezevenghiul a

fugit şi a vândut taina altor cofetari… Saraigliile la Stambul, după ce se coc, la un foc cu mare dibăcie potrivit, sunt gata poate numai pentru ghiauri. Credincioşii Coranului, adevăraţi cunoscători la lucru bun, le pun în borcane cu miere şi trandafir şi aşa le lasă zece zile, să se îndulcească şi să se înmoaie ca puful. Numai după aceea le mănâncă şi p-ormă îşi ling degetele, dând har lui Allah. Dar asemenea sarai-gli poţi să mănânci şi douăzeci, fără să te prindă leşin la stomac şi fără să-ţi fie sete ioc.

— Aferim, bre, asta sarai-gli!

Haralamb asculta şi înghiţea în sec, chinuit; nu era pofticios, dar cum să nu-i lase gura apă, la chipul cum povestea Ismail? Astăzi pesemne fusese ziua luptei lui cu ispitele! Colea, bucătarul cu saraigliile, dincolo basmaua galbenă, fluturând ademenitoare prin stuf. Oare mai era mult până la asfinţit?

— Măi turcule, mai tacă-ţi gura! izbucni Gherasim. Nu vezi că l-ai scos din minţi?

Dar oare un bucătar, când a început să vorbească de meşteşugul lui, se poate opri cum îi spui?

— Gherasime! strigă Anton Lupan, apropiindu-se. Cârmaciul lăsă lopata jos şi ieşi în întâmpinarea lui.

— Ce-ai făcut cu Căpitănia, domnule?

— Cred c-ai avut dreptate; nu merită să ne ostenim şi să aruncăm banii în vânt. O să ne vedem de treburile noastre, fără să mai întrebăm pe nimeni. Portul ăsta parcă ar fi ţara nimănui… Ei, cum merge treaba aici?

— Până deseară mântuim.

Într-adevăr, înainte de asfinţitul soarelui, înăuntrul corăbiei nu mai era fir de nisip. Oamenii îşi ştergeau năduşeala de pe frunte şi îşi îndreptau şalele, mulţumiţi. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriş.

— Mâine o să trebuiască să ne adunăm mai mulţi s-o săltăm în picioare şi s-o proptim. Haralamb, crezi c-ai să găseşti câţiva oameni, cu cabluri şi cu argaţi?

— Adică să-i caut din seara asta, domnule?

— Păi altfel cum?

Flăcăul oftă, cu ochii la stufăriş.

— Las' că-i găsim, domnule! răspunse Ieremia, în locul lui, dându-i un ghiont, cu năduf.

— Vreo cherestegerie este aici?

— Este, dar cam sărăcuţă.

— Nici nu ne trebuie cine ştie ce: nişte scânduri de brad să facem o baracă şi vreo câteva grinzi, să săltăm corabia de pe nisip şi s-o proptim. Pentru restul materialelor am întocmit o listă; o să vorbim deseară despre asta şi o să vedem ce este de făcut. Acum să mergem la cină. Ismaile, oare ce-o să găsim la kir Panaiotis? Ce ne-o fi pregătit?

Bucătarul adulmecă în aer, dar îndată îşi lăsă capul în jos şi mărturisi, ruşinat:

— Nu simţeam, estem departe; nu puteam mirosim…

În seara aceea, după cină, Anton Lupan îşi strânse oamenii în odăiţa lui Haralamb, unde era găzduit, odaie curată, cu scoarţe pe jos, cu perdeluţe la ferestre şi cu năframe de borangic puse ca podoabe pe pereţi; o mână de femeie ar fi îmbătrânit să facă atâtea; aici, se vede, era claca mai multora. Harnice şi cumsecade femei!

Aseară, pe vremea asta, Anton Lupan îl avea numai pe Ieremia şi abia stătea de vorbă cu Gherasim, arătându-i ce purta în gând. Acum se adunaseră cinci… Sfatul lor ţinu îndelung, în jurul lămpii cu gaz; Haralamb stătea ca pe ghimpi.

— Aşadar, acum ştim fiecare ce avem de făcut, spuse Anton Lupan, la sfârşit. Ieremie, ai rămas numai tu. Credeai că te-am uitat? Tu, mâine dimineaţă ai să pleci cu vaporul la Galaţi, şi ai să cumperi toate aceste materiale scrise de mine aici. Te trimit pe tine, fiindcă oraşul ţi-e bine cunoscut.

Zicând, îi întinse o listă lungă de cumpărături şi un pumn de bani: o sută de galbeni, preţul unei gospodării de om chivernisit. Ieremia se înroşi până în fundul urechilor, că le simţi fierbinţi, le auzi ţiuind.

— Dar, domnule, nu ţi-e… nu ţi-e frică de loc? întrebă, uluit.

— Frică? De ce? Dacă ai flinta cu tine, nu mă tem de nimic.

Oamenii se priviră, nu ştiu cum, ameţiţi; parcă le plutea în cap fumul unei vrăjitorii. În clipa când Ieremia luase banii, toţi, în frunte cu Haralamb, fuseseră siguri că n-au să-l mai vadă niciodată venind înapoi. Dar acum, după aceste vorbe, pe care Anton Lupan le rostise ca şi când n-ar fi înţeles întrebarea lui, simţiră, în chip tainic, toţi în acelaşi timp, că Ieremia o să se întoarcă gâfâind, parcă mânat din urma de turci… Vrăjitorii!

Şi Ieremia se întoarse, într-adevăr, la capătul unei săptămâni… Se întâmplaseră multe între timp; pe moş Ifrim (văzuseră toţi, că farul era în ochii lor) îl bătuse baba lui de trei ori, şi-i ridicase, cu doniţa, un cucui în creştet, să zici că-i ou de gâscă, gata să facă pui. Anton Lupan jucase table cu căpitanul portului, luându-i partidă după partidă, la rând. Căpitanul pierdea partidele, şi cu fiecare partidă un franc de argint, dar nu se dădea învins, fiindcă era cunoscut drept cel mai bun tablagiu pe toată Dunărea de Jos, de la Sulina până la Măcin. Bătuse furtuna echinoxului în cursul acestei săptămâni, împingând valurile mării până în stufăriş, dar oamenii noştri îşi văzuseră de treburile lor, uzi până la brâu şi de la brâu în sus jumuliţi de vânt. Zburau prin văzduh trâmbe de apă şi nori de nisip, foşnea şi se tânguia stuful bătrân, de anul trecut – cel verde, încă plăpând, necheza subţirel, ca mânjii născuţi de curând… Se mai întâmplaseră şi altele, însă doar fapte mici. Cel mai însemnat era că martie se apropia de sfârşit…

Ieremia sosi într-o joi, la prânz, cu un barcaz încărcat până sus. După ce îl rugă pe căpitan să aştepte la chei, porni pe malul canalului în jos, să-i caute pe ai săi la locul cunoscut. Soarele strălucea pe un cer albăstrit – venea primăvara, şi de la nord şi de la sud, de la apus şi de la răsărit, şi punea stăpânire pe Pământ, încălzindu-i seva, făcându-l să

aburească blajin. Creştea stuful, iar salcia îşi despletea deasupra apelor zulufii verzui.

Ajungând la far, Ieremia rămase nedumerit, cu ochii mari pe ţărm, spre sud. Corabia era acolo unde o lăsase, numai că la început n-o recunoscu. În lipsa lui, ceilalţi nu bătuseră cu mâinile în sân: o despresuraseră cu totul din nisip şi-o ridicaseră în picioare, proptind-o cu stâlpi. Alături se ivise o baracă de scânduri, iar în spatele ei un şopron, de sub care ieşea fum. Când se apropie, îl văzu acolo pe Ismail, aplecat deasupra unei vetre cu oale şi crătiţi puse la fiert, în rând.

Bucătarul icni şi rămase ţeapăn, cu linguroiul în mâini. Nu că n-ar mai fi crezut în vraja pe care o simţiseră cu toţii deunăzi; dar vezi, vraja are o lege şi ispita alte legi…

Serile, stând la taifas cu Gherasim, parc-ar fi zis că de la plecarea lui Ieremia trecuse prea mult timp…

Auzindu-i icnetul, că icnise adânc, Gherasim îşi scoase capul ciufulit dinăuntrul corăbiei, iar Anton Lupan ieşi pe uşa barăcii, cu nişte hârtii în mâini.

— Bine-ai venit, Ieremie!

— Bine te-am găsit, domnule!

Gherasim îl privi mustrător pe Ismail; acesta răspunse cu aceeaşi mustrare în priviri… Vraja e vrajă – de ce s-o punem pe talger cu ispita şi s-o cântărim?

— Ei, Ieremie, ia spune, ce-ai făcut?

— Am adus tot ce mi-ai poruncit – până la ultimul cui. Numai lemn de pin pentru catarge n-am găsit, dar am dat acolo peste un plutaş, om de ispravă, îl cunosc de mult, şi fără să mai cer voia dumitale, i-am zis să coboare pe Bistriţa doi pini înalţi. Când o fi cu ei la Galaţi, o să ne dea de veste aici, prin vreun căpitan de vas.

— Foarte bine ai făcut! De altminteri, catargele au să ne trebuiască abia la sfârşit… Şi cărţulia de care ţi-a spus căpitanul portului?

— Am găsit-o, uite-o aici… Dar văru' Haralamb pe unde-o fi? întrebă Ieremia, uitându-se în jur.

— S-a dus la şantier, să facă rost de o forjă şi de câteva găleţi cu cărbuni. Ştiam că azi-mâine trebuie să pici – şi aveam nevoie de lucrurile astea, ca să ne apucăm de treabă numaidecât. Noi, după cum vezi, am făcut câte ceva aici cât ai lipsit.

Între timp se apropiaseră şi ceilalţi doi, Gherasim şi Ismail, tocmai în clipa când sus, lângă far, Haralamb ieşea din stuf, ducând în spinare un sac greu, înnegrit. Alţi doi oameni veneau după el, cu o forjă, iar un al treilea împingea o roabă, a cărei roată se auzea scârţâind până aici.

— Dar asta-i fierărie în lege! se minună Ieremia, puţin mai târziu, privind forja, sacul cu cărbuni şi roaba în care se vedeau o nicovală cât toate zilele şi gogeamite baros ruginit.

Apoi se întoarse spre vără-su şi, în loc de bun găsit, îl luă la rost:

— Ce-ţi puseşi muşcata aia la ureche? Nu te vezi că eşti totuna de cărbuni?

Haralamb luă floarea ruşinat şi-o ascunse în pumn.

— Pe Ghiocica o văzuşi? întrebă, şoptit.

— Nu; l-am văzut pe sacagiu! răspunse Ieremia, printre dinţi.

Şi oftă adânc.

— Poftim mâncam! se auzi în clipa aceea glasul lui Ismail.

Ieremia se apropie de Anton Lupan:

— Domnule, prânzul trebuie ori să-l grăbim, ori să-l lăsăm pentru mai târziu; ne aşteaptă barcazul în port şi dacă nu-l descărcăm curând, căpitanul o să vrea bani mai mulţi… Apoi, mai am acolo un băietan, pe care l-am luat cu mine să-mi fie de ajutor la drum, şi bietul de el o fi flămânzit.

— Atunci, hai să prânzim la iuţeală, hotărî Anton Lupan. N-are rost să ne amânăm masa, fiindcă barcazul n-o să-l putem descărca aşa, cât ai bate din palme. Iar băietanului tău, i-om duce acolo ceva de-ale gurii, dacă s-o învoi Ismail.

Sub şopronul bucătăriei, fusese înjghebată o masă din scânduri de brad, pe pari bătuţi în nisip. De o parte şi de

alta a ei se întindeau două bănci cu picioarele tot aşa, înfipte în nisip. Ismail aşteptă să-i vadă pe toţi aşezaţi, zâmbi mulţumit, îşi umflă pieptul şi se apropie cu castronul plin, aburind. Făcuse mâncare ghiaurească, borş de perişoare, cu leuştean mult, numai că nu băgase carnea în maşina de tocat, ci o migălise cu satirul, ca la Stambul, să nu i se piardă nici un pic din gust… Spre necazul lui, oamenii mâncau grăbiţi, nimeni n-avea timp să se minuneze că borşul era aşa bun.

Odată prânzul sfârşit, nu spuseră decât în fugă: „Mulţumim, Ismaile!” – şi porniră ca nebunii spre port…

Sunt în viaţa unui bucătar clipe de mulţumire, dar şi clipe amare, să nu le mai socoteşti! Carne tocată cu satârul şi să nu spună nimeni un cuvânt!

Ismail spălă vasele, pufnind, le puse la locul lor pe poliţele de sub şopron, le acoperi să nu le umple nisipul adus de vânt şi intră în baracă, să-şi ia cutia cu vopsele, că marea căpătase o culoare sidefie pe care voia s-o picteze negreşit.

Se mutaseră aici abia de trei zile şi până acum toţi păreau mulţumiţi de noul lor culcuş. Dormeau în hamace, ca pe vapor, înăuntru mirosea a răşină de brad şi marea Ie murmura necontenit în urechi.

Numai Haralamb, cum cădea seara, se făcea nevăzut şi până la răsăritul soarelui, nu-l mai simţeai venind; acum, e drept, nimeni nu-l putea sili să înnopteze aici, de vreme ce-şi avea odăiţa şi rosturile lui în târg. Mai cu seamă că, dacă era vorba de muncă, muncea cât trei, să zici că oboseala nu se-atingea de el. Şi nici la simbrie nu se-arăta grăbit; când Anton Lupan aducea vorba de bani, îşi lăsa capul în pământ, sfios:

— Lasă, domnule, întâi să mântuim treaba şi p-ormă mă-i plăti.

— Dar poate că atunci ai să ceri cine ştie cât!

— Cât ai să-mi dai dumneata – şi am să fiu mulţumit.

Ismail se aşează pe nisip, deschise cutia de vopsele, puse bucata de mucava pe genunchi, când îl văzu pe moş Ifrim

venind dinspre far. Bătrânul îşi făcea în fiecare zi drum pe aici, se uita la oameni cum muncesc şi pufăia din lulea, ca un logofăt pus să ţină seama de munca lor.

— Am mâncat? îi strigă Ismail, bucuros de venirea lui.

— Nu, că s-a supărat baba mea şi-a aruncat mâncarea la câini.

Iacă mai sunt şi clipe de mulţumire în viaţa unui bucătar – şi ele vin adesea la timpul cel mai potrivit.

— Hai, dam borş Ismail! Borş cum găteam la ghiaur! Moş Ifrim se aşează sub şopron, îşi scoase căciula şi se închină, trăgând cu ochiul la oala lui Ismail. Borşul încă nu se răcise, nu mai trebuia încălzit.

Bucătarul îi puse farfuria în faţă, îi dădu o lingură de fier, pâine tăiată felii, apoi se trase în lături, cu mâinile în şolduri, aşteptând mulţumit.

— Borşul cu pâine nu-i bun; n-ai mămăligă? întrebă bătrânul, făcând nazuri de la început.

Ismail pufni.

Oaspetele său clătină din cap, luă lingura de fier, o privi chiorâş, o şterse în palmă şi zăbovi un timp.

— N-ai una de lemn? Borşul cu lingură de fier n-are gust!

— N-aveam! se stropşi Ismail.

Moş Ifrim se apucă să mănânce, parcă silit, rupând plinea cu teamă şi tot uitându-se chiorâş la lingura cu care nu era obişnuit. Cu o lingură d-asta te poţi şi otrăvi! Dar, ce mai tura-vura, borşul era bun, gras, mirosea frumos, avea de toate alea, ardei mai puţin, leuştean mai mult – aşa cum se cere unui borş gătit ca la ghiauri.

— Bogda-proste! spuse paznicul farului când sfârşi.

— Am fost bun?

— Bun, nimic de zis, numai că perişoarele sunt parcă tocate prea mărunt…

— Siktir!

Dar să-l lăsăm pe bietul Ismail spumegând şi să vedem ce făcuseră ceilalţi, între timp. După ce sfârşiseră prânzul, plecaseră spre port, zoriţi, cu Anton Lupan în frunte, urmat

de Gherasim. Haralamb se ţinea mai în urmă, pe lângă vără-su, muşcând floarea în dinţi.

— Zi, mă, pe Ghiocica n-o văzuşi?

— Nu-ţi spusei? L-am văzut pe sacagiu!

Apropiindu-se de Căpitănie, auziră zarurile ţăcănind; căpitanul îşi făcea partida de table de după prânz, luptându-se cu adversarul său închipuit, dar cu toată fierbinţeala jocului, îi simţi şi se repezi la geam, aplecat în afară, mai-mai să dea cu trompa în-nisip.

— Facem o partidă, p-un frăncuţ?

Anton Lupan se apropie de fereastră şi-i întinse cărticica pe care i-o adusese Ieremia în sân.

— Iată abecedarul; ţi l-a găsit.

În săptămâna care trecuse, se mai întâmplase şi alt fapt mărunt: căpitanul portului îl iscodise pe Anton Lupan, cât de greu i-ar fi unui om ca el să înveţe a scri şi a citi, măcar aşa, ca să nu se facă de râs. De mult nutrea asemenea dorinţă în sufletul lui, dar ca să ceară ajutorul cuiva, ar fi însemnat să-şi dezvăluie vechiu-i beteşug. Alta era socoteala cu acest străin, care părea un om şi bun şi tăcut; ştia că n-o să spună nimănui, n-o să-l dea în gât… Dar nu bănuise că pentru a-şi împlini tainicul vis era nevoie de o carte cu colaci, cârlige şi beţe trase în fel şi chip. Ce să faci cu ele, de unde să porneşti, cum să le descurci? Acum căpitanul se uita în cărţulie ca mâţa-n calendar şi simţea că-l trec năduşeli fierbinţi.

În port, la pupa vasului de pasageri austriac, care tocmai venise din sus, se vedea legat la chei un barcaz micuţ, încărcat din greu. Cam în partea lui din mijloc, pe o stivă de scânduri, şedea, cu picioarele atârnate în jos, un băieţandru de vreo şaisprezece ani, cu un mintean negru pe umeri, cu o căciulă de oaie dată pe ceafă – şi cânta încetişor, ca pentru el, dintr-un fluier ciobănesc.

— Cântă de foame! spuse Ieremia. Apoi strigă:

— Hai, Mihule, lasă cavalul, că ţi-am adus să mănânci! La aceste vorbe, băiatul ridică ochii spre chei şi chipul oacheş,

bătut de vânt, i se lumină.

— El e băietanul de care ţi-am vorbit, domnule! îl lămuri Ieremia pe Anton Lupan.

Acesta sări pe puntea barcazului şi se apropie de băiat, cu mâna întinsă, prietenos. Atunci văzu că la picioarele lui stătea cuminte, cu botul pe labe, dar cu ochii vii iscodind în jur, un câine ciobănesc, cu părul negru, plin de praf şi încâlcit, cam slab şi năpădit de ciulini, cu coada jumulită în chip greu de înţeles, care însă, în toată înfăţişarea lui, poate puţin cam jalnică acum, amintea de un nu prea îndepărtat strămoş lup.

Băiatul sări în picioare, sfios şi poate neîncrezător; nu prea era obişnuit, se vede, cu bunătatea semenilor săi. Câinele se ridică şi el, se trase un pas înapoi, şi rămase aşa, atent. Privirea lui nu arăta nici teamă, nici prietenie; lui Anton Lupan i se păru că vede în ea o demnitate la fel de grăitoare ca a unui om – ca a unui om care o are, bineînţeles. În schimb, în ochii băiatului, negri, cu sclipiri albăstrii, cum e uneori cerul în clipa când amurgul s-a stins, dar noaptea încă nu s-a statornicit, deşi zâmbitori, se citea o tristeţe domoală, din cele care o dată ce s-a ivit în priviri, ai zice că niciodată nu mai poate pieri. Anton Lupan o cunoştea – şi deodată îşi dădu seama că dacă băiatul acesta plecase cu un barcaz, la chemarea primului venit, era semn că nu lăsase în urmă vreun trai bun. Ridică mâna şi-i mângâie obrazul, gingaş ca de fată, cu duioşia cu care-şi mângâie părintele copilul obidit.

— Să nu-ţi pară rău că ai venit până aici, îi vorbi blând. O să capeţi cele de cuviinţă pentru osteneala ta.

Băiatul făcu o mişcare cu mâna ca şi cum ar fi vrut să arate că nu ţine la nici un fel de răsplăţi. Văzându-l aşa şi gândindu-se la vârsta lui crudă, Anton Lupan se simţi întristat.

— Câinele-i al tău? îl întrebă.

— E de la stână, răspunse băiatul. S-a luat după mine şi n-a vrut să se ducă înapoi, chiar dacă l-am zgornit. Aşa că

umblăm amândoi.

Ar fi vrut să-l întrebe mai multe, dar socoti că băiatului, ca şi câinelui, trebuie să le fie foame, deci lăsă asta pentru mai târziu şi deocamdată îi încredinţă pe amândoi lui Ieremia, să-i ospăteze cu cele trimise de Ismail.

Între timp, căpitanul barcazului, care se cinstise cu oamenii săi la locanta lui kir Panaiotis, se apropie de chei şi, curând după aceea, descărcatul începu. În afară de cheresteaua de pe punte, în magazia vasului fuseseră înghesuite până sus fel de fel de materiale, în lăzi, în baloturi, în cutii de tablă, în bidoane şi-n saci. Ieremia le cumpărase după listă şi le orânduise sârguincios. Erau cabluri de oţel şi parâme de felurite grosimi, făcute colaci, erau bare de fier, şuruburi, cuie, butoiaşe cu ulei de in, cutii de vopsea, pânză groasă de vele, cu urzeală de cânepă şi bătătura de bumbac – şi încă multe altele pe care nu le puteai descurca decât dacă aveai lista lor în cap.

Numai descărcatul lor dură câteva ceasuri şi cum până seara n-ar mai fi fost vreme să care totul de-aici, hotărârâ să le lase pe chei, sub paza lui Ieremia. Pe Haralamb îl mânară în târg să se înţeleagă cu doi căruţaşi, pentru a doua zi, dar el zăbovea să plece şi se tot învârtea pe lângă vără-su:

— Zi, nu vrei să-mi spui?

— Nu ţi-am spus? Ce, eşti surd?

— Adică n-ai văzut-o, te juri?

Anton Lupan rămase să încheie socotelile cu căpitanul. Când ieşi din cabină, îl văzu pe Mihu stând pe o ladă, în marginea cheiului, cu cavalul pe genunchi; câinele stătea cuminte, alături. Îi plătise cuviincios pentru osteneala lui şi prin grija lui Gherasim îi făcuse şi-o legătură cu de-ale gurii, pe trei zile, să aibă la drum.

— Şi acum, încotro porneşti, Mihule? îl întrebă, punând piciorul pe chei.

Băiatul se ridică, sfios:

— Păi, am să mă întorc cu barcazul la Galaţi şi p-ormă…

În aceste vorbe neterminate Anton Lupan simţi o teamă ascunsă cu greu. Înţelese şi mai limpede că băiatul nu avea nici un rost, nicăieri.

— De unde eşti? îl întrebă, aşezându-se pe ladă şi făcându-i semn să stea lângă el.

— Din Muscel, din sus de Rucăr.

— Şi ce făceai acolo?

— Cu oile.

— Ale voastre?

— Nu; la stăpân. Peste iarnă au dat lupii la stână, baciul era plecat devale, la Câmpulung, rămăsesem numai eu, să am grijă de cinci sute de oi. S-au năpustit lupii şi au făcut prăpăd, au sfâşiat nouă oi şi din unsprezece câini au lăsat cu viaţă numai cinci… Când a venit baciul, m-a zvântat în bătăi.

— Şi atunci, ai fugit?

— Da, am fugit.

— De ce nu te-ai dus la ai tăi?

— Ce să fac acolo, că n-au nici pentru ei? M-am dus la Câmpulung, am vrut să intru la un negustor, părea om bun, numai că a zis să-l alung pe Negrilă, că nu-i trebuie dulău.

— Negrilă îl cheamă?

— Negrilă. Da' ce, nu-i nume frumos?

Auzindu-şi numele, câinele îşi ridică ochii, ca şi cum ar fi protestat şi el.

— Ba da, un nume mai potrivit nu puteai să-l găseşti… Şi zi, nu v-a primit pe amândoi?

— Nu; a zis că de ce să hrănească două guri.

— De! O fi avut şi el socotelile lui!

— O fi avut… Şi-atunci m-am dus mai departe, din sat în sat, nu cunoşteam drumul, dar întrebam – şi-am nimerit la Bucureşti… La început m-am speriat, că era lume multă şi gălăgie mai rău ca la bâlci. Pe urmă m-am prietenii cu nişte olteni, de vindeau legume, cu coşurile. M-au luat în odaia lor, la marginea oraşului, pe lângă Obor. Am stat acolo pe vară; făceam fluiere şi le vindeam prin târg. Da' într-o zi,

când mergeam pe stradă, eu cu Negrilă, s-a oprit aşa, fără veste, o cotigă lângă noi; doi inşi au sărit cu zbilţurile şi ne-au încolţit. Cică erau hingheri – putrezi-le-ar oasele de vii! Mai bine să mori de foame decât să faci ca ei! Am dat să fugim, da' vezi că Negrilă nu le ştia gândurile şi le-a căzut în laţ. M-am rugat de ei: „Mă nene, nu mi-l luaţi, că n-a făcut nici un rău!” – „Piei de-aici, a strigat unul, că de nu, te luăm şi pe tine şi te aruncăm laolaltă cu el!”

Băiatul se opri o clipă şi-şi mângâie câinele pe cap, străbătut de un fior. Apoi continuă:

— Săracu' Negrilă se zbătea în laţ, să scape, dar laţul îl sugruma rău: ochii i se făcuseră roşii. Atunci am văzut şi eu roşu, de parcă ochii lui ar fi fost ai mei. „Dă-i drumu'!” am răcnit. Şi fără să ţin seama că era de două ori cât mine, m-am repezit în gâtul hingherului. Celălalt hingher, ăl de mâna caii, s-a întors şi m-a altoit cu biciul peste mijloc. Atunci n-am mai ştiut ce fac: am luat un pietroi de jos şi l-am aruncat din răsputeri. Am vrut, ori n-am vrut, da' ştiu că drept la mir l-am atins. Hingherul s-a prăbuşit la pământ, ameţit; celălalt s-a repezit să-i dea ajutor. Se adunase lume multă pe lângă noi, mai cu seamă femei şi copii, şi strigau, da' mi s-a părut că-mi ţineau parte mie, nu lor. Cineva mi-a spus: „Fugi, măi băiete, până nu se ridică de jos, că altfel cheamă poliţia şi te-ai nenorocit!” Nu ştiu cum l-am slăbit pe Negrilă din laţ, cum am deschis uşa cotigii – barem să scape toţi câinii dacă o fi s-o păţesc eu. Erau o mulţime de câini, că s-a umplut strada de chelălăitul lor. Pe urmă am luat-o la fugă spre Obor. Acolo am stat pitit până seara, când au venit oltenii – şi ei m-au povăţuit să fug. Noaptea am plecat, pe la Colentina, şi am mers până în zori, când ani ajuns într-un sat de ţigani, parcă Lilieci; m-am odihnit acolo, sub un salcâm, şi pe la nămiezi, am plecat. Uite-aşa am mers vreo două săptămâni, pe la Urziceni, pe la Făurei, până am ajuns pe malul Dunării, la Brăila. Am căutat să intru şi acolo ta un negustor – n-aş zice că oamenii erau răi, dar toţi îmi spuneau: „Ce să facem, mă băiete, cu două

guri? De dulăul tău ne arde nouă? Nu vezi ce de câini sunt în oraş?” Asta-i adevărat, străzile erau pline de câini, şi când îl vedeau pe Negrilă după mine îşi scoteau colţii şi mârâiau, de parcă ar fi zis: „Mă veneticule, să nu care cumva să pui gura pe ciolanul nostru!” Am stat aşa vreo săptămână şi-am vândut fluierele pe care te făcusem pe drum; seara dormeam sub un şopron, în port; încă nu se lăsase frig. Pe urmă m-am prietenit cu un hamal – un om bun – şi el m-a dus la o babă, pe lingă cimitiru' Sfântu' Constantin, şi s-a rugat de ea să mă ia acolo să-i slujesc, că era cam beteagă de un picior. Baba asta făcea descântece şi ghicea în cărţi. N-am dus-o nici bine, nici rău la ea; am fost mulţumit că m-a lăsat cu Negrilă. Da' ea m-a lăsat fiindcă mă punea să-i tai păr din coadă, pentru descântecele ei. Ce era să fac? Am tăiat, azi un smoc, mâine un smoc, până l-am lăsat pe Negrilă golaş, de parcă îi era şi lui ruşine să se vadă aşa. Las' că părul creşte la loc, m-am gândit eu, şi Negrilă o şti că n-am încotro…

— Şi uite că aproape a crescut! zise Anton Lupan, privind coada subţirică, pe care câinele şi-o mişca mulţumit, de câte ori auzea vorbindu-se de el.

— A crescut, nu mi-e de asta! încuviinţă tânărul lui stăpân.

— Şi ia spune, Mihule – Mihu îţi zice, nu-i aşa? – ce-ai făcut mai departe?

— Păi am stat acolo până înainte de Florii, când a murit baba; se vede că pe ea n-a putut să se descânte, cum descânta pe alţii. Am umblat iarăşi o săptămână prin port, aşa fără rost, până ce tot hamalul acela mi-a spus că la Galaţi ar fi un negustor bogat, cu prăvălii mari şi cu multe curţi, şi că dacă m-aş duce la el, poate m-ar primi şi cu Negrilă – că n-aş fi vrut pentru nimic în lume să mă despart de el. Ei, şi dacă am ajuns eu acolo, la Galaţi, am început să-l caut pe negustor, şi-am dat peste nenea Ieremia, care mi-a zis să merg cu el, că n-o să-mi pară rău… Aici băiatul se opri, încurcat.

— Şi-acum ai vrea să te-ntorci, să-l cauţi pe negustor?

— Aşa mă gândeam, răspunse Mihu, fără nici un îndemn.

Anton Lupan se ridică:

— Ce-ar fi să-l dai naibii pe negustorul tău, mai ales că nici nu ştii ce fel de om e? N-ai vrea să rămâi cu noi?

— Şi ce să fac, domnule? întrebă băiatul, înviorat.

— Ce-o să facem toţi. Las' că n-o să fie rău, ai să vezi! Ce zici, te învoieşti?

— Da' pe Negrilă îl iei?

— Fireşte! Altfel nici nu mă gândesc.

Obrazul băiatului se lumină, şi tot ceea ce fusese îndoială şi amărăciune pe chipul lui se pierdu în vânt. Iar vântul îi purtă îndoiala şi amărăciunea de-a lungul canalului, le flutură peste perdeaua de stuf şi se duse cu ele spre mare, unde le înecă, departe în larg, să li se şteargă urma pe veci.

Cădea amurgul când se apropiau de baraca lor. Anton Lupan mergea în frunte, fluierând, ca un om pe deplin mulţumit; Mihu venea după el, fără să vadă unde pune pasul, cu gura căscată, cu ochii zgâiţi la marea vineţie în lumina amurgului de după echinox, Negrilă se zbenguia pe ţărm, aruncându-se în apă şi tăvălindu-se pe nisip, umplând malul mării de lătrături vesele, ca şi când ar fi simţit că din clipa asta începe altă viaţă şi pentru el şi pentru stăpână-su.

— Domnule, întrebă Mihu, fără să-şi poată lua ochii de la orizont, toată asta care se vede aici e numai apă?

— Numai apă, Mihule. Şi încă, atât cât vezi tu nu-i poate nici a mia parte din întinderea ei.

— Aoleu, maică! strigă băiatul, înmărmurit.

În clipa aceea, în baracă se aprinse o lampă. Sub şopron, Ismail aţâţa focul, furios, să încălzească borşul ghiauresc rămas de la prânz.

— Ismaile! strigă Anton Lupan. De azi înainte ai de hrănit două guri mai mult: pe Mihu şi pe Negrilă, îi vezi? Ai grijă să nu ne facem de râs!

CAPITOLUL IV.

Plutaşul năzdrăvan.

Apele Dunării se linişteau, aduceau mâl mai puţin, trecuse luna aprilie şi chiar luna mai se apropia de sfârşit, puhoaiele de primăvară pornite peste şesuri, din munţi, îşi pierdeau puterea de la început, şi totul părea să se statornicească, ori să dea înapoi, spre mai mic, numai stuful, salcia şi ziua creşteau necontenit.

Primăvara, la gura Siretului încep să vină plutaşi, din sus. Ei pornesc pe Bistriţa, răzleţi, cu plute mici, alcătuite din şapte, opt, poate zece trunchiuri de copaci, netezi şi lungi, legaţi laolaltă cu scoabe de fier, cu şipci bătute în curmeziş, cu sârme, cu frânghie, cu ce se poate găsi. După ce trec Toancele şi celelalte cataracte ori strâmtori sugrumate de stânci şi ajung jos unde apele se lăţesc pierzându-şi puterea lor de şuvoi, plutaşii se strâng mai mulţi laolaltă, îşi leagă plutele, se unesc – căci se cunosc de ani de zile între ei – şi aşa îşi continuă coborârea, în convoaie lungi, ca muntenii care vin cu căruţele la şes. Pe o bucată de tablă pusă la loc mai ferit de vânt aprind foc, şi în ceaune, pe pirostrii, îşi fac mămăliga şi fiertura, fără să se oprească din drum. Unii, mai gospodăroşi, înjghebează pe plută chiar şi colibe, ca să aibă adăpost pe timp rău; alţii dorm sub cerul gol, înveliţi în sumane vechi, cu clipocitul apei în urechi, cu Calea Laptelui şi cu puzderia de stele în ochi.

Aşa merg ei, zile şi nopţi în şir, săptămâni, până ajung la gura Siretului şi-acolo se despart de copacii aduşi din munţi – se despart în înţelesul cel mai adânc şi mai definitiv al acestui cuvânt, fără putinţă de întoarcere, cum te desparţi de mortul lăsat la cimitir, cum se despart, pentru tot restul vieţii lor, două scânduri tăiate din acelaşi trunchi. Plutele sunt luate în seamă de alţi oameni, în spatele cărora veghează negustori pântecoşi, slobozi la gură şi strânşi la chimir, iar plutaşii se întorc spre munţii lor, cale lungă, drum sterp, cu traistă şi cu toiag de drumeţ.

Spre sfârşitul acelui mai, de care am pomenit, într-o dimineaţă cu neguri străvezii întinse pe lunci, plutaşii sosiţi de cu seară la gura Siretului îl văzură venind din sus pe

Cristea Busuioc, cunoscut tuturora prin trăsnăile lui – că între altele, la fiecare pogorâre ridica pe plută pânză cu catarg şi se lăsa mânat la vale de vânt. Oamenii rămaseră ţepeni pe mal, unii uimiţi, alţii pizmaşi. Ei coborau prima oară Siretul în acest an, după dezgheţul târziu, iar el iată că făcea al doilea drum, de parcă ar fi fost înfrăţit cu cel necurat. Ori poate că era, mai ştii?!

Un plutaş poate s-o ia înaintea celorlalţi dacă se grăbeşte să adune mai repede lemnele pe mal, dacă se strecoară mai dibaci printre stânci, să nu-şi fărâme pluta, ca apoi să pornească toată treaba de la început, dacă se avântă peste cataracte cu mai mult curaj… Încolo, ce mai poţi să faci? Apa nu curge mai repede pentru unul, ca să-l scoată în frunte, nu merge mai domol pentru altul, să-l lase codaş. De bună seamă, marea iscusinţă a cuiva mai duce uneori la un câştig de un ceas, de două, hai, de o zi dacă iscusinţa lui nu are asemuire cu-a nici unui plutaş, dacă simte firul apei şi nu-l părăseşte un pas, dacă ia din puterea râului tot ce se poate lua, fără să piardă un dram. Numai că aşa nu izbuteşti tu, Cristea Busuioc, sau altul, oricum te-ar chema, să cobori de două ori la gura Siretului, în vreme ce alţii abia au coborât o dat'.

Cristea Busuioc însă era un român năzdrăvan. El umbla cu plutele de la şaisprezece ani şi încă de pe-atunci se arătase mai altfel decât ceilalţi. Ceilalţi, când ajungeau la Dunăre, îşi luau traista, toiagul şi-o porneau; el zăbovea pe mal. Cunoştea Bistriţa, cunoştea Siretul ca şi cum apele acestea ar fi şerpuit prin ograda sa; în faţa Dunării rămânea mirat.

— Astea unde se duc? întreba, privind corăbiile şi vapoarele care urcau la deal.

— Spre Ţara Ungurească…

— Departe, aşa-i?

— Ehe, băiete, nu-i de mintea ta!

— Şi din Ţara Ungurească, încotro o iau?

— Spre Ţara Nemţească…

— Iar de acolo?

— De acolo?

Această întrebare stârnea nedumerire şi mirare în ochii celorlalţi. Nu ştia nimeni limpede de unde şi de unde anume porneşte Dunărea.

Atunci flăcăiandrul întorcea capul după corăbiile şi vapoarele care coborau.

— Încotro se duc?

— Spre mare…

— Asta n-are margini… O fi adevărat?

— Ba are, dar nu le vede decât vulturul, şi nu pe orice vreme, numai după ploaie, când se spală cerul de nu rămâne pe tot întinsul lui un firicel de colb, cât un vârf de ac.

— Şi corăbiile pot să meargă aşa, până la malul celălalt?

— Merg, dacă nu le răstoarnă vreun val. Merg până la Ţara Turcească şi chiar dincolo de ea…

Flăcăul asculta cu gura căscată ca un prostovan. Ar fi vrut să se urce pe-o corabie, să meargă în sus, spre Ţara Ungurească şi spre cea Nemţească, până unde izvorăşte Dunărea, ar fi vrut să coboare spre marea fără margini, că întinderea ei prea i se părea de basm. Dar vapoarele, corăbiile treceau pe la gura Siretului fără să oprească, şi el nu putea face decât să caşte gura la ele, de pe mal.

Astea se întâmplau pe când avea şaisprezece, optsprezece, nouăsprezece ani, vârstă la care lumea crede că-ţi lipseşte multă minte din cap. Cui să se spovedească, de la cine să ceară un sfat? I-ar fi spus lui moş Mătrăgună, dar bătrânul se arătase întotdeauna posac…

Cristea Busuioc era singur pe lume, de când se ştia. Într-o iarnă viforoasă, călugării de la Durău îl găsiseră aruncat pe paie, într-un coşar, şi luându-l în seama lor îl botezaseră Hrisant. Sub acest nume crescuse, din mila unuia şi-a altuia, sub acest nume se făcuse măricel, mânase caprele, pe deal, slujise călugărilor, bătuse toaca, frecase lespedea în altar, sub acest nume deschisese ochii asupra lumii, mirat. Dar la şaisprezece ani, când călugărimea socotea să

facă din fratele Hrisant un prea cuvios şi smerit monah, flăcăul sări zidul Durăului, ca un cârlan care simte că se apropie ziua hamului afurisit şi luându-şi picioarele la spinare, nu se mai opri decât pe valea Bistriţei, la coliba lui Moş Mătrăgună, vechi şi încercat plutaş.

De ce purta bătrânul această poreclă şi care era numele lui adevărat, nu putuse afla nimeni, nici până în ziua când închisese ochii şi-l duseseră la ţintirimul sărăcăcios de sub deal; poate unde era ursuz şi mereu încruntat – dar asta n-ar fi fost o pricină întreagă, fiindcă una-i să fii ursuz, şi alta-i să ai inima veninoasă, precum s-ar fi înţeles din porecla sa.

În schimb era mai uşor de tălmăcit porecla dată de oameni flăcăului fugar, fraged şi zvelt ca firul de busuioc în luna lui mai. Cât despre celălalt nume, chiar că n-aveai de ce te mira dacă lumea i-l schimbase fără să-i mai întrebe pe naşi: unui om slobod îi poţi spune Cristea, dar nicidecum Hrisant, ca unui monah.

Şi iacă, în loc să fie călugăr, flăcăul nostru ajunsese plutaş.

— Hai, Cristea, că ne-apucă seara, hai! zicea ursuz moş Mătrăgună, de pe mal.

Treceau corăbii pe Dunăre şi flăcăul le urmărea cu ochii mari.

— Moşule, da' de unde ştii dumneata că vulturul…

— Mai bine ia-ţi traista şi hai la drum. Nu mă mai bate la cap!

Cristea Busuioc ar fi vrut să plece, dar nu se îndura. Privea catargele înalte, pânzele mânuite cu meşteşug de marinari. Mare minune cum mergeau corăbiile, când la deal, când la vale, după cum le cârmeai!

— Moşule, eu am să fac o drăcie!

— Păi nu m-aş mira!

— Am să pun la plută pânze şi catarg.

— Ptiu! A intrat în tine ăl împieliţat!

La vremea aceea, flăcăul împlinea douăzeci de ani şi semăna cu busuiocul în luna călduţă a lui Cireşar. Purta

părul în plete, avea fruntea înaltă, ochii albaştri şi iubea o fată potrivită lui, fată de plutaş…

Atunci sunară goarnele vestind război pe pământ bulgar, sunară şi-n câmpie, şi-n munte, la pădurari şi plutaşi; pădurarii şi plutaşii îmbrăcară haine de dorobanţi, îşi puseră cuşmă în cap şi se luptară cu turcii lui Osman Paşa, până ce turcul zise: aman!

Dar când turcul zicea aman, fata lui Cristea Busuioc se ducea după mire nou, om cu stare, cu poştalion şi argaţi, primar în alt sat.

De aici înainte, tânărul plutaş se posomori, se aspri la inimă, se aspri la chip, începu să semene cu busuiocul pălit, din luna lui Brumar. Iar când pieri şi moş Mătrăgună, peste vreo trei ani, se făcu scorţos şi singuratic, cu frunte cutată, cu ochi încercănaţi – şi lumea socoti că îi trecuse vremea, nu mai era bun de însurătoare, să-şi facă şi el casă, ca orice gospodar. Îşi lăsase barbă, iar părul pe la tâmple îi încărunţea; era flăcău tomnatic, la douăzeci şi cinci de ani; acum semăna cu busuiocul necules la vreme, acoperit de omături, iernile, pe plai.

Dar, cu toate acestea, cât ţinea valea Bistriţei, Cristea Busuioc rămânea cel mai bun plutaş. Lumea îl socotea o leacă sărit, o leacă năzdrăvan. Când ajungea cu pluta la şes îi împlânta în faţă un par înalt, îl priponea în toate părţile cu frânghii, de nu se mai clintea, şi pe el ridica o pânză mare, să croieşti din ea cămăşi la douăzeci de fârtaţi. Cum învârtea, cum sucea această pânză, ar fi putut să nu rămână o taină pentru ceilalţi, dacă s-ar fi ostenit să se uite şi ei o dată la corăbii sau la bărcile pescarilor, cum făcuse el de la şaisprezece ani… Dar oamenii nu se uitau, ci îşi scuipau în sân şi se cruceau. Iar Cristea Busuioc trecea pe lângă ei ca vântul, căci doar vântul, nu necuratul îl ducea aşa…

Cam sărit, cam năzdrăvan plutaş! Ceilalţi, de când se ştiau, făceau calea întoarsă pe drum cu colb, din sat în sat, cumpărau ici o traistă de mălai, colo una de grâu, se mai

opreau prin câte un târg, mai beau o ţuică, se mai tocmeau pentru o oca de bumbac şi haida-haida, când pe jos, împovăraţi, când cu vreo căruţă de ţăran, ajungeau. Cristea Busuioc luase în ultimul an alt obicei necurat: de la gura Siretului, după ce îşi strângea pânza şi o băga în sac, se ruga de câte un luntraş care cobora pe Dunăre să-l ducă până la Galaţi, acolo se urca în carul cu foc, ăl de mergea pe drum de fier – şi-n acest chip, a doua zi sosea aproape de Piatra-Neamţ…

Aşa se făcea că la acest sfârşit de mai, cu cerul norat, când ceilalţi abia soseau la gura Siretului, el cobora a doua oară, aducând doi pini înalţi, cum îl rugase acum şase săptămâni, în portul Galaţiului, căprarul Ieremia, cunoscut de la Griviţa, unde reghimentele lor luptaseră cot la cot împotriva paşei Osman.

Bătea vânt de la miazănoapte şi pluta îngustă gonea către Dunăre, luându-se la întrecere cu negurile dimineţii care se rostogoleau pe mal. Fireşte, din doi pini, oricum i-ai lega, nu poţi face o plută, asta o ştie şi cel mai neghiob plutaş; Cristea Busuioc luase încă vreo şase, ce-i drept nu tot atât de înalţi – să fie, că muşterii pentru ei se găseau.

— Asta s-a zăltat de tot! ziseră plutaşii, văzându-l că în loc să se oprească, o lua înainte, la Dunăre, dându-şi drumul în larg – şi Dunărea, deşi în scădere, tot se mai învolbura, fierbea, ducând năvalnic la vale mâlul luncilor şi răgăliile negre smulse de pe mal.

Ceea ce făcea el părea treabă de om fără cap. De unde să ştie ei că înainte de a-şi da drumu' pe Dunăre, Cristea Busuioc îşi pregătise pluta anume s-o poată duce încotro ar vrea? Fiindcă iată ce-şi zisese el, după ce se gândise la asta timp îndelungat: „Ca să ajungă pinii mei acolo unde sunt aşteptaţi, trebuie să mă opresc cu ei la gura Siretului, să caut un român cu carul, s-o întind prin colb până la Galaţi, să trimit vorbă la vale, cu cine s-o îndura, să-l aştept două zile pe dom' căprar, iar el la urmă să-i încarce pe un şlep sau pe un ceam, că-s prea lungi, pentru un barcaz…

Aşa se hotărî el să coboare până la Sulina, drum încă neîncercat de vreun plutaş.

Fârtaţii lui de pe ţărm îl urmăreau din ochi şi-l căinau amar:

— Zăltat rău! Pesemne vrea să se sfârşească, s-a săturat de trai.

Dar iată că pluta, în loc să se piardă în vârtejuri, să se dea peste cap, merse pieziş până la firul apei, săltând uşor pe val, iar acolo se roti supusă şi porni spre Galaţi, ca o corabie în toată legea, cu căpitan şi cârmaci. Cristea Busuioc stătea la partea ei din urmă şi o mânuia, trăgând de frânghiile pânzei, luptându-se cu cârma, cu îndrăzneală şi pricepere de vechi marinar.

Vezi, nu de pomană privise el ani şi ani corăbiile străine care se duceau la vale sau urcau la deal! Nu-i spusese nimeni o vorbă, nimeni nu-i dăduse un sfat, dar tot uitându-se aşa la ele, le dibuise rosturile ascunse şi-acum le folosea. Două lăturoaie, puse în unghi la partea din faţă a plutei şi prinse cu scoabe, tăiau apa foşnind, ca etrava unui barcaz. Cât despre cârmă, aceasta nu-i ceruse plutaşului nici o bătaie de cap; el nu făcuse decât să mute la spate lopata lungă, pusă de obicei în faţă, cu care pluta, pe râuri, poate fi trasă când hăis, când cea.

Cristea Busuioc mergea de ani de zile cu pânza lui ciudată, că nu degeaba trecea drept om năzdrăvan, dar îşi cunoştea lungul nasului, ştia s-o ridice numai când avea vânt prielnic, din sus, de la deal; altminteri s-o fi luat cu vântul din coastă, simţea că n-ar mai fi mers la vale, ci s-ar fi pomenit pe mal; de ce, cu toate acestea, corăbiile izbuteau să meargă cam încotro voiau? Apoi de bună seamă, fiindcă adâncimea lor, şi chipul cum le era lucrat fundul, ca o burtă de crap, uşura mişcarea înainte, pe când mişcării de-a latul se împotrivea. Sunt ascunse aici nişte legi pe care învăţaţii le-au dibuit sute sau mii de ani după ce navigatorii din vechime le folosiseră în chip minunat… Cristea Busuioc nu cunoştea nici învăţătura vechilor marinari, nici legile dezvăluite de

învăţaţi, în schimb era un om care ştia să vadă, şi după ce vedea, ştia să-şi frământe gândul în cap. Nu avusese niciodată prilejul să se apropie de o corabie trasă pe mal, dar privindu-le pe cele care pluteau, le întregise alcătuirea în minte, ca şi cum ar fi zăbovit sub apă, ca broscanii, şi le-ar fi cercetat. Şi aşa, după ce privise, şi după ce-şi frământase îndelung gândurile, ca pe un aluat, ajunsese şi el, pe calea lui, la legile acelea, găsite de învăţaţi.

Corăbiile merg încotro vor, fiindcă vântul, prins cu iscusinţă în pânze, îşi răsfiră puterea cum se răsfiră coroana unui pom despicat, şi dacă eşti dibaci, foloseşti acea parte din puterea lui care ţi-e mai pe plac. Cristea Busuioc n-ar fi putut să-i lămurească altuia, cu limpeziciune, de ca anume se întâmpla astfel, fiindcă e mai greu să lămureşti unele lucruri, decât să le faci. Dacă vreunul din plutaşi l-ar fi văzut mişcând sforile pânzei şi l-ar fi întrebat:

— De ce-o slăbişi, măi frate? Nu stătea bine, ori vrei să te-arăţi grozav?

El ar fi ridicat din umeri, stânjenit ca şcolarul care nu ştie lecţia. Cum să-l lămurească, dacă n-avea în graiul lui cuvinte pentru o treabă cu care neam de neamul lui nu fusese dedat?

La mijlocul plutei, printre pinii ce-o alcătuiau, vârâse cam de trei coţi în apă alte lăturoaie, lipite unul de altul şi prinse sănătos în cuie şi-n piroane încât nu se clinteau. Las' că aşa cum erau puse nici nu le vedeai, dar dacă vreun plutaş la fel de năzdrăvan s-ar fi afundat în apă şi, dând de ele cum stăteau ţepene acolo ca brăzdarele unui plug de uriaşi, ar fi vrut să ştie cam ce rost aveau, el ar fi ridicat iarăşi din umeri – şcolar prostănac:

— Ştiu eu? Iac-aşa!

Nu ştia să spună, dar rostul lor era limpede în cap: neavând adâncime, pluta, la vânt dintr-o coastă, s-ar fi dus de-a latul ca un fir de pai. Lăturoaiele acelea, alcătuite de către un plutaş de pe Bistriţa acum mai bine de optzeci de

ani, ţineau locul, atât cât era cu putinţă, derivorului prea binecunoscut la micile vase cu pânze atât de răspândite azi.

Iacă în ce chip naviga la vale Cristea Busuioc, spre uimirea pescarilor, grădinarilor şi celorlalţi oameni aflaţi în calea sa pe mal. Unii chiuiau, alţii îşi aruncau căciulile pe sus, alţii căscau gura ca proştii şi se minunau: se întâmpla prima oară ca o plută să meargă pe Dunăre, de parcă ar fi fost barcaz.

Uneori întâlnea vapoare, remorchere cu convoaie de şlepuri care urcau la deal; căpitanii trăgeau de fluier speriaţi, dar pluta îi ocolea cu dibăcie cum ocolea grindurile, răgăliile şi buştenii duşi de ape, iar plutaşul îşi scotea căciula sfios, salutându-i pe căpitani cu bună-cuviinţa lui de ţăran.

Aşa trecu el pe la Galaţi, trecu de cotul Pisicii, o luă spre răsărit, lăsă Tulcea într-o parte şi se duse pe braţul de mijloc al Dunării, după cum îl îndrumau. Căci, din când în când, îşi făcea mâna pâlnie la gură şi striga către căpitanii întâlniţi în cale, către pescari ori către oamenii de pe mal, ca un cărăuş care străbate locuri pe unde n-a mai umblat:

— Ehei! Asta-i drumul la Sulina? Mai e cale multă, hai?

Seara trăgea în marginea Dunării, se priponea la mal şi făcea popas. Apele clipoceau, ţiuia stuful verde, stuful uscat croncănea, fremăta ramura sălciei, pe ţărmuri se vedeau focuri de pescari – şi Cristea Busuioc se gândea la fata care se dusese după primarul bogat…

A şasea zi de călătorie ajunse la Sulina, puţine ceasuri înainte de a se înnopta, dar trecu prin port, fără să ştie că aici era locul unde căprarul Ieremia aştepta pin de catarg.

— Ehei! Mai e mult pân' la Sulina? strigă plutaşul la oamenii de pe chei.

Aceştia îl priveau cu gura căscată, socotindu-l ori smintit, ori poznaş. Să te afli la Sulina şi să întrebi cât mai ai pân' la ea?!

Cristea Busuioc se duse înainte, pe canal, clătinând din cap: „Oameni de la Dunăre – şi nu te pot îndruma! Halal!”

Ceva mai de vale, peste coama stufului, văzu o turlă cenuşie, un fel de porumbar. Vântul de miazănoapte se întărise, frânghiile pânzei se cam zbuciumau, stuful se legăna, învolburat, iar din faţă se ridica un soi de muget, când înăbuşit, când slobod, ca tunetul care cade din munţi şi geme cu alt glas pe fietece pisc golaş.

Şi deodată, în faţa plutaşului se deschise un hău înspumat. Gemea marea, amestecându-şi apele cenuşii cu apele vinete ale cerului adumbrit, iar Cristea Busuioc o privea, buimac.

O arătare ciudată, să fi zis că-i femeie, să fi zis că-i pălimar, stătea ţeapănă lângă porumbarul acela de piatră, încă mai ciudat decât ea, şi se uita la plutaş cu un ochi mort, cu altul rotund şi ascuţit, de croncan.

— E-hei! Un' te duci, măi creştine? strigă, plin de teamă şi de mirare, un moşneag, venind dinspre far.

Plutaşul nu-l auzea; ceea ce se deschidea în faţa lui nu putea să fie decât marea fără margini ale cărei ţărmuri îndepărtate nu le zăreşte decât vulturul, pe timp senin, când nici o scamă de nor, nici o negură nu pluteşte pe ceru! curat.

Înainte de-a găsi răgazul să se-ntrebe şi să se lămurească unde era ascunsă Sulina şi căprarul său care-i poruncise pinii înalţi, Cristea Busuioc se pomeni dincolo de far, în gura canalului, cu pluta săltând pe valuri ca un cal nărăvaş. Vântul, până atunci molcomit de stufărişul des ca peria, se năpusti în pânză, îi smulse sforile din mâini şi se puse vârtos pe scărmănat. Nu mai era vreme să lămureşti nimic – ducă-se dracului, şi Sulina şi căprarul – luptă-te cu vântul, băiete, înfruntă valurile, vezi ce faci cu cârma, cu pânzele, să nu te pomeneşti peşcheş turcilor, tocmai la Ţarigrad!

Bătea vânt de nord, măturând ţărmul, şi marea se umflase, îşi gonea valurile către miazănoapte, ca pe nişte berbeci albi care behăiau. Plutaşul se lupta cu ele, mai degrabă uimit decât înspăimântat, iar pinii săi trosneau, pârâiau, ca în pădure când vine furtuna şi-i încovoaie, îi jumuleşte, îi zbuciumă, să-i vadă dezrădăcinaţi. Mânuind cârma cu o

mână, cu alta luptându-se să întindă sforile pânzei care flutura ca o margine de cer sfâşiat, plutaşul năzdrăvan căta cam pe unde şi în ce chip să se apropie de mal. Pescăruşii se roteau pe deasupra sa, scoţând ţipete de mirare şi se uitau la el din fugă, când cu un ochi, când cu celălalt, căci de bună seamă nu mai văzuseră în viaţa lor asemenea luntre şi asemenea luntraş.

Valurile spălau pluta o dată în lung, o dată în lat, smuceau de cârmă, smuceau de catarg, ducând-o când spre miazănoapte, când spre ţărm, când spre larg. La fiecare smucitură, Cristea Busuioc se prăbuşea, apa îi trecea peste umeri, peste cap, dar el nu slăbea nici pânza nici cârma şi, ridicându-se în picioare, trăgea învrăjbit de ele, luptându-se să ajungă la mal, Această luptă nu ţinu mai mult timp decât ţi-ar trebui să retezi cu securea un trunchi mijlociu de stejar – omului pus la încercare i se părea însă că înfruntă valurile de ceasuri întregi, de zile, de ani… Şi unde naiba era portul acela, şi căprarul Ieremia, că nu se vedea nicăieri urmă de port, picior de căprar?!

Pluta mai merse aşa cam o sută de paşi, trosnind pe creste de val, gemând în fundurile de văi înspumate câte se căscau în faţa sa, până ce, deodată, necuratul o prinse pe dedesubt în coarnele lui de împieliţat, o săltă în sus, o răsuci într-un vârtej de iad şi-apoi o trânti cu ciudă în pragurile de nisip care şerpuiau pe sub apă, aproape de mal. Catargul se frânse, pânza zbură în fâşii, ca scamele de nori destrămaţi, în vreme ce necuratul, prins dedesubt, se zvârcolea scoţându-şi coada şi coarnele printre trunchiurile de pini, rupând legăturile care-i ţinea, împrăştiindu-i, aruncându-i la ţărm şi nechezând înciudat.

Plutaşul se prăvăli în apă, cu spuma valurilor fierbându-i peste cap, dar nu-şi pierdu cumpătul, ci se avântă, înotând voiniceşte spre mal. Câţiva oameni alergau speriaţi în întâmpinarea sa. Pe cel din frunte, mai înalt decât ceilalţi, ciolănos şi răşchirat, ar fi zis că-l ştie de undeva; ia te uită: să juri că-i crăprarul Ieremia întâlnit la Galaţi.

— Tu erai, măi Busuioace? strigă lunganul, oprindu-se ţeapăn, când fu la vreo zece paşi.

— Eu, dom' căprar! Iacă, ţi-am adus pin de catarg!

Pinii se înşirau, unul după altul, teferi, pe mal, şi Ieremia zgâindu-se când la ei, când la plutaş, îşi făcea cruce şi se minuna.

— Halal, măi băiete! zise Gherasim, apropiindu-se şi uitându-se la străinul acesta zănatic, cu aceeaşi nedumerire ca şi ceilalţi. Pun prinsoare că minte n-ai nici de doi bani, dar altminteri, te-ai luptat cu valurile grozav! Ia spune, eşti de mult marinar? Pe ce mări ai umblat?

Cristea Busuioc nu-i răspunse ci făcu ochii mari; ceva mai sus, pe nisipul plăjii, se ridica o corabie, prima corabie pe care o vedea trasă pe uscat, şi el, fără să se mai uite la nimeni, cu apa şiroindu-i pe trup, mustind în opinci, porni către ea.

— Mă, smintilă, strigă Ieremia, nu băga toporul în scândură, că abia e chituită; vezi că ăsta nu-i copac!

După ce ocolise corabia, Cristea Busuioc îşi scosese toporişca de la brâu, sculă de care nu se desparte niciodată un plutaş, şi încerca lemnul cu muchia, să vadă cât e de tare, din ce copac e tăiat, ca unul tot atât de priceput la copaci, pe cât este de priceput geambaşul la cai.

Între timp, ceilalţi se apropiau, privindu-l miraţi; nici nu apucaseră să-i spună bună-ziua, şi iată-l, se învârtea în jurul corăbiei, ca apucat.

— Măi Busuioace, strigă iar Ieremia, nu te vârî acolo, să nu-ţi cadă ceva în cap!

Plutaşul se trântise pe nisip, aşa leoarcă precum era, cu părul răvăşit de vânt, cu barba udă şi încâlcită ca un caier de lână nedat la darac, şi cerceta corabia pe dedesubt, pornit să-i afle rosturile de la un cap până la celălalt. Negrilă se învârtea în jurul lui, aci dând din coadă, aci mârâind. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriş, căci soarele se apropia de asfinţit, adică era ceasul când se iveau basmalele şi-i ademeneau.

— Măi omule! strigă Ieremia din nou. Nu te căţăra sus, că ai să cazi şi-ţi frângi gâtul!

Sfârşind cu partea de jos, Cristea Busuioc se căţăra pe scară, să cerceteze şi puntea. Vedea prima oară în viaţa lui o corabie trasă pe uscat – avea în sfârşit prilejul să-l dezvăluie tainele la care se gândise de când se ştia!

Să ne folosim de prilej ca să cunoaştem şi noi această corabie despre care s-a tot vorbit până acum – lucru trebuitor, fiindcă vom călători cu ea îndelung şi nu se cuvine să plecăm la drum înainte de a şti pe ce ne putem bizui.

Se spune că atunci când începe construcţia unui mare vapor, la faţa locului e trimis un om din viitorul echipaj, să vadă cu ochii lui cum se pune fiecare grindă, fiecare tablă, cum se bate fiecare nit, cum ia naştere nemărginitul labirint de compartimente, magazii, coridoare, mulţimea ungherelor de nebănuit, fiindcă altminteri, dacă nu e cineva să le cunoască rostul de la început, nimeni nu le poate descurca mai târziu.

Corabia noastră nu-i atât de mare, dar asta nu înseamnă că n-ar putea să aibă tainele ei. Spre a i le lămuri, să pornim de jos, cum au pornit meşterii care au durat-o acum vreo douăzeci şi cinci de ani. Un sfert de veac! Să fie atât de veche – şi să mai poată încă înfrunta furtuni? De ce nu? Ochiul unui om cu pricepere şi-ar da seama de virtuţile ei numaidecât.

Această corabie a navigat douăzeci şi cinci de ani. La început s-a numit Marta – şi sub acest nume am întâlnit-o la Stambul, unde căpitanul ei, bătrân, bolnav şi părăsit de echipaj, a vândut-o pe un preţ tare mic, alegându-se în schimb cu mulţumirea că nu o lăsa pe mâna oricui. Mai târziu s-a numit L'Esperance, ceea ce înseamnă Speranţa, nume care nu i-a purtat noroc. Asta însă nu dovedeşte că a fost rău ales; fiindcă deşi aruncată pe ţărm la primul ei drum, corabia nu şi-a încheiat destinul aici, ci a lăsat deschisă calea altor nădejdi, cum vom vedea mai târziu.

Aici, pe ţărmul Sulinei, unde au prădat-o piraţii, Anton Lupan a găsit-o ruinată, îngropată în nisip, şi ridicând-o şi-a pus în gând să purceadă cu ea la drum, împletind acest gând cu amintirea lui Pierre Vaillant.

Astăzi, la sfârşitul lui aprilie, după cinci săptămâni, corabia părăsită pe ţărm nu mai seamănă cu o epavă: oamenii au muncit vârtos între timp. Să ne luăm pe urmele lui Cristea Busuioc şi s-o privim. Ne aflăm în faţa unui vas olandez, întrebuinţat odinioară la pescuit, lung de vreo douăzeci şi cinci de metri, lat de şapte, înalt cam de cinci; bineînţeles, când va pluti pe apă, mai mult de două treimi se va afunda – şi-atunci nu va mai avea înălţimea aceasta de cocostârc sub care ni se înfăţişează acum, stând pe nisip.

Când au durat-o, meşterii au ales întâi un stejar vânjos, tăiat din pădure de cel puţin douăzeci de ani, ca trunchiul să fie pe deplin uscat, până în inima lui. Altminteri, lemnul poate să se strâmbe, să crape, iar taninul şi celelalte sucuri cu care-i îmbibat atrag nişte mici vieţuitoare ale mării, un fel de carii – şi acestea se cuibăresc în el, rozându-l încet.

Odată trunchiul de stejar adus pe mal, oamenii s-au apucat să-l cioplească, făcând din el o grindă puternică; aceasta de acum înainte se va numi chilă şi pe ea se va sprijini întreg corpul noii corăbii. Chila, pe care o cercetăm aplecându-ne, cum l-am văzut pe Cristea Busuioc făcând, are cam optsprezece metri lungime şi e aproape tot atât de groasă ca trunchiul unui om voinic, să zicem al lui Gherasim. Lucru sănătos, lemn dintr-o bucată, dovedind meşteri cinstiţi, că mulţi îl fac din înnădituri; nu-i uşor să găseşti un stejar şi drept, şi fără noduri, şi atât de lung! Să vă spună plutaşul, ca unul care ştie cam ce copaci cresc în păduri!

Sfârşind ei de cioplit chila în muchii, lemnarii au aşezat-o pe butuci, la oarecare înălţime de pământ, ca să poată umbla pe dedesubt. Cu această primă treabă, se spune că vasul a fost pus pe cală – prilej de sărbătoare, ca şi atunci când, de pildă, se pune cea dintâi piatră la temelia unei case noi.

După ce au răsuflat puţin şi au deşertat un păhărel de vin, oamenii au prins să cioplească alt stejar, ales cu mare dichis, să fie curb, dar nici prea mult, şi din el au scos acea grindă arcuită prelung, care se cheamă etravă şi care, formând partea din faţă a corăbiei, despică valul foşnind. Pe aceasta au potrivit-o la un cap al chiliei, făcând în amândouă o cioplitură de îmbinare şi-apoi au prins-o vârtos, cu buloane de bronz, să nu mai poată fi clintită din loc Desigur, fierul e şi mai tare şi mai ieftin decât bronzul, dar are neajunsul că în atingere cu lemnul de stejar şi cu apa mării, care cuprinde fel de fel de săruri, rugineşte – şi rugina îl mănâncă atât de repede, încât după câţiva ani nu mai rămâne din el aproape nimic. Sunt şi unii care, dorind să scoată lucru ieftin, pun fier gol – însă corăbiile făcute de ei au o viaţă mult mai scurtă, ceea ce nu duce la o socoteală cu adevărat folos.

O dată etrava prinsă la locul ei, meşterii au trecut la capătul celălalt al chilei, în care au fixat o nouă piesă, numită etambou, o grindă dreaptă, înclinată uşor înapoi.

Aceste trei piese, îmbinate între ele, formează partea principală a construcţiei, cum şira spinării formează partea principală a unui schelet omenesc; ele se şi numesc de altminteri „piese majore” şi lasă să se bănuiască de pe acum forma viitoarei corăbii. Fiindcă nu toate corăbiile sunt la fel. Cei mai buni constructori au fost totdeodată şi navigatori – şi din experienţa călătoriilor făcute de ei au căutat să ajungă la formele cele mai potrivite cu felul mărilor pe care aveau să le străbată aceste nave noi.

Sunt corăbii mai late sau mai înguste; primele pe de o parte plutesc mai bine, pe de alta se mişcă mai greoi.

Unele au etrava mai alungită, ceea ce le face să taie valul, în loc să încalece pe el – şi astfel se leagănă mai puţin pe timp rău; în schimb, o bună parte din valurile sparte se varsă pe punte, lucru cam neplăcut, dacă nu chiar primejdios.

Dimpotrivă, corăbiile cu etravă arcuită scurt nu iau aproape niciodată apă pe punte – aşa cum spunea Gherasim despre Marta; într-adevăr, aceste corăbii, cu prova lor robustă, nu se lasă uşor scăldate de valuri, ci se ridică fulgerător deasupra lor, dar asta face cam grea viaţa echipajului, pe timp furtunos.

Când se apucă să lucreze o corabie, constructorii aleg o formă sau alta, sau una de mijloc, chibzuind să scoată un lucru cât mai bun; unii izbutesc mai bine, alţii mai puţin. Unii fac pupa, partea din spate a corăbiei, retezată, terminându-se cu un perete drept, uneori uşor înclinat înapoi, socotind că acest fel de construcţie, care e mai ieftin şi mai lesnicios, nu aduce nici un neajuns. Alţii spun că pupa terminată astfel ridică vârtejuri, stânjenind mersul corăbiei; pe deasupra, când marea e furtunoasă, valurile care vin din urmă, izbindu-se într-un perete drept, pot răsuci nava în loc, ceea ce cu adevărat e primejdios; deci ei fac pupa ascuţită, la fel ca prova, cum de pildă sunt lucrate vasele de pescuit din Marea Nordului, al căror model îl avem aici. O asemenea formă aduce şi alt folos: datorită ei, apa care trece de-a lungul bordajului alunecă uşor pe lângă etambou, fără să stârnească vârtejuri în urma lui…

Dar astea sunt mici taine pe care ar fi greu să le pătrundem în adânc, cu atât mai mult cu cât şirul lor nu se sfârşeşte aici. Să ne mulţumim cu ceea ce a fost trebuitor ca să ne dăm seama de virtuţile corăbiei cu care vom porni la drum.

Odată cele trei piese mari puse pe cală, prinse în buloane şi proptite de jur împrejur ca niciuna să nu cate strâmb, meşterii s-au apucat să cioplească, perechi-perechi, coastele de stejar care vor întregi scheletul corăbiei; lucru anevoios, cerând ochi şi mână de om iscusit, căci coastele nu seamănă între ele de fel, ci pornind de la mijloc se îngustează treptat, spre etravă şi spre etambou, urmând o linie pe care nu oricine o poate dibui. Astăzi chiar, când planurile vapoarelor se fac după reguli inginereşti, ochiul

omenesc e chemat să întregească şi să ajute calculele, de aceea construcţia navală rămâne o artă, pe care tehnica timpurilor noi nu o înlătură, ci o ia în ajutor. Cu atât mai multă iscusinţă li se cerea meşterilor în trecut, când ei nu aveau la îndemână nici planuri, nici formule, nici cărţi, ci numai îndelungata deprindere şi meşteşugul lor.

Dacă ne urcăm pe punte, urmându-l pe Cristea Busuioc, şi privim înăuntrul corăbiei, vedem coastele înşirându-se după acea linie arcuită iscusit; ar fi de ajuns ca una singură, şi într-un singur punct, să fie cioplită prea mult, sau prea puţin, ca în locul acela bordajul pus deasupra să stea umflat, sau să se afunde în chip hâd, lucru care, pe lângă sluţenia lui, stârneşte vârtejuri, îngreuind, uneori simţitor, mersul corăbiei.

După ce au fost cioplite, din lemn anume ales pe curbura lor, ca tăietura să ia fibra în lung, coastele au fost puse pe chilă şi prinse cu aceleaşi buloane de bronz despre care am amintit; după un sfert de veac umezeala le-a înnegrit, dar niciunul nu-i mâncat de rugină iar lemnul în jur a rămas întreg şi sănătos, ca la început.

Înşiruite după linia lor fără cusur, coastele sunt legate deasupra, fiecare cu perechea ei din celălalt bord, prin traverse uşor arcuite în sus, ca puntea care se va sprijini pe ele să îngăduie scurgerea neîntârziată a valurilor năpustite peste parapet.

Să nu ne îngreuiem mintea prea mult cu celelalte numeroase întărituri, puse în lat şi în lung – şi, atâta fiindu-ne de ajuns, să socotim scheletul corăbiei împlinit.

Pentru tot ce s-a făcut până acum, lemnul întrebuinţat a fost stejarul vârtos; un altul, care să-l înlocuiască, nu se poate găsi. La bordaj, îmbrăcămintea care se pune deasupra scheletului, merge şi un lemn mai uşor. Corăbiile ieftine, făcute în pripă şi fără grijă de viitor, se mulţumesc chiar şi cu lemn de brad, dar acesta, pe lângă că putrezeşte în câţiva ani, mai are neajunsul că în apă se umflă, iar la aer se strânge foarte mult – adică, după cum spun corăbierii,

are joc mult. Or, o corabie nu se afundă până la aceeaşi linie mereu. Dacă merge un timp cu o încărcătură mai mică, bordajul rămas deasupra se usucă, iar între scânduri se ivesc crăpături prin care, la primul prilej, apa se strecoară înăuntru, dând multă bătaie de cap bietului echipaj. Să lăsăm deci la o parte acest lemn, folosit numai când n-ai încotro.

Un soi de conifer, numit pitchpine2, care creşte prin America de Nord, e mult căutat de meşterii corăbieri; fiind tare îmbibat cu răşină, apa nu se lipeşte de el, şi aşa scândură nici nu joacă, nici nu putrezeşte, viaţa ei socotindu-se ca şi fără sfârşit. Din păcate, depărtarea de unde e adus face să-i crească preţui prea mult. Să nu mai vorbim de mahagoni, cunoscut la noi sub numele de mahon, lemn exotic, cu mari însuşiri, folosit la iahturi şi bărci de lux, dar care, pe lângă pitchpine e încă mai scump.

Însă de ce să ne zbuciumăm atât şi să nu folosim mai departe tot stejarul, cu care s-a lucrat până acum, însuşirile lui nefiind mai mici decât ale celorlalte soiuri de lemn, greu de găsit? E drept că pentru a-şi dovedi aceste însuşiri trebuie ales de un ochi priceput, luate numai scândurile fără cusur şi apoi puse să se usuce la loc potrivit, ani în şir, douăzeci cel puţin. Iată deci că o corabie nu se poate înfiripa de azi pe mâine, decât dacă te mulţumeşti să semene cu un sicriu.

Dar chiar după ce lemnul a fost găsit, pusul bordajului cere mare pricepere, mare dibăcie şi mult timp. Fiindcă nu-i lucru uşor să îmbraci în scânduri tot una şi una, cu fibra dreaptă şi fără nod, un corp în formă de ou – şi mai cu seamă să faci asta în aşa fel ca între scânduri să nu rămână loc gol. Fiecare bucată de lemn trebuie croită după anumite socoteli – o formă are scândură când stă dreaptă, şi altă formă capătă când o îndoi, lipind-o de coaste şi bătând-o cu piroane de aramă la locul ei. Mare iscusinţă se cere aici unui marangoz!

O dată acest lucru sfârşit, bordajul fiind pus de jos până sus, meşterii îl netezesc cu rindeaua, apoi încep să-l călăfătuiască, adică să îndese fuioare subţiri de cânepă între scânduri, altminteri, oricât ar fi ele de bine potrivite, apa tot îşi găseşte loc să străbată la loc nedorit. După călăfătuire, corăbiile ieftine se ung cu smoală şi, cu asta, sunt gata să plece la drum…

Altfel se desăvârşeşte treaba, atunci când vrei s-o faci cu întregul meşteşug; peste scândura bordajului se întind mai multe straturi de chit, pe al doilea nepunându-l înainte ca primul să se fi uscat pe deplin, şi când ultimul s-a întărit ca piatra, te apuci de vopsit.

Atât mai aveau să facă oamenii noştri în ziua când veni Cristea Busuioc cu pinii lui din munţi. În săptămânile care trecuseră, niciunul nu stătuse cu mâinile în sân, că până să ajungă la vopsea, fuseseră multe de făcut. O corabie care a fost aruncată de valuri pe nisip, oricât ar fi de ţeapănă, suferă ici, colea mici stricăciuni. Pe urmă, bordajul, în care felurite neamuri de scoici se înfig adânc, trebuie curăţit cu raşcheta, un fel de daltă lungă încovoiată la vârf – şi asta nu se termină într-o zi – apoi trebuie călăfătuit din nou, lucru care iarăşi cere mult timp, iar la urmă trebuie dat cu chit.

În timp ce Gherasim cu Ismail făceau aceste treburi, unul în bordul drept, altul în cel stâng, Ieremia, ajutat de doi marangozi luaţi de la şantier, băteau scândurile punţii, lucru nou pe deplin, fiindcă din puntea veche nu mai rămăsese nimic. Cât despre Haralamb, el meşterea părţile de fier, sub îndrumarea lui Anton Lupan, care umbla cu buzunarele pline de hârtii – şi-n aceste hârtii avea însemnate toate cele trebuitoare pentru desăvârşirea lucrului, până la ultimul cui.

„Al naibii om!” îşi ziceau ceilalţi, minunându-se de iscusinţa şi de priceperea lui. EI avea răspuns la orice întrebare, de la oricine ar fi venit; ştia câtă cretă şi cât ulei de în fiert trebuie pus ca să iasă chitul bun, ştia cum se răsuceşte, în fuioare subţiri, firul de cânepă şi cum se

mânuieşte dalta de călăfătuit, ştia cum se prind scândurile punţii, bătând cuiul piezişş, de sub muchie, aşa fel ca scândura următoare să-i acopere floarea şi deasupra să nu se vadă nimic… Pe vremea studenţiei, când se ducea între constructorii de corăbii de la Saint-Malo, făcuse şi el asemenea treburi, ani în şir, şi ucenicia de atunci îşi arăta acum roadele în fiecare zi. Iar dacă se întâmpla ca un lucru să-i fie totuşi necunoscut, nu îşi ascundea neştiinţa sub obişnuitele bâlbâieli ale meşterilor nepricepuţi, ci căuta fără sfială în cărţile lui – şi îndată îţi aducea răspuns.

Cum să nu te miri? Puntea era gata numai pe un sfert, iar el avea de pe acum în cap locul fiecărei babale, fiecărui tachet, fiecărei cavile care aveau să fie prinse deasupra ei – şi îl îndruma pe Haralamb: „Taie de ici, îndoaie, dă gaură, nituieşte! Haide, asta-i gata, alta la rând!”… Pinii lui Cristea Busuioc abia coborau pe Bistriţa, sau poate cel mult ajungeau la Siret – şi fierăria catargelor era gata, toată, de jos până sus!

Pe latura dinspre sud a barăcii, adică după colţul unde se termina şopronul cu bucătăria lui Ismail, răsărise, din a doua săptămână, un şopron mai mic. Sub el se afla acum fierăria lui Haralamb, înzestrată cu sculele împrumutate de la şantier: forja, nicovala, ciocanele şi baroasele, la care mai târziu se adăugase o menghină şi o maşină veche de dat găuri în fier.

Aici ostenea Haralamb din zori până la asfinţit, negru de funingine şi de cărbuni – uitând uneori până şi de ispita basmalelor colorate care tot dădeau târcoale prin stufăriş.

Iar fiindcă un fierar are neapărat trebuinţă de un ajutor, îl luase ucenic pe Mihu, singurul care nu se putea lăuda că ar cunoaşte vreun meşteşug, în afară de meşteritul fluierelor; dar cui îi ardea de fluiere acum?

În primele zile, ceilalţi se uitaseră cam chiorâş la el şi la dulăul lui. Oamenii de felul lor leagă greu un prieteşug, fiindcă ei nu înţeleg să-l lege azi, ca să-l dezlege mâine, cum se dezleagă un nod marinăresc sau o nojiţă de opinci.

Munceau laolaltă, stăteau la aceeaşi masă, dormeau sub acelaşi acoperiş, glumeau uneori, dar când era vorba să-şi împărtăşească vreun gând mai al lor, Gherasim se unea cu Ismail, cunoscuţi de mult, Ieremia cu Haralamb, vără-su – şi atât! Lui Anton Lupan încă se sfiau să-i spună fiecare păs, deşi îi îndeplineau poruncile cu sârg – încă se temeau să nu răsară din el un stăpân ca toţi stăpânii cunoscuţi până acum.

Mihu se ivise între ei la timpul când ei se mai cântăreau unul pe altul, pe furiş, cu acel cântar nevăzut care izbuteşte aşa de greu să măsoare greutatea sufletului omenesc. Ce mai venise, tocmai acum, să le tulbure măsurătorile, acest ciobănaş de la oi? Ba încă însoţit şi de un dulău, care să-i mârâie din te miri ce, să mănânce din mâncarea lor şi în schimb să nu le aducă decât purecii?

Negrilă însă se dovedi folositor mai curând decât ar fi putut el bănui. Încă din prima seară, după ce trecu pe la fiecare şi îi mirosi sfios, privindu-i pătrunzător, deşi ferit, după ce dădu târcoale barăcii şi şopronului lui Ismail, se duse sub chila corăbiei, unde-şi făcu culcuş între doi butuci. Un ceas mai târziu, moş Ifrim, care aprinsese luminile la far şi, după deprinderea luată în ultimul timp, venea la baracă să-şi bage nasul mofturos prin tingiri, fu întâmpinat cu furioase lătrături…

Până atunci, noaptea, oamenii stăteau de pază pe afară, cu schimbul, să nu vină vreun răufăcător. Din seara aceea, Negrilă luă pe seama lui grija de a le păzi avutul. Pas să se mai apropie cineva prin stufăriş, pas să mai treacă pe plajă vreun pescar întârziat prin târg, fără ca întreaga Sulina să nu fie trezită din somn de lătrăturile lui!

Cu Mihu, treaba nu merse tot aşa de uşor; băiatul era îndemânatic şi supus, dar oamenii, cărora le fusese ucenic pe rând, şi la raşchetat, şi la călăfătuit, şi la geluit scândurile punţii, deşi mulţumiţi de ascultarea lui, continuau să se uite la el chiorâş. Primul care începu să-i arate prieteşug fu Haralamb, la care ucenicea acum.

Băiatul învârtea la forjă, potrivea cărbunii, aducea apă de băut, îndeplinea tot felul de porunci, iar dacă meşterul său punea pe nicovală fierul înroşit, se repezea la baros şi-l mânuia cu atâta putere, încât răspândea în jur mii de scântei. La fiecare lovitură a barosului, Negrilă, care urmărea lucrul de lângă şopron, sărea în sus, lătrând, când vesel, când furios, fără să ştii ce-o fi în mintea lui. În clipele de răgaz, Mihu întorcea capul spre el şi-i făcea semne să stea liniştit, ca să nu se supere meşterul; atunci dulăul dădea din coadă, pesemne mândru că stăpânul său e atât de iscusit. Alteori, băiatul vedea în ochii lui o privire curioasă, de parc-ai fi zis că se miră şi e gata să se pună pe râs.

— Uite-l că râde de mine, nene Haralamb! zicea cu ciudă tânărul ucenic.

— Cum o să râdă un câine, măi băiete? Asta-i bună! Ce, el e om, să râdă cum râzi tu?

— Râde, zău, nu-l ştiu eu? Că doar nu-l cunosc de ieri de alaltăieri! Râde şi plânge la fel ca omul, după cum e vesel sau necăjit.

— Taci din gură, că astea le scorneşti tu! Şi chiar de-ar fi aşa, la ce să râdă, de tine? Ce-ai făcut?

— Râde fiindcă mă vede negru de cărbuni. Haralamb nu mai găsea cu cale să răspundă, ci ridica din umeri şi îşi vedea de fierul înroşit, dar din asemenea vorbe, care vădeau blândeţe şi suflet nevinovat de copil, începea să se simtă mai aproape de ucenicul lui.

— Vorbeşte ca oamenii, nu te răsti la el! îl mustra uneori pe Ieremia, când i se părea că acesta i-a dat cam aspru vreo poruncă lui Mihu.

— Ce, mă, eşti zăpăug? se mira vără-su. Unde-ai auzit tu că m-am răstit?

Într-adevăr, cu toată fiinţa lui deşirată şi ciolănoasă, Ieremia avea şi-o inimă bună, şi-un glas cum nu se poate mai blând. Dar lui Haralamb, acum i se părea că toţi îl zădărăsc pe bietul copil. Şi, pornind de la această părere a

lui, întâi Ieremia, apoi Ismail şi Gherasim îşi dădură silinţa să se poarte care de care mai blând cu Mihu, până ce, pe nebăgate de seamă, le deveni drag tuturora.

Cam aşa stăteau treburile la acest sfârşit de mai blând. Veniseră zilele calde, când peste stuf plutesc funigei aurii, când marea începe să aburească şi pescăruşii zboară mai sus.

Oamenii se sculau în zori, se spălau cu apă din mare, îmbucau la repezeală ceva, spre necazul lui Ismail, care nu auzea de la nimeni o vorbă de laudă pentru truda lui – şi apoi, goi până la brâu, se apucau de robotit. Roata forjei piuia sub şopron ca un gânsac fugărit, bubuia nicovala sub barosul lui Mihu, vuia ţărmul de ferăstraie, rindele şi ciocane, de strigăte şi chiuituri.

Abia cu un ceas înaintea prânzului îşi amintea bucătarul că trebuie să lase raşcheta, şpaclul sau dalta de călăfătuit, ca să se ducă la oalele lui. Adesea, pe scândura de tăiat ceapă se întâmpla să frământe un boţ de chit – uneori ciorba mirosea a cânepă fiartă iar mâncarea a ulei de in. Oamenii cam mormăiau – n-aveau decât să mormăie, degeaba le făcea alteori mâncare fără cusur, că ei tot nu ştiau să spună nimic mai mult decât: mulţumim, Ismail!

Seara, după ce se spăla de cărbuni, Haralamb tot mai păstrase năravul s-o ia razna prin stuf şi să nu se întoarcă decât a doua zi, dar se ducea mai rar decât la început. În celelalte seri rămânea cu ai săi, la taifas, pe nisipul călduţ, până ce se ridica luna sus. Uneori, când îi vedea tăcuţi, Mihu lua cavalul şi începea să picure încetişor din el sunete dulci, curate ca picăturile de rouă ale dimineţilor de april; marea murmura molcom la douăzeci de paşi şi oamenii, gânditori, călătoreau pe cine ştie ce căi, împovăraţi de sacul lor cu amintiri.

În unele seri, când îl lua la goană baba lui, moş Ifrim îşi făcea drum pe la ei cu clondirul de rachiu, se aşeza pe nisip, îşi aprindea luleaua, apoi, tot pufăind din lulea şi sugând din clondir, se apuca de sporovăit. Negrilă nu-l mai lătra, dar

când îl simţea că vine, îşi arăta colţii şi începea să mârâie, ferindu-se din calea lui; poate unde îl simţea străin, fiindcă altminteri bătrânul nu făcea nici un rău, nimănui.

În ultimul timp mai fuseseră tocmiţi şi alţi oameni la lucru, un bătrân velar cu ajutoarele lui, dar aceştia nu se vedeau pe aici; ei croiau şi coseau de zor pânzele corăbiei, într-o magazie din port. Aşa că, o bună parte din zi, de obicei după-amiaza, Anton Lupan şi-o petrecea cu ei. Seara, în drum spre ţărm trecea uneori şi pe la Căpitănie. Căpitanul portului se chinuia cumplit – îi fusese dat să îndure la bătrâneţe cazne pe care nu le putuse nici măcar bănui. Cu fesul dat pe ceafă, peste cei trei negi năduşiţi, cu fruntea cutată adânc, de-ai fi zis că adânciturile străbat prin ţeastă, până la creierul obosit, bietul om îşi plimba trompa pe paginile abecedarului şi buchisea, gâfâind:

— O-i, oi; b-o-i, boi!

De aici, Anton Lupan se întorcea la ai săi, schimba câteva vorbe cu ei, hotăra ce se va lucra a doua zi, apoi intra în baracă, unde se adâncea în cărţi sau în socoteli.

Cam astea se întâmplaseră, cam aşa decurgea viaţa lor, în seara când venise Cristea Busuioc cu pinii din munţi.

Întorcându-se din port, Anton Lupan fu mirat să vadă un străin dând târcoale corăbiei.

— El e omul de care ţi-am vorbit, domnule, îl lămuri Ieremia. Eu îi spusesem să lase pinii la Galaţi şi să ne dea de veste prin cineva, da' uite că ni i-a adus la nas!

Plutaşul stătea cu ochii în pământ şi îşi mângâia stângaci toporişca de la brâu. Ceilalţi se adunaseră în spatele lui, afară de Ismail, care robotea la bucătărie, silindu-se să pregătească o cină fără miros de cânepă şi de vopsele, în cinstea noului venit.

Acesta ridică privirea spre Anton Lupan, nu mai puţin sfios decât la început, dar de data asta, însufleţindu-se un pic, ca firul de busuioc pe care-l scapi de sub omături şi-l aduci la căldură, să înmiresmeze odaia de musafiri.

— Am auzit că plecaţi pe mări, domnule, zise arătându-şi pieptul voinic. Iacă, nu-ţi cer nici o plată pe lemnul adus – şi mă leg să-ţi fiu de folos şi cu ascultare la tot ce mi-i porunci, numai ia-mă şi pe mine, măcar până la Ţarigrad, că de mult aştept prilej pentru asemenea drum!

CAPITOLUL V.

Echipajul.

În aceeaşi seară, după cină, rămaseră în jurul mesei, la lumina felinarului agăţat de grindă, sus, şi ţinură sfat, îndelung. Ismail nu-şi mai încăpea în piele, atât era de fudul: plutaşul mâncase ca un căpcăun, iar la urmă spusese, ceea ce nu spusese niciunul până acum:

— Aşa mai zic şi eu! Mâncare ca asta cred că nu au nici boierii, decât la zile mari!

Dar ce-ar fi fost dacă bucătarul ar fi făcut vestita lui musaca? Şi dacă la urmă l-ar mai fi îndulcit şi cu sarai-glii puse la borcan în sirop de trandafir?

Anton Lupan stătea în capul mesei şi parcă zâmbea; un zâmbet mai mult lăuntric, de care puteai să-ţi dai seama numai dacă îl cunoşteai.

— Eşti bucuros că ne-a venit lemnul de catarg, domnule? îl întrebă Ieremia.

— Sunt bucuros, fireşte, dar mai mult mă bucur că avem încă un marinar!

— Şi ce marinar! O să iasă din el un cârmaci grozav! adăugă Gherasim, fără să-l slăbească din ochi pe plutaş.

Acesta se ruşină; i se părea că îl batjocoreau pentru isprava lui, că rupsese pluta tocmai când să ajungă la mal.

— Fiţi îndurători, zise cu capul plecat, şi-o să-mi dau silinţa să vă fiu pe plac, dar nu-mi găsiţi vină dacă n-am văzut marea decât abia azi!

— Liniştеşte-te, băiete! Noi tocmai că ne minunam de iscusinţa ta!

Cristea Busuioc ridică ochii spre Gherasim şi-l privi mirat:

— Adică nu râzi de mine?

— Auzi vorbă! N-ai înţeles că te lăudăm?

— Dar bagă de seamă să nu ne încurci! se auzi glasul lui Anton Lupan. Dacă vrei să mergi numai până la Ţarigrad, spune de pe acum, să ştim pe ce ne putem bizui.

— Păi dumneavoastră încotro plecaţi?

Era o întrebare căreia se cuvenea să-i dai numaidecât răspuns. Nu poţi să iei un om cu tine şi să-i spui: „Vino! Unde-o să ajungem om vedea mai târziu!”

Anton Lupan zăbovi un timp. Pe Gherasim, pe Ieremia şi pe Ismail îi lămurise oarecum. Acum, fiindcă tot trebuia să-l lămurească pe noul venit, era clipa nimerită să-i lămurească şi pe ei mai deplin – şi nu strica să audă şi Haralamb aceste lămuriri. Ştia că vărul lui Ieremia nu umblase pe mare în viaţa lui, dar, dacă l-ar fi înduplecat să pornească la drum alături de el, ar fi fost mai mulţumit de el, cu toată nepriceperea lui, decât de un marinar necunoscut, cine ştie cât de nărăvit, fiindcă, mai ales de când cu vapoarele, marinari cumsecade nu găseai oriunde şi oricând. Pe Haralamb, de bine de rău îl cunoştea, îi ştia cususurile, dar îl ştia şi îndemânatic, şi vrednic, şi isteţ – putea să iasă din el un marinar bun.

— Mihule! zise, după ce gândi repede cele de mai sus. Du-te în baracă şi vezi că pe masă sunt nişte hărţi făcute sul.

— Le ştiu, domnule; pe care s-o aduc?

Ia te uită! Ciobănaşul îşi băgase nasul prin hărţile lui! La drept vorbind, ar fi trebuit să-şi dea seama mai demult; uneori, când se întorcea seara din port, deşi orânduite frumos, îşi găsea hărţile parcă puse altfel, nu cum le lăsase la prânz. Întorcând ochii spre Mihu, pe chipul lui se ivi zâmbetul acela ascuns, şi aşa iar zăbovi un timp, privindu-l prelung.

— Adă-le pe toate; altfel ai să le încurci.

Băiatul se supuse, fără să mai zică nimic, dar când se întoarse părea mirat şi mâhnit de neîncrederea tui Anton Lupan.

Acesta alese o hartă mare care înfăţişa întregul Pământ şi o întinse pe masă, în faţa oamenilor. Ei se aplecară

deasupra, mai degrabă nedumeriţi decât curioşi. Vedeau prima oară o asemenea hartă, chiar cei care erau marinari vechi; alţii, ca Ieremia, Haralamb sau Cristea Busuioc, poate nu văzuseră nici măcar alta, mai puţin încâlcită, de pildă, harta judeţului lor.

— Iată, aici e întreg Pământul, cu continente, mări şi oceane – şi uite unde ne găsim noi! începu Anton Lupan, împungând cu vârful creionului un cerculeţ, în dreptul căruia se vedeau nişte litere de necitit, ca un şir de puricei. Vedeţi, continuă el, aici e Marea Neagră, iar la apus, bucata asta de pământ, în formă de gheată, e Ţara Românească; o credeaţi fără margini, dar ia uitaţi-vă ce mică e pe lângă restul Pământului!

Oamenii priveau harta şi ascultau minunându-se, fără însă ca nedumerirea să li se fi şters de pe chip. Ieremia îşi duse mâna la gură şi clătină din cap, gestul obişnuit al ţăranului pe care-l uimeşte ceva.

— Adevărat, domnule, că mare-i Pământul! Păi noi ce mai suntem pe lângă el? Nişte gândaci amărâţi!

— Uitaţi-vă, continuă Anton Lupan, arătând cu creionul, aceasta este Mediterana, pe lângă care Marea Neagră pare un lighean; iar Mediterana, la rândul ei, faţă de Oceanul Atlantic, ai zice că e cât un lăculeţ. Pe toate aceste mări şi oceane, care scaldă continentele, mişună mii şi mii de corăbii şi de vapoare, iar pe continente freamătă viaţa a milioane de oameni…

Ismail se săltă de la locul lui şi, aplecându-se deasupra hărţii, întrebă temător, ca şi când s-ar fi aşteptat să se ridice din apele mărilor o mână care să-l strângă de gât:

— Unde estem Stambul?

— Uite-l colea!

Ce poţi să vezi pe hartă? Un pătrăţel înnegrit… Bucătarul oftă şi tăcu.

— În clipa când aici, la Sulina, soarele a apus, reîncepu Anton Lupan, fără să fi înţeles oftatul lui, în cealaltă parte a Pământului, în Alaska, în Tahiti sau în Hawai se luminează

de ziuă. Când noi aici ne culcăm, trudiţi, să ne odihnim, în alte părţi oamenii îşi încep truda lor de fiecare zi. Viaţa freamătă necontenit pe Pământ, nu-i niciodată odihnă deplină – odihna deplină ar însemna ca Pământul să fi murit. Dacă te osteneşti să cuprinzi măcar cu mintea întinderea acestei lumi, înseamnă că nu mai eşti chiar aşa de mic în faţa ei, cum a spus Ieremia, aşa de amărât. Eu unul mi-am pus în gând să ajung la unul din capetele ei, unde a rămas până azi un loc necercetat de nici un călător.

— Adică să mergem chiar la capul Pământului, domnule? întrebă Cristea Busuioc, gâfâind.

Anton Lupan se uită la toţi, pe rând. Gherasim stătea cu coatele pe masă, privind neclintit harta, fără ca pe chipul lui ca de gheaţă să se poată citi vreun gând. Ieremia îşi luase mâna de la gură, dar îşi ţinea falca şi clipea din ochi, uitându-se pe furiş la ceilalţi. Ismail rămăsese posac încă de adineauri; ceea ce se vorbise pe urmă ai fi zis că nu-l mai privea. Pe chipul lui Mihu se ivise o lumină arzătoare, ochii îi sclipeau, vii, fără însă ca în ei să se fi stins mâhnirea de la început; era prea mărunt, prea nedestoinic pentru ceea ce se punea la cale aici! Cât îl priveşte pe Haralamb, el îşi trase căciula pe ochi, îşi băgă mâinile în sân şi se suci într-o parte, înstrăinându-se de vecinii săi, cu care pesemne socotea că nu are nimic de împărţit, în clipa când se pregăteau să plece la un asemenea drum.

— Fie şi capul Pământului, dacă vrei să-i zici aşa! răspunse Anton Lupan la întrebarea plutaşului. Dar să nu vă speriaţi, că ăsta nu-i un drum chiar aşa de greu de făcut. Iată, în loc să faci de douăzeci de ori drumul de-aici până la Pireu…

— O fi! zise Gherasim, cu chipul de nepătruns. Ceilalţi tăceau, parcă mai nedumeriţi ca la început. Chiar în ochii lui Cristea Busuioc, care atâta vreme visase să plece în lume, rupându-se de gura Siretului, unde se sfârşeşte drumul oricărui plutaş, se ivise acum o îndoială uşor de citit. Numai Mihu asculta, îmbujorat la chip, cu aceiaşi ochi vii, neclintiţi.

Anton Lupan se scarpină în cap, imitând fără voie gestul lui Gherasim. Era mai greu decât îşi închipuise, să le spună acestor oameni ceea ce ani de zile plănuise cu Pierre Vaillant şi alt şir de ani îşi spusese lui însuşi, în gând. Aveau să înţeleagă ei oare însemnătatea cercetării unui pământ încă necunoscut? Dar mai cu seamă aveau să înţeleagă cum se născuse acest plan în mintea lui? Să le vorbească despre călătoria lui Darwin, despre jurnalul bătrânului corsar, despre expediţia în care pierise Arnold Vaillant? Poate că, spunându-le acestea de pe acum, când ei încă nu-l cunoşteau bine, mai degrabă i-ar fi îngrozit.

— Vreau, continuă Anton Lupan, silindu-se să nu-şi piardă tonul hotărât, vreau să ajung acolo fiindcă n-au putut ajunge alţii, deşi s-au străduit. E un legământ făcut cu mine însumi, să nu las necercetat locul acela necunoscut.

— Şi la ce bun, domnule? întrebă Gherasim.

— La ce bun? Dacă primii navigatori care au pornit la drumuri mai lungi s-ar fi întrebat astfel, astăzi poate n-am fi avut nici măcar dovada că Pământul e rotund. Cei ce călătoresc sub îndemnuri necunoscute oricui, fac ca oamenii să ştie mai multe despre lumea lor – şi cu cât ştii mai multe, cu atât te poţi socoti mai stăpân peste ea. Apoi, asemenea călătorii ajută oamenilor să se apropie între ei, să rupă hotarele care-i despart, întâi hotarele judeţului unde s-au născut, apoi pe al ţării lor, al altor ţări, al continentelor, iar la urmă hotarele lumii întregi. Aşa, într-o zi, când lumea va avea drumuri bătute în toate părţile de călători, când nu va mai rămâne loc tainic nicăieri, Pământul nesfârşit întins în faţa noastră ne va înspăimânta mai puţin şi noi nu ne vom mai vedea atât de mici în faţa lui. E oare greu de înţeles ceea ce vă spun?

Nu răspunse niciunul; numai Mihu şopti: „nu!” – dar pe el nu-l băgau în seamă, nimeni nu-l auzi.

— Acum de ce taci, Ismaile? Te arătai mai voinicos la început!

Bucătarul ridică ochii lui galbeni, de câine obidit:

— Mergeam!

— Aşa e, domnule! se auzi şi glasul lui Gherasim. Suntem marinari, ne-am înţeles să te urmăm, o să mergem cu supunere oriunde vei dori! Eu unul te cunosc de mult, ştiu că n-o să ne duci decât pe drum bun.

— Bine; dar aş vrea ca mai înainte să înţelegeţi cu toţii ceea ce mi-am pus în gând.

— Ei, ce nu înţelegem azi, o să înţelegem mai târziu. Altceva s-a încâlcit în capul meu acum, după câte ne-ai spus: călătorii care au cutreierat lumea, cum ar fi Magellan, Columb şi mai ştiu eu care alţii, că doar am auzit şi eu de ei, au avut la îndemână mijloace îndestulătoare şi tot le-a venit greu. Noi, oare, cum o să ne descurcăm? Ai dumneata, sau îţi dă cineva atâţia bani ca să putem pleca la un drum aşa lung?

— Am, pentru început; în orice caz, destui ca să terminăm corabia şi să vă plătesc pentru ce-aţi muncit.

— Mai pe urmă cine plătim? întrebă Ismail neliniştit, pe drept cuvânt.

La kir Iani avusese şapte lire turceşti pe lună; Anton Lupan îi făgăduise zece – rămăsese cu el pentru alte pricini, nu pentru acest chilipir – dar şi banii îşi aveau rostul lor, nu se putea lipsi de ei, că doar cum să trăieşti, din vânt?

— Nu-ţi face griji, Ismaile. Tot eu am să vă plătesc, ba o să aveţi chiar parte la câştig.

— şi asta câştig de unde luam? stărui bucătarul, fără să se fi liniştit.

— De unde îl lua şi kir Iani.

— Caram marfa, Pireu, Stambul?

— Da, anul ăsta, până la vara viitoare, o să cărăm marfă, la Stambul, la Pireu, în Mediterana, pe unde om găsi muşterii.

— Şi mai pe urmă? stărui Ismail.

— La vara viitoare cred că o să avem strânşi destui bani ca să pornim la drum, dincolo de Gibraltar, spre Pernambuco, Rio de Janeiro, Buenos Aires… Pricepuşi? răspunse Anton Lupan, arătând pe hartă drumul presupus.

Ştia că una era s-o spună, şi alta s-o poată împlini; bănuia greutăţile care aveau să se ivească în cursul acestui drum atât de lung, simţea că pe deasupra aveau să mai fie altele, încă de nebănuit, dar nu se putea arăta şovăitor tocmai acum, când oamenii păreau aşa de îndoiţi.

Până la Gibraltar, bucătarul nu spuse nimic; numai când văzu creionul luând-o peste ocean, icni şi începu să îngâne repede, parcă năucit:

— Allah-Allah-hu!

— Iată unde trebuie să ajungem! continuă Anton Lupan, oprindu-se cu creionul la Capul Horn, colţul cel mai de miazăzi al Americii de Sud. Ei, Ismaile, mai ai ceva de zis?

— Caram marfa, câştigam puţin, răspunse bucătarul, după ce-şi reveni.

— Asta de unde ştii?

— Kir Iani am spus.

— Dar ce-ai fi vrut tu, să-ţi arate adevăratul lui câştig? Atunci i-aţi fi cerut să vă plătească mai mult.

Bucătarul nu părea liniştit nici acum: se tot foia, aruncând priviri piezişe spre oceanul care se întindea de la Gibraltar până la coastele Americii de Sud.

— Ştiu ce vrei să spui! continuă Anton Lupan, ca şi când ar fi înţeles gândul lui. E una să navighezi în ligheanul tău, pe la Pireu, pe la Stambul, şi alta să te avânţi până la capul Pământului. Ai să spui că aici nu vă pândeau primejdii prea mari, şi chiar dacă ar fi fost să se întâmple ceva, nu era greu să vă întoarceţi în porturile voastre, să găsiţi altă corabie şi alt căpitan. Ai dreptate, m-am gândit şi la asta. Îndată ce vom ajunge la Stambul, o să asigurăm corabia la o societate mare şi în contract o să vă pun, ca parte egală, pe fiecare din voi, încât, dacă ni s-o întâmpla vreo nenorocire, în orice parte a lumii am fi, o să primiţi atâţi bani ca să vă puteţi întoarce acasă şi să trăiţi un timp, fără griji.

— Asta bine am gândit! încuviinţă Ismail. Dar vream ştim…

Aici, Gherasim, care de câtva timp începuse să se uite la el cam chiorâş, nu se mai putu înfrâna şi izbucni:

— Ia ascultă, mă turcule, de când te-ai făcut tu aşa cusurgiu? Ei, fir-ai să fii! Ce, ai uitat câţi căpitani au tras de tine ca de-un catâr? Ai uitat câţi ghionţi ai mâncat de la ei? Ia să-mi spui tu mie, de câte ori te-au aruncat în brânci pe schelă şi te-ai pomenit în praful de pe chei, numai cu şalvarii şi cu turbanul din cap? Dar de căpitan Mehmet ai uitat, că tu mi-ai povestit cum te-a băgat la închisoare, fiindcă i-ai cerut dreptul tău pe un an?! S-a plâns la poliţie, domnule, că l-a ameninţat cu moartea – şi poliţia l-a crezut. Ce zici, Ismaile? Mi se pare că ai stat vreo două săptămâni închis! Şi-acum face nazuri, al dracului turc!

Gherasim mai bombăni ce mai bombăni, apoi se întoarse spre Anton Lupan, scărpinându-se în cap, şi îşi dezvălui şi el nedumerirea lui:

— Domnule, dar corabia noastră o să poată oare înfrunta un asemenea drum? Ţi-am spus că o cunosc şi ştiu că multă lume se minuna prin porturi când auzea ce furtuni am întâlnit. Vezi dumneata însă…

— Tu de ce nazurim? sări bucătarul, cu mare arţag.

— Linişteşte-te, că nu face nazuri! interveni Anton Lupan. Omul a întrebat… Gherasime, crezi cumva că Magellan sau Columb, de care mi-ai vorbit, au avut corăbii mai mari? Sau chiar să fi fost aşa, crezi că erau lucrate cu iscusinţa de azi? Ca să nu mai spun că noi întrebuinţăm acum pânze împărţite mai bine şi că, pe deasupra, folosim toate învăţămintele rămase de la navigatori în câteva sute de ani… Deci să nu ne îndoim de corabia noastră ci mai degrabă să ne întrebăm dacă noi vom fi vrednici de ea.

— Şi asta e de întrebat, încuviinţă Gherasim, înclinând din cap. Din toţi, numai dumneata, cu mine şi cu Ismail suntem marinari…

— Nu uita că şi Ieremia a umblat pe mări câţiva ani.

— N-am uitat, şi nu l-am uitat nici pe flăcăul ăsta, care a venit azi, că doar eu m-am minunat cel dintâi de îndrăzneala lui; ţi-am spus, o să fie un marinar bun. Dar

chiar aşa, suntem numai cinci; ne mai trebuiesc vreo trei oameni; de unde-i luăm?

— Nu-i nevoie să ne înghesuim atâţi; dacă am mai găsi încă unul, cred că ne-ar fi de ajuns, ca să avem la drum trei schimburi de câte doi… Ce zici, Haralamb, mergi şi tu?

Flăcăul se suci şi mai mult, închizându-se în pielea lui, ca un arici. Parcă de plecat pe mări îi ardea lui acum?

— D-apoi eu nu-s marinar. Le ce să vă-ncurc?

— N-ai să ne încurci de loc; dimpotrivă, ai să ne fii de folos. Marinăria se-nvaţă, nu-i aşa, Gherasime?

— Se-nvaţă, dar până să se-nveţe, ar însemna să ne trudim noi în locul lui.

— Iar nazurim? sări Ismail. Domnule, luam, învăţam Haralamb, facem marinar bun!

— Ei, Haralamb, nu răspunzi?

— Nu merg, domnule! Să nu fii supărat, dar eu am de gând să mă-nsor, să intru în rândul oamenilor.

Şi după ce zise acestea, flăcăul se posomorî şi se strânse mai mult în pielea lui de arici, ca să nu se mai lege nimeni de el.

— Vai de capul tău! îl batjocori Ieremia, pufnind. Ai să intri tu în rândul oamenilor când m-oi călugări eu! Parcă nu te ştiu?!

— Ce facem, Gherasime? zise Anton Lupan, un pic descumpănit de împotrivirea lui Haralamb, pe care se mira că nu-l câştigase de partea lui, în mai bine de nouă săptămâni. N-aş vrea să luăm aşa, orice om s-o găsi.

— Aici ar fi şi greu să-l găsim. Să vedem, domnule, să aşteptăm; zilele astea trebuie să vină Penelopa, că prea a zăbovit mult, şi cred că am să-l înduplec pe Marulis – barem pe ăsta îl ştiu, e om cinstit şi marinar bun. Kir Iani şi-o fi întregit echipajul între timp, aşa că n-o să mă împiedice inima să i-l fur.

Ismail se posomorî; îl rugase pe Marulis să-i aducă un borcan cu saraiglii adevărate, de la Stambul, dar uite că

Penelopa nu se mai întorcea, deşi de la plecarea ei trecuse mult timp.

— Kir Iani nu mai veneam! zise cobind. Am înecat pe drum…

— În sfârşit, până la plecare mai avem timp, O să aşteptăm! hotărî Anton Lupan, rotindu-şi privirea de la unul la altul, pe rând.

Ajungând la plutaş se opri; se vede că acesta era un om sfios şi tăcut; pusese o întrebare, căpătase răspuns, dar de atunci nu mai spusese nimic. La drept vorbind, se cam grăbiseră să-l numere printre ei, fiindcă o vorbă limpede nu ieşise încă din gura lui.

— Ia spune, omule, ce-ai hotărât? Vrei să mergi numai până la Ţarigrad? Ai grijă să nu ne încurci!

— Apoi, domnule, ce mi-e Ţarigradul, ce mi-e capul Pământului?! răspunse Cristea Busuioc, fâstâcit.

Oamenii se puseră pe râs, înveseliţi de copilăria acestui răspuns, pe cât de limpede, pe atât de deschis. Râdea până şi Ismail, uitându-şi necazul cu saraigliile aşteptate de la Stambul, ba chiar şi Haralamb, cu toată înfăţişarea lui de arici. Numai Mihu stătea tăcut în colţul lui, uitându-se la Anton Lupan cu ochii vii şi totdeodată mâhniţi. Întâlnindu-i privirea, acesta clipi:

— Ce-i, Mihule?

Băiatul mişcă din buze, fără să spună nimic; în schimb, ochii vorbeau destul – şi deodată, pe chipul lui Anton Lupan se ivi zâmbetul acela greu de văzut.

— Adică la tine de ce nu m-oi fi gândit? întrebă, scărpinându-se iarăşi în cap, ca Gherasim.

La drept vorbind, se gândea de la un timp, iar adineauri, când cu hărţile, gândul îi zăbovise asupra lui, destul de hotărât – numai că băiatul i se părea prea crud.

— Te pomeneşti că vrei să mergi şi tu!

— Ce să facem cu un copil? mormăi Gherasim. Anton Lupan continuă, ca şi când nu l-ar îi auzit:

— Ia spune, Mihule, nu te sfii!

— Aş merge, domnule! răspunse băiatul, cu obrajii arzând.

Apoi îşi lăsă capul în pământ şi adăugă mai încet, strecurându-şi pe sub gene privirea temătoare spre Gherasim:

— Numai să nu vă încurc… Eu n-am mai fost niciodată pe mare, nu sunt de loc priceput…

Şi deodată, cuprins de teama că ar putea să rămână singur pe ţărmul acesta pustiu, să se despartă de ceilalţi, şi mai cu seamă de Anton Lupan, care se purtase cu el aşa de înţelegător şi de blând, băiatul izbucni:

— Dar ia-mă, domnule, şi am să fac tot ce mi-oţi porunci! Zău, nene Gherasime, am să mă silesc zi şi noapte, mă jur să nu-ţi ies niciodată din cuvânt!

— La urma urmei, zise Anton Lupan, şovăind mai mult din pricina lui Gherasim, n-ar strica să-l luăm. Pe orice corabie e nevoie de un mus.

— Ce-i acela mus? întrebă Mihu, gâfâind.

— Un fel de ucenic-marinar.

— Apoi atunci, mai ales dacă-i vorba să fiu numai ucenic, ia-mă, domnule, şi-am să fiu ucenic bun!

— Ce zici, Gherasime?

— Ştiu eu?! Dacă dumneata socoteşti… Altminteri, ce să spun, băiatul e inimos, destoinic, voinic, doar îl ştiu. S-ar putea să iasă din el un marinar priceput…

Mihu asculta cu sufletul la gură. Urechile îi vâjâiau şi parcă totul se rotea în jurul lui. Numai ca prin vis îl auzi pe Anton Lupan zicând:

— Dar o să fie muncă grea, băiete, o să întâlnim furtuni şi alte primejdii, au să treacă ani până să venim înapoi… Aici glasul îi şovăi, apoi se auzi mai încet, dar parcă mai dârz:

— Dacă om mai veni!

Câteva clipe se lăsă tăcere adâncă; marinarul e învăţat cu primejdiile, iar gândul neîntoarcerii face parte din primele lui deprinderi; în tăcerea aceasta nu era spaimă, ci o îndârjire aspră, care le făcea chipurile reci şi neclintite, ca ale unor stane de piatră. Numai Ieremia aruncă o privire

piezişă spre vără-su, ca şi cum s-ar fi temut de mustrarea acestuia. Însă, cu toate că se ţinea deoparte, acum, chiar şi chipul lui Haralamb era neclintit şi aspru ca piatra.

— Merg, domnule! şopti Mihu.

În tăcerea clipei, şoapta suna ca o hotărâre, ca un legământ pe viaţă. Iar băiatul, ca şi când s-ar fi temut să nu-i fie judecată rău pripa cu care spusese o vorbă ca asta, adăugă şi lămurirea lui, pentru judecătorul aspru:

— Parcă dacă aş fi intrat la stăpân, ştiu eu când m-aş mai fi întors acasă?!

Alte câteva clipe se priviră în tăcere, unii pe alţii; chiar şi inima lui Haralamb părea tulburată. După aceea, Anton Lupan înclină din cap şi vorbi, schimbând glasul:

— Ieremie, mâine să te duci în port şi să faci rost de haine marinăreşti pentru Cristea Busuioc şi pentru băiatul ăsta!

Mihu se făcu roşu, apoi alb ca varul, şi iarăşi roşu, de-ai fi zis că obrazul lui e felinarul pe care moş Ifrim îl aprindea seara sus în turla farului.

— Dar Negrilă, domnule? întrebă, amărându-se iarăşi.

— Îl luăm şi pe el, de bună seamă! Dacă nu i-am dat lui Ieremia poruncă pentru dânsul, mi-am închipuit că n-ăi fi dorind să-ţi îmbrăcăm şi câinele marinăreşte!

Chiotul lui Mihu îl făcu pe Negrilă să tresară şi să se repeadă la el, cu priviri neliniştite şi întrebătoare. Apoi câinele şi stăpânul o luară la goană împrejurul barăcii, se rostogoliră pe nisipul umed, chiuitul se amestecă în întuneric cu scheunatul şi cu lătrăturile, într-o nestăvilită hârjoană. Când băiatul se întoarse la masă, jumulit şi lăţos ca zlătarii, urmat de dulăul care gâfâia cu limba scoasă, ceilalţi puneau la cale treburile de făcut în ziuă următoare; acum începea călăfătuitul punţii şi vopsitul bordajului. Bucătarul îşi freca mâinile, cu un zâmbet de mulţumire înfipt în mustaţa-i ţepoasă.

— De ce te bucuri aşa, Ismaile?

— Daca vopseam, pe urmă zgriam-pictam…

Firește, corabia trebuia să aibă scris numele, pe bordaj – la pupa și la prova – treabă pe care cine ar fi putut s-o facă mai bine decât bucătarul? Ismail se bucura de pe acum la gândul că o să-și arate meșteșugul, căruia, la Stambul, proprietarii de caice și barcazuri îi arătau multă prețuire. Se și vedea, cocoțat pe schelă, cu penelul într-o mână, în alta cu cutia de vopsele…

— N-o să fie nevoie, zise Anton Lupan – nepăsător, tâlharul! – fără să se gândească la dezamăgirea bucătarului.

Dar vorba asta pe Ismail parcă îl îmbrânci într-un cazan cu smoală.

— Nu zgriam? întrebă, clătinându-se.

Cum adică să nu scrii? Ce, o corabie poate să plece la drum fără nume?

— O să turnăm litere de bronz, la șantier, continuă căpitanul, cu o cruzime de care nu-și dădea seama.

— Turnam? făcu năucit bucătarul.

— Da; așa n-au să se mai șteargă, n-o să trebuiască să te ții tot timpul cu pensula pe lângă ele.

— Nu ștergeam?

— Și pe urmă, bronzul e mai frumos decât vopseaua!

— Mai frumoz?

Iată ceva ce nu putea să intre în mintea bucătarului; dar el nu găsi cu cale să arate vreo împotrivire, nu era lucrul lui, nu-i rămase decât să-și plece capul în pământ, cuprins de o grea tristeță… Ți se înecară corăbiile, Ismaile!

— Dar de chemat cum o să se cheme corabia noastră, domnule? întrebă Ieremia.

Bucătarul se uită la el, ca la unul venit de pe altă lume. Ce să mai vorbești de numele corăbiei, dacă ai de gând să-l torni în bronz, în loc să-l pictezi frumos, cu vopsele, galben și portocaliu împodobit pe margini cu verde?

Anton Lupan tăcea, cu gândul dus în depărtare; mai vorbise o dată de numele acesta cu Pierre Vaillant, la cheiul Galatei – trecuseră de atunci patru ani de zile.

— Cred că numele unei corăbii trebuie să cuprindă în el dorurile, năzuinţele echipajului, răspunse aproape cu aceleaşi vorbe pe care le rostise la vremea aceea. Dacă i-am tălmăci numele vechi, şi i-am spune Speranţa, socotesc că ar fi cel mai bine.

Oamenii ridicară din umeri; numele nu li se părea nici frumos, nici urât – şi-apoi, până nu se deprindeau cu el, nu le spunea nimic, după cum nu spune nimic numele noului-născut, decât poate părinţilor care l-au ales şi s-au gândit la el de cine ştie cât timp. După cum, atunci când i-am întâlnit prima oară, nu ne spuneau nimic numele lui Anton Lupan, lui Ieremia, Gherasim, Mihu, Cristea Busuioc sau Ismail. Dar într-o zi, numele corăbiei avea să. fie pentru ei cuprinzător şi viu, ca numele copilului care a crescut.

Tot aşa cum, în acea zi, numele oamenilor adunaţi aici vor fi pentru noi mai cuprinzătoare şi mai vii…

Priviţi-i de pe acum, căci în acea zi au să ne fie dragi, o să ne bucurăm de izbânzile lor şi-o să suferim când i-om vedea încolţiţi de primejdii sau nefericiţi. O să ni se pară uneori că seamănă între ei, că o vorbă spusă de unul ar fi putut fi spusă de vecinul lui; dar oamenii nu s-au adunat laolaltă ca să se întreacă în vorbe de duh, ci ca să mâne corabia pe mări, spre capătul lumii, prin grele încercări, înfruntând duşmani şi furtuni.

Uneori Ismail va rămâne ceasuri întregi sub punte, închis în bucătăria, lui; dacă nu] l vom vedea pe afară, să nu credem că a murit. Cristea Busuioc va tăcea zile în şir; să nu-l socotim nici prostănac, nici mut… Să nu ne aşteptăm ca fiecare să iasă în frunte, înfăţişându-se ca un erou: poleit, după tipic.

Dar când vom spune: „Speranţa a pornit la drum”, vom vedea nu numai corabia, tăind valurile cu toate pânzele sus, ci în mintea noastră vor răsări ei toţi, aliniaţi în rând, cu părul fluturând, privind spre orizont, mândri şi dârji, în sunetele marşului triumfal pe care etrava îl ridică în clipa

tuturor plecărilor, oricare ar fi primejdiile de înfruntat în drum.

Aşa se alcătui, echipajul Speranţei la sfârşitul acelei luni; mai lipsea, un om – pe Mihu nu te puteai bizui; era numai ucenic – iar ca să-l înduplece cineva, pe Haralamb nu fusese chip. Aşa ajunseră marinari Cristea Busuioc, plutaş de pe valea Bistriţei şi Ieremia, ţăran din sus de Buzău, aşa ajunse mus Mihu, cioban de pe la Câmpulung.

Dacă nu şi-ar fi cunoscut oamenii, în seara aceea, Anton Lupan, ar fi fost îngrijorat şi nemulţumit: în afară de tânărul mus, care zburda în jurul barăcii, parcă ieşit din minţi, ceilalţi, se duseră la culcare închişi în ei, cu capul în pământ, tăcuţi. Dar el nu vedea în asta şovăială sau descurajare, ci semnul marilor griji; căci erau oameni în toată firea, ştiau ce legământ au făcut, ce greutăţi şi ce primejdii îi aşteaptă în viitorul lor drum – nu se lăsau amăgiţi. Singurul cu adevărat mâhnit era bucătarul, şi pe drept cuvânt.

— Tu de ce-am tăcut? pufnea către Gherasim, neputând adormi. De ce n-am spus zgriam-pictam Ismail?

CAPITOLUL VI.

Paznicul farului.

În zilele următoare lucrul căpătă o însufleţire care te mira, dacă te gândeai ce posomorâţi erau oamenii când se duseseră la culcare după acel sfat. Dar iată-i că munceau de la ivirea zorilor până după apus, iar în tot acest timp ţărmul răsuna de strigăte şi chiuituri, deşi, dacă te-ai fi apropiat şi te-ai fi uitat în ochii fiecăruia, pe rând, ai fi văzut încă, la unii mai limpede, la alţii mai ferit, acelaşi semn de nelinişte şi nedumerire zbătându-li-se în priviri.

Dar venise luna iunie, ziua era mare, timpul părea că se statornicise blajin, şi ei, mânaţi de îndemnuri ascunse, munceau de dimineaţă până seara, cu sârg. În timp ce o parte din echipaj vopsea bordajul, mânuind pensulele grăbiţi, ceilalţi, împreună cu cei doi marangozi de la şantier, desăvârşeau înlăuntrurile corăbiei.

Acum, când treaba se apropia de sfârşit, acest interior, pornind de la provă, se înfăţişa iată în ce chip:

O încăpere destul de strâmtă, fiindcă pe corăbii locul trebuie bine chivernisit, alcătuia bucătăria lui Ismail. Ea avea la mijloc un spaţiu liber de un metru şi jumătate pe doi, ceea ce, dacă stai să te gândeşti, nu e prea puţin. Într-un bord erau dulapuri pentru crătiţi şi vase, iar în faţa lor maşina de gătit. În bordul celălalt se aflau alte dulapuri, încăpătoare, destinate restului de ustensile bucătăreşti, a căror listă fusese întocmită de Ismail, după ce se gândise îndelung la toate felurile de bucate pe care urma să le gătească pentru ghiauri; tot aici aveau să-şi găsească locul cutiile cu arome şi condimente, de care nu se poate lipsi niciodată un adevărat bucătar, fie c-ar fi el franţuz, fie c-ar fi turc. Spre prova, printr-o uşiţă strâmtă, puteai intra, numai pe jumătate, în acea mică încăpere numită cambuză, nelipsită pe nici un vas, în ea îngrămădindu-se proviziile, ca în cămara obişnuită a unui gospodar.

Deasupra acestei uşiţe era scara care ducea pe punte, prin tambuchiul de lângă cabestan. O altă uşă, asta însă făcută pe măsura unui om adevărat, răspundea în încăperea următoare, cabina echipajului, luminată de un spirai larg. La peretele din fund al acesteia erau câte două paturi suprapuse, iar între ele, un dulap mare, cu şase despărţituri, câte una pentru fiecare om din echipaj. În borduri se mai aflau încă două paturi şi deasupra lor, ca spaţiul să nu se piardă în van, se întindeau, pe toată lungimea cabinei, rafturi spaţioase, bune pentru orice întrebuinţare ai fi vrut să le dai. În sfârşit, la mijloc se vedea o masă, fixată în podea, cu două tăblii care se puteau lăsa în jos, îngăduind oamenilor să se mişte în voie prin cabină, chiar dacă ar fi fost toţi adunaţi laolaltă – ceea ce pe o corabie nu se poate întâmpla decât foarte rar.

Pereţii, tavanul şi mobila acestei cabine nu erau făcute din vreun lemn scump, ci din brad românesc, atât de cunoscut lui Cristea Busuioc, de altminteri ca şi celorlalţi; dar bine

netezit, chituit cu îngrijire şi apoi vopsit în alb, lemnul acesta ieftin dădea încăperii o înfăţişare luminoasă, care te îmbia. De nenumărate ori pe zi, oamenii îşi lăsau lucrul o clipă şi se duceau să-şi arunce ochii pe spirai în cabina lor, de care păreau mândri ca de un palat.

În spatele acestei cabine se afla magazia, căreia marinarii îi mei spun şi hambar, întocmai ca oamenii de la uscat. Ea se întindea cam nouă metri în lungime şi, ocupând pe corabie spaţiul cel mai larg, aşa cum se şi cuvenea, putea să primească zece vagoane de încărcătură, dacă era vorba de mărfuri cu volum mijlociu, adică nu din cele care trag prea uşor la cântar. Patru ţevi de grosimea unui par de gard, puse la depărtări egale, două într-un bord, două în celălalt, străbăteau magazia, de la punte până la santină – cum se numeşte spaţiul de sub podea – şi prin ele puteau să se introducă sonde, ca să se vadă dacă nu s-a adunat apă care să ameninţe mărfurile din hambar.

Gherasim şi Ismail socoteau că sondele acestea, neîntâlnite de ei pe nici un barcaz, ar fi o zadarnică bătaie de cap. Ei ştiau că în santină se adună apă şi că, din când în când, trebuie s-o pompezi afară, dacă ţi-e milă de căpitan. Altminteri, dacă ţi-a fost lene, sau ai uitat, ce te priveşte pe tine, că doar nu-i marfa ta?!

— Ţineţi seama că de data asta vă priveşte pe toţi în chip egal! îi lămuri Anton Lupan, amintindu-le hotărârea lui de a împărţi câştigul cu fiecare om din echipaj. Pe urmă, nu uitaţi că tot ar fi trebuit să punem în magazie nişte stâlpi, care să susţină puntea. M-am gândit să-i înlocuim cu aceste ţevi, ca pe vasele mai mari, şi astfel să facem două treburi deodată, cu aceiaşi bani.

— Asta bine am judecat! recunoscu Ismail, înclinând din cap.

Şi se întoarse repede la treabă, încântat de iscusinţa noului său căpitan. Puntea fusese călăfătuită şi acum, bucătarul cu Gherasim o smoleau, într-un ceaun, pus pe pirostrii la adăpost de vânt, jos sub bordaj, Mihu topea

smoala, ca un pui de drac care pregăteşte caznele păcătoşilor aruncaţi în iad. Aşa, fumegândă, cei doi o luau într-un fel de ibrice şi o turnau peste calafat, între scândurile punţii, cu o îndemânare care te uimea, de-ai fi zis că întind nişte şnururi negre, drepte, fără noduri – treabă obişnuită pentru orice marinar.

În acest timp marangozii potriveau blănile de brad ale bocaportului, care închide gura magaziei, o deschizătură în punte, lungă de trei metri şi lată de doi, destul de mare, ca la încărcatul mărfii să nu fie belea.

Lipită de hambar, spre pupa, se afla cabina căpitanului, cu două paturi la borduri, cu o masă mare la mijloc, cu felurite dulapuri şi rafturi, pentru haine şi cărţi, totul de brad vopsit alb, ca şi în cabina echipajului, şi luminat de asemenea printr-un spirai. În sfârşit, din uşă pornea scara care ducea pe punte, la cârmă, sfârşindu-se sub un tambuchi larg.

În cufărul său, Anton Lupan avea, pe lângă alte instrumente de navigaţie, o busolă din cele mai noi, cu roza vânturilor cât jumătatea roţii de car. O cumpărase la Pireu, de la comandantul unui bric italian, care fiind la ananghie, în urma jocului de cărţi cu nişte potlogari, ar fi fost în stare să vândă tot vasul numai să scape cu obrazul curat.

Busola fu pusă pe punte, la cârmă, într-un habitaclu de stejar, lucrat de mâna iscusită a lui Haralamb, care, terminând cu fierăria, redevenise tâmplar. De altfel şi roata cârmei, timona, cum se spune între marinari, ieşise tot din mâna sa, lucru frumos, lustruit, de ulm alb, numai că pentru cavile trebuise să ceară ajutorul unui strungar.

Tot el cioplea azi catargele, pe mal, ajutat de plutaş, după măsurile date cu mare grijă, ca întotdeauna, de Anton Lupan.

Cristea Busuioc mânuia barda şi cuţitoaia cu milă, ca şi când ar fi cioplit în inima sa, iar când îl vedea pe Haralamb desprinzând aşchii groase, nepăsător cu minunea aceea de pini drepţi şi înalţi, de-ai fi zis că are suflet sângeros, de casap, îşi băga mâna în barbă şi gemea, încruntat.

Apoi se sfârşi chinul, catargele erau gata, netezite, date cu ulei de în să nu poată crăpa, aveau puse crucetele, apoi feluritele inele, fiare şi întărituri care robeau pentru totdeauna ceea ce mai rămăsese din bieţii copaci… Se apucaseră de alte treburi, tăiau cabluri de oţel, le îndoiau la capete peste rodanţe de fier zincat, le matisau făcând ochiuri care să nu se desfacă, să nu se roadă ani şi ani – dar plutaşul, cu ochii la aşchiile rămase pe mal, tot mai ofta…

După cum e de înţeles, dacă ei ajunseseră să facă din aceste cabluri sarturile şi straiurile cu care se leagă catargele, ca vântul şi mişcările corăbiei să nu le rupă, sau să le îndoaie cumva, înseamnă că treaba nu mai avea mult până la cap. Se uscase de mult vopseau pe bordaj, vopsea cenuşie, după hotărârea lui Anton Lupan, ca să nu se murdărească la fietece pas, cum s-ar fi întâmplat dacă foloseau albastrul-azur, propus de Gherasim, sau portocaliul dorit de bucătar. Se terminase şi cu turnatul smoalei pe punte, peste calafat, se pusese cârma, busola – ancorele cu lanţurile lor grele se aflau de mult la locul destinat, pânzele se coseau de zor, în port, de către acel bătrân velar, catargele şi bompresul erau gata, iar sarturile şi straiurile, aşa cum am văzut, se desăvârşeau bucată cu bucată, după măsurile date de Anton Lupan. Totul făcut cu chibzuială, scris mai întâi pe hârtie ori trecut în plan, ca să nu te pomeneşti la urmă că lipseşte ceva, sau că altceva nu-i bine măsurat. Şi totuşi, mai rămăsese un lucru, la care nu se gândise nimeni – şi uitat ar fi rămas, dacă Ismail nu s-ar fi dovedit mai cu grijă decât toţi ceilalţi.

Într-o zi, pe la ora prânzului, văzând că bucătarul nu cheamă oamenii la masă, Anton Lupan îşi vârî nasul sub şopron şi, lângă oalele care fumegau, îl văzu pe Ismail adâncit într-o treabă de lemnar, alcătuind un fel de ladă ciudată, al cărei rost nu-l înţelegea.

— Ce faci cu lada asta, Ismaile? îl întrebă, mirat.

— Nu estem ladă! răspunse bucătarul, cu mâna pe ciocan.

— Dar atunci ce-i?

— La urmă vedeam!

Peste un ceas, când Anton Lupan reveni, nerăbdător, oamenii fiind înfometaţi, constată că lucrul lui Ismail, desăvârşit, nu era altceva decât un coteţ, adăpostul obişnuit al câinelui de pază, care poate fi văzut în curtea oricărui târgoveţ şi-n ograda oricărui ţăran; numai că bucătarul, în marele lui elan, îi făcuse şi uşă, cu balamale şi chiar cu zăvor, iar deasupra îi tăiase o ferăstruică rotundă, poate cu gândul să-i pună şi geam.

— Ce-i cu coteţul ăsta?

Ismail se ridică, îşi îndreptă spinarea, răsuflă uşurat şi în sfârşit răspunse printr-o întrebare, mândru c-o luase înaintea celorlalţi:

— Negrilă unde dormeam?

Anton Lupan se scărpină în cap, destul de încurcat, recunoscând în sinea lui că lăsase o lipsă serioasă în plan.

După prânz, bucătarul îşi sfârşi treaba, vopsind coteţul în portocaliul pe care nu-l putuse da pe bordaj, iar în faţă, deasupra uşii, scrise, cu verde, albastru, roşu şi galben, numele noului ei proprietar.

În timp ce mânuia penelul, încântat, se gândea că ar fi trebuit să mai adauge ceva, de pildă: „Bine am venit!” sau „Dormeam uşor!” dar acum era prea târziu: locul de deasupra uşii, lăsat prea mic, nu-i mai îngăduia.

A doua zi, coteţul fu urcat pe punte, la pupa, şi prins în buloane, ca să nu-l poată lua nici un val.

Aşa uită Ismail necazul cu literele de pe bordaj, turnate în bronz, în loc să le picteze el, cum s-ar fi cuvenit dacă ar fi avut de-a face cu un căpitan mai puţin ciudat. Noroc că Anton Lupan se oprise cu bronzul la bordaj; dacă ar fi încercat să pună acele litere spurcate şi pe coteţul lui Negrilă, pe care nici măcar nu-l avusese în plan, ieşea tămbălău de se auzea pân' la Galaţi…

Acestea se petreceau pe la jumătatea lunii iunie, când nu mai trebuiau multe zile ca totul să fie gata, şi corabia, dată la apă, să se desprindă de ţărm, înfruntând primul val. Dar

până atunci veniră două întâmplări, la care nimeni nu se aştepta. Prima, întâmplare cu haz, împlini bucuria lui Ismail, mulţumindu-l cu vârf şi-ndesat în pasiunea lui de zugrav; a doua, zguduitoare, avea să dezvăluie o taină grea, umplând de zbucium inimile tuturora, dar mai cu seamă pe a lui Anton Lupan.

Nu toate zilele sunt frumoase în iunie, cerul nu rămâne totdeauna limpede şi înalt, uneori îl acoperă nori grei, îl brăzdează fulgere în zig-zag, îl zguduie tunetul, făcându-l să fluture ca velele unei corăbii în uragan. Vântul se porneşte când cenuşiu, de la uscat, când vânăt, din larg; atunci, marea prinde să se umfle şi să freamăte, nisipul fâşâie şi foşneşte, biciuind frunza ţepoasă a pirului şi-a buruienilor de pe mal, totul se culcă la pământ şi se jeluie, neputând ţine piept năvălitorului blestemat. Vai de bieţii pescari pe care asemenea furtuni, iscate din senin, îi prinde în larg! Vai de marinarii ale căror corăbii sau barcazuri sunt şubrede, au pânzele slabe şi căpitani nu îndestuli de bravi!

Dar aceste furtuni, atât de înspăimântătoare pentru cei din larg, pricinuiesc adesea pagube chiar oamenilor de la uscat.

Într-o dimineaţă, după ce toată noaptea vântul zgâlţâise acoperişul, iar ploaia bătuse furioasă în geam, kir Aristide Panaiotis, stăpânul locantei din port, dacă nu l-aţi uitat, îşi găsi vechea lui firmă dată la pământ şi făcută praf.

Moş Ifrim, care îndată ce stinsese felinarele la far venise să-şi bea obişnuitul pahar de rachiu, în loc de ceai, îl găsi pe negustor tânguindu-se lângă tabla ruptă şi mototolită, de parcă şi-ar fi râs dracul de ea. Ploaia contenise, dar cerul era tare înnourat, ceea ce făcea încă mai jalnic acest nefericit ceas.

— Kir Aristide, zise paznicul farului, dă-mi o sticlă de rachiu şi te scap!

— Cum mă scapi?

— O dată ce-am spus, lasă pe mine, nu mai întreba! Dumneata îngrijeşte-te de o tablă nouă, trimite pe cineva la

şantier, peste canal. Mie dă-mi numai sticla şi de rest să nu ai habar!

În zăpăceala acelei clipe, kir Aristide uitase de Ismail, cu toate că mai acum o lună bucătarul încă îl îmbia să-i picteze o firmă nouă, demnă, precum spunea el, de heghemoniconul unui adevărat palicar. Moş Ifrim în schimb n-avea să-l uite, orice s-ar fi întâmplat, fiindcă abia deunăzi, într-o clipă de răgaz, Ismail îi făcuse chipul, cu vopsele, pe ditamai bucata de mucava. Ce, ca potlogarii aceia iviţi de puţină vreme prin bâlciuri, de le zice potigrafi, să te scoată mumie ştirbă şi să-ţi mai ia şi un franc? Chiar şi baba lui, cât era ea de afurisită, scuipa de deochi când îşi vedea moşneagul pus pe mucava, mândru ca un împărat, gras la faţă, roşu în obraz, să juri că-i flăcău de douăzeci de ani.

Iată dar cum se întâmplă că în dimineaţa aceea înnorată, paznicul farului, cu clondirul de rachiu în buzunar, se duse pe ţărm în solie la Ismail, meşterul zugrav. Când auzi ce bucurie îi hărăzise Allah, acesta lăsă totul baltă, îşi luă penelurile, cutia cu vopsele şi se duse, fără ca măcar să-şi ceară învoire de la Anton Lupan. Lasă că mare nevoie nici nu se mai simţea de el acum, când rămăseseră prea puţine treburi de terminat, pentru câţi inşi erau. Gherasim cu Haralamb întindeau troţele cârmei, iar ceilalţi potriveau cavaleţii sub bordaj, pregătind sania de lansare, căci venise şi momentul acesta, atât de mult aşteptat.

Ce bucurie, ce desfătare fu ziua aceea, cu toţi norii ei, pentru prea fericitul nostru bucătar! Ce de culori îmbinate ca în coada păunului cel mai înfoiat, ce de portocaliu, de galben, de roşu, de albastru, de verde, verdele maiestuos al pădurii şi firavul verde al firului de praz, ce litere îmbârligate, împodobite unele cu steluţe aurii, cum e cerul în noaptea de mai, altele cu flori sfioase, sau gânditoare, sau semeţe, ca în poienile învăluite de soare după ce mai întâi ploaia le-a spălat – şi ce mândru chip de palicar, cu obraz sângeriu ca hălcile de carne gata să le toci pentru musaca, şi ce mustăţi, ascuţite la vârf ca ardeiaşul iute, iar

la rădăcină groase ca ardeiul gras, şi ce giubea, ca foaia de lăptucă, şi ce tichie înzorzonată ca un coş cu zarzavat!

Furat de pictură, Ismail îşi uită până şi de îndatoririle lui de bucătar; în ziua aceea, oamenii rămaseră nemâncaţi. Dar chiar să fi avut cine să le gătească, ei tot n-ar fi mâncat; fiindcă până la timpul prânzului se întâmplă altceva.

După plecarea lui Ismail, fiecare îşi văzu de treabă, gândind ca până seara să mântuie totul, lăsând pe a doua zi numai lucrurile mărunte, adunarea sculelor, materialelor rămase şi desăvârşirea saniei, pregătind corabia pentru lansaj.

Moş Ifrim se învârti ce se învârti pe lângă oamenii care lucrau jos, mai trase o gură de rachiu, apoi, neavând ce face, puse piciorul pe scară şi se urcă pe punte, la cârmaci. Anton Lupan se afla în baracă şi, ajutat de Mihu, încheia socotelile lucrului terminat. De când îşi dăduse seama că tânărul său mus îi umbla prin hărţi şi prin celelalte hârtii, îl luase la descusut şi astfel descoperise că băiatul acesta, venit de la oi, cu toată puţina lui ştiinţă de carte, desprindea cu mare uşurinţă înţelesul cuvântului tipărit, iar cifrele, cu deosebire, păreau că nu înfăţişează nici o greutate pentru mintea lui. De atunci înainte, când avea prilejul, îl lua prin preajma sa, îi dădea cărţi să citească, îl punea să facă socoteli şi îl lămurea dacă îl vedea încurcat. Fără îndoială, ciobănaşul avea în cap o zestre neobişnuită, greu de găsit chiar la tineri mai învăţaţi, ceea ce îl umplea de uimire pe Anton Lupan. În curând, Mihu avea să-i fie de un ajutor la care nu se aşteptase în ziua când se hotărâse să-l ia în echipaj.

Acum se uita la el cum scria, stângaci, cifrele pe care i le dicta; mâna lui nu era deprinsă cu plaivazul, îl mişca greoi, încruntat, dar când trecea la adunare, chipul i se însenina, ochii îi alunecau ca argintul viu pe coloane, scoţând socoteala dintr-o răsuflare, ca şi când ar fi avut maşină de calculat în cap.

În schimb, pe măsură ce chipul băiatului căpăta mai multă seninătate, fruntea lui Anton Lupan se încrunta. Reparaţia şi înzestrarea corăbiei îl costase de trei ori mai mult decât plătiseră pe ea acum cinci ani. Afară de banii datoraţi oamenilor, pe care îi ţinea puşi deoparte, abia dacă mai avea atât ca să poată duce treaba până la sfârşit, să nu rămână pe mal, încurcat. Dacă nu găsea numaidecât marfă cu care să poată pleca, îl pândea primejdia de a rămâne fără echipaj, căci doar nu le putea cere oamenilor să lâncezească în port, nemâncaţi. Pe bună dreptate se arătase Ismail atât de îngrijorat săptămânile trecute, când venise vorba de bani.

Afară, în icneala topoarelor, în hârşâitul ferăstrăului şi-n bocănelile de ciocan, se auzea glasul lui moş Ifrim, zgândărindu-l pe cârmaci:

— Ia, măi creştine, de colea şi trage-i un gât, că-i rachiu bun, hai!

Jos, Haralamb se opintea în pana cârmei, iar pe punte, Gherasim trăgea de timonă, încercând troţele, să vază dacă nu-s largi.

— Zi, nu vrei să bei, te ţii mândru, parcă n-aş şti eu ce beţivani zac în voi, alde ăştia, de se cheamă că sunteţi marinari! bombănea paznicul farului, aşezat pe bocaport. Cu capul cam afumat.

Clondirul gâlgâi de câteva ori, apoi glasul bătrânului se auzi iar:

— Da' furtuna de astă-noapte, ai simţit-o?

— Am simţit-o, că doar nu eram mort!

— Ehe, furtună, ce credeai! Grecului i-a dat firma jos, mie era să-mi stingă felinarele la far! Ai auzit cum mugea marea? Taman ca atunci când v-a aruncat la mal.

Gherasim întoarse capul şi-l privi mirat.

— Moşule, du-te de te culcă! Nu vezi că vorbeşti în dodii?

Moş Ifrim clipi, scutură din cap, apoi începu să râdă prosteşte, râsul omului beat:

— Aşa-i, că nu eraţi voi, erau alţii… Ăia, ehe! Păi dacă aţi fi fost voi, ce, mai umblaţi slobozi azi?

Adâncit în gândurile lui, Anton Lupan auzea acest glas – şi fără să urmărească înţelesul vorbelor, care aminteau nenorocirea petrecută aici acum atâţi ani, simţea în suflet o tulburare ciudată, fiindcă pricina ei nu i se lămurea. Pe la fereastra barăcii treceau fantome cenuşii, umbrele norilor care se fugăreau pe cer, când mai strânşi, când mai destrămaţi. Iar pe puntea corăbiei glasul tărăgănat al moşneagului nu contenea:

— Iacă aşa veneau norii şi-atunci: îi vedeai numai când scăpăra fulgerul, altminteri ce să vezi? cer, mare – tot un drac!

— Du-te, moşule, că te bate baba cu doniţa-n cap! Paznicul farului mai trase un gât de rachiu, apoi se uită la Gherasim, clipind – şi deodată rămase ţeapăn, cu mâinile încleştate pe clondir, cu ochii înspăimântaţi.

— Lasă pistolu' jos! răcni, trăgându-se înapoi, pe bocaport, cu o mişcare de groază, al cărei loc de plecare nu-l puteai bănui.

Negrilă începu să latre cu furie, învârtindu-se în jurul corăbiei, să fi zis că-i turbat. Anton Lupan ieşise în uşa barăcii, cu carnetul de socoteli în mâini, chemat de o nelinişte ciudată şi se uita la moş Ifrim, nedumerit.

— Măi băieţi! strigă Gherasim, aplecându-se peste parapet. Veniţi careva şi luaţi-l de aici; şi-a băut minţile, mi-e să nu-l apuce boala copiilor.

Bătrânul însă îşi revenise din spaima aceea de neînţeles şi rânjea ca prostul, arătându-şi dinţii ştirbi.

— Aşa-i, că nu eraţi voi! zise, după ce mai trase un gât de rachiu. Ăia, ehe!

Apoi se uită stăruitor la Gherasim:

— Da' să ştii că tu semeni cu celălalt!

— Care celălalt?

— Ei, care! Cârmaciul!

Moş Ifrim îşi recăpătase glasul flecar şi tărăgănat de la început, înecat în rachiu.

— Cârmaciul! continuă, trăgându-se înapoi la locul vechi şi pregătindu-se să sugă din clondir. Era tot aşa de vânjos ca tine, numai că mi s-a părut mai scund. Da, mai scund, hotărât. Şi-avea o tăietură ici, în obraz…

Anton Lupan scăpă carnetul din mâini.

— O tăietură în obraz? bâigui Gherasim, uitându-se la paznicul farului, năuc.

Se întâmpla ceva de neînţeles, întreba una, şi altă întrebare se zbuciuma în capul lui, fără s-o simtă lămurit, îl văzu pe moş Ifrim pipăindu-şi un obraz, apoi pe celălalt şi gândindu-se, nehotărât.

— Da, o tăietură în obrazul stâng! răspunse bătrânul, clipind.

Şi iarăşi trase un gât de rachiu. Gherasim făcu un pas înainte:

— Nu-l chema Sotir?

Dar nici aceasta nu era întrebarea nelămurită care mocnea în capul lui.

— Ba da! Aşa l-a strigat franţuzul – era un franţuz înalt, bălai…

Anton Lupan se năpusti înainte, răscolind nisipul ud, se agăţă de scară şi din două sărituri fu sus. În clipa aceea, Gherasim se prăvălea peste bătrân, cu mâna în beregata lui, răcnind:

— Dar tu de unde ştii?

Iată adevărata întrebare, care se arăta limpede, în sfârşit:

— De unde ştii tu, câine bătrân?

Aşa se dezvălui taina lui moş Ifrim, pe care nimeni n-ar fi putut-o bănui. Erau de patru luni în preajma lui, îl întâlneau mai în fiecare zi, îl ospătau din când în când, îl căinau când îl vedeau bătut, e drept că îl simţeau şiret uneori, alteori cârcotaş şi hapsân, dar încolo părea un biet moşneag nevolnic, care nu făcea nici bine nici rău nimănui. Printre oamenii din port şi din târg trecea de asemenea drept suflet

cinstit, cu frica lui Dumnezeu şi a babei lui, numai o leacă flecar şi beţiv… Acum beţia şi flecăreala făcuseră să se arate adevăratul lui chip.

E uşor de înţeles ce tulburare stârni întâmplarea aceasta în sufletul lui Anton Lupan. Dar nici Gherasim nu era tulburat mai puţin; Sotir, cârmaciul de pe L'Esperance, despre a cărui întâlnire cu piraţii afla abia acum, ii fusese prieten bun.

— Mi-era la fel de drag ca Panait, frate-miu, domnule, dar nu ştiam pe unde-o mai fi, îi pierdusem urma demult; când eşti marinar se întâmplă să nu-ţi mai întâlneşti prietenii ani în şir; credeam că s-o fi îmbarcat pe vreun vapor şi-o fi plecat spre Americi… Spune ce s-a-ntâmplat cu el, tâlharule! Altfel te sugrum!

Anton Lupan se repezi şi numai cu greu îl scăpă pe moşneag din mâinile lui.

— O să ne spună el tot, Gherasime, nu te grăbi! Acum lasă-l să răsufle, că l-ai înăbuşit.

Gherasim se aşează pe bocaport, încă tremurând, străduindu-se să-şi stăpânească mânia şi furia pe care şi ie simţea în suflet, clocotind.

În timp ce el se frământa astfel, ţinându-şi capul în mâini, bătrânul, pe care-l credeau aproape neînsufleţit, deschise un ochi, se uită la cioburile rămase din clondir, pândi o clipă cu ochiul celălalt, străbătut de vinişoare sângerii – apoi, deodată, zvâcni de jos ca o lăcustă pe mirişte şi se aruncă peste parapet, de la cinci metri înălţime, să crezi că rămâne înţepenit în nisip. Dar în clipa următoare îl văzură ridicându-se şi tulind-o spre stufăriş, cu umerii aduşi, lipit de pământ, ca un şoarece de câmp, de parcă l-ar fi avut pe dracul în trup. Hotărât că nimeni nu l-ar mai fi ajuns, dacă Negrilă nu s-ar fi repezit pe urmele lui, nu i-ar fi sărit în spinare şi nu l-ar fi trântit la pământ.

Bătrânul tăgădui un timp, făcându-l pe Gherasim să-l zgâlţâie, ieşit din minţi, apucându-l când de piept, când de gât şi buşindu-i capul în nisip.

— Spune, că te ucid!

În sfârşit, paznicul farului văzu că nu mai avea putinţă de scăpare şi mărturisi. Tâlhărise cu ai lui Spânu zece ani împliniţi, dar cică fusese numai gazda lor, îi pitea cu unele prilejuri, alteori le ducea mâncare, prin stufăriş, şi căra din lucrurile prădate la Galaţi, unde le vindea negustorilor, prin târg.

— Altceva nimic, oameni buni, iacă îmi fac cruce şi mă jur! Nu mă duceam cu ei, n-am prădat, n-am ucis!

— Minţi! Atunci de unde ştii cum s-a întâmplat, dacă nu erai de faţă, câine bătrân? De unde-l ştii pe Sotir?

Şi iarăşi se încleştă Gherasim în grumazul bătrânului, până ce acesta îşi dădu ochii peste cap, iar pe gură începură să-i curgă bale sângerii. Zadarnic se lupta Anton Lupan, cu ceilalţi, să i-l scoată din mâini.

Gemând, horcăind, în cuvinte fără şir, moş Ifrim spuse totul, reamintind întâmplarea de atunci, pe care Anton Lupan o ştia tot de la el, însă în alt chip. Mărturisi că pe cârmaci îl înjunghiase el, cu mâna lui, vârându-i iataganul în piept, în vreme ce Spânu îl încolţea pe la spate apucându-l de mâini. La lumina fulgerului îl văzuse pe bietul Sotir, cu chipul acela brăzdat de o tăietură în obrazul stâng, chip care şi-acum îl mai chinuia în vis, îl văzuse prăbuşindu-se lângă cârmă, încercând să ia pistolul de jos şi să mai tragă o dată, înainte de a se da răpus… Aşa pieriseră toţi, luaţi fără veste, loviţi pe întuneric, fără să ştie de unde şi cum. Zadarnic trăgeau cu pistoalele, cu puştile – nu vedeau pe nimeni, căci piraţii se târau pe brânci, pe lângă parapet, pe după catarge, ştiau dinainte ce aveau de făcut.

Restul, Anton Lupan şi-l amintea din ceea ce bătrânul îi povestise mai demult; totdeauna se întâmpla la fel când piraţii prădau o corabie aruncată pe ţărm: nimeni nu le venea în ajutor nefericiţilor, lumea din târg stătea ascunsă, cu frica-n sân; abia a doua zi, când piraţii erau fugiţi de mult, ascunşi pe la locurile lor, în stufărişul încâlcit, se apropia câte un om mai milostiv şi, înainte de a lua şi el

ceea ce mai găsea bun, îngropa leşurile în nisip. Poate în multe locuri, pe acest ţărm urgisit, zăceau oasele marinarilor străini, fără cruce, fără semn de mormânt, căci nimeni nu le ştia nici numele, nici dumnezeul căruia se închinaseră înainte de a muri.

— Pe franţuzul de care spuneai, cine l-a ucis? întrebă, gâtuit.

Paznicul farului îşi dădu ochii peste cap şi horcăi, adânc.

— Vorbeşte, ucigaşule, că nu te las viu! urlă Gherasim.

— Nu ştiu… Când a căzut cârmaciul…

Povestea cu vorbe pe care abia le puteai desluşi. Când căzuse Sotir, bătrânul auzise un glas, venit parcă de sus, strigându-l pe cârmaci şi spunându-i ceva, în grai necunoscut. „Pe catarg, după franţuz!” răcnea Spânu; el îi înţelegea vorbele, cunoştea orice grai străin. Atunci venise alt fulger şi, întorcând capul, moş Ifrim îl văzuse pe acel franţuz căţărat la jumătatea catargului – era numai în cămaşă, bălai, înalt şi slăbuţ, dar năpraznic de învrăjbit, trăgând la nimereală cu pistolul şi căţărându-se mereu, tot mai sus – să nu se lase învins.

Anton Lupan nu îşi mai simţea pumnii, atât îl ţinea de strâns, cu unghiile înfipte în carne, adânc.

— Spune mai departe! scrâşni.

Paznicul farului se uită la el cu un ochi înroşit, icni de câteva ori, pe urmă deschise gura plină de bale sângerii.

— Atunci…

Dar alt cuvânt nu mai putu rosti – închise ochii, sughiţă adânc, picioarele i se chirciră şi rămase aşa ţeapăn pe nisip, parcă neînsufleţit.

— Spune mai departe! şuieră Anton Lupan, aplecându-se asupra lui, pradă unui zbucium pe care nu şi-l putea stăpâni.

Mai era de rostit un cuvânt, ca întunericul în care se pierduse Pierre Vaillant să se limpezească în sfârşit, după atâţia ani, să se dezvăluie pe deplin taina dispariţiei lui.

Zadarnic însă; bătrânul rămase înţepenit şi mut, cu gura strâmbă, lăsând să se prelingă bale sângerii. Gherasim se mai năpusti o dată asupra lui, dar oamenii îi opriră:

— Lasă-l, că l-ai răpus! După ce şi-o veni în fire, l-om mai iscodi!

Se făcu însă aşa fel, că sfârşitul nu mai putu fi aflat din gura lui.

— Mihule! porunci Anton Lupan. Du-te şi caută-i pe căpitanul portului şi pe poliţai: să vină aici, numaidecât!

Băiatul plecă fuga, urmat de Negrilă, iar oamenii se aşezară posomorâţi pe nisip; nu-i mai ardea nimănui să se întoarcă la lucrul părăsit.

Câteva clipe mai târziu, bătrânul ucigaş deschise ochii, ferit, îşi trase uşor, pe nesimţite, ţurloaiele sub trup – şi cu aceeaşi zvâcnitură de lăcustă sări în picioare ca s-o zbughească şi să se piardă în stuf. Fusese atât de neaşteptată această săritură, după ce până atunci zăcuse ţeapăn, parcă sfârşit, încât rămaseră cu toţii năuci, privind neputincioşi în urma lui. Când se dezmeticiră şi se năpustiră în stufăriş, bătrânul nu mai era de găsit.

Îl căutară cât ţinu acea zi, răscoliră pădurea de stuf, se împotmoliră în smârcuri, străbătură încâlcita urzeală de gârle şi canaluri, intrând în apa putrezită până la brâu, până la gât… Ziua întreagă răsunară în păpuriş lătrăturile câinelui şi strigătele, înjurăturile oamenilor care nu voiau să se dea bătuţi – dar până seara nu găsiră nimic. Nimeni, niciodată n-avea să mai ştie de soarta bătrânului ucigaş… Şi dacă dură o vreme, undeva, în vreun sat de pescari din Deltă avea să se pripăşească vreun bătrân prăpădit, cu părul alb ca floarea coliliei, cu umerii aduşi, să-l crezi nevolnic şi năpăstuit, nimeni n-avea să ştie de unde venea şi care era numele lui. Sau dacă peştii aveau să roadă din vreun stârv prins în răgălii, sau dacă gârlele aveau să ducă în mare şi marea să arunce pe ţărm un hoit putrezit, nimeni n-avea să poată răspunde dacă era hoitul acelui nemernic Ifrim…

În seara aceea Gherasim, împotriva cumpătării lui, se duse în port, la locanta grecului, şi bău pe nerăsuflate o sticlă întreagă cu rachiu. Ismail mântuia de zugrăvit firma nouă şi se arăta tare fudul, fără să ştie nimic din frământarea tovarăşilor săi, pe care-i lăsase singuri la un moment atât de nepotrivit…

— Fir-ai tu să fii cu Coranul tău! îl înjură cârmaciul.

Ba chiar îl înjură mai urât – deşi; la drept vorbind; bietul Ismail era nevinovat ca un prunc.

Gherasim se întoarse la baracă negru la chip, fără să se ştie dacă-i beat sau doar posomorât – şi toată noaptea se zvârcoli în hamacul lui, gemând.

Aşa se zvârcolea, în suflet, şi Anton Lupan, cu mâinile sub cap, cu ochii deschişi în întunericul adânc. „Dar dacă n-a murit?” se întreba, pradă unui zbucium care avea să-l stăpânească iar zile în şir. Da, ar fi fost cu putinţă ca Pierre Vaillant să fi scăpat atunci şi astăzi să rătăcească pe cine ştie unde, fără să se poată afla de soarta lui; din întâmplări ca aceea de atunci, oamenii ies uneori cu mintea împrăştiată, cu memoria răvăşită în vânt, trăiesc şi nu ştiu, nici cine sunt, nici de unde vin… S-ar fi putut să fie aşa, s-ar fi putut să fie în alt chip – zbuciumul lui Anton Lupan pornea, de la întunericul de nepătruns care acoperea acea fărâmă de nădejde, înfiripată pe mărturia bătrânului, nelimpede şi nedusă până la sfârşit…

O dată cu căderea serii, lumina nu se mai aprinse la far; se mai întâmpla astfel uneori, în acel timp. Cerul nu s-a limpezise până la asfinţit, norii vineţi ameninţau ţărmul cenuşiu. Dincolo de canal, bătrâna rămase lângă apă, până târziu, cu doniţa în mâini – sau poate rămase aşa până a doua zi, căci lumina dimineţii, o găsi în, acelaşi loc, nemişcată ca un stâlp, cu solzul de peşte din ochi lucind în razele soarelui răsărit de curând.

Şi tot aşa rămase ea până înspre prânz, când veni alt om, trimis să ia paza farului în locul celui fugit. Atunci bătrâna îşi adună boarfele într-o boccea, se urcă în barcă şi vâsli

ţeapănă, până la malul cestălalt, mişcând numai din mâini. Aici trase barca pe pământ, o întoarse cu fundul în sus, buşi în ea cu un pietroi, până o făcu zob, ca să nu rămână de folos vreunui creştin, şi la urmă o împinse în apă, să se ducă pe mare şi valurile să desăvârşească stricăciunea ei. Iar ea, cu bocceaua la spinare, cu doniţele în mâini, o luă de-a lungul canalului, până ajunse în port, unde se aşeză în ţărână, aşteptând vaporul, fără să audă o vorbă de la nimeni, fără să spună o vorbă nimănui. Şi aşa, mută şi parcă fără suflet omenesc în trup, cu solzul de peşte din ochi lucind, seara, vaporul o luă s-o ducă la urma ei, cine ştie unde, pe apele Dunării, în sus...

Câteva zile mai târziu, timp scurs sub apăsarea acestei întâmplări, care n-avea să se uite curând, Speranţa se legăna pe valuri, la câteva sute de paşi de ţărm. Un remorcher, cu al cărui căpitan Anton Lupan se înţelesese din ajun, venise în zorii zile şi, întinzând până la mal un cablu lung, o trăsese uşor cu sania ei pe nisip, ducând-o în larg, la adânc.

Ar fi fost prilej de sărbătoare, ca totdeauna când se dă la apă un vas nou, sau măcar înnoit, dar Anton Lupan era încă prea tulburat, ca înveselirea să nu i se pară o profanare a amarelor lui amintiri; oamenii, care acum cunoşteau cu toţii pricina amănunţită a mâhnirii lui, desigur că gândeau la fel şi îl înconjurau tăcuţi. Speranţa alunecase pe ţărm într-o linişte solemnă, fără strigăte şi chiuituri, dar poate că aşa, pentru fiecare dintre ei, clipa aceasta preţuia mai mult, avea să li se întipărească în suflet şi mai profund.

Acum, Speranţa, cu catargele întinse pe punte, gata să fie ridicate la locul lor, se îndrepta spre port, trasă de remorcherul al cărui fum înnegrea cerul senin. „Grozavă maşină!” se gândea Gherasim, cu pumnii pe cavilele cârmei. Într-un ceas făcuse ceea ce douăzeci de oameni, opintindu-se din greu în manele, învârtind argaţii, n-ar fi făcut într-o zi. Grozavă, dar prea huruia şi scotea fum mult!

Ismail stătea la prova, lângă ancoră, gata să dea drumul lanţului, dacă ar fi fost să se întâmple cine ştie ce bocluc. Şi el se minuna de puterea maşinii, zicând, în sinea lui: „Aferim!”

Ceilalţi, cu pantalonii sumeşi până la genunchi, trăgeau sania la mal, cu ochii după corabia care plutea lin. Negrilă se zbenguia printre ei, strănutând, uitându-se mirat şi chiorâş în jur, ori de câte ori valurile se spărgeau în preajma lui, aruncându-i în nări stropii săraţi-amărui. Numai Mihu rămăsese pe ţărm, cam abătut şi înfricoşat oarecum; de data asta simţea o teamă nelimpede în faţa mării fără sfârşit, pe care avea să se avânte în curând, neavând putinţa de a se mai răzgândi; şi, ceea ce era mai rău, nu-şi putea destăinui teama nimănui, fiindcă atunci degeaba s-ar mai fi chemat că este el mus!

Două căruţe se iviră la far, ieşind de pe drumul pierdut în stufăriş: Haralamb le tocmise de cu seară, să ridice calabalâcul oamenilor şi tot ceea ce nu fusese urcat pe bord. Marangozii de la şantier desfăceau baraca, smulgând scândurile, la rând; cuiele ruginite ţipau prelung, de parcă simţeau durerea acestui sfârşit; nimic nu se dărâmă fără durere şi fără ţipăt – ţipăt de om, ţipăt de cui – din zbuciumul îndurat azi iese bucuria zilei de mâine: se desfăcea baraca, de care oamenii erau legaţi cu atâtea amintiri, dar Speranţa pleca la drum!

— Cu sania am mântuit, domnule, zise Ieremia, apropiindu-se de Anton Lupan. Ce mai avem de făcut?

— Tu rămâi aici, până se încarcă tot. Pe Haralamb şi pe Busuioc trimite-i după mine, în port. Căruţele au să mai vină o dată, să ia lemnăria, că e păcat s-o lăsăm aşa, în nisip.

— Şi ce-o să facem cu ea?

— O s-o ducem la Stambul sau la Pireu; acolo scândurile au mare preţ, chiar dacă-s vechi, că la ei nu-i belşug de cherestea, ca la noi.

Zicând acestea, Anton Lupan porni spre port, nu înainte de a mai arunca o privire în jur. Fără corabie, care până acum făcuse parte din peisaj, ca o casă, sau ca un copac, locul i se părea pustiu, ca şi cum casa ar fi ars, sau copacul ar fi fost tăiat.

Însă Speranţa nu pierise, era aici, la câteva sute de paşi, urcând pe canal, îi vedea pavilionul, ridicat prima oară, fluturând peste stuf – Speranţa pornea la drum…

Când ajunse în port, se apropia şi remorcherul, mişcându-se încet la deal. Anton Lupan sări pe puntea unui cargobot aflat la chei, cu al cărui căpitan se înţelesese de asemenea din ajun. Speranţa trase lângă bordul lui. Ismail şi Gherasim aruncară parâmele şi doi marinari de pe vasul străin le prinseră ca să le lege strâns de câte o baba.

— Gherasime, ai sondat în santină? E ceva apă?

— Poate câteva picături, domnule, că sonda abia dacă s-a umezit puţin.

— Ai grijă să încerci mereu! îi porunci Anton Lupan, mulţumit.

Căpitanul cargobotului se apropie de el.

— Gata? Le ridicăm acum? întrebă, arătând catargele întinse pe puntea Speranţei, în lung.

— Da, să le ridicăm cât mai curând; o corabie fără catarge îmi pare ca un om fără cap.

Macaraua vaporului începu să huruie, se răsuci, şi cârligul ei coborî încet drept în mâna lui Gherasim, care îl agăţă la iuţeală de primul catarg, cel mai mic. Mic, mic, dar abia când cablul începu să-l ridice în sus, se văzu cât era acesta de lung.

Cristea Busuioc cu Haralamb veneau de-a lungul cheiului, vorbind însufleţit. În ultima vreme între ei se legase un prieteşug destul de strâns.

— Zău, măi frate Haralamb, de ce nu mergi şi tu?

— Nu merg! Ce să cat pe mări? Ţi-am spus c-o să mă-nsor!

Când văzu catargul legănându-se pe sus, plutaşul aruncă traista, singurul său avut, şi se năpusti pe punte; ce, putea

să stea la taifas când alţii umblau cu pinii lui?

— Ce lungime are? întrebă căpitanul, în vreme ce al doilea catarg se ridica spre cer.

Anton Lupan îi urmărea, cu ochii pe sus.

— Douăzeci de metri deasupra punţii, răspunse, şi cu aproape cinci până la chilă, cam douăzeci şi cinci. Trei metri mai lung decât arborele mic.

— Unde i-aţi găsit aşa drepţi şi lungi?

— Pe-aici, prin munţii noştri.

— Frumoşi cresc brazii la voi!

— Şi oamenii la fel! răspunse Anton Lupan, cu ochii la Cristea Busuioc.

Pe puntea Speranţei, plutaşul privea vârful catargelor, care parcă scărmănau norii pufoşi de pe cer. Erau falnice catargele – şi Cristea Busuioc, cu umerii largi, cu pieptul voinic, cu barba fluturată de vânt, era la fel de falnic şi el.

— Ei, domnule! strigă Gherasim, cu chipul strălucind. Acum pot să spun că mă simt iar la locul meu!

La ora prânzului, catargele erau întărite cu straiuri spre prova, cu sarturi în părţi, nu se mai clinteau, nu mai scârţâiau în etambreu, iar oamenii din echipaj se îmbarcau unul câte unul, aducându-şi fiecare sacul, traista sau bocceaua pe bord. Numai Haralamb nu avea nimic, îşi dusese boarfele în târg, la gazda lui – nu era marinar, ci musafir.

Ultimul se urcă Negrilă, păşind fără nici o sfială, de parcă toată viaţa lui ar fi fost câine de matelot. Ismail îl întâmpină la schelă şi-l ademeni spre coteţul portocaliu, pregătit cu atâta dichis. Însă, în hazul tuturor, dulăul, după ce se apropie de coteţ şi îi dădu ocol, mirosindu-l curios, ridică un picior de dinapoi asupra lui şi îl stropi fără zăbavă, uitându-se neruşinat drept în ochii lui Ismail. Echipajul se prăpădea de râs ca şi cei câţiva străini strânşi pe chei.

Iar Negrilă, fără să-i pese nici de ai lui, nici de străini, luă puntea în lung, mirosind la tot locul, apoi se întoarse la mijloc, se urcă pe bocaport şi se întinse la soare, mişcând

din coadă prea mulţumit; coteţul bucătarului fusese deci respins – şi încă în chipul cel mai urât!

În ziua aceea, ca şi prima oară când debarcaseră aici, echipajul prânzi la kir Panaiotis, numai că de data asta era mai numeros. Ismail nu avusese nici unde, nici când să gătească mâncare – şi chiar dacă ar fi gătit-o, părea atât de necăjit şi de furios, încât de bună seamă ar fi aruncat-o peste bord. Ce folos că locanta avea firmă nouă, „La palicar veselim”, pictată de mâna lui, dacă pezevenghiul acela de câine îl făcuse de râs?!

Anton Lupan deschise un şip cu vin de Cotnar, dintr-o tainiţă pe care numai el şi Ieremia o ştiau, şi turnă în paharele tuturor.

— Beau pentru Speranţa şi pentru voi toţi! zise, ciocnind cu fiecare pe rând. Aş fi vrut ca astăzi, fiind într-un fel sărbătoare, să ne adunăm în jurul mesei, pe bord, adică la noi acasă, cum face orice bun gospodar. Dacă nu s-a putut, să nu ne amărâm; o să facem asta altă dată, când Ismail o fi mai puţin furios.

Bucătarul mormăi ceva, de neînţeles. Nu avea numai necazul cu câinele; firma pictată deunăzi fusese ultima lui bucurie aici. De la o vreme, cine ar fi avut timp să-l cerceteze ar fi văzut că era tot mai mâhnit; pare-se că apropierea plecării stârnea nu ştiu ce zbucium în sufletul lui.

— Domnule, vorba e că ne mai trebuie un om, zise Gherasim, dezvăluindu-şi grijile, în loc să-şi bea paharul cu vin. Cu Penelopa slabă nădejde să mai vină cât suntem noi aici.

— Caută prin port; mai ştii? – poate găseşti pe cineva să meargă măcar până la Stambul.

— Ei, până la Stambul om merge la nevoie şi c-un om mai puţin. Dar aş fi vrut s-avem echipajul întreg.

Ieremia îi tot dădea cu cotul lui Haralamb, musafirul – dar acesta stătea cu nasul în jos, încruntat şi tăcut. Anton Lupan întoarse capul spre el:

— Iacă, să nu uit: după-masă vino să ne socotim, să-ţi dau banii cuveniţi.

— Lasă, domnule, mai este timp. Poate mai aveţi vreo nevoie, stau până la urmă, să vă ajut.

— De unde să mai fie timp?! Dacă găsim marfă, într-o zi, două, pornim…

Aici Anton Lupan se opri şi se uită cam îngrijorat la Gherasim. Încă nu spusese nimănui că dacă marfa aceasta zăbovea un timp, săptămâna viitoare i-ar fi fost greu să scoată bani chiar şi pentru piaţă, ca Ismail să aibă cu ce le găti.

Cârmaciul văzu îngrijorarea din privirea lui.

— Domnule, cât despre marfă, să nu-ţi faci dumneata griji! Nu-ţi făgăduiesc nimic pentru Ţara de Foc, nu cunosc asemenea muşterii; dar dacă-i vorba de Pireu, de Stambul, poţi să fii liniştit!

După prânz se răspândiră fiecare la treburile lui, aşa cum îi împărţi Anton Lupan, totdeauna cu socotelile în buzunar, cu planul dinainte făcut. Acum totul mergea uşor, zbârnâind, toate erau pregătite, numai să le pui la locul potrivit. Mai întâi aşezară bompresul, acel catarg ciudat, întins în afara etravei, ca antena unui gândac uriaş, din ce în ce mai scurt, mai ciuntit la corăbiile rămase pe mări azi. După ce îl înţepeniră cu sub-barba în jos, de etravă, cu cabluri groase în părţi, de bordaj, cu straiuri în sus, de arborele trinchet (cum se numeşte la o goeletă catargul mai mic, din prova), Gherasim încalecă pe el şi se apucă să lege dedesubt o plasă, întinsă pe toată lungimea lui.

— Asta la ce trebuie, nene Gherasime? îl întrebă Mihu, singurul rămas pe punte, să-i fie de ajutor, ceilalţi având altele de îndeplinit.

— Ca să nu cazi tu în apă, când ai să te duci pe bompres! răspunse cârmaciul, zâmbind pe sub mustăţi.

— Nu, fără glumă, nene Gherasime!

— Ce glumă, măi băiete? N-a fost vorba că tu o să fii mus?

— Ba da; aşa a rămas hotărât.

— Atunci ce te mai miri? Locul musului aicea este, unde mă vezi pe mine acum!

— Adică pe ăsta, cum îi ziseşi – bompres? Ce să caut pe el? Dumneata râzi de mine, nene Gherasime!

— Ba nu râd de fel; parcă mie îmi arde de râs? Vezi tu, aici în faţă o să vină o pânză, în trei colţuri, care se cheamă foc. Ca s-o pui la locul ei, ori ca s-o scoţi, trebuie să te duci pe bompres.

Mihu se aşează pe punte, tare obidit.

— Da' mie mi-e frică! mărturisi, aproape plângând.

— Aşa crezi la început, îl îmbărbătă Gherasim. Pe urmă te obişnuieşti. Până să-ţi treacă frica, o să se ducă altul, iar tu o să te uiţi.

Băiatul îşi simţi inima mai la locul ei. Privi apa, jos, privi bompresul şi nu i se mai păru chiar aşa de lung.

— Nene Gherasim, să viu şi eu acolo? Aş vrea să-ţi ajut.

— Vino, numai să n-aluneci. Mai bine să te descalţi! Peste vreun ceas, Anton Lupan, care se întorcea de la Căpitănie, îl găsi pe Mihu tocmai la capătul bompresului, terminând de legat plasa, în vreme ce Gherasim sta turceşte pe punte şi se minuna de iscusinţa lui.

— Ce faceţi aici?

— Fac şcoală cu musul!

— Ei, şi merge treaba, merge?

— Merge, după cum poţi să vezi!

— Atunci foarte bine! Fiindcă, Mihule, începând de astăzi eşti îmbarcat pe Speranţa, trecut în actele Căpităniei. Mâine o să capeţi chiar şi carte de marinar, cu stema ţării, cu pecete şi cu iscălitură…

— Că n-o fi iscălit căpitanul năsos!

— Ba chiar el, cu mâna lui!

— Nu mai spune?! Gata cu abecedarul?

— Cu abecedarul încă nu, dar la iscălit s-a deprins.

— Păi, dacă-i aşa, acum o să-i mai crească nasul încă de un cot!

— Vezi să nu te-audă, că-ndată o păţeşti!

— Nu pune el mâna pe mine, aici pe bompres!

Anton Lupan întoarse capul, ferindu-se de el, să nu-l vadă râzând; când naiba se dezgheţase aşa tânărul lor mus, că până azi dimineaţă îl ştiuse sfios? Oare îşi trăgea îndrăzneala de la acel bompres?

— Ce zici, Gherasime?

— Dacă nu şi-o lua nasul la purtare, o să fie un marinar bun.

— N-o să şi-l ia; numai să ştii să-i vorbeşti. Ei, acum mă duc să văd ce-i şi cu pânzele. Ceilalţi s-au dus?

— Mai adineaurea.

— Da' Ismail unde e?

— Cred că în târg, după cumpărături.

— Bine; dă-i zor să termini ce mai ai de făcut, că dacă în seara asta aducem pânzele, mâine ieşim să facem o încercare, în larg.

— Aşa, cu hambarul gol?

— Dacă vântul n-o fi puternic, merge şi fără lest.

— Bine, domnule. Eu mai am puţine de făcut; numai grijelele au să-mi ia mai mult timp.

— Ce sunt acelea grijele? întrebă Mihu, după ce rămase iar singur, numai cu Gherasim.

— Iacă, şipcile astea de stejar pe care le vezi aici.

— Şi ce facem cu ele?

— Le legăm între sarturi, ca pe nişte trepte; aşa, când o fi să te urci pe catarg, o să-ţi fie mai uşor, n-o să te văd plângând.

— Pe catarg mă urc eu şi fără ele, că-n asta sunt meşter.

— Meşter?! Măi băiete, de când cu bompresul te-ai cam obrăznicit! Unde ai văzut tu catarg la stâna ta din munţi?

— Catarg nu, nene Gherasime, da' copaci înalţi, câţi vrei.

— Aşa?! făcu cârmaciul, acum dumerit. Zi, ai umblat după veveriţe?! Atunci ia urcă-te colea, să te văd şi eu!

— Pe cel mare?

— Mă mulţumesc şi cu cel mic, la început.

Mihu îşi lepădă cizmele, la iuţeală, că de când era mus nu mai umbla în opinci, cuprinse catargul în braţe, şi, ajutându-se de tălpile goale, începu să se caţere în sus. În clipa asta poate, uitase unde se găseşte şi îşi închipuia că se caţără pe un brad înalt, cum cresc ei prin păduri. Alungind la crucetă se opri, să răsufle un pic.

— Vrei mai departe, nene Gherasime? întrebă, cu ochii în sus.

— Dă-i drumul înainte; hai, până la măr!

— Măcar dac-ar fi un măr adevărat! Aş avea spor mai mult!

Ajuns în vârful catargului, Mihu îşi încolăci picioarele pe lemnul lustruit, şi abia acum se uită în jos, la pământ. În prima clipă, mai-mai că ameţi. Dunărea se vedea ca un şarpe lung, cenuşiu, adormit în drum. Cele câteva vapoare şi barcaze, înşiruite pe firul apei, la deal, ai fi zis că-s nişte pureci micuţi. Stuful verde, înalt cât omul voinic, părea un lan de grâu răsărit de curând. Toate se vedeau de aici mici-mititele, numai marea crescuse parcă mai mult. Lui Mihu îi fu iarăşi frică de ea şi îşi întoarse ochii dincoace, spre pământ. Tocmai atunci Ismail venea pe chei, cu un sac la spinare, gâfâind sub povara lui. Negrilă se ţinea după el, zbenguindu-se, dând să-l apuce de surtuc. Se vede că bucătarul uitase ocara şi acum erau prietenii cei mai buni.

— Nene Ismaile, ia uită-te în sus! Sacul bucătarului căzu la pământ.

— Dam jos acum-acum!

Văzându-şi stăpânul cocoţat sus, de unde ştia că-l lăsase la prova, cu Gherasim, Negrilă latră neliniştit, pe urmă sări pe punte, se opri la picioarele catargului şi începu să-l râcâie, scheunând.

— Hai, acu' vino jos, Mihule! porunci Gherasim, pe deplin lămurit în privinţa însuşirilor tânărului mus.

Treceau repede ceasurile, după prânz. Grijelele erau puse la catargul mare, mai rămâneau de pus la cel mic, ghiurile se aflau la locurile lor, atârnând de balansinele lungi,

fungile şi scotele, trecute prin scripeţi, aşteptau doar să le întinzi, mai lipseau pânzele, ca să pleci la drum.

— Bravo, băiete! zise Gherasim, arătându-şi pe faţă mulţumirea, acum, la sfârşit. Mus ca tine nici c-am mai văzut!

Numai Ismail, naiba ştie de ce, bombănea şi pufnea sub punte, în bucătăria lui.

— Mă turcule! strigă cârmaciul, după ce-l lăudase pe mus. Lasă bombăneala şi apucă-te să găteşti ceva pentru cină, că uite, se lasă seara curând!

Într-adevăr, soarele nu mai avea decât vreun ceas-două până la asfinţit. Culoarea cerului, deasupra, se şi schimbase, mai blândă, mai albăstrie, şi Dunărea, cenuşie până atunci, începea să prindă sclipiri azurii.

În clipa aceea, sub bordul înalt, se auzi o vâslă bătând apa, mărunt.

— Hei, Speranţa! Nu-i nimeni aici?

Mihu şi Gherasim se îndreptară spre parapet. Jos se ivise o barcă şi în ea un marinar străin.

— Parcă te-am mai văzut pe undeva, zise acesta în greceşte, uitându-se stăruitor la Gherasim.

— Se prea poate. Dacă acu' vreo şase luni ai avut un cucui în creştet, mi se pare că ţi l-am altoit eu, la Salonic.

— Aha! făcu marinarul, dumerit. Da' te ştiam cu Penelopa.

— Şi eu te ştiam pe Neptun al lui kir Vangheli; acu' te văd numai c-o barcă.

— Ehe, am terminat de mult cu Neptun. S-a pus pe uscat, astă-iarnă.

— Unde s-a întâmplat asta?

— La Chios. A fost furtună; s-au pierdut vreo zece corăbii... Da' ia spune, căpitanu' i-aici?

— O să vină îndată. Cam ce vrei cu el?

— I-am adus barca.

Gherasim îl privi printre pleoape:

— Asta ai primit-o de zestre?

— Nu, că nu-s însurat. Mi-a lăsat-o kir Vangheli, când cu beleaua aia.

— Aha! Şi te pomeneşti că ai venit cu ea pe mare, drum aşa lung! Da' ştiu că ai tras la vâsle! Voinic marinar, ce să spun!

— Ia nu-ţi bate joc de mine, că ştiu şi eu să fac cucuie! se burzului marinarul, punând mâna pe vâslă.

— Mai încet, palicarule! îl potoli Gherasim. Mai bine, spune, pe ce eşti îmbarcat?

— Pe Orion, vaporul ăla negru, de colo.

— Şi câte bărci aveţi voi?

— Vreo cinci.

— Am înţeles; acu' o să fie numai patru. Să zicem că asta a fost legată la pupa, astă-noapte s-a desfăcut nodul şi a luat-o curentul. Unde dracu' ai dosit-o până acum?

— Nu-ţi spun că-i barca mea, măi omule? Ce mă descoşi aşa, de parc-ai fi poliţai?

— Bine, bine, te las! Numai să nu te simtă căpitanul nostru, că nu-i plac coţcăriile. Ţi-a dat multe parale?

— Nimica toată…

Tocmai atunci Anton Lupan trecea schela, urmat de Haralamb şi de Cristea Busuioc, care aduceau în spinare o parte din pânze – focul şi trinca. Ieremia rămăsese să le aducă pe celelalte, cu căruţa, altfel, la mărimea lor, n-ar fi fost chip.

— Uite, domnule, a venit un marinar cu o barcă, vorbi Gherasim. Când te-ai înţeles cu el, că eu nu ştiam nimic?

— L-am găsit adineauri pe chei, mai sus… De ce te strâmbi? Puteam să plecăm la drum fără barcă? Mai bine ia-o în primire şi urc-o sus, s-o dichisim puţin.

— Câţi bani îi dăduşi?

— Doi poli de aur; socoteşti că-i mult?

— Doi poli? Asta-i o avere, mai ales acum, când stăm prost cu banii, după cum mirosii. Uite, marinarul dumitale e om cumsecade, am stat de vorbă cu el şi mi-a mărturisit că ar

vrea să-ţi dea un pol înapoi, că prea ţi-a luat mult. Nu-i aşa, palicarule? Hai, spune, nu te sfii de dumnealui.

— Eu? Eu n-n-am… începu să se bâlbâie marinarul străin.

Gherasim îl zori:

— Haide, haide, dă polul, nu-ţi fie teamă, dumnealui e om bun!

— Eu? Eu n-n-nu…

Cârmaciul se aplecă peste parapet şi spuse mai încet, ca pentru sine, fără să ţină seama de bâlbâiala lui:

— Frumoasă barcă! Ar merita doi poli, nu-i vorbă, dacă n-ar fi hârjâită aşa de rău la prova. Ia spune, palicarule, cum de o zgâriaşi tocmai în acel loc?

Marinarul de pe Orion păli.

— Hai, scoate polul! îl îndemnă Gherasim, cu glas nespus de blând.

Omul se supuse, dar după ce Anton Lupan coborî în cabina lui, mirat de mărinimia unui marinar străin, scrâşni printre dinţi:

— Las' că te prind eu o dată la strâmtoare!

— Unde? În Bosfor sau la Dardanele? Ehei, palicarule, nu cunoşti politica; strâmtorile sunt acum libere… Dar ce văd? Barca ta e zgâriată şi la pupa! A, păi atunci nu merită nici măcar un pol!

— Taci că te-njunghii!

— Ce-ai spus? Vrei să faci cinste? Mulţumesc, acum nu beau, dar dacă vrei să-mi aduci o sticlă cu rom de la kir Panaiotis, o primesc bucuros. Haide, grăbeşte-te, că altfel mă răzgândesc şi nu-i răul meu!

Marinarul se urcă pe punte vânăt, numai fiere şi oţet. Când puse piciorul pe chei, văzându-l că şovăie, Gherasim strigă după el:

— Uite, colo e kir Panaiotis! Vezi să fie rom bun – şi vino repede, până nu ridicăm barca la bord; atunci zgârieturile se văd mai uşor.

— Ce-a fost asta, nene Gherasime? întrebă Mihu, care simţise o ciudăţenie în purtarea lor, deşi nu înţelegea o

vorbă din graiul grecesc.
— Aşteaptă şi ai să vezi! Ia, măi băieţi, veniţi încoa' să facem o treabă, că p-ormă e rost de-un păhărel…
O corabie de o sută de tone nu are macarale sau bigi, ca vapoarele, dar un ghiu, scos în afara bordului, cu un palanc zdravăn prins la capul lui, îţi poate ridica o barcă pe punte aproape cât ai clipi.
— Romul vi-l dau deseară; acu' duceţi-vă să vă vedeţi de treabă! le porunci Gherasim lui Haralamb şi Cristea Busuioc, după ce barca fu pusă deasupra bocaportului, cu fundul în sus. Mihule, tu vino-ncoa, să te lămuresc. Vezi zgârieturile astea, aici?
— Le văd, dar asta nu înseamnă o stricăciune. Cu puţină vopsea, nu se mai cunoaşte nimic.
— Aşa e, numai că vezi tu, sub zgârietură scria ceva. Ia să ne uităm! Aha, uite un O, un I. Uită-te şi tu, la pupa; nu cumva vezi vreun R, vreun N?
— Ba da, un R parcă ar fi…
— Ei vezi?! Ştii ce scria aici? Orion.
— Adică barca asta…
— Aşa, aşa! E de pe vaporul acela negru, care scoate fum; pesemne c-o să plece curând. Coţcarul a făcut treaba la timp. Stai să mă duc să-i aţin calea; altminteri e în stare să mă lase mofluz – şi romul nu strică la drum.
— Păi bine, nene Gherasime, dacă barca asta e de pe Orion, înseamnă că marinarul a furat-o!
— Cam aşa ceva! Uite-l c-a venit!
Gherasim păşi pe chei şi luă sticla, pe care marinarul i-o întinse, cum l-ar fi împuns cu un cuţit.
— Vezi poate îţi stă în gât şi crapi!
— Mulţumesc! Dacă s-o întâmpla asta, te las moştenitor.
— Nu-i nevoie. Păduchi am şi eu.
— Aşa? Atunci ai face bine să te speli mai des. Marinarul se depărtă, poticnindu-se în bolovanii de pe chei.
— Nene Gherasime, reîncepu Mihu, tot nedumerit, uitându-se cu teamă la sticla de rom. Dacă-i furt, nu trebuie

pedepsit?

— Păi eu ce-am făcut? răspunse Gherasim râzând. Tânărul mus nu mai zise nimic, dar asta nu însemna că se simţea pe deplin lămurit. Pe urmă se luă cu treburile şi până seara uită să se mai gândească la acest furtişag, atât de ciudat pedepsit, fiindcă în jurul lui se pornise o forfotă cum nu mai văzuse niciodată până atunci. Faţa Speranţei se schimba, de la minut la minut. Fuseseră aduse şi cele două vele mari, care acum erau legate pe ghiuri, la locurile lor, numai să tragi fungile şi să le ridici. Pe punte, în dreptul trinchetului, se iviseră două butoaie, câte unul în fiecare bord, puse pe grinzi rotunjite după forma lor, ca nişte cavaleţi, şi legate zdravăn cu frânghii.

— Astea pentru ce sunt? îl întrebă pe Gherasim.

— Pentru apă, băiete, că altfel ce-o să bem şi cu ce-o să gătim pe drum?

Pe urmă se mai aduse un butoiaş de fier, cu ulei de rapiţă, pentru felinare, şi altul, cu gaz, pentru lămpi, iar pe arborele mare, deasupra punţii, se ivi ca din pământ – fiindcă Mihu nu văzuse când şi cine-l pusese aici – un clopot de bronz. Băiatul se apropie, îl cercetă curios, văzu că pe el erau săpate nişte litere, le silabisi: Speranţa, dar nu înţelese nimic şi lăsă să-l întrebe mai târziu, pe Gherasim; acum cârmaciul părea prea zorit, ca să-i mai poţi vorbi. Câte nu se făcuseră – şi tot mai erau multe de făcut abia acum; oamenii forfoteau pe punte, ca nişte furnici; da, la bordul Speranţei viaţa se însufleţea minut cu minut…

— Ismaile! strigă Anton Lupan, ieşind din cabină. Hai să mâncăm până nu năvălesc ţânţarii, că auzi-i, au şi început să ţiuie pe lângă mal.

Îmbrăcase şi el prima oară haine de marinar, deşi ar fi putut să le pună totdeauna, de vreme ce lumea îi ştia căpitan. Dar poate, neavând încă o corabie, nu voise să pară nimănui marinar de uscat.

Iacă, până şi hainele căpitanului, pantalonii cenuşii, largi, tricoul vărgat, surtucul de postav şi boneta din cap

dovedeau că viaţa se schimba. Acum toate se întâmplau aci altfel decât pe uscat – sau poate, în fierbinţeala lui, numai Mihu le vedea aşa.

Pe punte, lângă catargul mare, se ivi o masă. De unde? Şi două bănci! Ei drăcie, cine şi când să le fi cărat?

— Nene Gherasime, romul poate să te îmbete chiar dacă vezi numai sticla?

— Ce-ţi veni, băiete? Eşti deochiat?

— Nu ştiu, dar parcă mi se învârtesc toate în cap!

Nu, de bună seamă că se întâmplase ceva! Până şi friptura de berbec avea un gust mai aromat, şi Ismail, cu toată bombăneala lui, părea mai îmblânzit, şi clopotul acela, de pe catarg, lucea aşa de tainic în umbra amurgului, şi Dunărea ai fi zis că avea învolburări nefireşti, de parcă şi ea aştepta să se întâmple nu ştiu ce nou, cu Speranţa… Numai Haralamb părea stingherit aici, în straiele lui de ţăran.

— Băieţi, zise Anton Lupan, la sfârşitul mesei, de acum înainte începem viaţă de marinari. N-o să fie nimeni zbirul celuilalt, dar se cuvine să ascultaţi fără cârtire poruncile ce vi se dau. Gherasime, tu, ca prim cârmaci, vel fi ajutorul meu şi şeful echipajului; numeşte oamenii de vardie pentru noaptea asta. La ora opt începe primul cart. Vezi, nu uita să pui felinarul pe catarg. Culcaţi-vă devreme, fiindcă aţi muncit cu toţii din răsputeri azi. Mâine, dacă avem vânt potrivit, ieşim să facem o încercare în larg…

Da, începuse viaţa de marinar. Cu totul, cu totul altceva decât la uscat.

— Bang-bang! făcea clopotul de pe catarg.

Mihu dormea în patul de sus, în stânga, iar jos dormea primul cârmaci. Paturile din dreapta le luaseră plutaşul şi Ieremia. Lui Ismail îi rămăsese să aleagă între cele două din lungul bordajului, ceea ce îl făcuse să se legene un ceas în picioare, nehotărându-se pe care să-l ia; numai când îl prinsese picoteala, căzuse, fără alegere, în cel din babord şi adormise buştean.

— Bang-bang, bang! se auzea afară clopotul de pe catarg.

— Nene Gherasime, de ce bate aşa?
— Vesteşte orele de cart. Hai, culcă-te, Mihule, că te-ai zbuciumat destul azi!
— Mă culc; nenea Haralamb a plecat?
— Da; s-a dus la casa lui, în oraş.
— El nu-i marinar. Păcat! Nenea Ieremia e de vardie?
— Da; de la ora douăsprezece intră Busuioc, iar de la patru dimineaţa, eu.
— Faci şi dumneata?
— De bună seamă, cum fac toţi ceilalţi! Culcă-te, băiete!
— Mă culc, uite-acuşi. Da' pe mine când mă pui de vardie?
— Mai târziu, când ai să deprinzi ca lumea rosturile de marinar!
— Păi cum, nenea Ieremia…
— El a mai fost pe mare… Dar, ei, drăcie, tot nu te-ai culcat?
Ismail deschise un ochi, clipi repede, apoi se mută în patul din faţă, mormăind cu arţag:
— Mâine puneam căram cartofi; noaptea ailaltă dormeam sforăiam!
Parcă şoapta lui Mihu nu-l lăsa să doarmă? Paturile, că şi prin somn se gândea dacă nu-i mai bun unul decât celălalt!
— Nene Gherasime!
Cum puteau să sforăie unii, când totul în jur era atât de nou, de neaşteptat?!
— Sst! Vorbeşte mai încet! Ia spune, ce-ţi veni iar?
— Oare Negrilă o fi dormind?
— Doarme, l-am văzut eu.
— În coteţ?
— Nu, alăturea.
— Să mă duc la el?
— Culcă-te, măi băiete, că mâine ai de tras la ham!
— Lăsam, lăsam, mâine căram cartofi! mormăi Ismail, revenind, cu ochii închişi, ca lunaticii, în primul lui pat.
Clopotul bătu pe punte de trei ori câte două bătăi scurte şi una lungă la sfârşit: baaang!

— E unsprezece şi jumătate, zise cârmaciul.

— De unde ştii dumneata?

— Hai să te lămuresc, împieliţatule, că altfel n-ai de gând să mă laşi!

Mihu se aplecă în jos, peste marginea patului.

— Spune, nene Gherasime!

— Păi vezi tu, la noi, pe corăbii şi pe vapoare, marinarul intră la datorie din patru în patru ore, la douăsprezece ziua, la patru după prânz, la opt seara, la miezul nopţii şi mai departe asemenea; timpul ăsta se cheamă cart. Înţelesu-m-ai?

— Am înţeles; dar ce-i cu clopotul?

— Păi uite ce e; omul de cart bate clopotul într-un anumit fel la fiecare jumătate de ceas. Dacă a intrat seara, la ora opt, să zicem ca Ieremia, apoi la opt şi jumătate bate o dată, în dungă; ăsta e semnul jumătăţii de ceas. La ora nouă bate de două ori, îndesat, semn că s-a dus un ceas din cart. Ei, mai încolo merge tot aşa, adaugi câte două bătăi pentru fiecare ceas; adineauri auzişi de trei ori cele două bătăi, care arată că de la ora opt, începutul de cart, au trecut trei ceasuri; dar fiindcă la urmă a mai bătut o dată, bang, înseamnă că nu-i numai unsprezece…

— E unsprezece şi jumătate, nene Gherasime! Acum m-am limpezit la cap!

— Dar mai înseamnă şi altceva: că trebuie să taci!

— Tac! Numai că aş vrea să te mai întreb ceva: de unde ştie nenea Ieremia să bată aşa?

— I-am învăţat eu, pe toţi, în seara asta.

— Vezi, dacă nu te întrebam, mie nu-mi spuneai!

Afară, pe punte, se auzi un pas, apoi glasul lui Ieremia:

— Mă Busuioace, dormi? Hai, scoal'!

Plutaşul mormăi ceva prin somn şi se întoarse pe partea cealaltă. Dacă văzu aşa, Ieremia luă o cange de pe punte, o întinse prin spirai şi-l îmboldi cu ea.

— Hai, mă, somnorosule, scoal'! Gherasim se ridică în capul oaselor.

— Vorbeai cu cineva adineauri, mă Ieremie, sau auzii eu aiurea?
— Ba vorbeam, cu Haralamb; ai auzit bine.
— Parcă plecase acasă!
— S-a-ntors să-mi ţină tovărăşie.
— Poate că l-au gonit purecii!
— Naiba ştie ce-l goneşte!
— Nene Gherasime, întrebă Mihu, după ce Cristea Busuioc urcă scările, călcând pe trepte ca pe buştenii plutelor. Da' de unde ştiu ei când să bată? Au ceas la îndemână?
— Sigur că da; ceasul căpitanului.
Afară se auzi clopotul, vestind împlinirea celei de a patra ore.
— E miezul nopţii, Mihule. Dacă nu te culci, stricăm prietenia.
— Mă culc! Numai că, nu mi-ai spus de ce bate clopotul?
— Aşa, ca să ştie toţi cum trece vremea…
— Păi cin' să ştie, dacă dorm ca buştenii?
— Ei, diavole, prea întrebi multe! Sunt corăbii mai mari, care au marinari cu zecile… Acolo treaba merge altfel, nu doarme toată lumea… Şi-apoi, o fi, n-o fi nevoie, e un obicei vechi – şi marinarii îşi păstrează obiceiurile mai bine decât cealaltă omenire.
Deodată Ismail se prăvăli drept în mijlocul cabinei.
— Dacă nu tăcem, te facem baie în Dunărea!
Şi îşi schimbă iarăşi patul, într-o neastâmpărată năzuinţă spre mai bine.
De data asta musul îşi călcă pe inimă şi conteni cu întrebările. După câteva clipe îl auzi pe Gherasim sforăind, laolaltă cu bucătarul; cabina zumzăia, de parcă ar fi fost plină cu bondari, ca scorburile din pădure. Pe spirai bătea luna, poleind podeaua, cu raza ei argintie. Dincolo de bordaj clipoceau uşor apele Dunării.
— Bang-bang, bang! se auzi sus bătaia de aramă.
„Unu şi jumătate!” îşi zise Mihu, în pragul somnului, fericit că aflase şi-această mare taină.

Avea numai o umbră asupra aţipelii, teama să nu-l viseze pe moş Ifrim, paznicul farului, cum îl visase nopţile trecute, când nu începuse încă dulcea marinărie.

CAPITOLUL VII.

Cherestea pentru Pireu.

Se întâmpla o ciudăţenie…

Mihu se trezi, în spaimă. Visase că se dădea într-un scrânciob pe care însă nu-l vedea – şi nu-l învârteau oameni, ci nişte zmei cu aripi de liliac; nu vedea scrânciobul, însă pe zmei, da.

Băiatul se frecă la ochi şi o clipă rămase buimac: cum stătea întins în pat, îşi văzu picioarele cu cinci şchioape mai sus decât capul. Cabina era goală, pieriseră şi Gherasim, şi Ismail, şi ceilalţi, iar pe spirai, în locul Lunei, pătrundea soarele, de te orbea.

— Ei comedie! zise musul, sărind din pat, fără să înţeleagă de ce picioarele îi stătuseră mai sus de cap.

Dar deodată alunecă pe o parte, ca şi cum jumătate de trup i s-ar fi îngreuiat şi până să se agate de ceva, se prăvăli cu capul în bordaj, într-unul din paturile folosite peste noapte de nehotărâtul Ismail.

— Ei, comedie! repetă, încă buimac. Să ştii că tot sticla aia cu rom mi-a făcut ceva!

Afară se auzea un vâjâit ciudat, de parcă un scoc de moară s-ar fi vărsat peste bordaj. Băiatul rămase aşa, câteva clipe, pân' ce deodată i se făcu lumină în cap.

— Am plecat pe mare! strigă, repezindu-se la uşă, mâhnit şi îngrijorat că nu se trezise o dată cu ceilalţi.

Când scoase capul afară, pe gura tambuchiului, văzu deasupra o apă cenuşie, învolburată, care în prima clipă i se păru că-i apa cerului, cu nori îngrămădiţi, luptându-se să se învingă unii pe alţii; nu erau decât pânzele din faţă, ridicate pe straiuri, fluturându-i deasupra capului. Nu se mai vedeau în jur nici catargele vapoarelor, nici cheiul, cu Căpitănia şi cu magaziile, ci numai marea, aplecată într-o parte, ca un talger beat.

Mihu se frecă la ochi, se uită în jur, buimac; nici urmă de pământ nu se mai desluşea, nu puteai şti dacă eşti pe lângă Sulina sau pe lângă Ţarigrad – iar apa mării, aşa culcată pe o parte, se mai şi legăna, ridicându-se când în faţă, când în spate, într-un uriaş talaz, cumpănit şi larg. O ştiuse că e mare, trei luni de zile o tot privise de pe mal, dar de unde să-şi închipuie că dănţuieşte aşa?

— Bună-dimineaţa! auzi din spate glasul lui Anton Lupan.

Glasul i-l auzi, dar pe el, de văzut nu-l vedea… Musul urcă încă două trepte, până ce orizontul ieşi întreg la iveală de sub parapetul înalt, şi-atunci îşi dădu seama că marea era dreaptă, cum o ştiuse totdeauna, numai corabia mergea aplecată pe o coastă – ea se legăna. Dar era oare corabia de aseară, corabia la care meşterise şi el, laolaltă cu ceilalţi, erau aceleaşi catarge, acelaşi bompres sub care abia ieri întinsese plasa – sau o schimbase peste noapte un vrăjitor minunat? Fiindcă toate în alcătuirea ei căpătaseră acum viaţă, şi puntea, şi catargele, şi pânzele care fremătau. Piuiau scripeţii, scotele groase (prinse în tacheţii pe care de altminteri îi recunoştea) se legănau sub vântul slab, sarturile şi straiurile urzeau o împletitură mişcătoare pe cerul înalt, ca şi cum ar fi vrut să coasă, unele de altele, marginile norişorilor destrămaţi.

— Ei, bună-dimineaţa, Mihule! se auzi încă o dată glasul lui Anton Lupan.

Căpitanul era în spatele lui, la prova, şi se uita cu binoclul încotrova. Musul întoarse capul spre el, speriat:

— Nu cumva am pornit spre Ţarigrad? Că voiam să trimit carte acasă, să afle şi ei…

— Fii pe pace! Nu ştii că a fost vorba să ieşim astăzi în larg?

Pe punte, fiecare avea de făcut câte ceva, iar el dormise până acum, buştean! Şi barem dacă Anton Lupan l-ar fi mustrat! Ce să-l mustre! Se uita la el şi-i zâmbea. Numai Negrilă, alături, cu picioarele de dinainte deasupra

parapetului, cu coama umflată de vânt, întoarse capul o clipă şi îl privi, fără să se gudure – pesemne foarte supărat.

Mihu îşi lăsă capul în pământ şi îşi ceru iertare, vorbind parcă pentru câine, parcă pentru căpitan:

— Eu nu-s de vină, da' ce să fac dacă nu m-a sculat nimeni?

— Nu-i nimic! răspunse căpitanul, poate din partea lui Negrilă, poate din partea sa. Ieri te-ai trudit mai mult ca niciodată, de aceea nu te-ai trezit când am plecat.

În clipa aceea pânzele foşniră şi catargele Speranţei, arcuindu-se, traseră puntea peste valuri, până ce apa ajunse la parapet, să zici că va sări deasupra şi-i va boteza. Mihu se agăţă repede de marginea tambuchiului şi se uită speriat la căpitan.

— Nu ne răsturnăm? întrebă, în şoaptă, nu fiindcă ar fi socotit întrebarea tainică, ci fiindcă asta-i era toată puterea glasului.

Apoi văzu, cu mirare, că toţi ceilalţi îşi căutau de treburi, ca şi când puntea ar fi fost dreaptă.

— De ce merge aşa, pe o coastă? întrebă, de data asta regăsindu-şi întreg glasul.

— Fiindcă vântul e travers şi n-avem nici un fel de lest.

— Aşa? făcu musul, fără să priceapă.

— Dar ia spune, îl întrebă Anton Lupan, nu ai rău de mare?

— Asta ce înseamnă?

— Nu te doare nimic, nu ţi-e greaţă?

— Nu, domnule, mă simt în toată firea.

— Te pomeneşti că ţi-e chiar foame!

— De ce să mint, parcă mai mult ca niciodată.

— Asta înseamnă că ai urzeală de marinar în tine. De rest, nici să nu-ţi pese! Ismaile, vezi că-ţi mai vine un muşteriu la masă!

Ismail picta barca, scriindu-i la prova numele Speranţei, dar cu toată slăbiciunea sa pentru această îndeletnicire, de data asta picotea cu penelul în mână, încurcând literele şi

vopseaua; peste noapte nu se odihnise, fusese un chin cu paturile acelea, căci nici măcar în zorii zilei nu ajunsese la vreo hotărâre.

După ce primi partea de mâncare, şi o înfulecă de parcă mai înainte ar fi postit o săptămână, Mihu porni să ia cunoştinţă de mersul treburilor pe corabie. Primul, fireşte, se cuvenea să fie cercetat cârmaciul, ca unul care ţinea soarta tuturor în mână.

În drum spre pupa, musul se împiedică de Cristea Busuioc, care spăla puntea, împreună cu căprarul său, Ieremia.

— Păzea! strigă plutaşul, aruncând pe jos un ghiordel cu apă albăstrie.

Mihu se feri de-a lungul parapetului, uitându-se chiorâş la valurile care ridicau capul, gata să se repeadă cu gura lor udă şi să-l apuce de picioare.

— Bună-dimineaţa, nene Gherasime! zise, ajungând la cârmă. Spune-mi, te rog, ce-i acela vânt travers?

— Vântul care bate dintr-o coastă, cum îl avem noi acuma.

— Aşa? Mulţumesc pentru lămurire! Dar ia spune-mi, lestul ce e?

— Greutăţi felurite, nisip, piatră, pe care le pui în hambar, când n-ai altă încărcătură, ca să afunzi corabia mai mult în apă; altminteri, pe vânt puternic ar putea să se răstoarne.

Chiar să se răstoarne? Iaca, asta nu era o ştire bună pentru Mihu, care aflase dinainte că n-au lest în magazie…

Noroc că nu era vorba decât de o încercare, căpitanul voise ca oamenii să-şi afle rosturile în timpul drumului, să ştie cum se împart la mânuitul pânzelor, la manevrele de plecare, într-un cuvânt, să se deprindă cu această corabie nouă, cu atât mai mult cu cât unii nu prea făcuseră marinărie. Când insula Şerpilor se arătă, drept în vârful bompresului, dovedind că busola, după care urmaseră drumul, era bună, Anton Lupan socoti că se pot întoarce la Sulina.

— Ştii ce viteză avem, Gherasime? întrebă, apropiindu-se de cârmă. Patru noduri! Şi ţine seama că briza uneori abia

adie!

— Eu ţi-am spus, domnule, că e o, corabie cum nu găseşti alta în lume! Dar asta încă nu-i nimic; s-o vezi pe furtună!

Mihu auzea prima oară unele cuvinte; briza, ca briza, îşi mai închipuia el cam ce-ar putea să fie, dar de noduri, pe cine să întrebe, că nimeni n-avea timp de el acuma!

— Toată lumea la posturi! strigă căpitanul.

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare la locul pe care de bună seamă îl ştia dinainte, fiindcă nu se văzu nici o îmbulzeală, nici o şovăire.

Apoi urmară alte porunci, repezite, pânzele fluturară, cârma se roti, ghiurile trecură dintr-un bord în altul, şi, înainte ca musul să se dezmeticească, simţi soarele în ceafă, nu în frunte ca până acum. Speranţa schimbase drumul, supusă ca un cal care simte frâul, şi acum naviga spre Sulina, trăgând o brazdă albă pe marea sinilie.

— Şi adică eu n-am nimic de făcut? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, după ce o vreme se învârtise fără rost pe punte.

— Tu uită-te în jur şi ia aminte la tot ce se întâmplă. O să faci şi treabă, începând de mâine!

Era şi aceasta o poruncă, pe care trebuia s-o aducă la îndeplinire. Mihu se uită în jur, dar totul se înfăţişa ca mai înainte, numai marea, din albastră, începea să se facă cenuşie. Iar de întâmplat, acum, la întoarcere, nu se întâmpla nimic alt decât la venire. Numai că Ieremia şi Cristea Busuioc, sfârşind cu spălatul punţii, făceau fiecare ce-l îndemna inima: primul, aşezat la umbră, sub catargul mare, îşi lustruia, cu felurite cârpe, flinta lui ruginită; al doilea îşi plimba ochii pe pânze şi, după felul cum îşi frământa barba, după cutele dintre sprâncene, părea să răsucească nu ştiu ce socoteli în minte. Încolo, Negrilă îi ţinea tovărăşie căpitanului, la prova, de parcă l-ar fi pus cineva să cerceteze marea nesfârşită, Gherasim îşi vedea mai departe de cârmă, iar Ismail picta barca, picotind cu penelul în mână.

De uitat, te uiţi la dânşii, dar asta se poate numi ucenicie?

Tot învârtindu-se pe punte, de la prova până la cârmă, tot strecurându-se pe sub ghiuri, împiedicându-se în parâme, Mihu nici nu-şi dădu seama că de la o vreme nu mai simţea legănarea mării, nu-l mai speriau valurile, iar când corabia se apleca mai tare, udându-şi parapetul, nu se mai repezea speriat în lături, să se agate de ceva care-i venea la îndemână. Acest scurt drum fusese deci, în toate privinţele, o rodnică ucenicie.

După trei ceasuri de drum, adică puţin înaintea prânzului, când Speranţa ajungea la cheiul Sulinei, Mihu, căţărat pe parapet, ţinându-se numai cu o mână de sarturi, cu cealaltă mână îi făcea semne lui Haralamb, nemarinarul, scoţând chiote de bucurie.

— Potoleşte-te, măi băiete, că ne faci de ruşine! îl mustră aspru, Gherasim, de la cârmă.

Haralamb stătea pe o bintă, în marginea cheiului, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, ca oamenii fără căpătâi de prin porturi, care nu fac altceva decât să încurce lumea.

— Hai, mă, barem prinde parâma! îi strigă Ieremia.

Nici nu apucase echipajul să arunce la chei toate legăturile, când un om gras şi roşu, cu înfăţişarea negustorului, bine îmbrăcat dar năduşit ca hamalii, cu caftanul totuna de funingine, semn că venea de la drum şi stătuse pe lângă coşul vaporului, sări pe punte, întrebând unde-i căpitanul.

— Vii de la Pireu, de la Stambul? Pe kir Iani, cu Penelopa nu i-ai întâlnitu? începu el repede, în aceeaşi limbă peltică folosită şi de kir Iani despre care se interesa acuma.

— Nu venim de la Stambul şi cu atât mai puţin de la Pireu, domnule!

— Dar pe kir Iani îl cunoşti?

— Cunosc vreo sută de kir Iani; dacă-i vorba de cel cu Penelopa, l-am văzut acum patru luni şi mai bine.

— Acum patru luni l-am văzutu şi eu! gemu străinul. Dar ţe folosu că l-am văzutu atunţi? Eu am nevoie de el acum. Eu sunt Leonida Velisaratos, exportator din Brăila; n-ai auzitu de mine?

— N-am auzit, însă asta nu mă împiedică să-ţi dau un sfat: linişteşte-te, că nu câştigi nimic, kir Leonida!

— Cum să mă linistescu? Dumneata nu ştii ţe-am păţiţu! Ah, kir Iani, unde eşti, să te strângu de gât!

În timp ce negustorul se văita gălăgios, Gherasim, care îndruma echipajul să lege velele pe ghiuri, îşi lăsă treaba, se trase mai aproape şi rămase aşa, ascultând atent.

— Ţe ma făcu acu', ţe ma făcu, că putrezescu scândurile în port!

— Despre ce-i vorba, domnule? întrebă căpitanul Speranţei.

— Uite, astă-primăvară i-am arvunitu pe kir Iani să-mi facă două transporturi cu cherestea la Pireu. Ne-am învoitu să-i aduc marfa aiţi, să-i fie mai usoru, să nu mai urţe până la Brăila…

Gherasim făcu încă un pas şi ciuli urechile, fără să arate însă prin nimic vreun interes deosebit străinului şi necazurilor lui.

— Eu m-am ţinutu de cuvânt şi am trimişii cheresteaua aiţi încă de la Paşti, continuă kir Leonida, suferind. Uite-o colo, stă pe chei şi putrezeşte, opt vagoane, scândură de fag de ţel mai bunii. Mai platescu şi paznic, mai pierdu şi timpii, şi dau bani de pomană la vapor, că am venit aiţi ţel puţin de zeţe ori, să vădu ţe-i cu kir Iani.

— Bine, şi n-ai găsit alt căpitan să te scoată din bocluc? întrebă Anton Lupan, compătimitor.

Gherasim mai făcu un pas spre ei.

— N-am găsitu, continuă să se tânguiască negustorul. Că vin puţini şi ţei care vin, sunt arvuniţi dinainte. Nu stiu cu ţine să vorbescu… Se strică marfa şi scade la preţ – şi mai mă făcu de râs şi la kir Nicolachi, la Pireu.

— Domnule, vorbi căpitanul, bucurându-se că-i ieşise norocul în drum. Dacă ai încredere în corabia noastră, noi tocmai ne pregătim să plecăm la…

Aici, Gherasim făcu un ultim pas şi fu în dreptul lor.

— Dar cu grâul lui kir Livarditi cum rămâne? întrebă, cu aerul cel mai serios.

Anton Lupan se miră:

— Kir Livarditi? Nu ştiu nimic de el…

— Aşa-i, c-am şi uitat să-ţi spun. Vino în cabină să-ţi dau banii, domnule; am luat aseară arvună…

— Ai luat arvună mare? întrebă negustorul, ţinându-se după el.

Cârmaciul îl opri, fără politeţe, cu mâna în piept:

— Aşteaptă dumneata aici, că vin înapoi!

— Ia spune, măi coţcarule, ce gânduri ticăloase îţi umblă prin cap? întrebă Anton Lupan, după ce coborâră scările în cabina lui.

Gherasim râse, şiret:

— De câţi ani umbli prin porturile astea, domnule?

— Ce legătură are asta, cu ce te-am întrebat eu?

— Adică să nu fi auzit dumneata cum se face treaba pe-aici, pe la noi?

— Bine, dar povestea asta cu kir Livarditi prea-i cusută cu aţă albă! Crezi că el n-o să vadă?

— N-are decât să închidă ochii. Vorba e ca noi să-i cântăm şi el să joace. Îţi închipui că dacă am fi în mâna lui ne-ar arăta vreo milă?

— Dar asta nu-i cinstit, Gherasime!

— Cinstea e după obrazul omului, domnule. Lasă-mă să pun eu treaba la cale. Vreau să-i ciupesc niţel din osânză, că are destulă.

După ce zise acestea, cârmaciul ieşi singur pe punte.

— Îmi pare rău, jupâne! Ne gândisem să-ţi facem un bine, de-asta ne-am sfătuit, eu cu căpitanul, dar arvuna nu-i jucărie: trei sute de drahme, cincisprezece icosari de aur.

Kir Livarditi n-o s-o primească înapoi, dacă n-o să-i dăm o despăgubire măcar tot atât de mare.

— Ţe kir Livarditi e ăsta? întrebă negustorul, începând să gâfâie. N-am auzitu de el, de unde vine?

— Se prea poate nici să nu-l cheme aşa. Dumneata ştii cum se face negustoria. Ce, vrei să-ţi spun pe şleau că ne-a rugat să păstrăm taina până ce încarcă grâul? Negustorii au socotelile lor; eu nu mă amestec în ele.

— şi daca platescu eu despăgubirea? Ţinţisprezeţe icosari ai spus? Platescu – şi luaţi cheresteaua!

— De, ştiu eu dacă s-o învoi kir Livarditi? Stai o clipă să vorbesc şi cu căpitanul.

Cârmaciul coborî în cabină.

— Domnule, dumneata rămâi aicea, şi nu scoate capul pe punte. Eu îmi fac drum pe la kir Panaiotis.

— Şi cu negustorul ce se mai întâmplă?

— Îl las să fiarbă o leacă, să i se topească grăsimea. În sfârşit, după ce bău cu tabiet mare un păhărel de mastică în locanta lui kir Panaiotis, Gherasim se întoarse pe punte, clătinând din cap cu amărăciune.

— Greu, domnule; aproape cu neputinţă! Am vorbit cu omul lui kir Livarditi şi a spus că nu îşi ia pe cap beleaua asta, dacă nu-i dau şi lui o sută de drahme.

— Ma ruinezu, ma prapadescu. Mai zos nu lasă? Un icosar nu-i azundge?

— În ruptul capului! Cinci icosari bătuţi pe muche. Kir Velisaratos îşi şterse sudoarea de pe frunte.

— Bine, platescu douăzeţi de icosari şi p-ormă mă spânzur.

— De ce să te spânzuri, kir Leonida? Plăteşti treizeci şi cinci de icosari, nu douăzeci, şi-ţi vezi sănătos de treabă.

Negustorul îşi băgă mâna în gât.

— De unde ai scosu treizeţi şi ţinti, hoţomanule? întrebă, începând să horcăie.

— Nu ţi-am spus că am luat cincisprezece icosarii arvună? După regulile negustoriei, dacă-i dăm înapoi arvuna, nu se cuvine să i-o dăm îndoită?

— Cu asta ne-am înţelesu: daţi înapoi ţinţisprezeţe icosari şi mai punu eu ţinţisprezeţe, basca ăi ţinti pentru puşlamaua aia.

— Nu-i aşa, kir Leonida. De ce să dăm înapoi icosari? noştri? I-am băgat în pungă, nu-i mai scoatem la lumină!

Asta întrecea chiar orice măsură! Dar în clipa când simţi că înnebuneşte, kir Velisaratos făcu o ultimă sforţare să-şi păstreze minţile.

— Haide! zise, dându-şi seama că nu mai avea rost nici o împotrivire. Platescu treizeţi şi ţinti de icosari. Te bucuri? Când încărcaţi cheresteaua?

— Cum ne-om învoi din preţ, cum începem.

— Bine, să auzim care-i preţul.

Gherasim ridică din umeri, luându-şi mutra prostului, se scărpină în cap ca netotul, pe urmă se aşează pe bocaport şi-l pofti pe kir Velisaratos să stea alături.

— Care-i preţul? Păi să facem socoteala. Ai opt vagoane de cherestea? Fie, dar noi trebuie să facem socoteala pe zece, că atât primeşte corabia noastră.

— De ţe să faţem socoteala pe zeţe, dacă eu am numai opt vagoane?

— Mai adă două – doar n-o să plecăm cu magazia goală! Asta înseamnă pagubă, jupâne!

Kir Leonida oftă şi se învoi, turbând de mânie:

— Bine, platescu pe zeţe vagoane.

— Atunci putem face treaba. Să vedem acum cât preţuieşte metrul de fag la Brăila şi cât la Pireu. Ehei, la Pireu cheresteaua e scumpă!

— Asta ţe te priveşte?

— Nu mă priveşte; îmi făceam doar aşa, o socoteală. Care va să zică, să zicem că la Brăila ar fi cinci lei…

— Nu-i adevăraţii, pe mine mă costă zeţe!

— Stai, jupâne, că făceam socoteala pentru mine. Al plătit-o zece, e treaba dumitale; puteai să dai şi douăzeci, dacă eşti filotim din fire. Care va să zică, cinci lei la Brăila, la

Pireu să fie douăzeci de drahme, ba poate chiar douăzeci şi cinci…

— Da' de unde! M-am învoitu cu kir Nicolachi pe zeţe drahme.

Gherasim clătină din cap, cu milă:

— Te-a înşelat, kir Leonida, şi-i mai mare păcatul, că pari om de omenie. Preţul acolo e douăzeci şi cinci de drahme, dacă nu chiar treizeci, află de la mine! Aşa, şi cum făceam socoteala, dacă ai dat dumneata cinci lei pe metru, scădem cinci din treizeci, că ce mi-e drahma, ce mi-e leul, înseamnă că-ţi rămân, câştig curat, douăzeci şi cinci de drahme. Ei uite, jupâne, ca să nu spui că te-am prins la strâmtoare, nu-ţi cerem să împărţim câştigul pe din două; o să ne dai numai zece drahme de metru. Drahme ori lei, pentru noi e totuna, numai să plăteşti în aur…

Negustorul sări în sus, ca ars cu fierul roşu, şi începu să urle, făcând spune la gură:

— Zeţe drahme de metru? Asta-i tâlhărie!

— Ascultă, jupâne! zise Gherasim, cu asprime. Ai face bine să-ţi stăpâneşti gura… Noi nu ţi-am spart uşa acasă, nici nu ţi-am băgat mâna în buzunare. Ţi-am cerut un preţ; dacă nu-ţi vine la socoteală, sănătate bună!

— şi ţe făcu cu cheresteaua?

— Îl aştepţi pe kir Iani.

— Îl asteptu, îl asteptu! Nu vezi că nu vine?

— Atunci o arunci în Dunăre… Sau, dacă ţi-e milă de ea, plăteşti preţul, jupâne!

— Zeţe drahme de metru?

— Zece, dar asta numai acuma, peste un ceas s-ar putea să urce, aşa că hotărăşte-te până mai e vreme!

Kir Leonida începu să se plimbe pe punte, turbând de mânie:

— Ţinţi drahme nu-ţi azundge?

— Numai zece, jupâne!

— Socotit pe zeţe vagoane?

— Pe zece, cât ne-a fost vorba.

— Ştii câte parale faţe asta?

— Cum să nu ştiu? La ce m-am gândit până acum? O mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur şi cu treizeci şi cinci despăgubirea…

— Asta-i o avere! Zestre pentru două fete!

— Pentru două fete înstărite, kir Leonida! A mea, când am luat-o, n-avea nici cinci parale.

— Bine! zise negustorul, vânăt la faţă, după o clipă de gândire. Platescu despăgubirea, şi restul plăteşte kir Nicolachi, când predaţi marfa la Pireu.

— Nu aşa, jupâne; să facem cum e obiceiul. Plăteşti dumneata acuma despăgubirea, că omul lui kir Livarditi aşteaptă, ne dai şi-o arvună, cât te lasă inima – şi aduci hamali să încarce marfa. Când treaba-i gata, adaugi la arvună cât o mai fi nevoie să se facă douăzeci şi cinci de icosari, sau napoleoni dacă aşa ţi-e mai la îndemână, adică jumătate suma. Pentru cealaltă jumătate ne dai scrisoare, să ne plătească la Pireu omul dumitale.

— şi dacă vă prăpădiţi pe drum? întrebă kir Leonida. Gherasim îl privi printre pleoape, cu duşmănie, apoi se stăpâni, ridică din umeri şi răspunse, cu un amestec de batjocură şi dojenire:

— De, jupâne, fiecare meserie cu primejdiile ei! Dumneata pierzi o pungă de galbeni, noi pierim şase suflete.

Şi arătând la oamenii din echipaj, care aşteptau pe punte, să vadă ce-o să mai fie, adăugă, învăluindu-i într-o privire caldă, neaşteptată pe chipul lui aspru, de om cioplit numai în cremene:

— Eu zic că, dacă ne preţuieşti laolaltă, om face cât icosarii dumitale!

Încărcatul începu după prânz şi ţinu aşa toată ziua – scândură de fag, gălbuie; Cristea Busuioc o pipăia, bucată cu bucată, lemn bun – şi parcă îl durea inima s-o vadă ducându-se în ţară străină.

Haralamb îşi pierdea vremea, când pe chei, când pe la locanta grecului, nefiind de folos nimănuia.

— Nu te-nsuraşi, mă? îl întreba Ieremia.

Seara încă nu sfârşiră, încărcatul merse mai departe toată noaptea, până se iviră zorile. Când răsări soarele, magazia era plină şi Speranţa nu mai avea decât un metru de la apă până la copastie.

— Ce zici, Gherasime, o să ţină? întrebă căpitanul. N-am încărcat-o cam fără măsură?

— Nici o grijă, domnule! Am fi putut să mai punem încă două vagoane.

Şi cârmaciul adăugă, râzând cu şiretenie:

— Aşa cum de altminteri ne-a fost şi tocmeala cu jupânul.

— Chiar, ce te faci dacă îţi mai scoate, din pământ, din iarbă verde, şi cele două vagoane?

— Le încărcăm, dar îi mai ciupim vreo sută de drahme pentru întârziere şi pentru deschisul bocaportului. Ce, oamenii ăştia să muncească de pomană?

Într-adevăr, marfa fiind încărcată, fiind puse înăuntru şi scândurile barăcii, aduse de pe plajă, Ieremia cu plutaşul închideau gura magaziei şi întindeau deasupra o tendă, prinsă pe margini sub drugi de fier întăriţi cu pene.

Anton Lupan râse din toată inima:

— Da' ştiu că l-ai frecat pe kir Leonida! Ia spune, de la cine ai învăţat să strângi oamenii în chingi aşa de tare?

— De la kir Iani, şi de la alt kir Iani, şi de la încă un kir Iani, de la mulţi kir Iani, domnule!

— Fie, dar cred că i-ai întrecut pe toţi kir Ianii! Optzeci şi cinci de icosari sunt o avere, Gherasime!

— Ştiu, aşa spunea şi negustorul.

— Îţi dai seama cât puteau să câştige căpitanii pe care i-ai slujit până acuma?

— Îmi dau, să vezi însă istorie: când spui un icosar, doi icosari, cincizeci de icosari, ţie, care nu i-ai avut niciodată în mână, ţi se pare că icosarul e doar o vorbă goală. Dar uite că vine kir Leonida! Domnule, te rog să mă laşi pe mine să număr banii; vreau şi eu să văd cât atârnă…

Negustorul străbătea cheiul, năduşit, cu giubeaua prăfuită, însă altminteri cu înfăţişarea omului plin de mulţumire.

— Ia te uită la el! zise Gherasim cu ciudă. Parcă s-ar duce la nuntă, nu la jumuleală! Bună-dimineaţa, jupâne! Noi suntem gata de plecare; ai adus banii?

— I-am adusu, răspunse negustorul, scoţând din buzunar o pungă plină. Să merdzem zos şi să faţem hârtiile.

După ce numără banii, cu migală şi cu un fel de teamă, Gherasim îi puse înapoi în pungă, şi îi cântări în mână.

— Ei, acum ştiu şi eu ce greutate are aurul! Mai ai şi alte pungi ca asta, kir Leonida?

— Am; asta mă priveşte pe mine. Cârmaciul clătină din cap, cu milă:

— Grea viaţă trebuie că duci, jupâne! Să cari cu dumneata atâta povară! Şi unde mai pui că numai cârpitul buzunarelor trebuie să te coste o avere!

Negustorul ridică din umeri, nepricepând sau făcându-se că nu pricepe.

— A, uitasem, zise, cu un surâs de şiretenie. L-am întâlnitu pe kir Livarditi. Ţi-a trimesu multă sănătate.

— Da? făcu Gherasim, fără să tresară, zâmbind cu aceeaşi şiretenie. Şi nu e supărat pe mine că l-am încurcat cu griul?

— Nu e supăratu de loc. Ba mi s-a părutu chiar vesel. Poate c-o fi înnebunitu de supărare.

Pe cârmaci îl scotea din fire voia bună a negustorului.

— Şi dumneata eşti cam vesel, jupâne! mormăi, cu ciudă şi cu nedumerire.

— De ţe să nu fiu vesel? Am trimesu marfa, am scapatu de gridză.

— Aşa? Eşti mulţumit? Ei acu', fiindcă ai dat banii şi ai iscălit hârtia, am să-ţi spun o vorbă; dar stai jos, să nu-ţi vie ameţeală: Dacă nu te învoiai cu o mie de drahme, îţi duceam marfa şi cu două sute: cu zece icosari, jupâne! Na, ca să-ţi treacă mulţumirea!

O clipă, negustorul se făcu galben şi zâmbetul i se prefăcu în rânjet. Apoi se porni pe râs, şi râse, râse, până ce îl prinse tuşea şi crezură că-l ia şi leşinul.

— Zi asa, fraţicule, zeţe icosari numai? Atunţi stai zos, să-ţi spun şi eu o vorbă: ieri am primitu scrisoare de la kir Nicolachi, uite colea, ziţe: „Kir Leonida, trimite cheresteaua că e mare căutare. Platescu oricât, patruzeţi, ţinţizeţi de drahme pe metru, altfel pierdem muşteriii şi ne faţem de ocară.”

— Bine, jupâne! scrâşni Gherasim, abia stăpânindu-şi furia. Altă dată am să ţin seama. Să învăţ şi de la dumneata ceva, nu numai de la kir Iani!

— Să duţi sănătate lui kir Nicolachi şi salutări la Patrida! mai spuse negustorul, pornind să urce pe scară.

— Ai văzut, domnule! izbucni cârmaciul, cu ciudă, când rămaseră singuri. Şi ziceai că l-am strâns în chingă!

— Lasă-l în pace! Orice ai zice, am făcut o treabă bună!

— Bună, nu-i vorbă, dar puteam să avem două pungi ca asta, în loc de una!

— Ia, mai bine să ne pregătim de plecare. Văd că barometrul stă neclintit de trei zile. De vânt, ce să mai vorbesc, cred că te îmbie!

— Da, n-am ce zice; vânt de apus; altul mai potrivit n-are de un' să vină.

— Atunci îngrijeşte de plecare. Butoaiele cu apă sunt pline?

— Pline, de aseară.

— Provizii avem pe trei-patru zile?

— S-a dus Ismail să târguiască; trebuie să pice acuma.

— Atunci eu dau o fugă până la Căpitănie să fac formele de plecare şi peste vreo oră cred că putem ridica pânzele.

— Foarte bine!

Ieşiră amândoi pe punte; în port începuse forfota zilei. Ismail cu Mihu se întorceau din piaţă, amândoi cu câte un sac în spinare, urmăriţi pas cu pas de Negrilă.

Mihu vedea pe chipul bucătarului mare amărăciune.

— De ce eşti supărat, nene Ismaile? Nu te bucuri că mergem la Stambul, în Turchia?

Drept răspuns, Ismail oftă, să ţi se rupă inima. Ce necaz îl pândea oare, de se amăra pe măsură ce treceau zilele? Din partea lui, la gândul plecării, Mihu simţea, pe lângă oarecare nelinişte, o nemărginită bucurie. Şi doar nu era orfan, să spui că n-are pe nimeni, nu-i duce nimeni grija ştiindu-l în lume. Numai că el se gândise să nu se-ntoarcă pe capul bătrânilor, că şi fără el abia îşi duceau sărăcia; ce

adică, să-l trimită iarăşi la stână, să stoarcă baciul din el untul şi să-l lase numai cu zerul? Avea să se întoarcă el odată, dar nu cu mâinile goale, să le fie ajutor, nu povară bătrânilor.

Chiar ieri, în timp ce se încărca lemnăria, scrisese carte acasă, iar azi îi lipise timbru şi-o pusese în cutia care se ducea cu vaporul: „Mamă şi tată, aflaţi despre mine că m-am făcut marinar, mus adică, şi plec pe mare. Suntem şase inşi, toţi unul şi unul, iar dintre toţi căpitanul e cel mai de omenie, şi deştept şi cu multă carte, învăţătorul de la noi din sat nu-i ajunge nici la călcâie. Las' că şi nenea Gherasim, cârmaciul, cu toate că strigă uneori cu asprime, are o inimă să nu-i găseşti pereche în lume. Eu mă am bine cu fiecare, şi cu nenea Ismail, bucătarul, că mă hrăneşte cu bucatele cele mai bune, musaca, şi-o să-mi dea şi sarailie, când om ajunge în Turchia. Nenea Ieremia mă învaţă cum să ţin puşca la umăr şi să ochesc prin cătare; pe el ca ţintaş nu-l întrece nimeni. Odată a doborât două raţe dintr-o împuşcătură, nu ştiu cum le-a luat, zice că le-a prins în linie, de era să-l lovească damblaua pe năsosul de la Căpitănie, că el umblă trei zile prin baltă, până să împuşte una. Şi cu nenea Cristea Busuioc, care a venit cu pluta tocmai de pe Bistriţa, m-am împrietenit acum, mai în urmă – că altfel e cam posomorit şi scump la vorbire, cătrănit cum zice nenea Ieremia; el m-a învăţat să fac alt soi de fluier, cu găuri mai multe, pot să cânt cu el şi mai gros şi mai subţire. A mai fost cu noi un om, până acuma – l-am ajutat când lucram fierărie, ceilalţi spun că-i un încurcă-lume, dar eu îl socotesc om de ispravă, numai că poate are şi el un of la inimă. Nenea Ieremia, că îi e văr, zice, hai măi Haralamb cu noi şi-o să-nnebunească turcoaicele după tine! Iar el zice, şi ce dac-au să înnebunească şi mie nu mi-o place niciuna? Aşa că nenea Haralamb nu vine cu noi, rămâne aici, la Sulina. Mamă şi tată, eu vă las cu bine. Şi Negrilă s-a împrietenit cu toată lumea. Numai lui nenea Ismail i-a făcut odată mare ruşine…”

Când Ismail şi Mihu păşiră pe punte, Gherasim îi şi luă în primire:

— Pe unde zăbovirăţi? Ce, credeţi că mai e timp de căscat gura?

Apoi strigă, să-l audă şi ceilalţi, adică plutaşul, care tot orânduia parâmele, şi Ieremia, care stătea de vorbă cu Haralamb, lângă schelă:

— Ei, băieţi, luaţi-vă rămas bun de la Sulina!

— Cum adică, nene Gherasime, plecăm chiar acuma? întrebă musul pornind să sară într-un picior în jurul magaziei.

— Acum, fără zăbavă, că ia uite ce vânt bate; vânt de zile bune! Dar ia pune tu mâna pe sondă, şi vezi cum stăm cu apa în santină. Cu încărcătura asta nu se poate să nu fi pătruns vreo picătură.

Mihu îi îndeplini porunca la iuţeală, bucuros că plecau la drum, bucuros că i se încredinţa o treabă de însemnătate mare.

— E apă de vreo trei degete, nene Gherasime!

— Asta-i nimica toată; aşa-i până se umflă bordajul. Da', oricum, de ce s-o lăsăm acolo? Pune mâna pe pompă şi dă-o afară.

Peste vreo jumătate de oră, când musul, roşu în obraz şi plin de năduşeală, fiindcă trăsese la pompă cu toată sârguinţa, termina cu scosul apei din santină, se întorcea şi Anton Lupan de la Căpitănie.

Oamenii îl înconjurară:

— Plecăm, domnule?

— Chiar acuma! Ieremie, vino cu mine în cabină. Am să-ţi dau două carabine, una pentru tine, să nu te mai încurci cu flinta aia ruginită, alta s-o încredinţezi tu cui crezi că e mai bun ochitor, după tine, că pe tine, unul, asta o ştiu bine, nu te poate întrece nimeni.

— Poate văru' Haralamb, domnule… E drept, că nu ne-am pus la încercare, dar nici n-ar mai avea rost acuma, dacă drumurile ni se despart pentru multă vreme!

Haralamb stătea pe chei, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, cu o muşcată roşie în gură, urmărind manevrele de plecare. Ceva mai sus, la chei, sosise vaporul de pasageri de la Galaţi şi tocmai se punea schela.

— Ia treci, mă vere, şi desfă legătura! strigă Ieremia. Haralamb se apropie de bintă şi prinse să slăbească parâma, fără să lase muşcata din gură.

— Şi aşa, să nu uiţi! îi mai spuse vără-su, aceasta fiind clipa despărţirii. Dacă te duci pe acasă, vezi ce-i cu ăi bătrâni. Să nu-mi poarte de grijă, dacă n-or primi prea repede veşti de la mine.

Pe schela vaporului se îmbulzeau, coborând grăbiţi, călătorii – fel de fel de lume, pescari, ţărani, negustori, târgoveţi, care cu geamantane, care cu saci, cu traiste şi boccele… Deodată, Haralamb, care se uita la ei în neştire, scăpă muşcata din gură. Printre ceilalţi cobora un om în haine de dimie sură, înalt şi spătos ca haiducii, cu căciula turtită, cu mustaţa lungă, cânepie, cu ciomag la subsuoară şi încruntat să te înspăimânte chiar dacă n-ai fi avut nimica pe inimă. Un poliţai înarmat cu pistol şi cu iatagan arcuit în urmă, venea după dânsul, aruncând priviri fioroase în juru-i, ca toţi poliţaii din lume.

Haralamb păli.

— Ce e, măi vere? îi întrebă Ieremia. iar el răspunse, pierdut:

— Sacagiul! Acum mi s-a zis!

— Păi ce mai stai? Fugi!

De spus, poţi să spui, poţi să şi faci, că nu eşti olog, dar mai pe urmă, unde te ascunzi? În stuf, ca moş Ifrim?

Flăcăul aruncă priviri repezi în jur, îl văzu pe sacagiu intrat în vorbă cu cineva, întrebând, descusând, în vreme ce poliţaiul se uita la toată lumea urât – şi nu mai zăbovi: dintr-un salt fu pe bordul Speranţei, luă puntea în lung, cu umerii aduşi, şi nu se mai opri decât sub tambuchi…

Portul rămânea în urmă, domol, cu vapoarele care afumau cerul albăstrui, cu corăbiile bătrâne care-şi legănau

catargele în fum, cu magaziile lui cenuşii, care piereau, pe rând. Pieri şi Căpitănia, cu şopronul sub care aceeaşi femeie ştiută de mult, Lăstuna, pe numele ei neobişnuit, jumulea raţe şi frigea guvizi, în vreme ce căpitanul mai buchisea şi acum, nedumerit: a-c ac, s-a-c, sac – cu nasul în abecedarul blestemat care rămânea greaua povară a vieţii lui.

— Mă vere, asta mi-ai făcut-o tu! scrâşni Haralamb, de sub tambuchi. Tu l-ai îndreptat aici!

— Păi dacă l-aş fi îndreptat eu, nu te-ar fi dibuit de la început? Ce, ar fi trebuit să-ţi caute urma patru luni?

Se sfârşea canalul, marea era în faţă, deschizându-i Speranţei poarta Levantului, spre vechiul Stambul.

Ţărmul de nisip rămânea departe, mai şters, mai nefiresc, de-ai fi zis că era numai o închipuire, care îndată avea să-ţi piară din gând. Plaja se mai văzu un timp ducându-se către miazăzi, pe urmă, apa începu să se ridice asupra ei, udându-i nisipul, întânzându-se spre stufăriş – şi-atunci rămase doar stufărişul şi sălciile – alt timp. Iar după ce totul pieri, numai turnul cenuşiu al farului înfruntă depărtarea, dar nu până târziu, căci nici el nu putea fi decât vremelnic mai înalt ca timpul grăbit.

Pe punte, forfota din clipa plecării pierise şi se lăsase liniştea foşnitoare din codrii adânci. Pânzele fremătau printre norii albi, destrămaţi şi scândura bordajului spunea mării povestea ei, din timpul când nu fusese lemn de corabie, ci stejar uriaş.

Gherasim stătea la cârmă, căpitanul în dreapta lui, iar ceilalţi, de o parte şi de alta, uitându-se spre orizont, mândri şi dârji, în timp ce etrava, foşnind, îşi începea marşul ei – ştiţi…

Era în a cincisprezecea zi a lui iulie 1881 -Speranţa pornea la drum cu toate pânzele sus…

CAPITOLUL VIII.

Oprire la Ţarigrad.

În acea vreme, când vasele cu pânze puteau fi întâlnite încă destul de des în toate mările lumii, Marea Neagră, Marmaraua şi Arhipelagul cunoşteau mai mult caice şi barcazuri, aproape toate cu câte două catarge şi cu vele puţine, adesea croite la întâmplare sau după chibzuinţă nu prea învăţatului lor căpitan.

De aici nu trebuie să se înţeleagă că aceste mici corăbii erau cu totul şi cu totul pradă întâmplărilor grele şt furtunilor. Dar tot atât de adevărat este că, dacă echipajul lor nu dovedea o iscusinţă şi o bravură nemaipomenită, nu le rămânea decât să aştepte cuminţi în porturi vremea bună – sau, când furtuna venea pe neaşteptate, să fugă din calea ei cu iuţeala omului desperat. Altfel, sfârşitul nu putea fi decât naufragiul – coşmarul oricărui marinar.

Cu Speranţa era altceva…

Bunele însuşiri ale unei nave le dă, în primul rând, forma ei şi felul cum e construită. Despre asta s-a vorbit când corabia noastră se afla pe plaja Sulinei. Forma asigură viteza şi stabilitatea vasului, pe care forţe dinafară, valurile şi vântul, cată să-l răstoarne, iar o construcţie îngrijită şi solidă îl face să reziste în această luptă.

Dar pentru izbânda navigaţiei, fie pe vreme bună, fie pe furtună, tot atâta însemnătate are împărţirea pânzelor.

Sunt corăbii cu unul, două, trei, cinci şi chiar mai multe catarge. În ceea ce priveşte numirile lor, altele în fiecare colţ al lumii, adesea le încâlcesc până şi navigatorii – să ne mulţumim cu atât cât ne trebuie, ferindu-ne de orice ar putea să ne stârnească învălmăşeală în creier.

Speranţa era ceea ce se numeşte o goeletă, după numărul catargelor şi felul velaturii. Cu trei pânze triunghiulare la prova, ridicate pe sarturi, cu o velă mijlocie pe catargul mic, implântat la o treime din lungimea corăbiei, lângă peretele despărţitor dintre cabina echipajului şi magazie, şi în sfârşit, cu o velă mare pe al doilea catarg, ceva mai înalt decât primul – pare-se că ea avea, ca orice goeletă, cea mai bine împărţită velatură din vremea aceea şi poate chiar din

toate vremurile. O dovedise întrucâtva deunăzi, cu prilejul primei ieşiri pe mare, iar astăzi, când naviga cu alt vânt, mai aspru, dovada se întărea. Dar adevărata dovadă avea s-o facă mai târziu, pe mări furtunoase, prin uragane, prin strâmtori răscolite de valuri şi semănate cu stânci – căci Speranţa pornea la drum greu şi lung, după cum vom vedea.

Oamenii ştiau încotro merg, de aceea, în clipa plecării stătuseră pe punte, umăr la umăr, privind spre orizont, mândri, aspri şi încordaţi. Acum, când corabia se aşternuse la drum, sub cerul senin, fiecare se dusese la treaba lui, fără însă ca fierberea din sufletele lor să se fi terminat.

Anton Lupan coborâse în cabină, să scrie Jurnalul de Bord, de grija căruia nu trebuie să uite niciodată corăbierul, fie c-ar fi pe furtună, fie pe timp bun: „15 iulie 1881, ora 9,30 farul de la Sulina s-a pierdut din vedere; navigăm spre Stambul, cu vânt de la vest, de forţa trei, cu toate pânzele sus, Gherasim şi Cristea Busuioc fiind în primul cart…”

Gherasim stătea la cârmă, iar Cristea Busuioc făcea de veghe la prova, cum se obişnuieşte pe orice corabie când navighează, pe lângă ţărm sau în larg.

— Nene Cristea, dumneata eşti de veghe? întrebă Mihu.

Întreba numai ca să intre în vorbă cu plutaşul, fiindcă altminteri doar îl ştia ce face acolo, de vreme ce Gherasim îl pusese de cart.

Cristea Busuioc stătea, pe marginea parapetului, cercetând încordat faţa mării, deşi, cât vedeai cu ochii, nu erau decât valurile care de la o clipă la alta îşi lepădau mâlul Dunării şi se albăstreau.

— Da, de veghe.

— Şi ce trebuie să faci?

— Să văd dacă nu se iveşte ceva în faţa noastră… Haide, băiete, du-te d-aici, nu mă ţine de vorbă! Ce, tu altă treabă n-ai?

Ăsta era necazul, că băiatul n-avea nici o treabă până nu ieşea Anton Lupan din cabină, unde naiba ştie ce tot scria!

— Mihule, tu să mă aştepţi pe mine, să aruncăm lochul3! îi spusese căpitanul, acum o jumătate de ceas.

Şi de atunci, musul se învârtea pe punte, fără ca măcar să fi înţeles ce urmau să arunce, el cu Anton Lupan. Nimic de pe bord nu i se părea de prisos, ca să spui că trebuie aruncat.

— Nene Gherasime, acum nu mai mergem pe o coastă; se cheamă că avem lest, nu-i aşa?

Pe naiba, lest! Era la mintea cocoşului ce se întâmplase de vreme ce aveau opt vagoane de cherestea în hambar – dar întreba şi el, într-o doară, să-l zgândăre la vorbă pe cârmaci.

— Nu, băiete, avem marfă, lestu-i alt marafet, cum de uitaşi? Şi încă marfa n-ar fi nimic! Avem cu noi ceva care atârnă mai greu: o pungă plină cu icosari! Hai, şi-acum du-te, nu mă mai bate la cap!

Musul luă puntea în lung, tot trăgând cu ochiul la tambuchiul pe unde trebuia să iasă Anton Lupan. Ajungând în dreptul bocaportului, se opri şi se uită la Negrilă, înciudat. Câinele îi ţinuse tovărăşie omului de veghe, apoi, văzând că totul pe mare era limpede, că nici pescăruşii nu se mai roteau pe sus, pieriseră spre uscat, se tolănise la soare şi dormea liniştit pe hambar. Ce viaţă tihnită! Şi musul care crezuse că marinarul trebuie să se zbuciume neîncetat!

Dar oare, pe puntea Speranţei, în afară de el nu se mai frământa nimeni la acest ceas?

Ismail tăia ceapă în bucătărie şi lăcrima; dacă era vreo frământare în fiinţa lui, cum s-o vezi? – omul lăcrămează la ceapă mai vârtos decât la orice necaz!

Frământarea adevărată era dincoace, în cabina echipajului, la un pas.

— Mă vere, tu mi-ai făcut-o! Să ştii că te bat! scrâşnea Haralamb.

Ieremia stătea pe marginea patului şi îşi freca flinta lui ruginită, necăjit că nu-i putea scoate lustrul pe care îl avea

carabina dată de căpitan.

— Cum era să ţi-o fac eu? Tu n-ai atâta minte în cap?

— Şi-acum să-mi spui cum ies din belea?

— Păi beleaua ai lăsat-o în urmă, fii mulţumit c-ai scăpat! Iacă, mai bine leapădă ţoalele de pe tine şi ţine de colea haine de marinar! Hai, că la ora prânzului intri de cart!

— Asta cine a spus?

— Gherasim, că el e şeful de echipaj.

— Adică vrei, nu vrei… Haralamb spumega de necaz.

— Măi vere, îl linişti Ieremia, de ce-ţi faci tu inimă rea? Dacă nu te împaci cu viaţa de marinar, nu te împiedică nimeni să te dai jos la Ţarigrad, să cauţi o corabie sau un barcaz şi să faci calea-ntoarsă, că vădanele tale or fi suspinând pe mal.

— Nu, că eu vreau să mă-nsor, să mă fac gospodar.

— Cine-o să te ia pe tine? Nu te vezi că eşti amărât şi sărac?

— Ehe! Lac să fie, că broaşte! Ghiocica, ori alta ca ea!

— Şi dup-o săptămână s-o tuleşti iar? Păi ce, tu eşti făcut să stai în laţ şi să-ţi dea de mâncare socrul bogat? Hai, mă, cu noi, să vezi lumea, şi-aşa o să te luminezi şi tu la cap, singur o să spui că mai înainte n-ai avut minte nici cât un viţel proaspăt fătat. Unde mai pui că o să strângi şi gologani, destui ca să-ţi faci casă şi să te însori cu cine oi vrea.

— Dar cum o să merg, că nici măcar nu mi-am scos carte de marinar?

— O să-ţi scoată căpitanul, când om ajunge la Ţarigrad.

— Va să zică, v-aţi înţeles pe spinarea mea!

— Păi sigur că m-am dus să mă sfătuiesc cu el, dacă te-am văzut în necaz!

Haralamb rămase pe gânduri, scărpinându-se cu nehotărâre în cap.

În acest timp, Speranţa îşi urma drumul, în larg, departe de uscat. Gherasim mânuia cârma, chinuindu-se să ţină după busolă unghiul dat de căpitan. Naviga de peste

douăzeci de ani, străbătuse Marea Roşie, de la Suez la Bab-el-Mandeb, Mediterana barem o colindase în lung şi-n lat, iar de câteva ori trecuse chiar dincolo de Gibraltar, prin golful Biscaiei, canalul Mânecii, către Amsterdam, dar nici până azi nu se împăcase pe deplin cu busola, care îi ostenea ochii şi îl toropea. Îi venea mai la îndemână să ţină drumul după soare, după stele, şi cu atât mai uşor după semne de la uscat; de altminteri, chiar şi căpitanii lui, ceilalţi, pe cât le era cu putinţă, mergeau pe lângă mal, neavântându-se în larg decât atunci când n-aveau încotro; cât despre busolă, se uitau la ea numai la zile mari.

Acest fel de a merge, pe lângă coastă, se numeşte cabotaj. Din partea lui, Anton Lupan se simţea mai liniştit ştiindu-se departe de uscat; într-adevăr, pentru cel care cunoaşte marea şi ştie să se lupte cu ea, primejdia nu e în larg, ci la mal, aşa cum mai târziu se va dovedi, cu vârf şi-ndesat.

De aceea, ieşind de la Sulina, căpitanul Speranţei luase drumul spre sud-est, până ce orice urmă a ţărmului se topise, departe, sub orizontul înceţoşat, şi abia atunci îi dăduse lui Gherasim unghiul care de acum înainte trebuia ţinut cu străşnicie, treabă plină de răspundere pentru orice cârmaci. De aceea stătea Gherasim încruntat, de aceea când Mihu îl zgândărise la vorbă răspunsese îndestul de posac; altceva fusese deunăzi, când ieşiseră să se plimbe câteva ceasuri în larg, şi altceva era acum, când busola trebuia să-i scoată 250 de mile depărtare de Sulina, în gura Bosforului, către Ţarigrad.

Peste o jumătate de ceas, căpitanul ieşi pe punte, îşi aruncă ochii la dâra înspumată pe care Speranţa o lăsa în urmă, apoi se apropie de cârmaci:

— Gherasime, schimbă drumul mai la vest un cart!

Pe vremea aceea, corăbierii nu măsurau unghiurile în grade, ca azi, fiindcă 360 de liniuţe trase pe cadranul busolei ar fi zăpăcit ochiul bietului cârmaci, fără să aducă vreun folos adevărat, atâta timp cât o corabie, mişcată de vânt, nu putea niciodată să urmeze drumul cu precizie de

grad. Ei împărţeau cadranul în patru sferturi, după cele patru puncte cardinale, iar fiecare sfert avea opt carturi, un cart numărând astfel unsprezece grade şi ceva.

— De ce-am schimbat drumul, domnule? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, pe de o parte curios, pe de alta dorind să-i amintească de prezenţa sa şi de-o anumită treabă nelimpede pe care fusese vorba s-o facă amândoi, încă de acum un ceas.

— Iată de ce, Mihule… răspunse Anton Lupan.

Din lămuririle date de el musului, se înţelegea cam aşa: e uşor să tragi o linie pe hartă, unind gura Bosforului cu Sulina, să masori unghiul pe care acest drum îl face cu orice meridian şi apoi, încredinţându-l cârmaciului, să te culci împăcat. Corabia însă nu merge mai niciodată întocmai pe drumul acesta; în timp ce prova ei rămâne îndreptată tot timpul sub unghiul arătat de busolă, ceea ce pe un navigator fără pricepere îl poate prea des înşela, vântul sau curenţii mării o fac să alunece de-a latul – să deriveze, cu un cuvânt folosit de marinari – şi astfel, cu toate măsurătorile şi cu toată strădania cârmaciului, ea iese în altă parte, nu unde te-ai aşteptat.

Privind dâra lăsată în urmă, care e cu atât mai arcuită cu cât corabia alunecă mai mult de-a latul, Anton Lupan măsurase din ochi deriva şi îşi dăduse seama că dacă mergeau mai departe aşa, vântul de la vest i-ar fi împins treptat în larg şi în loc să nimerească în Bosfor, s-ar fi pomenit altundeva, mai la răsărit, pe coasta Anatoliei. În vremea aceea, ochiul căpitanului ţinea locul multor instrumente de navigaţie, dar când ochiul era deprins cu măsurătorile, iar căpitanul se dovedea dibaci, corăbiile ajungeau la locul dorit aproape tot aşa de sigur ca vapoarele de azi. Poruncindu-i cârmaciului să schimbe drumul, căpitanul socotise că zădărnicea păgubitoarea derivă şi astfel, deşi acuma prova Speranţei era îndreptată cu un cart mai la vest de drumul adevărat, el era sigur că au să iasă în gura Bosforului, tocmai unde doreau.

Abia sfârşise de dat aceste lămuriri, când pe tambuchiul din prova ieşi Haralamb, bocănind cu cizmele pe scări, îmbufnat.

— Aoleu, că mândru-ţi mai stă marinar, nene Haralamb! strigă Mihu, uitând chiar şi de acea treabă hotărâtă s-o facă împreună cu Anton Lupan.

Până şi Gherasim, de la cârmă, cât era el de încruntat, ridică ochii din busolă şi zâmbi pe sub mustaţă, mulţumit de înfăţişarea noului său om din echipaj. Era chipeş Haralamb în straiele lui de ţăran, dar să-l vezi acum, cu tricoul vărgat şi cu boneta albastră din cap!

— Mă, ascultă ce-ţi spun eu! zise Ieremia, urcând după el, cu flinta sub braţ. N-o să fie turcoaică să nu leşine după tine, numai cum te-o vedea!

Chiar şi Negrilă se ridică de pe bocaport, se uită nedumerit la noul marinar, îşi ciuli urechile, mârâi mirat, apoi, dumirindu-se, se repezi la el şi începu să latre vesel, stârnind pe puntea Speranţei adevărat bairam.

Numai Ismail rămăsese posomorât în bucătăria sa, tot tăind ceapă pentru plachie şi lăcrămând necurmat.

— Ia fă-te-ncoa', frate Haralamb, să te ung ajutor de cârmaci! strigă Gherasim. Hai, că dacă eşti isteţ, nu-i treabă grea.

Dar poate că mai mulţumit decât toţi era Anton Lupan; de mult îşi pusese el ochii pe Haralamb, îl ştia bun marangoz, bun fierar, vrednic, voios, uneori cu haz, însuşiri greu de întâlnit toate deodată la un singur marinar. Să nu-i porţi recunoştinţă sacagiului care picase la ţanc?

Mihu rămăsese pe punte, bosumflat.

— Domnule, parcă era vorba să aruncăm nu ştiu ce…

— Lochul, Mihule! Vino încoa'!

Poţi oare să povesteşti călătoria unei corăbii din celălalt veac fără să aminteşti despre această unealtă care şi-a făcut treaba, glorios, zeci şi zeci de ani? Fiindcă nu e vorba de lochul folosit pe vapoarele de azi, ci de un instrument de multă vreme uitat: o bucată de scândură, ca un sfert de

cerc, cercul întreg să zici c-ar fi fost de mărimea obişnuită a unei roţi de car. Pe latura rotundă, lemnul are găuri, umplute cu plumb, pentru o trebuinţă care se va vedea. De cele trei colţuri se leagă trei capete de saulă, parâmă subţire împletită anume ca să nu se poată întinde, nici dezrăsuci, oricât ai scărmăna-o – şi toate trei se înnoadă, ca o labă de gâscă, de altă parâmă, aceasta lungă de câteva sute de paşi. Arunci scândură în apă, loch cum se cheamă, în toată alcătuirea sa; plumbul o face să stea în picioare, şi după ce vârtejurile stârnite de corabie în alunecarea ei se topesc în val, ea rămâne în mijlocul mării ca un popândău nemişcat, în timp ce parâma cu care e legată alunecă peste parapet, pas cu pas.

Pentru a înţelege restul, trebuie să ştii – şi Mihu aflase asta încă de la Sulina, când îşi băga nasul prin hărţi cerându-i mereu lămuriri lui Anton Lupan – trebuie să ştii că un grad, din cele 360 ale unui meridian, are cam 111 kilometri, iar un minut, din 60 de minute ale unui grad, are la rândul lui cam 1850 de metri, lungimea milei marine, singura măsurătoare folosită de corăbieri în trecut, ca şi azi.

Pe parâma lochului, după ce se lasă o lungime îndestulătoare, în scurgerea căreia să fii sigur că scândură aruncată în apă nu se mai mişcă, ci a rămas pe loc, ca un par, se fac noduri la depărtări egale, între unul şi altul măsurându-se 31 de metri fără ceva. Parâma alunecă, numeri nodurile şi te uiţi la ceas; dacă într-un minut trece, de pildă, un nod, înseamnă că în acest timp corabia a mers acei treizeci şi unu de metri fără ceva – cifră care înmulţită cu 60, face 1850 metri, adică o milă marină pe ceas. Deci, câte noduri se scurg într-un minut, atâtea mile va străbate corabia într-un ceas, bineînţeles dacă viteza intre timp nu se va schimba. De aceea, când vorbeau de iuţeala vasului lor, corăbierii din trecut nu spuneau mile, ci noduri, cuvânt vechi, dar folosit de unii încă şi azi, fiindcă marinarii, dacă ne amintim ce spunea Gherasim, sunt mai încăpăţânaţi păstrători ai tradiţiilor decât oamenii de la uscat.

Cam acestea ar fi cuvintele cu care un căpitan i-ar lămuri musului său folosinţa lochului, ca să fie sigur că lămurirea îi pătrunde mai uşor în cap. Lochul adevărat are însă nodurile de două ori mai dese, căci o parâmă prea lungă ar însemna o mânuire mai grea, iar timpul măsurătorii se micşorează şi el la o jumătate de minut, ceea ce nu-i greu să se înţeleagă că duce la acelaşi rezultat. Cât despre ceasornic, pentru uşurarea trebii era înlocuit cu o nisiparniţă, străvechi instrument de măsurat timpul, alcătuit din două bule de sticlă unite printr-o mică gâtuitură. Într-una din ele se afla pus, cu socoteală, atât nisip cât să se poată scurge în cealaltă, în câtimea de timp pe care doreai a o măsura…

Speranţa naviga cu 6 noduri, asta însemnând, deci, 6 mile pe ceas.

— Şi la ce trebuie să ştim iuţeala, domnule? întrebă Mihu, în timp ce trăgea lochul înapoi, pe punte, şi întindea saula la uscat, sub îndrumarea lui Anton Lupan.

— Fiindcă dacă ştim câte mile facem pe ceas, răspunse acesta, putem să le măsurăm pe hartă şi să vedem cam în ce loc ne găsim la un moment dat. Iată, eu ştiu de pe acum că dacă vântul nu scade, deseară, la ora şase, o să fim în dreptul Constanţei; e trebuitor să ştii în orice clipă, când eşti departe de coastă, cât drum ai străbătut şi cât ţi-a mai rămas.

Vremea se păstra frumoasă şi vântul bătea statornic, de la uscat. Cei câţiva nori albi care plutiseră pe cer de dimineaţă se topiseră o dată cu venirea amiezii; numai orizontul, de jur împrejur, era îngreuiat de o pâclă albastră. Din când în când, departe, în dreapta, în tribord, ca să vorbim ca nişte adevăraţi marinari, lucea în soare aripa unui pescăruş răzleţ, dovedind că într-acolo se afla coasta. Pe mare se fugăreau valuri, unele înspumate, însă Speranţa, care le primea dintr-un bord, nu se balansa nici de-o şchioapă, ci doar sălta, domol, între văi şi creste, împungând cerul cu catargele şi trăgând pe el o linie dreaptă.

Haralamb intrase de veghe o dată cu începerea celui de al treilea cart, treabă uşoară chiar pentru unul care n-a fost în viaţa lui marinar. El stătea în acelaşi loc unde de dimineaţă stătuse plutaşul, şi pare-se era tare mândru de însărcinarea sa.

— Gata, domnule, l-am câştigat! îi spuse Ieremia lui Anton Lupan. Ăsta nu mai debarcă la Stambul, chiar dacă ar vrea să-l facă ginere turcul cel mai bogat!

Credea că îl câştigase cu vorbele lui înţelepte – şi când colo, pe Haralamb îl zăpăcise haina de marinar. Dar lasă că şi Gherasim avusese partea lui, care preţuia măcar tot atât cât tricoul vărgat; în loc să-l pună la spălat puntea, ca pe orice marinar proaspăt, îi încredinţase cârma, fireşte el neîndepărtându-se de lângă ea – şi timp de un ceas, când hăis, când cea, Speranţa navigase condusă de Haralamb.

Toate păreau să meargă strună, oamenii se înfrăţeau cu marea, erau voioşi, îşi lăsaseră grijile la uscat – numai Ismail clipea des, cu gândul aiurea, posomorât şi posac.

Pe la trei ceasuri după prânz văzură o corabie cu două catarge, care trecea departe, prin dreapta, pesemne ţinându-se în preajma coastei, căpitanul neavând îndrăzneala să navigheze în larg.

— Te pomeneşti că-i Penelopa! zise cârmaciul, râzând pe sub mustaţă. Dac-ar fi aşa, aş vrea să văd ce mutră ar face kir Velisaratos…

— Nu cred să fie Penelopa; are catargele mai înalte, răspunse Anton Lupan, uitându-se prin ochean. Şi chiar dac-ar fi ea, cheresteaua lui kir Leonida n-o s-o mai încarce!

Tot în tribord, pe la cinci şi jumătate, se zări o dâră de fum, plutind deasupra orizontului.

— E un vapor care intră în portul Constanţa, spuse căpitanul, după ce privi ceasul. Vezi, Mihule, a fost bună socoteala noastră. Ia hai să mai măsurăm viteza o dată. Acum, am să te pun pe tine să arunci lochul…

Prima oară, musul ţinuse nisiparniţa – căci doar nu era să purceadă la toate deodată, în primele lui ceasuri de

navigaţie.

Se apropia seara şi întâia zi a călătoriei se scursese pe neobservate. Anton Lupan, Gherasim şi Ismail se schimbau din patru în patru ore, la cârmă, iar Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc făceau pe rând de veghe. Mihu şi Negrilă se plimbau de la unii la alţii.

Cei care nu erau de cart cinară la ora şapte, ca să termine înainte de a cădea noaptea. Pe urmă, Gherasim coborî sub tambuchiul de la pupa, în laturile căruia se aflau magazioarele cu zestrea Speranţei, scoase două felinare mari, cu sticla groasă, unul verde, celălalt roşu, şi după ce le aprinse, se apucă să le pună la locul lor, în dreptul catargului mic, deasupra parapetului.

— Astea ce sunt, nene Gherasime? întrebă Mihu.

— Felinarele de poziţie. Musul rămase cu gura căscată.

— Vezi tu, îl lămuri cârmaciul, dacă noaptea vine o corabie în calea noastră, după felinarele astea îşi dă seama încotro mergem şi ştie să ne ocolească. Îndată ce cade seara, orice corabie trebuie să pună un felinar roşu în babord, adică aici, în stânga, şi altul în tribord, aşa fel ca să poată fi văzute din faţă. Înţelegi mai departe?

— Nu prea, mărturisi băiatul.

— Uite, continuă Gherasim, scărpinându-se în creştet, să zicem că eşti de veghe noaptea şi vezi deodată în faţă o lumină roşie. Ce înseamnă asta?

— Că e o corabie, fireşte!

— Dar cum e, cu faţa?

Mihu se gândi o clipă, privind felinarele.

— Nu! Dacă ar fi cu faţa ar trebui să le văd pe amândouă. Înseamnă că o văd dintr-o coastă.

— Învaţă să vorbeşti; dintr-un bord, nu dintr-o coastă. Dar din care anume?

— Din babord! răspunse musul, după ce se gândi iarăşi.

— Aşa e, băiete! Şi dacă tu o vezi din babord, încotro are prova, adică încotro merge?

— Spre stânga mea, nici vorbă.

— Atunci tu ce se cuvine să faci, ca să nu dai în ea, ca orbetele?

— Păi ce să fac? S-o iau niţei la dreapta.

— Întocmai! Şi aşa, ea ce bord o să-ţi vadă? Adică, lumina verde, sau a roşie?

— Păi dacă o iau la dreapta, înseamnă că mă întorc spre ea cu babordul.

— Bine, băiete! Cu asta ai învăţat rostul felinarelor. Ca să nu uiţi niciodată, trebuie să ştii o regulă: dacă vezi verde în partea unde şi tu ai tot verde, ori roşu unde ai roşu şi tu, atunci nu te pândeşte nici o primejdie. Marinarii au făcut din regula asta chiar o poezie; ţine-o minte şi tu: Verde-n verde, roş în roş, drumu-i bun din moş strămoş…

În clipa când Gherasim îşi sfârşea lămuririle, clopotul bătu de patru ori, vestind sfârşitul ultimului cart al zilei; acum începea serviciul de noapte. Căpitanul, care zăbovise în cabină să scrie în Jurnalul de Bord, ieşi pe punte.

— Mihule, du-te de te culcă îndată, că la miezul nopţii intri de veghe.

La început, lui Mihu nu-i veni să creadă; pe urmă, dându-şi seama că Anton Lupan nu era din cei care să amăgească oamenii, începu să sară într-un picior pe punte, chiuind ca haiducii.

— Mai încet, că aici nu eşti la stână! îl potoli cârmaciul.

Apoi se întoarse spre căpitan, scărpinându-se cu îndoială în creştet:

— Domnule, poate nu e bine să-l punem de la început chiar noaptea. Să fi făcut măcar un cart de ziuă.

— N-avea nici o grijă, Gherasime; tot de veghe a fost cât a ţinut ziulica… Dar bagă de seamă, Mihule, dacă te prind că nu adormi numaidecât, s-a zis cu veghea!

Musul coborî în cabină, se caţără în patul lui, îşi trase pătura până peste cap, închise ochii, strânse pumnii şi adormi la iuţeală, fiindcă aşa îi poruncise căpitanul. Dar gândul lui rămăsese afară, pe puntea umezită de abureala rece a nopţii, sub pânzele care legau marea cu cerul.

La miezul nopţii, când îşi luă postul în primire, toate i se păreau cunoscute în juru-i, ca şi când ar fi fost om de veghe o veşnicie – şi cu cât i se păreau mai cunoscute, cu atât simţea mai rece în spinare gheara unei nelinişti fără nume.

— Mihule! strigă Anton Lupan, de la cârmă.

În noapte, glasul avea ceva tainic. Răsărise de curând o bucată de lună târzie.

— Da, domnule!

— Nimic; voiam să ştiu dacă eşti acolo. Nu trebuie să stai ţeapăn, că doar dacă e să se vadă ceva, se vede de departe. Poţi să te mai mişti pe punte. Dacă ţi se face urât, mai vino încoace.

Auzindu-le glasul, Negrilă, care dormea pe undeva, în umbră, se săltă în picioare, căscă, apoi se apropie de stăpână-su, lipăind pe punte, şi începu să i se frece de cizme.

— Hai, fii cuminte! Acum n-am timp de tine! Tânărul mus stătea aplecat peste parapet, la prova, cu ochii aţintiţi înainte. Luna se ridica pe cer, ascunsă sub pânze, şi marea, ruginie la început, începea să se arginteze. Era atâta linişte, că se auzeau valurile, până departe, murmurând domol, cu o mie de glasuri. Sub bompres, etrava tăia apa, foşnind tainic; câte un val se spărgea în bordaj, alene, şi vântul îi prindea jerba albă, spulberând-o în scântei ude.

Spre răsărit, în lumina Lunii, cerul era palid, lăptos ca varul; mai sus, bolta se albăstrea şi lăsa să se vadă stele răzleţe, parcă mişcătoare, care se fereau cu teamă din calea catargelor.

Mihu rămase aşa o vreme, cu ochii când la cer, când la mare. Dormeau toţi pe corabie, iar el cu căpitanul le ţineau soarta în mână. Era rece a naibii gheara aceea care-l râcâia în spinare! Arar, câte o stea mică se desprindea de pe boltă, ca o frunză firavă scuturată de vântul toamnei, şi după ce lăsa în urmă o dâră nesigură, se stingea deasupra valurilor. Încolo, nu se vedea nimic, cât era de lung orizontul şi de întinsă marea.

— Domnule, întrebă musul, dând o fugă la pupa, după ce se încredinţă că nici măcar o vedenie nu le-ar fi putut tăia calea, stelele care cad sunt sufletele morţilor? Aşa am auzit, dar parcă nu-mi vine a crede să fie pe cer atâtea stele câte suflete sunt pe lume, fiindcă se cuvine să punem la numărătoare şi dobitoacele, şi gâzele, nu numai oamenii.

— Nu, Mihule, stelele căzătoare sunt meteoriţi, frânturi care se desprind din unele astre şi rătăcesc fără nici o lege în nemărginirea văzduhului. Viteza lor e aşa de mare, încât din frecarea cu aerul se aprind şi se mistuie. Câte unul nimereşte pe Pământ, dar până azi nu s-a auzit să fi adus cu el vreo nenorocire. Cele mai multe stele căzătoare se topesc în aer şi se pierd fără urmă…

Aici, Mihu tresări, făcu ochii mari şi se repezi speriat la prova. Era o stea care căzuse în mare şi nu voia să se stingă? Valurile o săltau, iar ea sclipea, şugubeaţă, făcând cu ochiul celorlalte stele. Se vedea limpede, în stânga bompresului, din ce în ce mai luminoasă; şi iată că, deodată, sub ea se ivi încă una, parcă răsărită din apă. Ei, dar a doua nu mai era albă, ci roşie, ca un felinar de corabie.

— Domnule, ce să fie asta?

Căpitanul lăsă o clipă cârma şi se apropie de parapetul Speranţei.

— E un vapor, Mihule; nu-ţi fie teamă, o să treacă departe, prin stânga noastră; pesemne se duce la Odesa.

— Nenea Gherasim m-a învăţat cum să recunosc corăbiile şi nu mi-aş fi pierdut capul. Dar n-am înţeles ce-i cu lumina aceea albă.

— Gherasim a uitat să-ţi spună că vapoarele, spre deosebire de corăbii, mai au şi o lumină albă pe catargul din prova. De acum înainte să ţii minte.

Peste o jumătate de ceas, vaporul era în dreptul Speranţei, însă aşa de departe că abia i se deosebea umbra posomorită şi dâra de fum negru în lumina Lunei.

— Mihule, ia vino încoa'! strigă Anton Lupan de la cârmă. E ceasul două; dacă socotelile mele sunt bune, am făcut

până acum o sută zece mile; trebuie să vedem farul de la Capul Caliacra. Ia, noaptea poţi să te caţeri pe catarg tot aşa de iute ca ziua?

— Pot, domnule!

— Atunci dă-i drumul, dar ia-o pe grijele – altfel te împiedică pânzele – şi uită-te dacă nu se zăreşte farul. Ia seama să nu aluneci, că rămân fără om de veghe.

În câteva clipe, musul era la crucetă, de unde, luând catargul în braţe, se căţără mai departe, până ce atinse mărul cu mâna.

— Ia te uită minune! Văd ceva, parc-ar fi fulgere, dar de unde, că-i vreme senină?!

— Nu sunt fulgere, ci lumina farului, îl lămuri, mulţumit, căpitanul. Uită-te bine, şi vezi până la cât poţi să numeri între o sclipire şi alta.

Negrilă scheuna, învârtindu-se în jurul catargului.

— Cam până la 8, domnule.

— Bine, acum dă-te jos la iuţeală.

— E farul de la Caliacra? întrebă musul, îndreptându-şi hainele. Nu s-ar putea să fie altul? Nenea Gherasim mi-a spus că pe coaste sunt multe faruri.

— Sunt mai multe sau mai puţine, după cum e coasta, Mihule. Ele se pun mai cu seamă în locuri primejdioase, pe insule, pe istmuri, la intrarea strâmtorilor. Dar sunt făcute în aşa fel, ca să nu le încurci între ele. Ziua le recunoşti după formă, că unele sunt mai înalte, altele mai scunde, unele de fier, altele de piatră, vopsite tot în culori deosebite. Noaptea te lămureşti după lumină; fiecare se aprinde în alt chip, mai rar sau mai repede, la unele lumina ţine mai multe clipe, la altele mai puţine…

— Şi marinarii de unde ştiu asta?

— Au o carte, Cartea farurilor, în care sunt trecute toate farurile din lume, fiecare avându-şi acolo descrierea. Când te-am pus să numeri, am vrut să ştiu măcar pe departe câte secunde trec între o sclipire şi alta, deşi, eu unul, nu aveam

nici o teamă că am putea fi în altă parte decât la Capul Caliacra.

— Dar ştiu eu dacă n-am numărat prea repede? Omul greşeşte…

— Ai dreptate; pentru asta, când te afli în locuri cu faruri multe, şi te temi că ai putea să le amesteci, te foloseşti de un ceas anume, care măsoară cu precizie durata luminii şi timpul dintre o clipire şi alta. Acum ai înţeles cum stă treaba, băiete?

— Da, domnule!

— Atunci pune-ţi mantaua în spinare şi du-te de stai de veghe.

Restul cartului se scurse pe nesimţite; luna ciuntită trecuse în partea astălaltă, frecându-se de catarge, şi începuse să pălească o dată cu stelele. La răsărit, dacă te uitai pe sub pânze, cerul se făcuse cenuşiu, apoi albise – şi sub el valurile păreau mai potolite.

La ora patru, când Ismail ieşi somnoros pe punte, să ia cârma în primire, orizontul începea să se împurpureze, iar vântul nu mai sufla cu vechea putere. Înainte de a coborî sub punte, Anton Lupan cu Mihu aruncară lochul şi văzură că, într-adevăr, Speranţa nu mai făcea decât cinci noduri.

Ziua de 16 iulie se scurse mai încet decât prima. Oamenii se uitau plictisiţi la pânzele care, din când în când, fluturau greoaie, căci vântul slăbea din oră în oră. Spre prânz ai fi zis că va adormi de-a binelea; însă după vreun ceas îşi recapătă viaţa şi se roti mai la nord cu un cart, pesemne căutându-şi în altă parte puterea. Acum Speranţa îl primea dinapoi a traversului, şi după ce scotele fură slăbite atât cât se cuvenea, se aşternu la drum cu cinci mile pe ceas.

Peste zi, Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc trecură pe rând la cârmă, sub îndrumarea primului cârmaci. Mihu era mâhnit că nu-l puneau şi pe el – însă se linişti când căpitanul îl chemă în cabină şi-l aşeză în faţa hărţilor, pe care de altminteri musul le cunoştea.

— Să ţii cârma e mai uşor; cu asta ai să te deprinzi repede. Pe tine vreau să te învăţ mai multe, fiindcă te văd isteţ şi aş vrea să fii ajutorul meu cândva. Poate că odată ai să ajungi chiar căpitan.

În ziua aceea, Anton Lupan începu să-i împărtăşească temeinic lui Mihu învăţătura sa. Când ai numai un an de şcoală şi acela făcut pe apucate, n-ai să deprinzi nici într-o zi, nici în două, nici în douăzeci de luni, ştiinţa care i se cere unui adevărat căpitan. La Sulina, ucenicul-marinar nu ştiuse nici măcar că Pământul e rotund – acum îl avea limpede în cap, fiindcă văzuse acolo-n cufărul lui Anton Lupan un glob pământesc, cu ape şi cu continente, pe care acest vrăjitor i-l rotea în faţa ochilor, cum ar fi rotit Pământul cel adevărat. Dar ştiinţa Pământului şi-a hărţilor, care îl desfăşoară neted în faţa ta, nu se sfârşeşte când ai aflat ce lungime are ecuatorul, ce-i aceea o paralelă şi un meridian.

După trei ceasuri de învăţătură, Mihu ieşi pe punte cu capul făcut calendar. Ehei, or fi ţinut cârma ceilalţi, de se fuduleau acum prin faţa sa, şi Ieremia, şi Haralamb, ba chiar şi tăcutul plutaş – dar niciunul nu ştia cum se măsoară pe hartă longitudinea şi latitudinea unui punct dat!

Restul timpului până la cină, cu capul zbârnâind de parcă ar fi avut în el un bondar, Mihu se zbengui pe punte cu Negrilă, amestecându-se amândoi printre picioarele celorlalţi. După două zile de navigaţie, se mişca aici ca pe uliţa sa; ar fi fost altfel, de bună seamă, dacă s-ar fi nimerit o mare mai zburlită, un vânt mai duşman, dar se vede că şi marea, şi vântul au grija să nu-i sperie pe ucenicii-marinari.

La opt seara musul intră de veghe, în cart cu Anton Lupan.

Înainte ca oamenii să plece la culcare, căpitanul întrebă:

— Cine o să fie de cart în noaptea asta, de la patru înainte?

— Eu cu Ieremia, răspunse primul cârmaci.

— Aşa? Aveţi grijă că spre cinci jumătate-şase dimineaţa, o să vedeţi uscatul.

— Ajungem la Bosfor? se bucură Mihu sărind într-un picior pe lângă hambar.

Dar în clipa aceea îl auzi pe bucătar oftând şi se potoli, ruşinat. De data asta nu mai încăpea îndoială că pe bietul Ismail îl aştepta mare necaz.

În primul cart de noapte întâlniră două vapoare venind de la Ţarigrad. Mihu, care era de veghe, le recunoscu îndată şi nu se mai fâstâci; treceau prin stânga, aveau lumini roşii, deci nu-i dădeau nici o bătaie de cap.

— Domnule, îşi arătă mirarea, apropiindu-se de cârmă, dar corăbii n-am întâlnit de loc, de când am plecat!

— Cu vântul ăsta corăbiile nu pot ieşi din Bosfor, îl lămuri Anton Lupan. Trebuie să aştepte un timp mai potrivit, altfel curentul din strâmtoare le duce înapoi.

Îndată ce termină cartul, musul se urcă în pat şi adormi buştean.

În noaptea aceea îl visă pe Ismail, cu şalvari şi cu fes – şi doar era de mirare, că nu-l văzuse niciodată în portul islamului. Bucătarul tocmai îl îmbia să guste dintr-un borcan mare cu saraiglii, când un strigăt de pe punte îl făcu să sară în mijlocul cabinei, speriat.

Pe spirai intra lumina răsăritului, vie de te ameţea.

— Se vede pământ! striga Ieremia.

Se repeziră cu toţii pe punte; numai Ismail rămase jos, oftând necurmat.

Soarele abia ieşise din valuri, şi marea părea un lan de dughie fremătând sub vântul curat. În faţă, prin negurile dimineţii, se zărea o limbă de pământ, pe care lumina răsăritului, lovind-o pieziş, o făcea să sclipească şi o înroşea.

— Am ajuns mai devreme, zise Anton Lupan uitându-se la ceas. Da, iată, vântul s-a întărit, pesemne în al doilea cart.

— Şi Bosforul unde-i, nene Gherasime? întrebă Mihu apropiindu-se de cârmă, cu cizmele în mâini, aşa cum năvălise pe punte, înaintea celorlalţi.

— Ai răbdare, băiete, mai avem de mers! Ia, mai bine pune-ţi cizmele! Ce fel de mus eşti tu?

Căpitanul se uită cu binoclul spre ţărmul roşcat.

— Iată Anatoli Fener! zise, arătând cam un cart în dreapta bompresului. N-am ieşit tocmai la ţanc; pesemne deriva a fost mai mare decât în socoteala mea. Ia, Gherasim, ţine mai la vest o jumătate de cart. Iată şi Rumeli Fener!

— Pe ce limbă vorbiţi, domnule, că nu înţeleg nimic! întrebă Mihu, trăgându-şi cizmele pe sub pantalonii largi.

— Bosforul desparte Europa de Asia, îl lămuri Anton Lupan, şi turcii stau călare pe el, ca pe un catâr înşăuat. Înţelegi? Partea europeană a Turciei se cheamă Rumelia, iar cea asiatică, Anatolia. La intrarea Bosforului sunt două faruri, cum ar fi ochii catârului de care-ţi vorbeam: unul şi cheamă Anatoli, iar celălalt Rumeli Fener. Pune mâna pe binoclu, să le vezi şi tu.

— Vorba e, zise Ieremia râzând, de unde găsim acum câte o piatră, s-o luaţi în gură, voi ăştia care n-aţi mai fost pe-aici?

— Pietre n-o să găsim, dacă n-am avut grijă să aducem de la Sulina! răspunse Haralamb. Dar zic că mai bine ar fi să luăm în gură câte un ou răscopt. Afurisita asta de mare te stoarce de te-apucă leşinul. Hai să-l sculăm pe Ismail.

Tocmai atunci pe gura tambuchiului se ivi un fes roşu şi, spre uimirea tuturor, sub fes, capul bucătarului, mai posomorât ca oricând.

— Ne taie la ramazan, Ismaile! strigă Haralamb, uitându-se cu mirare la fesul lui.

— Luam singur mâncam! Ismail rugam! răspunse bucătarul, îndreptându-se spre pupa cu un covoraş în mâini.

— Păi rugăciunea la voi se face seara; ce te-a apucat, măi Ismaile? întrebă Gherasim.

— Dacă nu făceam aseară, acuma făceam.

— La Sulina nu te-am văzut niciodată cu fes, sări şi Ieremia. Îmi şi uitasem că eşti de-ai lui Allah.

În loc să răspundă, Ismail se uită la busolă, se uită încurcat pe cer, apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnu', la busolă Mecca unde veneam?
— Păi, credincioşii când se roagă, cum fac?
— Acasă, muftiu întrebam. Aici, de unde muftiu luam _
— Şi dacă nu te aşezi cu faţa la Mecca, nu te aude Allah?
— Nu auzeam azi, auzeam mâine; eu trebuie azi auzeam!
— Atunci stai să mă uit pe hartă şi să măsor direcţia exactă, altminteri, dacă greşesc, te pomeneşti că te rogi în van!

După ce Ismail află direcţia locului sfânt, îşi puse covoraşul jos, îngenunche pe el, cu fesul în cap, şi începu să se roage, fără să-i pese de ceilalţi, lovindu-se cu fruntea de punte, bolborosind versete din Coran şi strigând, din când în când, cu un glas desperat:

— Allaah, ieh… Allaah ieeh! Aaaa Allah!

Speranţa îşi continua drumul spre Bosfor şi ţărmul se înălţa din mare, schimbându-şi culoarea de la o clipă la alta, când cenuşie, când vânătă, când roşcată, până ce copacii înşiraţi pe creastă se arătară limpede, aruncându-şi umbrele verzi peste argila şi piatra spălate de ape.

Anton Lupan coborî în cabină şi se întoarse cu un steag roşu împodobit cu semiluna albă.

— Ăsta-i de la Plevna, domnule? întrebă Ieremia, făcând ochii mari.

Fiindu-i teamă să nu se trezească în el porniri războinice, căpitanul se grăbi să-l liniştească:

— Nu, e un steag paşnic; nu te-apuca să-l găureşti cu flinta.

Apoi se întoarse spre cel mai tânăr membru din echipaj:

— Mihule, ia să te văd, cât de repede îl legi în vârful catargului?

— Steagul turcesc? se miră băiatul.

— Da, aşa e regula. Când o corabie sau un vapor intră în apele unei ţări străine, pe lângă pavilionul ei de la pupa, trebuie să pună la prova, pavilionul ţării aceleia.

Curând, gura Bosforului se văzu limpede, liniştită, tainică şi neaşteptat de albastră. Un ceas mai târziu, Speranţa se

afla între coasta Europei şi-a Asiei, continuându-şi şovăitoare drumul, ca şi când n-ar fi ştiut pe care să-l aleagă.

Malul apusean luminat de soare îşi arăta colinele înalte, coborâte până la marginea apei, acoperite de sicomori, salcâmi şi platani, printre care luceau vesele căsuţe de lemn, răzleţe – albe, portocalii, roşii, galbene. Sus, la creastă, păştea o turmă de măgăruşi, ale căror urechi lungi se vedeau bălăbănindu-se pe cerul Europei, departe. Malul asiatic, umbrit, părea mai trist la ora aceasta a dimineţii, dar dacă înfrângeai umbra cu ochii, puteai să vezi aceleaşi coline înalte, înverzite şi presărate arar cu căsuţe vopsite în toate culorile, în toate nuanţele.

Speranţa mergea pe lângă malul drept, scăldată în soare, împinsă mai mult de curent decât de vânt, care părea că se potoleşte. Bosforul se îngusta, treptat, fără însă ca apa să-şi piardă culoarea, mai limpede şi mai străvezie decât a cerului de deasupra, albastru.

Undeva, în faţă, se vedea fum de vapoare, luceau pânze care păreau când albe, când verzui ca apa. Gherasim stătea la cârmă, nepăsător, fiindcă Bosforul îi era mai cunoscut decât nevasta. Ismail îşi terminase rugăciunea şi coborâse în bucătărie, chipurile să pregătească bucate, dar de jos se auzeau mai mult oftaturile lui decât zăngănitul vaselor. Ceilalţi se îngrămădiseră la prova, cu gurile căscate, în spatele căpitanului care, înarmat cu ocheanul, cerceta malurile.

După câţiva kilometri, în faţă, ascunsă în umbră, se ivi o mică radă pe malul căreia se ridicau, în amfiteatru, sumedenie de case, unele mici, ca nişte chioşcuri, altele cât nişte palate, cu turnuri şi terase, toate vopsite în culori îmbietoare.

— Acolo-i Terapia, spuse Anton Lupan. Asta pe greceşte înseamnă sănătate – şi într-adevăr, aerul acolo tămăduieşte o mulţime de boli, închipuite sau chiar adevărate. La

Terapia vin turcii bogaţi să-şi petreacă vremea, când nu au ce face.

Aproape în acelaşi timp văzură că în dreapta se deschidea un golf larg, atât de însorit, că îţi lua ochii. În fund sclipea alt orăşel, cu aceeaşi îngrămădire de case vesele, pierdute printre platani cu coroane uriaşe.

— Ajungem la Buiuk-Deré. Aici trebuie să ne oprim, îşi vesti Anton Lupan echipajul. Pregătiţi ancora şi fiţi gata la pânze. Hei, Gherasime, ia-o două carturi la dreapta! Iar tu, Ismaile, lasă-l pe Allah şi vino încoace!

Pe măsură ce se adânceau în golful albastru, valurile Bosforului se potoleau, până ce apa rămase lucie ca oglinda şi curată ca lacrima. În faţă se vedeau o sumă de corăbii şi barcazuri, dormind la ancoră. Cu vântul care îşi dădea sufletul, Speranţa ajunse anevoie în preajma lor, unde îndată aruncă ancora. Cât ai clipi din ochi, de la ţărm se desprinse o barcă şi, peste câteva minute, doi turci, îmbrăcaţi pe jumătate europeneşte, cu pantaloni negri, cu redingote lungi până la genunchi, încheiate strâns de sus până jos, cu fesuri roşii, amândoi cu ochelari şi cu obrazuri ţepoase, se aflau pe punte, privind iscoditori echipajul.

— Aveţi marfă pentru Stambul? întrebă primul.

— Aveţi bolnavi? întrebă celălalt.

Unul era vameşul, al doilea medicul. Neîncrezându-se în cuvântul căpitanului, se apucară şi unul şi altul să-şi facă meseria. Vameşul coborî în cabină, cercetă actele care priveau încărcătura, puse să se ridice bocaportul şi îşi vârî nasul pretutindeni, părând că este hotărât să găsească nod în papură.

— Trebuie bacşiş! îi şopti Gherasim căpitanului.

— Ba nu-i dau nimic; nu are leafă de la sultan? răspunse acesta.

El nu apucase să afle că tocmai atunci sultanul o ducea prost cu banii, nu-şi plătea slujbaşii cu lunile, ba nu mai era în stare să plătească nici măcar dobânzile la datoriile

statului. Dar asta n-avea nici o legătură cu bacşişul, născocire din vremurile celelalte.

În timp ce vameşul scotocea corabia, de la un cap până la altul, nedumerit de întârzierea bacşişului, medicul adună oamenii pe punte, îi puse să se dezbrace până la brâu, cercetă tatuajele lui Gherasim, se zgâi la cadâna şi la ancora de pe pieptul bucătarului, îi ciocăni, li se uită sub pleoape, le porunci să deschidă gura, în timp ce Negrilă stătea ascuns după bocaport şi mârâia la el clănţănindu-şi colţii.

— Trebuie bacşiş, trebuie bacşiş! şopti iarăşi cârmaciul.

Anton Lupan ridică din umeri, apoi, văzând că oaspeţii tot aşteptau, le arătă scara, salutându-i după obiceiul turcesc, cu salamalecuri:

— Efendi, vă mulţumesc că v-aţi ostenit până aici; nu vreau să vă întârzii la o cafea, fiindcă vă ştiu înglodaţi în treburi. Pe urmă, văd că şi barcagiul aşteaptă; v-aş sfătui să nu-l ţineţi de pomană în soare!

Cei doi slujbaşi plecară de-a-ndăratelea, bombănind pe limba lor cuvinte fioroase.

Mihu, care le ţinuse scara, veni la Anton Lupan, roşu ca racul:

— Domnule, ăla mai slab, doctorul, a spus siktir!

— Ce vorbeşti! Te pomeneşti că o fi vreun cuvânt doctoricesc!

— Lasă, domnule, nu glumi, că atâta lucru am învăţat şi eu de la nenea Ismail. Dacă ştiam aşa, îl asmuţeam pe Negrilă – şi să fi văzut cum s-ar fi dus turcul cu pantalonii rupţi în tur, fir-ar el al dracului!

Anton Lupan râse cu poftă, apoi se întoarse spre ceilalţi:

— Ei, băieţi, apucaţi-vă să legaţi pânzele, că după cum se arată vântul, deocamdată nu-i rost să plecăm mai departe. Ismaile, ai gătit ceva pentru astăzi?

— Când găteam? bombăni bucătarul, posomorât cum nu-l văzuseră niciodată.

— Atunci nici nu te mai osteni; noi o să coborâm la uscat, că tot n-o să putem pleca aşa de curând. Demâncare o să găsim la vreo locantă pe-aici; cred că n-o să murim de foame.

— Găseam, găseam! răspunse bucătarul, fără să se bucure că scăpa de grija bucatelor.

— Iar tu, urmă Anton Lupan zâmbind, dacă vrei să soseşti mai devreme la Stambul, acasă, du-te colea, la debarcader, ia vaporaşul…

— Nu plecam! Stam, păzeam puntea! zise turcul, fără altă lămurire.

Ceilalţi lăsară barca la apă, Gherasim luă vâslele, Negrilă se ghemui la picioarele lui, după el coborâră căpitanul, Cristea Busuioc, Mihu, Haralamb şi la urmă Ieremia, trăgând după el flinta pe care o purta totdeauna.

— Asta la ce-o luaşi, Ieremie?

— Ia aşa, să fie acolo! Tusea strică la drum, da' puşca e bună!

— Ismaile, ai grijă să nu faci vreun bocluc! mai strigă Anton Lupan, înainte de a se dezlipi de bord. Vezi pe unde-ţi aprinzi luleaua, că lemnului nu-i trebuie decât un chibrit. Şi ai grijă de haimanale; nu primi pe nimeni la bord. Ai auzit?

— Auzim, auzim! răspunse bucătarul, la fel de posomorât.

— Ce-o fi cu nenea Ismail? întrebă Mihu, în timp ce se îndreptau spre ţărm.

— Ei, o fi având el vreun necaz! răspunse cârmaciul, care, deşi părea că ştie mai multe, se mărgini să spună numai atât.

Casele coborau de pe coline până la Bosfor, gata să-şi înece temeliile în unda lui. Cele mai multe erau de scânduri, însă lucrate îngrijit, cu chioşcuri ascuţite la vârf, cu terase scăldate în soare, cu rame traforate la uşi şi ferestre, ca un filigran fin şi toate vopsite în culori vii, toate culorile ce se pot închipui, afară de verde, culoarea islamului, neîngăduită oricui. În schimb copacii şi grădinile, trecând peste orice legiuiri, îmbrăcau totul în uimitoarele ghirlande ale

frunzişului lor, mai puternice, mai stăruitoare, mai vii decât toate culorile.

Din loc în loc se vedea câte un debarcader de lemn, vopsit în alb, în faţa căruia, barcagii arnăuţi, îmbrăcaţi cu cămăşi subţiri de voal, îşi aşteptau muşteriii, cam rari la ora aceasta dinaintea prânzului, când orăşelul dormea, toropit. Nu prea era lume nici pe cheiul îngust, nici pe terasele cafenelelor, aşezate în marginea apei. Ici-colo câte un grup de turcoaice, cu şalvari şi faţa ascunsă sub iaşmacuri, se uitau nepăsătoare la copiii care se jucau alături, moleşiţi. Haralamb se zgâia la ele, înciudat că nu le putea vedea la chip.

— Măi vere, pe-aici toate umblă aşa?

— Păi altfel, cum?

— Atunci n-am făcut nimic!

Gherasim trase barca lângă terasa unei cafenele, ca la un debarcader. Cristea Busuioc, care de la intrarea în Bosfor nu spusese nimic, ci doar privise la toate din jur, mângâindu-şi barba bătută de vânt, îşi scoase toporişca de la brâu şi-i înfipse muchia în scândura debarcaderului, înnegrită de timp.

— Ăsta-i brad de pe la noi! oftă cu ochii lui albaştri înceţoşaţi de amintiri.

— Că-n alte părţi n-o mai fi crescând brad! pufni Haralamb, înciudat de iaşmacul turcoaicelor.

— O fi crescând, dar pe-al nostru îl cunosc, oriunde ar fi!

Căpitanul sări pe debarcader.

— Băieţi, acum avem prilejul să bem câte o cafea, şi totdeodată să ne ferchezuim puţin, că aici, cafenelele sunt şi frizerii.

Într-adevăr, până să vină cafeaua, bărbierii, care abia aşteptau să le pice muşterii, se apucară să le săpunească obrajii şi după o jumătate de ceas, când ieşiră, erau cu toţii răcoriţi, bine raşi şi dichisiţi. În spatele cafenelei roiau o mulţime de câini, de toate neamurile, mai toţi slabi şi jigăriţi, tolăniţi unii în praful drumului, fără să le pese de

trecători. Când îi văzu, Negrilă se zburli, dar îndată, dându-şi seama că avea de-a face cu nişte semeni paşnici şi nevătămători, în care pierise orice urmă a demnităţii câineşti, îşi cătă de drum, uitându-se dispreţuitor la ei.

Ceva mai încolo era un hotel luxos, înconjurat de grădini împărăteşti şi umbrit de coroana unui platan uriaş, în ramurile căruia hotelierul construise un chioşc, unde puteau să se aşeze la masă doisprezece inşi, ca să prânzească la umbra frunzelor dantelate şi lucii ca firul de borangic.

— Am să vă duc să vedeţi un platan pe lângă care ăsta nu înseamnă nimic! le spuse Anton Lupan însoţitorilor săi, văzându-i că rămăseseră în drum, nemişcaţi.

Porniră să urce pe o stradă largă şi, la marginea orăşelului, într-o livadă, se pomeniră sub un copac care întuneca trei sferturi de cer. Trunchiul lui, înalt ca un turn şi mai gros de patru stânjeni, era alcătuit din şapte-opt tulpini împletite laolaltă, în chip de neînţeles. Jos, pe pământul spălat de ploi, se vedeau rădăcinile noduroase, încâlcite ca nişte şerpi uriaşi, groase să nu le poţi cuprinde cu braţele. În sus, fiecare ramură părea un copac gigantic – şi toate laolaltă făceau cât un codru întreg. În trunchiul bătrân se vedeau scorburi adânci cât un bordei, presărate cu putregai roşiatic, cu pereţii înnegriţi de fum. Pe timp de ploaie, păstorii veneau să se adăpostească aici şi aprindeau focul în scorburi, fără ca uriaşului să-i pese ceva.

— Aoleu, că mare-i, maică! strigă Mihu, când îl văzu.

Ceilalţi nu putură spune nici măcar atât. Încaltea, plutaşul, care văzuse mulţi copaci în viaţa lui, rămase ţeapăn şi mut, crezându-se nu sub un copac de pe lumea asta, ci de pe celălalt tărâm. Până şi Negrilă simţea apăsătoarea măreţie pe care firea şi-o dezvăluia aici; cu coada între picioare, câinele se uita temător în jur, parcă speriat de umbra căreia nu-i vedeai marginile.

— Ia staţi colea jos, să răsuflăm un pic! îşi îmbie Anton Lupan echipajul. Cred că nu vă pare rău c-aţi urcat până

aici!

— Dar nici măcar n-am urcat, domnule, răspunse Ieremia, rotindu-şi capul pe sus, fără să găsească nici o poartă spre cer prin desişul copacului. Oare câţi ani să aibă namila asta?

— Apoi, dacă e să ne luăm după legendă, şi de ce nu ne-am lua, trebuie să aibă aproape o mie de ani…

Dinspre Bosfor adia mireasma mirtului alb, înflorit. Sus, la creastă, se auzea un clopoţel sunând cristalin, un păstor îşi chema caprele şi iezii zburdau, behăind. Deasupra, în pădurea de ramuri a platanului uriaş, nu se simţea nici un freamăt – nu venea nici o boare de vânt…

Aşa trecu un timp îndelungat, în care nimeni nu spuse nimic. Apoi, pe un drumeag, mai sus, se ivi o haraba greoaie, cu roţile scârţâind prin colb, trasă de doi boi gânditori, cu ochii trişti. Ajungând la umbra platanului, ţăranul care îi mâna se opri şi îi dejugă; boii se aşezară jos, cu mişcări domoale, vechi de mii de ani, şi începură să rumege, în tihnă, cu privirea dincolo de infinit. Din haraba coborî o ţărancă, fără vârstă şi fără chip, luă o oală de pământ, înnegrită de fum, bărbatul apucă o legătură de pânză groasă ca sacul, se apropiară de trunchiul copacului, fără să arunce nici o privire spre străini, aprinseră foc de găteje într-una din scorburi, puseră deasupra, pe două pietre, fiertura la încălzit, apoi rămaseră nemişcaţi, cu privirea pierdută în infinit ca şi blândele lor dobitoace aşezate la umbră, mai sus.

— Ăştia-s turci, domnule? întrebă Ieremia, uitându-se când la cei doi ţărani, când la boii lor.

— Nu; poate că sunt bulgari. Turcoaicele nu umblă cu chipul descoperit.

— Credeam că pe-aici nu sunt boi…

— Mă, ţie ţi s-a făcut dor de casă! tresări Gherasim, îngrijorat că un om din echipaj ar putea să ia drumul înapoi, lăsându-i încurcaţi la Stambul.

Ieremia oftă:

— La ce să-mi fie dor? Eu am umblat cu tesla şi cu ferăstrăul, nu cu boii. Că să fi avut ai mei, ăi bătrâni, o pereche de boi, n-aş mai fi fost eu aici!

— Ia mai dă-i ciorilor de boi, că omul poate trăi şi fără ei! zise Haralamb, sâcâit de alte griji. Mai degrabă gândesc că ţi s-o fi făcut foame, d-aia te-ai amărât.

— Poate că nu gândeşti rău! răspunse Ieremia, înviorându-se.

Anton Lupan se ridică:

— Atunci ia hai să mergem să ne ospătăm, băieţi! După-masă, dacă vreţi, ne întoarcem aici, ne aşezăm la umbră şi tragem un somn bun.

Coborâră în Buiuk-Deré, mâncară cam fără chef un soi de plăcintă cu verdeţuri şi tocătură de berbec, pipărată al naibii, la o locantă pentru marinari, şi pe urmă, cum spusese căpitanul lor, se întoarseră sub platanul de pe deal, unde dormiră, cu toţii laolaltă, sub privegherea lui Negrilă, până pe înserat.

Când se ridicară să plece, totul era altfel în jur, de-ai fi zis că în timpul somnului o mână vrăjită îi dusese în alt loc; şi totuşi, se aflau tot acolo, sub platanul de o mie de ani – numai harabaua plecase şi turma de capre nu se mai vedea pe deal. Dar cerul, în părţi, se făcuse albastru ca mările adânci – iar Bosforul, netulburat de nici o undă, părea o draperie de catifea, întunecată ca inima sclavelor din serai. Devale, copacii îşi desfăcuseră ramurile, mai larg, înfrăţindu-se peste acoperişurile colorate ale caselor, frasinii cu sicomorii şi cu platanii, iar printre ei, mirtul, a cărui floare albă toropită la prânz trimitea în sus miresme ostenite şi dulci, revărsa acum valuri grele de parfum, care cotropea locul ca lava fierbinte a unui vulcan.

— Să mergem de-aici, domnule, că locul e vrăjit! zise Ieremia, luându-şi aproape cu spaimă flinta de jos.

Când ajunseră în oraş, vraja se rupse ca pânza păianjenului. Pe străzi începuse forfota dinaintea serii; se auzeau uşi trântite, cratiţe sfârâind, se ridica miros de

friptură, răzbeau scâncete de copii şi glasuri de femei îngânând melodii fără înţeles. La un restaurant, orchestra de lăutari unguri cânta valsuri de Strauss şi pe plajă se plimbau, braţ la braţ, câte două, chicotind, frumoase grecoaice cu ochi măslinii. Dinspre Stambul începeau să vină, în şir, vaporaşe şi bărci, din care coborau la debarcadere bărbaţi zgomotoşi, cu obrazul mulţumit, mai toţi graşi, în haine europene, dar cu fes în cap. Erau bogaţii negustori din Stambul care, după ce îşi închideau prăvăliile şi birourile, se repezeau la Buiuk-Deré, să-şi petreacă noaptea în vile, sub freamătul sicomorilor şi în mireasma de mirt. Terasele cafenelelor începeau să se umple de oamenii gălăgioşi, orchestrele cântau valsuri fără sfârşit şi frumoasele grecoaice îşi continuau plimbarea pe chei, aruncând ocheade viitorilor miri.

Acest freamăt ţinu până noaptea târziu. Ţărmul era scăldat în lumini, care se răsfrângeau în apă şi ajungeau tremurând până în bordurile posomorite ale barcazelor. Pe catarge ardea câte un fanar afumat şi marinarii stăteau aplecaţi peste parapet, fumând, fără gânduri, cu ochii dincolo de lumini…

Spre miezul nopţii, când gălăgia se potoli, de la uscat se ridică briza de apus, care, după ce risipi ultimele zumzete şi fumul, aduse în larg mireasma proaspătă a grădinilor de pe deal…

Speranţa ridică ancora la patru dinspre ziuă, înaintea răsăritului. Când ieşi din golf şi îşi reluă drumul prin strâmtoare, în faţa Terapiei, apa începu să freamăte, ca un pârâu de munte, gonind vijelios spre Stambul.

— Mega reiumŕ! spuse Gherasim, de la cârmă. Aşa să tot mergi!

— Ce-nseamnă mega reiumŕ? întrebă Mihu.

— Curentul mare. Aici apa Mării Negre goneşte spre Marmara, iar ceva mai încolo, în larg, sau pe lângă malul celălalt, Marmaraua goneşte şi ea, înapoi, să ia locul ăsteia. Vezi tu, măi băiete, nici mările, care au ţărmurile lor,

statornicite de când lumea, nu pot să stea locului; d-apoi cum să te miri atunci că sufletul omenesc se zbuciumă necurmat? Numai oamenii fără năzuinţe lâncezesc unde i-ai aşezat, ca mările închise care nu-şi pot părăsi matca.

Bosforul se îngusta, treptat, până ce, între un ţărm şi altul, rămaseră mal puţin de o mie de paşi. Prin acest loc, unde se vedea castelul Ghiuzeldje-Hisar, ridicat de Baiazid Fulgerul, trecuse Darius cu armata sa, pornită împotriva sciţilor, acum aproape două mii patru sute de ani. Pe podul clădit aici de Mandrocles din Samos, îşi mânase Darius fantastica lui cavalerie asiatică, şapte sute de mii de oameni cu cai, cămile şi elefanţi… Pe aici trecuseră perşii, romanii, turcii, când într-o parte, când în alta, aici fusese locul de întrepătrundere al continentelor. Europa îşi căutase drumuri spre răsărit, Asia spre apus, într-un freamăt nestăvilit, aşa cum astăzi, după două milenii şi jumătate, când urmele podului ridicat de Mandrocles nu mai existau, Marea Neagră şi Marmaraua căutau, în acelaşi freamăt, să-şi ia locul una alteia.

Speranţa îşi urma drumul repede, dusă de curent, pe lângă malul european. Pe ţărm, un şir de pescari, încovoiaţi, opintindu-se ca nişte cai în ham, îşi trăgeau bărcile la edec, neputând învinge cu vâslele vârtejul stârnit de mega reiumŕ.

Mai departe, ţărmurile se îndepărtau iarăşi, curentul se domolea şi Bosforul îşi relua culoarea lui de safir, mai clară şi mai adâncă decât a cerului înalt.

Din loc în loc, în apropierea malului, se vedeau un fel de platforme, puse pe pari, în vârful cărora stăteau, ca nişte momâi, pescari cu undiţe sau cu plase.

Lui Anton Lupan, care străbătuse de multe ori Bosforul, şi-i văzuse în aceleaşi locuri, i se părea că sunt nişte vietăţi ciudate, un fel de cocostârci cu chip omenesc, care se năşteau cu picioarele în apă şi aşa mureau.

Ştia că aceşti pescari stăteau ceasuri întregi acolo, nemişcaţi, pândind undiţa. Uneori îi prindea somnul,

picoteau, capul le cădea în piept, apoi se prăbuşeau în apă şi se înecau în somn, fără să ştie cum arată moartea.

Soarele se ivi în stânga, luminând malul european, ale cărui coline se desfăşurau ca trase cu sfoara, înecate în verdeaţa grădinilor şi presărate cu sate construite parcă pentru jocul copiilor, din carton colorat.

Dincolo de Arnăut-kioi începură să se înşiruiască, în marginea apei, alcătuind o linie neîntreruptă, palatele de vară ale mai-marilor, palatul sultanei, ale vizirilor, paşalelor, miniştrilor… Speranţa mergea atât de aproape de ţărm, încât la ferestrele zăbrelite de la odăile femeilor se puteau vedea mişcând draperiile negre, din spatele cărora cadânele priveau răsăritul soarelui, sau poate, în chinul nesomnului, visau cu ochii deschişi la eroul care avea să vină odată să le rupă gratiile.

Prin faţa corăbierilor noştri alunecau alte palate, albe, alte sate: Corn-Ceşmé, Orta-kioi, Siragan-serai, apoi Dolina-Bagşé numit odinioară Iasonion, după numele lui Iason, care debarcase aici cu argonauţii săi porniţi în căutarea lânei de aur.

Mai chibzuiţi, sultanii dispreţuiseră visul nebunesc al argonauţilor şi se mulţumiseră cu lâna de mioară, care, de pildă, unuia mort de curând, Abdul Medjid, îi ajutase să ridice la Dolma-Bagşé un imens palat veneţian, altminteri plin de fineţe şi de graţie, dar care, fireşte, s-ar fi potrivit mai bine la Veneţia decât în decor otoman.

Printre aceste seraiuri se ridicau minarete albe ca date cu var. Apoi se iviră clădirile greoaie din marginea oraşului, cazărmi şi magazii, în vreme ce, deasupra lor, colinele îşi păstrau verdeaţa. Bosforul se lărgea într-una, până ce malul asiatic cu casele din Skutari, aşezate în amfiteatru, se îndreptă către sud. În faţa lui, spre apus, se deschidea un golf larg din fundul căruia pornea Cornul de Aur, pătrunzând ca o lamă albastra printre colinele Rumeliei şi despărţind Stambulul de suburbiile lui, aflate în dreapta.

Speranţa îşi urmă drumul, pe malul drept, şi ajunse la cheiul Caiafei, după ce trecu prin faţa unui şir nesfârşit de vapoare, barcazuri, caice şi corăbii aşezate în ordine militărească, toate cu prova în larg şi pupa la mal. În faţă, spre Skutari, de pe ţărmul asiatic, lucea în soare un far alb, aşezat deasupra unei îngrămădiri de stânci; era Turnul Fetei, numit şi al lui Leandru, dar fără nici o legătură cu tânărul erou grec din Abydos, care, cum spune legenda, se înecase în Hellespont, nu în gura Bosforului.

Cu toate că nu era nici ora şapte dimineaţa, pe cheiul Galatei forfotea o neastâmpărată mulţime de oameni, îmbulzindu-se, îmbrâncindu-se, vorbind toţi deodată, strigând, înjurând, chemându-se unii pe alţii în aproape toate limbile Pământului, turceşte, greceşte, franţuzeşte, italieneşte, englezeşte, româneşte, ca într-un nou Turn Babel.

În faţa vămii ancorase un vas de pasageri, venit din Mediterană, şi în preajma scării pe care călătorii încercau să coboare, roiau zeci de bărci cu barcagii fioroşi, ameninţându-se cu vâslele, sau cu cuţitele trase de la brâu, în lupta pentru un muşteriu. Când unul din aceşti nefericiţi muşterii, ameţit de strigăte şi de înjurături, ajungea la chei, uitându-se buimac împrejur, altă mulţime se repezea asupra lui, îi smulgea bagajele din mâini şi-l târa spre necunoscut, printre mâini care, neputând înhăţa un geamantan, se întindeau cerând, cu neruşinare şi aproape ameninţător, bacşiş.

— Este marfă pentru Stambul? strigă o gloată de asemenea derbedei, năpustindu-se să sară pe puntea Speranţei înainte de a se pune schela.

Gherasim îi întâmpină cu un rânjet de dispreţ:

— N-avem nimic; plecaţi de-aici, puşlamalelor!

Apoi le împărţi cu dărnicie un şir de cumplite înjurături, în toate limbile orientului – şi ca urmare mulţimea se îndepărtă, mârâind.

Ca şi când nu ar fi aşteptat decât să se facă linişte, din spatele lor se iviră misiţii şi negustorii, mai mult greci şi armeni, unii îmbrăcaţi în haine arătoase, alţii mai ponosiţi, dar toţi cu acelaşi zâmbet mieros.

— Ce vreţi? întrebă Gherasim, punând schela.

Câţiva păşiră pe punte, ploconindu-se linguşitor, cu mâinile pe piept. Negrilă, care aştepta pe bocaport, cu coada zburlită, îşi arătă colţii, gata să se repeadă în ei.

— Aveţi ceva marfă? întrebă tainic unui din vizitatori. Plătim bine, bani peşini, numai aur, efendi!

De la război, imperiul sultanului nu se mai bucura de bogăţiile Ţărilor Române şi, în aşteptarea mărfurilor dulci cu care fuseseră deprinşi, negustorii sau misiţii lor umblau cu limba scoasă pe chei, întâmpinând hămesiţi puţinele corăbii şi barcazuri de la Dunăre, gata să plătească oricât pe bunătăţile primite odinioară plocon.

— N-avem nimic! răspunse Gherasim îndârjit.

— Ceva trebuie să aveţi; se cunoaşte că magazia-i plină cu vârf!

— Ei, şi ce vă priveşte pe voi? Avem cherestea pentru Pireu.

Un misit, cu ochii urduroşi sub ochelarii plesniţi, făcu un pas înainte şi se aplecă la urechea lui Gherasim, arătându-şi dinţii ştirbi într-un zâmbet dulceag:

— Cherestea? Allah, Allah, Allah! Şi dacă-i pentru Pireu, nu putem face să se oprească la Stambul?

Zicând acestea, băgă mâna în buzunarul giubelii şi îşi zăngăni punga ademenitor.

— Plecaţi, n-avem marfă, v-am mai spus! răspunse cârmaciul, neademenit nici de zăngănitul banilor, nici de zâmbetul lipicios.

Misitul nu deznădăjdui:

— Allah, Allah, Allah! Ce om rău! Hai să deschidem magazia, poate ai şi altceva, nu doar cherestea. Poate ai uitat. Vreo putină cu brânză? Vreun butoi de Cotnari? Ştiu un vizir, plăteşte aur, o medgidie ocaua.

— N-avem nimic, înţelege când îşi vorbesc turceşte!

— Poate ai vreun chiup cu miere? Sau ceva lână de oaie, cumpărăm orice.

— N-avem!

— Nici ceva borangic? Hai, nu fii hapsân!

Dacă văzu că nu-i rost de scăpare, Gherasim ridică din umeri, plictisit, se uită la Negrilă, care mârâia arătându-şi colţii, apoi spuse, zâmbind:

— Văd că nu pot scăpa de voi! Poftim, uitaţi-vă în hambar!

Negustorilor nu le trebui mai mult; se năpustiră ca nişte corbi asupra bocaportului, fără să se mai uite în jur, fără să ţină seama de nimic, fiecare vrând să pună mâna pe marfă cel dintâi. Dar n-apucară să facă prea mulţi paşi, că Negrilă se zburli din vârful cozii până la urechi şi începu să-şi clănţăne fioros colţii.

— Hoţii, Negrilă! strigă Gherasim, izbucnind în râs. Hoţii! Şo pe ei!

Dulăul nu aşteptă mai mult; se lăsă pe picioarele de dinapoi, îşi înfipse ghearele în tendă, se îndoi ca un arc – şi când se aruncă înainte, pe punte nu mai era picior de străin. Misiţii şi negustorii se îmbulzeau pe schelă, care pârâia sub picioarele lor, de-ai fi zis că acum se rupe şi-i lasă să cadă în Bosfor.

Negrilă se întoarse triumfător, fluturându-şi coada pe sus, scărmănând o bucată de giubea care-i rămăsese în dinţi.

Echipajul Speranţei se prăpădea de râs, în vreme ce oaspeţii nepoftiţi îşi trăgeau sufletul pe chei, înjurând. Deprinşi cu câinii adormiţi din Stambul, Negrilă li se părea o fiară primejdioasă venită din inima Africii.

— Ce-a fost cu hărmălaia asta aici? întrebă Anton Lupan, ieşind din cabină, unde îşi pusese hainele de oraş.

— Ia, ce să fie, răspunse Gherasim, l-am învăţat niţică negustorie pe câinele ăsta, să nu-i pară rău că a făcut drumul până aici!

— Aşa? Bine! Ei, uite, Gherasime, cred că acum e rândul tău să rămâi de vardie. Ismail o fi şi el dornic, ca tot omul,

să-şi vadă casa, iar pe ceilalţi vreau să-i iau cu mine, să-l plimb prin Stambul.

— Foarte bine, domnule. Şi aşa n-aveam nici o treabă cu turcii. Când om ajunge la Pireu, o să fie altceva.

Cum vorbeau el astfel, din mulţimea care forfotea pe chei se desprinse un străin, un om ca la vreo patruzeci de ani, cu obrazul măsliniu, cu fes roşu, şalvari verzi şi giubea prăzulie, împodobită cu înflorituri de argint, însă roasă de timp. Acest necunoscut, după chip armean, care privise întâmplarea de adineaurea, părea că-i păstrează lui Negrilă un respect deosebit, de aceea, cu toate că avea dorinţa să ajungă pe puntea Speranţei, nu îndrăzni să treacă schela, ci începu să facă semne de chemare şi temenele, ţinându-se la câţiva paşi de marginea cheiului.

— Ce-i, efendi? întrebă căpitanul mirat, folosind, atât cât nu uitase, limba folosită şi de sultan.

După ce mai făcu încă o temenea, străinul răspunse cu glasul dulceag:

— Vreau să vorbesc cu efendi căpitan.

— Eu sunt: poftim pe bord.

— Hm, da… Vă rog, însă, legaţi leul, că-l văd cam supărat!

— N-avea nici o grijă; dacă eşti om bun scapi teafăr! răspunse Gherasim, în locul lui Anton Lupan.

În sfârşit, armeanul negricios păşi pe punte, aruncând priviri speriate către Negrilă, care-şi reluase locul pe bocaport, gata să-şi arate colţii cum s-o simţi nevoia.

— Eu sunt Agop, Agop din Bazar, dac-ai auzit, începu vizitatorul, apropiindu-se de căpitan, cu o temenea la fiecare pas.

— N-am auzit. Dar ia spune, ce nevoie te aduce la noi?

— N-ai auzit? Agop. Am avut prăvălie, în Bazar, covoare şi giuvaeruri, dar acum, de când a fost războiul, am scăpătat. Ah, efendi, sunt om sărac!

— Şi ce vrei dumneata de la mine? Nici noi nu suntem bogaţi.

Armeanul făcu încă o temenea.

— Am venit să întreb, fiindcă am aflat unde mergeţi, n-aţi vrea să mă luaţi şi pe mine până la Pireu? Vreau să încerc ceva negustorie la Atena, poate oi avea noroc mai mult, că aici nu mai e de trai pentru un biet armean.

Căpitanul aruncă o privire întrebătoare spre cârmaci. Acesta se apropie, alene, cu mâinile în buzunare, privind printre pleoape la oaspetele în giubea.

— Ia ascultă, jupâne, ce înseamnă aia scăpătat? La mine şi la noi ăştialalţi înseamnă să n-ai o para de tutun. La un negustor mi se pare că stă altfel socoteala, ia spune, cu câte pungi ai rămas?

— Pot să plătesc, cum nu, plătesc cinstit! răspunse armeanul, ocolind întrebarea.

— Atunci ce treabă ai să te milogeşti de noi şi nu te duci cu vaporul?

— Pe vapor sunt mulţi hoţomani, începu repede Agop din Bazar. Am cu mine ceva calabalâc, a, nu, nu sunt lucruri de preţ, boarfe de prin casă, ce mi-a mai rămas, un cufăr, un balot, câţiva saci. Pe vapor le pierzi urma, pe tine te bagă la cabină, calabalâcul la hambar – deasupra pune capacul şi până la Pireu ţi-l scotocesc de te lasă fără un ac.

Lui Gherasim lucrul nu i se părea tocmai curat, dar nici ce să piardă n-avea.

— Şi cât vrei să plăteşti dacă te luăm cu noi?

— Pentru mine şi pentru bagaj?

— Da; numai să nu vii pe urmă cu tot bazarul, că stricăm socoteala.

— Nu, frumosule palicar! Un cufăr, un balot, vreo trei saci… Ei, cât să plătesc? Cât vrei dumneata?

Cârmaciul se scarpină în cap:

— Păi să ne dai trei sute de drahme; cincisprezece icosari.

Anton Lupan ridică ochii, mirat; preţul i se părea nebunesc; cu banii aceştia putea să trăiască timp de o lună un vizir din cei mari. În schimb, pe chipul armeanului trecu un zâmbet în care se vădea mulţumirea. Dar Agop din

Bazar îşi alungă repede zâmbetul şi începu să se văicărească, frângându-şi mâinile:

— Cincisprezece icosari? De unde să iau atâţi bani, palicarule? Hai, fii om de omenie şi ai milă de un biet negustor scăpătat.

Gherasim stătu o clipă în cumpănă; se gândea că poate întrecuse măsura şi-avea să-şi alunge muşteriul, care, oricum, nu era de lepădat. Văzându-l aşa, armeanul crezu că îl supărase şi se repezi, gâfâind:

— Cincisprezece ai spus? Cincisprezece îţi dau, c-aşa sunt eu, asta m-a dus de râpă, filotimia. Când ajungem la Pireu, îţi mai dau şi-un şal de caşmir persan, să-l ai amintire de la Agop din Bazar.

— Bine, jupâne, dă arvuna şi ne-am împăcat!

— Când plecăm? întrebă armeanul, încercând zadarnic să-şi ascundă nerăbdarea.

— Dacă avem vânt potrivit, plecăm la noapte sau mâine în zori, răspunse de data asta Anton Lupan. Aşa că dumneata, efendi Agop, deseară să fii aici cu tot calabalâcul pe care îl ai.

După ce numără cinci icosari arvună, armeanul şovăi, scoase încă zece, plata întreagă, să fie scăpat, apoi plecă, trăgându-se de-a-ndăratelea pe schelă şi făcând câte o temenea la fiecare pas. În clipa aceea, căpitanul, care se uita după el, simţi o privire ciudată abătându-se asupra sa, de undeva din mulţimea de pe chei – o privire scurtă şi ferită, pornită dintr-un ochi viclean. Îşi aţinti luarea aminte într-acolo, sub îndemnul unei tulburări de neînţeles, dar în mulţimea îmbulzită pe mal nu deosebi nici un chip care să-i spună ceva, deci se gândi că nu fusese decât o închipuire – şi se întoarse liniştit la oamenii din echipaj.

Aceştia se spălaseră, îşi orânduiseră îmbrăcămintea şi erau gata de drum. La urmă se ivi şi Ismail, pe tambuchiul de la prova, îmbrăcat cu cele mai frumoase haine de marinar pe care le avea, dar în locul bonetei cu fesul în cap.

— Ei, Ismaile, ce faci, mergi cu noi sau te duci să-ţi vezi casa? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul ridică din umeri, încurcat, şi, când să spună o vorbă, icni, parcă lovit în cap, trăgându-se înapoi un pas, alb la faţă şi cu ochii mari.

E bine să amintim aici, că la vremea aceea, Ismail era un om de vreo patruzeci de ani, care cutreierase de flăcău Marea Neagră, Marmaraua, Mediterana, Marea Roşie, ba ajunsese şi prin Oceanul Indian, pe fel de fel de corăbii, cu fel de fel de căpitani, că înfruntase furtuni, luase parte la lupte cu piraţi, scăpase din naufragii, că într-un cuvânt, era un om încercat şi brav. E drept că aşa cum îl ştim, mai mult scund decât înalt, cu capul pleşuvit, rotund ca un bostan, cu faţa gălbuie, cu nasul ca un boţ de ceară lipit între ochii micuţi şi înlăcrămaţi, iar sub nas cu o mustaţă alcătuită din două duzini de ţepi rari, bravul nostru marinar nu avea înfăţişarea cea mai potrivită cu vitejia sa. Dar faptele i se cunoşteau şi nimeni nu îndrăznea să i le tăgăduiască, nici între prieteni, nici între duşmani.

Deci, tovarăşii săi ridicară miraţi capul să descopere pricina spaimei care i se ivise deodată pe obraz.

În faţa schelei, pe chei, stătea înfiptă o turcoaică, mare şi lătăreaţă, bâţâind din picior, cu mâinile în şolduri ca o precupeaţă de la noi, nu atât de înaltă cât îndesată, cu sânii ca două târne, cu trunchiul ca un poloboc lăbărţat. Picioarele, parcă mai groase decât bintele de pe chei, erau vârâte în ghete galbene peste care se răsfrângeau şalvarii liliachii; în sus avea o feredgea albastră, iar faţa îi era acoperită de un iaşmac negru, sub care se ghiceau ochii fioroşi, ca ai tartorilor din iad.

Ismail se mai trase un pas înapoi şi din galben, obrazul i se făcu stacojiu.

— Ghiulsum! izbuti să îngâne, cu glasul firav. Turcoaica înaintă după el.

— A, te-am găsit, hoţomanule! o auziră cei ce ştiau graiul otoman. Ai fugit de pe Penelopa, ai scăpat de kir Iani,

credeai că scapi şi de Ghiulsum, hai?
— Domnule, şoşoti Gherasim, înfiorat, un nume mai potrivit nici că se putea! Când îl aud, parcă simt doi ghionţi, unul în coaste şi altul în cap!
— Unde mi te-ai ascuns de astă-toamnă, stârpitură? continuă turcoaica, făcând încă un pas. De plecat ai ştiut să pleci, dar bani să-mi trimiţi, ioc. Ţi-am vândut catârul, auzi, haimana ce eşti!
Ismail înghiţi un nod şi lacrimă, îndurerat:
— Ghiulsum!
— Ţi-am vândut ligheanul şi ibricul cu flori de trandafir.
— Aman!
— Ţi-am vândut iataganul, şalvarii de atlas… Covorul de Brussa l-am dus la Bazar…
Ismail se şterse la ochi.
— Şi-acum unde plecai, pezevenghi bătrân?
— Veneam acasă, Ghiulsum!
— Cu haine de ghiaur? Piei din ochii mei şi pune-ţi şalvari.
Bucătarul se trase de-a-ndăratelea până la prova, unde se auzi ducându-se de-a berbeleacul pe scări. Femeia rămase în faţa schelei, cu mâinile în şolduri, bâţâind din picior de se cutremura cheiul şi bintele vuiau.
— Domnule, zise Gherasim, spumegând neputincios, ce-ar fi să-i asmut pe Negrilă, n-ai vrea?
Căpitanul îl linişti, cu scaun la cap:
— Ţine-ţi firea, Gherasim; aici sunt treburi de familie şi noi nu avem dreptul să ne amestecăm, oricât am fi de mâniaţi!
După o vreme ieşi şi Ismail pe punte, urcând fără îndemn scările, cu şalvari şi giubea. În locul fesului îşi pusese turban, răsucit de trei ori – şi aşa îşi simţea capul greu ca după chiolhan.
— Domnule! i se adresă în şoaptă lui Anton Lupan, vorbind pe limba acestuia. Dam cinci lire, puteam?
— Fireşte, e dreptul tău; numai că nu am lire, ci icosari.
— Icosar bun, schimbam zaraf.

După ce îşi luă banii, bucătarul se îndreptă spre schelă, cu paşi de bolnav.

— Ismaile, nu uita, la noapte plecăm! îl strigă Gherasim pe turceşte, ca să înţeleagă şi nevastă-sa.

— O să vină când îi dau drumul eu! răspunse Ghiulsum, pornind să-şi legene trupul lătăreţ pe chei, la doi paşi înaintea nefericitului ei bărbat.

— Dacă asta mai vine o dată aici, o arunc în Bosfor! scrâşni Gherasim, negru în obraz.

— Nu te prinde; s-ar putea întâmpla tocmai pe dos. Nu te-ai uitat la ea?

Curând Ghiulsum se pierdu în mulţime; Ismail, mai pirpiriu, se pierduse înaintea ei…

— Ei, ghiaurilor, zise Anton Lupan, destul de mâhnit de necazul bietului bucătar. Hai acu' să mergem şi noi – restul să-l lăsăm în grija lui Allah!

Aşa se lămuri taina acelor oftaturi pe care le auziseră cu toţii în ultima vreme, din ce în ce mai adânci, mai jalnice, pe măsură ce se apropia clipa plecării. Mai rămânea să se vadă de ce, uneori, bucătarul, în timp ce cu un ochi vărsa lacrimi, cu celălalt zâmbea cald şi gingaş…

CAPITOLUL IX

„Drum bun, domnule Vaillant!”

Privit de pe Bosfor, Stambulul, clădit pe coline care se ridică de jur împrejur, pare o grădină în amfiteatru, a cărei verdeaţă brăzdează zidurile colorate, turnurile, acoperişurile şi cupolele palatelor; numai minaretele zvelte, albe, cu balconul lor circular şi cu vârful ascuţit împungând cerul, se ridică deasupra, desprinse de restul reliefului, ca nişte catarge ale unei corăbii ciudate, o arcă ancorată într-o mare bizară de sicomori, nuci, salcâmi, chiparoşi şi platani. De departe, toate au puritatea cerului şi-a mării, care ele însele înfăţişează aici tot ce poate avea mai pur safirul şi smaraldul…

Urmat de cei patru ghiauri ai săi şi cu Negrilă în cap, Anton Lupan porni să cutreiere oraşul. Dar mai întâi, el îşi

lăsă oamenii să aştepte câteva minute pe chei, la pupa Speranţei şi se duse la Căpitănie să lase, după lege, actele vasului şi ale echipajului, ca la plecare să le ia gata vizate.

Făcând câţiva paşi, căpitanul ajunse în dreptul unei table de lemn, pusă pe doi stâlpi şi având deasupra o mică streaşină. Asemenea table erau prin toate porturile pe care le colindase şi orice căpitan, orice marinar, nu trecea mai departe până nu se uita pe listele afişate. Aici se înscriau vasele pierdute, spre ştiinţa mulţimii, pe vremea aceea jurnalele având mai puţin răspândire decât astăzi.

Un marinar, care venea din India, putea să afle astfel de soarta unui prieten al său, a unei rude, sau a unui frate, plecat pe alte mări şi a cărui corabie naufragiase.

Bineînţeles, pe atunci neexistând mijloace de comunicaţie ca astăzi, lista nu era niciodată întreagă; se înscriau pe ea vasele despre a căror pieire venea să spună un martor. Deci, dacă aflai de soarta tristă a unora, nu erai de loc sigur că pe lângă acestea nu mai naufragiaseră şi altele, întâmplându-se ca despre unele să nu mai vină ştiri niciodată.

Dintr-o obişnuinţă pe care şi-o însuşise în viaţa de port, Anton Lupan citi tablele vaselor pierdute, de la un capăt până la altul, cum face tot marinarul în clipa când debarcă.

Din câte trebuiseră să atingă Stambulul, fiind aşteptate de negustori, de armatori, de companii de navigaţie, pieriseră pe drum în ultima vreme vreo şapte barcazuri, un bric de trei sute de tone, două vapoare şi patru caice.

Căpitanul Speranţei simţi o strângere de inimă; între cele două vapoare naufragiate, unul era Helder, sub pavilion olandez, cu care navigase cândva până în Indii; acum, în drum de la Odesa spre Stambul, fiind prins de furtună şi negăsind gura Bosforului, Helder fusese aruncat pe uscat, la şapte mile vest de Rumeli Fener; scăpaseră numai şase oameni din echipaj… Între cei pierduţi era şi căpitanul van Zwoller, pe care Anton Lupan îl cunoştea…

Tabla vaselor pierdute e un semn de doliu, ca pânza neagră care se pune la porţile unde a murit cineva – şi ea umple de întristare sufletul oricărui marinar. Dar marinarul, după ce se reculege în faţa ei, cu un gând de pioşenie pentru fratele repauzat, se duce la vasul său, ridică ancora şi porneşte în larg, chiar dacă ştie că odată va întregi el lista, căci altfel, dacă ar şovăi, n-ar mai fi marinar.

Ceva mai târziu, sfârşind şi cu Căpitănia, Anton Lupan se întoarse la ai săi, care-l aşteptau – şi porniră cu toţii spre oraş, avându-l, cum spuneam, pe Negrilă în cap.

Echipajul Speranţei îşi făcu anevoie loc prin îmbulzeala mulţimii, şi, după câteva sute de paşi, cârmi la dreapta, pe o stradă bolovănoasă, care urca dealul pieptiş, cu trepte din loc în loc, ceea ce dovedea dintr-o dată că nu putea fi străbătută nici de căruţe, nici de trăsuri. În schimb, o urcau trudnic hamali, încărcaţi cu poveri. Erau oameni vânjoşi, cu pieptul larg, răsuflând ca nişte bivoli şi opintindu-se în nişte picioare atât de subţiri, încât, faţă de restul trupului, păreau ca fluierele cioplite de Mihu. Purtau şalvari de pânză albă, murdară, vestă gălbuie, de stofă groasă, şi fes în jurul căruia îşi legau batista. Pe umeri aveau o perniţă, îndesată cu câlţi, şi pe ea duceau poveri grele, sub care te întrebai cum de nu li se rup ţurloaiele.

Pe de lături urcau poticnindu-se măgăruşi, încărcaţi cu grinzi putrede şi cu bolovani luaţi din dărâmături; dintr-o casă arsă sau părăginită în vale, se făcea una nouă, mai sus.

Strada, cu caldarâmul desfundat, era înţesată de câini jigăriţi, plini de râie, de răni, murdari, năpârliţi, flămânzi şi cuminţi. Pe-alocuri, în gropi pe care nimeni nu se gândea să le astupe, se vedeau, în mijlocul străzii, căţele leproase alăptându-şi căţeii orbi, privind cu tristeţe la trecători, la hamali, la măgăruşi, care le ocoleau cu obişnuinţă, semn că le ştiau din totdeauna aici.

— Ptiu! făcu Haralamb. Şi ce minunăţie părea, când te uitai de jos!

— Oraş vechi! răspunse Anton Lupan, pe care nu-l mai mira ceea ce vedea în jur. Oraş bătrân de două mii cinci sute de ani!

— Şi ce, dacă-i bătrân, nu se poate înnoi, ori măcar curăţa?

— Ba s-ar putea, dar vezi tu, aici şi oamenii sunt la fel de bătrâni.

Haralamb ridică din umeri, nemulţumit de tot ceea ce vedea, dar mai cu seamă de afurisitul iaşmac.

Un străin care vine prima oară la Stambul şi nu ia o busolă cu el, se rătăceşte în câteva clipe în labirintul lui de străzi, străduţe şi ulicioare strâmbe, încălecate, încâlcite, fără început şi fără sfârşit, mai ales că toate-s la fel şi aproape niciuna nu are vreo tăbliţă care să-i amintească numele.

Înfiinţat cu aproape şapte sute de ani înainte de Christos, de către megarieni, neam de greci vestiţi în vechime, şi trecut pe rând în mâna unor stăpâni feluriţi, oraşul, numit la început Bizanţ, a crescut la întâmplare. La început a fost prea mic, pe urmă a fost prea mare ca să-l mai poată pieptăna cineva. Stăpânii au ridicat palate, turnuri şi ziduri de cetate, creştinii biserici, credincioşii moschei, de-ţi uimesc ochii şi azi, iar restul s-a făcut din mila lui Dumnezeu şi-a profetului.

Megarienii, de felul lor pescari şi negustori, nu s-au arătat atât de războinici ca să-şi poată apăra sălaşul, şi acesta, ajuns cu timpul la înflorire, a trecut pe rând în mâna tot a altor stăpânitori: perşii lui Darius I, atenienii şi spartanii, macedonenii, apoi romanii, de la al căror împărat Constantin, Bizanţul şi-a luat numele Constantinopole, folosit din greşeală şi azi, spre necazul turcilor. Aceştia au pus mâna pe el abia pe la jumătatea secolului al XV-lea, după trei înverşunate asedii; l-au făcut capitala împărăţiei turceşti şi de-atunci nu l-au mai dat din mâini. Dar, schimbându-i numele în Stambul, ca să se piardă toate urmele trecutului, nici n-au băgat de seamă că numele nou nu era barem un cuvânt turcesc. Cucerind ei oraşul, au

găsit aici sumedenie de greci, cum era firesc. Aceştia ocupau o mahala, care mai este şi azi, mahalaua Fanarului, şi când coborau de acolo după treburile lor, spuneau: eis ten polin, ceea ce ar cam însemna: mă duc în oraş. De la această vorbă, stâlcită în turceşte, a ieşit nume otoman pentru oraşul cucerit. Şi astfel, Istambulul are până azi nu numai temeliile rămase de la greci, ci chiar numele pe care, fără această lămurire, l-ai crede turcesc.

Echipajul Speranţei străbătu sumedenie de străzi vechi, tot urcând la deal, trecu pe lângă turnul Galatei, ridicat de genovezi în secolul al XIII-lea, un turn rotund, cu un rând de ferestre ajurate, terminat cu un acoperiş conic, de aramă, cu vârful aurit, luă în lung Câmpul Morţilor, cimitir musulman cu morminte vechi, năruite, printre care mulţimea din Pera se plimbă cu seninătate şi pălăvrăgeşte ca într-un parc – şi ajunse aproape de marginea oraşului, la Ieni Mahalle.

Iată un loc de unde străinul, zăpăcit de atâtea străzi şi străduţe fără nume, pe care le-a străbătut orientându-se după soare sau lăsându-se îndrumat de un instinct ancestral, ar putea, cu ajutorul unui îndrumător, să-şi dea seama de rosturile oraşului. De aici, Stambulul se vede ca în palmă, de o parte şi de alta a Cornului de Aur; acesta înfăţişează singura lui podoabă care nu se poate murdări, nici peste veacuri.

— De ce-i spune aşa, domnule? întrebă Cristea Busuioc, mângâindu-şi barba stufoasă ca a padişahului.

Există o piatră rară, mai puţin cunoscută decât altele, chit că acelea ar fi mai rare decât ea; se cheamă lapis-lazuli şi are cel mai curat şi mai frumos albastru-azur care se poate închipui. Lapis-lazuli era Cornul de Aur în clipa aceea, căci altfel, tăcut precum îl ştim, nu s-ar fi minunat şi n-ar fi întrebat plutaşul.

— Păi fără îndoială îi spune aşa, după forma lui alungită, răspunse Anton Lupan; dar mai cu seamă după frumuseţile şi bogăţiile care-i îmbracă malurile.

De la Ieni Mahalle până jos, la Cornul de Aur, se înşiră în pantă suburbiile oraşului, căci adevăratul Stambul e dincolo de apă. Acolo sunt mai dese şi moscheile, şi seraiurile, şi amintirile strămoşilor. Ca să le vezi şi să le descurci pe toate deodată, nu e cu putinţă pentru un ochi şi o minte omenească. Mai bine să te opreşti în câteva locuri. Iată, Bosforul şi Cornul de Aur. De partea asta, Galata, în vale, apoi la stânga ei Top-Hané, care înseamnă Casa tunurilor, fiindcă acolo sunt turnătoriile şi cazărmile artileriştilor – iar deasupra, Pera, cartierul modern, unde se află Ambasadele şi Legaţiile, Băncile, marile prăvălii, marile hoteluri şi restaurante. De partea cealaltă, între Marmara şi Cornul de Aur, se întinde Stambulul, cu Marele Serai, în colţul din stânga, cu Sfânta Sofia, nu prea departe. Dar mai sunt şi alte seraiuri: Aivan-Serai, Agaş-Serai, Aca-Serai, Eski-Serai – şi încă… Mai sunt şi alte moschei: a lui Ahmed, cea cu şase minarete, a lui Baiazid, a lui Soliman Magnificul, a lui Mahomed Cuceritorul, a lui Selim întâiul, a sultanei Validé – şi cu asta nu s-au terminat toate.

Ce poate să vadă din toate astea marinarul care, în drum spre Pireu ori spre Marea Neagră, se opreşte aici o zi şi o noapte? Cum poate să pătrundă el tainele unui oraş, când însăşi municipalitatea lui nu le cunoaşte pe toate?

Moschei, minarete, cupole, seraiuri, palate, chiparoşi, sicomori, străzi desfundate, câini, măgari, hamali, grecoaice sulemenite, armence tare oacheşe, turcoaice cu şalvari albaştri, ghete galbene şi iaşmac negru pe faţă – să mergem mai departe!

Era încă devreme, şi până la ora prânzului, echipajul Speranţei putea cutreiera străzile încâlcite, cu Anton Lupan în frunte, Negrilă deschizându-le drumul, nerăbdător, la zece paşi mai departe. Trecură pe lângă prăvălii fără uşi şi ferestre, care seara se închid cu obloane de scânduri. În faţa lor se înghesuiau turcoaice mascate, lacome la cumpărături ca atâtea din femeile celelalte, însoţite de servitoare negrese, cu zimbile pântecoase.

Uneori, în jurul lor se vedea câte un eunuc negru, cu trunchiul scurt, cu picioarele lungi, cu faţa spână, grasă şi lăbărţată, cu gâtul vârât între umeri, uitându-se posomorât la mulţime, gata să-şi apere stăpânele nu numai de primejdia ghiaurilor, ci şi a credincioşilor.

Se uitară oamenii noştri prin cafenele, unde turcii, armenii, persanii fumau ciubuc şi îşi beau cafelele, în vreme ce tinerii greci, plini de ifos, se lăsau pe mâna bărbierilor să le vopsească sprâncenele şi să le ceruiască mustăţile. Cafenelele erau mai toate la fel, nici prea mari, nici prea luxoase: o odaie cu pereţii văruiţi simplu şi îmbrăcaţi în lemn până la jumătate; de jur împrejur laviţe joase, acoperite cu rogojini împletite din paie; în mijloc o fântână de piatră sau de marmură, care aruncă în aer câteva fire sărace de apă; pe pereţi, poliţe pentru sculele bărbierilor, şi oglinzi rotunde, de fildeş, în care muşteriii să-şi poate admira ferchezuiala; în sfârşit, în fund dulapul cu narghilele, iar alături cotlonul sub care se fierb, una câte una, cu ibricul, cafelele.

Peste vreo două ceasuri, oamenii noştri trecuseră Cornul de Aur, pe unul din cele şase poduri de vase, cutreieraseră străzile, văzuseră moscheile, cisternele subterane, ca nişte hrube uriaşe, făcute pe vremuri în vederea asediilor – şi se aflau la intrarea Bazarului cel mare, nu după vreo cumpărătură, ci numai aşa, ca să caşte gura.

Deodată, Ieremia, care cerceta curios mulţimea îmbulzită în faţă, îl trase pe Anton Lupan de mânecă şi exclamă cu mirare:

— Domnule, ăsta nu-i armeanul de azi dimineaţă?

— Care armean, Ieremie?

— Ăl de s-a milogit să-l luăm cu noi pe corabie.

— Unde-l vezi?

— Uite repede, că tocmai dă să intre!

Pe poarta Bazarului îşi făcea loc cu ifos un om îmbrăcat în giubea bogată, cusută cu aur şi bătută cu pietre scumpe, pesemne un negustor cu vază, căci mulţimea ii deschidea

calea, fără cârtire, trăgându-se umilă în lături. Anton Lupan nu apucă să-i vadă faţa, ci numai ceafa negricioasă şi giubeaua strălucitoare.

— Fugi de-aicea, Ieremie! zise, încredinţat că omului său i se năzărise. Păi tu nu vezi că ăsta-i negustor cu stare? Ia, mai bine hai să dăm o raită şi prin Bazar, şi p-ormă să mergem undeva, la vreo ospătărie, să ne punem pântecele la cale. Dar, după câte îmi aduc aminte, cred că bucatele de aici nu prea au să vă placă; tare mi-e teamă că o să-i ducem dorul lui Ismail al nostru, sărmanul!

— Oare o să mai vină? întrebă Mihu, cu teamă şi tristeţe. N-o să-l oprească…

Dar nu-şi sfârşi vorba, ci rămase cu gura căscată, cu ochii cât cepele, la poarta Bazarului. Ismail şi nu altul, cu turban şi cu şalvari, cum îl ştia de azi dimineaţă, ieşea dinăuntru, voios şi mândru de parcă ar fi fost pe puţin vărul sultanului, iar alături mergea, zglobie, o turcoaică micuţă, ciripind sub pânza iaşmacului.

— Nene Ismaile! strigă băiatul.

Văzându-i pe ai săi, bucătarul se opri locului, făcu vesel o temenea adâncă, apoi îşi lăsă turcoaica şi se apropie de dânşii.

— Ce-i cu tine, Ismaile? îl întrebă căpitanul, încă necrezându-şi ochilor, dar primindu-l cu bucurie.

— Estem bine, domnule!

— Şi nevasta? Ce-ai făcut cu ea? Ismail clipi din ochi.

— Care nevastă? Ghiulsum?

— Ei da, doar ai plecat cu ea pe chei. Acuma unde ai lăsat-o?

— Acasă!

— Şi asta, cine e?

— Asta? Asta altă nevastă: Laleli!

Auzindu-şi numele, turcoaica scoase un ciripit sub iaşmacul subţire şi le făcu străinilor un semn prietenesc, fluturându-şi mâna micuţă.

— Ptiu, bătu-te-ar sfinţii de turc păcătos! exclamă Haralamb cu pizmă, încercând să ghicească sub iaşmac chipul Laleliei, al cărei râs îi arsese inima.

Ismail se apropie de Anton Lupan, îşi lăsă ochii în jos şi se rugă sfios, ca un copilandru:

— Domnule, mai dam cinci icosari; puteam?

— Fireşte, Ismaile! Numai ai grijă şi nu-i arunca în vânt, că e păcat de ei.

— Nu aruncam, domnule; dam Laleli.

Turcoaica râse iarăşi, făcând să-i tremure iaşmacul şi mătasea feredgelei, ca străbătute de fiori, îşi flutură încă o dată mâna, mai gingaş, mai dulce ca prima oară, apoi porni după Ismail, bocănind zglobie cu tocurile-i mici pe caldarâmul uliţei, parcă prea aspru, prea nepotrivit cu piciorul ei.

Anton Lupan îl trase de mânecă pe Haralamb, care rămăsese cu ochii după ea, tânjind:

— Haide, haide, băiete, nu-ţi mai strica ochii degeaba! În privinţa asta află de la mine: cu turcii nu-i de glumit!

— Şi cum, domnule, aici poţi să ai câte neveste vrei? Auzisem eu, dar credeam că-s gogoşi.

— Chiar câte vrei, nu, răspunse Anton Lupan. Aşa că mută-ţi gândul să rămâi la Stambul. Haremuri mari au numai sultanii, vizirii, paşalele şi pe ici, pe colo, negustorii foarte bogaţi, fiindcă nu-i uşor să ţii atâtea femei, să le dai mâncare aleasă, îmbrăcăminte scumpă, giuvaeruri, să ai palat cu odăi pe numărul lor, cu servitoare, cu eunuci şi câte mai câte altele. Unde mai pui că dacă o femeie din harem naşte, după aceea are dreptul la casa ei, cu altă servitorime şi alte cheltuieli. Oamenii obişnuiţi sunt îngăduiţi să ţină patru neveste legitime, cu cununie cum se spune la noi, dar prea puţini se încumetă să folosească acest drept.

— Atunci se cheamă că Ismail al nostru îşi ţine heghemoniconul! zise Haralamb, pizmuitor, fiindcă nu putea să uite râsul cu care-l săgetase micuţa Laleli.

— Vai de heghemoniconul lui! îl căină Ieremia, gândindu-se la Ghiulsum.

Anton Lupan porni spre poarta Bazarului.

— Haideţi, ghiaurilor, că n-am venit aici să trăncănim despre Ismail şi haremul lui!

Bazarul cel mare din Stambul e o hală nesfârşită, întinsă pe câteva pogoane de loc, dar mai degrabă poţi să-l socoteşti un oraş în mijlocul oraşului, fiindcă are străzile, străduţele, uliţele, gangurile şi pieţele lui, toate sub un acoperiş drept, cu bolte de sticlă, ca nişte căpiţe de fân; prin ele, lumina zilei pătrunde înjumătăţită, odihnitoare şi nesigură, ajutându-i negustorului să ascundă cusurul mărfii – aceeaşi lumină care ajută femeii, la o vârstă, să-şi ascundă urmele anilor de pe chip.

De o parte şi de alta a străzilor sunt prăvălii, mai mari sau mai mici, care în fund au aproape întotdeauna o odăiţă ferită, cu câteva trepte mai sus, unde în dulapuri, sipete şi lăzi întărite cu fier se păstrează mărfurile de preţ, pentru muşteriii avuţi, numai ei îngăduiţi să intre aici.

Îndeobşte, fiecare stradă îşi are negoţul ei. Una e strada prăvăliilor de parfum, unde se vinde esenţă de jasmin, apă de trandafir, săculeţi cu mosc, mătănii de jad, de chihlimbar, de fildeş, piepteni, oglinzi persane cu chenarul pictat fin – şi tot ce au nevoie pentru îngrijirea farmecului lor femeile frumoase din Stambul. În alte părţi se vând ţesături, mătăsuri şi stofe de Brussa, caşmir indian, cămăşi brodate cu fir de aur, şaluri persane, voaluri, brocarturi, tot ce mâna omului, de la Londra până la Pekin, a putut să coloreze şi să împletească mai iscusit, din bumbac, lână, mătase, aur şi argint.

Pe altă uliţă, sunt prăvăliile de pantofi, ghete şi papuci, unde întâlneşti cele mai ciudate încălţări, peste putinţă de închipuit pe piciorul unui european. Mătasea japoneză, marochinul, catifeaua şi brocartul, în culori vii, roşu, verde, galben, sunt folosite pentru a da formele cele mai neaşteptate acestui obiect gingaş, care va încălţa picioare

făcute să umble numai pe rogojini indiene şi covoare de Persia. Unele par aşa de mici, încât, sub paietele şi pietrele lucioase care le împodobesc, le-ai crede mai degrabă cutioare pentru bijuterii.

Pe urmă vin prăvăliile de covoare, de caftane, cele de draperii, de iatagane şi pumnale, prăvăliile unde se vinde fir de aur şi argint, cu care se brodează papucii, pungile de tutun, vestele, dolmanele. Dar colţul care ascunde cele mai mari bogăţii, peste putinţă de socotit, e cel de arme vechi, mai bogat chiar decât toţi sacii de pietre scumpe adăpostiţi în prăvăliile de bijuterii. Aici se găsesc săbii de Damasc, platoşe, suliţe, şei împodobite cu laur şi pietre de preţ, puşti străvechi, cu cremene sau cu fitil, încântând ochiul cu măiestritele lor încrustături – tot ceea ce războinicii timpurilor au purtat cu ei, de la Gingishan încoace şi poale chiar dinaintea lui.

Trecând prin faţa acestor prăvălii, în care negustorii bogaţi ca nişte maharajahi tronau grav în vechiul port al islamului, măreţi şi nepăsători în faţa oricărei înnoiri, Anton Lupan îşi aminti că mai trebuia să cumpere nişte puşti, dar de bună seamă nu din cele aflate aici.

Tocmai se îndreptau spre ieşire, străbătând uliţa covoarelor, când Ieremia se opri în faţa unei prăvălii şi exclamă din nou, de data asta triumfător:

— Uite, domnule, că nu mi s-a părut! E armeanul nostru, văzuşi?

Într-adevăr, omul în caftan aurit, care intrase pe poartă acum un ceas, era aici, în mijlocul prăvăliei, discutând însufleţit cu alt negustor, tot atât de scump îmbrăcat – şi cum de data asta îl vedea din faţă, Anton Lupan se încredinţă că nu putea fi altul decât Agop din Bazar. Doi servitori negri, aşezaţi în genunchi, coseau cu mişcări iuţi gura unui sac îndesat, care, cel puţin pe dinafară, părea sărăcăcios, faţă de bogăţiile din jur. Armeanul mai discută ce mai discută cu celălalt negustor, scoase de la brâu nişte hârtii făcute sul, le desfăcu, îşi băgară amândoi capul în ele,

părând că fac nişte socoteli şi nu se înţeleg, apoi urcară cele câteva trepte şi se topiră în odăiţa din fund.

— Ia te uită milogul, ce haină are pe el! zise Haralamb, cu năduf. Păi ăstuia trebuia să-i cerem treizeci de icosari, dacă nu mai mult!

Anton Lupan ridică din umeri, nepăsător, deşi purtarea armeanului îl mira destul. Dar, la urma urmei, pe el nu-l privea starea unui negustor, de vreme ce-şi plătea călătoria, cinstit. Fireşte, Gherasim ar fi judecat altfel – şi vai de pielea bietului Agop dacă ar fi apărut în port cu caftanul aurit!

În faţa prăvăliei, pe partea cealaltă a uliţei, stătea, chircit pe caldarâm, cu taraba pe genunchi, un vânzător de tutun. Era un bătrân, cu turbanul soios tras până peste ochi, cu faţa ascunsă într-o barbă câlţoasă, nepieptănată demult, îmbrăcat într-un caftan sărăcăcios, lung până la pământ. Lui Anton Lupan i se păru ciudat că se rătăcise aici, pe uliţa covoarelor, când în altă parte îşi aveau locul vânzătorii de tutun. Poate însă că nu era un negustor, ci un biet turc sărac, care încerca să cerşească o para, într-un chip mai ferit. De aceea se apropie de el, luă o pungă de tutun fărâmat, cu gândul să i-o dea lui Ismail, întrebă de preţ şi aruncă pe tarabă câţiva ikilici4, de două sau de trei ori cât s-ar fi cuvenit.

— Allah să te ocrotească pentru bunătatea ta! îi mulţumi cerşetorul, ducându-şi mâna la frunte şi înclinându-se umil.

Cu toate că nu stătuse prea mulţi ani în Turcia şi nu vorbea limba ţării fără cusur, pe Anton Lupan îl izbi un oarecare accent străin, pe care nu l-ar fi putut avea decât un ghiaur turcit; dar bătrânul vânzător de tutun îi păruse la început cel mai curat urmaş al profetului, de aceea îşi îndreptă curios ochii asupra lui. Bătrânul lăsase ikilicii pe tarabă şi se uita nepăsător în prăvălia unde cei doi servitori negri sfârşeau de cusut sacul ponosit. Tocmai atunci uşa din fund se deschise, lăsându-l să treacă pe Agop din Bazar, urmat de celălalt negustor, fiecare cu câte un sipet în mâini.

În clipa aceea, în ochii bătrânului se aprinse un fulger scurt care pieri numaidecât. Dar asta fu de ajuns ca Anton Lupan să încerce aceeaşi tulburare ciudată ca azi dimineaţă, pe chei, când i se păruse că simte în mulţime văpaia unei priviri omeneşti. Rămase în loc, mai mult mirat decât nelinişţit, cu ochii la vânzătorul de tutun. Acesta stătea nemişcat, privind în prăvălia de peste drum – şi era atâta nepăsare, atâta oboseală în ochii lui adormiţi, încât căpitanul Speranţei nu se mai îndoi că începuse să aibă năluciri.

Şi totuşi, în aceeaşi zi, avea să i se întâmple ceva asemănător, dar nespus mai ciudat.

Era curând după prânz. Înaintea mesei intrase la un armurier, cumpărase patru revolvere şi trei puşti Holland-paradox, o armă renumită, uşoară faţă de calibrul ei, cu două ţevi, una pentru glonţ, alta pentru alice, puţind deci fi folosită în împrejurări felurite. Prânzise, împreună cu ceilalţi, într-o locantă din Galata – şi, după ce îşi trimisese oamenii în port, cu armele şi cu pachetele de cartuşe, urcase dealul şi intrase în holul noului hotel Pera-Palace să frunzărească ziarele străine, fiindcă de câteva luni nu mai ştia nimic din cele ce se întâmplau în lume.

Tocmai când intra pe uşă, un negru pitic, cu un turban mai mare decât tot trupul lui, cobora de la etaj un geamantan cu burduf, desigur al unui călător care părăsea hotelul. Anton Lupan privi geamantanul, ros de timp, împestriţat de etichete în parte şterse sau căzute, semnele hotelurilor pe unde trecuse posesorul lui.

Poate un ochi priceput, de turc, ar izbuti să deosebească un câine din Galata de unul din Stambul. Se poate întâmpla ca primul să aibă albeaţă în ochiul stâng, iar al doilea în ochiul drept, ori coada unuia să fie mai scurtă cu un deget decât a celuilalt, deşi proverbul zice să nu te bizui pe coadă când vrei să faci deosebiri între câini. Dar hai să zicem că un ochi de turc… Ei bine, aş vrea să-l văd pe turcul acesta cu ochiul isteţ, capabil să găsească deosebiri şi să

stabilească identităţi pe baza unor amănunte greu de descoperit – aş vrea să-l văd într-un hotel, unde se perindă mii de călători, fiecare cu bagajul lui, cum ar deosebi un geamantan de altul, fireşte dacă ar fi vorba de geamantane lucrate în acelaşi chip?

Anton Lupan privi geamantanul, în treacăt, şi i se păru cunoscut. După ce făcu un pas, întoarse capul şi îl privi din nou; negrul pitic îl lăsase în faţa uşii, aşteptând să coboare posesorul lui. Da, întâlnise undeva un geamantan asemănător, îl ştia bine, îl avea în ochi şi se silea să şi aducă aminte unde-i văzuse şi-n ce împrejurări.

„Încep să am năluciri!” îşi zise din nou, gândindu-se la cele întâmplate peste zi.

Apoi se aşează într-un fotoliu din pai de orez, îndulcit cu perne de puf, ceru o cafea şi începu să frunzărească ziarele, lăsând în plata domnului şi geamantanul şi celelalte gânduri. Peste câteva clipe, o umbră i se aşează pe chip – şi, fără să vrea, strânse tulburat ziarul în mâini; o scurtă telegramă de la Londra vestea că Charles Darwin era bolnav, cu puţine speranţe de a se mai însănătoşi.

Numele acestui om de ştiinţă rămânea legat de planul lui, mai aştepta încă un sprijin de la el, nu se gândea să plece la drum înainte de a-l vedea şi a-i cere încă o dată sfatul, de rândul acesta prin viu grai, nu pe calea scrisorilor, neîndestulătoare când ai nevoie nu doar de îndrumări ci mai cu seamă de o încurajare, care să capete sensul unei învestiri. Rămas singur, Anton Lupan simţea nevoia să aibă asupra sa umbra proteguitoare a marelui cercetător, care să înlocuiască măcar în spirit lipsa lui Pierre Vaillant.

Şi iată că, pierdut fiindu-i prietenul, era acum primejdie să-l piardă şi pe adevăratul însufleţitor al acestei călătorii.

Anton Lupan lăsă ziarul din mâini şi căzu pe gânduri, sub o perdea cenuşie ţesută de mâhniri şi îndoieli. O clipă flutură şi descurajarea asupra lui – apoi şi-o scutură; acum, orice ar fi fost să se întâmple, nu mai avea dreptul să se lase înfrânt, fiindcă, la drept vorbind, drumul era început. Avea o

corabie gata de plecare şi şase oameni care îl aşteptau în port. Gândindu-se la ei, chipul i se însenină, ca şi când o rază de soare, străbătând fumul de tutun, aşezat în valuri dese sub plafon, s-ar fi îndreptat asupra lui.

Holul era plin de lume, cea mai mare parte europeni, oameni de afaceri sau turişti în haine de sport, cu aparate fotografice şi binocluri atârnate de gât, forfotind printre mese, agitaţi şi nerăbdători, în aşteptarea dragomanului care să-i plimbe prin Stambul. Se vorbeau felurite limbi, în gura mare sau mai potolit, şi toate dădeau un zumzet care pe un oriental l-ar fi adormit numaidecât, cum de altminteri se şi întâmpla cu cei câţiva musulmani, rătăciţi ici-colea, şi picaţi în somn, cu ciubucul stins.

Deodată, în acest zumzet adormitor, căpitanul Speranţei auzi un glas spunând mieros, glasul tuturor portarilor de hotel:

— Bon voyage, monsieur Vaillant!

Fără îndoială că o clipă, mintea obosită încercase să se odihnească, fără voia lui, lăsându-l în acea toropeală nici rea, nici plăcută, care îţi umple creierul de furnicături. Anton Lupan îşi scutură capul, buimac. Visase şi cineva pronunţase în vis numele cunoscut? în clipa următoare sări în picioare, aproape înnebunit. Geamantanul! Acum îşi amintea: era al lui Pierre! Da, se învechise, dar îl recunoştea, nu-şi dădea seama cum, poate prin acel amănunt pe care îl înregistrează numai ochiul – şi nu ţi-l transmite niciodată, conştient.

Geamantanul nu mai era în faţa uşii, îl luase un om care ieşea tocmai atunci, grăbit; îl zări numai din spate, o frântură de secundă, fiindcă lumea care forfotea printre mese îi acoperea vederea. Nu-şi dăduse seama dacă era înalt sau scund, tânăr sau bătrân, dar cine-ar fi putut fi altul decât Pierre, pe care ani de zile îl socotise pierdut? Îndoielile lui, stârnite de mărturia nelimpede a bătrânului Ifrim, îşi dovedeau temeinicia abia acum, dar şi-o dovedeau din plin!

Anton Lupan se repezi spre uşă, îmbrâncind lumea, ca ieşit din minţi, strigând:

— Pierre! Pierre! Pierre!

Oamenii îl priveau miraţi, dar nimeni nu se dădea la o parte din drum. Când ieşi pe uşă, se pomeni într-o mulţime de trecători care împestriţau strada în sus şi în jos. Se uită într-o parte, apoi în alta, dădu să facă un pas la deal, se răzgândi, o luă fuga la vale, până la primul colţ, cercetă strada care se deschidea în dreapta, plină de câini dar fără nici un om – şi, dându-şi seama că zadarnic ar mai fi căutat aici, se întoarse la hotel, gâfâind.

— Cine era domnul care a plecat acum? îl întrebă pe portar, gata să-l ia de gât.

Acesta îl privi mirat, apoi răspunse nepăsător:

— Domnul Pierre Vaillant!

Lui Anton Lupan îi veni sângele în obraz.

— Eşti sigur, Pierre Vaillant ai spus? strigă, întinzându-se peste contoar şi apucându-l pe portar de reverul hainei.

— Liniştiţi-vă, domnule, că speriaţi lumea! într-adevăr, oamenii din hol începeau să se strângă în jur, nedumeriţi, întrebându-se unii pe alţii ce s-a întâmplat. Anton Lupan îşi luă capul în mâini.

— Spune-mi, te rog, continuă, de data asta cu glasul liniştit, îl cunoşti de mult pe domnul Vaillant?

— De când s-a deschis hotelul, adică de vreo trei ani, vine regulat la noi.

— Eşti sigur că nu te înşeli asupra numelui? Portarul zâmbi, sigur de el, şi deschise registrul de pasageri.

— Iată, domnule, datele din paşaport, căci, după cum ştiţi prea bine, poliţia ne obligă să verificăm cu grijă actele străinilor. Vedeţi şi dumneavoastră: Pierre Vaillant, inginer, supus francez, născut la Saint-Malo, 8 august 1842…

Anton Lupan răsuflă adânc. Acum nu mai putea fi nici o îndoială, Pierre trăia… Dar ce taină ascundea cu el? Şi, mai ales, cum îl putea regăsi?

— Nu ştii unde a plecat? Să nu ţi se pară ciudat că te întreb atâtea, dar mi-e prieten bun şi de ani de zile îl credeam pierdut.

— Nu ştiu, răspunse portarul, însă cred că n-a părăsit Turcia. După câte am auzit, are lucrări în mai multe locuri, mai cu seamă peste Bosfor, în Anatolia, şi mai tot timpul e plecat. Aici vine de câteva ori pe an, probabil pentru treburi la minister.

— Nu ştii cum i-am putea da de urmă? Nu are prieteni, cunoscuţi, nu-ţi aminteşti de cineva care venea să-l vadă aci?

Portarul clătină din cap:

— Nu, domnule; cred că l-am văzut totdeauna singur şi nu-mi amintesc să-l fi căutat cineva.

Anton Lupan mulţumi, se îndepărtă câţiva paşi şi se aşează într-un fotoliu. Mai întâi trebuia să se liniştească şi să cugete nepripit. De vreme ce Pierre trăia, într-un fel sau altul avea să-i găsească urma. Trebuia să-şi facă un plan…

Deocamdată nu mai putea îi vorba să plece azi. Coborî în port, să-şi vestească oamenii; probabil că venise şi Agop din Bazar, cu care avea să fie mai greu, dat fiind că acesta se grăbea.

Pe drum, străbătând străzile Galatei, mintea i se limpezi şi îşi simţi sufletul mai senin. Îl stăpânea o fericire calmă şi adâncă, pe care n-o întuneca decât gândul că, dacă ar fi avut mai mult noroc, dacă şi-ar fi ridicat o clipă mai devreme ochii din ziar, acum poate ar fi fost împreună cu Pierre Vaillant. Ce fericire, să-l ducă pe puntea Speranţei, să-i arate… Aici îl cuprindea din nou neliniştea… Ce se întâmplase cu el, atunci, după atacul piraţilor, cine-l salvase, unde dispăruse atâta vreme, de nu-i putuse găsi urma?

Dacă ar fi ridicat ochii o clipă mai devreme! Deodată simţi că i se face lumină în cap. Unde s-ar fi putut duce un călător care plecase de la hotel, luându-şi bagajul, dacă nu la gară sau în port? Trebuia să se grăbească şi, cine ştie, poate dădea de el.

Ultima parte a drumului o făcu în fugă; peste câteva minute era pe bord, abia trăgându-şi răsuflarea. Oamenii stăteau la taifas, aşezaţi pe bocaport, împărtăşindu-şi impresiile după raita dată prin oraş.

— Băieţi, li se adresă Anton Lupan, înfrigurat, cred că n-o să mai plecăm noaptea asta. Aşteptaţi-l pe armean şi dacă nu-i convine să-şi amâne plecarea, spuneţi-i că peste o oră mă întorc şi-i dau banii înapoi.

— Ba nu-i dăm nimic! răspunse Gherasim, ursuz. Să aştepte; corabia nu-i vapor, să plece după ceas.

— Bine, despre asta vorbeşte tu cu el. Dar acum, în primul rând, ia-ţi picioarele la spinare, du-te până în capătul cheiului, vezi ce vapor pleacă şi cercetează printre pasageri, poate găseşti un francez, Pierre Vaillant…

— Pierre Vaillant, domnule? întrebă cârmaciul, făcând ochii mari, ca şi restul echipajului.

— Da; pare-se că n-a pierit, ci e viu şi sănătos. Dacă-l găseşti, adă-l încoace pe sus, dar hai, pleacă repede, nu mai pierde vremea. Voi, ceilalţi, staţi aici, până mă întorc.

După ce făcu un pas pe chei, Anton Lupan se opri:

— Ieremie, vino şi tu!

— Să-mi iau puşca, domnule?

— Ia-ţi ce vrei, numai vino fuga!

Străbătură amândoi în goană podul de vase peste Cornul de Aur, lăsară în dreapta clădirea vămii noi şi curând după aceea se aflau pe peronul gării de la Caic-hané. Pleca un tren peste o jumătate de ceas, dar călătorii musulmani, care vin la gară cu zece ore mai devreme, se aflau de mult în vagoane, privind răbdători pe geam; unii îşi făceau rugăciunea, îngenuncheaţi pe coridoare sau în spaţiul dintre bănci; ceilalţi se simţeau datori să nu-i tulbure, şi dacă doi asemenea credincioşi se aflau la rugăciune, la un capăt şi la altul al coridorului, nimeni nu mai putea urca sau coborî din vagon.

Anton Lupan străbătu anevoie trenul, în multe locuri fiind nevoit să facă sărituri ca la circ peste vreun cap în turban,

prosternat cu fruntea la pământ, şi se alese cu înjurături cumplite din partea celorlalţi credincioşi:

— Câine de ghiaur! Dar-ar ciuma în tine! Stârpi-ţi-ar nevasta!

Pierre Vaillant nu era nicăieri; Anton Lupan rămase pe peron până la plecarea trenului, aşteptându-l zadarnic. Află că alt tren pleca peste un ceas, din gara Haidar-Paşa, pe malul Anatoliei.

Alergă la chei, cu Ieremia după el, tocmi un caic lung şi îngust, cu trei barcagii, şi le porunci să tragă din răsputeri, spre insulele Prinkipo. Ajutată de curent, barca străbătu cei patru kilometri până la gara maritimă, în mai puţin de jumătate de ceas; gara de călători se afla la câteva sute de paşi. Anton Lupan îi făcu în fugă şi ajunse la timp ca să poată cerceta trenul, înţesat de aceiaşi credincioşi, de la un capăt până la altul; Pierre Vaillant nu era nici aici. Nu încăpea îndoială că rămânea numai vaporul; oraşul nu avea decât aceste două gări şi dacă nu plecase pe aici, un călător, ca să dispară, ar fi trebuit să poată zbura prin văzduh.

Caicul îi duse de-a dreptul la cheiul Galatei, în locul unde era ancorată Speranţa.

— Ei, Gherasime, l-ai găsit? strigă căpitanul sărind pe punte şi aruncând priviri nedumerite în jur, mirat că nu-l vedea pe Pierre Vaillant.

Cârmaciul ridică din umeri:

— Nu este, domnule; pleacă doar un vapor, deseară, şi l-am căutat din cabină în cabină, am cercetat şi registrul de călători, am întrebat pe toată lumea…

— Atunci nu poate fi decât în Stambul; rămânem aici şi mâine, să-l mai căutăm, hotărî Anton Lupan. Iată ce-o să facem, băieţi – trebuie să-mi daţi o mână de ajutor, Ieremie, ţine un icosar şi întoarce-te la gara Haidar-Paşa. Tu, Haralamb, du-te peste Cornul de Aur, la gara de la Caic-hané. Rămâneţi acolo până mâine la prânz, vedeţi ce trenuri sunt şi nu scăpaţi din ochi nici un călător…

Mai departe, le descrise înfăţişarea lui Pierre Vaillant şi mai ales geamantanul, care putea fi recunoscut după mulţimea etichetelor de hotel.

— Dacă vedeţi pe cineva că seamănă cu prietenul meu, aşa cum vi l-am descris, vă apropiaţi de el şi-l întrebaţi. De altfel, n-o să vă fie greu, fiindcă nu sunt prea mulţi călători europeni. Tu, Gherasime, să nu scapi portul din ochi; vezi dacă nu mai pleacă vreun vapor, vreo corabie, orice, la noapte sau mâine, iscodeşte, întreabă peste tot…

Nu sfârşise bine de vorbit, când schela se auzi scârţâind, sub un pas sfios, şi Ismail se ivi pe punte, ruşinat, cu capul în pământ.

— Domnule! zise, apropiindu-se de Anton Lupan, mai mult mort decât viu. Mai dam cinci lire, puteam?

Căpitanul ridică din umeri, încurcat. Punga lui kir Leonida nu era fără fund, şi până să pună mâna pe bani la Pireu… E drept că mai luase cincisprezece icosari de la Agop din Bazar.

— Nu puteam dam, domnule? întrebă Ismail, speriat.

— Dacă ai nevoie, fireşte că o să-ţi dau. Numai că n-ai picat în momentul cel mai potrivit. Şi p-ormă, o să trebuiască să facem o socoteală; ceilalţi n-au luat până acum nimic… Dar ce naiba faci cu atâţia bani?

— Pentru nevastă, domnule, trebuie dam.

— Păi nu i-ai mai dat cinci icosari la prânz?

— Dam Laleli. Acum trebuie dam Mufidé.

Şi Ismail arătă cu mâna spre chei, unde aştepta o turcoaică înaltă şi subţire ca un minaret.

— Dar tu ai un harem întreg! strigă căpitanul, ridicând braţele spre cer. Barem spune-mi o dată, să-mi pot încheia socotelile şi eu: cu asta ai terminat, păcătosule?

— Mai este una, Validé, răspunse bucătarul, sfios.

— Ei bine, iată cinci icosari pentru Mufidé, şi cinci pentru Validé, dar alţii să nu-mi mai ceri! Ce, vrei să ne vindem vasul pentru haremul tău? Hai, du-te la Mufidé şi până mâine la prânz să nu te mai prind pe-aici!

— Nu plecam noaptea? întrebă Ismail, înviorându-se.

— Nu! Şi să ştii că alţi bani nu-ţi mai dau! Nevestele tale ne costă prea scump!

— Validé făceam saraigli, mâine aduceam. Saraigli Validé bun-bun!

După ce bucătarul plecă, rostogolindu-se ca o geamandură pe lângă Mufidé, Anton Lupan porni în oraş. Întâi se duse în Pera, la legaţia Franţei şi, cu toate că după prânz birourile erau închise, izbuti să găsească un secretar de la consulat.

— Cunoaşteţi un inginer, Pierre Vaillant, supus francez, care locuieşte în Stambul?

— Personal nu-l cunosc, dar ştiu de el, răspunse secretarul, binevoitor. Şi-a reînnoit paşaportul anul acesta; chiar eu i l-am făcut.

— Şi atunci cum de nu-l cunoaşteţi personal?

— Fiindcă nu a venit aici, ci a trimis un servitor de la hotel; asta se obişnuieşte, mai ales la Stambul, cred că ştiţi. Probabil că domnul Pierre Vaillant e foarte ocupat…

Anton Lupan plecă mai liniştit. Nu făcuse nici un pas înainte, dar de data asta era sigur că nu mai putea fi nici o încurcătură la mijloc şi că îl va găsi pe Pierre.

Până seara cutreieră străzile din Pera, intră prin cafenele, prin holurile hotelurilor, se uită după trecători, sperând că şi întâmplarea i-ar putea fi de folos, deşi se bizuia mai mult pe oamenii săi, puşi să păzească gările.

Ar fi trebuit să treacă şi pe la birourile Lloyd-ului5, ca să asigure corabia, aşa cum le făgăduise oamenilor, dar socoti mai potrivit să facă treaba aceasta la Pireu.

Când se întoarse în port, tocmai sosea şi Agop din Bazar, cu o caravană întreagă de măgăruşi şi de hamali. Nu avea un cufăr, ci două, nu un balot, ci trei, şi pe deasupra vreo zece saci. Din păcate, Gherasim nu era aici, ca să-l judece după cum s-ar fi cuvenit. Dar nici nu fu nevoie de el, căci armeanul, văzând nedumerirea de pe chipul lui Anton Lupan, se apropie, făcând temeneli adânci, în giubeaua ponosită pe care o purta la început:

— Efendi căpitan să nu fie supărat, începu cu glas mieros, s-a întâmplat să adun mai mult calabalâc; nici eu n-am ştiut. Dar am să plătesc cinstit.

— Despre asta ai să te înţelegi cu cârmaciul meu, Gherasim, când o veni.

— De ce să aşteptăm până atunci? Ne-am înţeles cu cincisprezece icosari, mai pun încă cinci.

Anton Lupan nu-şi dădea seama dacă e mult sau puţin şi zăbovi cu răspunsul.

— Încă zece! se repezi Agop, dacă văzu aşa. Încă cincisprezece! Cu totul treizeci.

Neprimind nici un răspuns, căci căpitanul îl privea mirat, armeanul băgă mâna în buzunar de unde scoase o pungă plină cu vârf, şi zise grăbit:

— Patruzeci, dacă treizeci e prea puţin. Plătesc chiar acum: ce vrei, lire, napoleoni, icosari?

— Mi-e totuna, numai că am să-ţi dau o veste proastă: nu mai plecăm la noapte, ci zăbovim încă o zi. Dacă eşti grăbit, caută alt căpitan.

Armeanul se trase înapoi, clătinându-se, de parcă l-ar fi lovit cineva în cap. Câteva clipe rămase ţeapăn, cu ochii holbaţi, pe urmă aruncă o privire pe chei, la hamalii care aşteptau.

— Pe cine să mai caut acum? Dacă ne-am învoit, merg cu dumneata. Dar mâine plecăm, nu mă amâi iar?

— Nădăjduiesc că nu, deşi sigur nu poate fi nici Allah. Dacă om avea vânt potrivit…

— Bine! încuviinţă Agop, dându-şi seama că n-avea încotro. Putem să urcăm bagajele?

— Fireşte! Hei, Cristea, ia desfă bocaportul. Şi tu, Mihule, ai grijă de Negrilă al tău, să nu ne lase muşteriul fără giubea!

Pe chei stătea un funcţionar de la vamă, uitându-se nepăsător la sacii lui Agop, dar aruncând din când în când câte o privire temătoare în lături, să vadă dacă nu vine altcineva. După ce îşi văzu calabalâcul încărcat în hambar,

armeanul se apropie de el, îi strecură ceva în buzunar, primi o hârtie cu peceţi – şi se întoarse pe punte, răsuflând uşurai.

— Acum poţi pleca liniştit, îi spuse Anton Lupan. Să fii aici mâine spre prânz.

Armeanul se sperie:

— Să plec? De ce să plec dacă am plătit? Rămân aici! Şi se aşează repede pe hambar.

— Nu te alungă nimeni, domnule, răspunse căpitanul, ridicând din umeri. Credeam că mai ai treburi prin oraş.

— Ce treburi să am? Nu mai am nimic; sunt un negustor scăpătat.

Peste vreo oră se întoarse şi Gherasim; până a doua zi nu pleca nici un vapor, nici o corabie, nici măcar un barcaz.

— Unde-l culcăm pe armeanul ăsta? îl întrebă Anton Lupan. Are de gând să rămână aici peste noapte. Să-l chem în cabină la mine, sau îl luaţi voi, la prova?

— Păi să vedem ce zice şi el… Hei, jupâne, vino să-ţi alegi culcuşul! Vrei cabină de lux, sau te mulţumeşti cu una mai aşa? Să ştii că pentru asta mai dai un icosar, fiindcă partea dormitului n-am pus-o în preţ.

Agop se lăsă mai greu pe capacul hambarului.

— Nu merg în cabină; eu dorm aici. Am pernă şi pătură să mă-nvelesc.

— Uite la el, zgârciobul! îi şopti Gherasim lui Anton Lupan. E în stare să-şi rupă oasele pe scândură, pentru un icosar.

— Iartă-l, Gherasime, că ne-a plătit destul! Ştii cât am luat de la el? Patruzeci de galbeni zimţuiţi!

— Cum asta, domnule?

— Uite, a mai avut ceva calabalâc. Gherasim râse, mulţumit:

— Domnule, bag seama că începi să înveţi meseria. Ei, dacă-i aşa, să ne purtăm mai blând cu dumnealui… Efendi Agop, vino că am glumit! Pentru cabină nu trebuie să mai plăteşti nimic.

Spre mirarea lor, armeanul nu se urni din loc:

— Mulţumesc, eu dorm aici, cum am spus. Nu pot să dorm în cabină, că sufăr de năduf.

— Da' de unde năduf! şopti Gherasim. Nu l-am văzut eu cum alerga pe chei, ca un ogar?

Apoi spuse tare, stăpânindu-se cu greu să nu izbucnească în râs:

— Bine, efendi Agop! Dormi unde vrei, dar să ştii că pe punte, mai mare e dulăul ăsta; îl cheamă Negrilă şi vine de la oi; mai departe înţelege-te cu el cum ştii!

În noaptea aceea, Anton Lupan dormi neliniştit; se întreba ce-or fi făcând Haralamb şi Ieremia în gări – şi-i părea rău că seara nu mai dăduse o fugă pe la ei, deşi mai cu seamă până la Haidar-Paşa, era drum destul. Îl auzea afară pe Agop gemând şi pe Negrilă mârâind – şi, cu toată neliniştea, câteodată îl apuca râsul. Îi era drag câinele acesta ciobănesc, coborât din munţi, care nu văzuse niciodată o corabie, dar care înţelesese de la început, fără să-l fi învăţat nimeni, că rostul unui câine aici era să păzească puntea, ca pe ograda lui stăpână-su. Aici cine era stăpânul lui? Mihu, Gherasim, Ismail? Toţi şi niciunul… Dar stăpânul lor, al acestor oameni vrednici şi ascultători, al lui Ieremia, al lui Cristea Busuioc şi-al celorlalţi, cine era? El, Anton Lupan? Desigur, aşa s-ar fi putut numi, dar el nu se simţea stăpân, ci căpitan – şi numai atât!

Venise de departe, ridicase în picioare o corabie aruncată pe ţărm şi adunase în jurul lui câţiva inşi, necunoscuţi. Acum, toţi aceşti oameni erau strânşi mănunchi. Simţi deodată o mare căldură pentru ei, pentru tot ce era în jur, pentru tot ce făcuseră împreună, din ziua când dezgropaseră corabia din nisip, pentru tot ce le rămânea de făcut – şi le rămânea de făcut tuturor laolaltă, tot ce visase el cu Pierre Vaillant din ziua când găsiseră cartea lui Darwin şi jurnalul bătrânului corsar; nimic nu-i mai putea împiedica să plece la drum, poate chiar în acest an, fiindcă prietenul dispărut nu pierise, aveau să-l găsească – şi

mările li se deschideau libere în faţă, liber li se deschidea întinsul ocean…

Mările li se deschideau în faţă? Pe la prânz aveau să vadă că piedici serioase încercau să năruiască acest vis înaripat.

Anton Lupan se sculă înaintea zorilor, îl lăsă pe Agop din Bazar dormind deasupra bocaportului, pe Cristea Busuioc de vardie şi pe Negrilă mârâind, cu ochii la omul străin. În gara de la Caic-hané îl găsi pe Haralamb moţăind într-un colţ, pe peron.

— Nu-i nevoie să stai tot timpul aici; între trenuri, du-te şi mai plimbă-te prin oraş, dar ai grijă să-ţi iei postul în primire, la timp.

Apoi se urcă în barcă, se duse la Haidar-Paşa – şi cu Ieremia făcu la fel.

Pierre Vaillant nu se ivise nicăieri.

Pe la ora şapte, când soarele apucase să se ridice bine pe cer, Anton Lupan era înapoi, în port. Îl mai trimise încă o dată pe Gherasim să vadă dacă nu pleca vreun vapor, iar pe Mihu şi pe Cristea Busuioc îi îndemnă să se ducă prin oraş, cu rândul, ca să nu stea amândoi de pomană la bord.

Mai bine nu i-ar fi trimis! Întâi se duse plutaşul, cu barba în vânt, cu toporişca la brâu, păşind visător, după firea lui. Pe vremea aceea, cheiul Galatei avea binte de lemn; Cristea Busuioc le cercetă din loc în loc, pipăind lemnul, încercându-l cu unghia, suspinând – era lemn românesc, brad din Carpaţi, trunchiuri groase, încercuite cu fier şi bătute trudnic în pământ; se mai uită un timp pe la corăbii, stând falnic pe mal, cu mâinile în brâu, fără să simtă forfota din jurul lui – apoi, terminând cu portul, porni pe străzile Galatei, în sus, oprindu-se uneori pe la uşile caselor, încercând lemnul cu toporişca şi oftând.

Peste vreo două ceasuri, când se întoarse, Mihu îl văzu legănându-se, scuturând din cap, cu ochii tulburi, ca omul băut, şi socoti că plutaşul, înfrângând cumpătarea sa cunoscută de toţi, intrase într-o prăvălie şi trăsese la măsea rachiu ori ce altă naiba băutură se găsea pe-aici – lucru

care îl mâhni mult, fiindcă până atunci îl socotise pe Cristea Busuioc curat ca un sfânt.

— Ce făcuşi, nene Busuioc? îl dojeni, uitându-se la el strâmb.

În loc să răspundă, plutaşul prinse să se rotească pe punte, năuc, cu capul în mâini. Negrilă se uita când la el, când la stăpână-su, se vede treaba foarte uimit. Cât despre Agop din Bazar, acesta rămăsese la locul vechi, fără să vadă nimic, încruntat, frământându-şi pumnii, muncind cine ştie ce socoteli în gând.

Aici săvârşi Mihu o greşeală, de care avea să se căiască amar mai târziu; nu era de loc timpul potrivit să plece în oraş, lăsând paza Speranţei în grija plutaşului, aşa cum se înfăţişa acesta acum. Dar necazul n-avea să i se tragă de-aici, fiindcă în lipsa lui, cu corabia nu se întâmplă nici un rău; necazul îl aştepta în alt loc şi el plecă într-acolo, fără să bănuiască nimic.

Urmat de Negrilă, tânărul mus porni să se plimbe pe chei, întocmai cum făcuse şi plutaşul înaintea lui – ajunse până la Top-hané, se uită la cazărmile de pe deal, cu tunurile aşezate la rând, apoi îşi alese o stradă mai puţin umblată şi o luă în lung, căscând gura pe la cafenele şi pe la prăvălii. După vreo sută de paşi se pomeni în faţa unui om, arămiu la chip, care stătea pe un scăunel, în gura unui gang murdar, întortocheat şi parcă nesfârşit. Omul se ridică şi, făcând un salamalec adânc, îi spuse ceva, pe grai necunoscut, arătând la cizmele lui care se prăfuiseră rău între timp.

Mihu ridică din umeri, făcând semn că nu înţelege graiul străin.

— Franţuz? întrebă omul cu obraz arămiu. Asta băiatul înţelegea; răspunse:

— Nu!

— Italian?

— Nici.

— Bulgar, ungur?

— Nu; român!

— Român?! exclamă străinul, luminându-se la chip şi dând-o pe graiul musului: Şi eu sunt tot român! Ah, ce bucurie să întâlneşti unul de-ai tăi, printre străini!

— Şi eşti de mult aici? întrebă Mihu, împărtăşind bucuria lui.

— De copil!

Zicând acestea, necunoscutul îşi arătă un chip atât de nefericit, încât băiatul se întristă; pesemne bietul om îndurase multe, din copilărie până acum; până şi graiul şi-l stâlcise, trăind atât amar de ani printre străini; să nu fi auzit asta din gura lui, ar fi zis că-i de orice naţie, numai român nu, aşa vorbea de stâlcit.

— Şi cu ce te îndeletniceşti aici?

— Lustragiu.

— Da? Vino în port, o să te ospătăm şi-o să te cinstim. Suntem cu o corabie, şase români – numai bucătarul e turc.

— Merg, dar mai întâi lasă-mă să-ţi lustruiesc cizmele; e ruşine să umbli aşa prăfuit. Îţi dau lustru cu vacs arăbesc, o să te minunezi!

Zicând acestea, fără să mai aştepte vreo încuviinţare, străinul cu obraz arămiu îşi îndesă muşteriul pe scăunel, îi trase cizmele din picioare şi se topi după o cotitură a gangului nesfârşit.

— Unde te duci? strigă băiatul, neliniştindu-se oarecum.

— La prăvălie, uite colea! Aşteaptă că ţi le-aduc numaidecât.

În acest timp, căpitanul Speranţei trecuse Cornul de Aur şi se îndrepta spre Ministerul de Lucrări Publice; acolo se afla şi Direcţia drumurilor de fier otomane, unde acum câţiva ani era cunoscut. Spera să afle ceva despre Pierre Vaillant… Dar lucrul nu merse uşor, cu toate cunoştinţele sale asupra limbii şi chiar a obiceiurilor turceşti. Dacă limba nu se schimbase în cei câţiva ani cât lipsise de aici, obiceiurile, datorită sărăciei publice, luaseră un caracter, ca să zicem aşa, mai riguros.

Pe scurt, primul care-i pretinse bacşiş, nu ca să-l lase să intre, fiindcă altminteri intrarea era slobodă atât pentru oameni cât şi pentru câinii fără stăpân, ci numai ca să-l îndrume la un anumit birou, fu portarul, în îmbrăcăminte orientală, cu şalvari şi cu turban, ceea ce, la urma urmei, de ce ne-ar mira, atâta vreme cât ne aflăm la Stambul?

Portarul ascultă cu luare aminte necazul ghiaurului şi când, în sfârşit, acesta îl întrebă încotro s-ar putea îndrepta, ridică din umeri, neştiutor, de parcă n-ar fi fost pus acolo taman pentru asemenea daraveli. Abia după ce Anton Lupan, dumerindu-se, îi strecură în mână un onlic de argint, ceea ce însemna cam doi lei, adică mâncarea unei familii pe o zi, turcul făcu o temenea, zâmbi şi-l îndrumă să se ducă la un birou, undeva la capătul unor coridoare întortocheate, care parcă nu mai aveau sfârşit.

În faţa uşii dormea un câine jigărit. Dându-şi seama că n-ar fi putut să-l mişte din loc, ca unul care cunoştea câinii din Stambul, Anton Lupan păşi peste el şi intră. Biroul avea fereastra spre Bosfor, afară se vedea soarele strălucind, vântul încreţea molcom apa de safir, dar slujbaşul padişahului stătea cu geamul închis, bea cafea şi fuma ciubuc în odaia îmbâcsită de fum.

Ascultă şi el povestea ghiaurului, apoi clipi din ochi şi făcu gestul cunoscut, frecându-şi degetul mare de arătător.

— Pentru daravela asta te duci dumneata la etajul de sus şi întrebi de efendi director Ali-bey, zise, după ce primi o medgidie de argint, ceea ce însemna cam cinci lei.

— Nu s-ar putea să-mi spui dumneata unde-i biroul lui Ali-bey? Ca să mai întreb pe cineva costă cam scump.

Turcul păru mirat, dar, în sfârşit, după ce se mai uită o dată la medgidia de argint, îi dădu în silă lămuririle trebuitoare ca să ajungă la locul cuvenit.

Ali-bey era un slujbaş din cei tineri, care învăţase ceva carte prin Franţa, deci se arătă încântat să primească un vizitator străin, ca să-şi mai încerce cu el graiul franţuzesc. La rândul lui, Anton Lupan era bucuros că dăduse peste un

turc venit din Apus, care, de bună seamă, îşi lepădase obiceiurile strămoşeşti.

Ali-bey îi ascultă şi el povestea, zâmbind politicos şi înclinând din cap. La urma urmei, vizitatorul nu voia să ştie altceva, decât dacă inginerul Pierre Vaillant lucra undeva pentru imperiul sultanului, dacă avea vreun contract, dacă nu i se putea afla urma.

— Vă întreb asta, pentru că am lucrat împreună la calea ferată Adrianopole-Stambul, iar eu personal am lucrat după aceea podul cei mare peste Sakar, în apropiere de Vezir-han. Vedeţi dar că nu vin la dumneavoastră chiar ca un străin.

Ali-bey înclină din cap, zâmbi, dar după aceea ridică din umeri, ca unul care nu putea face nimic.

Lui Anton Lupan îi veni sângele în obraz. Oare trebuia şi de data asta să dea bacşiş? Ali-bey nu era un slujbaş oarecare – şi pe deasupra învăţase carte în Franţa, venea de acolo cu obiceiuri noi. Văzându-l că tace, cu ochii visători asupra Bosforului, făcu un gest timid, cu mâna la buzunar.

— O liră ajunge! spuse nepăsător turcul care, deşi privea Bosforul, simţise vecinătatea banilor, poate printr-un instinct strămoşesc.

Căpitanul Speranţei puse lira pe masă, cu obrazul arzând de ruşine. Ali-bey luă moneda, o privi ca pe un lucru de nimic, apoi o lăsă să cadă în buzunar.

— Păi dacă daravela stă aşa cum mi-aţi spus, trebuie să încercaţi la Direcţia drumului de fier.

— Dar Direcţia drumului de fier nu-i aici? întrebă Anton Lupan, ridicându-se surprins. Doar am vorbit limpede cu un funcţionar, care m-a îndrumat încoa'.

Ali-bey zâmbi înţelegător:

— Probabil că e un funcţionar din cei vechi, care nu se descurcă în treburile ministerului; cu timpul o să-l înlocuim. Direcţia drumului de fier s-a mutat peste drum, în palatul vechi.

Cu asta, turcul se ridică şi făcu o temenea, semn că pentru o liră vorbise de ajuns.

Anton Lupan coborî scările, năucit. La ieşire dădu nas în nas cu portarul în şalvari.

— Bine, pezevenghi bătrân, de ce m-ai trimis aici, când eu ţi-am spus că am treabă la drumul de fier?

— La drumul de fier, efendi? se miră portarul cu un rânjet de dispreţ. Se vede că n-am înţeles.

Apoi scoase onlicul, se uită la el, strâmbă din nas şi adăugă:

— Dacă dădeai o medgidie, spuneam de la început: uite colea e drumul de fier!

Anton Lupan se întoarse în port aproape de prânz, spumegând de furie, şi cu trei lire aruncate în vânt. La Direcţia drumului de fier, după ce trecuse din birou în birou, lăsând cuvenitul bacşiş, aflase în sfârşit că Pierre Vaillant nu lucra nicăieri. După sfatul unui alt slujbaş, care băgase nepăsător o medgidie în buzunar, ar mai fi putut încerca la Seraschierat, Ministerul de Război, dar se lăsă păgubaş, fiindcă nu se simţea în stare să refacă numai prin puterile lui finanţele zdruncinate ale imperiului otoman.

„Totuşi o să se întoarcă – şi atunci o să-l găsesc”, îşi zicea, în timp ce se îndrepta năduşit spre port.

Se gândea să plece la Pireu cu cheresteaua lui kir Leonida, apoi să revină aici şi să aştepte un timp, făcând până una alta mici curse în Arhipelag, după cum s-ar fi ivit prilejul şi marfa ceea ce, la drept vorbind, nici măcar nu schimba planul lui; tot se gândise să rămână în Mediterană până în primăvara viitoare, ca să adune banii trebuitori marii călătorii. Noroc că nu-l zorea nimeni la drum, şi mările libere îl aşteptau.

Dar oare nu se înşela? Ce se întâmplase aici? Un soldat cu fes, tunică roşie şi şalvari verzi, cu baioneta la puşcă, o baionetă lungă cât un catarg, stătea ţeapăn pe chei, la pupa Speranţei. Pe punte, Cristea Busuioc clătina din cap, în vreme ce Agop din Bazar îşi frângea mâinile, deznădăjduit.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Anton Lupan, alergând pe bord.

— Amendă, domnule, răspunse plutaşul, arătând o hârtie cu peceţi mari.

Hârtia, cu stema sultanului în cap, pornea de la Căpitănia portului şi spunea, pe de o parte în limba turcă, pe alta în franţuzeşte, că deoarece aruncase gunoi în port, goeleta Speranţa, sub pavilion românesc, trebuia să plătească numaidecât o amendă de o mie de lire, altminteri…

Căpitanul simţi că-şi pierde firea; nu-şi închipuise că finanţele padişahului erau chiar în acest hal!

— Cine a adus hârtia asta?

— Unul de la Căpitănie, chior de un ochi şi bâlbâit, lovi-l-ar boala! răspunse plutaşul, tot clătinând din cap.

— A venit de mult?

— Nu, mai adineaurea; dacă o fi un sfert de ceas.

— Mihu pe unde e?

— S-a dus prin oraş.

— Şi başbuzucul ăsta de pe chei, ce hram ţine aici?

— L-a lăsat să ne păzească; cică să nu spălăm putina. Agop se apropie de căpitan, frângându-şi trupul, roşu în obraz, cu ochii zgâiţi.

— Dumneata stai liniştit, efendi, dar eu ce fac?

— Ce întrebare e asta? Ce, amenda te priveşte pe dumneata?

— Nu mă priveşte, numai că dacă n-o plăteşti, îţi ia tot.

— Foarte bine; o să ia cheresteaua, nu boclucurile dumitale, că doar ce-ar câştiga?

Armeanul începu să alerge pe punte, bătându-se cu pumnii în cap. Tocmai atunci pică şi Gherasim, care mai dăduse târcoale pe chei, în căutarea lui Pierre Vaillant.

— Ce ne facem, Gherasime? întrebă Anton Lupan, arătându-i hârtia.

Cârmaciul se scarpină în cap.

— O mie de lire?! Hm! Şmecher sultanul! Dar lasă, domnule, că asta-i boală cu leac! Ia hai cu mine, şi-o să

vedem!

Când să treacă schela, Agop veni fuga la ei:

— Efendi căpitan, ai milă de un negustor scăpătat! Vorbeşte acolo, stăruie, dacă lasă mai ieftin, poate te împrumut eu cu ceva. Îmi dai iscăliturăă, pe un an…

— Al naibii armean! zise Gherasim, în timp ce se îndreptau spre Căpitănie. Scăpătat, scăpătat, dar văd că n-a rămas fără cheag!

Căpitanul portului era un om ursuz, cu nasul arcuit ca un iatagan şi cu un neg cât o băncuţă pe obraz – să zici că se trage din acelaşi neam de căpitani de port cu căpitanul de la Sulina.

— Dumneata ne-ai trimis hârtia asta? îl întrebă Gherasim, apropiindu-se de biroul pe care fumega un ciubuc de chihlimbar.

Căpitanul îşi puse ochelarii pe nas; pe nasul lui ochelarii stăteau ca o pereche de dăsagi în spinarea unui elefant.

— Eu am trimis-o, da; ai venit cu banii?

— Se vede că glumeşti, efendi! O mie de lire c-am aruncat nişte gunoi, dacă l-om fi aruncat careva? Ce supărare ţi-am făcut dumitale cu asta?

— A, nu ştii, şi eşti marinar?! Gunoiul se duce la fund şi azi aşa, mâine aşa, până vezi că scade apa şi nu mai poate veni vaporul la mal.

Gherasim se gândi o clipă, uitându-se stăruitor la nasul căpitanului, ca şi când de-aici putea să-i vină scăparea. Şi cum se uita astfel, văzu un pahar de apă ivindu-se sub nas, nasul se ridică spre tavan, iar apa se duse pe gâtlejul însetat.

— Efendi căpitan, începu cârmaciul, care găsise scăparea nu în nas, ci în pahar. În privinţa gunoiului eu unul cred că socoteala nu-i aşa cum spui dumneata. Eu unul cred că dacă se ridică fundul, se ridică şi apa…

— Nu-i adevărat!

— Ba da, şi pot să dovedesc. Iată, am să iau paharul ăsta, am să torn apă în el, aşa… Acum fii bun şi pune-ţi ochelarii

să vezi ce se întâmplă dacă un marinar aruncă un făraş cu gunoi aproape de mal.

Aici Gherasim se întoarse spre Anton Lupan şi-i ceru în şoaptă câţiva icosari.

— Ei, a crescut, sau ba? întrebă, dând drumul unei monede în pahar.

Căpitanul îşi puse ochelarii, se aplecă peste masă şi se uită la galbenul zimţat.

— Nu văd, n-a crescut! răspunse, clătinând din cap. Cârmaciul mai lăsă să cadă încă un ban, care se aşeză cuminte peste celălalt.

— Nici acum, efendi căpitan?

— Acum a crescut, dar prea puţin.

— Aşa? Ia mai uită-te o dată şi dacă nici acum nu eşti mulţumit, apoi mă duc la cadiu…

— Bun, bun! încuviinţă căpitanul, ursuz, punând mâna pe pahar. Putea să crească mai mult, dar haide, să nu mai lungim vorba… La cadiu, degeaba te gândeşti, că are albeaţă în ochi şi vede prost de tot.

— Dar pe gunoiul ăsta, ne mai dai şi carte de marinar pentru un om care e cu noi, efendi căpitan.

— Acte aveţi?

— Mai vrei acte, după ce ai băgat trei icosari în buzunar?

Când se întoarseră, venise şi Ieremia de la gară şi stătea pe punte, rezemat în flintă, zădărând santinela de pe mal:

— Ia spune, Osman, pe la Plevna ai luptat?

Turcul nu înţelegea altă vorbă decât Plevna, dar asta era destul ca să-l umple de necaz.

— Lasă-l, măi Ieremie, nu vezi că nu ştie româneşte? zise Gherasim, păşind pe bord.

— Ba ştie, dar se preface; ia să-i pomenesc de pilaf, să vezi cum ar mişca din nas! Hei, Osman, ia uite-ncoa', pe mine mă ţii minte?

Santinela îşi smuci puşca de pe umăr.

— Stai, păgânule, că am şi eu puşcă! Uite-o colea, n-o fi aşa nouă ca a ta, dar e-nvăţată la turci. Cum vede unul,

numai ce-o auzi că-ncepe a necheza: nihahaha! Nihahahahaa!

Îndată veni şi Haralamb, fără să aducă vreo veste mai bună decât vără-su – şi fără ca măcar să fi văzut vreo turcoaică, aşa, ca să-i fie pe plac. Parcă puteai să ştii ce sluţenii se ascund sub iaşmacurile acelea lăsate pe obraz? Numai Laleli îi săgetase inima, că prea era zglobie, prea râdea gingaş, dar, dacă o ştia nevasta lui Ismail, ce putea să facă decât să suspine şi să viseze la ea? Uite pentru ce chinuri îşi lăsase el vădanele lui de la Sulina şi venise la Ţarigrad!

Tocmai când Haralamb cugeta aşa, pe chei se ivi Mihu, bocind, cu pumnii la ochi, târşâindu-şi picioarele goale prin praf.

— Unde-ţi sunt cizmele? îl întrebă Anton Lupan.

— Mi Ie-a luat!

Şi plângând, smiorcăind, cu pumnii murdari la ochi, musul povesti întâlnirea lui cu lustragiul din gang.

Auzindu-i păţania, căpitanul Speranţei nu ştia dacă să-l mustre sau să facă haz.

— Gherasime, du-te cu el în oraş şi cumpără-i o pereche de cizme noi. Iar tu, Mihule, altă dată vezi ce faci!

Hotărât, nu mai aveau de ce să zăbovească în portul acesta care-i costa o sumedenie de bani.

Sufla o briză slabă, dinspre uscat, dar sus, la creastă, dincolo de Ieni Mahalle, se vedeau copacii despletindu-şi ramurile, iar în larg, cât se zărea un colţ din Marmara, valurile se zbuciumau, ridicând berbeci albi, ceea ce dovedea că vântul nu era chiar aşa de firav.

— Pregătiţi-vă de plecare! Peste o jumătate de oră ridicăm ancora!

Agop din Bazar răsuflă uşurat.

— Şi cu Ismail ce facem, domnule? întrebă Gherasim, uitându-se pe mal.

— Dacă nu vine, plecăm fără el; i-am spus că la prânz să fie aici. Îmi pare rău, dar mi se pare că prea şi-a făcut de

cap. La Galliopoli sau la Pireu o să găsim alt bucătar, mai puţin poligam… Dar haide, du-te odată după cizme, că ne rămâne musul descălţat!

Înaintea plecării, Anton Lupan făcu un ultim drum în oraş, urcă străzile cu trepte ale Galatei şi se duse la Pera-Palace.

— Iată aici câteva rânduri pentru domnul Pierre Vaillant, îi spuse portarului. Dacă se întoarce, anunţă-l că în două săptămâni sper să fiu şi eu înapoi; să mă aştepte sau măcar să-mi lase adresa unde îl pot căuta.

Când ajunse în port, văzu de departe că echipajul Speranţei în loc să dezlege pânzele, stătea îmbulzit în jurul tambuchiului, la prova; numai Agop din Bazar se frământa, alergând pe punte, dintr-un bord în altul, nerăbdător să se vadă plecat.

— Hei, ce-i aici? strigă căpitanul de pe mal. Oamenii se dădură în lături, ruşinaţi. Ismail, în portul lui oriental, stătea turceşte deasupra tambuchiului, ca un sultan, şi trăgea mulţumit din lulea, înconjurat de cele patru neveste, aşezate pe punte, cu capul sub iaşmac. Haralamb se tot învârtea pe lângă Laleli, încercând să-i vadă faţa, în vreme ce turcoaica râdea şăgalnic, cu râsul ei cald şi tremurat.

— Ce-i, Ismaile, nu-ţi ajunge cât ai stat cu ele? întrebă Anton Lupan, trecând schela. Nu cumva vrei să ne aduci haremul tău pe cap?

— Au venit numai să-l petreacă, domnule, sări Haralamb, luându-i apărarea.

Laleli gunguri dulce, sub voal. Celelalte îşi întoarseră capul spre ea şi cu tot iaşmacul se văzu că o fulgerau.

— Validé am făcut saraigli, zise şi Ismail, bucuros, arătând un şir de borcane aşezate lângă tambuchi.

Cea de-a patra nevastă, pe care nu o văzuse nimeni până acum şi nici nu-i auzise glasul, începu să râdă, un râs gros şi aspru, ca de bărbat. De altfel, şi după restul înfăţişării, atât cât puteai să bănuieşti sub feredgeaua albastră, ai fi luat-o mai degrabă drept un hamal.

— Pe asta o punem să ridice ancora, zise Ieremia, ţinându-se cu teamă la un pas de ea.

Anton Lupan se îndreptă spre cabină:

— Ia, Ismaile, debarcă-ţi haremul, că n-avem timp de pierdut; altminteri ţi-aş spune să le pofteşti la o cafea.

În clipa când turcoaicele se ridicau, Haralamb făcu ce făcu şi dându-se pe lângă Laleli, îi ridică un colţ al iaşmacului. Ghiaurii avură timp să vadă un chip gingaş, îmbujorat, cu buzele roşii, cu dinţii albi, cu ochii adânci şi albaştri cum e cerul de mai, noaptea, clipind speriaţi sub genele lungi şi grele ca perdelele de la odaia sultanei. Celelalte trei începură să strige şi să blesteme, năpustindu-se asupra ghiaurului neruşinat:

— Câine murdar! Mânca-ţi-ar corbii ochii spurcaţi!

Ghiulsum puse mâna pe o cange şi, cum nu mai avu când să se ferească, bietul Haralamb se pomeni cu ea în cap.

— Dar-ar ciuma în tine, ghiaur scârnav!

Numai Laleli nu zicea nimic, ci gungurea şăgalnic sub iaşmac, parcă fericită că marinarii îi văzuseră faţa.

După ce terminară cu ghiaurul, turcoaicele o luară la scărmănat pe ea – şi o traseră pe chei, spurcând-o cu vorbe şi scuturând-o ca pe un ţol murdar.

— Mă, Ismaile, tu nu zici nimic? întrebă Haralamb, apropiindu-se furios de bucătar, care stătea netulburat la locul lui, pe tambuchi, ca un padişah.

— Ba ziceam! Tu ce-am căutat puneam mâna pe iaşmac? Hai?

Toată lumea socoti că va începe gâlceavă. Însă, spre uimirea tuturor, în clipa următoare, de unde până atunci părea înfuriat, bucătarul zâmbi, oftă, şi zise cu alean:

— Ah, Allah! Allah! Bre Haralamb, am văzut ce ochi aveam?

— Haide, Ismaile! îl potoli căpitanul, care între timp îşi schimbase hainele de oraş. S-a făcut ceasul două şi tot n-am plecat, din pricina ta. Dezlegaţi pânzele! Ridicaţi schela… Hei, dar ăsta cine mai e? Ce-i, moşule, cu dumneata?

Pe chei, în capul schelei, se ivise un călugăr bărbos, cu comănacul plin de găuri şi albit de praf, într-o sutană măslinie, strânsă pe mijloc cu o bucată de curea. La gât avea un şirag de mătănii sărăcăcioase, de lemn slinos, iar în spinare ducea o dăsagă grea.

— Domnul cu voi! Cine-i căpitanul? întrebă noul venit, făcând semnul crucii cu un gest cam stângaci.

— Eu; ia spune, ce vânt de poartă prin lumea asta de păcătoşi că, după port, aş zice că vii de la Muntele Athos?

— Chiar aşa, fiul meu, răspunse călugărul, în vreme ce păşea pe punte şi îşi lăsa dăsaga jos. Sunt de la mănăstirea sfântului Mina, dar umblu prin lume de mai bine de un an, să strâng bani, că ne-a ars biserica şi nu mai avem unde aduce har tatălui nostru ceresc.

Zicând acestea, omul în sutană se întoarse cu faţa spre răsărit şi se închină larg.

— Şi de la noi ce vrei? îl întrebă Anton Lupan, privindu-l stăruitor.

Ochii, glasul, ceva din înfăţişarea călugărului îi amintea nu ştiu ce; poate îl mai întâlnise vreodată, prin alte locuri, că partea asta a lumii era plină de călugări de la Muntele Athos.

— Păi uite, taică, ce-aş vrea… Am auzit că plecaţi la Pireu.

— Da, n-ai auzit rău.

— Şi te-aş ruga să iei un călugăr sărman cu dumneata, că numai pentru numele lui Christos trudesc. Am bătut drumul pe jos, de la Athos până aici, şase luni am umblat şi am adunat câte ceva, dar puţin, că oamenii sunt săraci. Dacă nu ţi-e ocol, m-aş ruga de dumneata să mă duci până la Skyros, în Arhipelag, că acolo avem credincioşi de la care nădăjduiesc să mai strâng ceva. Mai departe, oi vedea ce-oi face, oi găsi vreun barcaz să mă ducă prin insulele acelea… Dar de asta să n-ai grijă dumneata; dacă mă iei până la Skyros şi mă laşi undeva, pe mal, mai departe m-o ajuta mila lui Dumnezeu şi bunătatea oamenilor.

— Ce facem, Gherasime, că ne mai veni un pasager? întrebă Anton Lupan, încurcat.

Cârmaciul se scarpină în cap.

— Să-l luăm, domnule; n-om păgubi cine ştie ce, dacă om trece şi pe la Skyros.

— Mulţumesc, taică, Dumnezeu să te răsplătească de-o mie de ori! zise călugărul, răsuflând uşurat.

— Atunci, moşule, hotărî Anton Lupan, caută-ţi un culcuş pe undeva, că nu mai avem timp de taifas. Hai, băieţi, ridicaţi ancora!

Lanţul greu începu să scrâşnească, în scârţâit de cabestan, Speranţa îşi afundă prova trasă pe ancora grea, parâmele desprinse de pe binte căzură făcând să plescăie apa, focul şi trinca ţâşniră pe strai şi cheiul Galatei începu să alunece uşor înapoi, cu mulţimea de gură-cască înşirată pe mal. În stânga se vedea Turnul lui Leandru, orbitor de alb, iar în dreapta Top-Kapu-Serai, cu zidurile năruite ale vechiului palat.

Înainte de a intra în Marmara, Speranţa trecu prin faţa acestei clădiri greoaie care, însă, cu zidurile ei văruite ieftin în fiecare an, cu copacii care înverzeau în jur, fără nici o cheltuială din partea sultanului, înşela ochiul şi te lăsa să visezi la palate de basm. Într-un loc, la etaj, se vedea un şir de ferestre cu zăbrele de lemn, în spatele cărora fluturau perdele grele de catifea; acolo, pesemne, era haremul unde lâncezeau, sub sulimanuri, grecoaicele şi georgiencele din serai, osândite la sclavie prin porunca profetului, căruia sultanul, drept recunoştinţă pentru un Coran aşa de mărinimos, îi ridica minarete la fiecare pas.

Într-un colţ al palatului se deschidea o uşă sau o fereastră, de unde se înclina la vale, până în apa curată a mării, un fel de scoc ciudat. Pe-aici, pare-se, pe acest sinistru tobogan, alunecaseră de-a berbeleacul, cândva, multe capete fără trup şi trupuri fără cap, din mila sau din furia sultanilor, ca să li se piardă urma în Marmaraua tăcută ca o uşă de serai.

Speranţa ocoli Top-Kapu-Serai şi luă drumul spre sud-vest, lăsând în urmă Bosforul învolburat. În dreapta alunecau, scăldate iarăşi în verdeaţă şi izbutind încă o dată să înşele ochiul cu farmecul lor de fard, zidurile colorate ale caselor, palatele albe, turnurile şi minaretele asupra cărora veghea ochiul lui Allah.

Gherasim stătea la cârmă, Mihu smiorcăia sub tambuchi, ruşinat, fără să se bucure de cizmele noi care luceau să zici că-s de lac, iar ceilalţi, îngrămădiţi în tribord, priveau, neostenind să se minuneze, colinele verzi presărate cu smalţ. Plutaşul era printre ei, dar nu zicea nimic, ci doar clătina într-una din cap.

— De ce-şi vopsesc casele aşa, în toate culorile, domnule? îl întrebă Ieremia pe Anton Lupan.

— E un obicei vechi; înainte, fiecare neam de oameni din Stambul trebuia să-şi vopsească zidurile altfel, ca să se deosebească unii de alţii. Armenii erau osândiţi la culoarea neagră, de îngropăciune, grecii, mai norocoşi, aveau culoarea roşie, ca sângele boului – numai turcii puteau să folosească varul sau culorile deschise. Astăzi regula asta a căzut, dar oamenii continuă să-şi împestriţeze casele, fiindcă pesemne s-au obişnuit cu ele aşa.

În faţă se iviră zidurile groase şi înalte ale unui castel întortocheat, cu mai multe turnuri, care se oglindeau în apa mării, la ora aceasta verzuie, de smarald.

— Asta-i vestita închisoare Edi-Kulé, adică a celor Şapte-Turnuri, spuse Anton Lupan.

— Parcă văd numai patru…

— Celelalte s-au dărâmat. Aici erau închişi, pe vremuri, vrăjmaşii sultanului; tot aici se întemniţau solii şi ambasadorii ţărilor cu care Turcia intra în război. Multe capete s-au rostogolit în Marmara dinapoia zidurilor pe care le vedeţi. Aici a pierit domnitorul nostru, Constantin Brâncoveanu, cu toţi ai săi – şi de atunci sultanii ne-au trimis domni străini, greci din mahalaua Fanarului…

— Păi ce să ne mai mire atâtea palate, că au avut de unde să ia! oftă Ieremia, cu ochii la seraiurile şi moscheile care rămâneau în urmă, pe deal.

— Dar în Bazar! zise Cristea Busuioc, tot clătinând din cap. N-aţi văzut ce averi? Astea de unde s-au adunat?

Ia te uită! Plutaşul de când căpătase glas?

— Lasă, nu vă mai faceţi inimă rea! îi linişti Anton Lupan, gândindu-se la păţaniile lui de azi. S-a dus vremea când Stambulul huzurea. Acum sultanul trage mâţa de coadă, de-o auzi miorlăind până în Dardanele.

Oamenii se puseră pe râs.

— Adică s-a sfârşit bairamul! zise Ieremia.

— Apăi da! adăugă, visător, Haralamb. Acum suntem în ramazan!

Vorbea una, dar gândul lui la alta era. Acum, după ce-i mai văzuse şi chipul, ispita lui adăugându-se glasului gingaş, Laleli îi frigea inima, cum se frige kebabul la jar.

Cât despre plutaş, el spusese destul, de acum înainte n-avea să mai scoată o vorbă, cel puţin un ceas.

Deodată, în stânga moscheii Sultan-Selim se ridică o coloană de fum şi îndată limbi de flăcări ţâşniră spre cer. profilându-se pe dealul Galatei, din fund.

— Ce-i asta, domnule?

Căpitanul ridică din umeri, nepăsător:

— Arde o casă în Stambul; asta nu miră pe nimeni – se întâmplă des pe-aici. E de ajuns să-şi uite un turc ciubucul nestins – se aprinde o casă, de la ea alta, că toate-s de lemn – până ce te pomeneşti că arde o mahala întreagă. Dacă ai sta să faci socoteala câte case au ars în Stambul de la înfiinţarea lui, ai vedea că oraşul a fost construit din nou de câteva zeci de ori.

— Numai moscheile şi seraiurile nu ard! Astea-s de zid! zise Ieremia, uitându-se la flăcările care nu se mai ridicau spre cer, ci înghiţeau casele la rând, întinzându-se ca şerpii pe deal.

— Fireşte! răspunse Anton Lupan. Ce-i al sultanului şi-al lui Allah se face trainic, nu vezi?

Edi-Kulé rămânea în urmă, tainică şi posomorâtă; deasupra se întindea zidul oraşului, urcând pe deal, printre grădini, ca apoi să coboare la Cornul de Aur. Între pietrele cenuşii se vedeau bucăţi de marmură albă, lucind în soarele care le ştia acolo de sute de ani.

— Marmara asta mi-e că-i tot de furat! oftă un om din echipaj.

În afara zidului, sus, pe deal, printre copaci se zărea cimitirul de la Eiub – şi cu acest sălaş al morţii, Stambulul se sfârşea, înecat în fum, aşezându-se fumul focului peste fumul istoriei lui…

CAPITOLUL X.

Glasurile mării.

În după amiaza zilei de 21 iulie, Speranţa naviga pe Marmara, spre apus, sub un vânt tare, din tribord şi făcea aproape şapte mile pe ceas, după cum dovedi lochul pe care musul îl aruncă, încă smiorcăind, simţindu-se vinovat şi cu mare apăsare pe inimă, că îşi pierduse cizmele cumpărate de căpitan. Crestele valurilor începeau să se spargă şi corabia de data asta se legăna simţitor, nu chiar ca o bătrână beată, cum spusese odată Gherasim despre ea, ci ca o femeiuşcă zglobie, dornică să meargă la bal.

Echipajul forfotea pe punte, punând ordine în lucrurile pe care şederea la Stambul le întorsese pe dos. Dacă vântul nu se prefăcea în furtună – şi barometrul stătea nemişcat, prevestind timp frumos – însemna că a doua zi, la răsăritul soarelui, intrau în Dardanele; mai bine nici nu se putea. Vântul proaspăt şi răsuflarea curată a mării spăla din sufletul oamenilor, pe rând, amintirea zilelor zbuciumate petrecute în portul gălăgios, plin de ispite şi de primejdii. Numai Haralamb, Mihu şi Cristea Busuioc nu erau în apele lor.

Primul se uita chiorâş la Ismail, pizmuindu-l din toată inima pe care i-o săgetase aşa de cumplit Laleli.

Plutaşul îşi făcea îndatoririle sârguincios şi îndemânatic, dar mai tăcut ca oricând; ce naiba se întâmplase cu el, de se uita cu privirile aiurea şi tot clătina din cap, năuc?

Cât despre Mihu, necazul lui îl cunoşteau toţi, dar nu înţelegeau că pentru o pereche de cizme trebuie să te zbuciumi atât.

După ce Speranţa se aşternu la drum şi insulele Prinkipo, ultima amintire a Stambulului, se şterseră în urmă, căpitanul îl chemă pe mus jos, să meargă mai departe cu învăţătura, fiindcă pe punte toate erau puse la locul lor, nu mai rămăsese nimic de făcut.

Dar parcă de învăţătură îi ardea lui Mihu acum? Asculta lămuririle lui Anton Lupan despre nordul geografic şi nordul magnetic, despre declinaţie, deviaţie şi derivă, cunoştinţe trebuitoare numaidecât unui navigator, ca să calculeze capul la compas, fără de care nu poate să plece la drum – asculta, dar gândul lui era la cizmele lăsate la Stambul…

Şi trecea timpul – şi în cizmele noi, deşi lăcuite, se simţea stânjenit, dracu' ştie de ce, parcă îl strângeau, una la degete, alta la călcâi.

Pe punte se auzi sunând clopotul de cart, două bătăi scurte, sunetul cunoscut.

— S-a făcut ora cinci! observă căpitanul mirat. Repede trece timpul uneori!

Musul se însufleţi o clipă şi răspunse râzând:

— Fiindcă-i vânt bun, domnule! Când slăbeşte vântul, parcă şi ceasul merge şontâc.

— Măi băiete, n-ai nici o săptămână pe mare, şi-ai început să gândeşti ca marinarii bătrâni!

Cu toată lauda aceasta, Mihu îşi aminti iarăşi de cizme şi iarăşi se posomori.

Afară, viaţa îşi urma drumul obişnuit, fără nici o tulburare din partea nimănui. Gherasim rămăsese la cârmă şi în cartul al doilea – Ismail cică trebuind să gătească pentru cină – iar plutaşul era de veghe la prova, unde se tot legăna

deasupra parapetului, de ai fi zis că o să-l apuce ameţeala şi o să cadă în valuri.

Ieremia dormea butuc în cabină, fiindcă peste noapte se chinuise pe o bancă în amărâta aia de gară.

Haralamb mai zăbovise o vreme pe punte, privind cum pierea în urmă Stambulul. Îl tot muşca un şarpe de inimă, îndemnându-l la lucruri rele, dar acum era prea târziu, păcat că îndemnul nu venise la vreme. Adică la urma urmelor ce treabă avea el în Grechia? N-ar fi fost mai bine să rămână pe chei, la Galata, că doar nu putea să-l ia nimeni cu sila – şi să fi căutat, într-un chip oarecare, urma turcoaicei după care-i sfârâia inima? Pe urmă îl luă oboseala, că şi el se chinuise peste noapte în gară, coborî în cabină şi, punând capul pe pernă, adormi, având în ureche gunguritul şăgalnic, iar sub pleoape surâsul gingaş al Laleliei.

Pe punte, în afara cârmaciului şi omului de veghe, mai erau şi ceilalţi doi – călătorii. Agop din Bazar stătea nemişcat deasupra hambarului, aruncând priviri speriate în juru-i. Călugărul se aşezase pe un maldăr de parâme la prova, îşi pusese pe nas nişte ochelari legaţi pe după urechi cu sfoară şi citea smerit Biblia, trecându-şi printre degete mătăniile slinoase, în mârâitul necurmat al lui Negrilă.

În babord se zăreau munţii Asiei Mici, acoperiţi de zăpadă, iar în prova, printre pânzele de corăbii şi fumul de vapoare care pluteau în depărtare, cine avea ochi buni putea să vadă insula Marmara, legănându-se în mijlocul mării ca o arcă greoaie.

Călugărul mai citi o vreme biblia, tot depănându-şi mătăniile, pe urmă se uită în lături, îşi scoase ochelarii, se ridică anevoie şi se îndreptă încovoiat spre pupa, cu cartea la subsuoară, urmat de mârâitul dulăului.

— Te trudeşti într-una, cârmaciule! zise, în greceşte, aşezându-se alături de cârmă.

Gherasim era în toane bune:

— Nu mă trudesc, părinte; îmi fac meseria.

— Frumoasă meserie, dar grea, nu-i aşa, fiule?

— De, când mai grea, când mai uşoară, dar încolo, n-am ce zice, frumoasă-i întotdeauna!

După ce tăcu o vreme, călugărul se trase mai aproape şi vorbi, cu îngrijorare:

— Taică, să nu crezi că duc averi cu mine; ia, acolo, vreo sută şaptezeci de piaştri, nici măcar două lire. Dar vezi dumneata, nu-s banii mei, ci ai mănăstirii, de aceea mi-e teamă.

— Cum adică, părinte? Călugărul scăzu glasul:

— Am auzit că umblă piraţi printre insule. Oare n-o fi primejdie să ne prade?

Cârmaciul începu să râdă:

— N-avea grijă, părinte, nu se ostenesc ei pentru două lire!

— Ei, taică, te pui cu tâlharii?

— Şi-apoi, zise Gherasim mai departe, acum, de când s-au înmulţit vapoarele, piraţii nu mai umblă pe toate drumurile; nu le dă mâna. Mai e unu', Spânu, dacă i-ai auzit numele, şi-or mai fi şi alţii, da' puţini, nu ca înainte. Aşa, se mai întâmplă câteodată să încolţească vreo corabie rătăcită, vreun barcaz aruncat de furtună pe vreo insulă pustie…

— Ei, vezi, taică! Barem, dacă ar fi să ni-i scoată satana în cale, aveţi cu ce să-i răpuneţi?

— În privinţa asta, să fii liniştit, părinte. Suntem oameni unu' şi unu'!

Călugărul se trase mai aproape.

— Dar puşti? Că pe oameni i-am văzut cu mâinile goale.

— Nu le purta dumneata de grijă. Avem fiecare câte o carabină şi gloanţe cu duiumul.

— Asta-i bine! zise călugărul, făcându-şi semnul crucii. Dar măcar, le ţineţi la îndemână, n-or fi pe undeva, prin fundul magaziei?

— S-ar putea una ca asta, părinţele? Du-te să le vezi, că le ţinem fiecare lângă pat, în cabină!

— Aşa? Apăi atunci mi-e inima mai liniştită. Căpitanul are şi el puşcă?

— Oho! Şi pe deasupra două pistoale!

Călugărul se uită la uşa cabinei, oftă, ca şi când tot i-ar mai fi fost teamă, pe urmă se ridică şi porni spre prova, târşâindu-şi picioarele.

— Păi domnul să rămână cu tine, cârmaciule! mai zise făcând asupra lui Gherasim semnul crucii. Eu mă duc să-mi mai luminez cugetul cu cărţile astea sfinte.

Aşa trecu încă o oră…

Jos, în cabină, Mihu îşi continua învăţătura, uitând, încetul cu încetul, necazul cu cizmele. Acum ştia cum se măsoară drumul pe hartă, cum i se fac îndreptările, corecţii pe limba navigatorului, şi cum apoi trebuie urmat după busolă, dar rămăsese cu o nedumerire. Navigând în chipul acesta, nu eşti niciodată sigur că ai să ajungi chiar acolo unde ai făcut socoteala; deriva, oricât ai ţine seama de ea, nu se poate măsura, cum masori unghiul de drum. În călătorii scurte, ca de pildă de la Sulina la Stambul, înrâurirea ei păgubitoare nu are când se mări; câteva mile într-o parte sau în alta, pe mare nu înseamnă nimic. Dar ce te faci când călătoreşti săptămâni şi luni în şir, fără să vezi urmă de pământ? Abaterea de azi se adună cu cea de mâine – şi la urmă te pomeneşti că ajungi unde nici n-ai gândit.

— Acum, dacă m-ai întrebat, am să te lămuresc, Mihule, răspunse căpitanul, mulţumit că mintea musului era sprintenă ca vântul bun. Despre asta aveam de gând să-ţi vorbesc mai târziu. Vezi tu, la asemenea drumuri, dacă te-ai lua numai după busolă, s-ar putea să nimereşti la dracu-n praznic, cum ai spus tu; şi nu că din asta ţi s-ar trage numaidecât vreo nenorocire, dar în primul rând ar însemna să baţi mările de pomană şi să nu fii la timp acolo unde ţi-ai pus în gând. Ca să înlături această greşeală, navigatorii calculează în fiecare zi, sau ori de câte ori socotesc că este nevoie, locul unde se află, luându-se după soare sau după stele. Pentru asta e nevoie de instrumente şi de table

astronomice, anume făcute – o să ajungem şi la ele, dar mai târziu. O dată ce-au aflat locul, navigatorii îl punctează pe hartă, de aceea, de câte ori calculezi poziţia corăbiei, se spune că „ai făcut punctul”. Dacă punctul e în afara drumului, corectezi unghiul la busolă, aşa ca să te apropii iarăşi de el – şi asta în fiecare zi, până termini călătoria…

Clopotul de cart bătu de trei ori câte două bătăi scurte, vestind ora şapte şi apropierea cinei.

— Acum haide să vedem ce mai e pe-afară! hotărî căpitanul.

Când ieşiră pe punte se apropia şi Ieremia, cu flinta lui veche, căutându-şi loc unde că se aşeze ca s-o frece de rugină.

— Fugi de-aici cu oţelele tale! îl repezi Gherasim, văzându-l că dă să se aciueze lângă cârmă. Ce, vrei să-mi zăpăceşti busola? Alt loc n-ai mai găsit, cât e puntea asta de lungă?

— Domnule, întrebă musul, oare e adevărat că fierul sminteşte magneţii busolei? Nenea Gherasim m-a repezit şi pe mine odată, când ciopleam un fluier pe lângă cârmă; zice că şi un briceag e de ajuns ca să-ţi facă încurcătură.

— Aşa e, Mihule. Fierul înrâureşte simţitor asupra busolei. Trebuie să nu uiţi asta şi să ai grijă totdeauna!

— Dar atunci fierăria de pe corabie cum n-o înrâureşte? Ancorele, sarturile, cratiţele din bucătărie?

— Astea-s prea departe. Dar fiindcă veni vorba de cratiţe, ce-ar fi să-i dăm o gură lui Ismail, să se grăbească puţin cu cina, că uite, acu' se face seară!

— Mă duc eu! zise Mihu, luând-o la fugă, spre prova.

Dar când se uită pe gura tambuchiului, văzu că bucătăria era goală; maşina de gătit dormea, rece, cratiţele în rafturi se ciocneau unele de altele, din pricina balansului şi sunetul dovedea atât de limpede că sunt goale, încât te apuca deznădejdea.

— Nene Ismaile! strigă musul, chinuit de o foame pe care n-o simţise nici în zilele când umbla fără căpătâi pe drumuri. Nene Ismaile!

Nici un semn de viaţă din partea bucătarului!

La strigătele musului, uşa se deschise şi Haralamb, trezit din somn, ieşi buimac din cabină şi urcă scara, pe punte.

— Ce-i, măi copile, de strigi aşa, că doar nu dau turcii?!

— Nu ştiu unde-i nenea Ismail – şi-i ora cinei.

— Păi unde să fie? Doarme în cabină. Hei, Ismaile, scoal' că s-a făcut ziuă!

Căpitanul cu Ieremia veneau de la cârmă.

— Doarme ca un malac, domnule! zise Haralamb, arătând pe spirai, în cabină.

Într-adevăr, bucătarul, ghemuit cu faţa la perete, dormea făcut una cu patul, de-ai fi zis că nici nu mai răsuflă şi niciodată n-o să se mai ridice în picioare.

— Scoal' mă, n-auzi?! strigă Haralamb iarăşi.

Apoi, văzând că drept urmare, Ismail abia acum începea să sforăie, luă cangea, o vârî prin spirai şi se apucă să-l îmboldească la nimereală, punând în asta toată pizma pe care i-o nutrea bucătarului.

Sforăitul crescu şi mai tare. Era un sforăit care făcea să tremure pereţii, geamurile spiraiului, puntea – şi poate chiar catargul, împreună cu straiurile.

Negrilă se ridică în picioare şi ciuli urechile. Agop din Bazar se uită speriat în lături, iar călugărul îşi luă ochit din Biblie, uitând să-şi mai depene mătăniile.

— Ei, fir-ai tu al naibii! îşi pierdu răbdarea Haralamb. Zi, nu vrei să te scoli? Stai că am eu ac de cojocul tău, păcătosule!

Şi aplecându-se pe spirai, strigă cât îl ţinea gura:

— Ismaile, păzea că vine Ghiulsum, ia uite-o!

La rostirea acestui nume, sforăitul pieri ca prin farmec, iar Ismail se rostogoli în mijlocul cabinei şi începu să-şi caute speriat şalvarii…

Vorba e că veselia nu ţine de foame, sau nu ţine multă vreme. Echipajul Speranţei râse îndelung pe socoteala bucătarului, până ce simţiră că lihneala îi doboară din picioare, în seara aceea trebuiră să se mulţumească numai

cu o cină gătită la iuţeală; cu acest prilej băgară de seamă că la Stambul, în zarva şi încurcăturile ivite înaintea plecării, nimeni nu avusese grijă de cele ale gurii; nu-i vorbă că asta era în seama lui Ismail, aşa că degeaba ai fi luat la zor pe alţii – şi lui Ismail, ce să-i mai spui, că i se întâmplaseră şi lui destule! Nici măcar apă în butoaie nu avusese grijă să pună; noroc că erau aproape pline, şi puteau să ţină de acum încolo încă o lună de zile.

Acum, cu ce mai aveau în cambuză de la Sulina, puteau să se descurce două-trei zile. Anton Lupan hotărî să facă o scurtă escală la Skyros, pentru aprovizionare, că tot trebuiau să se abată într-acolo, să-l lase pe călugăr.

După ce cinară aşa ca să nu rabde foame, ouă prăjite cu slănină, din care Ismail fireşte nu se înfruptă, oprindu-l Coranul, coborâră o parte din pânze, adică săgeţile din vârful catargelor, fiindcă vântul era destul de aspru şi peste noapte ar fi putut să crească mai tare. Gherasim aprinse felinarele, apoi îşi luă pătura din cabină şi se întinse pe punte, cu un maldăr de parâme drept pernă.

— Dumneata du-te de te culcă în patul meu, îi spuse călugărului.

Acesta se grăbi să dispară sub punte, cu dăsaga la spinare, ca să scape de mârâitul lui Negrilă.

Cerul, în faţă, mai avea o geană purpurie, care se răsfrângea în câţiva nori alungiţi deasupra orizontului; în schimb, în pupa Speranţei se lăsase noapte deplină. Numai dâra palidă care rămânea în urmă, ca o cale a laptelui căzută în apă, înfrângea perdelele mai apropiate ale nopţii, făcându-le pe celelalte mai negre, mai grele. Dar şi asupra acestora, farul de la San Stefano, hăt în partea Stambulului, îşi trimitea sclipirile rare, sfâşiindu-le la răstimpuri cu spada lui ca argintul. Îndată, alt far, cel de la Eregli, pe coasta europeană, se ivi în dreapta bompresului, încrucişându-şi lama cu a celui lăsat în urma. Şi iată, nu trecu multă vreme, când se ivi şi în stânga unul, ridicându-

se anevoie din valuri, ca privirea unui străjer care se uită peste ziduri.

— Far la un cart în stânga bompresului! strigă Mihu, el fiind de veghe la ora aceea.

— L-am văzut, răspunse căpitanul, de la cârmă. E farul de pe insula Marmara. Timpul se scurgea în tăcere.

Din când în când întâlneau vapoare, mai dese ca în Marea Neagră, care treceau aşa de aproape, încât se vedeau marinarii pe punte aplecaţi peste balustrade, făcând senine cu mâna.

— Efendi Agop! strigă Anton Lupan după o vreme, auzind că armeanul tot geme, chinuindu-se deasupra hambarului. De ce nu vrei dumneata să cobori în cabină, să te odihneşti ca oamenii? Aşa te mai trage şi umezeala mării şi te pomeneşti prins de junghiuri. Pe urmă să nu dai vina pe mine.

— Mulţumesc! răspunse Agop zgribulit ca o mâţă udă. Aici stau bine, efendi, stau bine!

Şi iar începu să geamă.

Aproape de miezul nopţii, în stânga, de o parte şi de alta a farului, se iviră pâlpâiri de lumină.

— Ce lumini sunt astea, domnule? întrebă Mihu, apropiindu-se de cârmă.

— Pesemne sunt focurile pescarilor.

La miezul nopţii, Ismail, care se culcase iarăşi după cină şi îi trăsese un somn zdravăn trei ceasuri şi mai bine, veni să ia cârma, iar Ieremia, trecu de veghe. Anton Lupan însă mai rămase pe punte încă vreo oră, până ce ajunseră în dreptul farului; Mihu nu coborî nici el în cabină. Acum ţărmul insulei se zărea, departe, ca o umbră nesigură care-ţi umplea sufletul de teamă şi de tristeţe. Focurile pescarilor, rare, luminau câte un colţ de stâncă ruginită, câte o bucată de faleză ca un zid de puşcărie. Mai departe, pământul se pierdea în întuneric, neîngăduindu-ţi să-l vezi nici cu închipuirea.

— E mare insula asta, domnule?

— Are vreo douăzeci de kilometri lungime.
— Şi nu-i nici un oraş pe toată lungimea?
— Ba da, un orăşel, Marmara, în partea ailaltă. Dar ce-ar fi să te duci la culcare? Nu uita că în zori o să avem treabă.
Auzind aceste cuvinte, Agop, care pesemne nu putea să doarmă, se ridică de deasupra hambarului.
— Efendi, mâine dimineaţă sosim la Gallipoli?
— Da, către ora şapte, dacă vântul rămâne acelaşi.
— Şi ne oprim în port?
— Numai pentru controlul vamal. Eu zic că-i mai bine să-l facem aici, decât la Cianak.
— N-am putea să trecem aşa, fără oprire?
— Cum crezi una ca asta? Dumneata n-ai mai călătorit niciodată prin Dardanele? Vrei să tragă cu tunul?
Armeanul vru să mai întrebe ceva, pe urmă oftă şi se duse să-şi ia în primire locul de veghe.
Înainte de a coborî să se culce, Anton Lupan mai trecu pe la cârmă.
— Ia spune, Ismaile, te-ai limpezit la cap, n-o s-o iei razna? Să mă duc la culcare sau să-ţi mai ţin tovărăşie? Mi-e teamă să nu te fure somnul.
— Domnule, când facem mâncare o dată poate greşim; când suntem la cârmă ţinem drum bun. Întrebam Gherasim!
— Lasă-l pe Gherasim, că doarme. Ai grijă să nu te apropii de ţărm; peste vreo două ore, o să vezi farul de la Carakioi, în tribord.
— Ştiam, am umblat mult Marmaraua! Ehe, cârmaci vechi Ismail!
Lui Mihu, vecinătatea insulei tainice, pe care din când în când se vedea pâlpâind un foc de pescari, îi dădea un fel de teamă, fără să ştie de unde pornea. Ar fi vrut să rămână pe punte, dar socotea că Anton Lupan s-ar fi supărat, de aceea, după ce mai aruncă o privire spre ţărm, aşa cum îl zărea, plin de umbre fâlfâitoare, în babord, la o mie de paşi, coborî în cabină. Călugărul gemu prin somn, apoi se lăsă linişte; nu

se mai auzea decât răsuflarea oamenilor şi freamătul valurilor dincolo de bordaj.

Şi deodată, în liniştea aceasta, lui Mihu i se păru că desluşeşte un gungurit ciudat, asemănător cu gunguritul sfios şi plin de teamă al porumbelului care vine iarna la geam. Trase cu urechea, dar în clipa următoare gunguritul nu se mai auzea: poate fusese unul din glasurile mării, fiindcă marea, când o auzi dinlăuntrul corăbiei, nu are numai un glas; ea urlă ca lupul prădalnic, mugeşte ca taurul înfuriat, latră ca dulăii la stână, mormăie ca ursul la fragi, behăie ca oile în iernatic, plânge ca bietul cerb gonit de hăitaşi, geme ca omul bolnav, ia glasul buhnei ursuze şi strigătul cucului într-una hoinar – de ce nu l-ar lua şi pe-al porumbelului care îţi gungure iarna la geam?

Aşa se gândi musul – şi în timp ce marea vorbea cu toate aceste glasuri dincolo de bordaj, el adormi împăcat.

Soarele nu răsărise când Speranţa intră în gâtuitura de apus a Mării Marmara, care premerge strâmtoarea Dardanelelor. La ora cinci, Gherasim luă cârma; se zăreau departe ţărmurile, plutind nesigur în pâcla dimineţii. În pupa, cerul se împurpura, făcând să sângereze ici-colo o creastă de val.

Mihu deschise ochii în clipa când soarele ieşea din unde, ca un fes roşu în capul unui Neptun otoman.

Ismail se culcase abia de un sfert de oră, dar avusese vreme să-şi acordeze sforăitul pe trei glasuri, unul subţirel, ca struna de vioară, altul mijlociu, de caval, iar al treilea grav, plin de nădejde, ca buciumul de muntean. Haralamb şi Cristea Busuioc dormeau încă, întorşi cu faţa la perete, obişnuiţi cu acest concert matinal.

După ce îşi roti ochii prin cabină, întrebându-se ce nelinişte îl făcuse să se trezească aşa de devreme, căci cu sforăitul bucătarului era şi el obişnuit, Mihu îşi aduse aminte de călugăr şi se aplecă spre el, peste pat. Pe spirai intra o dâră de lumină cenuşie, în care se împleteau şuviţe purpurii, alungând prin colţuri întunericul cabinei.

Călugărul dormea cu faţa în sus, cu o tichie neagră înfundată până pe urechi, şi cu mâna dreaptă atârnând în jos, încleştată în băierile dăsagei, ca şi când i-ar fi fost teamă să nu-l fure cineva.

Deodată, Mihu făcu ochii mari şi începu să chicotească, fără să ţină seamă de respectul datorat unui monah. Dar ce oare în înfăţişarea călugărului acesta călător îi stârnise asemenea haz?

În clipa aceea, călugărul tresări, clipi din ochi, îşi duse repede mâna la barbă şi se întoarse cu faţa la perete, mormăind supărat.

Musului i se făcu ruşine că râsese de el. Ruşine? Da, în prima clipă; apoi alt gând prinse să i se frământe în cap…

Afară, pe punte, nu se simţea nici o mişcare… Să fie-al naibii! – erau uneori clipe când te apuca teama, când ţi se părea că în jurul tău totul a murit şi nici măcar sforăitul lui Ismail nu-ţi alunga din cuget neliniştea stârnită de această tăcere lungă şi grea. Şi după o vreme, iarăşi i se păru lui Mihu că aude gunguritul de astă-noapte, cine ştie de unde pornit. O fi fost unul din glasurile mării, dar parcă prea suna desluşit, aici, la câţiva paşi, în preajma lui!

Şi iarăşi trase cu urechea, şi iarăşi nu află nimic. Acum nu mai putea să adoarmă la loc, îl frământa un început de gând, nelămurit. Mai bine era să iasă la lumină, să audă o vorbă şi să vadă un chip omenesc.

Băiatul coborî din pat cu grijă, ca să nu tulbure încă o dată somnul călugărului. Când să-şi tragă cizmele în picioare, zări sub perna monahului Biblia, în care acesta citise ieri tot timpul drumului, cuprins de mare smerenie. Nu văzuse niciodată o carte sfântă – se simţi îmboldit să-şi arunce ochii prin ea – de aceea se apropie încetişor de pat, întinse mâna, deschise scoarţa de mucava groasă – şi rămase cu ochii mari, nespus de mirat… în clipa aceea, călugărul sări de la locul lui şi înşfăcă furios cartea, aruncându-i o privire care-l făcu să fugă pe punte, cu cizmele în mână, parcă gonit de cel necurat.

Soarele se ridicase pe cer cât jumătate de cange, risipind negurile dimineţii de deasupra mării şi dezvelind ţărmurile cenuşii. Înapoia traversului, în dreapta, farul de la Carakioi, al cărui turn se ştergea între dealuri sub lumina dimineţii, continua să clipească, palid, încercând zadarnic să se lupte cu soarele răsărit de mult; pesemne paznicul uitase să-l stingă şi sforăia şi el prin vreun ungher, ca Ismail.

În faţă, unde malurile păreau că se unesc, închizând drumul corăbiei, se şi zăreau minaretele albe de la Gallipoli.

Vântul se rotise şi bătea aproape din pupa, ca şi cum se pregătea din vreme să-şi facă loc prin strâmtoare, în urma Speranţei. La adăpostul coastei, valurile erau mai scurte şi mai îndesate; câte unul se spărgea în bordaj, cu o izbitură surdă care făcea să tremure puntea şi să zbârnâie sarturile.

Peste un ceas, goeleta românească era la Gallipoli, în gura strâmtorii, şi arunca ancora în mica radă din faţa oraşului, lângă un vapor francez care venea din Egee şi ancorase câteva minute mai devreme. O paţŕ sau un vizir, gras că i se îndoia scara sub picioare, tocmai cobora în barcă, să se ducă la ţărm, pesemne cu treburi de-ale sultanului, căci funcţionărimea portului şi a oraşului prea roia în jurul lui, speriată. După el coborî, în alte bărci, o suită numeroasă, apoi de trei ori pe atâţi servitori negri, toţi îmbrăcaţi în culori ţipătoare şi cu pielea lucioasă. Abia după aceea începură să se debarce bagajele – şi asta ţinu mai mult de un ceas, în care timp, autorităţile portului nu avură răgaz să se ocupe de o corabie românească.

Agop se frământa pe punte, dând semne de nerăbdare, care creşteau de la o clipă la alta. În sfârşit, după ce zarva stârnită de venirea paşalei se potoli, vaporul fluieră scurt, ridică ancora şi porni spre Stambul, lăsând în urmă o dâră de fum negru şi gros, care se întinse deasupra radei. Abia atunci se văzu desprinzându-se de la ţărm barca vameşului. Dar slujbaşul padişahului se duse mai întâi la un vapor englezesc, care era ancorat ceva mai departe şi îşi flutura, cu nervozitate, pavilionul majestăţii sale britanice.

Anton Lupan se uită cu ocheanul la acest vapor, probabil unul dintre primele în istoria navigaţiei cu aburi, un fost bric căruia i se adăugaseră maşini cu zbaturi. Navigase pe un vas italian, asemănător cu acesta, până în golful Persic şi îşi blestemase viaţa – de aceea se mira că astăzi, după atâţia ani, se mai găseau încă oameni să-i alcătuiască echipajul.

Între timp, barca vameşului, depărtându-se de vaporul englezesc, unde îşi făcuse îndatorirea, se apropie de Speranţa. Un funcţionar cu fes, însoţit de un başbuzuc fioros, cu puşcă în bandulieră, se urcă pe punte şi cercetă actele privitoare la încărcătură. Când ceru să se ridice bocaportul, Agop păru că leşină, dar, în zarva de pe punte, nimeni nu băgă de seamă.

— Astea ce sunt? întrebă vameşul, arătând la sacii înghesuiţi deasupra cherestelei.

— Lucruri casnice, efendi! bâigui armeanul, cu faţa pământie. Boarfe de prin casă. Eu sunt Agop, Agop din Bazar, am avut prăvălie la Stambul, dar am scăpătat şi acum mă duc să-mi încerc norocul la Atena. Poftim, lucrurile sunt vămuite, am dovadă, am plătit taxele…

Vameşul îşi vârî nasul în hârtie, dar, se vede, nu-i arătă încredere, cu toate peceţile şi iscăliturile.

— Să ne uităm puţin, efendi Agop, să ne facem datoria zise, punând piciorul peste marginea deschizăturii şi dându-şi drumul în magazie.

Armeanul, până atunci galben la faţă, se făcu roşu ca fesul vameşului şi se repezi după el, împiedicându-se în poalele giubelei. Se auziră şoapte, oftaturi, şi în sfârşit fesul se ivi în gura hambarului. Agop ieşi şi el deasupra; nu mai era nici galben, nici roşu, ci îşi recăpătase culoarea obrazului, însă sudoarea îi curgea gârlă pe faţă.

În timp ce turcul cobora scara, să plece, Gherasim se apropie de Anton Lupan şi-i spuse în şoaptă:

— Domnule, mi se pare că armeanul ăsta n-are numai boarfe…

— Altceva ce-ar mai putea să aibă?

— Păi ştiu eu, covoare, mătăsuri…

— Am bănuit şi eu asta… Dar lasă-l în plata domnului. Noi n-avem ce pierde: asta e treaba vămii. Fireşte, dacă ne-ar fi încredinţat nouă calabalâcul, să-l transportăm pe seama noastră, atunci s-ar fi schimbat treaba.

Cârmaciul ridică din umeri:

— Bine, domnule, fie după voia dumitale, dar să ştii că la Pireu eu îi mai ciupesc câţiva icosari de aur… De ce să câştige numai vameşii?

Sfârşindu-se controlul vămii, Anton Lupan luă barca şi se duse în port cu actele Speranţei, ca s-o înscrie în registrul Căpităniei. Dar mai întâi, din obişnuinţa marinarului, se opri pe chei în faţa tablei vaselor pierdute.

Timpul fusese bun în ultima vreme; din primăvară până acum, din câte vase se ştiau în drum spre Gallipoli, nu pieriseră decât patru barcazuri, unul pornit de la Pireu, două de la Salonic şi ultimul de la Alexandreta, aşa cum aduceau mărturie feluriţi căpitani şi marinari, care găsiseră epavele sau scăpaseră de la înec oameni de-ai echipajelor.

Sfârşind citirea listei, Anton Lupan îşi scoase boneta, obicei cinstit de toţi marinarii, apoi intră la Căpitănie, şi Speranţa fu înscrisă în registru, după vaporul franţuzesc Descartes, cu care venise paşaua.

Deasupra acestuia era trecut celălalt vapor, Victory, sub pavilionul britanic. Aruncându-şi din obişnuinţă ochii asupra înscrisului, Anton Lupan scoase, fără să vrea, o exclamaţie de uimire. Comandantul vasului englezesc era John Tennyson, cu care se împrietenise în anul când navigaseră amândoi pe drumul Indochinei, dar cu un vapor mai acătării decât cel de astăzi; e drept că pe vaporul acela John Tennyson nu era comandant, ci ofiţer de punte, desăvârşindu-şi ucenicia.

În radă se auzi un fluier, apoi zornăitul lanţului: Victory ridica ancora şi se pregătea de plecare.

Comandantul Speranţei se năpusti pe chei, sări în barcă şi se îndreptă spre vaporul englezesc, făcând semne cu boneta în aer; acum, dacă se întâlniseră aici, nu l-ar fi răbdat inima să nu schimbe câteva vorbe cu un prieten pe care nu-l mai văzuse de trei ani şi pe care cine ştie când şi în ce port avea să-l întâlnească iarăşi.

Peste un sfert de ceas, Anton Lupan se afla pe Victory, în cabina căpitanului şi desfăcea în pripă, cu John Tennyson, sacii cu amintiri ai marinarilor.

— De când eşti îmbarcat pe sicriul ăsta? întrebă Anton Lupan pe urmă, privind cabina murdară de fumul cărbunelui.

— De un an, răspunse prietenul. Ce vrei, e primul vas pe care îl comand de când mi-am luat brevetul. Doar n-aveau să-mi dea un transatlantic! E însă ultimul drum pe care îl face; compania s-a hotărât să-l scoată din serviciu îndată ce ajungem la Portsmouth. Dar tu? N-ai găsit să te îmbarci pe altceva decât pe o goeletă de o sută de tone?

— Ştii că eu am alte planuri, nu să comand vapoare.

— Deci tot te mai gândeşti la călătoria aceea?

— Bineînţeles, mai cu seamă că mi-am găsit prietenul. John Tennyson aflase de la el. În anul când navigaseră împreună, întreaga lor istorie, zbuciumul, planurile, strădania şi dispariţia ciudată a lui Pierre Vaillant – care iată, acum se ivise undeva, când nu mai spera nimeni.

— Prin urmare, zise căpitanul vaporului, duci cherestea la Pireu.

— Da, şi de-acolo mă întorc la Stambul, cu orice marfă. Cred că până atunci o să se întoarcă şi Pierre, ca să plecăm împreună.

— Vezi cum îţi alegi drumul, continuă John Tennyson. Am aflat că umblă piraţi printre insule. În porturile Levantului, lumea e foarte speriată.

— N-avea grijă; am oameni bravi şi goeleta e bună! După ce mai schimbară astfel câteva vorbe, Anton Lupan îşi luă

rămas bun de la comandantul vaporului şi se întoarse pe bordul Speranţei, grăbit, căci se făcuse ora nouă.

Victory ridică ancora, arătând aceeaşi grabă, fluieră scurt şi porni, vărsând asupra radei fumul negru şi pufăitul greoi al maşinilor. Trecând prin dreptul goeletei româneşti salută cu pavilionul, apoi se îndreptă spre gura strâmtorii.

Peste jumătate de ceas, Speranţa îşi rotea şi ea prova şi se întindea la drum, cu vânt puternic din pupa. Alte câteva corăbii şi barcazuri, plecate mai devreme, erau în drum spre Egee, împânzind apa strâmtorii cu velele lor joase, întinse în amândouă bordurile. Aşa cum se legănau greoaie, păreau nişte măgăruşi, încărcaţi cu samare mai mari decât îi ţineau puterile.

În strâmtoare, valurile pornite din Marinară se rupeau în două, se încălecau unele pe altele, sugrumate, furioase ca nişte fiare, care, neavând unde-şi dezlănţui pornirile, rag şi mugesc făcând spume la gură. Goeleta se lua la întrecere cu ele şi, primindu-le din pupa, aproape nu le simţea furia; numai câte un val mai sălbatic scăpat întreg în gâtuitură, după ce încerca zadarnic să se urce pe punte, zgâlţâia cârma, apoi se rostogolea neputincios pe sub chilă, ca să se spargă sub vârful bompresului, aruncând stropi de ciudă.

Lochul arăta ceva mai mult de opt noduri, adică aproape viteza unui vapor de poştă şi barcazurile rămâneau unul câte unul în urmă. Rămase curând în pupa şi Victory, al cărei căpitan, aflat pe puntea de comandă, se uita cu ocheanul la goeleta năzdrăvană, uimit ce repede îl lăsa în urmă, cu toate că ridicase şi el toată velatura, nu mergea numai cu maşinile.

Întreg echipajul Speranţei era pe punte, cuprins de înfrigurare – şi chiar Agop din Bazar părăsise bocaportul, pe care până acum îl păzise cu străşnicie, ca să vină la prova, unde fierbea volbura mării, căscând abisuri pline de spumă. Numai călugărul rămăsese în cabină, pe dăsaga lui, cu cartea sfântă în mână.

Deodată, în foşnetul valurilor şi-n freamătul corăbiei, Mihu auzi un fâlfâit de aripi şi, când întoarse capul, văzu o pasăre albă, zbătându-se printre pânze, până ce se dezmetici şi îşi luă zborul spre ţărmul de apus al strâmtorii. Cunoştea pescăruşii care se roteau adesea pe deasupra corăbiei, iar uneori chiar se aşezau câte o clipă în vârful catargelor, dar aceasta părea altă pasăre.

— Uite un porumbel, măi vere! strigă Haralamb, minunându-se cu îndreptăţire.

Ce să caute un porumbel pe deasupra strâmtorii?

— S-o fi rătăcit şi el, săracul! zise Ieremia.

În capul lui Mihu, însă, zborul porumbelului se uni cu gunguritul de astă-noapte şi el rămase pe gânduri, clipind des, cu ochii printre catarge. În clipa aceea auzi un scârţâit uşor în spate, şi, întorcând capul, i se păru că geamul spiralului se mişcase. Hotărât, după păţania cu cizmele, lui Mihu toate nimicurile i se păreau fapte ciudate…

În acest timp, ţărmurile strâmtorii alunecau de o parte şi de alta, atât de aproape încât te-ai fi crezut pe un fluviu, primăvara, când apele curg vijelioase. Malul european era o înşiruire de dealuri râpoase şi sterpe, arar tărcate de câte o firavă linie de verdeaţă. Pe malul celălalt creştea o vegetaţie mai bogată, aproape mediteraneană. Într-un loc, pe plajă, se vedeau corturi şi în jur soldaţi făcând instrucţie. Sus, la creastă, se bănuiau ascunse fortăreţe cu tunuri care îşi puteau apleca repede ţevile asupra vaselor duşmănoase.

Înainte de a ajunge la Kilid Bar, strâmtoarea cotea brusc la stânga, îndreptându-se spre sud, dar vântul, care pesemne aluneca şi el printre maluri, o dată cu apa, rămase neschimbat în pupa Speranţei, fără să-şi piardă puterea. Strâmtoarea se îngusta din ce în ce mai mult, valurile, înghesuite, se luptau între ele cu mai multă furie şi corabia gonea, ca mânată de furtună. Orăşelul Kilid Bar, aşezat pe malul european, între râpe, rămase în urmă, ca o gară prin care acceleratul trece fără să oprească; la fel Cianak-Katesi, pe malul din faţă.

— Da' afurisite sunt Dardanelele în partea asta, domnule! exclamă Cristea Busuioc, privind strâmtoarea cu ochiul plutaşului. Pe-aici e mai rău ca la Toancele noastre!

După ce spusese aceste multe vorbe, avea să rămână mut ca lemnul catargelor, aproape şase ceasuri, continuând din când în când să-şi scuture capul şi să se uite aiurea, de-ai fi zis că-i ca neoamenii.

— Numai când bate vântul, se înfurie Dardanelele; altminteri să ştii că sunt liniştite, îl lămuri Anton Lupan, surprins şi el de furia apei.

Nu văzuse niciodată strâmtoarea atât de răscolită – şi acum nu se mai mira că în locul acesta valurile rupseseră podul aruncat peste Helespont de Xerxes, după cum nu se mira că, văzându-le nemernicia, regele perşilor pusese oameni să le biciuiască. Dacă ar fi avut vreun zor să navigheze spre Marmara şi nu spre Egee, poate şi-ar fi vărsat şi el furia pe valuri la fel cum făcuse războinicul rege.

Aşa cum se înfăţişa acum strâmtoarea, îi venea greu să creadă că aici era locul pe unde Leandru, îndrăgostit de Hero, se avântase înot peste apele Helespontului ca să-şi vadă iubita care-l aştepta dincolo, fluturându-şi năframa. Dar dacă aceasta putea fi numai o legendă, sigur era că un om le trecuse – şi nu un erou din antichitate, ci unul al vremurilor moderne, lord Byron – fără ca măcar pe malul celălalt să-l fi aşteptat vreo Hero a zilelor noastre…

La ora 1 după-amiază, Speranţa lăsă în stânga forturile de la Kum-Kaleh, în dreapta cele de la capul Helles, coborî de pe catarg pavilionul turcesc şi luă drumul prin Egee, sud 5 carturi spre vest, îndreptându-se către insula Skyros…

CAPITOLUL XI.

Un călugăr ciudat.

O corabie care iese din Dardanele şi se îndreaptă spre Pireu, traversând Marea Egee, întâlneşte în stânga, curând după ce a părăsit strâmtorile, insula Tenedos, pe care trebuie s-o ocolească prin partea apusului. De aici înainte ia

drumul sud 3 carturi spre vest, ca să iasă la Capo d'Oro, colţul de nord-est al peninsulei greceşti.

Ca să meargă însă la Skyros, insula cea mai mare din arhipelagul Sporadelor de nord, trebuie să facă un oarecare ocol, luând drumul cu vreo două carturi mai la vest, ceea ce în socotelile corăbierilor nu înseamnă numaidecât o întârziere, dat fiind că adesea vântul îi sileşte să nu aleagă drumul cel mai drept.

Speranţa lăsase de curând în stânga insula Tenedos şi naviga pe o mare răscolită cu vela mare într-un bord, cu cea mică în celălalt, împinsă din pupa de un vânt puternic, care de la ieşirea din Dardanele continua să sufle neschimbat, dinspre nord-est.

Dacă acul barometrului n-ar fi rămas de atâtea zile în acelaşi loc, echipajul ar fi coborât vela mare şi ar fi mers numai cu cea mică şi cu trinca, de teama unei apropiate furtuni. Dar, se vede, căpitanul Speranţei avea mai mare încredere în acest instrument ciudat, decât în prevestirile pescăruşilor care fugeau speriaţi din larg, îndreptându-se spre Tenedos sau spre alte insule apropiate din arhipelag. Era un vânt tare, însă statornic, şi marea, deşi brăzdată de berbeci albi, după două ore de drum se arătă neputincioasă în faţa Speranţei, care o ameninţa cu bompresul, ori de câte ori îşi trimitea pe sub chila ei valuri mai mari.

Gherasim ţinea cârma; pe vânt din pupa, acesta nu era lucrul cel mai uşor, căci valurile care se năpusteau din urmă, cu toată neputinţa lor, din vreme în vreme dădeau asalturi încercând să scoată corabia din drum, ca s-o pună de-a latul şi pe urmă s-o scarmene duşmănos.

Ieremia era de veghe, iar Haralamb cu Mihu şi cu Cristea Busuioc stăteau pe lângă el, altceva neavând de făcut. Plutaşul tot mai clătina din cap câteodată, uâtându-se cu un ochi ciudat la Haralamb, care povestea o păţanie de-a sa, când fusese la baia turcească.

Pe Mihu îl chinuia un gând şi nu ştia căruia din ei ar putea să-l destănuiască. Stătea lângă Ieremia, aplecat peste

parapet, fără să simtă stropii reci, zburătăciţi de sub etravă şi aduşi de vânt să-i biciuiască obrazul. Din când în când, un val mai mare ridica bompresul pe cer, apoi îl lăsa să se prăbuşească într-un cazan înspumat – şi atunci simţea o gâdilătură la lingurea, întocmai ca în scrânciob, de Paşti. Atât că pentru scrânciob trebuia să dea ouă roşii sau gologani, pe când aici, de două ceasuri se legăna, fără să-i ceară nimeni vreo plată.

— Şi m-a pus dracu' mă vere, povestea Haralamb, în hazul lui Ieremia, să intru la baia aia, că tot n-aveam ce face în gară, dacă nu pleca nici un tren. Ce să vă spun, murdar n-am fost niciodată de felul meu, şi mai puţin acuma, când avem din belşug şi săpun şi apă. Măi frati-miu, dar când m-au luat băieşii ăia turci, de le zice tellaci, şi m-au purtat prin odăi cu aburi, să-mi iasă şi sufletul nu numai năduşala, şi s-au pus să mă răzuie şi să mă frece, şi dă-i, şi dă-i, când cu săpun, când cu apă fiartă, eu zic că au căzut de pe mine pe puţin şapte piei… La sfârşit m-au dus într-o odaie unde m-au aşezat pe un divan, învelit până la gât, numai între paşale şi negustori bogaţi, care fumau ciubuc, beau limonadă cu gheaţă şi cafele, de nu se mai săturau… Ce să vă spun, când am plecat de-acolo, peste vreun ceas, parcă aveam aripi şi la picioare, şi la subsuori, că eram uşor ca fulgul şi nu mai simţeam caldarâmul sub călcâi. Ei, ce folos că te îmbăiezi aşa, mi-am zis, dacă afară, nu apuci să ajungi la capul uliţei şi te murdăreşti iar! Mai bine, din toate băile astea, că după cum am auzit sunt cu sutele, ar face una mare, să spele şi oraşul o dată, de sus până jos, să ia de pe el măcar un rând de jeg…

— Ia să fi fost acolo nişte băieşiţe în loc de tellaci! râse Ieremia. N-ai mai fi acum aşa supărat!

Haralamb râse şi el, făcând haz de necaz; râse şi Mihu, cu toate gândurile acelea îngrijorătoare care i se învălmăşeau în cap. Numai plutaşul tăcea cu ochii aiurea.

— Da' tu ce naiba eşti aşa posac? îl întrebă Ieremia. Corăbii ştiu că nu ai, ca să zici că ţi s-au înecat!

— Ce să am, domn' căprar?! Mi s-a întâmplat şi mie o istorie la Stambulul cela – şi parcă şi-acum simt că mă ia cu ameţeală când mă gândesc la ea.

— Ce istorie?

Cristea Busuioc suspină; ca să-şi povestească păţania, trebuiau vorbe multe, aşa de multe că nici nu ştia de unde să le scoată, el, obişnuit să deschidă gura numai la zile mari.

— Ia spune! stărui şi Haralamb.

— Apoi eu n-am fost la baie, începu plutaşul, cu spaima neînotătorului care trebuie să-şi dea drumul într-un râu înspumat. N-am fost la baie, dar umblând prin Pera, am nimerit la un fel de mănăstire de călugări turci, numai că la ei călugării se cheamă dervişi.

— Te trage aţa la mănăstire! zise, în batjocură, Ieremia, care ştia despre ucenicia lui pe lângă călugării de la Durău.

— Ba nu mă trage de fel, că să mă fi tras, aş fi rămas călugăr, nu m-aş fi făcut plutaş! Am intrat numai aşa, ca să casc gura.

— Da' cu călugărul nostru ce-o fi? întrebă Haralamb. Astăzi nu şi-a scos capul pe punte. V-aţi uitat careva pe la el? N-o fi bolnav?

— N-are nici pe naiba, răspunse Ieremia. Stă pe dăsagă şi citeşte în Biblie.

Mihu întoarse capul; poate era acum timpul nimerit să spună şi el gândul care-l chinuia, dar plutaşul odată pornit, îşi urmă povestirea, nedându-i răgaz:

— Ei, şi cum vă spuneam, mi-am vârât şi eu nasul în mănăstirea, adică, în moscheia ceea, fireşte după ce mi-am scos cizmele, fiindcă altfel, ştiţi şi voi, nu te lasă să intri măcar de-ai fi rudă cu sultanul.

Aici Mihu oftă, cu gândul la cizmele lui, în timp ce Cristea Busuioc urma, chinuit să scoată atâtea vorbe din cap:

— Înăuntru nu era o moscheie ca toate moscheile, ci o hardughie rotundă, ca manejul la reghimentul de călăraşi; numai că în mijloc, în loc de nisip avea o podea dată cu ceară şi lustruită de-ţi puteai răsuci mustaţa în ea. De jur împrejur era un parmaclâc, dincoace de care se îmbulzeau credincioşii; sus, într-un pridvor întins de jur împrejurul moscheii, stătea pesemne lumea mai aleasă, vizirii, paşalele ori poate chiar sultanul; în unele locuri erau despărţituri, cu perdele, de bună seamă pentru femeile lor din haremuri.

— Şi nu ţi-a dat prin minte să dibuieşti scara, ca să vezi şi tu ce-i după perdelele alea, cum se înfăţişează nevestele

sultanului? întrebă Haralamb.
— Păi dar! Ce, voiai să-mi las capul pe-acolo? Să fi fost tu, nu m-ar fi mirat!
Haralamb oftă:
— Of, Laleli, fraţilor! Aţi văzut ce ochi avea?
— Potoleşte-te, vere, că într-o zi, aşa mototol cum îl vezi, şi-o ieşi şi Ismail din fire! zise Ieremia. Ia spune mai departe, Busuioace! Pe urmă am să vă spun şi eu una, tot cu călugări, că şi pe mine m-a purtat necuratu' tot la o moscheie din asta.
— Şi cum vă spuneam, urmă plutaşul, năduşit ca hamalii împovăraţi, am intrat eu la dervişii ceia tocmai când începea slujba. Într-o parte era un perete cu uşi peste care atârnau perdele, cum ar fi altarul la noi; un bătrân, slab de-ai fi zis că acu'-acu' îşi dă duhul, cu o bărbuţă sură, stătea turceşte în faţa altarului, cu doi călugăraşi tinerei aşezaţi de o parte şi de alta. Pe urmă s-a deschis o uşă şi-au început să vină dervişii, doi câte doi, ţinându-se de mână, dar nu erau îmbrăcaţi călugăreşte, ci mai degrabă semănau cu arnăuţii pe care i-am văzut şi pe la noi, destulă vreme. În cap purtau fes, însă nu roşu, ci negru sau vânăt, ştiu eu? – că nu se vedea bine; pe urmă aveau un fel de vestă, sub ea o fustanelă încreţită, lungă până sub genunchi, iar în jos, izmene strânse pe pulpă, toate astea albe de îţi luau ochii. Numai că deasupra purtau un fel de sarice aruncate pe umeri, lungi de atingeau pământul şi fiecare tot în altă culoare. Care cum intra, trecea prin faţa bătrânului – ăstuia îi zice imam, adică ce-ar fi la noi popa sau stareţu' – făcea temenele, pe urmă se ducea să se aşeze în rând, cu ochii la altar. Până să vină toţi, a ţinut o vreme, că erau poate douăzeci, dacă nu mai mulţi, şi se mişcau iavaş-iavaş, pehlivanii. Când n-a mai fost niciunul de venit, au început să facă mătănii şi să se repeadă cu fruntea în duşumea, ca orătăniile care ciugulesc grăunţele căzute din sac; în vreme ce se chinuiau aşa, bolboroseau ceva laolaltă cu imamul, dar nu ştiu cine-i înţelegea. Treaba asta a ţinut şi ea o

vreme, pe urmă s-au ridicat, au trecut iar prin faţa imamului, să-i binecuvânteze; care cum scăpa de-aici îşi lepăda sarica şi venea la mijloc, unde rămânea ţeapăn, să zici că şi-a dat duhul, aşa, de-a-npicioarelea. Pe urmă, măi vere, nu ştiu de unde naiba a început să se audă o muzică molcomă, de-ţi dădea şi somn şi ameţeală, un cântec subţirel ca plânsul fecioarei, amestecat cu bătăi de tobă, da' nu aşa tare cum bat tobele la oştire. Dervişii stăteau în mijlocul moscheii şi păreau că nici măcar nu suflă. De la o vreme, unul şi-a ridicat încet braţele în lături, cum s-ar fi trezit din visare, şi a început să se învârtească, întocmai ca la o horă. Ceilalţi s-au luat după dânsul, unul câte unul, până ce toată moscheia s-a umplut de fustanelele lor înfoiate; parcă nu mai erau bărbaţi, ci fete.

— Nene Ieremie, strigă Mihu, stai la taifas ori eşti de veghe? Uite colo, în stânga bompresului, o corabie cu trei catarge!

Oamenii îşi ridicară capetele, ca să se uite pe deasupra parapetului. Corabia se vedea departe, pe linia învolburată a orizontului, îndreptându-se spre nord-vest, cu vântul într-o coastă. Pesemne ieşise din golful Iedremid şi se îndrepta spre insula Lemnos, ai cărei munţi se ghiceau, amestecaţi cu norii, departe, câteva carturi în faţa traversului.

Văzând-o că-i aşa departe şi se duce repede, oamenii nu-şi mai stricară ochii pe dânsa.

— Las-o ciorilor, măi băiete, fu nu vezi c-o înghite hăul? Doar n-oi crede că ne taie drumul! zise Haralamb.

Iar plutaşul îşi continuă povestirea:

— Măi fraţilor, nu ştiu cum nu-i apuca ameţeala pe dervişii ceia, că mie mi se învârtea capul, numai privindu-i – şi mi se mai învârte şi acuma; ieri barem, am fost năuc până seara. Imamul se ridicase din faţa altarului şi trecea printre dânşii, bătând din palmă la răstimpuri, poate ca să-i îmboldească, ori să grăbească muzica. N-are să-mi piară din ureche cât oi trăi piuitul fluieraşelor şi bătaia tobelor. Dervişii se învârteau din ce în ce mai repede, cu braţele în lături, cu

capul pe un umăr, cu gura deschisă pe jumătate, ca leşinaţii. N-am văzut bine, dar parcă aveau ochii închişi şi nu ştiu cum naiba nu se ciocneau unii cu alţii în vâltoarea ceea. Cât a ţinut învârtirea, n-aş putea spune, că de la o vreme m-a cuprins un fel de toropeală, de nu mai aveam putere să mă ridic, să plec naibii; dar, după câte am putut să-mi dau seama la urmă, trebuie să fi ţinut mai bine de un ceas. Dom' căprar, eu zic că să cauţi prin satele noastre n-ai să găseşti un flăcău să joace atâta la horă.

— Auzi vorbă! pufni Ieremia. Când munceşti cu sapa ori cu toporul toată săptămâna, cred şi eu că nu te poţi lua la întrecere cu dervişii, care n-au altă meserie…

— Asta aşa e – recunoscu plutaşul. Dar pe mine, ce să-ţi spun, m-a apucat ameţeala. Şi parcă numai pe mine? Toţi câţi erau în moscheie îşi legănau capetele, cu blegeală, să zici că şi-au uitat de toate câte sunt pe lume.

— Atunci să fi urcat scara, să fi dat o raită pe la muierile lor! sări Haralamb. Mai ştii, poate că le-ar fi prins bine!

— Nu spune, că n-ai fi fost în stare să urci nici o treaptă! Ascultă-mă pe mine, învârteala ceea te prosteşte! Noroc că după o vreme au început şi dervişii să dea semne de osteneală. Care cum nu-l mai ţineau picioarele se oprea, îşi trăgea răsuflarea, pe urmă îngenunchea şi rămânea ţeapăn, cu capul pe podele. Nişte dervişi mai tineri, poate învăţăceii lor, le aduceau saricele şi-i înveleau pe umeri, cum înveleşte ţăranul caii năduşiţi, când vine de la drum seara. Imamul trecea pe la fiecare şi făcea asupra lor semne ciudate, adică îi binecuvânta, că nu cred să-i fi certat pentru lenevie. Când n-a mai fost niciunul în picioare, au mai stat ce-au mai stat, aşa, prăbuşiţi sub sarice, pe urmă s-au ridicat, s-au aşezat în şir, doi câte doi, au dat de câteva ori ocol moscheii, parcă fălindu-se în faţa credincioşilor, cu toate că aveau chipul plin de visare şi smerenie – şi au ieşit pe uşă, cum veniseră. Atunci am putut să mă ridic şi eu şi să-mi iau valea, da' cât am coborât străzile, spre Galata, în urechi nu auzeam decât ţiuit de fluieraşe şi în ochi nu

vedeam decât fustanele albe, rotindu-se. Iată, dom' căprar, asta s-a întâmplat cu mine…

Atât vorbi plutaşul, pe urmă închise gura şi de-aici înainte n-avea să mai spună un cuvânt multe zile, decât cuvintele neapărat trebuitoare unui marinar care îşi face datoria.

— Acu' m-am lămurit! zise Ieremia. Ăştia sunt dervişii-învârtitori, de care mi-a vorbit bătrânul ăla.

— Ce bătrân, Ieremie, că acu' te aud întâia oară?! făcu Haralamb, cu mirare. Ori ai început să vorbeşti în dodii?

— Ba nu, măi vere, mi-a spus un turc bătrân, în Skutari. Că umblând aşa pe străzi, cât n-aveam ce face în gară, am nimerit şi eu la nişte dervişi, dar ăştia nu erau din ăi de se învârteau, ca ai lui Busuioc, ci urlau de te-apuca nebunia. Chiar le şi zice, dervişi urlători, lua-i-ar boala! Şi când am ieşit de acolo, turcul ăla bătrân, unu' care vindea baclavale la poartă, m-a povăţuit: „Acu' treci Cornul de Aur şi du-te în Pera, la dervişii-învârtitori, să-i vezi şi pe ei, altminteri rămâi ori ciung, ori şchiop, ori într-o ureche."

— Şi-a râs de tine, prostule! îl batjocori vără-su.

— Păi dar! Nu vezi, m-am şi grăbit să-i urmez sfatul!

— Şi cum e cu dervişii-urlători, vere Ieremia? Hai, spune-ne şi nouă!

— Ei, cu ăştia treaba e mai fioroasă; de-aici, chiar că e greu să ieşi fără să nu te-apuce nebunia. Când am intrat eu, tocmai începuse slujba, dar nu urlau chiar aşa tare. Moscheia înăuntru nu-i rotundă, ca dincolo, cum spunea Busuioc, ci lunguiaţă, aşa ca o şură de-a noastră. Împrejur are tot un fel de parmaclâc, dincoace de care se adună credincioşii. În faţa altarului stătea imamul, un zăplan de turc, cu faţa numai tăieturi şi cute şi cu ochii ca de vultur, hoţomanul. De o parte şi de alta a lui erau doi băieţandri, frumuşei ai ciorilor şi cu turbane albe, aurite, să fi zis că-s prinţişori din basme. Dervişii stăteau în faţa lor, aşezaţi pe podele şi îşi legănau capul, când înapoi, când înainte, parcă atinşi de streche. În dreapta era unul cu pieptul ca de taur, şi ăsta scotea nişte strigăte de se cutremurau pereţii; eu zic

că nici un bivol nu poate să ragă aşa de tare! Ce vorbe îi ieşeau din gură, n-aş putea spune, dar la răstimpuri, ceilalţi dervişi care până atunci scoteau un fel de mormăială, ridicau capul şi strigau toţi deodată: „Allah-hu, Allah-hu!”… Imamul le făcea semne, ca să-i întărite şi ei urlau cu sârguinţă tot mai mare. Câte unul din credincioşi trecea pe sub parmaclâc, se aşeza în rând cu ei şi începea să se legene, de parcă l-ar fi lovit boala copiilor; ăsta era semn că Allah începea să-i stăpânească, fiindcă, vedeţi voi, acu' nu-şi mai dădeau seama ce se întâmplă cu dânşii, şi scoteau răgete tot mai cumplite. Vouă poate nu v-o veni a crede, dacă şi mie unul acum mi se pare că am visat, dar socotesc că o cireadă de o mie de vite, speriate de foc, nu i-ar fi întrecut. Că, de ce strigau mai tare, d-aia se înfierbântau – până ce a venit o clipă când i-a cuprins nebunia. Unul câte unul au început să se ridice în picioare, tot bâţâindu-se, ca apucaţii şi legănându-şi capul, de mă miram cum nu li se smulge de pe umeri. Pe urmă, unul tânăr, aproape un flăcăiandru, s-a desprins din turmă, în vreme ce ceilalţi răgeau – şi s-a apropiat de imam, parcă sub stăpânirea beţiei. Atunci nu ştiu cine, că zău îmi pierdusem minţile, s-a întors spre altar şi-a luat de pe perete un fel de vergea ascuţită, că, să vezi, peretele era plin cu fel de fel de fiare, ţepuşe, cleşti, lanţuri de te apuca groaza numai când te uitai la ele. Şi, ce să mai lungesc vorba, am văzut cu ochii mei cum imamul a luat ţepuşa şi i-a vârât-o flăcăiandrului în obraz, până ce-a ieşit în obrazul celălalt.

Haralamb se cruci:

— Fugi de-aici, măi Ieremie, că asta ai născocit-o tu!

— Ce s-o născocesc, parcă mai e nevoie să născocesc ceva?

— Şi cum adică, năpăstuitul, n-a zis nimic, n-a urlat, a stat aşa să-l împungă?

— Chiar dac-ar fi urlat, cine-ar fi putut să-l audă în urletele celorlalţi – că parcă înnebuniseră de-a binelea acuma. Dervişul cel tânăr s-a întors între ai lui şi a început să se bâţâie mai departe, cu obrajii în ţepuşă.

— Da' nu-i curgea sânge?

— O fi curs, dar cum să vezi sângele, că toţi erau roşii şi pe toţi gâlgâia năduşeala, de parcă ar fi fost nişte bivoli înjunghiaţi. Da' stai, că asta nu-i tot. Cei mai înfierbântaţi au început să-şi smulgă hainele de pe ei, de-au rămas goi până la brâu. Atunci alţi dervişi, mai tineri, pesemne învăţăceii lor, cum spunea adineauri Busuioc, au început să le aducă uneltele acelea fioroase, de la altar. Erau acolo alt soi de ţăpuşe, ca nişte frigări, cu o măciulie cât pumnul, de care atârnau nişte lănţuguri – ce rost aveau, naiba ştie! Dervişii au pus mâna pe ele şi s-au apucat să se împungă unii pe alţii, tot urlând şi bălăbănindu-şi capetele. Da' să vezi drăcie, nu se fereau de loc, ba dimpotrivă, ei singuri căutau ţăpuşele şi se înfigeau în ele, de-ai fi zis că li s-a urât cu viaţa. Pe urmă, încetul cu încetul, zarva s-a potolit, dervişii au început să cadă pe podele. Mirosea a sânge şi-a năduşeală, de ţi se întorcea pântecele pe dos, dar credincioşii, de pe lături, parcă nu simţeau silă, stăteau aşa, cu ochii daţi peste cap şi tot mormăiau: „Allah, Allah, Allah!”…

— Măi Ieremie, zise Haralamb, să ştii că turcul ăla de la poartă nu te-a minţit. După una ca asta poţi să rămâi într-o ureche!

— Ce, te-ar prinde mirarea! Crezi că nu mi-a fost frică? mărturisi Ieremia. Noroc că n-a mai ţinut mult; altfel, te pomeneşti, puneam şi eu mâna pe o frigare şi mă năpusteam între dânşii… Dar stai, că am mai văzut o drăcovenie! După ce s-a potolit hărmălaia, credincioşii au început să se ducă la imam, cum s-ar zice la împărtăşanie. Numai că voi nu ştiţi cum se face împărtăşania acolo. Întâi s-au dus femeile cu pruncii de mână. Namila de imam punea mâna pe ei, îi întindea jos, pe un covoraş şi se urca al naibii cu picioarele în spinarea lor, de mă mir cum nu-i strivea, zăplanul! Unii ţipau ca din gură de şarpe, alţii, mai deprinşi cu împărtăşania, răbdau, dar vai de oasele, lor! că li se auzea până la mine trosnitura.

— Ptiu! scuipă Mihu, scârbit de povestirea lui Ieremia.

— Ce scuipi, mă? îl mustră Haralamb. Pe la voi n-ai văzut oameni că se duc să-i calce ursul?

— N-am văzut, am auzit numai, dar ce se potriveşte una cu alta?

— Aşa-i! zise Ieremia. La noi, dacă se duc să-i calce ursul, se duc ăi proşti, pe când aici, am văzut negustori, ofiţeri, paşale, adică oameni luminaţi la cap, întinzându-se pe covoraş şi stând ca pruncii să le bătătorească spinarea imamul.

Până să se dezmeticească ascultătorii, să-l întrebe ceva, sa se mire iarăşi, că aveai de ce te mira, în bucătărie se auzi zăngănind cratiţele. Ismail, care până acum dormise, se apuca de gătit cina; pesemne îl tăia la ramazan, dacă se trezise fără să-l zgâlţâie nimeni. Se făcuse ceasul patru şi vântul îşi păstra tăria. Mihu trecu de veghe, iar Anton Lupan ieşi din cabină şi luă cârma. În dreapta, se vedeau mereu, nemişcaţi, munţii de pe insula Lemnos, să zici că în trei ceasuri, Speranţa nu făcuse nici un pas; departe, în stânga, cei cu privire bună puteau să vadă, scăldat în neguri, vârful Krioskopos, de pe insula Mytilene sub Capul Baba-Kaleh, din Asia turcească. În urmă, spre Dardanele, plutea fumul unui vapor, poate acelaşi Victory depăşit în strâmtoare, care de câteva ore se târa după goeleta noastră, fără s-o poată ajunge.

Oamenii se întinseseră sub catargul din prova şi dormeau, sau priveau cerul, pe tăcute, că nu se mai auzea nici o vorbă. Mihu rămase o vreme nemişcat, cu ochii pe marea pustie, muncit de acelaşi gând care-l urmărea de azi-dimineaţă şi nu ştia dacă se cuvine să-l spună, de vreme ce nu se bizuia pe ceva temeinic, ci poate doar pe o închipuire. Dar nici să stea locului n-avea linişte, ca şi când simţea că în preajmă-i se petrec nu ştiu ce fapte ciudate, întoarse de câteva ori capul, uitându-se pe puntea unde nu mişca nimeni, apoi o pornire stăruitoare îl făcu să se ridice, să se apropie de spirai şi să-şi arunce ochii în cabină; călugărul

stătea în faţa patului, pe dăsagă, cu cartea în mână; dar de data asta, lui Mihu i se păru că nu-şi ţine ochii în pagini, ci pândeşte uşa, dincolo de care, în bucătărie, Ismail îşi vedea de treabă, zăngănind cratiţele. Îl privi aşa o vreme până ce, călugărul prinzând de veste, îşi ridică ochii spre el şi-l fulgeră cu privirea.

Musul o luă la fugă, trecu pe lângă Agop, care păzea bocaportul, şi nu se opri decât la cârmă.

— Ce-i, Mihule? îl întrebă căpitanul.

— Voiam să-ţi spun ceva, domnule. Mie călugărul ăsta…

Aici Mihu se opri, temându-se să nu facă o prostie.

— Ce-i cu tine, băiete? Ce ţi s-a întâmplat, că parcă nu-ţi dă pace diavolul?

— Să vezi, domnule…

Băiatul şovăi iarăşi o clipă, apoi şopti repede, cu răsuflarea la gură:

— Călugărul nu citeşte cărţi sfinte! Anton Lupan începu să râdă:

— Ce vorbeşti?! Şi asta te-a făcut să-ţi pierzi firea? Eu am văzut călugări care jucau cărţi, la cârciumă, ba mai şi înşelau pe deasupra… Da de unde ştii tu ce anume citeşte?

— Am văzut cartea, azi-dimineaţă, sub pernă; când m-a simţit, s-a supărat şi mi-a smucit-o din mână.

— Ei, că s-a supărat, asta să nu te mire. Sigur că nu-i place să-l ştim cu ochii în cărţi lumeşti. Şi ce carte era aia?

— Contele de Monte-Cristo!

— În româneşte? se miră căpitanul.

Într-adevăr, în prima clipă i se păru ciudat că un călugăr de la Muntele Athos cutreierase Ţara Românească, de vreme ce îi cunoştea, limba şi pusese mâna pe o carte tipărită acolo. Dar, dacă se gândea bine, ce era în asta de mirare? Câţi călugări de la Muntele Athos nu veneau într-o vreme la mănăstirile noastre, care pe atunci le erau închinate, cu ziduri, cu pământuri, cu turme de vite şi cu obolul credincioşilor?

— Păi, dacă-i aşa, hai să stăm de vorbă cu el. Se cheamă că-i unul care ne cunoaşte ţara.

— Nu! se împotrivi Mihu cu spaimă. Înseamnă să-i spui că i-am aflat taina şi la noapte…

— Ei, ce-o să fie la noapte?

Băiatul şovăi; îi venise să spună: „La noapte, când oi dormi, poate să mă înjunghie!” Însă îşi dăduse seama la vreme că Anton Lupan s-ar fi supărat de vorba asta. Sigur, îi intrase în cap o prostie, nici el nu ştia cum, de unde, numai aşa, pe o închipuire, căci toţi ceilalţi îşi vedeau de treburi, fără să le pese de călugăr. Deci întoarse vorba, cu ochii în pământ de ruşine:

— M-am gândit că la noapte, când m-oi duce la culcare, o să se uite urât la mine, şi n-o să-mi vină la îndemână, că doară dorm cu el în cabină.

— Bine, Mihule, să-l lăsăm în plata domnului. Mâine dimineaţă sosim la Skyros şi ne descotorosim de dânsul.

Apoi căpitanul începu să râdă:

— Dar auzi, al naibii călugăr, cu ce cărţi umblă în dăsagă: Contele de Monte-Cristo!

Mihu se îndreptă spre prova mai liniştit ca la venire. Soarele cobora spre apus, şi marea, în faţă, fierbea laolaltă, albastrul ei cu albul valurilor sparte şi cu roşul cerului, fără să le poată contopi într-o singură culoare. În dreapta răsări insula Straţio, ca o stâncă însângerată care, ieşind din fundul mării, găurise pântecele unei dihănii uriaşe adormite între valuri.

— Mihule! strigă Gherasim. Ia spune-i lui Ismail să-i dea zor cu masa, că-i ora şapte, şi la opt ia cârma în primire.

Trecând pe lângă spirai, musul îşi aruncă ochii în cabină, dintr-un îndemn cu care nu putea să lupte nici acum, după ce, vorbind cu Anton Lupan, se mai liniştise. Călugărul nu mai era acolo unde-l lăsase, pe dăsaga lui, cu cartea în mână – şi asta îl făcu să stea locului, ca să se uite mai bine; în lumina slabă care mai pătrundea în cabină, văzu sutana

aplecată peste patul lui Ieremia; în clipa următoare, călugărul se întoarse şi Mihu o luă la fugă.

— Nene Ieremia, ai ceva mai de preţ jos în cabină?

— Nu, măi băiete; afară de puşcă nu mai am decât o ciudăţenie, un animal făcut din ipsos, nelămurit ca înfăţişare, pe care l-am câştigat în bâlciul Galaţiului. Dar ce-ţi veni să întrebi asemenea vorbă?

— Aşa, mi s-a părut că-ţi umblă sub pernă.

— Cine să-mi umble?

— El, călugărul.

— Ia te uit-al dracului! Dar fugi d-aici, măi Mihule, că n-are ce să-mi fure!

— De, ştiu eu? Atunci ce căuta acolo?

— Naiba să ştie! Da' lasă, dacă-i aşa, n-o să se dea el jos la Skyros, fără să-i umblu în dăsagă.

O dată cu apropierea serii, vântul slăbise şi lochul arătă că Speranţa nu mai mergea decât cu şase mile pe oră, ceea ce era încă mulţumitor pentru toată lumea.

Când oamenii se aşezară la masă, Anton Lupan strigă de la cârmă:

— Chemaţi-l careva şi pe călugăr, că doar n-o fi în postul mare!

— L-am îmbiat eu, domnule, cât m-am priceput cu grecească mea, da' a zis că are merinde în dăsagă, răspunse Ieremia.

— Poate că dacă-i vorbeai româneşte, îl înduplecai mai repede!

Zicând acestea, căpitanul se uită râzând spre Mihu, la prova, şi băiatul se înroşi ca bujorul.

Ceilalţi nu băgară de seamă nimic, nici nu înţeleseră vorba, aşa că îşi văzură de mâncare, fără să se mai gândească la călugăr. După ce strânse vasele, Ismail trecu la cârmă, iar Gherasim se apucă să aprindă felinarele; soarele apunea, înroşind marea în faţă. Înapoia traversului, în dreapta, începu să clipească departe, farul de pe insula Lemnos, care în curând avea să piară, înghiţit de valuri,

căci Speranţa îşi urma drumul repede, mâncând milele, una după alta. Insula Straţio, mai aproape, o dată cu apusul soarelui, îşi pierduse culoarea sângerie şi se vedea nelimpede, ca o umbră posomorâtă deasupra orizontului vânăt.

Anton Lupan se apropie de Gherasim, care avea să ia cârma de la miezul nopţii încolo:

— Gherasime, să ţii mereu sud 5 carturi spre vest. Dacă vântul nu scade mai mult decât acum, pe la două noaptea ai să vezi farul de la Capul Cartsimo; să ţii puţin în stânga lui, ca să ajungem de-a dreptul în portul Skyros.

— Am înţeles, domnule!

— Hai, acu' toată lumea la culcare!

Când să coboare în cabină, Mihu dădu nas în nas cu călugărul, care tocmai urca scările, şi se trase repede în lături, lăsându-l să treacă, bucuros că putea să se urce în pat fără să-l mai simtă alături, urmărindu-l cu privirea.

Odată ajuns pe punte, călugărul îşi întinse mădularele, făcându-le să trosnească după ce stătuse înţepenit toată ziua, apoi îşi roti ochii asupra mării. Negrilă se ridică de lângă bocaport şi începu să mârâie.

Se lăsase noapte, fără stele, cu un cer ca smoala, care parcă te apăsa în creştet. Farul de pe insula Lemnos se pierduse în urmă; numai spre apus se mai zărea o pâlpâire ruginie, ultimele îngânări ale crepusculului.

Călugărul stătu ce stătu aşa, rotindu-şi privirea în întuneric, apoi se îndreptă spre pupa, ferindu-se pe lângă parapet de teama lui Negrilă.

— Cine-i acolo? strigă Agop speriat, de deasupra bocaportului.

— Eu, fiule, domnul cu tine! răspunse monahul cu smerenie.

Armeanul oftă şi se întinse la loc, să doarmă.

La cârmă, Ismail moţăia, cu nasul în busolă; cadranul se legăna uşor în lumina firavă a felinarului, care ardea ferit, în cutie; sub luciul capacului de sticlă, romburile negre,

ascuţite la vârf, care înfăţişau carturile, luau forme ciudate. Lui Ismail i se păreau când nişte fesuri, când nişte capete de cadâne, cu ochii sub iaşmac, gata să se descopere şi să-şi fluture în faţa lui genele grele.

— Bună-seara, cârmaciule! Domnul cu tine! zise călugărul în turceşte, oprindu-se alături.

Ismail tresări, scos din visare.

— Care domn, al tău sau al meu? mormăi, pus pe harţă, în loc să se bucure că mai putea să schimbe cu cineva două vorbe în limba maternă; destul îşi scrântea limba şi îşi strepezea cerul gurii chinuindu-se cu graiul ghiaurilor.

— Domnul e unul, fiule!

— Atunci spune-i Allah, că aşa îl cheamă.

Călugărul râse încetişor – şi pe urmă tăcu o vreme, pesemne nedoritor să înceapă cu cârmaciul o discuţie teologică.

Văzându-l că nici nu pleacă, nici nu vorbeşte, ci îi stă aşa, în coastă, ca o momâie, Ismail pufni, cu ciudă:

— Dumitale nu-ţi este somn; ai dormit toată ziua. Hai, du-te mai încolo!

În loc să răspundă, monahul se trase lângă busolă şi se aplecă asupra ei, minunându-se, ca şi cum o vedea întâia oară.

— Asta ce e, fiule?

— Asta? Busolă.

— Şi la ce e bună?

— Ce, dumneata nu ştii? Arată drumul!

Călugărul păru că se minunează şi se trase mai aproape de busolă, cu mâna pe habitaclu şi cu ochii în capacul de sticlă.

— Da' lumina asta de unde vine? Are busola aşa putere să lumineze?

Ismail, până atunci morocănos, începu să râdă de această prostie.

— Cum o să aibă lumină? Ce, este Soarele sau Luna?

— Dar atunci cum, cârmaciule? Ia spune-mi şi mie taina, că te văd om luminat la minte.

Turcul se umflă în pene:

— Are lampă înăuntru!

— Lampă? Ia te uită minune! Dar cum, că nu se vede?

— Nici nu trebuie să se vadă; altfel orbeşte ochiul. Lampa este ascunsă, uite aici, în cutie, luminează dintr-o parte, ca să vedem numai cadranul.

Şi, înveselit de neştiinţa călătorului în sutană, Ismail deschise uşiţa habitaclului, arătându-i felinarul. Călugărul se aplecă, să vadă mai bine, tot minunându-se, ca şi când lampa asta ar fi fost cine ştie ce născocire:

— Ia te uită! Şi eu care ziceam că o fi la mijloc vreo taină de-a corăbierilor! Când colo, o lămpiţă ca toate altele. Vezi, taică, dacă umbli în lume înveţi o mulţime!

Tot vorbind, călugărul se foia în jurul busolei, uitându-se când la felinar, când la cadran, care juca uşor în jurul liniei de credinţă. În sfârşit, după un timp se ridică şi închise uşiţa.

— Şi zi, maşina asta îţi arată drumul! Eu credeam că mergeţi numai după soare, ori după stele… Dar ca să-ţi arate drumul, mai cu seamă noaptea, înseamnă că aici e taină dumnezeiască!

Ismail pufni pe nas, începând să-şi piardă răbdarea.

— Mâna lui Allah! adăugă călugărul, repede, ca să-l îmbuneze.

— Are magnet; nu mă mai bate la cap! izbucni cârmaciul, scos din fire.

Apoi îşi vârî speriat ochii în busolă.

— Uite ce faci! Mă ţii de vorbă şi eu greşesc drumul!

Într-adevăr, cât stătuse de vorbă, cadranul se rotise cu vreo două carturi spre nord. Ismail învârti timona, până ce regăsi vechiul drum. Noroc că Gherasim dormea mai încolo, sub arborele mic, altminteri i-ar fi tras o săpuneală ca la baia de aburi.

— Haide, pleacă! se răsti la călugăr. Vrei să fac vreun bocluc?

Călugărul se pierdu în întuneric, spre prova.

Vela mică, legată în tribord, începu să fluture, parcă smintită, smucind ghiul. Gherasim se trezi, se frecă la ochi, buimac, apoi strigă la cârmă:

— Măi Ismaile, ce faci acolo? Vezi că ai luat-o razna! Bucătarul îşi vârî mai tare ochii în busolă.

— Ba mergem bine, bre! răspunse, trecând iarăşi la graiul ghiaurilor.

— Atunci ce dracu', s-a schimbat vântu' aşa, dintr-o dată? zise Gherasim, apropiindu-se de cârmă.

Privi şi el busola, se încredinţa că mergeau bine, apoi ridică din umeri:

— Naiba să ştie; printre insulele astea se zăpăceşte şi vântul!

Zicând acestea porni spre prova, dezlegă ghiul din tribord şi-l lăsă să treacă în bordul celălalt, luptându-se cu vântul care-i smucea scota din mâini. De aici se duse la prova, unde plutaşul, care era de veghe, îi ajută să ridice focul şi trinca.

Pe cer începuseră să se ivească stelele, aruncând între ele priviri nedumerite şi răspândind deasupra mării o lumină palidă, care aducea orizontul atât de aproape, încât ai fi zis că peste o clipă o să-l străpungă bompresul.

Gherasim se uită pe cer, căscă, apoi se întinse la loc, pe pătură, cu gândul să mai doarmă până la miezul nopţii o oră.

— Negrilă! Hai, linişteşte-te şi tu o dată, potaie!

Câinele stătea în gura tambuchiului, pe unde coborâse călugărul, scoţând la răstimpuri câte un scheunat de neputinţă şi de ciudă. Era limpede, nici lui nu-i plăcea acest călător în sutană!

Speranţa îşi urma drumul, cuminte şi neştiutoare, fără să se mire că valurile nu mai veneau din pupa, ci dinapoia

traversului, lovindu-se în bordaj, ca şi cum ar fi vrut să sară pe punte şi să-i împărtăşească o taină.

Sus, pe cer, în dreapta, Steaua Polară, cea mai credincioasă călăuză a corăbierilor, clipea mirată şi raza ei se răsfrângea în geamul busolei, încercând zadarnic să lumineze ochiul cârmaciului.

— Prostănacule, prostănacule! părea că-l mustră. Dacă tu mergi acum spre Skyros, atunci eu nu mai sunt Steaua Polară, ci am intrat în constelaţia Casyopeiei6!

Mihu nu-şi dădea seama cum adormise şi cât durase somnul – când se trezi, sub apăsarea aceleiaşi nelinişti ciudate, care îl urmărea de noaptea trecută, când mai vie, când mai nelimpede, dar care parcă acum crescuse şi îl strângea de inimă. O clipă mai înainte, cineva ieşise din cabină, încet, în vârful picioarelor – şi lăsase uşa deschisă: aerul rece al nopţii pătrundea pe tambuchi şi-i lovea obrajii încinşi, alungându-i somnul. Felinarul atârnat de tavan se stinsese, îl auzea scârţâind în cârligul lui – şi cabina era cufundată în întuneric. Numai spiraiul, deasupra, se vedea ca o pată albicioasă; poate era luna răsărită târziu, poate lumina cenuşie dinaintea zorilor. Ismail sforăia, lângă uşă; în patul din faţă se auzea răsuflarea liniştită a unui om care dormea adânc, Haralamb, sau plutaşul.

Mihu se aplecă şi privi în jos; atât cât putea să vadă, acum după ce se deprinsese cu întunericul, călugărul nu era la locul lui; dăsaga se desluşea alături, ca o mogâldeaţă neagră.

Afară era linişte; se auzea numai murmurul domol al mării şi foşnetul berbecilor care din când în când se spărgeau în bordaj, mai leneş decât aseară, ceea ce dovedea că vântul slăbise şi valurile îşi pierdeau înălţimea.

Pe Mihu îl cuprinse teama, o teamă nelimpede, fiindcă nu-şi dădea seama ce anume o stârneşte. Coborî din pat, fără zgomot, se îmbrăcă pe dibuite, apoi ieşi pe uşă, desculţ, în vârful picioarelor. Văzu cerul, cu stelele palide, legănându-se deasupra tambuchiului. Afară era aceeaşi linişte care îl

făcea să-şi simtă bătăile inimii; ar fi vrut să audă un glas, semn că omul de veghe şi cârmaciul trăiau – dar nu se auzeau decât valurile şi câte un scripete scârţâind, alene.

Musul puse piciorul pe scară, încet, cu fereală, şi urcă două trepte, trăgând cu urechea; deodată se opri, gata să scape un strigăt de spaimă. Călugărul şedea pe marginea tambuchiului, cu gâtul întins, să vadă peste parapet, de bună seamă cercetând zarea. Vântul îi flutura barba încâlcită, ca lâna oilor iarna. Pulpana sutanei îi atârna pe scară, de-ai fi zis că o ţine ceva ţeapănă. Pe punte se auzea, înăbuşit, mârâitul câinelui.

Deasupra, stelele începeau să se şteargă şi cerul albea, semn că zorile erau aproape. Călugărul făcu o mişcare, îşi trase sutana şi Mihu rămase cu ochii holbaţi: pe scară atârna, grea şi încovoiată, teaca unui iatagan.

— Ieremie! se auzi deodată glasul lui Gherasim, de la cârmă. Tu nu vezi nimic?

— Nimic! Numai cer şi apă. Îţi mai trebuie şi altceva?

Cârmaciul înjură:

— Ce-o fi cu farul, că trebuia să-l vedem de peste un ceas?!

— Or fi suflat dracii în el! răspunse Ieremia.

Mihu stătea ţeapăn, la picioarele scării, cu pumnii la gură. Dar glasurile oamenilor, pe care acum îi ştia aici, la câţiva paşi, gata să sară cum i-ar fi strigat, îi dădură curaj. Câteva clipe stătu pe gânduri, uitându-se la călugărul care pândea în acelaşi loc, nemişcat, pe urmă se răsuci pe călcâie, uşor, coborî treptele, intră în cabină în vârful picioarelor, tot trăgând cu urechea, se aplecă asupra desagei, îi desfăcu baierele, începu să cotrobăie prin ea, înfrigurat – şi primul lucru în care i se încurcară degetele, fu sârma unei colivii… Lumina zorilor începea să pătrundă limpede, pe spirai…

— Măi Ieremie! se auzi glasul lui Gherasim, după altă vreme, acum neliniştit de-a binelea. Ia fă-te-ncoa' şi-l scoală pe căpitan!

În clipa aceea, Mihu ţâşni pe gura tambuchiului, împiedicându-se în iatagan, străbătu puntea ca mânat de

draci, coborî scările în cabina de la pupa, împinse uşa, fără să ciocăne, cum era învăţat – şi nu se opri decât la patul lui Anton Lupan.

— Domnule, domnule, scoal'!

— Ce-i, Mihule? întrebă căpitanul, deschizând ochii şi privindu-l buimac.

Musul gâfâia, arătând cu mâna afară:

— Călugărul…

— Hai, măi băiete, linişteşte-te, şi spune ce s-a întâmplat?

— Călugărul e… e domnul Pierre Vaillant!

Dacă văzu că Mihu întârzie jos şi nici Anton Lupan nu vine, Gherasim strigă iarăşi spre prova:

— Măi Ieremie, fă-te-ncoa' să-l chemi pe căpitan. Ieremia străbătu puntea, coborî scările şi ciocăni în uşă.

Înăuntru auzi glasul lui Mihu, care se dezvinovăţea:

— Nu-s năluciri! Iată paşaportul: l-am găsit în sac! Cum nimeni nu-i răspunse, Ieremia mai ciocăni o dată, apoi deschise uşa şi făcu un pas.

— Domnule, m-a mânat Gherasim să-ţi spun…

Dar se opri, fiindcă deodată, căpitanul, care cerceta în lumina spiralului o cărţulie albastră, se făcu palid şi mâinile începură să-i tremure ca unui băieţandru.

— Da, e paşaportul lui! şuieră Anton Lupan, în vreme ce pereţii cabinei se roteau în jurul lui, într-un vârtej cu care nu se putea lupta.

Pe prima pagină a paşaportului scria limpede: Pierre Vaillant – şi toate celelalte date se potriveau, dar înăuntrul copertei, în stânga, fusese lipită fotografia altcuiva, a unui om necunoscut, de vreo patruzeci de ani, cu faţa prelungă, osoasă, cu nasul vulturesc, cu sprâncenele grele, umbrind ochii care parcă erau vii şi te străpungeau. Anton Lupan simţi privirea lor răscolindu-i fiinţa, şi-n clipa aceea, fulgerător, recunoscu ochii pe care-i simţise asupra sa, pe chelul Galatei, din spatele lui Agop, când acesta pleca; era în ei aceeaşi privire pe care mai târziu, o văzuse aprinzându-se trecător în ochii bătrânului vânzător de

tutun din Bazar. Într-o clipă, totul i se limpezi în cap – şi un val de deznădejde îi acoperi faţa. Fericirea care îi copleşise sufletul la Stambul, când crezuse că şi-a regăsit prietenul, acum se spulbera. Paşaportul acesta era dovada definitivă a morţii lui Pierre Vaillant, fiindcă omul de sus, dacă nu l-ar fi văzut mort, n-ar fi avut îndrăzneala să-i poarte numele, folosindu-se de hârtiile lui, cum se vedea, în faţa tulburării lui, Mihu îl întrebă, aproape speriat:

— Domnule, ce s-a întâmplat, că mi s-au zăpăcit toate în cap. Domnul Pierre Vaillant vă e prieten sau duşman?

Anton Lupan lăsă paşaportul să cadă pe masă şi câteva clipe rămase abătut, cu capul plecat. Apoi tresări, se uită în jur şi-n ochi i se aprinseră scântei.

— Omul acesta nu e Pierre Vaillant, ci ucigaşul lui! răspunse, trăgând un sertar şi punând mâna pe revolver. Unde l-ai lăsat?

— Pe punte, la prova. Eu am bănuit de ieri dimineaţă că la mijloc nu-i lucru curat, dar când am găsit paşaportul, am crezut…

Mihu tăcu; în dimineaţa asta faptele se petrecuseră prea repede ca să fi avut timp să se mai gândească la ceva; ar fi trebuit să se întrebe de ce omul acesta îmbrăcase haină de călugăr, dacă era Pierre Vaillant? Voia să glumească, sau urmărea un plan?

— Mihule, du-te în cabină, la prova, şi scoală oamenii! porunci Anton Lupan, băgând revolverul în buzunar. Dar strecoară-te încet, fără să bată la ochi, aşa ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic.

Ieremia stătea în uşă şi se uita la ei năucit, de parcă l-ar fi pălit ceva în cap.

— Ce-i, Ieremie? îl întrebă căpitanul, întorcând în sfârşit ochii spre el.

— Domnule, nu ştiu ce-o fi, că s-a făcut ora patru şi insula Skyros nu se vede neam.

— Cum, dar farul?

— Nu s-a zărit nici un far, toată noaptea.

— Bine, om vedea ce-i cu asta mai pe urmă; acum avem de făcut altceva. Călugărul e tot pe punte?

— Da, nu-ş ce naiba face acolo, că pe la trei a ieşit din cabină şi stă ca o momâie, la prova.

— Bine! Să te ţii pe lângă mine, dar pune mâna pe o saulă mai groscioară, ca să ai cu ce-l lega.

Ieremia îşi duse mâna la gură:

— Adică să fie adevărat că…?

— Da; nu-i călugăr, ci pirat; e un ucigaş care trebuie să piară în ştreang!

Spre răsărit, orizontul se împurpura; stelele se stinseseră pe cerul înceţoşat; numai o fărâmă de lună, aburită şi somnoroasă, se legăna leneşă în vârful unui catarg.

Căpitanul păşi pe puntea umezită de negurile nopţii, se uită de jur împrejur, la orizontul pustiu, îi făcu semn lui Gherasim să aştepte şi se îndreptă spre prova. Agop din Bazar se trezise şi se freca la ochi; gândul că în două zile avea să fie la Pireu îl făcea să se simtă voios şi să nu-i pese de junghiurile care-l încercau când între umeri, când în genunchi, când în cot.

Călugărul stătea în acelaşi loc, pe marginea tambuchiului, cu ochii spre orizont, ca şi când ar fi rămas de veghe în locul lui Ieremia.

Anton Lupan se opri la câţiva paşi în spatele lui, îl privi un timp, cu pumnii strânşi, vărsând scântei din ochi, apoi se stăpâni şi spuse, cu glasul calm:

— Bună-dimineaţa, Pierre Vaillant!

La auzul acestor cuvinte, călugărul sări ca ars, se răsuci şi duse mâna la iatagan. Căpitanul îi întâlni ochii şi recunoscu privirea aceea ascuţită, vicleană şi crudă pe care o întâlnise cândva.

— Dacă faci o mişcare, trag! urmă, scoţând liniştit revolverul din buzunar.

Mihu urcă scările tambuchiului gâfâind, se opri o clipă privindu-l pe călugăr cu un ochi ciudat, apoi se năpusti

asupra lui, îi băgă mâna în barbă şi înainte ca el să se poată feri, i-o smulse, lăsându-l cu obrazul gol.

— Spânu! strigă Gherasim, scăpând cârma din mâini. Spânu piratul! Ah, blestematule, a venit ceasul să-ţi pun ştreangul de gât!

Agop din Bazar, care se ridicase în picioare tremurând, scoase un geamăt slab şi se prăbuşi pe bocaport, leşinat.

În clipa aceea, cu o mişcare fulgerătoare, piratul îl înşfacă pe Mihu în braţe şi se trase cu el lângă parapet, ţinându-l în faţă, ca pe un scut.

— Dacă tragi, îl omori întâi pe el! scrâşni printre dinţi, fulgerându-l din ochi pe Anton Lupan.

Acesta rămase descumpănit, palid în obraz.

— Crezi c-ai să mai poţi scăpa? întrebă apoi calm, deşi se simţea neputincios şi îşi dădea seama că revolverul nu-i putea ajuta la nimic.

Pe gura tambuchiului se iviră Haralamb, apoi Cristea Busuioc, fiecare cu câte o puşcă în mâini.

— Lăsaţi armele jos şi treceţi toţi la pupa! Haide! porunci Spânu. Dacă nu vă supuneţi, îl arunc peste bord!

Toate acestea se petrecură în mai puţin timp decât ar fi fost nevoie ca să le poţi judeca. Oamenii se priveau încremeniţi, neînţelegând ce s-a întâmplat. Dar iată că deodată, o umbră neagră ţâşni de după tambuchi, zbură prin aer şi se opri în spinarea piratului.

— Negrilă! strigă Mihu, zbătându-se să scape din strânsoarea braţelor. Nu te lăsa, Negrilă, nu-l slăbi, aşa!

Spânu se prăbuşi pe punte, horcăind, se răsuci de câteva ori, încercând să descleşteze colţii, care-l sugrumau, apoi rămase pe o parte, încovrigat, bâţâind din picioare, ca un om care-şi dă duhul.

Negrilă stătea deasupra piratului, fioros, ca o fiară venită din păduri, cu ochii roşii, suflând aprig pe nări şi mârâind înfundat; amintirea strămoşului lup se trezise înspăimântătoare în sângele lui.

Mihu se ridică de jos, tremurând.

— Hai, Negrilă, că l-ai răpus!

Piratul nu mai mişca, ci numai câte un spasm făcea să-i tresară genunchii, dar Negrilă nu-şi descleşta colţii din grumazul lui.

Ieremia se apropie, cu sfoara în mâini.

— Ia, măi băiete, domoleşte-ţi dulăul, că îl dă gata! Spânu deschise ochii şi privi în jur, rătăcit; sângele îi curgea şiroaie din gât.

— Bine, măi frati-miu! îl mustră Ieremia, aplecându-se şi apucându-se să-l lege zdravăn de mâini. Om în toată firea eşti tu, să-ţi faci păcat cu un copil neştiutor şi plăpând? Ptiu!

Apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, cât îl leg eu burduf, poate îţi faci pomană şi-aduci o faşă de jos, să-l oblojim la gât. Altminteri, mi-e că dă ortul popii.

— Ai grijă de el, Ieremie! strigă Gherasim. Mai cu seamă dacă-i vorba de gât. Nu de alta, da' ca să am pe ce pune ştreangu', că de mult i l-am pregătit!

Căpitanul coborî în cabină, aduse o faşă, tinctură de iod şi-l pansă pe pirat. După aceea, Ieremia îl târî pe punte, ca pe un sac, şi-l legă fedeleş la piciorul arborelui mic.

— Aşa, frăţie, acu' stai cuminte aici şi aşteaptă-ţi judecata!

Îndreptându-se spre cârmă, Anton Lupan îl văzu pe Agop leşinat.

— Aveţi grijă cineva şi de armeanul ăsta! Luaţi o găleată cu apă…

De jur împrejur, marea era pustie, nu se vedea nici un semn care să arate apropierea pământului; numai spre sud, fumul unui vapor înnegrea greoi orizontul.

— Gherasime, eşti sigur că ai ţinut acelaşi drum tot timpul? întrebă căpitanul apropiindu-se de cârmă şi cercetând busola.

— Da, domnule, că doar nu-s cârmaci de ieri, de alaltăieri.

— Şi vântul când s-a schimbat?

— Pe la ceasul unsprezece.

Anton Lupan se mai uită o dată în jur, privi dâra lăsată în urmă şi păru nedumerit.

— Nu se poate; cu vântul ăsta ar fi trebuit să fim de mult la Skyros!

În clipa aceea, soarele răsărea din valuri, în pupa Speranţei.

— Nu suntem pe drum! S-a întâmplat ceva cu busola! strigă căpitanul, dându-şi dintr-o dată seama că dacă ar fi mers într-adevăr spre sud-vest, soarele trebuia să răsară în stânga, cam la patru carturi înapoia traversului.

— Uite de unde-a pornit boclucul! strigă şi Gherasim, uimit.

Cercetând busola, găsise după felinar o daltă de călăfătuit. Îndată ce o trase afară, cadranul se răsuci cuminte două carturi spre sud.

— Cred că nu mai e nevoie să ne întrebăm cine a pus-o aici! vorbi căpitanul. Tu ce zici, Gherasime?

— Aşa e. Acum bănuiesc şi când s-a întâmplat: astă-noapte, pe la unsprezece, în cartul lui Ismail. Mă miram eu, cum să se schimbe vântul aşa, din senin.

Anton Lupan rămase o clipă pe gânduri.

— Ce crezi că urmărea? întrebă apoi.

— Păi nu-i greu să bănuim; voia să ne scoată din drum şi să ne abată înspre vreo insulă pustie, unde-l aşteaptă oamenii lui. Aşa că ar fi bine s-o luăm repede spre miazăzi.

— Nu! se împotrivi căpitanul, cu un zâmbet crud. Acum, dac-am intrat în horă, să jucăm până la sfârşit!

— Ce ai de gând, domnule?

— Să mergem înainte şi să-i înfruntăm. Suntem şapte oameni, ca să nu-l mai punem la socoteală pe acest Agop.

— Păi nici să nu-l punem, tot nu-i bun de nimic.

— Ba la ceva ne-a folosit. Fără el, n-am fi pus niciodată mâna pe ucigaşul lui Pierre. Doar nu-ţi închipui că l-a momit cheresteaua lui kir Leonida!

— Dacă-i aşa, se cuvine să-i mulţumim. Cred că o să-mi dai voie, domnule, să fac asta după cum ştiu eu.

— Cum adică? întrebă Anton Lupan, nedumerit.

— Să-l uşurez puţin la calabalâc. N-o să ne punem viaţa în primejdie pentru el, fără să plătească preţ bun!

— Să lăsăm asta pentru mai târziu. Acum hai să ne pregătim oamenii! Numai că nu-l văd pe Ismail.

— Am încercat să-l scol, dar n-a fost chip, răspunse Mihu, apropiindu-se în fugă.

Căpitanul îl privi mulţumit:

— Bravo, băiete! Te-ai arătat isteţ! De Negrilă, nici să nu mai vorbim! Dar ia spune, cum ţi-a venit să…

— Păi să vezi, domnule, mie şi lui Negrilă nu ne-a plăcut călugărul ăsta de la început, şi-atunci ne-am ţinut cu ochii pe el… Ieri dimineaţă, când ne apropiam de Dardanele, nu-ş ce naiba mi-a tulburat somnul şi când m-am uitat în jos, că mă-ndemna ceva pesemne, l-am văzut pe călugăr cu barba într-o parte, de-ai fi zis că i-o sucise Scaraoţchi, ca să-şi bată joc de-un obraz sfânt. La început am crezut că-i doar o închipuire, d-aia nu v-am spus, dar pe urmă…

Voia să mai amintească şi de gunguritul ciudat, de colivia găsită în desagă, unde dăduse şi peste paşaportul lui Pierre Vaillant al cărui nume îi sărise în ochi îndată ce deschisese cărţulia albastră sub spiraiul albit, căci doar ştia ce-i acela un paşaport, văzuse unul vechi al lui Anton Lupan… în clipa aceea, îl auziră pe Ieremia, înjurând:

— Mă, care n-aţi avut de lucru şi mi-aţi înfundat puşca? După bunul lui obicei se apucase şi-n dimineaţa asta să-şi lustruiască flinta, dar când dăduse să cureţe ţeava pe dinăuntru, văzuse că era înfundată cu câlţi. Mihu se repezi spre ei:

— Nene Ieremia, acum ştiu! Ţii minte ce ţi-am spus aseară, că l-am văzut pe călugăr…

— Aha! strigă şi Gherasim, lovindu-se cu palma în frunte, furios de prostia lui. Măi băieţi, ia uitaţi-vă toţi la puşti, că d-aia m-a iscodit ticălosul, vedea-l-aş mai repede cu ştreangul de gât!

Într-adevăr, toate carabinele aveau ţevile înfundate cu câlţi.

— Uite de ce-a stat ieri toată ziua în cabină, urmă Gherasim. Zi, citeai Biblia, tâlharule?

Piratul scrâşni din dinţi.

— Şi ce s-ar fi întâmplat, nene Gherasime? întrebă Mihu. Nişte câlţi pot să oprească glonţul?

— Sigur că da, şi-ţi mai plesneşte şi ţeava în mâini, de te lasă ciung. Bine că am prins de veste la timp!

Abia acum se ivi şi Ismail pe punte, frecându-se somnoros la ochi.

— Ce facem zarvă, bre?

Văzându-l pe pirat, la câţiva paşi în faţa lui, se trase înapoi buimac.

— Asta de unde am picat?

— E unu' Spânu, dac-ai auzit de el, răspunse Haralamb.

Bucătarul începu să se umfle, ca un broscoi, şi toată vitejia, despre care am pomenit cândva, se trezi în el.

— Dezlegam! strigă, suflecându-şi mânecile. Scoatem frânghie, luptăm!

Spre necazul lui, tocmai atunci omul de veghe, Ieremia, se întoarse spre căpitan şi-l vesti:

— Mi se pare că se vede pământ!

Drept în vârful bompresului se ivise o pată cenuşie, pe care valurile încercau s-o dea la fund. Mihu se căţără în vârful catargului, îşi puse mâna streaşină la ochi, şi, după ce-şi aţinti privirea în zare, strigă:

— E o insulă, domnule!

— Ia uită-te în stânga ei, nu vezi nimic?

— Ba parcă s-ar zări nişte munţi.

— Trebuie să fie muntele Kokhila, de pe Skyros, şi dacă-i aşa, ceea ce se vede în faţă nu poate fi decât insula Skantsura.

La auzul acestor nume, piratul începu să se zbată în frânghii.

— Da, locul e bine ales! urmă Anton Lupan, apropiindu-se de el. O insulă pustie, pierdută din drumul vapoarelor… Ascultă, tâlharule, acum, fiindcă tot nu mai poţi face nimic, mai bine dezvăluieşte-ţi planul! Câţi oameni ai aici?

Spânu îl fulgeră cu privirea şi scrâşni din dinţi, fără să scoată un cuvânt.

— Domnule, sări bucătarul, lăsam făceam Ismail vorbeam!

— Nu te osteni degeaba, Ismaile; o să ne descurcăm noi şi fără ajutorul lui! Băieţi, veniţi încoa' să vedem ce-i de făcut!

Insula piraţilor creştea din valuri şi parcă tainele ei pâlpâiau deasupra, în boarea pe care o ridica la orizont soarele apropiat de zenit…

CAPITOLUL XII.

Adnana.

Skantsura este o mică insulă deluroasă, lungă de vreo şapte kilometri, lată de vreo doi, pierdută între Skyros şi Sarakino, în arhipelagul Sporadelor de nord. La apus mai sunt alte câteva insuliţe, fără nume, atât de neînsemnate, încât unele hărţi nici nu le amintesc.

Astăzi, poate să găseşti acolo mici aşezări statornice, de grădinari, pescari sau viticultori, dar la timpul când se întâmplau cele povestite în această carte, insula Skantsura era pustie, în înţelesul că nimeni nu-i cultiva pământul, şi ca urmare, n-aveai cum întâlni pe ea urmă de picior omenesc. Afară de păsările mării, care-şi făceau cuiburile pe ţărm şi hălăduiau în tihnă, şi-n afară, fireşte, de gâzele mărunte, nici o altă vietate nu tulbura liniştea acestui loc.

Într-o vreme se pare că-şi găsise aici sălaşul o capră domestică, pesemne scăpată dintr-un naufragiu; corăbierii care se opreau uneori la ţărm, zic că-i vedeau corniţele ivindu-se în vârful colinelor, pe după moviliţele de pământ roşcat sau prin desişurile de smochini sălbatici, dar nimeni nu izbutise să se apropie de ea, ca să poată depune jurământ că era într-adevăr o capră şi nu însuşi încornoratul. Mai târziu dispăruse şi capra, moartă de

bătrâneţe în vreo râpă – şi cum pe insulă fusese numai ea, e de la sine înţeles că nu avusese cum să lase urmaşi.

Speranţa ajunse în faţa acestei insule pustii, în dimineaţa de 23 iulie, pe la ora unsprezece, căci vântul slăbise şi ultima parte a drumului o făcuse domol, spre necazul lui Ismail; aşteptând să se lupte cu piraţii, bucătarul simţea a naibii mâncărime de mâini.

Îndată, din tufişurile de pe ţărm se iviră câţiva inşi; Anton Lupan, care-i urmărea cu ocheanul, văzu că-şi făceau semne de nedumerire, dovadă că nu totul se petrecea după aşteptările lor. Erau încălţaţi cu cizme, peste care atârnau caftane lungi, iar în cap aveau, unii turbane, alţii legături prăzulii; aşa cum se vedeau, i-ai fi luat drept nişte oameni paşnici şi cinstiţi. După ce statură un timp la sfat, uitându-se la corabia care plutea în larg, traseră din tufişuri o barcă lungă, o împinseră pe nisip şi câteva minute mai târziu, două perechi de vâsle începură să sclipească ritmic în soarele aburit.

— Zece metri! strigă Haralamb, care stătea aplecat peste parapet şi arunca sonda din când în când.

Până la ţărm, nu mai erau decât vreo opt sute de paşi. Oamenii din barcă puteau fi văzuţi cu ochiul liber, opintindu-se în vâsle, în vreme ce mai-marele lor stătea în picioare, la pupa, cercetând goeleta care se apropia.

— Opt metri! strigă Haralamb. Anton lăsă ocheanul jos şi porunci:

— Prova în vânt! Aruncaţi ancora!

Gherasim învârti cârma: Speranţa se roti încet, până ce veni cu prova în vânt. Atunci, lanţul începu să zornăie, împrăştiind liniştea dimineţii, ancora căzu în apă, plescăind, şi pânzele coborâră pe catarge, în scârţâitul scripeţilor.

— Acum, fiecare la locul lui – şi nu faceţi decât ceea ce am hotărât! porunci Anton Lupan.

Văzând cum barca se apropia cu fiecare minut, Agop începu să se văicărească pe lângă el, frângându-şi mâinile:

— Efendi, de ce vreţi să mă nenorociţi? N-ar fi fost mai bine să ne vedem de drum?

Gherasim îl privi cu dispreţ.

— Jupâne, dacă nu stai liniştit, te leg şi te arunc în hambar, la un loc cu Spânu, şi-ţi mai pun şi cârpă în gură, cum i-am pus lui! Hai, mai bine du-te jos, cum ţi-am spus!

Armeanul se trânti pe bocaport.

— Nu mă duc! Stau aici! răspunse repede, gâfâind.

— Bine, dar dacă faci o mişcare, să ştii că te ating la mir!

Barca ajunsese la vreo sută de paşi şi îşi încetinise mersul, parcă şovăind. Pe puntea Speranţei se vedeau numai doi oameni, lângă parapet, şi alţi doi care-şi făceau de lucru pe bord, în chipul cel mai paşnic şi mai neştiutor; încolo nu mişca nimic.

— Se vede că nu-i asta, zise omul de la cârmă, îndoit. Şi cum naiba, că doar ne-a trimis semn!

Altul rânji, arătându-şi dinţii ştirbi:

— Da' ce, dacă nu-i asta, strică s-o cotrobăim puţin? Hai, băieţi, trageţi la vâsle, ce, aţi obosit?

Când barca ajunse la vreo douăzeci de paşi, omul de la cârmă strigă:

— Noroc, căpitane! Ce vânt vă poartă pe-aici?

— Vânt prost! răspunse Anton Lupan. Mi se pare că ne-am rătăcit. Nu ştiţi încotro e Skyros?

Oamenii din barcă se priviră între ei, cu înţeles, şi trasară lângă bord, încredinţaţi că nu-i pândeşte nimic rău. Cu toţii nu erau decât cinci.

— Skyros? Păi trebuie să fie undeva pe-aici; nici noi nu ştim bine, că ne-a prins furtuna acum vreo două săptămâni, în drum spre Salonic, şi ne-a aruncat barcazul pe nisip. De atunci tot aşteptăm să treacă vreo corabie, să ne scoată din impas. Se vede că Dumnezeu v-a adus.

— Ei, dacă-i aşa, poftiţi pe bord. Putem să vă ducem sau la Skyros, sau la Pireu, unde doriţi.

Cei din barcă îşi aruncară iarăşi priviri.

— Veniţi de la Stambul? întrebă omul de la cârmă, cu un zâmbet blând.

Anton Lupan abia acum văzu că se uita cruciş.

— Da, de la Stambul.

— Aveţi ceva marfă sau mergeţi cu lest?

— Ba avem marfă şi încă de preţ.

Cei din barcă se uitară unii la alţii, cu interes; nu auziră că în clipa aceea, Agop, întins cu faţa în jos pe bocaport, scosese un geamăt înăbuşit. Gherasim făcu un pas înapoi, se aplecă şi-i trase un ghiont.

— Dacă nu taci, te arunc peste bord!

— Dar ia spune, căpitane, întrebă unul din barcă, pe la Stambul n-aţi întâlnit un călugăr de la Muntele Athos?

De data asta fu rândul căpitanului să schimbe o privire cu Gherasim.

— Un călugăr? răspunse Anton Lupan, prefăcându-se nepăsător. Poate să fi văzut chiar mai mulţi…

— Nu; unu' aşa, înalt, şi voinic, care voia să meargă în arhipelag.

— Aha! Mi se pare că ştiu; a vrut să meargă cu noi, dar pe urmă s-a răzgândit; zicea că a găsit altă corabie, care pleacă mai târziu. Dar de ce întrebi?

— Ăăă, păi să vezi… sări alt om din barcă, văzându-l pe celălalt încurcat. De ce întreabă? Fiindcă s-a rugat şi de noi să-l luăm, da' dumnealui, căpitanu', s-a împotrivit.

— Rău a făcut! Se vede că v-o fi blestemat, d-aia v-a aruncat furtuna pe nisip…

— Mai ştii?! zise omul de la cârmă, închinându-se cucernic.

Anton Lupan îi văzu teaca iataganului pe sub caftan; erau deci piraţi din aceia care ocoleau cu grijă puşca sau pistolul, mai cu seamă că în unele împrejurări, zgomotul împuşcăturilor nu le-ar fi, fost de folos. Un cuţit sau un iatagan, mânuite cu iscusinţă, fac mai multă treabă decât orice armă de foc.

— Dar de ce nu poftiţi pe bord? îşi îmbie el oaspeţii ticăloşi, după ce mai schimbă o privire cu Gherasim.

Agop gemu din nou, zgâriind cu unghiile tenda de pe bocaport.

Oamenii din barcă îşi făcură un semn şi se aruncară toţi deodată peste parapet; dar înainte de a-şi trage iataganele din teci, cinci ţevi de puşcă se îndreptară asupra lor, din cinci locuri, pe care nici nu le-ai fi bănuit. Negrilă se smucea în mâna lui Mihu, clănţănind din colţi, dornic să se repeadă în ei.

Piraţii rămaseră împietriţi, cu chipuri hâde, pe care spaima le sluţea mai mult, cu nasuri păroase, guri gălbejite sau ştirbe, cu ochi spanchii. Niciunul nu avu vreme să facă o mişcare, căci ţevile puştilor înaintau ameninţătoare spre ei, gata să verse foc şi plumb.

— Care mişcă s-a curăţat! răcni Gherasim.

Anton Lupan se apropie de cel care se uita cruciş, pesemne căpetenia lor, şi, dintr-o mişcare, îl smulse cureaua de la brâu; iataganul şi două cuţite arcuite, în teci de lemn, căzură pe punte, bocănind.

Armeanul gemu o ultimă oară, după care rămase nemişcat.

După ce toţi piraţii fură dezarmaţi, căpitanul se întoarse spre ultimul din ei.

— Acum pune mâna pe sfoara asta şi leagă-i, ca să nu ne mai ostenim noi. Da' să faci treabă bună, altfel…

Piratul îi aruncă o privire furioasă din ochii lui crucişi – şi se codi.

— Haide! îl îndemnă cârmaciul Speranţei, luând un cuţit de jos şi îmboldindu-l cu teaca de lemn.

În câteva minute, cei patru tâlhari erau legaţi fedeleş. Gherasim îl legă pe al cincilea, apoi îi îngrămădi pe toţi lângă hambar şi îi mai legă o dată, între ei, făcându-i balot.

— Şi cum, domnule, am terminat? zise după aceea, uitându-se cu mirare în jur.

Într-adevăr, toată treaba nu durase decât o jumătate de ceas şi decursese în atâta linişte, încât nici nu-ţi venea să crezi că asta fusese o întâlnire cu nişte piraţi.

— Aşteaptă, Gherasime, că n-am terminat! răspunse căpitanul, uitându-se cu ocheanul spre ţărm.

În desişurile de pe mal parcă se vedea mişcându-se un turban.

— Ia hai să luăm barca şi să facem o vizită acasă la dumnealor; poate că şi-au uitat ceva bagaj. Dar până una alta, scoate-ţi-l pe Spânu la lumină, că s-o fi înăbuşit.

Oamenii lăsară puştile jos, îl traseră pe Agop de pe bocaport şi începură să desfacă tenda.

— Mult necaz ne-a adus armeanul ăsta! zise Gherasim, scuipând cu năduf. Cred că ar fi timpul să cotrobăiesc puţin prin boclucurile lui.

Agop făcu ochii mari, trezit din leşin:

— Nu am nimic, de ce să cotrobăieşti? Sunt un negustor scăpătat…

Haralamb şi Cristea Busuioc puseră piciorul peste marginea hambarului, de unde, opintindu-se din greu, îl aruncară pe Spânu afară, ca pe un sac. Piratul căzu grămadă peste ai săi.

După strigătele de uimire care izbucniră, începură blesteme şi înjurături. Piraţii spumegau şi se smuceau în frânghii, încercând să lovească furioşi, cu picioarele, cu genunchii, cu umerii în căpetenia lor, care se uita la ei vrăjmăşeşte, cu ochi de lup hăituit.

— Scoateţi-i cârpa din gură, să le poată răspunde şi el! porunci Anton Lupan.

Dar, spre mirarea tuturor, Spânu, care se dezmeticise repede, rămase mut, mulţumindu-se să arunce priviri de dispreţ spre oamenii săi şi de ură spre ceilalţi.

— Aha, se vede treaba că nu eşti mulţumit de noi! zise unul din piraţi, aruncând flăcări din ochi.

Spânu îl scuipă în obraz:

— De ce v-aţi repezit, dacă nu m-aţi văzut pe mine, cum eram înţeleşi?

Piratul, un grec firav pe care te mirai să-l vezi aici, izbucni:

— Acu' ne scoţi vinovaţi pe noi?! Îţi convine! Tu te plimbi ca un bey, la Stambul, la Pireu, tragi la hoteluri mari, huzureşti, şi noi aşteptăm pe ţărmuri pustii, fără nici o ştire, cu teama că în orice zi ne poate dibui vreun vapor de război, să ne pună în ştreang. Îţi dă mâna să ne laşi aici o lună, iar tu să bei cafea şi să tragi ciubuc la Pera-Palace! A, nu, căpitane, alta ne-a fost vorba la început!

Ajungând aici, piratul se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, vreau să spun tot!

Spânu îl fulgeră din ochi şi dădu să se smucească spre el, dar frânghiile îl făcură să icnească, neputincios.

— Crezi că dac-ai să pălăvrăgeşti ai să scapi de ştreang? îl întrebă cu dispreţ, scuipându-l iarăşi în obraz.

Piratul se zvârcoli cu o furie care-l făcea fioros, oricât era el de firav.

— Să scap de ştreang? Ştii şi tu prea bine că de data asta nu mai poate scăpa niciunul dintre noi. Dar aş vrea să-mi facă numai un hatâr, să te spânzure pe tine înaintea mea, ca să te văd cu limba vânătă şi cu ochii daţi peste cap… Domnule, întrebaţi-mă orice vreţi, am să vă spun tot.

— Pentru asta o să avem vreme mai târziu. Deocamdată să ne spui câţi oameni mai aveţi pe uscat?

— Trei, dar unul e neputincios, nu ştiu din ce i s-a tras, din vreo spaimă, ori o fi pedeapsă de la Dumnezeu, că l-a lovit boala copiilor şi când e să pună mâna pe cuţit ori pe iatagan îl apucă bâţâiala şi cade la pământ.

— Unde sunt ăştia trei acum?

— Unul e colea, de pază pe mal, iar ceilalţi doi pe malul celălalt…

— Încolo nu mai e niciunul? Bagă de seamă, dacă minţi, mai poţi păţi şi altele înainte de a ajunge la ştreang.

— Nu mint, domnule, o să vedeţi. Anton Lupan se întoarse spre ai săi:

— Cine rămâne de pază aici?

Oamenii se cam codeau, căci fiecare ar fi vrut să pună piciorul pe uscat, să răscolească sălaşul piraţilor.

— Eu stam! răspunse după oarecare timp Ismail, căscând.

— Nu-l lăsaţi pe el, nu mă nenorociţi! începu să se văicărească Agop.

Bucătarul se îndreptă spre el, întărâtat, cu mâinile înfipte în şold:

— De ce nenoroceam, bre?

Agop tăcu mâlc şi se ascunse după bocaport, cu capul la pământ, fiindcă vederea piraţilor, chiar şi aşa, legaţi şi neputincioşi cum erau, îi dădea fiori.

Soarele se apropia de zenit, din ce în ce mai arzător şi pe punte începea să fie zăduf; o dată cu apropierea amiezii, vântul slăbise şi nu mai avea putere să poarte cu el umezeala răcoroasă din larg.

Echipajul Speranţei coborî în barca piraţilor, împreună cu Negrilă, şi se îndreptă spre ţărm. După ce privi o vreme în urma lor, Ismail se duse în bucătărie, luă un linguroi mare de fier care atârna cât un ciocan, şi-l înfipse fudul la brâu, apoi se aşeză turceşte lângă parapet, cu puşca pe genunchi.

— Dacă unul mişcăm, dam cu asta la cap! zise de la bun început, arătând spre linguroi.

După aceea îşi aprinse luleaua şi rămase de pază, aruncând din când în când câte o privire plină de ifos la piraţii care toropeau în frânghii.

În acest timp, barca se apropia de mal, fără nici un ocol.

— N-are rost să coborâm în altă parte; tot o să ne vadă, zise căpitanul, gândindu-se la omul de pază, care desigur îi urmărea din desiş.

Într-adevăr, când barca ajunse la vreo sută de paşi, în tufişurile de pe mal se văzu mişcându-se ceva, un om cu turban îşi arătă o clipă capul, privind cu nedumerire la cei ce se apropiau, apoi, după ce se dezmetici, o rupse de fugă la deal, adus de umeri, căutând să se piardă printre copacii pitici.

Ieremia duse puşca la ochi.

— Nu trage! îl opri Anton Lupan. N-o să ne fie prea greu să punem mâna pe el, că de pe insula asta n-are unde fugi.

Câteva minute mai târziu, barca era trasă pe nisip şi echipajul Speranţei se avânta la deal, pe urmele piratului. Negrilă scheuna, dând să se repeadă înainte, dar Mihu, după sfatul căpitanului, îl ţinea strâns, căci dacă l-ar fi lăsat să-l ajungă din urmă pe fugar, acesta fiind de bună seamă înarmat, ca toţi ceilalţi, colţii câinelui ar fi fost prea puţin pe lângă iatagan.

În jur creşteau măslini sălbatici şi smochini piperniciţi; pământul, se vede, nu era prea darnic, căci nici un copac nu ajungea statura unui om; ceva mai sus, spre creasta dealului, se răreau, lăsând loc unor ierburi ţepoase, crescute încâlcit, într-o urzeală prin care abia te puteai descurca. O cărare bătătorită de mult arăta singurul loc pe unde piratul putuse să fugă fără să cadă în brânci.

— Domnule, zise Ieremia, privind cu bănuială în jur, poate ar fi bine să ne răspândim, să nu mergem toţi buluc.

— N-avea grijă, răspunse Anton Lupan. Iarba asta e în folosul nostru, nu al lor. Dacă ar fi vreunul ascuns pe undeva, i-am vedea urmele numaidecât, că doar sunt oameni, nu păsări, să vină pe sus.

După vreo opt sute de paşi de urcuş ajunseră la creastă şi se opriră uimiţi. Marea era jos, la picioarele lor, fiindcă un golf adânc intra în inima uscatului, sugrumând insula la mijloc, să zici că o furtună mai puternică ar fi putut s-o rupă în două bucăţi. Vântul adormise pe deplin şi apa golfului, amorţită, sclipea argintie în soare, orbindu-te, ca un uriaş cazan cu sticlă pusă la topit. Aproape de mal se zărea o corabie cu două catarge, picotind la ancoră, gata să se topească şi ea în pasta sticloasă a golfului.

Gherasim îşi duse mâna streaşină la ochi.

— Domnule! strigă deodată, sub stăpânirea unei mari tulburări. Domnule, dar asta este…

Anton Lupan lăsă ocheanul în jos.

— Ai dreptate! zise, fără să pară surprins. Este chiar Penelopa, dar pe mine unul nu mă miră s-o găsim aici.

Fugarul se ducea de-a berbeleacul pe povârniş; turbanul îi sărise din cap, lăsând să i se vadă ţeasta rasă, care sclipea în soare ca un dovleac turcesc, desprins din vrej. Când ajunse jos, se ridică şi străbătu plaja în fugă, strigând şi făcând semne cu braţele, deznădăjduit. Pe puntea Penelopei se iviră doi oameni, buimăciţi. După câteva clipe se dezmeticiră, văzură oaspeţii neaşteptaţi sus la creastă şi se repeziră să ridice pânzele.

— Pesemne sunt tare speriaţi – zise Anton Lupan – dacă îşi închipuie că pot să fugă fără pic de vânt!

Piratul de pe mal se opintea să dea la apă o barcă trasă pe nisip, dar asta nu era treabă pentru un singur om. Dacă văzu că n-are destule puteri, se uită în jur, rătăcit, dădu să intre în mare, privi înapoi la străinii care începuseră să coboare povârnişul cu puştile în mâini – apoi, după o clipă de gândire, o rupse la fugă pe ţărm.

— Care vă luaţi la întrecere cu el? întrebă căpitanul Speranţei.

— Ce să ne mai ostenim de pomană? răspunse Ieremia, ducând puşca la ochi. Am să-i şuier pe la ureche să stea şi dacă nu s-o opri, să-mi ziceţi cum veţi pofti!

— Vezi numai să nu-l răpui!

— Nici o grijă, domnule, doar n-am uitat să ţin puşca în mâini!

Zicând acestea, Ieremia ochi şi trase, fără zăbavă; ecoul împuşcăturii se răspândi ca o plescăituri pe apa sticloasă a golfului, făcând să se ridice în aer un stol de pescăruşi argintii, care picoteau pe nisip.

Fugarul se prăbuşi şi rămase nemişcat, cu faţa la pământ.

— Ce făcuşi, măi Ieremie? zise dojenitor Haralamb. Mi-e că l-ai atins la mir.

— Pui prinsoare că nu? I-am zis să stea, şi după cum vezi, s-a supus. Acu' am să-i trimit vorbă să vină înapoi.

O nouă împuşcătură tulbură liniştea insulei pustii; ţeasta lucioasă a piratului se acoperi de nisip.

— Mă, dacă nici acu' nu l-ai atins… începu Haralamb. Dar nu-şi sfârşi vorba, când fugarul se ridică speriat, cu mâinile în sus şi porni înapoi, scuturându-şi capul ca să-şi lepede nisipul care-i curgea în ochi.

Ceilalţi doi de pe corabie încremeniseră lângă parapet. Fiindcă se pornise pe împuşcături, Ieremia trimise un glonţ printre ei; auzind şuierătura pe la urechi, unul ridică mâinile în sus, iar celălalt fu cuprins de bâţâieli şi se prăbuşi pe parapet, cu capul în jos, de-ai fi zis că o să cadă în apă ca un balot.

Echipajul Speranţei coborî în linişte pe ţărm.

— Ia pune mâna colea şi împinge! îi porunci Ieremia fugarului care se oprise lingă barcă şi aştepta tremurând, cu mâinile în sus.

Văzând însă că vorbea de-a surda, se supără:

— A, ştii numai de glonţ, fir-ai tu să fii!

— Lasă-l, măi Ieremie! interveni Gherasim, împăciuitor. Că doar n-ăi fi vrând să înţeleagă româneşte! Ăsta după chip trebuie să fie arap.

Şi întorcându-se spre pirat îl întrebă pe limba lui:

— Ia spune, cum te cheamă şi de ce neam eşti? Deodată însă rămase cu ochii holbaţi:

— Mă, tu nu eşti Huseim? Domnule, ia uită-te la el! Îl mai ţii minte? Asta-i Huseim, pe care l-ai aruncat peste bord, la Port-Said. Unde ţi-e corabia, păgânule?

— S-a înecat! gângăvi piratul pe limba lui, tremurând.

— Aşa! Şi tu te-ai apucat de piraterie, hai?

— Nu sunt pirat; sunt marinar.

— Marinar din ăia cu cap de mort pe catarg! Ei, acum o să dai socoteală pentru tot. Dar ia spune, cu soră-ta ce-ai făcut?

Huseim întoarse ochii spre corabie, fără voia lui.

— Aha! făcu Gherasim, dumirit. O târăşti după tine. Îţi baţi joc de sufletul ei, tâlharule! Ei, uite că i-a venit şi ei ceasul să scape din robia pe care o îndură de atâţia ani. Pune mâna şi împinge barca să vedem ce mai aveţi pe bord!

Câteva minute mai târziu, cei trei piraţi erau legaţi pe puntea Penelopei şi se uitau îngroziţi la străinii care răscoleau corabia. În timp ce unii desfăceau bocaportul, sub care se auzeau gemete şi strigăte de ajutor, alţii coborau scările în cabina căpitanului. Anton Lupan se apropie de tambuchiul de la prova, închis pe dinafară cu cârligul, împinse capacul şi rămase încremenit.

Jos, la picioarele scărilor, stătea o fiinţă omenească, gata de luptă, cu spinarea arcuită să se repeadă în sus, cu mâna încleştată pe cuţit, cu dinţii strânşi, cu ochii scăpărând. Când văzu un străin, cu înfăţişarea blândă, care se uita în jos uimit, scăpă cuţitul pe scări, îşi duse mâna la inimă, scoase un strigăt slab – şi lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cel mai cald şi mai proaspăt zâmbet care ar fi putut lumina un chip femeiesc.

În faţa lui era o fată de optsprezece sau nouăsprezece ani, cu obrazul arămiu, cu ochii negri, codaţi, cu părul ca soarele spre amurg. Purta o bluză cenuşie, de pânză groasă de corabie, sub care sânii mici zvâcneau şi-acum, speriaţi, în vreme ce restul fiinţei i se liniştise ca sub înrâurirea unui balsam. În jos avea şalvari, din aceeaşi pânză ca bluza, strânşi pe mijloc cu o curea arăbească şi legaţi pe gleznă, răsfrângându-se peste piciorul gol, arămiu, cu unghii trandafirii.

— Cine eşti tu? o întrebă Anton Lupan, neputându-şi lua ochii de la ea.

Fata arătă cu degetul la piept:

— Eu? Eu, Adnana… Tu?

Apoi făcu ochii mari, zâmbetul i se prefăcu în râs, îşi scutură capul, ca şi când ar fi vrut să vadă dacă totul nu e decât vis, şi repezindu-se pe scări, în sus, se prăbuşi la picioarele lui Anton Lupan.

— Tu bătut Huseim, ştiu! Nu cunoşti? Eu, greceşte, puţin. Tu araba, nu? Franţuzeşte, da?

Căpitanul Speranţei o privi mirat:

— Franţuzeşte? De unde ai învăţat limba asta? Nu eşti sora lui Huseim?

Adnana îşi scutură capul, fluturându-şi părul blond, ca şi când ar fi vrut să arate absurditatea acestei întrebări şi începu să vorbească repede, într-o franţuzească melodioasă, limba care se vorbeşte în sud, aproape cântată, presărată însă cu o mulţime de cuvinte străine, cărora le împrumuta în chip gingaş accentul marsiliez.

— Nu sunt sora lui, minte! Eu sunt siriancă şi el e arab, nu vezi? M-a răpit când aveam zece ani…

În clipa aceea, Gherasim, care deschisese bocaportul, scoase un strigăt:

— Kir Iani, dumneata eşti?

Fata ridică ochii şi întâlni privirea lui Huseim, străpungând-o de lângă parapet.

— Nu-ţi fie teamă, Adnana! o linişti Anton Lupan, văzând-o că începe să tremure, gata să fugă pe scări. De acum înainte eşti în paza noastră.

— Dar ceilalţi? întrebă Adnana, uitându-se speriată spre ţărm. Au plecat de aseară pe mal, şi pot să se întoarcă oricând. Azi trebuie să vină şi Spânu…

— Dacă vrei să ştii, a şi sosit, numai că-i în mâinile noastre, cu toţi ai lui!

— Kir Iani, oare într-adevăr dumneata să fii? strigă din nou Gherasim.

Din hambar ieşea o miasmă acră-dulceagă şi mucegăită, de grâu încins.

Căpitanul Penelopei păşi pe punte, gârbov şi scofâlcit, cu barba crescută de-un cot. Gherasim îl cuprinse în braţe, râzând.

— Ce bine îmi pare că am dat de dumneata, kir Iani! Hei, ce bucurie o să fie la Pireu când or vedea că trăieşti!

Kir Iani se desprinse din îmbrăţişarea lui, dezvăluindu-şi firea colţoasă, îl privi dintr-o parte, arţăgos, apoi pufni ca şi când s-ar fi despărţit abia ieri, ca şi când n-ar fi zăcut în ghearele piraţilor mai bine de patru luni:

— Ce cauţi aici, pezevenghiule? Dac-ai plecat, umblă cu bine, nu te primesc înapoi! Am luat alt cârmaci în locul tău.

Zicând acestea, începu să se caute prin buzunare, furios, până găsi un capăt de trabuc.

— Daţi-mi chibrit! se răsti la cei din jur.

Tocmai atunci, Ieremia urmat de Haralamb năvăliră pe punte, urcând din cabina căpitanului.

— Domnule, strigară amândoi într-un glas, repezindu-se spre Anton Lupan. Vino să vezi ce avuţii! Un cufăr întreg numai cu pietre scumpe şi podoabe de preţ! Asta-i comoara faraonilor!

Mihu, care fusese cu ei, mai zăbovi câteva clipe jos, căci, tocmai când să pună piciorul pe scări, auzi de după uşă un gungurit cunoscut. În minte îi veni fulgerător cabina Speranţei, călugărul, desaga, colivia goală şi acelaşi gungurit ciudat pe care îl luase drept o închipuire… Oare i se năzărea şi acum? Nu, de data asta văzu cu ochii lui; în spatele uşii atârna o colivie – şi-năuntru un porumbel alb, cu pieptul trandafiriu; gungurea întrebător, frecându-şi ciocul de gratii… Băiatul ieşi pe punte chinuit de gânduri şi nedumerit. Poate că toţi porumbeii din iunie gunguresc la fel şi urechea omenească nu-i în stare să-i deosebească pe unii de alţii după glasul lor păsăresc. Dar el ar fi putut să jure că în cabina Speranţei auzise acelaşi gungurit.

Între timp, din hambar ieşiră încă trei inşi, pământii la faţă şi cu bărbi sălbatice de ocnaşi.

— Lachi, Nicola! strigă Gherasim, repezindu-se la ei. Ce bucurie că v-am găsit! Dar ăsta cine e, că nu-l cunosc?

— Mitrofan, noul nostru cârmaci, frate bun cu noi. Poţi să-i strângi mâna, că-i un om întreg.

— Numai pe Marulis nu-l văd. Nicola îşi lăsă capul în jos:

— A pierit, bietul de el, luptând vitejeşte, dar ce folos, că tâlharii ne-au încolţit tare dibaci!

— Un călugăr de la Sfântul Munte, nu? întrebă Gherasim, spumegând.

— Da! încuviinţară cei trei marinari, într-un glas.

— Numai că nu era călugăr, ci Spânu, piratul vestit, adăugă Nicola. Dar tu de unde ştii?

— O să vedeţi voi acu'. Şi v-a înfundat ţevile puştilor cu câlţi…

— Întocmai; ba căpitanului i-a mai dat şi un trabuc, zicea că-i nu ştiu ce tutun scump – ca să vezi al naibii călugăr, umbla cu iarba dracului în traistă; acum e drept că tutunul ăsta sfinţit mirosea frumos de-ţi lua minţile. Kir Iani, cum îl ştii, s-a lăcomit, dar peste un sfert de ceas zăcea pe punte cu ochii peste cap… Noi ne-am repezit să-i dăm ajutor; până să ne dezmeticim, ne-am pomenit cu cinci tâlhari sărind peste parapet, că parcă ieşiseră din pământ… Nu tu puşcă, nu tu cuţit, iar ei fiecare cu iataganul în mâini. Bietul Marulis a apucat să înhaţe o cange şi s-a luptat cu ei, până ce i-au făcut-o bucăţi şi i-au înfipt iataganele în piept.

— Acum le-a venit rândul să plătească şi pentru el, şi pentru ceilalţi câţi au ucis! zise Gherasim, liniştit.

Piraţii se înghesuiră mai tare în parapet; beteagul îşi dădu ochii peste cap şi începu să icnească, de parcă i-ar fi umblat un şobolan prin piept.

Deodată, Negrilă, care se învârtea în jurul lor tot arătându-şi colţii, se opri, îşi ciuli urechile spre bocaport şi începu să mârâie încet.

— Ei, dar ăsta cine mai e, că parcă are un chip cunoscut? întrebă Gherasim.

Un om negricios, cu nasul arcuit, cu ochii vlăguiţi, în care se mai vedea însă o şiretenie din trecut, se încurca în giubeaua neagră, bătută cu fir de argint învechit, încercând să păşească peste gura hambarului.

— Măi să fie-al naibii! exclamă Haralamb, zgâindu-se la el tot atât de mirat ca şi Gherasim. Să n-aibă barba asta, aş zice că-i jupân Agop!

— Agop din Bazar? întrebă repede străinul, găsind ca prin farmec puterea să sară pe punte. Îl cunoaşteţi pe Agop? Eu sunt Haig, fratele lui.

Gherasim se bătu cu palma în frunte:

— Măi fraţilor, acum toate s-au lămurit! Zi, eşti frate cu Agop? Negustori scăpătaţi amândoi! Te duceai la Pireu cu ceva boarfe, să-ţi încerci norocul prin alte părţi, că la Stambul nu mai era rost de trăit.

— Aşa-i! încuviinţă Haig, înclinând din cap.

— Da' comorile astea din cabină, ale cui sunt? sări şi Ieremia cu greceasca lui.

În ochii armeanului se aprinseră scântei.

— Sunt toate aici? întrebă grăbit, dând să se repeadă spre scări. N-au înstrăinat nimic?

— Pesemne n-au avut când, răspunse Gherasim, tăindu-i calea. Numai că nu te grăbi. O să vedem la urmă cum se cuvine să le împărţim. Doar nu ne-am luptat cu piraţii pentru tine şi pentru Agop!

Toată lumea se strânsese în jurul hambarului; Adnana, care nu înţelegea mai nimic din amestecul de vorbe greceşti şi româneşti, stătea lângă Anton Lupan, uitându-se pe rând la toţi, mirată şi cuminte ca un copil.

Numai kir Iani se plimba pe punte, furios, strâmbând din nas la mirosul grâului încins. După toate semnele, mintea lui rămăsese cu patru luni în urmă, iar apucăturile îi erau la fel de arţăgoase ca atunci.

— De ce n-aţi pompat apa din santină, pezevenghi ce sunteţi? întrebă, proptindu-se crăcănat în faţa piraţilor, ca şi când aceştia ar fi făcut parte din echipajul său.

Piraţii îl priviră năuci. Beteagul se sperie şi începu iarăşi a icni, chinuit de şobolanul din piept.

Căpitanul Penelopei se întoarse spre echipajul adevărat:

— Hai, Mitrofan, Lachi, Nicola, puneţi mâna pe pompă, ce staţi? Asta-i treaba voastră: vreţi s-o fac eu?

— Lasă, kir Iani răspunse Nicola, stăpânindu-se să nu-l ia în pumni. Crezi că după patru luni de când zace în umezeală, mai e bun de ceva grâul dumitale? Ba chiar mă mir că n-a încolţit. Mai bine l-am arunca peste bord, să scăpăm de mirosul lui, că destul ne-a otrăvit cât am stat închişi!

— Nu, Nicola! interveni Anton Lupan. Grâul o să trebuiască să-l păstraţi ca lest, până la Pireu.

Kir Iani îl privi mirat.

— Da' dumneata ce te amesteci? îl întrebă pufnind.

— Cred că am dreptul nu numai să mă amestec, ci chiar să poruncesc, ca unul care v-am scăpat din mâinile piraţilor, răspunse căpitanul Speranţei. De acum înainte, până când voi socoti că e trebuitor, am să te rog, kir Iani, să urmezi fără cârtire îndrumările mele. M-ai înţeles?

Kir Iani trase aer în piept cu atâta furie, încât trabucul îi intră în gură sfârâind. De răspuns nu mai putu răspunde nimic, că îl apucă tuşea, apoi horcăiala – şi se prăbuşi pe punte, cu ochii cât cepele, ţinându-se cu mâinile de piept.

Anton Lupan se uită la creastă, unde iarba ţepoasă începuse să freamăte uşor, se uită la dâra vânătă care păta marea, la orizont, şi zise către ai săi:

— Băieţi, faceţi ordine pe punte şi fiţi gata să ridicaţi ancora. Peste o jumătate de oră o să avem vânt de nord. Bietul Ismail s-o fi plictisit aşteptându-ne atât.

Apoi se întoarse spre Adnana, care se ţinea într-una după el, aruncând priviri speriate spre Huseim.

— Adnana! îi vorbi, punându-i mâna pe umăr şi privind-o blând în ochi. Vrei să ne fii de folos?

Fata înclină din cap, fluturându-şi genele, întrebător. Prin ochii lui Anton Lupan trecu o undă de mirare – şi o clipă şovăi, fără să-şi dea seama de ce.

— Piraţii lui Spânu îşi au cuibul pe insula asta, sau în alt loc? o întrebă apoi.

— Au multe cuiburi, dar eu nu le ştiu; nu le ştiu nici ei toţi, fiindcă Spânu păstrează taină asupra lor şi în fiecare loc are alţi oameni, care nu se cunosc între ei. Cei pe care i-ai prins sunt aici numai de doi ani; cuibul lor adevărat e la Alexandria. Acolo fiecare e socotit om cinstit, unii marinari, alţii negustori.

— Desigur că au şi o corabie.

— Da, a fost aici până acum o lună.

— Nu ştii încotro a plecat?

— După câte am înţeles, la Alexandria, să ducă o parte din prada care s-a adunat în doi ani. Acum îl aşteptam pe Spânu, să încărcăm ce mai era în peşteră şi să plecăm şi noi.

— Ce peşteră?

— Unde ţin ei prăzile; e aici pe mal. Dacă vrei, te duc s-o vezi…

În clipa aceea, Mihu se apropie de ei, urmărit de gunguritul porumbelului.

— Domnule, zise încet, ca şi când ar fi fost o taină la mijloc, jos în cabină este o colivie cu un porumbel.

Anton Lupan râse de tonul lui misterios.

— Un porumbel! Sper că asta nu te-a speriat prea rău!

— Ce zice? întrebă Adnana, uitându-se curioasă la chipul îngrijorat al musului.

— Zice că a descoperit un porumbel. Fata se încruntă:

— E un porumbel călător; Spânu îl ia cu el, şi de câte ori se întoarce cu prada, îl trimite înainte, ca să-i vestească pe ceilalţi.

— Acum am înţeles tot! exclamă Mihu, luminându-se, după ce căpitanul îi tălmăci spusele ei. Dacă aş fi fost mai deştept, ar fi trebuit să bănuiesc de la început că-i ceva la mijloc… Dar cum să bănuiesc? Eu nici măcar nu ştiam că porumbeii sunt atât de isteţi.

— Nu toţi, Mihule, ci numai porumbeii călători. Dacă nu-i ţii prea mult în alte părţi, ca să se deprindă cu locurile noi, atunci se întorc sfoară la cuibul lor.

— Păi aşa, cum îl ţinea Spânu, în desagă, cu ce să se deprindă? Cu întunericul? Eu zic că şi după un an tot ar fi fost dornic să se întoarcă înapoi!

După ce musul plecă, mulţumit că dezlegase şi această taină. Anton Lupan se întoarse spre Adnana:

— Mergem?

— Da… Dar crezi că n-au să ne prindă?

— Cine?

— Spânu şi ceilalţi.

— Tare ţi-e teamă de ei! zise căpitanul Speranţei, văzându-i spaima din ochi.

— Mi-e teamă. Spânu vrea să fiu nevasta lui, că m-a cumpărat de la Huseim. Acum o lună, când a trecut pe-aici, a vrut să vină noaptea la mine. Eu am pus mâna pe cuţit şi l-am ameninţat: „Dacă te apropii, să ştii că nu mă uit unde dau”. Atunci a plecat, înjurând, dar a doua noapte a venit iar, mai hotărât. N-am ţinut seamă că era cu iataganul în mâini, m-am repezit la el şi am dat cu cuţitul, la nimereală, l-am împuns şi în umăr şi în gât, dar pesemne n-am avut putere de ajuns. Noroc că au sărit ceilalţi, altfel mă spinteca. „Potoleşte-te, frate, i-a zis Huseim. Dac-ai s-o omori, ce câştigi?”… Nu că-i păsa lui de mine, dar, ce-o fi gândit, să nu-i ceară Spânu înapoi banii cu care m-a vândut… Peste vreo două zile a dat Dumnezeu şi a plecat, că avea treburi la Stambul.

Pe chipul lui Anton Lupan se ivi, a doua oară în această zi, un zâmbet crud, care parcă nu era al lui.

— Treburi la Stambul! zise, scrâşnind din dinţi. Ştiu!

Adnana clipi.

— Aseară, când am văzut porumbelul venind, mi-am zis că viaţa mea s-a sfârşit. Aveam de gând să lovesc până n-oi mai putea şi la urmă să mă omor în faţa lui!

Zicând acestea, privi miratăîn jur, copacii pitici de pe ţărm, marea care începea să se încreţească uşor, cerul alb – zâmbi şi întrebă cu o cochetărie nevinovată, aproape ca un copil:

— Oare n-ar fi fost păcat? Anton Lupan tresări.

— Da! răspunse repede, parcă ferindu-se de privirea ei. Să mergem, că n-avem timp de pierdut.

— Mai ia câţiva oameni! se rugă Adnana, aruncând iarăşi o privire temătoare spre ţărm. Ne trebuiesc şi felinare, altfel nu putem răzbi…

La câteva sute de paşi spre sud, poalele dealului se pierdeau într-o îngrămădire de stânci roşiatice, printre care

răsăreau câţiva copaci piperniciţi. Fata se căţără pe povârnişul golaş, urmând o potecă greu de ghicit, şi se opri în faţa unui boschet sărăcăcios de măslini.

— Aici! zise, arătând cu mâna. Veniţi după mine, dar se merge greu.

Gherasim lăsă puşca jos şi aprinse felinarul; Ieremia, care sosea din urmă, făcu la fel.

— Măi, frate Gherasime, întrebă încet, oare n-o fi vreo capcană? Ce zici?

— Aş! Tu n-ai văzut ce ochi de copil?

— De, ştiu eu?! De când cu călugărul ăla, nu mai cred în nimic!

Şi, spre mai multă siguranţă, Ieremia îşi sprijini puşca sub braţ, ca să poată trage în orice clipă, fără a mai ochi.

Intrarea peşterii era o gură scundă prin care nu puteai merge decât frânt de mijloc; pe pereţii de piatră se vedeau zgârieturi ciudate, semne făcute de piraţi cine ştie de ce; din loc în loc erau desenate ciolane şi capete de mort care rânjeau hâd şi păreau că mişcă în lumina felinarelor.

— Ei, ai dracului! înjură Gherasim, privindu-le pieziş. Să fie unul mai slab de înger, nu ştiu cum ar ieşi de-aici!

Adnana mergea în fruntea lor, şovăind, încă temându-se să nu dea peste vreun pirat ascuns.

După câteva cotituri, galeria începea să se lărgească, până ce se sfârşi într-o grotă uriaşă, ai cărei pereţi abia se zăreau, sclipind tainic din loc în loc, unde lumina lovea vreun colţ de piatră pieziş.

Din faţă se auzea un murmur ciudat, neîntrerupt, ca mugetul unei cirezi pierdută departe, pe câmp.

— Ce-i asta? întrebă Anton Lupan, aplecându-şi urechea.

— E zgomotul valurilor, răspunse Adnana. Peştera răspunde în partea cealaltă a insulei, spre răsărit.

— Aşa? Bun cuib pentru piraţi!

Fata luă felinarul din mâna lui Gherasim.

— Veniţi! Iată, aici e tot ce-a mai rămas. Lucrurile mai de preţ s-au dus.

De jur împrejurul pereţilor zăceau sipete, baloturi, saci, covoare, arme vechi, arămării, aruncate claie peste grămadă, ca lucrurile scăpate de la foc – zăceau într-o tăcere amorţită, mustrătoare şi plină de tristeţe, de parcă ar fi simţit pustiul şi întunericul din jur.

— Asta-i ce-a mai rămas? întrebă Anton Lupan uluit. Bine, dar atunci, ce-a fost înainte, că numai astea fac cât un bazar întreg?! În saci ce-o fi?

— Covoare, mătăsuri, stofe, draperii şi câte altele; ţi se împăienjenesc ochii când le vezi.

— Nu le putem lăsa aici! Gherasime, Ieremie, luaţi câte ceva la spinare şi chemaţi-i pe toţi. Trebuie să-i dăm zor, că altfel ne prinde seara cărând.

— Nu-ţi fie teamă, domnule! răspunse Gherasim. Suntem mulţi şi voinici. În două ceasuri îţi cărăm şi pereţii, dacă vrei.

— Adnana, întrebă Anton Lupan, după ce rămaseră singuri, vrei să mergem prin peşteră până la malul celălalt?

— Vreau, dar să ştii că ne trebuie jumătate de ceas.

— Nu-i nimic; la întoarcere o să venim pe sus şi-o să ne luăm la întrecere, care urcă mai repede la deal… Oare piratul care pândea pe ţărm de ce n-o fi fugit pe-aici?

— Nu putea fără felinar; şi-ar fi spart capul de pereţi.

Foşnetul valurilor se auzea atât de limpede, încât ai fi spus că ţărmul se află foarte aproape. În partea asta, galeria era mai înaltă, aşa că putea fi străbătută cu uşurinţă; în schimb, la fiecare pas, din pereţi ieşeau colţuri de stâncă, ascuţite, care parcă vibrau ca nişte corzi, amplificând murmurul mării şi făcându-l mai aspru, în armonia bizară pe care-o dădea zbuciumul apei şi nepăsarea granitului nemişcat de veacuri.

Anton Lupan mergea în frunte, cu felinarul, iar Adnana venea după el, fără să i se simtă pasul; i se auzea numai respiraţia, la răstimpuri, parcă speriată sau şovăitoare, ca şi când fata n-ar fi fost pe deplin convinsă că drumul acesta trebuie făcut până la capăt.

— Deci, nu eşti sora lui Huseim! vorbi după o vreme căpitanul Speranţei.

— Nu; părinţii mei sunt de la El-Mina.

— El-Mina? Mi se pare că-i un orăşel pe coasta Siriei.

— Da; însă noi am plecat de acolo când eu aveam abia doi ani, nu-mi mai aduc aminte de casa noastră. Tatăl meu făcea parâme şi odgoane; un căpitan de corabie, care umblase mult în lume, l-a îndemnat să plece la Marsilia, unde meşteşugul lui avea multă căutare. Am stat acolo până la zece ani, am învăţat la şcoala franţuzească; tatăl meu muncea din greu, nu trăiam în belşug, dar nu ne supăra nimeni. Locuiam pe o străduţă, lângă Place de la Corderie, unde în fiecare zi se îmbulzeau căpitani de corăbii şi marinari de toate naţiile. Mama mea stătea adesea de vorbă cu dânşii, iscodindu-i de unde veneau – şi dacă vreunul îi aducea veşti de acasă, ochii i se umpleau de lacrimi. Când aveam zece ani a plecat în ţară şi m-a luat cu dânsa. Tatăl meu nu s-a împotrivit; ne-a urcat pe o corabie al cărei căpitan îi era prieten, şi pe la începutul verii am pornit la drum… Am mers cu corabia aceea mai bine de trei săptămâni, până aproape de Cipru – mai aveam o zi, două şi am fi ajuns, dar într-o noapte, ne-am trezit în strigăte de spaimă: corabia luase foc; când am năvălit pe punte, nu se mai vedeau decât flăcări. Un marinar bătrân ne-a urcat într-o barcă, însă eram prea mulţi. Deasupra se auzeau urletele oamenilor şi trosnetele focului care mistuia corabia. S-a răsturnat barca, sau am căzut, sau ne-au îmbrâncit, n-aş putea să spun. Norocul meu că înotam de mică – nu ştiu când învăţasem, dar la Marsilia, străbăteam bazinul portului vechi în lung şi-n lat, cum m-aş fi plimbat pe stradă. Asta mi-a fost de folos atunci, în noaptea nenorocirii; în jurul meu nu se mai auzea nimic, nici un glas omenesc, şi eu înotam în neştire, pe marea înroşită de flăcări…

Anton Lupan asculta înfiorat vorbele Adnanei, şi i se părea că vede aievea totul: marea pustie, fetiţa luptându-se cu

valurile, corabia incendiată dusă de vânt ca o torţă plutitoare.

Îşi amintea chipul Adnanei pe care, atunci când ea nu simţea nici o primejdie aproape, se ivea o lumină curată, aproape copilărească – şi se întreba prin ce minune încercările cumplite ale vieţii nu izbutiseră să-i ucidă zâmbetul, seninătatea şi flacăra umană?

— Spune, Adnana!

— Da… Am înotat aşa, multă vreme, nu aveam putere să strig – şi aş fi strigat degeaba – înotam şi plângeam în neştire. Pe urmă corabia s-a stins, au înghiţit-o valurile şi s-a făcut întuneric. Atunci am crezut că sunt pe lumea cealaltă – mă miram numai că nu întâlnesc pe nimeni. Ai înotat vreodată noaptea, singur, în mijlocul mării?

— Nu ştiu, nu cred, dar simt totul. Spune!

— Da; înotam, nu mi-era frică, nu simţeam oboseală – nu mă gândeam la nimic, aşteptam numai s-o întâlnesc pe mama; ştiam că dacă m-aş fi lăsat la fund, aş fi întâlnit-o mai repede, dar mâinile şi picioarele mi se mişcau singure. Pe urmă am dat peste o bucată de catarg, ars pe jumătate, care căzuse în apă, şi m-am agăţat de el, cu braţele încleştate; după aceea am adormit, sau am leşinat, că nu ştiu ce s-a întâmplat până la ziuă. Când am deschis ochii, soarele răsărise, marea era liniştită şi în jur nu se vedea decât ici-colo câte o bucată de scândură arsă. Atunci abia mi s-a limpezit mintea, am înţeles ce se întâmplase şi m-a cuprins groaza…

Adnana se opri câteva clipe; Anton Lupan îi auzea respiraţia, în spate, şi simţea în suflet o milă fără margini; ar fi vrut să lase jos felinarul, să se întoarcă spre ea, să-i ia mâinile şi să i le mângâie cu o duioşie de frate mai vârstnic, dar nu ştia ce îl împiedica s-o facă şi îl mâna înainte, cu inima zvâcnind de neputinţă şi de întristare.

— Crezi că mama ta…

— Da! răspunse Adnana, cu vocea aspră. N-a putut să scape nimeni. Spre prânz s-a ivit o corabie, m-au scos din

apă şi am aflat că numai eu rămăsesem în viaţă… Mai bine m-ar fi lăsat acolo, să mor, să mă sfâşie rechinii; era Lohaja, corabia lui Huseim!

— Bine, întrebă Anton Lupan, strângând pumnii, dar n-ai putut să te plângi nimănui? În porturi sunt autorităţi, ţi-ar fi luat apărarea, te-ar fi trimis la tatăl tău.

— Zadarnic! răspunse fata cu amărăciune. Nu cunoşti porturile unde ne opream noi, nu-l cunoşti pe Huseim? Cine ar fi îndrăznit să-mi ia apărarea, şi pe ce temei, când el dovedea, cu hârtie de la judecător, că îi sunt soră şi am fost dată în grija lui? Şi-apoi, cum aş fi putut să mă plâng cuiva, dacă niciodată nu mă lăsa singură?

— Câţi ani sunt de când ai căzut în mâna lui?

— S-au împlinit opt, de curând.

— Şi cu Spânu, când s-a înhăitat?

— De vreo trei ani; până atunci făcea drumuri în Mediterană şi-n Marea Roşie, căra mărfuri pe socoteala lui, dar mai cu seamă haşiş. Odată plecasem de la Patras spre Suez. S-a luat după noi un vapor de război franţuzesc. La început Huseim a încercat să fugă, dar curând şi-a dat seama că n-ar fi izbutit. Aveam cu noi vreo sută de saci cu haşiş, luaţi din Grecia; asta însemna mulţi ani de închisoare şi pentru căpitan, şi pentru echipaj. Aşa că n-au stat mult la sfat, ci au coborât în magazie, cu topoarele, şi au spart bordajul. Abia am avut timp să coborâm în barcă – şi corabia s-a dus la fund. Vaporul de război n-a mai putut să le facă nimic; fireşte, nimeni nu se îndoia că la mijloc era ceva necurat, dar ce poţi face, dacă n-ai dovezi? Huseim le-a râs în nas.

— De ce n-ai cerut ajutor atunci?

— Dacă asta s-ar fi întâmplat azi, aş fi ştiut ce să fac. Pe vremea acea aveam mai puţin curaj; unul din oamenii lui Huseim stătea în spatele meu, gata să-mi înfigă cuţitul în ceafă, cum aş fi strigat. Dacă am fi fost în larg, poate ne-ar fi luat cu ei, să ne ducă într-un port şi atunci soarta mea s-ar fi schimbat; spre nenorocul meu, eram aproape de insula

Creta, aşa că ne-au lăsat liberi, să ne ducem cu barca la mal. Acolo l-am întâlnit pe Spânu, care venea de la Alexandria, şi cum rămăsese fără corabie, Huseim n-a stat mult la gânduri să intre în slujba lui.

— Ai avut o viaţă amară! zise Anton Lupan îngândurat. Dar acum s-a sfârşit. O să te luăm cu noi până la Marsilia, o să-l căutăm pe tatăl tău…

Adnana îşi duse mâna la inimă şi scoase un strigăt slab:

— Adevărat? O să mă duceţi la tatăl meu? N-o să mă judecaţi?

Dacă ar fi fost în alt loc, s-ar fi repezit la el şi i-ar fi sărutat mâna.

— Dar oare, întrebă după o clipă, cu glasul îngreuiat, oare tatăl meu… Dacă n-o mai fi acolo, dacă o fi… S-ar fi putut să moară, nu-i aşa? Atunci ce-am să fac?

— Atunci…

Anton Lupan se opri; din faţă răzbea o lumină slabă, furişându-se pe pereţii colţuroşi, făcând să pălească flacăra felinarului. După câţiva paşi galeria cotea în loc, lăsând să se vadă pe neaşteptate un petic de mare, învolburat. Vântul crescuse între timp şi jos, valurile se zbuciumau, rostogolindu-se înspumate pe ţărm.

— Crezi că nu ne pândeşte nimeni? întrebă Adnana, şovăind iar.

Căpitanul Speranţei se strecură afară şi rămase nemişcat. La început crezu că ieşiseră în altă parte a insulei, nu spre răsărit. Apoi văzu soarele în spatele său, recunoscu ţărmul, poteca pe care urcaseră la deal; barca era în acelaşi loc, trasă pe nisip, numai că valurile o împresuraseră şi smuceau nemilos de ea.

— Ce este? întrebă fata, simţind că se întâmplase ceva ciudat.

Anton Lupan lăsă să-i scape felinarul din mâini şi rămase împietrit, cu ochii în larg. Speranţa nu mai era la locul ei, de parcă o înghiţise marea. La orizont se zărea o pânză cenuşie, căutând depărtările, aplecată pe val…

CAPITOLUL XIII.

Rechinii.

Ismail se trezi într-o beznă de mormânt şi un timp toropi, fără să-şi dea seama unde se află şi cum ajunsese aici. Dacă văzu că nu-l zoreşte nimeni la nimic, închise ochii, mulţumit să mai tragă un pui de somn; vezi, de câteva zile tot ar fi dormit. Numai covorul pe care stătea întins nu-i dădea linişte, că parcă îi era cunoscut. Da, şi după miros şi după pipăit, ar fi zis că-i covorul lui, de Brussa, cumpărat cu bani scumpi în ziua nunţii cu Laleli.

— Aman, Laleli, Laleli! oftă Ismail.

Apoi tresări şi deschise un ochi; după câte îşi amintea, covorul îl dusese Ghiulsum la Bazar şi-acum nu mai era al lui.

— Hei, unde sunt? întrebă nedumerit. Mufidé, Validé, care sunteţi aici?

În loc de răspuns auzi un geamăt, pierdut. Bucătarul se frecă la ochi.

— Cine-i acolo? N-auzi? întrebă, în graiul lui, uitând de ghiauri.

— Eu, Agop, efendi Ismail!

— Dumneata? Şi ce cauţi aici? Armeanul gemu:

— Nu mai caut nimic, că mi-au luat tot; m-au nenorocit.

Bucătarul dădu să sară în picioare, dar se lovi cu fruntea de un tavan scund – şi într-o clipă se dezmetici. Simţi corabia legănându-se, auzi valurile spărgându-se în bordaj, îşi aminti cum rămăsese de pază, pe punte, şi înţelese că era închis în hambar.

— Ce s-a petrecut, cum de-am ajuns aici? întrebă, tot în graiul lui, apropiindu-se pe dibuite de armean şi zgâlţâindu-l de gât.

— Păi ce să se petreacă? răspunse Agop, tremurând. Prea bine nu ştiu nici eu, că am stat ascuns după bocaport, să nu-i văd. Ştiu că m-am pomenit cu ei grămadă în jurul meu.

— Şi eu, ce făceam?

— Dumneata dormeai, efendi Ismail, dormeai şi sforăiai cu puşca pe genunchi.

— Dar ei, cum au ajuns până la dumneata, că doar erau legaţi?

— Se vede că s-au târât uşurel, cu toţi grămadă, aşa cum erau legaţi, şi-au căzut în capul meu: „Dezleagă-ne, dacă vrei să scapi viu!”

— De ce nu m-ai strigat, de ce n-ai fugit? scrâşni bucătarul, dezmeticit pe deplin.

— N-am avut curaj, efendi Ismail, iartă-mă, n-am putut: dumneata nu ştii ce ochi aveau, să te străpungă şi altceva nimic. Pe urmă, dac-aş fi strigat, parcă dumneata m-ai fi auzit?

— Aşa?! Care va să zică, tu i-ai dezlegat, ghiaur nemernic ce eşti!

— L-am dezlegat numai pe Spânu, că el era mai fioros. Pe ceilalţi i-a dezlegat el; numai pe grecul aceia slăbuţ l-a lăsat în frânghii. Pe urmă Spânu a venit la dumneata, ţi-a luat puşca de pe genunchi şi când ţi-a dat una cu patul ei în cap, ţi-a pierit sforăitul de parcă te-ar fi vrăjit.

Bucătarul se pipăi în cap.

— Aha! Uite că mi-a rămas şi cucii.

Apoi îşi aminti unde se găsea şi întrebă, încruntat:

— Spune, pe urmă ce-au făcut?

— Pe urmă? Au ridicat ancora, au întins pânzele şi au pornit repede la drum. N-am apucat bine să ne depărtăm de ţărm, că s-au şi repezit la hambar, mi-au răvăşit avutul – ce-a fost mai de preţ au cărat dincolo, la căpitan, iar pe noi ne-au aruncat aici şi ne-au închis.

— Să fie mult timp de atunci? întrebă Ismail.

— Ştiu eu? Asta s-a întâmplat pe la prânz şi-acum o fi noapte, că altfel s-ar zări un pic de lumină de sus.

În clipa aceea, în cabina căpitanului se auzi uşa scârţâind, câţiva oameni coborâră scările şi începură să vorbească, gălăgioşi, ca unii care nu mai aveau să se teamă de nimic.

Ismail se târî peste sacii lui Agop şi îşi lipi urechea de peretele subţire, care despărţea magazia de cabina căpitanului.

— Sunteţi nişte nemernici, ar trebui să vă spânzur pe toţi, dar vă iert, fiindcă am făcut lucru bun! se auzi un glas, al lui Spânu, bineînţeles.

— Lucru bun e cam puţin spus, căpitane, răspunse cineva. Am pus mâna pe o comoară, să nu uiţi; ce-am pierdut pe insulă e nimica toată pe lângă cele găsite aici. Unde mai pui că pe deasupra ne-am ales cu o corabie cum greu se găsesc pe la noi!

— Da, încuviinţă Spânu. Pe asta, e drept c-o să putem lua bani buni. După ce-om descărca-o la Alexandria, o să-i facem vânt la Port-Said, o să-i schimbăm numele, o să-i găsim alte hârtii, că doar avem oamenii noştri prin porturi – şi pe urmă nu ne mai trebuie decât un muşteriu serios.

— Dar de ce s-o vindem, căpitane? se miră, cu un fel de împotrivire, un om. Ce, noi n-avem nevoie de ea? Nu-i mai bine s-o păstrăm?

— Nu! Am eu alte socoteli.

Omul care vorbise mai înainte, continuă, mustrător:

— Căpitane, te ascunzi de noi şi faci rău!

— Taci! răcni Spânu, aşa de tare, încât Agop, aflat în spatele lui Ismail, fugi de-a buşelea până în colţul hambarului.

Un timp, dincolo, piraţii tăcură, înlemniţi; se auzea numai răsuflarea fioroasă a căpeteniei lor. Mai târziu, un altul dintre ei îndrăzni să rupă tăcerea, arătându-şi temerile lui:

— Oricum, căpitane, în Arhipelag nu mai e rost de trăit. Trebuie să ne gândim încotro o apucăm. Oare acum nu ne-or urmări?

— Eşti un fricos! răspunse Spânu, râzând cu dispreţ. Chiar dacă Huseim sau ceilalţi ne-ar trăda şi le-ar spune încotro am pornit, cum ar putea să se ţină după noi cu prăpăditul lor de barcaz?

— Înainte să ne trădeze Huseim, o să ne trădeze fata! Spânu bătu cu pumnul în masă şi răcni din nou:

— Să nu-mi mai pomeneşti de ea! Şi ajunge cu văicărelile, muieri ce sunteţi! Hai, toată lumea afară, lăsa-ţi-mă singur, netrebnicilor!

Oamenii nu mai aşteptară o nouă poruncă, ci se repeziră pe scări, buluc. În timp ce treceau pe punte, Ismail îi auzi vorbind între ei, nemulţumiţi:

— Prea se ascunde de noi! Niciodată nu ştii ce are în gând!

— Da; te pomeneşti că ne lasă la Alexandria, iar el o şterge mai departe şi rămânem mofluzi.

— N-aţi văzut? Stă de vorbă numai cu Huseim. Oare ce-or fi plănuind?

— Naiba ştie!

— Ei, lasă că n-aş vrea să fiu eu acum în pielea lui Huseim! Nu mai are cum să scape şi-au să-l spânzure negreşit.

— Parcă noi până la urmă, nu tot în streang o să pierim?

— Ia ţine-ţi gura şi nu mai cobi!

Piraţii se duseră spre prova, tot vorbind aşa între ei şi pe urmă se făcu linişte sus. În cabina căpitanului se auzi dopul unei sticle, pocnind.

„Ăsta-i Cotnar!” se gândi bucătarul, înghiţind în sec.

Agop se târî spre el, cuprins de bâţâieli:

— Ce ne facem, efendi Ismail?

— Mai întâi să dormim puţin; până la Alexandria avem de mers două săptămâni; este destul timp de gândit.

Zicând acestea, Ismail căscă, îşi pipăi cucuiul din cap, apoi se întinse tacticos pe covor şi peste câteva clipe, magazia începu să răsune de sforăitul lui.

Ceasurile se scurgeau greu pentru Agop; liniştea de afară îi dădea fiori, iar sforăitul bucătarului îl scotea din minţi. Din când în când încerca să-l trezească, trăgându-l de picior, ori dându-i câte un ghiont, dar ca urmare, sforăitul creştea mai mult.

După o vreme auzi iar paşi pe punte şi oameni vorbind, apoi corabia, care mersese până atunci înclinată mult pe o

coastă, se îndreptă, semn că schimbase drumul şi primea vântul din pupa. Dacă s-ar fi priceput în treburile navigatorilor, şi-ar fi dat seama că piraţii, după ce fugiseră o vreme spre est, ca să se îndepărteze de locul primejdios, luaseră drumul spre sud, lăsând în tribord insula Skyros.

La aceeaşi oră de noapte, în partea cealaltă a insulei, Penelopa naviga direct către sud-est, împinsă de un vânt bun. Anton Lupan, cu Gherasim alături, stătea aplecat deasupra hărţii, în cabina căpitanului, în vreme ce kir Iani se plimba prin spatele lor, furios.

— Cu sicriul ăsta plutitor n-o să-i ajungem niciodată! zise Gherasim, clătinând neîncrezător din cap.

— Dacă-i sicriu, poftim, dă-te jos! pufni căpitanul, muşcând din trabuc.

— Nu ţine seama de ce spune omul la necaz, kir Iani! interveni Anton Lupan, împăciuitor. Eu unul cred că Penelopa n-o să ne facă de râs.

— Pe mine nu mă priveşte asta; eu merg la Pireu!

— Fireşte, căpitan Iani, şi noi mergem tot la Pireu, dar mai întâi trebuie să-i prindem pe piraţi. Până atunci, cu voia dumitale, comanda Penelopei o s-o am eu!

— Cu voia mea? Hm!

— Atunci fără voia dumitale! Ne-am înţeles?

Kir Iani scrâşni. De patru luni şi ceva nu mai era stăpân pe corabia lui. Întâi căzuse pe mâna lui Spânu, care îl ţinuse închis în hambar, dându-i o cană de apă şi-un pesmet pe zi. Când credea că scăpase, poftim, se iviseră alţi piraţi! Ăştia ziceau că-s oameni cinstiţi, dar se purtau mai rău ca nişte tâlhari. Întâi aruncaseră în mare jumătate din grâul aflat în hambar, pe urmă curăţaseră ierburile crescute pe carenă – e drept că lungul timp cât stătuse la ancoră, Penelopa făcuse o barbă de patriarh, de n-o mai puteai urni din loc – bine, s-o cureţi, dar fără să ceri voie de la căpitan? Şi parcă asta era tot? Sfâşiaseră tenzile, adunaseră toate pânzăria de pe bord, până şi cearceafurile, şi-acum, patru haidamaci, cu acul şi cu guardamana în mână, coseau pe punte, să facă

vele mai mari. Şi dacă se rupeau catargele – că şi-aşa scârţâiau de te lua cu fiori? Iar după toate astea, în loc să se îndrepte spre Pireu, voiau cu tot dinadinsul să-l ajungă pe Spânu, care fugise cu o corabie mai mare şi avea zece ore înaintea lor.

— Trebuie să ţinem seama – zise Anton Lupan, arătând pe hartă, ca şi când i-ar fi ghicit gândul – că piraţii au mers aproape patruzeci de mile spre răsărit, ca să ocolească insula Skyros, fiindcă nu le dădea mâna să navigheze aproape de ţărm; cu vântul travers, să socotim cel mult cinci noduri pe oră, asta înseamnă opt ore pierdute pentru ei. Dacă ţii seama că atunci când au pornit spre sud, au avut de întâmpinat curentul care bate de la Chios spre Salonic, pe câtă vreme noi suntem ajutaţi de contra-curentul dintre Sporade şi ţărm, înseamnă că peste zece-douăsprezece ore putem fi pe urma lor.

Gherasim clătină iarăşi din cap:

— Socotelile dumitale sunt bune, domnule, uiţi însă că Penelopa n-a făcut în viaţa ei mai mult de cinci mile pe ceas, s-o fi mânat şi dracii, nu numai vântul.

— Minţi! răcni kir Iani, repezindu-se la el, cu pumnii strânşi.

În clipa aceea, pe punte se auzi un catarg trosnind.

— Coborâţi pânzele! Mă nenorociţi! strigă căpitanul Penelopei, repezindu-se pe scări.

Anton Lupan şi Gherasim alergară după el. Mitrofan stătea la cârmă, luptându-se cu valurile care se năpusteau din pupa, smucind corabia şi încercând s-o pună travers. Adnana, Nicola, Lachi, Haralamb şi Cristea Busuioc coseau de zor pânze, la lumina palidă a unui felinar. Din când în când, câte un val năvălea peste parapet şi spăla puntea în lung, udându-i până la piele, dar ei îşi vedeau de treabă, fără să ţină seama de starea lor.

La câteva mile în stânga se simţea ţărmul apusean al insulei Skyros, în lungul căruia navigau de mult. O dată cu apropierea dimineţii, vântul se întărea; câte o rafală

vijelioasă smucea pânzele, şi atunci, catargele arcuite spre prova trosneau, gata să se rupă din sarturi.

— Coborâţi pânzele, ce mai aşteptaţi?! strigă kir Iani.

— Poate c-ar fi timpul, domnule! zise şi Gherasim, Anton Lupan scutură din cap:

— Nu! Căutaţi cabluri sau parâme şi întăriţi catargele!

La fiecare rafală, Penelopa îşi afunda prova în apă şi, uneori, clipe întregi bompresul nu se mai ridica dintre valuri.

— Duceţi toate greutăţile la pupa! porunci Anton Lupan, netulburat. Goliţi toată partea din faţă a hambarului!

În prova se vedea capul Sarakimonesi, colţul de sud al insulei Skyros. Peste puţin timp, marea avea să se deschidă liberă, în stânga. Anton Lupan îşi simţi bătăile inimii; se apropia clipa cea mai grea a acestui joc plin de primejdii. Ştia că dacă la ora asta Speranţa apucase să treacă spre sud, n-o mai putea ajunge; singura şansă era să depăşească înaintea ei insula Skyros şi să-i taie drumul.

Deşi întărite cu sarturi în plus, catargele continuau să trosnească la fiecare rafală. Kir Iani alerga pe punte, frângându-şi mâinile şi înjurând pe toată lumea, dar nimeni nu-l băga în seamă.

Haig îşi scoase capul pe tambuchiul de la prova; în timp ce fiecare avea de făcut câte ceva, el găsise răgazul să se bărbierească, să se spele, să-şi scuture giubeaua plină de pleavă şi acum semăna leit cu Agop din Bazar, cel de la care se trăgeau toate necazurile.

— Păi de, domnule! pufni Gherasim. N-am spus eu că pe armenii ăştia doi trebuie să-i scărmănăm fără nici o sfială?

Căpitanul nu-i răspunse; capul Sarakimonesi se vedea în babord, înroşit de soarele care tocmai răsărea; dincolo de el se deschidea marea, pustie cât răzbeai cu ochii. Anton Lupan cercetă înfrigurat orizontul, de la un capăt la altul, fără să descopere nici un catarg, nici o pânză.

De dincolo de orizont se ridica fumul unui vapor – şi altceva nu se vedea nimic.

— Mihule!

— Da! răspunse musul, de veghe la prova.

— Urcă-te pe catarg şi vezi dacă nu se zăreşte vreun vas!

Peste câteva clipe, Mihu era la mărul catargului. Oamenii de pe punte se ridicaseră şi cercetau orizontul, cu aceeaşi înfrigurare ca a căpitanului.

— Parc-ar fi o corabie! strigă musul. Dar trebuie să fie tare departe, că-i văd numai vârful catargelor.

— Câte?

— Două.

— Încotro se duce?

— Fuge spre sud, cu vântul.

Gherasim lăsă să-i cadă braţele de-a lungul trupului.

— Am pierdut-o! Acum nimeni n-o mai poate ajunge.

— Aşa? făcu kir Iani, cuprins de bucurie. Atunci hai la Pireu; nu mai pierdem vremea!

— Sigur! încuviinţă Haig, frecându-şi mâinile. Să mergem la Pireu, căpitane!

Ceilalţi rămăseseră încremeniţi pe punte, aşteptând hotărârea lui Anton Lupan. Acesta zăbovi o vreme, privindu-i pe fiecare în parte, dar părând că nu-i vede. O clipă întâlni ochii Adnanei; fata îşi ţinea pumnul deasupra inimii, răsuflând repede; apa se scurgea de pe ea şiroaie. Întâlni ochii lui Negrilă care părea că împărtăşeşte încordarea tuturora. Se uită la Haralamb, la Cristea Busuioc, la Ieremia, la Mihu, în vârful catargului – şi se gândi că strădania tuturora avea să fie zadarnică, tot ce plănuise el, având din partea lor făgăduit ajutorul, se spulbera în vânt, se îneca în marea Egee, abia la începutul drumului – şi trebuiau să treacă iar ani de zile până să pornească iarăşi, dacă atunci ar mai fi putut să găsească alţi oameni pe măsura acestora, iar el ar mai fi avut atunci puterea să le insufle aceeaşi dârzenie.

Se uită iarăşi la Adnana, cum stătea, udă, cu pumnul pe inimă, se gândi la viaţa ei nefericită, îi veni în minte piaţa frânghierilor într-o zi plină de soare, când se gândea s-o

ducă în casa părintească, la Marsilia – şi îşi simţi sufletul încărcat de o tristă duioşie. Apoi trase aer în piept, îşi scutură capul, strânse pumnii şi porunci, cu vocea liniştită, dar plină de hotărâre:

— Ridicaţi toate pânzele! Mergem înainte! Orice ar fi să se întâmple, trebuie să-i ajungem!

Mihu scoase un chiot şi îşi dădu drumul din vârful catargului.

— O să-i ajungem, domnule, să n-ai nici o grijă! Oamenii se repeziră să îndeplinească poruncile căpitanului.

— Ridicaţi tot ce se poate chema pânză! continuă acesta, simţind că marinarii îl vor asculta orbeşte. Puneţi cângile în afara bordului şi întindeţi păturile. Întăriţi mai mult catargele şi n-aveţi grijă, că n-au să se rupă. Mitrofan, ia-o două carturi mai la stânga!

— Unde vrei să mergi? sări kir Iani.

— Dac-o fi nevoie, până la Alexandria, sau chiar şi mai departe…

— La Alexandria! Cine ţi-a dat voie? Asta-i corabia mea, piratule!

Echipajul alerga pe punte, cu pânze şi parâme.

— Băieţi! strigă Anton Lupan. Aveţi încredere în voi şi-o să-i ajungem. E drept că ei au o corabie mai bună, dar asta nu înseamnă totul! Orice marinar poate să greşească – de ce n-ar greşi şi dânşii? Noi însă nu trebuie să săvârşim nici o greşeală, dar niciuna, înţelegeţi, asta e singura noastră scăpare!

Adnana, care se căţărase în vârful catargului de la pupa, ca să întindă o pânză nouă, pe o vergă făcută la iuţeală, cobori îmbujorată şi se apropie de el, lipăind cu picioarele goale pe punte.

— O să-i ajungem, sunt sigură! zise, apucându-i mâna şi uitându-se în ochii lui cu o privire arzătoare.

— Da, răspunse Anton Lupan, clipind sub această privire. O să-i ajungem! Corabia e prăpădită, dar echipajul preţuieşte cât zece corăbii!

Fata îşi scutură capul:

— Echipajul n-ar fi nimic. O să-i ajungem, fiindcă… fiindcă dumneata eşti un om puternic!

Apoi tăcu deodată, parcă speriată de propriile ei vorbe. Un val năvăli pe punte şi se prăbuşi între dânşii, îndepărtându-i. Adnana mai rămase o clipă cu mâna întinsă…

La orizont se ridicau nori negri, care curând acoperiră soarele abia răsărit din valuri – şi marea se învălui în umbre. Penelopa îşi afundă prova în apă, scârţâind din toate legăturile ei ostenite; catargele, arcuite, trosneau gata să se rupă şi sarturile întinse vibrau pe toate tonurile, împletindu-şi sunetele cu mugetul înfricoşător al mării…

Dar în timp ce Penelopa naviga astfel, în timp ce Mihu şi Adnana se urcau pe rând în vârful catargului, ca să cerceteze marea, în timp ce oamenii obosiţi picoteau în picioare, fiindcă pe bord nu mai era un singur colţişor uscat unde s-ar fi putut întinde la odihnă, în timp ce Haig îşi frângea mâinile, ascuns în cabina echipajului, îngrozit de o nouă întâlnire cu piraţii, în timp ce Negrilă lătra furios, scuturându-şi blana ori de câte ori un nou val i se prăbuşea în spinare, în timp ce Anton Lupan stătea la prova, neclintit, cu ochii aţintiţi înainte, cu pumnii şi cu dinţii strânşi, ca şi când prin încordarea lui ar fi vrut să transmită o forţă mai mare corăbiei, în sfârşit, în timp ce kir Iani alerga pe punte, molfăindu-şi furios trabucul stins, zgâindu-se de jur împrejur în nădejdea că s-ar ivi vreun vapor care să-i aducă scăparea – în timp ce se întâmplau toate acestea, oare ce făcea Ismail, bucătarul?

Apoi, ce să facă? Dormea sforăind pe covorul de Brussa, visând la dulcea şi gingaşa lui Laleli, rămasă într-o mahala a Stambulului.

— Efendi Ismail! îl striga Agop, din când în când, trăgându-l de un picior.

— Lasă-mă să dorm, mai avem până la Alexandria! răspundea bucătarul, deschizând numai un ochi.

Şi iar se apuca de sforăit.

Agop nu ştia cum trece timpul, fiindcă o ducea din leşin în leşin. Îşi dădea seama numai că se luminase de ziuă, că marea se burzuluia şi că piraţii benchetuiau, deşi după unele mormăieli nu păreau mulţumiţi; în cabina căpitanului se auzeau dopurile pocnind – se vede că Spânu, care simţea nemulţumirea lor îi îmbuna cu vin, lăsând răfuiala pentru mai târziu, când o fi momentul mai bun.

Aşa se scurse o zi – şi când lumina care răzbea prin tendă şi printre scândurile bocaportului se şterse, vestind al doilea amurg, în sfârşit Ismail se trezi.

— Măi, Agop, dă-mi ceva să mănânc! zise, căscând. Armeanul nu băgă de seamă că bucătarul încetase a-l mai domni; parcă de asta-i ardea lui acum?

— De unde să-ţi dau, efendi Ismail, că şi pe mine mă chinuie foamea, de mult!

Ismail îşi pipăi cucuiul, în clipa când alături se auzea un alt dop pocnind.

— Asta-i Cotnar, măi Agop, ştii?! Grozav o să se supere căpitanul când o vedea c-au dat iama în sticlele lui!

— De asta-i vorba acum, efendi Ismail? Mai bine ne-am gândi cum să-i îmbunăm, să se poarte mai blând, să nu ne spânzure, să nu ne jupoaie de vii!

— Ba eu mai întâi vreau să mănânc!

Zicând acestea, Ismail începu să bată cu pumnul în bocaport, de-ai fi zis că o să-l spargă şi altceva nimic.

— Ce vrei? întrebă un glas rău, de sus. Încă n-aţi murit?

— Nu; când o fi să murim, îţi spun. Acu' fă bine şi dă-mi ceva să mănânc. Vezi, ai grijă şi de-o sticlă cu vin!

Omul de sus lovi cu piciorul în bocaport şi înjură urât.

— Vezi, l-ai supărat! se văicări Agop. Acu' dacă vine şi bagă iataganul în noi?

— Nu vreţi să-mi daţi? zise bucătarul după un timp. Bine, atunci am să-mi iau singur!

Apoi prinse să se foiască pe întuneric, răvăşind calabalâcul lui Agop, şi aşa destul de răvăşit.

— Ce faci, efendi Ismail? întrebă armeanul, auzind un fel de chiţcăit ciudat.

În scândurăria barăcii de la Sulina, aruncată peste cheresteaua care trebuia dusă la Pireu, turcul găsi un piron ascuţit şi acum îl hâţâna în toate părţile, cu o încăpăţânare de catâr; peste vreun sfert de ceas de trudă, Ismail era ca pironul în mâini, gâfâind mulţumit.

În cabina căpitanului se pornise iarăşi chiolhan. Bucătarul se apropie de perete, îl pipăi până găsi un loc potrivit şi, după ce trase cu urechea dincolo, unde se auzeau dopurile sticlelor pocnind, se apucă să sfredelească scândura, răbdător şi grijuliu.

— O să te audă, efendi Ismail! gemu Agop. Într-adevăr, nu trecu multă vreme şi dincolo, un om întrebă mirat:

— Ce dracu', or fi şobolani pe corabia asta? Că doar nu-i încărcată cu grâu!

O dată cu aceste vorbe, dădu un pumn în perete – şi râcâitul conteni.

— Ale dracului vietăţi! mai zise omul de dincolo, altceva neputând face nimic.

După un timp, râcâitul începu din nou, mai încet, mai sfios, până ce în vârful pironului se ivi un fir de lumină, ca o gămălie de chibrit. Ismail îşi lipi ochiul de scândură şi privi. La început nu putu să vadă decât o bucată de slănină şi o sticlă de vin, puse pe masă, drept în faţa lui… Fie şi slănină, ducă-se naibii Coranul, că doar n-o să mori de foame, dacă n-ai berbec fript!

Două adevăruri simple trebuiesc spuse acum: întâi, că o bucată de slănină nu astâmpără foamea numai cât o priveşti, şi al doilea, dacă slănina asta e groasă de trei degete, nu o poţi face să treacă printr-o bortă cât o gămălie de chibrit. Desigur că aceste adevăruri le ştia şi Ismail. Atunci, de ce se mai ostenise atât?

Ei, iată, pentru început el nu voise decât să poată privi dincolo, căci, pentru a ajunge la slănină, avea un alt drum. De când există vameşi în lume, există şi tainiţe pe corăbii.

Chiar căpitanul cel mai cinstit îşi are ascunzătorile lui, pe care nu le poate dibui nimeni, fiindcă o corabie nu e făcută din linii drepte, ca o casă de locuit. Aici, sub fiecare scândură se ascunde un ungher tainic, un colţişor nebănuit – şi nu e marinar acela care pleacă la drum fără să ştie cu de-amănuntul toate chichiţele corăbiei lui.

În cabina căpitanului, pe care am descris-o la început, dacă ne mai amintim, se afla câte un pat, în fiecare bord, iar între picioarele paturilor şi peretele dinspre hambar, câte un dulap, unul pentru haine, altul pentru felurite întrebuinţări. Locul rămas liber între aceste două dulapuri era ocupat de o masă lungă, pe care se afla acum slănina şi sticla de vin. Iată tot ce putea să vadă ochiul unui străin, şi altceva n-ar fi bănuit.

Dar dacă s-ar fi gândit că pereţii cabinei, făcuţi din panouri de lemn vopsit frumos în alb, erau verticali, pe câtă vreme bordajul corăbiei urma linia arcuită a coastelor, ar fi fost firesc să se întrebe ce se ascundea în spatele acestor pereţi. Astea însă sunt întrebări pe care ţi le pui când ai timp de prisos, sau atunci când creierul ţi-e înfierbântat de cine ştie ce bănuieli.

După ce găsiseră sipetele lui Agop şi sticlele de Cotnar, puse cu grijă de către paharnicul Ieremia într-un loc pe care dumnealui unul, bucătarul Ismail, dornic de vin, fără să fie beţiv, nu-l putuse dibui cu toate că se trudise destul, piraţii socotiseră că nu mai aveau nimic de descoperit.

Dar, dacă nu găsise vinul, în schimb Ismail cunoştea alte taine, de pe vremea când corabia se repara la Sulina şi când el, împreună cu Gherasim, îşi făcuseră anumite chibzuieli, în vederea cine ştie căror nevoi de mai târziu.

După ce mai râcâi puţin cu pironul, ca să-şi poată arunca ochiul peste toată cabina, bucătarul se târî până într-un colţ al hambarului, răsuci două cârlige, ascunse cu iscusinţă – şi nu mai trebui decât să împingă uşor scândura, ca să-şi facă loc între bordaj şi panoul dincolo de care se afla patul căpitanului.

Tocmai atunci piraţii urcau scările tropăind, desigur ca să coboare o parte din pânze, cum se obişnuieşte pe orice corabie în timpul nopţii, mai ales pe un vânt tare, ca acuma.

Ismail trase cu urechea, se încredinţă că în cabină nu mai era nimeni, apoi răsuci alte două cârlige şi panoul de scândură subţire, uşor ca fulgul, era în mâinile sale, descoperind vederea asupra mesei pe care se afla sticla de vin şi slănina.

— Efendi Ismail! şopti Agop din magazie, tremurând ca o velă pe furtună. Să nu te prindă! Ne spânzură pe amândoi, fie-ţi milă!

Bucătarul întinse mâna, care se lungi din cale-afară, prin cine ştie ce ciudată însuşire, înşfăcă lucrurile de pe masă, nu lăsă nebăgat în seamă nici un pesmete uscat ca lemnul, dar fără de care slănina n-ar fi făcut nici două parale, puse panoul la loc, răsuci cârligele şi se întoarse în magazie, întocmai ca la venire.

Curând după aceea, Spânu coborî în cabină şi începu să înjure:

— Mă, ticăloşilor, care mi-aţi furat slănina şi vinul?

— Acum o să ne spânzure! se văicări Agop, scuturat de suspine.

Ismail înfuleca din slănină, ca şi când n-ar fi existat Coran pe lume, fără să-i pese de văicăreala armeanului şi de înjurăturile lui Spânu. Păcat că îşi pierduse luleaua! La sfârşitul unei mese ca asta se cuvenea şi un pic din aroma, din balsamul tutunului!

— Bre, Agop, grăi turcul, după ce-şi puse pântecele la cale, deşertând peste slănină şi vinul, ia şi tu o înghiţitură, dar vezi să nu te apuce sughiţul, că s-a zis cu tine. Eu acu' mă mai culc o leacă. Ai grijă să mă scoli mâine seară, să mai fac rost de ale gurii.

Şi iar începură sforăiturile, şi iar începu chinul armeanului. Socoteala asta ţinu toată noaptea şi a doua zi, până căzu amurgul.

Când se trezi Ismail, alături în cabină era mare gălăgie.

— Mâine dimineaţă o să fim prin dreptul Stampaliei, spunea unul. Trebuie să ne oprim, să luăm provizii.

Bucătarul îşi ciuli urechile; ştia că Stampalia era o insulă tocmai în marginea de sud a arhipelagului; deci, iată că izbutise să „facă punctul”, neostenindu-se cu măsurătorile!

— Mută-ţi gândul! se împotrivi Spânu, răspunzând celui care vorbise mai înainte. Ce, de asta ne arde nouă?

— Păi mai avem numai zece pesmeţi şi vreo două ocale de slănină. Cum o s-o ducem până la capul drumului?

Ismail îşi lipi ochiul de perete şi privi în cabină; pe masă nu se mai vedea nimic de-ale gurii.

— Răbdaţi! strigă Spânu, mângâindu-şi cuţitul. Câte un pesmete de fiecare! Asta-i tot, ajungă-vă!

— Şi slănina? întrebă unul din piraţi, înghiţind în sec şi lingându-şi buzele.

— O ţiu la mine sub pernă; o să vă dau în fiecare zi câte o felie. Hai, acum căraţi-vă, mâncăilor!

Piraţii urcară scările, bombănind cu ciudă, mărită fiindu-le vechea nemulţumire. Rămas singur, Spânu scoase slănina, îşi tăie o halcă de vreo şase degete, puse un pesmet în apă, să se înmoaie, apoi începu să-nfulece, aruncând priviri spre uşă. După ce-şi sfârşi cina, îndesă restul de slănină sub pernă, îi strigă ceva omului de la cârmă, apoi făcu lampa mică, se trânti pe pat, fără să lase cuţitul din mână, şi începu să sforăie.

Bucătarul se scarpină în cap, ocolind cu grijă cucuiul.

— Bre Agop, zise, muncit de gânduri, aşa nu mai merge; dacă şi ei trebuie să postească, atunci de noi nici vorbă nu mai poate să fie: o să murim de foame.

— Ce ai de gând, efendi Ismail? întrebă armeanul cu teamă, simţind în glasul lui o ciudată pornire.

— Asta o să vezi îndată; tu ai grijă numai să-ţi ţii gura!

Cu aceste vorbe, bucătarul desprinse scândura din colţul hambarului, se strecură în despărţitură, ascultă o vreme sforăitul lui Spânu, apoi scoase panoul şi îşi vârî capul în cabină. Slănina era colea, sub pernă; dacă ar fi întins

mâna… Dar nu, acum sosise timpul pentru altfel de ispravă, nu mai mergea să tot şterpelească dintr-o biată bucată de slănină!

Ismail se pipăi la brâu, scoase linguroiul, se aplecă deasupra patului, ridică braţul – şi lovi din toate puterile. Capul lui Spânu pocni ca o sticlă desfundată; piratul deschise ochii, îi dădu peste cap şi rămase moale, înainte de a putea scoate un singur crâcnet.

— Ce faci, căpitane? strigă omul de la cârmă, auzind pocnetul. Bei de unul singur? Ziceai că nu mai e nici o sticlă!

În hambar, Agop, pe care îl mânase necuratul să se uite pe găurică, scoase doar un geamăt şi îşi pierdu simţirile.

În acest timp, Ismail nu stătea de pomană: sări în cabină, îi scoase giubeaua lui Spânu, şi-o puse pe dânsul, la fel făcu şi cu turbanul, înfundă gura piratului cu o cârpă, apoi îl legă zdravăn, şi-l lăsă ţeapăn în fundul patului.

— Ei, aşa mai merge! zise cârmaciul, văzându-l pe căpitan că iese pe tambuchi, cu o sticlă în mână. Credeam c-ai să bei singur. Hai, vino mai repede, că mi s-a uscat gâtlejul!

Cel pe care-l lua drept Spânu, zăbovi o clipă cu spatele la el, în capul scărilor, încercând să învingă bezna cu privirile. Era o noapte neagră ca fundul ceaunului; marea în jur mugea frământată şi corabia se lupta cu valurile, sforăind şi ridicându-şi pupa în aer, ca un cal nărăvaş, care tot vrea să dea cu picioarele.

Deodată Ismail tresări, cât pe ce să scape din mână şi sticla şi linguroiul: de cruceta arborelui mare atârna o formă omenească legănându-se în întuneric…

— Hai, căpitane, ce-ai înţepenit acolo? zise omul de la cârmă, dornic să-şi ude gâtlejul.

Bucătarul simţi sudoarea scăldându-i tot trupul. Aşadar, când era vorba de ştreang, Spânu ştia să-şi ţină făgăduielile! Omul de sus nu putea să fie decât grecul acela firav, care-şi trădase stăpânul.

— Dar hai, căpitane, odată! stărui piratul de la cârmă. Ismail îşi potoli bătăile inimii, se întoarse spre el şi-l atinse în creştet cu linguroiul.

— Aha, desfundaţi mereu la sticle! strigă omul de veghe, de la prova. Păi ce, aţi uitat de mine?

Zicând acestea, porni încoace, nerăbdător să guste vinul. Dar nu apucă să se întrebe cum naiba se îmbătase cârmaciul aşa repede, de zăcea pe punte, când se pomeni cu linguroiul în frunte şi nu avu timp decât să scoată un geamăt, pe care nu-l auzi nimeni.

Până una alta, Ismail îi lăsă pe amândoi aşa, cum căzuseră în nesimţire, legă cârma cât putu mai bine şi alergă la tambuchiul de la prova, pe care îl închise cu zăvorul. Ultimii doi piraţi, căci al treilea atârna de crucetă, erau astfel puşi bine în cabină şi nu mai puteau ieşi decât dacă ar fi avut asupra lor măcar un topor, să spargă zăvorul.

Speranţa se lupta, gemând, cu valurile, bâjbâind în noaptea de smoală, fără cârmaci şi om de veghe. În vreme ce desfăcea bocaportul, Ismail zări un far în dreapta, dar n-avu când să se gândească ce colţ de pământ, ce insulă se află acolo.

— Hai afară, Agop, c-am închiriat altora hambarul! Armeanul se ridică anevoie, tremurându-i şi trupul şi inima.

— Dumneata eşti, efendi Ismail? Ai scăpat fără să te spânzure?

— Vino-ncoa' şi pune mâna! îl zori bucătarul, în loc să-i răspundă.

În câteva minute, cei doi piraţi de la cârmă, împreună cu Spânu, pe care îl scoaseră cu greu din cabină, zăceau înăuntrul magaziei.

Abia acum zări Agop umbra care se legăna de crucetă, la jumătatea catargului.

— Ce-i acolo? întrebă, ducându-şi mâna la inimă.

— Un pirat, nu te teme: l-a spânzurat Spânu ca s-avem noi mai puţin de lucru.

Armeanul îşi pipăi grumazul, gata să-l apuce leşinul.

— Efendi Ismail, eşti sigur că nu m-a spânzurat pe mine? Parcă simt un ştreang în jurul gâtului.

Drept răspuns, bucătarul coborî în cabină, luă slănina şi pesmeţii de sub perna lui Spânu, se aşează la cârmă şi începu să-mbuce dumicaţi cât pumnul; dacă te-ai spurcat o dată, ducă-se naibii Coranul!

În stânga, unde era răsăritul, parcă încerca să se reverse o slabă lumină.

— Acum ce facem? întrebă armeanul, foindu-se pe lângă cârmă.

— Întâi mâncăm, pe urmă aşteptăm să se facă ziuă…

— Dar unde mergem? Ştii drumul?

Ismail ridică din umeri:

— De, bre Agop, după valurile astea aş zice că am ieşit în Mediterană; mai departe, Allah cu mila!

Farul pe care îl văzuse adineaurea rămăsese în urmă, iar în faţă nu se mai vedea niciunul.

— Şi dacă ne rătăcim? stărui armeanul. Dacă ne prinde furtuna?

Bucătarul ridică nasul şi adulmecă în aer. Furtună? Până una alta, vântul se mai potolise, ba chiar părea că îl cuprinde lenea, deşi pe mare se fugăreau încă valuri lungi cât lăţimea Bosforului. Dar sub această linişte înşelătoare, Ismail simţea mocnind forţe ascunse. Ceasul arăta trei dinspre ziuă şi ar fi trebuit să fie lumină; cu toate astea, marea rămânea întunecată, iar orizontul se chinuia sub nori negri, care pândeau răsăritul soarelui să-i sugrume.

— De, furtună s-ar putea să fie! zise bucătarul, fără să-şi ascundă teama.

Peste un ceas, când în sfârşit începu să se facă lumină, vântul se prefăcuse într-o briză moartă, care se legăna în pupa Speranţei, ca o trenă mâncată de molii, bâjbâind printre valuri, nehotărându-se să-şi aleagă drumul. Dar dacă cineva ar fi privit barometrul, ar fi văzut că în această oră acul lui coborâse cu vreo patru linii şi părea hotărât să înghită tot cadranul.

Acum, că se luminase, piratul spânzurat de crucetă se vedea limpede, cu ochii holbaţi şi cu limba scoasă, legănându-şi picioarele deasupra punţii, ca şi când ar fi vrut să-şi facă vânt în capul călătorilor.

— Efendi Ismail, ce facem cu el, că parcă se uită la mine?!

Ismail se scărpină în creştet; nu că-i era de spaima armeanului, dar acum, vara, cum era să ţină un mort pe punte, mai mult de două zile?

— Stai tu la cârmă, şi când ţi-oi striga, învârteşte-o la dreapta, zise, luând o hotărâre. Eu mă urc pe catarg, să-i tai ştreangul.

— Ce-are de-a face ştreangul cu cârma?

— Cine nu ştie, aşteaptă să vadă! răspunse Ismail, cu înţelepciune.

Zicând acestea, se caţără pe grijele, încălecă pe crucetă şi se târî spre locui de unde atârna frânghia.

— Pune cârma la dreapta! porunci, pregătindu-şi cuţitul.

Agop îi îndeplini porunca, bâţâind ca de friguri – şi Speranţa se roti ascultătoare, până ce se aşeză de-a lungul valurilor; tangajul de până atunci se prefăcu în ruliu, şi spânzuratul, în loc să se legene de-a lungul punţii, începu s-o ia de-a latul, Ismail pândi clipa prielnică şi reteză ştreangul, dintr-o lovitură, tocmai când, în legănarea lui, mortul atârna deasupra valurilor.

— Păzea, să nu te stropească! îi strigă armeanului. Acesta îşi acoperi ochii cu palmele, chircindu-se deasupra cârmei, ca şi cum s-ar fi aşteptat ca piratul să-i cadă în creştet. Nu se auzi decât o plescăitură – şi pe urmă se făcu linişte.

Ismail dădu să coboare, când deodată se opri, cu ochii în urmă.

— Vine o corabie! strigă, cuprins de bucurie. Auzi, bre, Agop? O corabie cu două catarge. Acum o să căpătăm şi demâncare, o să aflăm şi drumul! Am scăpat de orice grijă! Ia coboară în cabina căpitanului şi vezi că mai este un ochean acolo.

— Dar n-o fi rămas vreun pirat ascuns pe sub paturi?

— Şi ce, ţi-e frică să te iei cu el la trântă? răspunse bucătarul, pus pe glumă.

Deşi vântul aproape murise, corabia din urmă se apropia aşa de repede, de parc-o mânau duhurile. Dincolo de ea se ridicau nori negri şi marea, care aici se albăstrise, părea vânătă şi învolburată, răscolită de cine ştie ce diavoli ascunşi în adâncuri. Pânzele Speranţei începură să fluture, nelinişte, aşa, fără nici o pricină.

„Ce-o mai fi şi asta?” se întrebă bucătarul, mirat de iuţeala corăbiei străine.

Apoi deodată îşi dădu seama că se pornise furtuna, pornise de undeva, din Egee, se furişase cenuşie printre insule, se răsfirase peste Mediterană, şi-acum se apropia vijelioasă, ridicând pe sus corabia străină.

„Ăştia-s nebuni, sau n-au întâlnit niciodată o furtună!” îşi zise, văzând că marinarii necunoscuţi veneau cu toată velatura, ca şi când ar fi fost hotărâţi să nimerească de-a dreptul pe gurile iadului.

Armeanul urcă scările, mai înzdrăvenit, cu ocheanul în mână.

— Bre Agop, hai să coborâm pânzele, că nu-i a bună. Rămânem numai cu focul şi cu trinca, altminteri…

Aici, Agop, care se uita cu ocheanul în urmă, ca unul dornic să vadă o clipă mai devreme de unde-i venea scăparea, scoase un strigăt de spaimă:

— Corabie de piraţi! Efendi Ismail, ai milă, ascunde-mă undeva să nu mă prindă!

Bucătarul îi smulse ocheanul din mână, privi corabia de care nu-i mai despărţea nici jumătate de milă – şi simţi puţinul păr din creştet făcându-i-se măciucă deasupra cucuiului. Pe catargul din faţă se vedea fluturând steagul negru al piraţilor, cu capul de mort şi cu cele două ciolane hâde, semnul morţii fără mântuire. La prova parcă se şi zăreau câţiva oameni, aplecaţi peste parapet, cu puştile, gata să înceapă măcelul. Măcar dac-ar fi fost din cei cu iatagane! Cu puşca lui şi cu încă un pistol, pe care-l ştia în

cabina căpitanului, poate ar fi izbutit să-i ţină departe. Dar aşa? Hotărât că nu mai era nici o scăpare!

— Unde mă ascunzi, efendi Ismail, unde mă ascunzi, fie-ţi milă de mine! se văicărea armeanul, frângându-şi mâinile.

În clipa aceea, furtuna se năpusti în pânze, mugind, şi Speranţa îşi înfipse bompresul în apă, sfârtecând valurile, ca un rinocer fugărit de flăcări în jungla incendiată.

La prima rafală, corabia piraţilor rămase cu o sută de paşi în urmă.

Ismail puse mâna pe cârmă şi scoase un strigăt de bucurie. Acum nu-i mai păsa de furtună, nu-i mai era teamă că vântul ar putea sfâşia pânzele, ar putea rupe catargele. Cu fiecare rafală care făcea să geamă corabia, să şuiere sarturile, piraţii rămâneau mai departe, înconjuraţi de neguri şi acoperiţi de spumă, până ce nu se mai văzură decât pânzele, gata să zboare fâşii, risipite în toate vânturile.

— Bre Agop! strigă, încleştat pe cârmă. Ţin-te zdravăn, să nu te prindă leşinul, c-am mântuit cu piraţii. Acum rămâne să ne luptăm cu furtuna!

În urmă, la orizont, se vedeau fulgere, dar nu se auzeau tunetele, fiindcă însăşi marea, de la un cap până la altul, era numai tunet. Valurile creşteau cât munţii şi Speranţa se ridica pe creste gemând din vârful catargelor până la chilă, ca apoi să se prăbuşească în prăpăstii înspumate, de unde ai fi zis că nici o putere n-o s-o mai ridice. Dar iată, un nou munte se ivea în faţă, o nouă creastă aibă, parcă bântuită de viscol – şi bompresul, înfipt în inima iadului, se scutura de diavoli, nădăjduind să găsească sus îngeri. Numai că îngerii fugiseră până la unul, cu aripile jumulite de furtună, şi pe toată întinderea mării, alt stăpân nu era decât Belzebuth cu oştile sale.

— Ce ne facem, efendi Ismail, ce ne facem, că nu mai e scăpare! gemea armeanul, căzut în brânci pe punte, alături de cârmă.

Totul în jur era negură, vuiet, muget, trosnet şi deznădejde. Numai Ismail, cu mâinile înţepenite pe cavile, părea că nu ţine seama de încrânceneala uraganului. Nu navigase niciodată cu Speranţa pe furtună, dar nici nu-şi închipuise că o corabie ar putea să răstoarne munţi de apă, fără ca măcar un strop să cadă pe punte. Din când în când îşi arunca ochii în urmă; corabia piraţilor se vedea tot mai departe, tot mai hărţuită, numai că afurisiţii nu coborau nici o pânză şi îşi continuau drumul, pesemne hotărâţi să-şi pună capăt zilelor.

Goeleta goni toată ziua – goni „cu furtuna”, cum zic marinarii – fiindcă altceva n-ar fi putut să facă nici un căpitan şi nici un echipaj din lume. A încerca să schimbe drumul, ar fi fost o nebunie – şi apoi, Ismail nici nu ştia la ce-ar fi făcut una ca asta, de vreme ce habar n-avea de portul unde trebuia să ajungă. Uraganul venea de la nord şi el ţinea capul către sud, gata să facă înconjurul Pământului, dacă marea n-ar fi avut un capăt sau dacă furtuna nu s-ar fi potolit niciodată. Seara, din corabia piraţilor nu se mai vedea nici urmă.

— Scoală de-acolo, bre Agop, şi adă-mi o bucată de slănină! Hai, că nu mai e nici un pirat pe aproape.

Armeanul cobori scările de-a buşilea şi se întoarse în acelaşi chip, chinuit de greţuri şi dureri în pântece, spre mulţumirea lui Ismail, care nu se mai vedea nevoit să împartă pe din două bruma de slănină şi de băutură.

Peste noapte, acul barometrului, care scăzuse necontenit, se opri, şi uraganul, fără să se domolească, nu crescu mai mult. Bucătarul stătea la cârmă, fără să se gândească la nimic, fără să numere munţii de apă străbătuţi, fără să audă marea mugind, strângând cavilele timonei în mâini, cu nepăsarea încleştată cu care strângi grumazul unui vrăjmaş răpus.

Furtuna ţinu şi a doua zi, sub cerul cenuşiu şi greu, ca un clopot de plumb. Din zori până la apus nu se văzu nici o corabie, nici un vapor, nici măcar o dâră de fum. Corăbiile şi

vapoarele stăteau cuminţi prin porturi, iar piraţii desigur se înecaseră de mult, căci nici cea mai iscusită mână n-ar fi putut să-i întoarcă din drum, să-i ducă undeva la adăpost şi să-i lase înjurând că le scăpase prada din mâini.

Peste noapte, furtuna se potoli, în sfârşit, iar în zori, când soarele răsări pe cerul limpede, cum nu te-ai mai fi aşteptat să-l vezi nicicând, în faţa Speranţei se ridică din valuri o nesfârşită coastă de nisip arămiu.

Ismail privi prin ochean ţărmul pustiu. Undeva, spre apus, se vedea un pâlc de palmieri, legănându-şi umbrele verzi sub ultimele adieri de vânt, ca şi cum le-ar fi urat corăbierilor bun venit.

— Bre Agop, să zici că n-ai noroc! strigă cârmaciul, râzând. Ai plătit până la Pireu şi uite că te-am adus în Africa, fir-ai tu să fii!

Apoi, până la ţărm nemaifiind mult, aruncă ancora, coborî pânzele, Ie strânse pe ghiuri, se încredinţă că hambarul era bine închis, încercă încă o dată zăvorul tambuchiului, întinse o tendă lângă catargul mic, ca să aibă umbră la somn, şi se întinse pe punte, cu mâinile sub căpătâi. Păcat că n-avea luleaua să pufăie puţin înainte de a adormi!

— Până mâine dimineaţă să nu mă scoli, că altfel te dau la rechini! îi porunci lui Agop.

— Sunt rechini pe-aici? întrebă armeanul, uitându-se speriat în jur.

— Cu duiumul! Aşa că, ai grijă cum te mişti! Pregătindu-se de culcare, bucătarul îşi scoase mai întâi îmbrăcămintea lui Spânu, că era mare căldură – şi atunci simţi în buzunarul dinăuntrul giubelei o hârtie foşnind. Deşi pica de somn, curiozitatea îl împinse să vadă ce-o fi. Deci scoase hârtia, care părea o scrisoare umplută cu slove greceşti de mâna stângace a unui om nedeprins la scris, căscă şi se întinse pe punte, citind: „Căpitane, să te ţină tartorul sănătos şi să te văd în curând venind, că se împlineşte anul de când n-ai mai fost pe la noi. Fiindcă Selim pleacă în Arhipelag, cu porunca

pe care o ştii, îţi trimit veşti de la Musarah, ca să fii liniştit…”

Aici Ismail se opri, ostenit. Ce naiba era numele ăsta, Musarah, că parcă auzise de el? Să fi fost nume fie om, de oraş, sau poate un golf – tii! – cum de nu-şi putea aminti? Dar la urma urmelor, ce-l privea pe el scrisoarea piratului, mai cu seamă că somnul îi apăsa în creştet ca un turban de plumb?

Pe jumătate toropit, turcul dădu să împăturească hârtia şi s-o pună la loc; în clipa aceea, un ochi îi mai alunecă în treacăt asupra ei, şi el tresări.

„Corabia e gata de două luni, căpitane – scria în acel loc – şi nu aşteptăm decât porunca încotro să pornim…”

Ismail se ridică într-un cot, de data asta cu amândoi ochii deschişi vii, să zici că-i pierise orice urmă de somn, din cot se săltă într-o rână, tot citind, din ce în ce mai aprins, până ce sări în picioare şi începu să strige, parcă ieşit din minţi:

— Măi Agop, tu ştii ce-am găsit? Tot Coranul nu face cât un rând de-aici! Allah, Allah, fii înţelegător şi-am să mă pocăiesc dacă am greşit! Măi Agop, ce-o să se bucure căpitanul când o auzi!

Nespus de tulburat şi de fericit, bucătarul Speranţei coborî în cabina de la pupa, ascunse scrisoarea sub cărţile lui Anton Lupan, pe un raft, socotindu-l drept locul cel mai ferit, apoi ieşi pe punte şi încă o vreme umblă de colo până colo, bălăbănind din mâini, râzând, oprindu-se uneori în faţa lui Agop şi zgâlţâindu-l, încât acestuia i se părea că turcul a înnebunit.

— Măi Agop, grozav o să se bucure căpitanul! O să aibă de ce să-i mulţumească lui Ismail!

Dar osteneala care se adunase în trupul lui în atâtea zile de zbucium, îi înfrânse bucuria după un timp şi bucătarul, lăsându-se pe punte în locul pregătit dinainte, umbrit, se prăvăli în somn, ca într-o prăpastie fără fund, cât miile de valuri întâlnite în drum, puse unul peste altul, parte spre

iad, parte spre cer, că altfel, numai cerul sau numai iadul nu le-ar fi încăput.

Se ştie că spaima face să-ţi pierzi şi foamea, şi somnul şi orice alte dorinţi ale trupului şi ale inimii. Dar vine o clipă când, încercat peste măsură, trupul îşi cere drepturile lui, şi atunci, dacă nu-i dormit de patru zile, omul cel mai fricos din lume nu-şi mai poate înfrânge somnul, chiar dacă simte în jur o mie de primejdii şi o sută de rechini.

Ce atâta vorbă? Marea era liniştită, vântul se dusese în pustiul Libiei, soarele începea să dogorească, şi piraţii nemâncaţi şi nebăuţi toropeau în cabina de la prova şi în magazie, dacă nu chiar muriseră între timp. O jumătate de oră după ce Ismail adormise, pe Agop îl cuprinse somnul şi căzu lat pe punte, uitându-şi şi avutul, şi toate primejdiile.

Pe la ceasul prânzului, când soarele îi ajunse în creştet, făcând să-i fiarbă creierul, armeanul se trezi, sări în picioare şi rămase trăsnit: corabia piraţilor, parcă ieşită din adânc, era în faţa lui, la câteva sute de paşi, şi se apropia încet, împinsă de ultimele adieri ale vântului.

— Efendi Ismail!

— Ce-i, Agop, ţi s-a făcut de rechini?

— Efendi Ismail, piraţii!

Bucătarul se ridică într-un cot, frecându-se la ochi.

— Bre, tu ai năluciri!

Dar în clipa aceea văzu corabia cu capul de mort pe catarg – şi înlemni.

— Să coborâm barca şi să fugim la ţărm! zise armeanul, dârdâind.

— Prea târziu! Acum nu mai putem decât să luptăm şi să murim!

— De ce să luptăm, efendi Ismail? Dumneata eşti singur, iar ei îs mulţi. Să le cerem îndurare, le dau jumătate din avutul meu – numai să ne lase vii.

Ismail nu-l asculta; luă puşca de jos, că o ţinea totdeauna cu ei, se duse la prova şi se piti după parapet, uitându-se pe

deasupra numai cu un ochi, în aşteptarea clipei când să tragă primul foc, bine ţintit.

Corabia piraţilor se apropia încet, încărcată cu fel de fel de pânze, întinse iscusit în fiecare loc unde putea fi prinsă o adiere de vânt. Bucătarul rămase cu gura căscată, minunându-se de această dibăcie, uitând că avea în faţă vrăjmaşii cel mai de temut. Dar când piraţii ajunseră la vreo sută de paşi, începu să clipească din ochi, crezând că totul este vis.

— Asta-i Penelopa! strigă, uitând să mai stea pitit. Chiar dacă ar mai fi încă o Penelopă în Arhipelag, asta-i cea pe care am pictat-o eu! Ia te uită; kir Iani s-a apucat de drăcii!

În clipa aceea, pe puntea Penelopei câţiva oameni se ridicară în picioare, cu puştile în mâini. Ismail auzi o împuşcătură şi glonţul îi piui pe la urechi. Agop gemu în spatele lui, după care se prăbuşi.

— Predaţi-vă! izbucni un glas, tunând. Haide, toată lumea mâinile sus, cât nu e prea târziu!

„Dar ăsta-i căpitanul nostru!” îşi zise bucătarul, fără să mai priceapă nimic.

Şi începu să facă semne prieteneşti din mâini.

Câteva clipe mai târziu, cele două corăbii erau alături, bord la bord, şi noii veniţi îl înconjurară pe Ismail, care de care mai nedumerit.

— Unde-i Spânu? întrebă Anton Lupan, uitându-se în jur.

Bucătarul arătă spre hambar.

— Estem aici, dar poate am murit, că n-am mâncat ioc, răspunse, revenind la graiul ghiaur. Suntem toţi cinci aici, unul am spânzurat Spânu – eu am dat în mare, bâldâbâc!

— Bine, păgânule – sări Gherasim, neştiind dacă să-l îmbrăţişeze sau să-l ia în pumni – atunci de ce-ai fugit când ne-ai văzut?

— Eu nu de voi fugeam, fugeam de asta care este sus! răspunse bucătarul, arătând steagul cu cap de mort, care în lipsa vântului atârna pleoştit pe catarg.

Oamenii întoarseră capul şi rămaseră încremeniţi.

— Steagul piraţilor! se auzi un glas bâiguind.

— Cine l-a ridicat? întrebă Anton Lupan crezând că-şi iese din minţi.

Kir Iani, care rămăsese pe puntea celeilalte corăbii, se îmbujoră aşa de tare, că până şi ţepii din obraz i se făcură roşii.

Anton Lupan se repezi la el şi-l înghesui în parapet.

— Ce-a fost asta, căpitan Iani? Eşti bun să ne spui?

— Da, eu l-am ridicat! mărturisi căpitanul Penelopei, neştiind dacă să-l înfrunte sau să se facă mic.

— Şi poţi să mă lămureşti ce-ai urmărit?

— Urmăream să ne vadă vreun vapor de război şi să ne captureze, ca să scap de voi.

Ajungând aici, din moale, kir Iani se făcu băţos:

— Că eu aveam treabă la Pireu, nu în Africa! De ce mi-aţi răpit corabia, piraţilor?

Echipajele celor două corăbii începură să râdă în hohote; ai fi zis că râdea şi Negrilă, cum sărea vesel de pe o punte pe alta. Numai Adnana, care nu înţelegea toate vorbele, clipea din genele-i lungi, uitându-se întrebătoare la el.

Strigătele de veselie îl făcură şi pe Agop să deschidă ochii, tocmai în clipa când dincolo, Haig îşi scotea capul negricios pe gura tambuchiului. Cei doi fraţi se priviră cu nedumerire, se recunoscură şi se repeziră unul la altul.

— Haig, tu să fii oare?

— Agop! Nu te-au spânzurat piraţii? Apoi îşi aruncară priviri bănuitoare.

— N-ai pierdut nimic? întrebă Agop, în şoaptă.

— Numai vreo două covoare: giuvaerurile sunt toate. Tu ai totul cu tine?

— Totul; s-au rătăcit numai nişte pietre, dar din cele false; la celelalte, aşa neşlefuite, nu se uită nimeni.

Nu semănau de loc cu acea vietate hrăpăreaţă care face prăpăd în mările din sud, dar ceva în făptura lor amintea, într-un anumit chip, de nişte rechini bătrâni.

În timp ce armenii vorbeau astfel, şoptit, Ismail îşi povestea păţaniile.

— Aveam de gând să ne descotorism de tine, zise Anton Lupan, la urmă. Dar fiindcă te-ai purtat vitejeşte…

— Asta cine estem? întrebă bucătarul, uitându-se chiorâş la Adnana.

— O fată de ispravă! Dacă n-ar fi fost ea să ne spună gândurile lui Spânu şi să luăm drumul Alexandriei, pe la insula Stampalia, poate nu ţi-am fi găsit niciodată urma. Ei, dar hai să nu pierdem vremea de pomană. Ai ceva de mâncare, că suntem prăpădiţi?

— Voi prăpădeam acum! Eu prăpădeam de mult! Patru zile mâncam slănină, care nu dam voie Coranul.

— Şi cum, cambuza e goală?

— Goală ca burta lui Ismail, când veneam ramazan! Anton Lupan privi cu binoclul în zare; spre apus, coasta nisipoasă începea să se înalţe şi, departe, între palmierii adormiţi sub soare, se vedeau câteva case, albe, albastre şi galbene.

— Trebuie să fie satul Bir-Sanjé, aproape de graniţa libiană. Să aşteptăm vântul, pe urmă o să mergem acolo, după ceva demâncare. Ce-ai zice de un berbec fript în spuză, Ismaile?

Bucătarul înghiţi în sec, gata să-şi mănânce limba, aşa nefriptă şi fără sare.

— Dar până atunci, să facem ordine pe punte, că ajunge atâta harababură. Kir Iani, din clipa asta îţi dau corabia în primire. Te sfătuiesc să nu te mai bizui pe ea multă vreme, că-i putredă ca o buturugă uitată în pădure, dar, dacă vrei să ştii, de data asta a mers cu zece mile pe oră. Pentru ocol şi pentru întârziere, sper că o să te despăgubească armeanul dumitale!

— Că de al nostru, să n-ai dumneata grijă! adăugă Gherasim, rânjind amarnic.

Cei doi fraţi se uitară unul la altul şi se cocoşară.

Echipajul lui Kir Iani părăsi puntea Speranţei. Adnana puse piciorul peste parapet, apoi se uită înapoi, şovăitoare.

— Tu rămâi cu noi, o opri Anton Lupan, apucându-i mâna. Ţi-am făgăduit să te ducem acasă, la Marsilia.

Ochii fetei se luminară.

— Atunci… Atunci mă duc să-mi iau lucrurile de la monsieur Iani.

Şi, proptindu-şi o mână în parapet, îşi aruncă picioarele prin aer, rostogolindu-se zglobie pe puntea vecină.

În acest timp, echipajul Speranţei deschisese tambuchiul şi magazia şi-i scosese afară pe cei cinci piraţi leşinaţi de foame.

— Cu ceilalţi ce facem, domnule? întrebă Ieremia. Îi lăsăm de prăsilă lui kir Iani?

— Nu; eu zic că-i mai bine să lucrăm cu toptanul. Căraţi-i pe toţi încoace; altminteri te pomeneşti că scapă şi iar li se înmulţeşte neamul!

Agop, care găsise vreme să cotrobăie prin cabină, ca să-şi adune avuţiile risipite şi să închidă capacul cuferelor, urcă scările şi se năpusti în magazie. Vederea covoarelor împrăştiate, pe care piraţii se tolăniseră cu neruşinare, îi făcea rău la inimă.

— Efendi Agop, întrebă Ismail în limba sultanului, apropiindu-se şi arătând covorul de Brussa, cel cu amintirile, ăsta e al dumitale?

Agop nu băgă de seamă că bucătarul îl domnea iarăşi.

— E al meu, fireşte! Auzi întrebare!

— Şi de unde îl ai?

— Cum să ţiu minte de unde am cumpărat fiecare covor, că nu vezi, sunt multe?!

— Dar cât l-ai plătit, ţii minte?

— Mult! Zece lire!

— Efendi Agop, de ce minţi? Vrei să te dau pe mâna lui Spânu? Ai plătit numai trei lire!

— Şi ce, e treaba dumitale?

— Da, vreau să cumpăr covorul, să-l trimit la Stambul cu kir Iani.

— Poftim! Ţi-l vând cu cincisprezece lire! Gherasim, care se afla pe aproape, coborî în magazie, strânse covorul şi i-l întinse bucătarului.

— Ţine-l, Ismaile! Socoteala o s-o facem la urmă.

— Când la urmă? gâfâi armeanul.

— Ai răbdare, că trebuie să vorbim multe, dar nu-i timpul acuma… Măi băieţi, ia daţi-le tâlharilor ăstora câte o cană cu apă, altfel se prăpădesc înainte de vreme.

Piraţii zăceau pe punte, aproape fără simţire, aşa că până una-alta, nu se mai osteniră să-i lege, ci îi lăsară slobozi ca pe nişte stârvuri în putrezire.

Mihu se apropie de Ismail, cu o lulea în mână.

— Nene Ismaile, asta e a dumitale? Am găsit-o colea, pe punte!

Bucătarul scoase un strigăt de bucurie:

— Allah-Allah! Mult doream tutunul!

Şi după ce îşi îndesă luleaua, începu să pufăie mulţumit, scoţând fum ca pe coşul vaporului. Să-şi regăsească deodată şi luleaua şi covorul, era mai mult decât ar fi putut aştepta de la Allah orice credincios din lume!

Peste vreo două ore, vântul, care fugise în deşertul Libiei, se arătă înapoi la ţărm şi încreţi apa mării, mirat să vadă cele două nave în locul unde le lăsase, ca şi când n-ar fi ştiut, el a toate făcătorul, spaima şi nădejdea oricărui corăbier din lume, că în lipsa lui o corabie e mai neputincioasă decât ologul căruia i-ai luat cârjele din mână!

Lanţurile ancorelor începură să trosnească, pânzele se ridicară pe catarge, şi Speranţa, urmată cu furie de kir Iani, porni de-a lungul ţărmului…

La Bir-Sanjé, cele două echipaje se ospătară cum nu se mai ospătaseră de multă vreme, se desfătară la umbra palmierilor, încărcară şi apă proaspătă şi provizii – toate astea făr' de parale, ci în schimbul câtorva şaluri de mătase, pe care Gherasim le scoase, ca un început de dijmă, din calabalâcul armenilor, parte dreaptă de la fiecare, ca să nu supere mai tare pe vreunul.

Aproape de ţărm apa era adâncă, aşa că ancoraseră numai la câţiva stânjeni, pe un fund limpede ca al pârâului de munte. Pe bord nu rămăsese nimeni – la ce să rămână, când puntea se vedea ca în palmă şi Ieremia era colea, cu flinta lui năzdrăvană? Numai Ismail, mai târziu, după ce îşi făcuse slujba de bucătar, frigând un berbec african în spuză şi îşi îndestulase şi el pântecele spurcat cu slănină, se duse să se culce în cabina de la prova, simţindu-se mai bine acolo decât la lumină, în gălăgia ghiaurilor.

Pe înserat, oamenii coborâră pe plajă, înconjuraţi de copii tuciurii în pielea goală, se urcară în bărci şi îşi luară rămas bun de la ţărmul Africii…

O ultimă întâmplare tulbură liniştea acelei zile, pesemne ca o încununare a crâncenelor încercări pe care le înfruntaseră până acuma. Soarele cobora în spatele palmierilor şi la umbra ţărmului marea albastră se întunecase, făcându-se vânătă. Simţind că oamenii fac pregătiri de plecare şi că de acum înainte nu va mai îi rost de fugă, Spânu începu să se frământe, aruncând în jur priviri pline de spaimă.

— Căpitane! gemu piratul, văzându-l pe Anton Lupan în preajmă.

— Ce vrei?

— Unde ne duceţi acuma?

— La Pireu.

— Ne dai pe mâna judecătorilor?

— Dar cum ai vrea altfel?

Spânu îşi frecă gâtul, cu o mişcare pe care n-o poruncise creierul lui mâinilor.

— Căpitane, gâfâi el, încercând să se ridice într-o rână. Ce câştigi dumneata dacă o să ne spânzure? Dă-mi drumul şi…

La auzul acestor cuvinte, obrazul lui Anton Lupan se făcu vânăt şi, fără să vrea, ridică pumnul.

— Dă-ne drumul, mie şi lui Huseim, continuă piratul, ferindu-se, şi-ţi spun unde este franţuzul!

— Care franţuz? întrebă căpitanul Speranţei, de data asta obrazul pălindu-i.

— Pierre Vaillant, prietenul dumitale!

Oamenii, care se adunaseră în jur, rămaseră înlemniţi, numai ochii mişcându-li-se în cap, privind parcă fără înţelegere, când la căpitanul lor, când la Spânu.

Anton Lupan se aplecă spre pirat, şi-l apucă de grumaz, tremurând:

— Pierre Vaillant? N-a murit?

— Nu! Şi dacă îmi dai drumul, îţi spun unde-l poţi găsi.

— Nu minţi? Ce dovadă poţi să-mi aduci că nu l-ai ucis?

Spânu arătă spre Huseim:

— Uite, el l-a văzut!

— Alt martor nu ţi-ai găsit? întrebă batjocoritor Anton Lupan, în timp ce o sumă de gânduri se învălmăşeau în capul lui.

Era oare adevărat că Pierre Vaillant trăia, că Spânu îl ţinea undeva ascuns şi cu o singură vorbă a lui ar fi aflat acel loc, ca să-şi regăsească în sfârşit prietenul de atâţi ani dispărut? La Stambul fusese sigur că-l va regăsi, tot aşa cum o săptămână mai târziu se încredinţase că Pierre Vaillant a murit. Care era adevărul şi cum putea să-l afle, ce-i rămânea de făcut?

— Ceilalţi nu ştiu nimic, urmă Spânu, răspunzând la întrebarea lui. Nu dau niciodată toate pe mâna lor, dar crede-ne pe mine şi pe Huseim!

Auzind aceste cuvinte, ceilalţi piraţi se smuciră de jos şi dacă n-ar fi fost echipajul aproape, s-ar fi repezit cu toţii asupra căpeteniei lor.

— Da, scrâşni unul din ei. Ştiam că te ascunzi de noi – şi-acum ai fi mulţumit să ne vezi pe noi spânzuraţi; dar să scapi tu!

— Ce faci, căpitane? întrebă Spânu, ca şi când nu i-ar fi auzit.

Văzuse tulburarea lui Anton Lupan, vedea frământarea lui acum şi era sigur că l-a biruit.

— Uite, continuă el, aproape despovărat de spaima care îl stăpânise la început, dă-ne drumul să ne ducem pe ţărm, mie şi lui Huseim, nu-ţi cerem nimic să luăm cu noi, şi-ţi spun locul unde îl poţi găsi.

Căpitanul Speranţei rămase câteva clipe împietrit; nu-şi dădea nimeni seama ce se întâmplă cu el, toţi erau buimăciţi, numai Adnana, care îl privea neştiutoare, fiindcă înţelegea prea puţin limba grecească vorbită de ei, simţea că e mare frământare în sufletul lui.

— Nu! rosti înăbuşit Anton Lupan, după un timp. Orice ar fi în joc, nu am dreptul să-ţi dau drumul. Asupra sorţii voastre numai judecătorii vor hotărî!

— N-ai să-l mai găseşti niciodată pe Pierre Vaillant! scrâşni Spânu.

— Dacă trăieşte într-adevăr, am să-l găsesc, chiar fără ajutorul tău. Dar nădăjduiesc că în faţa judecăţii tot ai să spui.

— De ce? Ca să-mi pună un ştreang mai bun? Căpitanul nu-l mai ascultă, ci se întoarse spre ai săi, ascunzându-şi tulburarea care îl stăpânea, făcând să se învălmăşească o mie de gânduri în cap şi o mie de simţăminte în sufletul lui.

— Hai, băieţi, ridicaţi ancora!

Gherasim cu Mihu se repeziră să desfacă pânzele de pe ghiuri, pe când Cristea Busuioc se îngrijea de foc şi de trincă, întrebându-se cum naiba nu se trezea bucătarul în forfota dinaintea plecării; dar nu îndrăznea să-l strige, fiindu-i pe atât de tăcută şi de sfioasă firea, pe cât era el de falnic şi de semeţ la statură.

În acest timp, Haralamb şi cu Ieremia trăgeau ancora, opintindu-se în manelele cabestanului.

— Ancora la pic! vesti primul, ştergându-şi năduşeala de pe frunte.

Asta însemna că lanţul tras la bord se ridicase de pe fundul mării, prova Speranţei alunecase pe apă, venind până deasupra locului unde zăcea ancora – şi acum, la

prima smucitură a cabestanului, legătura cu uscatul era ruptă, corabia putea să-şi ia drumul.

— Ridicaţi focul şi trinca! strigă Anton Lupan, punând mâna pe cârmă. Hei, dar ce, Cristea Busuioc a rămas singur? Unde-i Ismail, haimanaua?

În clipa aceea, când Haralamb tocmai se pregătea să-i dea o gură bucătarului, în bordul stâng se auziră două plescăituri, una după alta, şi Adnana scoase un strigăt de spaimă.

— Ce s-a întâmplat? întrebă căpitanul, lăsând cârma. Fata îşi apăsă mâna pe inimă:

— Spânu! Spânu şi Huseim au sărit în apă. Uite-i! Două dâre de spumă tulburau faţa mării, îndreptându-se spre mal cu o repeziciune uimitoare. Ieremia lăsă cabestanul şi puse mâna pe puşcă.

— Stai, nu-i ucide! îl opri căpitanul, fiindu-i în clipa asta foarte scumpă viaţa lui Spânu. Aşteaptă să ajungă la ţărm şi p-ormă şuieră-le să se oprească. Voi ceilalţi coborâţi repede barca!

Nu apucă să-şi termine vorba, când copiii de pe ţărm o luară la fugă, scoţând strigăte de spaimă. De-a lungul malului aluneca fulgerător, dar cu o linişte majestuoasă, fără să tulbure faţa mării, ca şi când ar fi fost numai o umbră, spinarea unei dihănii fioroase. În spatele ei se vedea încă una, apoi a treia – grăbindu-se să taie calea fugarilor.

— Rechinii! strigă Adnana, acoperindu-şi ochii. Anton Lupan o cuprinse de umeri şi o trase deoparte, ca şi cum ar îi vrut s-o ferească de priveliştea înspăimântătoarei întâmplări care avea să se petreacă.

În clipa aceea, primul rechin ţâşni înainte, lovi apa cu coada şi se întoarse pe spate, arătându-şi burta albă. În volbura care răscoli unda se auzi un răcnet de moarte, marea începu să fiarbă, înroşindu-se, într-o zvârcolire deznădăjduită. În clipa următoare deasupra nu mai rămaseră decât vârtejuri potolite şi o pată întinsă de sânge.

Celălalt fugar se aruncă în lături, vru să se întoarcă spre corabie, scoţând strigăte de spaimă, dar îndată, al doilea rechin lovi apa în preajmă-i, se întoarse pe spate – şi, căscându-şi gura hrăpăreaţă, îl trase în adâncuri, lăsând deasupra numai volbura purpurie.

Piraţii ceilalţi priveau pe deasupra parapetului, cu mâinile încleştate în copastie, cu ochii holbaţi de spaimă.

Ieremia îşi scutură un fior şi puse flinta deoparte.

— Iată judecata dreaptă! zise încet, ca pentru sine. Dar în liniştea grea care se lăsase, fiecare îi auzi şoapta şi fu scuturat de acelaşi fior de groază.

Volbura mării se potolise, petele de sânge se întindeau, se topeau pe valuri, ca răsfrângerile ruginii ale apusului.

Anton Lupan îşi dădu abia acum seama că o ţinea pe Adnana în braţe. Fata tremura din tot trupul, cu ochii ascunşi în palme.

— Adnana! îi zise, mângâindu-i obrazul. Se întâmplă în viaţă lucruri şi mai sângeroase.

— Ştiu! Ştiu asta de opt ani de zile! Dar el a sfârşit prea repede. Aşa nu şi-a plătit toate blestemăţiile!

Şi Anton Lupan văzu în ochii ei fulgerarea unei uri cumplite.

— Şi-acum ce-o să facem, domnule? întrebă Gherasim, apropiindu-se, cu faţa înspăimântată, cât era el de obişnuit cu toate. Cine-o să ne mai spună cum să-l găsim pe prietenul dumitale?

— Nu ştiu, Gherasime! Dar de găsit o să-l găsim, chiar dacar trebui să răscolim toate mările şi oceanele!

Rostise în aşa fel aceste cuvinte, încât cârmaciului nu-i mai rămase nici o îndoială.

Apoi Anton Lupan se întoarse spre prova, stăpânindu-şi toate tulburările şi porunci cu glasul căpitanului:

— Haideţi, băieţi, terminaţi cu ancora!

Speranţa se roti spre miazănoapte, gânditoare şi nedumerită, în timp ce Ismail ieşea pe tambuchiul de la prova, frecându-se la ochi, mirat că se făcuse seară. Hei,

multe din cele ce vor urma s-ar fi petrecut altfel dacă în clipele dinainte n-ar fi lipsit de pe punte tocmai bucătarul, cel ce găsise acea scrisoare în giubeaua lui Spânu!

Acum soarele apunea în spate şi marea părea o baie de sânge.

CAPITOLUL XIV.

Altfel de primejdii.

Începea să se lumineze de ziuă, a treizecea zi de când Speranţa se lupta cu vântul de nord, să se apropie de Pireu, peste Mediterană.

Îi trebuise numai patru zile corăbiei să ajungă de la Skantsura la Bir-Sanjé, pe coasta africană, şi într-o lună împlinită nu izbutise să facă înapoi nici trei sferturi drumul, fiindcă abia se apropia de Egee.

Bătea acelaşi vânt de treizeci de zile, dinspre Arhipelag, oprindu-se la răstimpuri şi dând nădejdi corăbierilor c-o să se rotească măcar câteva carturi, să nu-l mai aibă în prova, dar, după o scurtă, odihnă, se pornea iarăşi, făcându-i pe toţi să strângă pumnii şi să blesteme.

Navigau astfel în volte, „strângând” vântul cit se putea mai bine, tăind zig-zaguri mari peste Mediterană, o zi îndreptându-se spre nord-est, spre nord-vest ziua următoare, dar jumătate din câştigul lor asupra mării se pierdea, fiind mare deriva şi tot împingându-i în urmă. Barem Penelopa, care avea liniile mai greoaie şi velatura nu tot aşa de bună, deşi pornise o dată cu dânşii, se pierduse de multă vreme în zare, poate orbecăind şi-acum, neputincioasă, pe lângă nedorita coastă de nisip africană.

Dar, în sfârşit, aseară, Speranţa ocolise capul Krio şi, o dată cu zorile, vântul, aşezat printre insule, după ce mai smuci o dată velele din prova, se abătu în lături, apăsându-i tribordul. Acum, corabia noastră naviga de-a lungul coastei de apus a insulei Creta, pregătindu-se să se întoarcă, ostenită, în marea Egee. În faţă se zărea Capul Busa, învăluit într-o gingaşă boare albăstrie. Pe mal pescăruşii îşi scuturau somnul, bătând alene din aripi, apoi, după ce îşi

înmuiau ciocul în apă, îşi luau zborul, scoţând sfios strigăte întrebătoare.

Totul în jur era albastru, la această oră – marea, ţărmul, cerul, pescăruşii şi pânzele Speranţei – albastrul sumbru dar plin de limpeziciune al prunelor atinse de brumă. Apoi, culoarea începu să se deschidă, străbătută de dâre albicioase, printre care, în partea răsăritului, se împleteau şuviţe palid-roşiatice, ca floarea trandafirului.

Se lumina de ziuă şi Adnana se spăla pe punte, îngânând un cântec ciudat, cu vorbe neînţelese, din ţara ei pierdută în copilărie, uitată la celălalt capăt al Mediteranei. Întinsese un cearceaf, între catarg şi sarturi, şi în spatele lui nu i se vedea decât capul, cu părul arămiu înnodat în creştet.

Anton Lupan îi asculta cântecul, ca un gungurit copilăresc şi dulce, străbătut de inflexiuni grave, câteodată triste, care îl făceau când să zâmbească, când să se încrunte. Se trezise de câteva minute, dar stătea nemişcat, privind printre pleoape cerul care începea să se lumineze şi încercând să ghicească mişcările fetei. De o lună încheiată dormea în hamac, lângă arborele mare, ca să-i lase Adnanei cabina, deşi ea se mulţumea să-şi facă, în fiecare seară, culcuşul pe punte.

Acum îi auzea cântecul şi ar fi vrut ca răsăritul să întârzie, să nu rupă vraja acestei clipe, căci o dată cu venirea dimineţii, pe bord începea o zarvă pe care Speranţa nu o cunoscuse înainte. În această lună de navigaţie trudnică nu se întâmplase nimic – şi totuşi, se schimbaseră atâtea!

Puntea, care fusese întotdeauna curată, acum strălucea ca duşumelele în casa vrednicelor gospodine. Alămurile erau frecate în fiecare dimineaţă, de te orbeau când o rază de soare se răsfrângea în ele. Echipajul îşi văcsuia cizmele, cu o stăruinţă ciudată, umbla numai cu tricouri curate şi cu pantalonii călcaţi pe dungă – ca şi când s-ar îi pregătit de nuntă.

Ieremia se bărbierea în fiecare dimineaţă, de unde până acum umbla cu obrazul ţepos, nepunând mâna pe brici

decât o dată la o săptămână; dar privindu-şi chipul de păsăroi în oglindă, cu ochii mici, cu nasul ascuţit şi subţire, îl cuprindeau amărăciuni pe care nu le cunoscuse nici când o iubea în taină pe Ghiocica, fata sacagiului. Cum să se pună el cu mândreţea de vără-su, ai cărui ochi verzi nu fuseseră niciodată mai galeşi decât acuma? Cum să se pună chiar cu plutaşul, care, deşi tăcut şi sfios, cum îi era firea, umbla mai falnic ca niciodată pe punte, iar barba şi-o pieptăna şi la prânz, şi seara?

Dar cu cine ar fi putut să se pună bietul Ieremia, dacă toţi se ferchezuiau pe întrecute, fiecare vrând să se arate mai chipeş decât îl făcuse mumă-sa? Chiar Gherasim, care se uita la ei cu un zâmbet de batjocorire, se pomenea uneori răsucindu-şi mustaţa ceruită, fapt necunoscut înainte.

Bucătarul îşi pieptăna de cinci ori pe zi părul pleşuv – şi în clipele de răgaz, la bucătărie, cine-şi arunca ochii pe gura tambuchiului, îl putea surprinde uitându-se pe furiş într-un ciob de oglindă, ascuns cu grijă în raftul cu oale şi cratiţe; las' că şi oalele, uneori mai afumate, luceau acum atât de tare, încât te vedeai în ele destul de limpede ca să te lipseşti de orice oglindă. Cât despre bucate, niciodată nu pusese Ismail în pregătirea lor atâta grabă, iscusinţă şi tragere de inimă. Dar, în alte ore ale zilei, bucătarul simţea mustrare de cuget pentru neîngăduita lui fierbinţeală şi atunci, uitând de Adnana, lua în braţe covorul redobândit din calabalâcul armeanului şi se gândea fericit la ziua când i-l va putea trimite, la Stambul, Laleliei.

Până şi Mihu îşi schimbase înfăţişarea şi apucăturile în această lună de zile. De unde în ultima vreme, după ce-şi uitase necazul cu cizmele, începuse să se poarte bărbăteşte, ca unul care era marinar cu oarecare vechime, acum se arăta mai sfios decât în ziua când debarcase la Sulina, singur, numai cu Negrilă şi cu fluierul lui de la stână. După-amiezile, Anton Lupan îl lua la învăţătură, dar parcă şi unuia şi altuia mintea le era auirea. Când auzea glasul Adnanei sau când dădea piept în piept cu ea pe

punte, băiatul se înroşea ca o fecioară şi un ceas după aceea părea dus pe altă lume.

Însă schimbarea cea mai mare se petrecuse cu Negrilă. Dacă ceilalţi, din sfială sau din cumpănire, îşi mai ascundeau simţămintele măcar aşa, de ochii lumii, Negrilă se arăta pe faţă cucerit o dată pentru totdeauna de blândeţea şi gingăşia Adnanei. Zadarnic îl mustra stăpână-su, poate din pizmă, zadarnic îl ademenea bucătarul cu ciolanele cele mai bune – el nu mai ştia de nimeni.

Nimeni nu-i văzuse vreodată scoţând lătrături mai vesele, făcând tumbe mai năstruşnice, alergând mai zvăpăiat pe punte, după cum, dacă fata, obosită de atâta zbenguială, se oprea să-şi tragă răsuflarea sau se aşeza gânditoare pe un colac de parâme – nimeni nu-l văzuse pe Negrilă mai potolit şi mai cuminte.

Cât era ziua de mare, câinele nu făcea decât să urmărească mişcările Adnanei, iar seara, când ea se întindea în hamacul ei, la pupa, el se ghemuia tăcut alături, cu ochii vii şi urechile ciulite, ca să mârâie şi să-şi arate colţii îndată ce ar fi auzit un pas pe punte.

Se lumina de ziuă; până să se trezească toată lumea şi să înceapă forfota dimineţii, Anton Lupan zăbovea în hamac, zâmbind cu încântare şi cu o urmă de amărăciune. La adăpostul cearceafului înfiorat de briza caldă, Adnana se apleca din când în când peste parapet, ca să scoată apă din mare cu ghiordelul şi să şi-o toarne pe umeri. Atunci îi vedea braţele, arse de soare, mişcându-se cu graţia zeiţelor de pe frize – şi se gândea că poate braţele ei preţuiau mai mult decât toate năzuinţele lui, pentru care pornise să vânture lumea. Ele înfăţişau farmecul, blândeţea şi căldura vieţii – pe când numai un pas mai departe se desfăşurau valurile, zbuciumul şi surprizele, neîngăduindu-ţi niciodată să ştii ce drum vei lua mâine.

Şi era încruntat căpitanul, în afara zâmbetului pe care i-l stârnea gingăşia Adnanei, şi se pornea încă multă frământare într-însul, când se gândea cum îl scăpase din

mină pe Spânu şi cât de grea avea să fie fără el găsirea drumului. Fiindcă, orice ar fi fost să se întâmple, oricâtă mulţumire şi oricâtă încântare i-ar fi adus altceva în lume, el nu înţelegea să aibă odihnă înainte de a-l găsi pe Pierre Vaillant, sau măcar dovada că piratul minţise pentru a scăpa de ştreangul judecătorilor.

Încercase să-i descoasă pe ceilalţi, dar nu putuse să afle un cuvânt de la dânşii şi era limpede că nenorociţii dacă ar fi ştiut, ar fi mărturisit bucuroşi, în nădejdea că vor fi judecaţi mai cu milă. Era limpede, după cum întărea şi Adnana, că Spânu nu-şi dădea pe mâna oamenilor săi toate tainele.

Aceste gânduri îl zbuciumau pe Anton Lupan de o lună încheiată, de când naviga spre nord, peste Mediterană. Avusese oare odihnă sufletul lui în acest timp? Ai fi spus că nu, dar, dar…

Dar iată că pe dealurile înverzite care se legănau paşnice în lumina albăstrie dinaintea răsăritului se arătă soarele, înroşind pânzele şi cearşaful vrăjit întins pe punte. Gherasim se ridică de lângă arborele mic, se scarpină în creştet, căscă ferindu-şi ochii de ispită şi se apropie de clopot, pe care începu să-l tragă, fără nici o socotinţă, poate numai aşa, să-şi verse vreo mânie nemărturisită.

Negrilă începu să mârâie… Cântecul Adnanei se stinse… Pe scările de la prova se auzi tropot, se auziră uşi trântite, cratiţele lui Ismail prinseră să zăngăne, forfota cuprinse puntea – şi o dată cu aceste zgomote, Anton Lupan, desprins din vrajă, îşi scutură tristeţea şi rămase numai cu zâmbetul.

În stânga bompresului se zărea insula Cithera, vestind apropierea continentului şi sfârşitul acestei etape zbuciumate, prelungită mai mult decât ar fi putut prevedea mintea cea mai chibzuită.

Adnana îşi scoase capul de sub cearceaf, îşi scutură părul ud, îndepărtându-şi-l de pe frunte, şi dădu cu ochii de

oamenii care, după ce se ferchezuiseră ei, începeau să ferchezuiască şi puntea.

— Bună-dimineaţa! le strigă, împărţind fiecăruia câte un zâmbet.

— Bună-dimineaţa! răspunseră cu toţii, îmbujoraţi de lumina răsăritului.

Negrilă începu să se zbenguie pe punte.

— Bună-dimineaţa! se grăbi să strige şi Ismail, din bucătărie. Am dormit bine? Acum estem gata cafeaua. Aşteptam, repede caldă aduceam!

Numai Agop stătea zgribulit pe marginea bocaportului, cu ochii roşii, cu barba crescută, aruncând priviri speriate spre piraţii legaţi alături. De când îşi adunase bogăţiile la loc în cufere şi le adusese înapoi în magazie, nu mai avea linişte să închidă ochii. Dacă ar fi fost ca drumul să mai ţină încă o săptămână, ar fi înţepenit acolo, gata prefăcut în mumie.

După ce-i aruncă o privire plină de ciudă, Gherasim se apropie de Anton Lupan, care trecuse la cârmă, şi-i spuse, abia stăpânindu-se:

— Domnule, mâine dimineaţă sosim la Pireu, dacă nu şi-o bate iar joc de noi vântul; eu cred că a venit timpul să-l judecăm puţin pe armeanul ăsta; pe urmă n-o să mai avem când – şi mi-e să nu ne scape printre degete.

— Fără îndoială, Gherasime! Mai ales că ne trebuiesc bani, bani mulţi, să ne ajungă luni de zile, ca să răscolim Arhipelagul şi răsăritul Mediteranei, pe unde îşi aveau piraţii cuiburile. O să mergem până la Alexandria, până la Port Said, dacă o fi nevoie; nu pot să-l las pe Pierre Vaillant în părăsire acum când ştiu că trăieşte.

— Aşa e, domnule! Nici eu n-aş avea linişte dacă aş şti că nu ne-am făcut datoria.

— Oamenii ceilalţi ce gândesc?

— La fel ca mine. Sunt gata să te urmeze toţi, oriunde.

— Ei, atunci nu ne mai lipsesc decât banii – că poate n-o să avem totdeauna prilejul să luăm mărfuri. E nevoie, după

cum vezi, să cerem plată armeanului. Vorba-i, care dintre noi să-l judece?

— Lasă-l pe mine: mi-e că dumneata ai inima prea bună.

Căpitanul se uită la Adnana. „Mâine o să fim la Pireu, îşi zise. Iar apoi, ce voi face? – fiindcă i-am făgăduit s-o duc tatălui ei, la Marsilia…”

— Bine, judecă-l! încuviinţă, cu gândul aiurea. Dar mai întâi trimite-l încoace, să-l întreb şi eu unele.

Armeanul se apropie, codindu-se, tot aruncându-şi privirea în urmă.

— Stai jos, efendi Agop! îl îmbie Anton Lupan, arătându-i un colac de parâme – că pe puntea Speranţei, parâmele nu mai stăteau maldăr, ci orânduite frumos, ca la prăvălie. Ia să-mi spui, de ce, dacă ai vrut să-ţi strămuţi sărăcia de la Stambul la Atena, ai ales drumul pe mare?

— Pe uscat, cu caravanele, ţine mai multă vreme – şi-s o mulţime de primejdii.

— Dar, după cum vezi, nici pe mare n-am mers tocmai în deplină linişte!

— Cine-ar fi bănuit? Gândeam că piraţii n-au să se lege de o corabie ca asta.

— Şi nici nu s-ar fi legat, efendi Agop, ţine seama! Nu ne pare rău de întâlnirea noastră cu dânşii, dar vreau să fii lămurit că dacă ne-au luat urma, întâmplarea ţi se datoreşte numai dumitale. Asta pentru noi înseamnă o întârziere de aproape patruzeci de zile, ceea ce costă multe parale, ca să nu mai spun c-ar fi putut să coste viaţa unora dintre noi, adică s-ar fi putut prea bine ca unii să moară, apărând avutul dumitale. Şi-acum, dacă ai priceput cum stau treburile, du-te să vorbeşti mai pe îndelete cu cârmaciul nostru, să încheiaţi socotelile.

Agop îi aruncă o privire speriată lui Gherasim, care aştepta alături, şi începu să vorbească repede:

— Efendi căpitan, ştiu, m-aţi scăpat de la moarte; am să vă răsplătesc cum se cuvine.

— Tocmai despre asta vrea să-ţi vorbească şi cârmaciul.

— De ce să mai vorbesc cu el, când pot să mă înţeleg cu dumneata, ca oamenii? Îţi dau jumătate din averea pe care o am la mine.

Cârmaciul îşi zâmbi pe sub mustaţă, cu ascunsă şiretenie, fără să se lase momit de dărnicia călătorului. „Vorba e, ce fel de jumătate, după cântar, sau după preţul lucrului? Că, dacă e să dai boarfele, iar tu să rămâi cu avuţiile, mai bine nu te arăta aşa filotim, jupâne.”

— Jumătate e prea mult! zise, cu o cumpătare la tare nu se aştepta nimeni. Eu mă gândisem să-ţi cer numai un sfert, dar dacă dumneata eşti aşa de darnic, hai să ne oprim la o treime.

— Fie! încuviinţă armeanul. Când ajungem la Pireu…

— Nu, acolo o să fie zarvă multă şi nu vreau să mă las la mila dumitale. Hai cu mine în hambar, să facem împărţeala în linişte.

Agop îi aruncă lui Anton Lupan o privire rugătoare:

— Efendi, nu-l lăsa să vină. O să mă jupoaie!

— Nu-ţi fie teamă, jupâne, răspunse cârmaciul, în locul căpitanului. Aşa cum ne-am înţeles, aşa rămâne! Dar vreau ca treimea să fie treime, după socoteală dreaptă, nu după a dumitale. Hai amândoi în magazie!

Gherasim zăbovi cu Agop în hambar aproape toată ziua. Ce făceau acolo şi ce vorbeau, nu ştia nimeni; numai din când în când îl auzeau pe armean scoţând câte un geamăt, de-ai fi zis că îl înjunghie.

În acest timp, Speranţa naviga netulburată în Egee; era o zi liniştită, după atâtea zile zbuciumate pe care le întâlnise înainte. Curând după-amiază lăsă la o jumătate de milă în stânga insula Kaymene şi de-acolo ţinu drumul către capul Zurba, în dreptul căruia ajunse odată cu amurgul.

Anton Lupan stătuse aproape toată ziua la cârmă; nu că n-ar fi avut încredere în Cristea Busuioc, în Haralamb sau în Ieremia, cărora ştia că le-ar fi putut da corabia pe mână chiar pe o mare mai puţin blândă decât era acuma – făcuseră destulă ucenicie. Dar îl stăpânea un fel de teamă la

gândul că, rămas fără o îndeletnicire, fiind în sfârşit şi prima zi bună, când răsufla fiecare, după ce se luptase cu vântul o lună, ar fi trebuit să intre în vorbă cu Adnana – şi n-ar fi ştiut ce să-i spună. Ea stătea liniştită la prova, cu ochii sub gene, fără să ştii ce i se ascunde în privire.

Aşa văzută, puntea Speranţei părea cea mai tihnită punte de corabie din lume. Vântul sufla blând, cerul era albastru, marea verzuie, pânzele albe, soarele se răsfrângea orbitor în unde şi nici un nor nu întuneca drumul de argint, deschis în faţa corăbierilor.

Dar sub această tihnă a firii, în sufletele oamenilor era pare-se multă frământare – şi mai cu seamă în sufletul bucătarului. Şi cum să nu se zbuciume şi cum să nu se perpelească bucătarul, dacă pilaful făcut de el în ajun, pilaf cu seu de oaie luat de la Bir-Sanjé, care fireşte nu putea să le placă ghiaurilor, nu-i plăcuse nici Adnanei, ca şi când n-ar fi fost o fiică a Coranului?! Acum Ismail îşi storcea creierul şi îşi frământa inima să găsească un fel de bucate cu care să recâştige inima năzuroasei pasagere şi afară de asta, nu mai avea gând pentru nimic de pe lume.

Biata Adnana! Parcă gândul ei putea fi la mâncare! În anii de robie dusese o viaţă amară şi nu auzise o dată din gura cuiva o vorbă bună; dar, de bine de rău, cu ghionţii lui Huseim, cu rânjetul lui Spânu, se chema că avusese un hram pe lume. Acum n-o înghiontea nimeni, nu mai vedea rânjete, ci numai chipuri senine, şi în jurul ei nu auzea decât vorbe bune. Putea să cânte, să se plimbe pe punte, să se joace cu Negrilă – însă, după ce termina cu toate acestea, i se părea că de altceva nu-i bună şi oamenii se poartă cu ea bine, numai aşa, din milă.

Ar fi vrut să le arate că gândul ei nu-i doar la zbenguială şi odihnă, că nu-i nici proastă, nici nepricepută. Ştia şi rosturile bucătăriei, putea să spele şi puntea, să mânuiască şi pânzele, să stea şi la cârmă. Iată însă că nimănui nu-i dădea prin minte să-i încredinţeze vreo treabă, toţi îi zâmbeau, toţi erau gata să-i citească în ochi dorinţele, dar

cum se apropia de vreunul, gândindu-se să-i ajute la lucru, acesta făcea feţe-feţe, se uita speriat la ceilalţi şi o alunga cu vorbele cele mai blânde…

Până şi căpitanul, care în primele zile îi arătase prieteşug şi mărinimie, stătea toată ziua la cârmă, fără s-o cheme, fără să-i spună o vorbă, ţeapăn şi fudul ca păunul…

Adnana aşteptă astfel, chinuită de aceste gânduri, până la vreun ceas înaintea amurgului. Curând avea să se facă seară, să apună soarele, să răsară luna, Ismail s-o poftească la cină, iar după aceea fiecare să-şi vadă de treburi, urându-i noapte bună.

Era ora aceea blândă, când soarele nu dogoreşte mai tare decât obrazul încă încins de căldura amiezii, iar briza răcorită aduce dintre insule mireasma acrişoară a portocalului, stăruind la zeci de mile departe de ţărmuri. Marea îşi schimba culorile, valurile desfăşurându-se ca nişte lungi panglici, unele verzi, altele trandafirii, violete cele din marginea zării.

Asupra acestei clipe, Anton Lupan, care privea tulburat şerpuirea culorilor schimbătoare, întoarse capul şi se pomeni cu Adnana alături. Nu o simţise ridicându-se de la prova, nu-i auzise paşii pe punte.

— Pot să stau şi eu la cârmă! îi spuse fata, regăsindu-şi în sfârşit vechea îndrăzneală.

El ridică mirat din umeri:

— Suntem destui bărbaţi pentru asemenea treburi.

— Şi de ce nu-i pui pe dânşii? Ai stat aici toată ziua: oare asta-i treaba căpitanului?

— Care ar putea să fie alta?

Adnana îşi muşcă buzele, negăsind îndată răspunsul.

— Atunci la ce mai ţii cârmaci şi marinari, că-s şase la număr?

— Ca să ai dumneata de la cine lua câte ceva de îmbrăcăminte.

Într-adevăr, Adnana, care în bocceaua ei nu avusese mare lucru, purta un tricou şi-o pereche de pantaloni

marinăreşti, împrumutaţi de la musul Speranţei.
— La Pireu o să trebuiască să-ţi căutăm o îmbrăcăminte mai potrivită, urmă Anton Lupan, cu nasul în busolă.
— Dacă asta-i dorinţa dumitale, am să mă supun fără împotrivire; când vom ajunge la Marsilia, tatăl meu o să-ţi înapoieze banii cheltuiţi cu mine… îmi pare rău că nu mi s-a dat o treabă ca prin asta să-mi plătesc hrana şi drumul.
— Treburile pe o corabie sunt prea aspre pentru mâna dumitale.
— Uiţi că opt ani de zile asta mi-a fost îndeletnicirea; şi te rog să mă crezi, nu mi s-a arătat nici o cruţare.
— Cred, însă noi nu putem să ne purtăm cu dumneata cum s-au purtat Huseim şi Spânu. Noi nu avem altă dorinţă decât să te simţi bine şi… să fii fericită în mijlocul nostru.
— Atunci pune-mă la cârmă! Nu te teme că aş fi nepricepută; când eram pe Lohaja am ţinut cârma chiar şi pe furtună!
Căpitanul îşi ridică ochii:
— În alt chip n-ai putea fi fericită? De data asta ea îşi feri privirea.
— Nu ştiu! răspunse, doborâtă deodată de vechea-i sfială.
Dar după o scurtă tăcere urmă, mai hotărâtă, totuşi fără să-şi fi recâştigat îndrăzneala cu care se apropiase de cârmă:
— De altfel, dacă n-am să-l găsesc pe tată! meu, vreau să mă îmbarc pe o corabie.
— Ai să cauţi zadarnic căpitanul dornic să aibă un cârmaci cu chipul dumitale.
— De ce? întrebă fata, mirându-se.
În clipa aceea Gherasim se ivi pe gura magaziei, cu obrazul roşu, lac de năduşeală, ducând în braţe unul din sipetele armeanului, pe care îl puse gâfâind lângă cârmă – gâfâind de emoţie nu de trudă, că doar sipetul nu cântărea, cu tot ce era într-însul, mai mult de zece ocale.
— A mers greu, dar acum avem aici o adevărată avuţie. Mă duc să car covoarele şi mătăsurile, partea care ni se cuvine.

Înţelegând că nu mai avea nici un rost să rămâie, Adnana se îndepărtă şi se aşeză la locul ei la prova, cu chipul umbrit de un amestec de ciudă şi de mâhnire.

Soarele apunea peste piscurile insulei Hydra. Pe colinele acoperite cu viţă de vie, care coborau până la marginea plăjii înguste, se vedeau fete cu basmale roşii, purtând coşuri pe umeri, adunându-se în pâlcuri; pâlcuri de flăcăi le ieşeau în cale şi apoi plecau împreună, peste dealuri, profilându-se pe creasta înroşită de lumina apusului, ca nişte umbre înlănţuite.

Se sfârşea luna august; în părţile astea se coceau strugurii dulci şi ruginea frunza de vie.

Adnana se uita la fetele acelea şi fi părea rău că nu-i printre ele, cu o fustă neagră, încreţită, cu o bluză albastră, cu o basma roşie şi cu un coş de struguri pe umeri.

— Suntem nişte oameni bogaţi, domnule! zise Gherasim, trântind lângă cârmă un maldăr de covoare, Ne-a lovit fericirea!

Dar, în chip ciudat, glasul lui nu arăta cine ştie ce mulţumire.

Anton Lupan îşi îndreptă ochii spre prova şi întâlni privirea Adnanei.

— Ce-o fi aceea fericire, Gherasime?

Cârmaciul ridică din umeri, ştergându-şi năduşeala care-l năpădise cărând avuţiile.

— Poftim mâncam! strigă Ismail, arătându-şi deasupra punţii capul luminat de cel mai îmbietor zâmbet din lume.

„Acum o să mâncăm, apoi au să-mi dorească noapte bună!” se gândea Adnana.

Şi deodată simţi în suflet valuri de răzvrătire.

— Du-te şi mănâncă; mie nu-mi este foame! a spus cu hotărâre, apropiindu-se de Anton Lupan şi punând fără nici o şovăială mâna pe cârmă.

El o privi cu mirare, neştiind dacă să râdă sau să se încrunte.

— Te mulţumeşti cu cârma? Poate vrei să-ţi predau comanda Speranţei.

Fata nu răspunse, ci se uită stăruitor la busolă, ca un cârmaci conştiincios ce voia să fie.

— Dacă-i aşa, îmi iau înapoi vorba de adineauri; nu văd ce căpitan ar putea să ţi se împotrivească.

Ea nu răspunse nici de data asta.

— Aşa?! făcu Anton Lupan, căutând cu desperare mijlocul să iasă din încurcătură.

Şi negăsind unul mai bun, îi strigă lui Gherasim, care tocmai se apropia de dânşii:

— Gherasime, în cartul de la opt la miezul nopţii, o pui pe Adnana la cârmă!

Şeful echipajului îl privi cu mirare, dar nu găsi nimerit să arate vreo împotrivire; de când navigau împreună trecuseră prin primejdii mai mari decât acuma.

— Bine, încuviinţă cu supunere. Şi de veghe, pe cine?

Anton Lupan o privi pe Adnana, cum strângea înverşunată în mâini cavilele cârmei; în lumina firavă a amurgului nu-şi putea da seama dacă e încruntată sau zâmbeşte; numai ochii e limpede că îi luceau ca nişte felinare.

— De veghe? Hm! De veghe pune-mă pe mine!

A doua zi înaintea prânzului, după ce străbătuse toată pădurea de catarge care împânzea bazinul portului, Speranţa era ancorată la Pireu, între două bricuri de câte 300 de tone. În faţă scoteau fum puzderie de vapoare, toropeau corăbii, cu două, trei şi patru catarge, unele venite din cele mai îndepărtate mări ale lumii. Pavilioanele lor, fluturate de briză, întindeau de la un chei la altul un freamăt în care se împleteau toate culorile, vestind prezenţa tuturor continentelor, tuturor ţărilor.

Printre aceste vase, în lumina orbitoare a zilei alunecau greoaie mahoane negre, bărci, şalupe şi remorchere, ducând mărfurile la cheiuri, sub privirile bănuitoare ale vameşilor şi grănicerilor. Barcagiii se tocmeau cu pasagerii, mai mult prin semne, ceea ce era uimitor după hărmălaia

din portul Stambulului. Chiar şi hamalii, marinarii şi negustorii, care forfoteau pe cheiuri, vorbeau o limbă mai potolită, îndemnându-te să te întrebi cu teamă dacă nu ţi-a slăbit simţul auzului.

Poate întinderea bazinului făcea să se topească zgomotele, poate lipsa colinelor îndepărta ecoul – fapt este că deasupra portului plutea doar un zumzet domol, ca în preajma unui stup de albine. Numai arar se desprindea din această monotonie huruitul unei macarale, buşitura unui balot scăpat pe punte şi câte un strigăt peltic care răsuna ca ţipătul cocostârcului în pustie:

— Kali-mera, căpitan Iacovachi!

— A! Kali-mera, căpitan Iani! Căpitanul unei corăbii se saluta prieteneşte cu barcagiul care trecea prin faţă, trăgând alene la vâsle şi care, pe barca lui, nu era socotit de nimeni căpitan mai mic decât primul.

Îndată ce Speranţa aruncă parâmele la chei, în port se stârni mare fierbere. Întâi unul, apoi doi, apoi o sută de oameni se strânseră în capul schelei, silabisind numele vasului, privind cu îndoială echipajul, schimbând priviri unul cu altul, vorbindu-şi repede şi tot scoţând exclamaţii de uimire.

— Ce-i cu voi aici? strigă Gherasim, deschizându-i drumul lui Anton Lupan, care trebuia să se ducă la poliţie şi Căpitănie.

Drept răspuns, un om din mulţime făcu un pas înainte şi întrebă, privind iarăşi cu îndoială numele vasului:

— Asta-i Speranţa?

— Păi vezi bine!

— Şi… şi cum, nu v-au prins piraţii?

Cu greu îşi deschise drum căpitanul prin mulţimea care continua să se îmbulzească pe chei, făcând tot mai mare gălăgie. Dar mergând câţiva paşi ajunse în dreptul tablei vaselor pierdute şi aruncându-şi ochii pe listă, se dumeri dintr-o dată, înţelegând tulburarea lumii. Speranţa era de multă vreme înscrisă acolo, socotindu-se pierdută de la

sfârşitul lunii iulie, după mărturia căpitanului John Tennyson, comandant pe vaporul englezesc Victory, care o văzuse plecând de la Gallipoli.

Fireşte, când o goeletă cu velatura bună pleacă din Dardanele la 23 iulie şi nu soseşte la Pireu, în cel mai rău caz în zece zile, pe vânt prielnic şi fără furtună – înseamnă că s-a întâmplat cu ea o nenorocire. Iar această bănuială se întăreşte, nemailăsând nici cea mai slabă urmă de îndoială atunci când trec încă zece zile, fără să vină nici vasul, nici vreo veste din partea lui, rea sau bună.

De la 20 ale lunii august, mai ales că între timp venise întărire şi de la un negustor, kir Nicolachi, care declara că aşteaptă marfă îmbarcată pe această corabie, dar că nu mai e nici o nădejde, dată fiind nefireasca întârziere, Căpitănia portului decorase în chip oficial pierdută goeleta Speranţa, sub pavilion român, având căpitan pe Anton Lupan şi echipaj pe cutare, pe cutare şi pe cutare – toţi la rând puşi acolo, spre ştiinţa mulţimii, după lista trimisă cu vaporul de la Gallipoli, unde vasul pierdut făcuse ultima escală.

Bineînţeles, între alte zeci de vase pierdute era trecută şi Penelopa lui kir Iani, pierdere mai veche, care de mult nu mai tulbura pe nimeni, fiind obişnuită lumea porturilor cu orice fel de nenorocire.

Anton Lupan se întoarse pe punte, neştiind dacă să facă haz sau să se înfurie.

— Voi aţi auzit? îi întrebă pe oameni, care stăteau la pupa şi continuau să schimbe vorbe cu oamenii din mulţime.

— Da, răspunse cârmaciul. Ăştia cred că venim de pe lumea cealaltă. Numai de n-ar fi ajuns vestea la nevastă-mea, deşi sunt vreo treizeci de kilometri până la mine acasă…

— Te pomeneşti că se crede văduvă, măi Gherasime! zise Haralamb, făcând haz de necazul cârmaciului.

— Ia ţine-ţi gura! îl mustră vără-su. Tu numai la văduve te gândeşti, potlogarule!

În mulţimea de pe chei se stârni fierbere şi mai mare – şi acum se adunaseră acolo peste cinci sute de oameni – când se află că Speranţa nu numai că nu pierise, dar îi şi înfruntase pe piraţii lui Spânu, cunoscuţi în Egee, şi-i aducea în frânghii, să-i dea pe mâna judecătorului.

— Gherasime! zise Anton Lupan, văzând că pe chei se îmbulzea prea multă lume, că începeau să se audă strigăte ameninţătoare. Eu nu mai plec de-aici, să nu se întâmple vreuna. Du-te şi vesteşte-l pe căpitanul portului, să vină cu poliţia. Altminteri mi-e că judecata s-ar putea face în lipsa judecătorilor.

Speranţa rămase la Pireu cinci zile. Să nu mai zăbovim prea mult asupra escalelor, că şi aşa am întârziat călătoria. Să trecem peste strigătele şi huiduielile mulţimii, care izbucniră în clipa când piraţii, legaţi doi câte doi, cu mâinile la spate, fură târâţi pe chei şi porniţi pe drumul închisorii! Să nu aşteptăm aici ziua judecăţii; Anton Lupan, Adnana, Gherasim şi ceilalţi depuseră mărturie scrisă, în faţa judecătorului. Numai pe Agop nu-l mai prinse nimeni – şi doar mărturia lui s-ar fi cuvenit să nu lipsească, dat fiind că de la el se trăgeau toate încurcăturile. În acel timp însă, armeanul avea alte zoruri; să trecem peste ele, să nu-l mai însoţim în clădirea vămii, să-l lăsăm cu văicăritul lui şi cu năduşelile.

Agop se făcu nevăzut, fără să-şi ia rămas bun de la echipajul Speranţei.

După-amiază, în timp ce hamalii descărcau cheresteaua… Să mai amintim acum că stăpânul ei, kir Nicolachi, era în culmea fericirii? De mult îşi pierduse el orice nădejde că va mai vedea vreodată marfa comandată de atâta vreme. Dar iată că în această lună de întârziere, când îşi blestemase soarta, preţul cherestelei se dublase – ceea ce însemna aproape 3000 de drahme câştigate fără nici o trudă.

Să lăsăm bucuria negustorului, că nu facem decât să întârziem călătoria! Mai trebuie spus atâta: prinzând de veste cum stau socotelile, Gherasim nu pierdu prilejul să-i

vândă cei câţiva metri de brad, baraca de la Sulina, şi asta, împreună cu costul transportului, pe care, în faţa hârtiei lui kir Leonida, kir Nicolachi îi plăti fără cârtire, făcu să se rotunjească punga Speranţei cu o mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur, cu muchia zimţuită.

Să trecem şi peste această întâmplare, căci suma ar părea neînsemnată pe lângă bogăţiile din sipetul armeanului.

În timp ce hamalii descărcau cheresteaua, pe chei se iviră două femei, una mai vârstnică, alta tânără de tot, dar cu obrazul brăzdat timpuriu de necazuri. Zărindu-le, Gherasim se făcu alb ca varul.

— Domnule, învaţă-mă ce să le spun! şopti, apucându-l pe căpitan de deasupra cotului şi trăgându-l în faţă, ca femeile de pe chei să nu-l vadă.

— Ce s-a întâmplat? Cine sunt femeile astea?

— Una e nevasta lui Nicola; cea tânără e văduva lui Marulis. Sărmanele! Pesemne că de două luni bat cheiurile portului şi îşi aşteaptă bărbaţii!

Femeile aruncară o privire pe punte, văzură că era o corabie sosită abia astăzi, dădură să întrebe ceva, apoi lăsară capul în pământ, lipsite de orice speranţă şi plecară mai departe.

În ochii lui Gherasim se iviră lacrimi.

— Du-te după ele, de ce stai? îl îndemnă căpitanul, cu inima tulburată.

Înainte de a pune piciorul pe schelă, Gherasim şovăi iarăşi:

— Cum să fac, domnule? E uşor să-i duc vestea bună uneia, că-i trăieşte bărbatul şi că are să vină, dar aşa înseamnă s-o împing mai rău în nenorocire pe cealaltă… Ah, viaţă câinoasă, că nu ştii cum să te porţi cu oamenii!

Apoi, pe chipul cârmaciului, îndurerat până atunci, se lăsă o mare asprime.

— Dar să ştii, domnule, când o veni Penelopa, cred că sunt dator să mă socotesc puţin şi cu armeanul celălalt.

— Asta e treaba lui kir Iani. Să nu ne băgăm peste el, că şi aşa e gata să înnebunească.

— Şi cum, femeia asta, cu copilaşii, să moară de foame, iar Haig să-şi vadă de treburi fără nici o supărare? Nu că viaţa unui om s-ar putea preţui în bani, dar dacă Marulis a murit în luptă cu piraţii, nu se cuvine oare…

— Da, aşa e! Ai grijă atunci, când vine kir Iani. Va trebui să descărcăm şi lucrurile luate din peşteră, să le încredinţăm judecătorului, până s-or găsi păgubaşii.

— Dacă aşa e legea, s-o facem şi pe asta, domnule, cu toate că, după mine, s-ar cuveni să le oprim noi, ca răsplată.

— Lasă, Gherasime, să nu ne îmbogăţim din paguba altora.

— Parcă ştii dumneata ce fel de om e păgubaşul?

Dar haide, încă o dată, să trecem peste toate astea, căci mările ne aşteaptă.

În cursul dimineţii, Anton Lupan, lăsând la o parte celelalte treburi, dădu o fugă în oraş să cumpere îmbrăcăminte cuviincioasă pentru Adnana şi daruri pentru nevasta şi copilaşii lui Gherasim, fiindcă a doua zi acesta pleca la Liopese, satul lui, aflat la vreo treizeci de kilometri, peste munţii Hymattios, în partea de răsărit a Pireului.

De pe un vapor care sosise de la Liverpool debarca un grup de turişti, englezi şi englezoaice, cu căşti coloniale, ca şi când ar fi fost în Africa, şi cu ochelari de soare, verzi sau albaştri. Cum barca ii aduse la chei tocmai la pupa Speranţei, Ieremia avu prilejul să-i privească de aproape – şi pe chipul lui de păsăroi se ivi un zâmbet şoltic, ceea ce i se întâmpla rar în viaţă.

— Măi Gherasime, ia fă-te încoace!

— Ce e? întrebă cârmaciul.

— Tu vezi ochelarii ăştia?

— Îi văd.

— Ştii ce m-am gândit eu? Tot te-am auzit plângându-te că pe la voi pe-a casă creşte iarbă firavă, gălbuie şi uscată…

— Aşa e; avem pământ pietros, sterp, d-aia-i şi lumea săracă.

— Şi d-aia nu-ţi dau caprele lapte.

— Nu-mi dau; am trei – şi toate trei fac nazuri când văd iarba asta.

— Păi ştii ce, măi frate? intră în vorbă cu englezii şi cumpără-le ochelarii, dar din cei verzi, nu albaştri. Dacă ai să-i pui la ochii caprelor, să vezi tu comedie, au să creadă că pasc iarbă proaspătă şi o să li se pară mai gustoasă.

Gherasim începu să râdă – râseră şi ceilalţi de pe punte, care îi cunoşteau necazul cu caprele – şi vorba lui Ieremia se duse prin tot portul, ba încă se duse şi mai departe, prefăcându-se în anecdota de care se mai face haz până şi astăzi.

A doua zi dimineaţă, cârmaciul tocmi doi măgăruşi, le încarcă samarele şi porni spre casă.

— Să-i urezi nevestei tale şi copiilor sănătate din partea noastră, deşi nu ne cunoaşte, îi spuse Anton Lupan, în clipa plecării. Dacă n-ar fi aşa departe, am veni şi noi să-ţi vedem casa.

Cât era el de aspru şi de nepăsător cu toate, Gherasim se îmbujoră ca un copilandru.

— Şi n-aţi face rău, domnule; nevastă-mea s-ar bucura tare mult, fiindcă e de prin părţile dumneavoastră.

— Nu cumva o fi româncă?

— Ba chiar – şi încă din munţii Vrancei…

Şi după ce şovăi o clipă, tulburat până în fundul inimii, Gherasim ridică ochii spre Anton Lupan, îi întâlni privirea caldă, de frate, şi atunci simţi nevoia să-şi dezvăluiască gândul până la capăt:

— Să nu te prindă mirarea dacă am să-ţi spun că nici eu nu sunt grec decât pe jumătate.

— Cum adică?

— Uite-aşa: taică-meu, Dumnezeu să-l ierte, era român, ca tatăl dumitale, dar a fugit din ţară încă la tinereţe, fiindcă-a avut o daravelă cu vătaful şi decât să-nfunde ocna…

— Ia te uită! Mă miram eu de unde vorbeşti aşa de bine româneşte!

— Păi numai româneşte s-a vorbit la noi în casă, cu toate că mama a fost grecoaică…

— Domnule, zise Mihu, apropiindu-se cu obrajii roşii ca macul, eu am simţit de mult că nenea Gherasim e de-ai noştri…

Cuvintele nu-l ajutau să-şi spună gândul mai departe, dar era în glasul lui atâta căldură, atâta sinceritate, încât căpitanul îşi simţi inima tulburată. Gherasim se apropie de Mihu, îl cuprinse în braţe şi-i sărută obrajii cu o dragoste părintească.

După plecarea cârmaciului, Anton Lupan se duse la judecătorie, unde se întâlni cu văduva lui Marulis, după cum fusese înţelegerea de cu seară. Acolo el scrise o declaraţie, pe care judecătorul o întări cu semnătura lui şi cu pecetea, precum că echipajul Speranţei dăruia femeii partea care i se cuvenea după lege din prada scăpată din mâinile piraţilor – împărţirea urmând să se facă la ivirea păgubaşului sau cel mult în trei luni de zile dacă păgubaşul n-ar da nici un semn de viaţă.

Când se întoarse, kir Nicolachi îl aştepta pe punte.

— Sunteţi în drum spre Marsilia, căpitane, sau am înţeles eu anapoda?

Anton Lupan spusese într-adevăr, aseară, o vorbă în privinţa asta, echipajului, deşi nu avea încă hotărârea luată. Oamenii credeau că se gândeşte s-o ducă pe Adnana acasă, nevrând să-şi amintească niciunul că mai erau şi vapoare pentru o treabă ca asta.

Dar căpitanul se frământase toată noaptea, cu harta Arhipelagului în faţă; încotro să pornească mai întâi, ce drum să aleagă şi cum să poată ei cerceta, cu un singur vas, toată puzderia de insule care împânzea harta? Ar fi fost – îşi dădea seama acum – o treabă şi nespornică şi nesănătoasă.

Şi stând el aplecat peste hartă, îi venise alt gând peste noapte: să se ducă în Franţa, la Marsilia, nu pentru Adnana, ci fiindcă portul acesta era cel mai aproape, să urce scările Amiralităţii, să spună şi să se roage: este un marinar

francez ascuns de piraţi în insulele Arhipelagului, un om a cărui familie a făcut cinste marinei franceze în celelalte veacuri; să dea poruncă Amiralitatea unei mici escadre ca, în loc să-şi facă manevrele de toamnă în altă parte, mai bine să cutreiere Arhipelagul, scăpându-l şi pe Pierre Vaillant, stârpind şi piraţii.

Dar, cu toate că se înfierbântase plănuind astfel, Anton Lupan se gândise şi la putinţa neizbânzii, fiindcă, ştia el, nu toţi amiralii au fost marinari adevăraţi în viaţă. Şi-avea de gând, dacă nu se urnea Amiralitatea, să ia trenul şi să se ducă la Saint-Malo, în nordul Franţei, unde poate mai trăia moş Léon şi moş Gir, şi ceilalţi, marinari şi pescari de o viaţă întreagă şi să le spună lor astfel: „Oameni buni, dragii mei, fraţilor, nepotul lui moş Léon se află de patru ani în mâinile piraţilor…”

Şi unde avea să pornească deodată întreaga escadră a pescarilor, zeci, sute de vase, nepoţii corsarilor Franţei, să împânzească Mediterana şi Arhipelagul, şi unde aveau să răscolească ei insulele, şi unde aveau să se arunce în apă piraţii, scoşi din culcuşurile lor ca şobolanii!

Deci, înainte, la Marsilia cu Speranţa!

Fireşte, după ce se dezmeticea şi-i trecea fierbinţeala, Anton Lupan se gândea că ar fi de ajuns să înfăptuiască din planul lui măcar un sfert, dacă nu jumătate.

În clipa când veni kir Nicolachi să-l întrebe, el avea la drept vorbind hotărârea luată, aşa cum credea şi echipajul. Totuşi, fiindcă învăţase câte unele de la Gherasim, nu răspunse îndată. Îi părea rău că nu mai era aici cârmaciul, el s-ar fi priceput mai bine să poarte acum conversaţia. Totuşi îşi călcă pe fire şi răspunse, ridicând din umeri, cum ar fi făcut şeful echipajului:

— Îmi pare rău, kir Nicolachi. dar cu Marsilia fusese numai aşa, o vorbă. Cred că o să ne întoarcem la Stambul, că ne îmbie un negustor cu ceva marfă.

Nu era nevoie ca echipajul să ştie multe vorbe greceşti ca să înţeleagă ce spune căpitanul, dar oamenii se făceau că

nu aud această scornească; se deprinseseră şi ei cu socotelile Levantului. Numai Adnana, auzind de Stambul, scoase un strigăt înăbuşit şi rămase cu ochii mari, mirată şi nedumerită de hotărârea căpitanului.

— Păcat! oftă kir Nicolachi.

— Dar ia spune, reluă Anton Lupan, cu nepăsare, ai vreo treabă la Marsilia? Mi se pare că pleacă un vapor deseară.

Să nu mai lungim vorba de pomană. Nu se ştie dacă Gherasim ar fi sucit treburile mai bine; fapt e că după o jumătate de oră de ciorovăială, căpitanul Speranţei se învoi să încarce trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline, a două sute de litri fiecare, ca să-i ducă la Marsilia, la preţul de 40 de leptas kilogramul – ceea ce făcea 2400 de drahme, adică 120 de icosari de aur.

În timp ce hamalii rostogoleau butoaiele pe punte, Anton Lupan se gândea cu mulţumire, că nici cârmaciul n-ar fi scos un preţ mai mare, sau poate, cel mult, ar fi rotunjit suma cu încă o sută de drahme. Căpitanul Speranţei se simţi dator, în faţa propriei sale conştiinţe, să treacă diferenţa în carnetul de socoteli, drept cheltuială personală, ca să nu se poată mustra vreodată că le-a adus celorlalţi vreo pagubă, fie chiar închipuită.

Încărcatul ţinu toată ziua, toată noaptea şi ziua următoare, căci trei sute de butoaie nu se mânuiesc la repezeală. Nimeni nu se întreba, nici vameşii, nici grănicerii, ce rost are să duci asemenea marfă la Marsilia, unde untdelemnul se găseşte pe toate drumurile, toată coasta de sud a Franţei fiind umbrită de arborele măslinului.

Anton Lupan avu prilejul în aceste zile să treacă pe la birourile Lloyd-ului, pentru asigurare; întâmplările din marea Egee îl sileau să grăbească această formalitate, ca oamenii săi să nu rămână în vânt, în cazul când ar fi trebuit să înfrunte o nouă primejdie, cu mai puţin noroc decât prima oară.

A patra zi, echipajul îşi puse hainele de sărbătoare, căpitanul tocmi o trăsură şi porniră cu toţii să vadă

străvechea Atena. Fireşte, Ismail rămase de vardie, aşa cum se înţeleseseră din vreme.

Adnana se gătise în rochie albastră, cu volane, cu flori de trandafir la umăr şi la cingătoare, şi încălţase, nefericită, în locul papucilor, botine galbene. Gândul că scăpase din atâtea primejdii şi recunoştinţa faţă de cel ce o salvase o făcea să îndure supusă această îmbrăcăminte de închisoare, în care ea, deprinsă cu toate dezamăgirile, vedea semnul altor închisori viitoare. Căci încă de pe acum, când ar fi vrut să zburde liberă pe străzi, cu părul bătut de vânt, cu bluza ei cenuşie din pânză de corabie, cu picioarele goale, trebuia să stea în trăsura asta, cuminte şi cuviincioasă ca o domnişoară.

Dar să lăsăm amărăciunile Adnanei, să nu pierdem prea multă vreme cu plimbarea. Drumul de la Pireu la Atena străbate vestita pădure de măslini care împodobeşte colinele dintre cele două oraşe. O pădure de măslini, la începutul lui septembrie, dimineaţa, curând după răsăritul soarelui! Nu, s-o lăsăm pentru altă dată, să dăm bici telegarilor!

— Domnule, ce minunăţie! Şi toată marmura asta a fost cioplită numai de mâna omului! exclamă Mihu, în faţa cariatidelor, pe Acropole, după ce ocolise cu gura căscată ruinele Parthenonului.

Anton Lupan îşi dădea seama că nu era o exclamaţie neghioabă, ci chipul lui de a se minuna, din toată inima, în faţa frumuseţii depline, altfel neputând-o face, în lipsa unor cuvinte mai iscusite. Se uită la ceilalţi, văzu pe feţele lor aceeaşi minunare simplă şi cinstită, nestăvilită de învăţături greşite, şi se gândi că ei simţeau frumuseţea mai bine, mai întreagă decât turiştii înarmaţi cu cărţi, cu ghiduri şi cu ochii reci ca obiectivul aparatului fotografic.

Oamenii săi nu învăţaseră nici istorie, nici artă, dar ei cunoşteau preţul frumuseţii de la brazii înalţi de pe povârnişuri, de la cerul albastru, de la florile de pe pajişti, de la iarba bătută de vânt pe coline. Toţi păreau fermecaţi,

oricât de proşti i-ar fi crezut cineva înainte – numai plutaşul, mişcându-se falnic printre ruine, ofta, gândindu-se că prea era multă marmură şi nici un colţ de pădure! Un soldat din garda palatului, cu pantaloni albi strânşi pe pulpă ca nişte cioareci, cu fustanelă încreţită, cu opincuţe arcuite în sus la vârfuri, ca o etravă de galeră, privea plictisit în vale cercurile concentrice de marmură ale teatrului lui Dionisos, abia dezgropat de sapele arheologilor.

— Ce frumuseţe, domnule! exclamă a nu ştiu câta oară Mihu, încă nedeprins să-şi înfrâneze simţămintele.

— Da' de unde frumuseţe, fraţicule! Numai piatră goală! Mai frumos e la noi, la Brăila, ţe se potriveşte! răspunse soldatul, întorcând spre el faţa-i plictisită.

Oamenii se cruciră…

Dar haide, să mergem mai departe, să nu ne pierdem vremea cu soldatul Atenei, născut pe malurile Dunării, la negoţ mănos de cereale, care tânjea după Brăila, unde-şi avea casa, mama, tatăl, logodnica, prietenii, unde avea să se întoarcă, să ducă trai ferice, să îmbătrânească şi să moară, dar care la anii potriviţi venea să-şi facă slujba ostăşească la Patrida, cum cerea legiuirea grecească.

Să mergem, să mergem, să scurtăm escalele!

Speranţa zăbovi la Pireu şi ziua următoare, aşteptând întoarcerea cârmaciului. De data asta oamenii se risipiră prin oraş, fiecare după pofta inimii.

Cristea Busuioc, tăcut şi singuratic cum îi era firea, se desprinse de ceilalţi şi, neîndrăznind să se avânte până la pădurile care se vedeau departe, pe coline, rămase în port, bătând cheiurile, uitându-se la catargele corăbiilor şi încercând cu muchia toporiştei cheresteaua pusă în stive la tot locul; sub văpaia soarelui, lemnul îşi ridica în aer mirosurile, mirosea a răşină bradul, a tanin stejarul, fagul a leşie umedă şi toate umpleau sufletul plutaşului de dorul amărui al codrilor lăsaţi în urmă.

Haralamb cu Ieremia, avându-l între ei pe Mihu, căscară gura pe străzile Pireului până la vremea prânzului. Musul se uita chiorâş la lustragiii care se repezeau să le văcsuiască cizmele şi din când în când îşi pipăia carâmbii, pe dedesubtul pantalonilor. Întâlneau în calea lor grecoaice sumedenie, frumoase unele să-ţi oprească bătăile inimii – şi toate aruncau ocheade după cei trei marinari din echipajul Speranţei.

„A naibii puşlama!” se gândea Ieremia, uitându-se pieziş la văru-su.

Se vedea în geamurile prăvăliilor, ciolănos şi deşirat, adus de umeri, cu flinta lui la subsuoară, şi nu-i era greu să-şi

dea seama că dintre toate ocheadele grecoaicelor, pentru el nu era niciuna.

După ce prânziră tustrei într-o ospătărie, că Anton Lupan le dăduse destui bani de cheltuială, Ieremia nu mai simţi nici un îndemn să-şi poarte sluţenia pe străzile Pireului.

— Apăi eu, măi vere, mă întorc în port, să-i ţiu tovărăşie lui Ismail şi să-mi mai frec puşca asta, barem să am grijă de ea, dacă maică-mea n-a avut grijă de mine. Mergi şi tu, Mihule?

— Eu m-aş mai plimba, nene Ieremie.

— Atunci plimbă-te singur! îl repezi Haralamb, de obicei bun la inimă.

Ce folos avea de la ocheadele grecoaicelor, dacă nu putea să intre în vorbă cu niciuna, atâta vreme cât copilul ăsta se ţinea după el ca scaiul de coada câinelui?

Rămas singur, Mihu porni pe străzi, mândru să se plimbe de capul lui prin ţară străină, fără să-i pese de cineva, ca unul care avea carte de marinar în haină, mai tare decât paşaportul folosit în călătorie de oamenii ceilalţi, nemarinari de meserie.

Aşa căscă el gura pe străzi, preţ de vreo oră, ferindu-se de lustragii şi gândindu-se cu ciudă la Negrilă, care rămăsese cu Adnana şi cu căpitanul. Oraşul era întins, scund, cenuşiu şi îndestul de murdar la vremea aceea; numai la marginea lui dinspre Atena, Mihu nimeri într-un parc cu copaci ciudaţi, unde aerul era proaspăt şi înmiresmat. Bâzâiau gâze pe sus, ciripeau păsări în platanii înalţi, foşneau frunzele palmierului, iar dintr-o livadă aflată mai sus, pe colină, cobora miros de portocal.

Mihu se mai plimbă o vreme pe potecile care şerpuiau printre desişuri de mirt alb, până ce, simţindu-se ostenit, se întinse pe iarbă, la umbra unui castan. Mişuna felurită lume prin parc, erau şi vânzători de alune, şi limonagii şi salepgii, dar nu se vedea nici un lustragiu şi din partea asta musul Speranţei se simţea împăcat.

Linişte, şi pace, şi bâzâit de gâze, şi ciripit în copaci, şi miros de portocali, toate îl trăgeau la somn, mai ales că

prânzise îmbelşugat. Numai o supărare avea în acest ceas: băgase de seamă că blestematele de cizme îl strângeau din ce în ce mai rău când stătea întins; altminteri, în picioare, se mai făcea şi el că nu le simţea. Dar poţi oare să guşti tihna unei asemenea clipe, dacă te strâng cizmele, poţi să te mai bucuri de zumzetul adormitor al văzduhului plin cu miros dulce de portocal?

Haide, Mihule, scoate-ţi uşurel cizmele, şterge-le de praf, aşează-le carâmb peste carâmb, puneţi-le sub cap şi acum bucură-te pe deplin de liniştea locului, că destul te-ai zbuciumat în goana aceea după piraţi, trage până în fundul pieptului mireasma mirtului alb, desfată-te de ciripitul păsărelelor, de foşnetul palmierului – ce copac ciudat!

În acest timp, Ismail stătea de vardie pe puntea Speranţei, aşezat pe o bintă, la pupa, să fie aproape de schelă şi, cu o bucată de mucava pe genunchi, cu vopselele şi penelurile alături, picta portul Pireului.

Venise şi Ieremia, de o vreme, tare cătrănit, fără să spună pricina şi se băgase în cabină, de unde nu mai scosese nasul, părând în mare supărare cu toată lumea.

— Kali-mera! se auzi, la un timp, un glas din marginea cheiului.

Un pescar amărât venise cu undiţele şi se aşezase la pupa Speranţei, nădăjduind să prindă vreun peşte din cei care ciuguleau ierburile de pe carenă.

Cufundat în pictură, Ismail nu-i răspunse, ceea ce nu-l împiedică pe pescar să intre în vorbă, după obiceiul din porturi, arătându-şi o anumită nedumerire:

— Dar unde aţi fost de v-aţi întors aşa de repede? Sau aţi făcut numai o plimbare?

De data asta Ismail ridică ochii din pictură şi se uită la el, să-l vadă cum arată la chip dacă spune vorbe aiurea.

— Plimbare?! mormăi el, în limba pescarului. Ce tot spui dumneata, omule? Noi venim din Africa.

— Din Africa?! Ia fugi încolo! Cum să te duci în Africa şi să te întorci în câteva zile? Că doar săptămâna trecută v-am

văzut la chei, colea!
— Pe noi?
— Dar pe cine? Chiar că m-am mirat de ce-aţi stat aşa de puţină vreme. Abia aţi aruncat ancora, şi îndată aţi plecat iarăşi. Nu cred să fi zăbovit mai mult de o oră.
Bucătarul Speranţei lăsă mucavaua deoparte şi se uită mai stăruitor la omul din marginea cheiului; aşa cum stătea el acolo, cu ochii limpezi şi cu faţa senină, n-ai fi zis că are mintea scrântită.
— M-ai văzut dumneata pe mine acum o săptămână? întrebă Ismail, apăsând asupra cuvintelor, cum faci când vorbeşti copilului sau nebunului.
— N-aş putea spune, că nu ţiu minte cum arătau toţi de pe punte, dar corabia asta a fost, ce mai încoace-încolo! Uite, la fel pupa, la fel parapetul, tambuchiurile, la fel catargele – ce naiba, am văzut bine că doar ochii n-au albeaţă niciunul!
— Corabia asta? stărui bucătarul, simţind că începe el să aibă nu ştiu ce ferbinţeală şi îndoială în creier.
— Asta, păi care?!
— Speranţa?
Pescarul se uită la literele de bronz, de la pupa, cele ce lui Ismail îi mai stăteau şi astăzi pe inimă.
— Parcă Speranţa! răspunse, numai cu o umbră de îndoială. Eu nu mă uit atâta la nume; cunosc corăbiile cum cunosc şi oamenii, chiar dacă nu ştiu cum îi cheamă.
— Ia du-te de-aici! izbucni Ismail, simţind că înnebuneşte el, în locul pescarului.
Şi se aplecă din nou asupra picturi, bombănind câte ceva din când în când, de data asta pe limba lui, neînţeleasă celui ce-i zăpăcise mintea şi creierul.
Acela nu se duse, fireşte, că era slobod cheiul pentru oricine, dar nici nu mai spuse alte cuvinte, mulţumindu-se să cerceteze curios goeleta din faţă şi să ridice într-una din umeri, ca omul rămas fără lămurire.
Dacă Anton Lupan ar fi fost atunci de faţă, poate ar fi primit altfel vorbele pescarului, poate l-ar fi iscodit să afle

mai multe, căci doar nu se trece cu nepăsare pe lângă o asemenea ciudăţenie.

Dar la ceasul acela, căpitanul Speranţei se afla tocmai în partea Atenei. Astăzi, să vezi, rămăsese el singur, numai cu Adnana, printr-o orânduire a faptelor la care voinţa lui nu avusese nici un amestec, oricât ar părea de nefirească asemenea sfială din partea unui bărbat şi căpitan de vas, ba încă a unuia care nu se temuse de cei mai fioroşi piraţi. Oamenii plecaseră, şi ei rămăseseră faţă în faţă, ca doi logodnici pe care părinţii au grijă să-i lase singuri, gungurind, în vreun salonaş.

Trăsura din ajun îi duse iarăşi la Atena, unde rătăciră toată ziua pe străzi, cu Negrilă după ei, de la templul lui Jupiter, în câmpia de la marginea răsăriteană a oraşului, până pe colinele de la apus, în faţa Thezeionului, străbătură una câte una sălile şi galeriile muzeului – uitară ora prânzului şi iarăşi urcară pe Acropole. Acesta e cel mai bun mijloc de-a face să treacă timpul într-un oraş străin (din fericire plin de monumente vechi), atunci când te temi să rămâi faţă în faţă cu însoţitoarea ta, căreia nu ştii ce se cuvine să-i spui.

La umbra din templul Victoriei Aptere7, Anton Lupan băgă de seamă că botinele Adnanei se făcuseră albe; nu era praf de rând, ci pulbere de marmură, marmura pe care o cioplise Phidias – şi o botină nouă, cumpărată la Pireu ieri, părea un sacrilegiu în aceste locuri.

Adnana îi observă privirea şi se aplecă, încercând să-şi ascundă piciorul cu poalele rochiei albastre. În această mişcare, faldurile rochiei împrumutară pentru o clipă simplitatea şi graţia peplumului antic, ca pe bucata de marmură rezemată de perete, alături, înfăţişând o Victorie care îşi dezlega sandala.

— Dacă n-aş şti de la dumneata că e necuviincios, m-aş descălţa şi aş merge în picioarele goale, spuse fata, stânjenită mai mult ca oricând în veşmintele ei de domnişoară.

— Ai dreptate! încuviinţă Anton Lupan, recunoscându-şi greşeala. Aici ar îi trebuit să vii în peplum şi în sandale.

Apoi începu să râdă:

— Haide, să nu vorbim de pomană; lumea nu poate fi prefăcută în muzee. Cine ştie dacă Victoria asta care îşi dezleagă sandalele, nu ar fi dorit să aibă o pereche de botine din zilele noastre! Dar ia spune-mi, ce ai să faci la Marsilia?

Adnana ridică din umeri:

— Probabil că am să port rochii lungi – şi am să sufăr că nu s-a găsit nici un căpitan să mă ia pe o corabie…

Anton Lupan o privi în ochi, cu o tresărire întârziată, însă înainte ca privirile să li se împletească, ea îşi feri faţa şi porni mai departe, chinuindu-se cu botinele prin praful de marmură.

Când ajunseră în port, seara, Gherasim se întorsese de vreo două ceasuri, la timp ca să-l întâmpine pe kir Iani, care sosise cu Penelopa şi tocmai arunca schela. Bineînţeles, echipajul nu aşteptă lunga lămurire din partea cârmaciului, ca să dijmuiască după cuviinţă bunurile lui Haig, spre a-i aduce măcar atâta alinare văduvei lui Marulis, să aibă biata femeie cu ce-şi ţine traiul şi cu ce-şi creşte copilaşii.

În lipsa căpitanului, Gherasim avu grijă să se ducă şi la judecătorie, vestind portăreii, ca nu cumva kir Iani să se creadă stăpânul avuţiilor pe care echipajul Speranţei le ridicase de pe insula Skantsura, unul din sălaşurile piraţilor.

Se întorsese până seara şi plutaşul, şi musul, pe care Anton Lupan îl găsi amărât în marginea cheiului.

— Unde-ţi sunt cizmele? întrebă căpitanul, cu asprime, văzându-l în picioarele goale.

Doar n-avea să-l încalţe din nou la fiecare escală! Asta nu putea fi o socoteală nici pentru cel mai înţelegător căpitan din lume.

— Sunt în cabină, domnule! N-am mai putut să le încalţ, fiindcă mi s-au umflat picioarele.

— Atunci de ce ai mutra asta amărâtă?

— Nenea Haralamb nu s-a întors încă şi uite că s-a făcut seară. Mi-e să nu fi păţit ceva cu grecii ăştia…

Într-adevăr, lipsa lui Haralamb, pe care de la prânz nu-l mai văzuse nimeni, stârnea multe temeri în mintea fiecăruia; n-ar fi fost de mirare să zacă pe vreun maidan, cu capul spart sau cu un cuţit între umeri.

— Gherasime, spuse căpitanul, înţeleg că eşti obosit de drum, dar tu cunoşti bine portul şi partea asta a oraşului. Ce-ar fi să te duci să-l cauţi? Să nu fi făcut vreuna boacănă…

Nu-şi sfârşi bine vorbele – şi Haralamb se ivi pe chei, strecurându-se printre lăzi şi baloturi, urmat de o femeie durdulie – dar altminteri sprintenă şi iute în mişcări ca o leoaică tânără.

— Hait! Iar ni se măreşte echipajul! zise Ieremia, uitându-se nu fără pizmă la vără-su, care păşea pe punte, fudul şi totdeodată sfios, ca un mire.

— Ce-i, Haralamb, cu tine? îl întrebă Anton Lupan, ieşindu-i înainte.

Femeia rămăsese pe chei şi îşi legăna şoldurile, cu lenevia valurilor la ţărmul mării, într-o zi de acalmie.

— Domnule, mi-e că-ţi fac o mare supărare, începu Haralamb, neîndrăznind să ridice ochii mai sus de copastie. Să nu mă ocărăşti pentru cele ce ţi-oi spune; eu rămân aici şi mă însor, că am găsit o femeie după pofta inimii.

— Ce-ai căpiat? strigă Ieremia, apropiindu-se de el cu furie.

— N-am căpiat, dar ştii că vreau să intru şi eu în rândul lumii.

Ceilalţi rămăseseră năuci pe punte.

— Bine, măi Haralamb, zise căpitanul mustrându-l, măcar să ne fi spus din vreme! Aşa, dacă mâine dimineaţă plecăm, de unde să găsim alt om, acum la căderea serii?

— Păi mai din vreme n-am ştiut nici eu, domnule. Treaba asta e pusă la cale abia mai adineauri.

— Trăsni-te-ar să te trăsnească! îl blestemă Ieremia, stăpânindu-se cu greu să nu-l ia la bătaie. Şi unde ai găsit-o, măi nerodule?

— E o femeie cumsecade, să nu spui rău de ea, vere Ieremie!

— Care cumsecade mă, dacă te ia pe tine?

— Păi ce să facă, biata femeie? I-a murit bărbatul de vreo şase luni de zile şi de atunci se trudeşte singură cu prăvălia.

— Ce prăvălie?

— Păi are colea, peste chei, cafenea şi ceainărie.

— Aha! Şi tu vrei să te bagi rândaş la dânsa, să dai muştele afară şi să speli duşumelile?

— Ba nu; a zis că eu o să fiu stăpânul.

— Şi cum naiba v-aţi înţeles la vorbă, că tu nu ştii o boabă greceşte?

— Parcă mare nevoie ai de vorbe! Te mai înţelegi prin semne.

Anton Lupan ridică din umeri.

— De, Haralamb, eu ce pot spune? Fă cum te îndeamnă inima… Hai, vino jos, să descurcăm socotelile şi să-ţi dau partea care ţi se cuvine.

— De asta nu-i mare nevoie, domnule; zice ea că are parale destule. Dă-mi numai aşa, vreo sută de drahme, să nu mă duc cu buzunarele goale. Restul i l-oi da dumneata lui văru Ieremia, poate să-l ducă bătrânilor, la înapoiere.

— Şi cum, mă, te însori în toată regula, cu popă, cu cununie? întrebă Ieremia, crucindu-se.

— Mă însor; ce, e ruşine?

Adnana ieşi pe punte, cu bluza ei de pânză de corabie, cu şalvarii strânşi pe gleznă şi cu papucii arăbeşti în picioare, lăsând să i se vadă călcâiele cu pielea trandafirie. Îndată Negrilă îi ieşi în faţă şi începură să zburde împreună, fără să bănuiască impasul în care se afla echipajul Speranţei.

În timp ce Haralamb îşi aduna boarfele în cabină, iar Anton Lupan se sfătuia cu Gherasim cum să iasă din

încurcătură, hop, se ivi şi Ismail, cu covorul lui de Brussa, căruia îi cunoaştem toate peripeţiile.
— Domnule, zise bucătarul, cruceam la Nicola, dam covorul.
— Bine, Ismaile, du-te, numai ai grijă să nu rămâi şi tu pe-acolo, că şi-aşa ne-am împuţinat la număr.
— Nu rămâneam; dam numai covor duceam Stambul, Laleli.
— Hai, du-te! Când pleacă kir Iani?
— Ailaltă săptămână…
Văzând că bucătarul nu se duce, ci stă şovăitor, cu ochii aplecaţi sfios în punte, Anton Lupan îl privi cu nedumerire:
— Ce mai vrei, Ismaile?
— Puteam dam zece lire?
— Vezi, bine că mi-ai adus aminte, răspunse căpitanul. Sigur că am să-ţi dau, şi chiar mai mult decât zece lire, fiindcă o să întârziem îndelungată vreme pe drumuri.
— Dam şi Ghiulsum?
— Da, şi pentru Ghiulsum, şi pentru Validé – să fie mulţumite.
— Mufidé nu dam?
— Cum să nu; uitasem de dânsa; de, dacă-s aşa multe!
— Fir-aţi ai naibii cu nevestele voastre! înjură Ieremia, scos din fire, după ce bucătarul plecă într-o parte, cu covorul la spinare, iar Haralamb în alta, însoţit de grecoaica durdulie, care de data asta îşi mişca şoldurile, cu mai multă râvnă decât la venire.
— Lasă, Ieremie! îl linişti Anton Lupan, cu înţelepciune. Slăbiciuni omeneşti se găsesc cu duiumul; să nu judecăm pe nimeni!
— Ba eu unul, domnule, zic că nevasta şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coarnele lui Sarsailă!
În clipa aceea Adnana, fugărită de Negrilă, se năpusti râzând printre dânşii, se opri în parapet, mlădie ca un fir de trestie, şi răsucindu-se cu iuţeala veveriţei rămase nemişcată, cu coatele în balustradă, cu sânii aburind sub

bluză, privindu-şi şoltic urmăritorul, gata să se ia cu el la trântă. Dar simţind privirea căpitanului asupră-i, râsul îi pieri pe buze, obrazul înfierbântat i se făcu palid, iar genele începură să-i clipească repede, cu un fel de spaimă, ca şi când ar fi săvârşit cine ştie ce mare drăcie. Negrilă mai aşteptă o clipă, apoi văzând-o atât de schimbată, se aşeză cuminte la picioarele ei, nu înainte de a-i arunca o privire mustrătoare căpitanului care le stricase joaca.

— Domnule! zise Ieremia în şoaptă, uitându-se ca prostul, când la Anton Lupan, când la Adnana. Nădăjduiesc să nu te fi supărat prea tare cu vorba mea neghioabă!

Şi plecă repede spre prova, speriat de noua primejdie care ameninţa, mai rău decât piraţii, viaţa paşnică la bord şi drumul Speranţei în lume.

A doua zi dimineaţă, în timp ce Ismail, la îndemnul căpitanului, umbla prin prăvăliile din preajma portului ca să-i cumpere lui Mihu cizme mai chibzuit alese, pe măsura piciorului, Gherasim bătea zadarnic cheiurile, în căutarea unui marinar slobod, care să meargă măcar până la Marsilia. Era vremea marei navigaţii, în port vapoarele şi corăbiile veneau cu nemiluita – iar nostromii căutau cu limba scoasă oameni ca să-şi întregească echipajele.

Se făcuse ora nouă şi căpitanul remorcherului tocmit de cu seară ca să-i scoată în afara portului, începea să-şi piardă răbdarea.

Pe la nouă şi jumătate, când echipajul Speranţei se frământa pe punte, aşteptând întoarcerea nostromului plecat să dea încă o raită prin cârciumi şi prin cafenele, în capul cheiului se ivi Haralamb, cu o înfăţişare sub care la început nu-l recunoscu nimeni. Oamenii văzură un tânăr spilcuit, plimbându-se agale, ca unul fără nici o treabă, cu pantaloni negri peste cizmuliţe galbene, cu giubea albastră, cu tichie verde şi cu ciubuc de chihlimbar, lung de doi coţi, ca al negustorilor.

Tânărul merse astfel, ferindu-se cu ifos de lăzile, baloturile şi butoaiele murdare, până ce ajunse la pupa Speranţei,

unde se aşează tacticos, picior peste picior, pe o bintă din marginea cheiului, nu înainte de a-şi aşterne dedesubt batista liliachie, purtându-se cu mare grijă faţă de îmbrăcămintea lui nouă şi strălucitoare. După aceea îşi potrivi tichia din creştet şi începu să tragă din ciubuc, slobozind fudul fumul în aer.

— Păi… păi ă-ăsta-i nenea Haralamb! zise Mihu, bâlbâindu-se de mirare.

Oamenii se îngrămădiră buluc în capul schelei; Negrilă o lăsă pe Adnana şi, apropiindu-se de dânşii, rămase încurcat, cu ochii la cel de pe mal, neştiind dacă să se gudure sau să-l mârâie.

— Pthiu! dar-ar boala-n tine! Tu erai, măi vere? strigă Ieremia, gata să-l lase picioarele.

Tânărul îşi scutură ciubucul, apoi răspunse cu multă îngâmfare:

— Eu sunt! Ce, te prinde mirarea?

— Ia te uită la el! S-a înţolit la iuţeală. Ce mă, ai şi făcut nunta, sau ţi-a dat cafegioaica arvună?

Haralamb nu mai găsi nimerit să răspundă la această întrebare grosolană. Văzându-l pe Anton Lupan, care se întorcea dinspre prova, unde se ciorovăise iarăşi cu căpitanul remorcherului, îşi duse mâna la piept şi se înclină, fără să se scoale, salutându-l cu demnitatea palicarului.

— Domnule, zise alegându-şi vorbele, când vă întoarceţi la Pireu, vă rugăm să treceţi pe la cafeneaua noastră. O să ne facă mare onoare.

— Îţi mulţumim, kir Haralamb! răspunse Anton Lupan, abia stăpânindu-şi râsul. Vom veni cu cea mai mare plăcere; onoarea va fi a noastră, nu a dumitale!

Mulţumit de acest răspuns, Haralamb trase din ciubuc, îşi scutură cu degetul o scamă de pe poalele giubelei şi se aşează mai îndesat pe bintă, după care îşi continuă convorbirea cu echipajul Speranţei, având grijă să nu se mai lase tutuit de nimeni.

Peste vreo jumătate de ceas sosi şi Gherasim, năduşit şi înjurând în neştire, ca unul care bătuse de pomană drumurile.

— Ce facem, domnule, plecăm aşa sau mai aşteptăm vreo zi, două? întrebă păşind pe punte, fără să se uite la musafirul care plesnea de ifos în marginea cheiului.

— Cred că putem pleca, răspunse căpitanul. La drept vorbind, nici nu ştiu de ce-am mai zăbovit până acuma. N-o să ne mărim prea mult truda, dacă o să luăm în seama noastră şi treburile lui Haralamb. Şi-apoi, să nu uităm că…

Aici Anton Lupan tăcu şi-şi aruncă ochii spre Adnana; ea nu le înţelegea vorba, dar această privire fu lămuritoare.

— Eu? întrebă, apropiindu-se fuga şi arătând cu degetul la piept, cum făcuse prima oară, când Anton Lupan o găsise prizonieră pe corabia lui kir Iani. Pot să fac orice: să ridic pânzele, să spăl puntea, să stau la cârmă…

— Bine! hotărî căpitanul. De aici până la Marsilia faci parte din echipajul Speranţei. Haide, băieţi, fiţi gata de plecare!

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare acolo unde avea datoria. Haralamb rămase singur, cu gura coclită de la ciubucul din care trăgea prima oară. Îşi privi giubeaua, îşi privi cizmele şi-l prinse mirarea. Remorcherul fluieră scurt, vădind nerăbdarea căpitanului. Lanţul ancorei începu să zornăie; cine învârtea cabestanul? Ia te uită: Haralamb crezuse că treaba asta o să-l privească totdeauna numai pe el şi pe vără-su Ieremia. În vârful bompresului, Adnana desfăcea legăturile focului; cum naiba nu cădea în apă, că stătea pe bompres ca pe scaun?

— Hei, Gherasime! strigă Anton Lupan, care urmărea trasul ancorei. Nu ridici schela? Ori vrei s-o laşi la Pireu, amintire?

Gherasim se îndreptă spre pupa şi dădu cu ochii de Haralamb, fudul.

— Ce faci aici, mă, cafegiule? zise, fără să ameţească la vederea giubelei strălucitoare.

— Ia, te rog, kir Gherasim, vorbeşte cum se cuvine, că n-am cafegit împreună!

Nostromul căscă gura – şi abia acum îl apucă a ameţeala.

— Domnule, ăsta nu-i Haralamb, ori am eu orbul găinilor?

— E kir Haralamb, Gherasime, ţine seama! Şi haide, ridică o dată schela, că doar n-o să stăm aici pân' şi-o fuma dumnealui ciubucul!

Ancora se ivi greoaie, plină de nămolul adâncurilor, arătând ochiului obişnuit să desprindă din puţin marile tâlcuri, ceva din fundul tainic al mării. Remorcherul fluieră a doua oară – şi începu să frământe apa cu zbaturile…

Trebuie să cunoşti forfota asta de pe puntea unei corăbii, în clipa plecării, freamătul oamenilor, freamătul lemnului şi-al fierului, al pânzelor şi-al parâmelor, să simţi cum etrava, care a dormit nepăsătoare în apele moarte ale portului, începe să vibreze, presimţind valul, să auzi trosnetul surd al catargelor, zbârnâitul sarturilor, piuitul scripeţilor, trebuie să-ţi fi intrat în sânge balsamul dulce şi amar al depărtărilor, ca să înţelegi cele ce urmară, fiindcă întâmplarea de acum nu va avea nici o legătură cu o întâmplare asemănătoare, petrecută nu de multă vreme, când însă fuseseră în joc cu totul şi cu totul alte îndemnuri.

Gherasim sări pe chei, desfăcu ultima legătură cu uscatul, apoi, întorcându-se la bord, puse mâna pe schelă. Remorcherul mai fluieră încă o dată, cablul remorcii se întinse, iar Speranţa se urni greoaie, ca un pom smuls din rădăcină.

Mai mult decât atâta, Haralamb nu putu să-ndure. Numai o dată îşi întoarse capul, privind peste cheiul înţesat de mărfuri, numai o clipă mai păru că şovăie – apoi aruncă ciubucul, îşi lepădă giubeaua şi sări pe schelă.

— Stai că-ţi ajut eu, măi Gherasime!

Rămâneau în urmă catarge, coşuri de vapoare, cheiuri, magazii, cârciumi, cafenele… începea să se simtă vântul şi freamătul mării…

Ismail ieşi pe punte, cu un filigean în mână:

— Cafeaua poftim, kir Haralamb!

Şi, cu toate grijile pe care le ducea căpitanul în minte, cu tot zbuciumul care-i frământa inima, parcă niciodată etrava Speranţei nu tăiase valuri mai albastre ca în dimineaţa aceea!

CAPITOLUL XV.

Din cartea prieteniei.

În ziua de 5 septembrie, la răsăritul soarelui, Speranţa, care navigase de la Pireu cu vânt tare din pupa, înrudit cu cel ce le întârziase aşa de mult trecerea peste Mediterană, dubla, cum spun marinarii, Capul Males, colţul de sud-est al Peloponezului, iar seara se afla în dreptul Capului Matapan, ca să se îndrepte spre strâmtoarea Messinei, între coasta Calabriei şi Sicilia.

Era luna când vine toamna în părţile de unde pornea echipajul, dar aici, asupra mării, veghea un cer feciorelnic şi-o briză pură ca în zilele primăverii.

O hulă veche, pe cale de a se potoli, ridica pieziş în calea Speranţei valuri domoale ca nişte coline lungi, dar înalte cât catargele. În clipa când corabia se adâncea în văi, velele începeau să fluture, slăbite de vânt, apoi pe creste se umflau iarăşi – într-un ritm larg, neostenit, ca bătaia aripilor unui albatros uriaş – şi zborul acesta ciudat, peste colinele verzi înşiruite la nesfârşit, ţinu mai multe zile şi nopţi, în şir.

Vapoarele pe care le întâlneau se adânceau între valuri până la mărul catargelor – şi clipe întregi credeai că au pierit; îndată însă se iveau greoaie pe creste şi treceau pe alături, chinuite, cu maşinile gâfâind.

Viaţa la bordul Speranţei îşi urma cursul din ultima vreme, schimbat de venirea Adnanei – îl ştiţi; Levantul rămânea în urmă, cu frământările lui – şi în faţă părea că se deschide poarta altei lumi.

Dar, dacă rămânea în urmă frământarea Levantului, nu înseamnă că echipajul era liniştit; ştiau toţi încotro se duc, să ridice flota Franţei şi, aşezându-se în fruntea ei, cum se

gândeau cei cu inimile fierbinţi, să vină înapoi, să cutreiere Arhipelagul şi Mediterana de răsărit, în căutarea acelui franţuz fără de care căpitanul lor nu mai înţelegea să plece la drum.

Căpitanul lor, în acest timp, stătea în cabină şi scria un memoriu amănunţit, pe care să-l ducă Amiralităţii – şi după ce-l scria, îl lua de la început, socotind că nu îl făcuse destul de convingător şi de bun… Apoi, în alte ceasuri din zi, întocmea cuvântări înaripate în gând, ca să le rostească în faţa marinarilor şi pescarilor de la Saint-Malo, spre a-i porni pe toţi înspre răsărit.

Ar fi fost frumoasă viaţa în aceste zile, dacă nu s-ar fi frământat căpitanul atât şi oamenii din echipaj n-ar fi împărtăşit, fiecare în felul său, frământarea lui. Şi pentru Adnana ar fi fost frumoasă viaţa acum, când se întorcea la casa ei, după o robie de opt ani, dacă ar fi ştiut cum îi va fi viitorul şi dacă acest ciudat căpitan de corabie i-ar fi spus măcar două cuvinte pe zi.

Spunea mii de cuvinte căpitanul pe când ea gândea astfel – şi Adnana n-avea cum să ştie că, dacă s-ar fi putut, el le-ar fi schimbat pe toate şi le-ar fi adresat ei…

Fiindcă, de când venise fata asta pe bord… Dar nu! Să-l căutăm pe Pierre Vaillant mai întâi – fără asta Anton Lupan n-ar mai fi putut să simtă gingăşia nici unei inimi de pe pământ…

Ar fi fost frumoasă viaţa pe bord – şi poate, totuşi, nu era urâtă nici azi, cu toate feluritele ei frământări. Soarele răsărea din pupa în fiecare zi, lungind umbrele catargelor peste bompres, peste valuri, peste orizont, până la infinit. Apoi umbrele se scurtau, lăsau bompresul la locul lui, veneau pe punte şovăind, până la amiază, când piereau, şi atunci, câtăva vreme părea că goeleta navighează în vid. Curând însă, umbrele se înfiripau iar şi puntea căpăta iarăşi contur. La apus, când soarele atingea apa, ridicând aburi verzui, din partea cealaltă răsărea luna, palidă şi rătăcită, ca un somnambul. Atunci cerul roşu se albăstrea, treptat,

până ce căpăta culoarea apelor adânci; marea se prefăcea într-o draperie de catifea, cu falduri negre pe fundul valurilor, iar la creste cu fire de argint.

Nopţi cu lună şi numai apă şi cer în jur! Despre asta să vă spună corăbierii, nu ceilalţi navigatori, căci pe aceştia huruitul maşinilor îi împiedică să audă suflul mării, iar fumul de cărbuni le ascunde oceanul albastru de sus, cu miriadele lui de corăbii azurii care navighează în căutarea marelui nesfârşit.

Să vă spună corăbierii! O pătură pe punte şi un maldăr de parâme sub căpătâi! Dar colea jos este etrava ca obada unei roţi gigantice, înghiţind într-o rostogolire şi creasta, şi fundul văii, şi ridicând în jerbe spumegânde colbul de argint al mării, în vreme ce bompresul se leagănă şovăitor în întuneric, ca antena unei dihănii blânde care îşi caută cuminte drumul, ţinând locul omului de veghe picat în vrăjile sirenelor.

Să vă spună corăbierii, cum deapănă catargele fire aurii din stele şi le urzesc pe velele învechite, prefăcându-le în ţesături feerice… Să vă spună despre piuitul scripeţilor, ca ţipătul întrebător al unor pescăruşi de noapte care însoţesc corabia bătând molcom din aripi albăstrite. Să vă spună…

Şi peste toate acestea, care n-au contur întreg, nici sunet împlinit, ca imaginile tulburi ale visului, pluteşte tot atât de tulbure mirosul de corabie, neasemuit, lemn umed, sare, cânepă, catran – distilate laolaltă în acelaşi alambic.

În a şasea noapte, în bordul drept al Speranţei se ridică, argintat de lumina lunii, Capul Spartiovento, iar în zori bompresul arătă coasta Siciliei. Corabia luă drumul către miazănoapte, strângând vântul în tribord şi înaintând anevoie prin apele strâmtorii. La amiază ancoră în golful din faţa portului Messina, şi Ismail însoţit de Mihu şi de Ieremia se duseră la ţărm, după legume şi apă de băut.

— Cutremur! strigă musul, în clipa când păşi pe chei, după şase zile de navigaţie cu hulă, care te leagă cu toate din jurul tău în acelaşi bâţâit.

E drept că şi cizmele noi, luate de la Pireu în ultima clipă, în locul celor de la Stambul, care-i strângeau rău piciorul, se arătau cu mult prea mari decât măsura cea bună – aşa că nu călca tocmai sigur cu ele bietul mus.

— Aoleu! strigă şi Ieremia, simţind că pământul alunecă bezmetic, târând după el şi cerul.

Ismail începu să râdă:

— Nu estem cutremur, bre; asta ameţeală facem hula! îi lămuri cu ifosul marinarului bătrân, care a cutreierat mările de mic.

Dar nu apucă să pună pasul mai departe, când deodată simţi cum i se taie picioarele – şi se întinse moale la pământ, lăsând găleata să-i scape din mână şi să se ducă zdrăngănind…

Speranţa nu zăbovi aici mai mult de două ore. Barca se întoarse încărcată cu pătlăgele roşii, cartofi, pepeni, portocale, lămâi şi banane dulci…

Nimic deosebit până acum! Dar iată ce se întâmplă în zorii zilei care veni: la capătul strâmtorii, în pânze se năpusti, când nimeni n-ar fi bănuit, una din acele răbufniri de vânt, prăvălită din vârful munţilor Nebrodici, care coate să culce o corabie pe valuri şi chiar s-o ducă la fund.

Speranţa nu se duse la fund, răbufnirea aceea de vânt nu avu urmări nefericite asupra ei, decât că, un sfert de oră mai târziu, o făcu să descrie o voltă largă şi să pornească înapoi, lăsând drumul Marsiliei şi îndreptându-se spre Port Said.

Chiar dacă asta ar părea de neînţeles, faptele se petrecură întocmai cum e scris mai sus.

În clipa când veni acea rafală de vânt, Gherasim era la cârmă, plutaşul de veghe la prova, Haralamb se bărbierea, cu oglinda prinsă pe arborele mic, aruncându-i ocheade Adnanei, care stătea tăcută pe tambuchiul de la pupa, ţinându-şi bărbia în pumni şi întrebându-se ce făcea Anton Lupan în cabină. Ieremia îşi lustruia flinta, fiindcă nu mai avea nici un îndemn să se lustruiască pe sine, iar Ismail cu

Mihu orânduiau în cambuză proviziile proaspete luate de la Messina.

O clipă mai târziu, oglinda lui Haralamb sărea în capul lui Negrilă, întins la soare lângă Adnana, fata aluneca pe scări până în uşa cabinei, Cristea Busuioc cădea peste ancora mare, Gherasim, oricât de încercat marinar era el. scăpa cârma din mână, iar la prova, sub punte, fruntea lui Mihu se pocnea, cu un sunet sec, de ţeasta pleşuvă a bucătarului.

— Allah, Allah! făcu Ismail, frecându-se în creştet, unde-i şi ieşise cucuiul.

Anton Lupan, care scria în cabină, văzu peretele din faţă, aflat în partea magaziei, aplecându-se spre dânsul – şi cărţile din raft căzură pe masă, pe paturi, pe jos, pe panouri, fluturându-şi miile de file.

Iată toată întâmplarea! Altceva, nimic care să aducă vreo pagubă sau să te înspăimânte. Numai Adnana, căzând pe scări, se lovise la un genunchi, se vede destul de tare, fiindcă păli şi când vru să se ridice, îşi simţi ţeapăn piciorul.

Repezindu-se afară, căpitanul trecu pe lângă ea, dar până să ajungă sus, rafala se dusese, Gherasim înşfăcase iar cârma în mâini şi Speranţa îşi urma drumul liniştită, ca şi când nu se întâmplase nimic.

— Ce-a fost asta, Gherasime? întrebă Anton Lupan, uitându-se nedumerit în jur.

— Marea Tirenianã, domnule, ne-a urat bun sosit!

— Allah, Allah! se văieta între timp în bucătărie sărmanul Ismail.

Adnana, în schimb, îşi muşca buzele, fără să scoată un singur cuvânt.

— Ce-ai păţit? o întrebă căpitanul, trecând pe lingă ea şi văzând-o că se rezeamă de uşor, neputând păşi.

— Nimic; m-am lovit…

— Dar văd că nu poţi să mergi! De ce te ascunzi?

— Mă doare puţin genunchiul; lasă, nu te îngriji! bâigui fata, aci roşindu-se, aci pălind.

— Vino încoa', să vedem ce ai, haide, nu te sfii!

— Nu-i nevoie, mă duc…

Şi Adnana încercă să urce pe scară, dar după prima mişcare se opri, gemând.

— Ţi-ai scrântit piciorul! observă căpitanul, uitându-se cu milă la chipul ei chinuit.

Apoi nu mai zăbovi, arătându-se pe atât de hotărât acum, când trebuia să-i dea îngrijiri, pe cât de şovăitor fusese deunăzi, la Atena şi după aceea, pe drum. Deci, luând-o în braţe, mişcându-se tot timpul cu mare grijă, ca un infirmier bun, o întinse uşor în patul lui, pe care de altminteri i-l lăsase ei, încă de mult.

Sub marginea şalvarului cenuşiu, de pânză groasă, genunchiul arămiu i se părea căpitanului că seamănă cu mărul din vârful catargului, dar strunjit altfel, cum nici mâna cea mai dibace nu-l poate strunji.

— Nu-i scrântit, zise el, nefiindu-i greu să dibuie alcătuirea unui genunchi şi părţile articulaţiei, aceasta fiind o treabă aproape inginerească. Doar rotula a suferit o lovitură şi pare puţin umflată.

Ca să-ţi pară ceva, într-un fel sau altul, trebuie să ai un mijloc de comparaţie; Anton Lupan, nefiind medic, nu îşi îngăduia să se uite şi la genunchiul celălalt, să-l dezvelească, dar spunea ceea ce socotea că e firesc să se întâmple cu o rotulă lovită, fiindcă altminteri, nu văzuse niciodată una mai fermecător rotunjită şi mai frumoasă.

— Va trebui să te odihneşti câteva zile! adăugă, dând leacul după ce diagnosticase.

Apoi se ridică, aduse o compresă rece, o faşă şi obloji genunchiul fetei, aşa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta.

— Îmi iau hârtiile şi mă duc să lucrez în cabina echipajului, zise pe urmă, ridicându-se şi apropiindu-se de masă.

Până atunci Adnana stătuse cu ochii închişi, tăcută, palidă, încleştată şi speriată de atâtea câte i se întâmplau dintr-o dată. Auzindu-l că pleacă, deschise ochii, îl privi pe furiş şi

începu să se vaiete, desigur mai gingaş decât se văieta bucătarul:

— Nu te duce! O să mă doară! Au! Crezi că rotula nu-i spartă?

Dar ce văzu: căpitanul rămăsese pironit cu ochii pe masă, părând c-a uitat de genunchiul ei, părând că nu-i aude vaietul. Printre lucrurile răsturnate zăcea o hârtie, o scrisoare pesemne, cu slova strâmbă şi păcătoasă, semnată de unul, Abdulah, să te miri cum ajunsese aici laolaltă cu cărţile lui de navigaţie.

„Căpitane – citi Anton Lupan în scrisoarea ciudată – să te ţină tartorul sănătos şi să te văd…”

Adnana, care până acuma destul pălise, destul se îmbujorase, îl văzu pe căpitan la rândul lui făcându-se palid, apoi roşu ca racul.

„… îţi trimit veşti de la Musarah… – citi el mai departe. Corabia e gata de două luni şi nu aşteptăm decât porunca încotro să pornim, după chibzuinţă dumitale…”

Aici, Anton Lupan clipi repede, îşi scutură capul, trase aer în piept şi, strângând hârtia în pumni, citi rândurile următoare, crezând că visează: „Am avut necaz cu tâlharul de franţuz, Vaillant – lua-l-ar boala! – că era să-mi crape ţeasta într-o zi, cum i-a crăpat-o lui Ali-el-Ard, când l-am adus la Musarah, pricină pentru care bucuros l-aş fi băgat într-un sac cu pietroaie, să-l arunc în mare. Dar m-am supus poruncii dumitale şi i-am îndurat toanele. Ce-i drept, corabia pe care ne-a făcut-o întrece tot ce-am văzut eu de când mi-a dat ochi Allah, căpitane. Acum însă, fiindcă e gata corabia, n-ai să-mi dai oare îngăduinţa să-i crap şi eu ţeasta spurcatului, să văd unde i se ascunde ticăloşia şi răzvrătirea?”

Anton Lupan nu citi mai departe, ci se repezi pe scări, împleticindu-se, cu scrisoarea în mână, uitând de Adnana. Ea îl auzi deasupra alergând pe punte şi strigându-şi oamenii:

— Băieţi! I-am găsi! urma! Urma lui Pierre Vaillant! Uite, Spânu a uitat scrisoarea asta printre hârtiile mele!

Afară de Gherasim, care nu putea să lase cârma, toţi se strânseră în jurul căpitanului. Nu înţelegeau, nu credeau, se uitau unul la altul, aşteptând să li se aşeze judecata în creier. Numai Ismail făcu un pas înainte, se bătu în piept şi zise cu îngâmfare:

— Spânu? Spânu nu uitam scrisoarea! Eu puneam acolo, şedeam bine!

— Ce spui? bâigui căpitanul. Ismail se umflă şi mai tare:

— Eu căutam giubea, luam scrisoarea!

— Şi de ce n-ai spus până acum, tâlharule?! izbucni Anton Lupan, înţelegând în sfârşit fapta bucătarului şi zgâlţâindu-l furios de umeri.

— Uitam! răspunse Ismail cu nevinovăţie.

— Ptiu! Fi-ţi-ar Coranul să-ţi fie! înjură Gherasim de la cârmă.

Toţi înjurau, toţi îl ameninţau cu pumnul, deşi pe de altă parte, în sufletul lor n-avea margini bucuria. Până şi Negrilă îl lătra şi-l mârâia, ca şi când ar fi înţeles şi el, o dată cu oamenii, ce ticăloşie făcuse, în uituceala lui, bucătarul.

Dar Ismail nu le înţelegea furia şi înjurăturile, ci tot spunea, nedumerit, păstrându-şi aceeaşi nevinovăţie:

— Spânu nu uitam scrisoare… Dacă eu nu căutam giubeaua…

Între timp, căpitanul citea încă o dată scrisoarea, luptându-se să-şi limpezească mintea, să ia după cuviinţă hotărârile.

— Gherasime, tu ştii unde-i Musarah?

— Parc-am auzit, dar n-aş putea să spun unde-i, domnule!

— Şi eu auzeam! adăugă bucătarul. Anton Lupan se repezi pe scări, în cabină.

— Mă duc să caut pe hartă! Fiţi gata să schimbăm drumul!

Adnana îl întâmpină, palidă, cu ochii măriţi peste măsură.

— Ce-i? Te doare rău piciorul?

Ea clătină din cap, privindu-l cu spaimă.

— Ştiu unde-i Musarah! Dar să nu vă duceţi acolo! Acolo sunt cei mai sângeroşi piraţi din lume!

— Şi unde-i?

— În Marea Roşie, e o insulă, lângă…

— Lasă, o să mi-o arăţi pe hartă, avem vreme destulă.

Era în ziua de 12 septembrie 1881, la ora 6 dimineaţa, cum se notă în jurnalul de bord, mai pe urmă.

Căpitanul ieşi pe punte, urcând treptele două câte două.

— Volta în vânt! strigă, cuprinzând în gând toată lungimea albastrei Mediterane. La Port Said, Gherasime!

Nici iadul nu-i prea în adâncuri, nici cerul nu-i prea departe, când mergi să-ţi scapi prietenul de la pieire. Nici cremenea nu e prea tare, dacă trebuie să-ţi sapi drum prin ea, să ajungi la dânsul, nici apele prea adânci, dacă îţi ţin calea, nici flacăra focului nu-i mistuitoare – nimic nu poate, nu trebuie să-ţi stăvilească drumul…

Aşa stă scris în cartea prieteniei!

La 12 septembrie, când mai aveau de mers zece zile până la Marsilia, Speranţa se întoarse din drum – şi aproape o lună de zile navigă de-a lungul Mediteranei, către Port Said, oprindu-se o singură dată, în insula Gozzo, la sudul Cretei, ca să ia provizii, câte găsiră, şi apă pentru restul drumului.

— Păcat că n-am ştiut din vreme că mergem la Port Said, domnule! oftă în acea zi cârmaciul, plângându-se căpitanului.

— De ce, Gherasime?

— Să fi luat câţiva saci cu haşiş de la Pireu; grozavă treabă am fi făcut cu ei aici, multe parale!

— Nu te-ai săturat de haşiş, contrabandistule?! Credeam că ţi-a pierit năravul ăsta, de când eşti cu mine!

— Mi-a pierit, domnule, dar îmi vine iarăşi cum simt aerul din părţile astea ale Mediteranei.

— Lasă, Gherasime, că avem sipetul cu giuvaeruri!

— Sipetul e una şi marfa de trecut pe sub mână – alta, asta nu-i pe înţelegerea dumitale. Cu ce ne ducem noi la arapi?

Pthiu! cu untdelemn de măsline, când lor le place doar seul de oaie!

Untdelemnul lui kir Nicolachi făcea o călătorie la care nu se gândise nimeni; dar cui îi mai păsa acum de el? De mult ar fi aruncat butoaiele peste bord, căpitanul, dacă n-ar fi avut nevoie de ele, ca lest, în magazie. Fiindcă bătea vânt tare câteodată, bandând corabia, până ce valurile ajungeau pe punte, şi scutind echipajul să mai scoată apă cu ghiordelul, ca s-o spele.

Bătea vânt tare câteodată, alteori rămânea doar o briză călduţă – şi atunci Speranţa îşi flutura velele, cu nemulţumire, dar venea şi furtuna în unele zile.

Asta e viaţa corăbierului; pe vânt potrivit, pe vânt tare, pe furtună, el trebuie să-şi urmeze drumul!

Altminteri, adunând zilele rele cu zilele bune, nu era grea viaţa pe bordul Speranţei şi oamenilor le rămânea destul timp de râs şi de glume.

Posomorât într-una rămânea numai bucătarul, care nu înţelegea de ce Anton Lupan, şi ceilalţi, în loc să-i fie recunoscători pentru descoperirea lui, se uitau la el chiorâş, cu priviri haine.

Altceva, ai fi zis că nu se schimbase nimic pe puntea corăbiei, decât că soarele, în loc să răsară din pupa, ca în drumul către Marsilia, răsărea din faţă, întinzând altfel umbrele pânzelor – iar cârmaciul trebuia să ţină alt unghi la busolă. Încolo, la fel scârţâiau scripeţii, la fel mirosea catranul încălzit de soare, acelaşi farmec îşi păstra nopţile, când luna arginta totul pe punte.

La fel se ferchezuiau oamenii, pe întrecute, ca apoi, aşa ferchezuiţi proaspăt, să se fâstâcească în faţa Adnanei. Dar fata acum se socotea intrată în rândul marinarilor şi îşi făcea cartul, de veghe sau la cârmă, după cum hotăra şi îi poruncea nostromul. N-o mai durea genunchiul de multă vreme – putea să alerge pe punte în voie, fugărindu-se cu Negrilă, putea să se urce şi pe catarge, când era trebuinţă – şi zadarnic aştepta încă o întâmplare ca aceea, să vină o

rafală care să răvăşească totul pe punte, iar ea, nimerindu-se în capul scărilor, să se prăbuşească până în uşă, lovindu-şi piciorul.

În acest timp, Anton Lupan nu mai scria memorii Amiralităţii, nu mai pregătea cuvântări în minte, ca să înflăcăreze pescarii de la Saint-Malo şi să-i pornească spre insule. Deci, ar fi avut mai mult timp să îngrijească vătămătura, dacă Adnana s-ar fi lovit iar la rotulă.

Dar ce vrei, ei navigau acum spre răsăritul Mediteranei şi munţii Nebrodici, cei cu rafala, rămăseseră de multă vreme în urmă!

Iar căpitanul, deşi despovărat de unele gânduri, avea altele care să-i umple orele, încât uitase de Adnana, uitase chiar că îi asemuise genunchiul cu mărul din vârful catargului, viu parcă – ciudată asemuire pentru cel ce nu cunoaşte poezia întregii alcătuiri a unei corăbii!

Desigur, Anton Lupan nu putea să aştepte nepăsător scurgerea zilelor. Gândul că la capătul câtorva sute de mile se afla prietenul său pierdut cu patru ani în urmă şi că el îi aducea scăparea, stârnea în sufletul lui atâta fierbere şi frământare, altele decât cele de până acum, încât nu era de mirare că prea rar îşi mai amintea de Adnana.

Plecând de la insula Gozzo, în ziua de 25 septembrie, Speranţa nu mai întâlni uscatul până la 2 ale lunii următoare, când în tribord se ivi, amestecat laolaltă cu orizontul dantelat de valuri, ţărmul african, în dreptul Alexandriei. Aveau şi aici un cuib piraţii lui Spânu, şi ei poate aşteptau în port porunci de la dânsul, neştiind că îl mâncaseră rechinii. Ar fi putut fi dibuiţi cu uşurinţă acuma, şi mare dorinţă era în Anton Lupan să le pună laţul de gât tuturora, până la unul, dar nu avea timp pentru asta, trebuia să meargă înainte, unde îi poruncea cartea prieteniei.

Două zile, Speranţa navigă în apele tulburi de la gurile Nilului, până ce, la 5 octombrie dimineaţa, în zori, omul de veghe văzu în dreapta o pădure de palmieri, printre care

creştea o altă pădure, de catarge, ciudat amestec de arbori. Era portul Damieta, aflat la vărsarea celei mai mari guri a fluviului, care răsturna aici, în Mediterană, mâlul adus din inima Africii, strămutând pământul continentului fărâmă cu fărâmă.

În seara aceleiaşi zile, după ce corăbierii navigară zece ore de-a lungul lacului Mensaleh, care pe-alocuri pare a se uni cu marea, încercând să arunce asupra ei miasma putreziciunii, în faţă văzură minaretele Port Saidului ridicându-se din unde, ca şi când ar fi fost acolo un oraş clădit pe apă de zeităţile mării.

Speranţa ocoli digul nesfârşit care apără gura canalului ca să nu se astupe cu nămolul aruncat într-una de Nil – şi intră în port o dată cu întunericul.

— Gherasime, vorbi căpitanul, apropiindu-se de cârmă. Cred că e mai potrivit să vestim autorităţile, să luăm ceva întăriri, poate o canonieră, altfel, după cum spune Adnana, e mare primejdie în părţile acelea. Piraţii sunt numeroşi, au puşti şi chiar tunuri pe insulă, nu luptă numai cu iataganele, ca bandele din Egee.

— Ferească Dumnezeu, domnule! Nu trebuie să vorbim cu nimeni; dimpotrivă, să păstrăm cât mai mare taină. Să spunem, de pildă, că mergem la Berbera… Or fi tari piraţii, nu-i vorbă, dar trebuie ori să-i lăsăm în pace, ori să-i înfruntăm singuri. Ce, dumneata crezi că ei n-au iscoadele lor prin porturi? Ba cred că au cumpăraţi până şi pe unii slujbaşi de la vamă, de la poliţie, de la Căpitănie. Ar fi de-ajuns să scăpăm o vorbă, ca să găsim insula pustie. Ori, mai ştii, ar putea să ne pregătească o capcană!

Avea dreptate cârmaciul, Anton Lupan îşi dădea seama, aşa că, ajungând la cheiul Port Saidului, nu făcu alta decât să coboare singur şi să se ducă la Căpitănie, după ce mai întâi se uită pe tabla vaselor pierdute, din aceeaşi obişnuinţă care îl urmăreşte pe marinar în oricare port din lume.

Fiind ora târzie, rămase să se facă pe a doua zi formele de plecare – şi Speranţa zăbovi în acea noapte la chei, între două uriaşe vapoare ale Companiei de mesagerii maritime.

La lumina torţelor, felahi în pielea goală, sau numai cu o cârpă legată în jurul şoldurilor, cărau cu sacii cărbuni pe vapoare, semănând cu nişte draci istoviţi, prinşi într-un ciudat dans al infernului.

Făcându-se ziuă se văzu şi oraşul, care din ce avusese înainte păstra doar minaretele moscheilor; încolo, pretutindeni, Societatea canalului ridicase mari clădiri europene, deşi încercase să le păstreze cât de cât linia arhitecturii orientale, poate ca să nu strice decorul.

Îndată ce se deschise biroul Căpităniei, Anton Lupan coborî iarăşi, având grijă să nu intre în vorbă cu nimeni, văzând iscoade în toţi oamenii, îşi înscrise în registre vasul şi echipajul, apoi plăti taxa de trecere prin canal şi taxa remorcherului.

Din fericire, un convoi de caice şi barcazuri era gata de plecare, aşa că Speranţa sosise la vreme ca să fie legată cu remorca la urmă. Altfel ar fi trebuit poate să aştepte două-trei zile ca să se adune alte vase cu pânze, căpitanului nedându-i mâna să plătească un remorcher pentru el anume, fiindcă vasele cu pânze nu pot naviga singure pe apele înguste ale canalului, unde vântul bate la nimereală şi unde drumul trebuie ţinut drept, ca şinele trenului.

La ora prânzului, convoiul porni spre sud, printre nisipuri, ca o caravană de cămile şi tot timpul, până căzu întunericul, călătorii nu văzură altceva decât tristeţea canalului. Anton Lupan îşi amintea fără să vrea de Pierre Vaillant, de anii când prietenul său fusese în locurile acestea şi, privind săpăturile, se întreba pe unde călcase el atunci, ce parte a canalului îi mărturisea truda?

Remorcherul mergea încet, cum cerea regulamentul, ca să nu stârnească valuri care să surpe malurile.

Fiind vremea toamnei, arşiţa nu era apăsătoare şi când mai venea şi briza de la răsărit, aciuând umezeală din

marea ţesătură de ape a Deltei Nilului, viaţa pe punte se putea socoti bună.

Canalul se desfăşura în faţă, ca o panglică subţire, albastră, pierzându-se între nisipuri şi părând că seacă în depărtare, ca râurile subterane.

Cete de delfini urmăreau convoiul, făcând sărituri hazoase şi stârnind valuri, ei netemându-se de regulamentul Canalului.

Dar convoiul mai avea însoţitori şi pe ţărmuri; cete de felahi, mulţi din ei în pielea goală, alergau pe lângă corăbii, cu mâinile întinse, cerând de pomană, şi când banul aruncat de pe punte nu ajungea până la dânşii, ci cădea în apă, se aruncau după el, cel mai dibaci şi mai ager prinzându-l în gură.

Mai departe, peste nisipuri, se vedeau trecând caravane de cămile, zorite parcă fiind animalele să ajungă – unde? – ca şi când de acolo nu trebuiau să plece mai departe, viaţa lor unindu-se cu a deşertului nu doar o zi, ci de-a pururi.

Din loc în loc, apărea pe mal câte un canton împresurat de verdeaţă, ridicat acolo pentru îngrijirea şi paza canalului – şi după ce rămâneau în urmă palmierii lui, fluturându-şi umbrelele, mai tristă se desfăşura în faţă panglica albăstruie.

Apoi se făcu seară dar convoiul îşi urmă drumul la lumina reflectoarelor electrice puse pe catargul remorcherului. Nici o minte omenească nu-şi mai putea închipui acuma ce făcea deşertul pe întuneric, ce taine se ascundeau dincolo de dune, ce ochi pândeau trecerea călătorilor. Doar stelele de pe cer îşi puteau arunca privirile acolo, din acea mare înălţime, dar clipitul lor, dacă spunea ceva, nu era pe înţelesul omului.

Spre zori, convoiul naviga pe lacul Bitter, care uşurase atât de mult înfăptuirea canalului şi când se lumină bine, în faţă se zăriră înălţimile Agerna, vestind apropierea Suezului.

— Ce copaci sunt aceia, domnule? întrebă Mihu, uitându-se în zare.

Coama dealurilor era tivită cu un şir de ţepuşe, care, de la depărtare, puteau fi asemuite cu nişte palmieri de o specie ciudată.

Căpitanul se uită cu ocheanul şi, deodată, prin trup îi trecu un fior de groază, deşi nu vedea prima oară priveliştea aceasta.

— Nu sunt copaci, ci spânzurători, Mihule!

Oamenii veniseră cu toţii aproape, neîncumetându-se să creadă că e cu putinţă să răsară într-un singur loc atâtea semne de moarte.

— Cincisprezece! numără Ieremia.

— Ba şaptesprezece! se împotrivi plutaşul, scoţând prima vorbă astăzi.

Şi unul şi altul, deşi cu spinările îngheţate, se puseră să numere iarăşi; în clipa aceea, Mihu, cu ochii mai ageri, zări un şir nou de spânzurători, pe a doua creastă.

— Ia uitaţi-vă! Altele!

— Ce-o fi fost aici, domnule? întrebă cârmaciul.

Şi el mai văzuse spânzurători în marginea oraşului, dar niciodată în numărul de astăzi, să te îngrozească.

— Pesemne a fost prinsă o bandă întreagă de tâlhari, din cei care pradă caravanele.

— N-or fi piraţi?

— Şi asta se poate!

În anii aceia, ştie toată lumea, piraţii în Marea Roşie erau mai deşi decât broaştele în apa lacului.

Adnana stătea şi ea în rând cu oamenii, privind spânzuraţii, şi îşi muşca buzele palide.

— O să fie mare primejdie, mare primejdie, îi şopti căpitanului, spânzurătorile de aici amintindu-i putinţa întâlnirii cu moartea.

Cunoştea insula Musarah, trecuse de multe ori pe acolo cu corabia lui Huseim şi văzuse ce greu puteau fi încolţiţi piraţii. Dacă fuseseră prinşi unii şi îşi primiseră pedeapsa,

nu însemna că n-au rămas alţii. Iar insula aceea înfăţişa pentru ei cea mai sigură şi mai temută cetate. Chiar vasele de război găseau mai nimerit să o ocolească, oricâte tunuri ar fi avut şi oricâtă armată; pentru ele primejdia stătea în puzderia de stânci ascunse sub apă. Spânu cu ai lui îşi aleseseră aşa de bine sălaşul, că nu puteau să se apropie de el decât cei ce cunoşteau calea întortocheată.

În drumul peste Mediterana, Adnana stătuse multe ceasuri cu Anton Lupan, aplecaţi peste hartă, şi apoi căpitanul făcuse sfat cu Gherasim şi cu oamenii alte multe ceasuri, socotind cum să calce cuibul piraţilor. Ar fi fost greu să se spună dacă în unii era vreo teamă – toţi păreau gata să-şi urmeze căpitanul, dar poate că ei încă nu-şi dădeau seama ce-i aşteaptă.

Pe la ceasurile zece dimineaţa, goeleta noastră, care venea de atât de departe, nu fiindcă ar fi avut de adus aici sau de luat marfă, ci ca să împlinească datoria scrisă în acea carte, se afla la cheiul Suezului şi avea Marea Roşie în faţă.

— Gherasime, hai cu mine! zise căpitanul, îndată ce schela fu aruncată. Ceilalţi rămâneţi pe bord şi fiţi cu ochii în patru!

Peste o jumătate de ceas, oamenii îi văzură întorcându-se, cu o gloată de hamali felahi, care purtau pe umeri greutăţi ciudate. Abia când fură aproape, îşi dădură seama că felahii aduceau două ţevi de tun şi două afete, care îşi găsiră locul la prova, de o parte şi de alta a ancorelor. Alţi doi hamali cărau câte un butoiaş de pulbere, şi, în sfârşit, ultimii patru, lăzi cu ghiulele – să ţi se facă părul măciucă în creştet.

— Măi, care-aţi fost la artilerie, veniţi încoace! strigă Gherasim, către oamenii echipajului.

În vremea aceea, micile vase care străbăteau Marea Roşie, nu se încumetau niciodată să plece dacă nu erau înarmate. La Suez şi la Bab-el-Mandeb, în partea cealaltă, găseai totdeauna pe chei asemenea tunuri, pe care puteai să le cumperi, cum s-ar zice astăzi, de ocazie. După ce străbăteau marea primejdioasă, căpitanii le vindeau îndată,

şi astfel, tunurile călătoreau de la nord la sud cu o corabie, ca peste o lună să facă drumul înapoi cu alta.

Deci nu se miră nimeni în port, văzând cum Speranţa se înarmează – n-aveai să te temi că fapta aceasta putea să bată la ochi iscoadelor. În schimb, cu preţul tunurilor, al pulberii, al ghiulelelor, cu taxele de trecere prin canal, cu plata remorcherului, cu ce mai dăduse pe provizii, punga căpitanului se uşurase, nu mai rămăseseră în ea decât treizeci din icosarii lui kir Nicolachi.

— Ce ne facem, Gherasime? spusese căpitanul, în timp ce veneau cu tunurile spre corabie.

— Ne-om descurca noi într-un fel, domnule. La nevoie om vinde ceva marfă.

— Covoare şi mătăsuri? Aici n-au preţ; înseamnă să le dăm de pomană. Şi pietrele rare, de asemenea.

— De, dacă n-am luat haşiş! oftase cârmaciul.

Până una alta însă, aveau cele trebuitoare spre a pleca mai departe; lipseau numai tunarii – strigarea lui Gherasim rămăsese zadarnică; şi Ieremia, şi Haralamb, şi plutaşul făcuseră războiul cu dorobanţii. Numai Ismail zicea, fudulindu-se, că trăsese cu tunul o dată, luptându-se tot cu piraţii, şi dovedi că se pricepea la treaba aceasta, slobozind o ghiulea la iuţeală, fără să-i fi poruncit căpitanul.

Bubuitura stârni spaimă printre felahii care împânzeau cheiul, puse în picioare Căpităniа, poliţia şi celelalte puteri ale portului. Noroc că ghiuleaua se duse în apă, fără să facă stricăciune, aşa că Anton Lupan trebui să plătească amendă doar pentru bubuitură – şi rămase numai cu douăzeci şi cinci de icosari, din treizeci câţi mai aveau înainte ca Ismail să-şi fi arătat bravura.

Dar, lăsându-i la o parte zorul care speriase mulţimea, Ismail dovedise pricepere la tunuri şi ca urmare, îndată ce părăsiră apele portului, începu să facă instrucţie de artilerie cu puşcaşii. După două zile, fiecare din ei ştia să încarce tunul şi să ochească, spre marea îngâmfare a bucătarului.

Speranţa în acest timp străbătea Marea Roşie, pregătit fiind totul pe punte şi-n sufletul oamenilor, pentru crâncena întâlnire cu stâncile şi cu piraţii.

Pe coasta de răsărit a Mării Roşii, între a 25-a şi a 26-a paralelă, răsare din unde una din cele mai răvăşite îngrămădiri de insule cunoscute în lume, arhipelagul Şeiharat, pe care îl ocolesc navigatorii cum ocoleşte dracul biserica. Garduri de corali, ascunse la câteva palme sub apă, ţes între insule o urzeală pe care nu ştiu s-o descurce decât vietăţile mării şi astfel, trecerea unei corăbii pe acolo înseamnă sigura ei pieire.

În mijlocul acestei ciudate cetăţi clădită din fire, insula Musarah pare reduta cea mai ferită, aceea unde se adăpostesc comandanţii oştirii. Alcătuită din trei stânci înalte, între care s-au ridicat recifuri, unindu-le, ea seamănă într-adevăr cu un bastion de formă triunghiulară, putându-se împotrivi, cu colţurile, atacatorului venit de oriunde.

Pe fiecare din cele trei stânci, ştia Adnana, piraţii aveau puse tunuri, înţepenite în piatră, şi la fiecare tun stătea om de pază, uitându-se cu ocheanul în zare. Nu se putea apropia om străin de sălaşul acesta, mai ştia Adnana, fără să se dea alarma pe insulă şi piraţii să nu-şi ia locurile de luptă, la tunuri unii, alţii cu puştile, în redutele săpate în coral tot lungul ţărmului.

Oricât ar fi fost de viteji şi de dibaci oamenii din echipajul Speranţei, pentru ei rămânea deschisă o singură cale să ajungă acolo – şiretenia, unită cu hotărârea lor de-a învinge, spre a împlini porunca prieteniei.

De la Suez la Şeiharat sunt cam trei sute de mile, pe care, având vânt bun, goeleta românească le străbătu într-o săptămână, astfel încât la 13 ale lunii octombrie, omul de veghe zări primele insule ridicându-se deasupra orizontului, o dată cu lumina zilei.

Tulburat fusese tot timpul drumului căpitanul, tulburat de îndoieli, de speranţe – dar în clipa când auzi strigătul omului de veghe, simţi o clipă că i se opreşte inima.

Pierre Vaillant se afla aici, la câteva mile depărtare, şi după ce îl aşteptase aproape cinci ani de zile, după ce îl căutase prin toate porturile Mediteranei şi Egeei, mai avea câteva ceasuri să fie lângă el şi să-l îmbrăţişeze. Dar ieşind pe punte, i se părea că aceste ceasuri vor fi mai lungi şi mai grele decât toată cealaltă aşteptare de până acuma.

Speranţa purta la catargul din prova steagul negru, semnul piraţilor, iar la capetele crucetei câte o flamură roşie.

— Dacă nu şi-au schimbat înţelegerea, putem să ne apropiem aşa până la o sută de metri, zise Adnana. Acum trei ani, când am fost aici ultima oară, semnul de recunoaştere erau flamuri roşii în zilele cu soţ ale lunii, iar în zilele celelalte, flamuri galbene. Dar ştiu că mai târziu Spânu a poruncit să se răstoarne culorile, fiindcă îi fugise una din căpetenii şi se temea de trădare.

— Uite-ai dracului ce socoteli stau ei să-şi facă! bombăni Gherasim, cu ciudă. Ei, dacă-i aşa, când o fi să-i spânzurăm, am să-i întreb ce culoare doresc să aibă ştreangul!

Între timp corabia îşi urma drumul spre insule, care îşi arătau tot mai limpede contururile.

— Ia, băieţi, acum e timpul să vă schimbaţi hainele, că începe comedia! porunci căpitanul.

Oamenii coborâră în cabină şi peste un timp reveniră, unul câte unul, legaţi la cap cu turbane, având pe umeri şaluri şi mătăsuri dintr-ale armeanului, strânse aşa fel să semene cu nişte caftane. Căpitanul, la rândul său îmbrăcă giubeaua lui Spânu, cum se şi cuvenea unei căpetenii.

Când primul dintre ei apăru pe punte, Negrilă se repezi la el, dar după doi paşi se opri, cuprins de nedumerire, uitându-se întrebător la caftanul omului şi numai că nu-l apucă râsul, lipsindu-i această însuşire, cu toată credinţa contrară pe care o avea stăpână-su.

Bineînţeles, dacă se costumaseră oamenii, nu însemna că putea fi costumat şi câinele; numai el şi Adnana îşi păstrară vechea înfăţişare.

Mulţumit de îmbrăcămintea oamenilor, căpitanul îşi întoarse privirea spre prova:

— Ismaile, încarcă tunurile!

— Încărcăm! se fuduli bucătarul.

Ieremia stătea la unul din tunuri, Haralamb la celălalt, Mihu căra săculeţii de pulbere, târşâindu-şi cizmele grele, Cristea Busuioc pregătea ghiulelele, iar Ismail, între dânşii, dădea porunci cu ifos, el fiind mai mare peste artilerie.

Dar, nefiind încă începută bătălia, când era nevoie de ei ca să slăbească sau să întindă pânzele, oamenii se repezeau pe punte, la comanda căpitanului, şi puneau mâna pe scote, căci nu aveau în grijă numai artileria, ci şi manevra corăbiei.

— Iat-o! strigă Adnana, arătând cu mâna în zare. Printre două insule scunde, care parcă se trăgeau în lături, ca o cortină, se iviră cele trei colţuri ale bastionului.

Aşa cum se desfăşura marea în faţă, până acolo, n-ai fi zis că pune vreo piedică în calea corăbierilor. Dar cei ce ştiau să citească în valuri, îşi dădeau seama, din încâlcita lor unduire, ce colţi de stâncă erau ascunşi pretutindeni, ce spinări de piatră, ce ferăstraie cu zimţii ascuţiţi, să taie etrava, bordajul şi chila.

Anton Lupan şi Gherasim stăteau de o parte şi de alta a Adnanei, care ţinea cârma.

— Recunoşti drumul? o întrebă, îngrijorat, căpitanul. Ea nu răspunse, ci clătină doar din cap, fără să-şi ia ochii de pe faţa mării. În clipa asta părea că îi pierise orice urmă de teamă, pe chipul ei se citea numai încordarea cu care urmărea drumul.

— Se vede ceva la tunuri? îl întrebă pe căpitan. Acesta cerceta insula cu ocheanul.

— Ciudat, dar nu mişcă nimeni!

— Pesemne am nimerit bine semnul de recunoaştere! Altfel s-ar fi pornit forfotă până acuma.

Vorbind, Adnana învârtea de cârmă, cu mişcări scurte – şi goeleta lăsa în urmă o dâră şerpuitoare. În unele clipe, în

borduri, valurile dezgoleau câte un colţ de stâncă, numai la douăzeci de paşi depărtare şi privindu-l, oamenii îşi dădeau seama ce s-ar fi întâmplat dacă bravul cârmaci nu l-ar fi ocolit la vreme.

În clipele acestea, căpitanul se simţi ruşinat că nu avusese încredere de la început în priceperea Adnanei, la trecerea peste Mediterană, purtându-se cu ea nu cum te porţi cu un marinar vrednic, ci cu o domnişoară.

— În scrisoarea aceea era vorba de o corabie, zise Adnana, arătându-se nedumerită, în timp ce continua să strângă cârma cu aceeaşi înverşunare. Nu înţeleg unde poate să fie. Locul de ancorare e acolo, în stânga.

— Poate au ascuns-o după insulă, răspunse căpitanul.

— Nu; în partea cealaltă nu poate ajunge nimeni, recifele n-au mai lăsat un colţ liber.

Lăsaseră în urmă insulele care păzeau intrarea în radă şi până la ţărmul redutei nu mai rămăseseră decât cinci sute de metri. Piraţii erau acolo, aşteptându-i fără nici o bănuială. Dar printre ei se afla şi Pierre Vaillant, desigur împreună cu alţi prizonieri – şi dacă nu erau în lanţuri, în clipa când ar fi izbucnit prima împuşcătură, aveau să se arunce şi ei asupra paznicilor. Anton Lupan îşi cunoştea prietenul, şi chiar dacă nu l-ar fi cunoscut prea bine, din scrisoarea primită de Spânu se înţelegea limpede ce învrăjbit se purtase el în robie. Deci, pe lângă puterile lor, întărite de puterea tunurilor, eliberatorii de pe Speranţa se puteau aştepta la un ajutor pornit chiar din mijlocul redutei.

Gândind astfel. Anton Lupan continua să cerceteze cu ocheanul ţărmul şi întăriturile.

— Dar ce-i asta?! exclamă deodată, strângând mai tare ocheanul în mină. Ia te uită, un om spânzurat, pe stânca din mijloc!

Apoi simţi amorţindu-i mâna, amorţindu-i trupul şi inima. Dar dacă omul spânzurat era Pierre Vaillant, atins de răzbunarea piraţilor, pentru răzvrătirea lui, acum când nu mai aveau nevoie de el, când le terminase corabia?

— E şi-n dreapta unul, domnule! strigă Mihu, a cărui privire aproape că se lua la întrecere cu ocheanul.

În acest timp, Speranţa îşi urma drumul, manevrând cu dibăcie şi până la insulă nu mai rămăseseră decât două-trei sute de metri. Mihu arătă cu mâna:

— Uite şi-n stânga încă unul!

— Doamne, dar aici pare că s-a dat o bătălie! murmură Anton Lupan, neştiind dacă să-i pară rău, sau să se bucure. Parc-ar fi nişte leşuri pe ţărm, tu vezi, Mihule?

Musul se urcă pe parapet, ţinându-se cu mâna de straiuri şi un timp nu răspunse, ci îşi încorda privirea, cercetând ţărmul.

— Da, domnule! exclamă pe urmă. Sunt piraţi morţi, îi cunosc după turbane.

— Să nu fie o cursă! zise Adnana, căutând cu ochii încordaţi drumul până la locul de acostare.

Aici, în radă, valurile erau mai liniştite, dar culoarea lor neagră-roşiatică, tot nu îngăduia să vezi stâncile ascunse, dacă nu le cunoşteai dinainte.

— Ai dreptate! încuviinţă căpitanul. Nu trebuie să ne pripim. Hei, Ismaile, fii gata cu tunurile. Şi voi, băieţi, pregătiţi-vă să luaţi puştile, dacă o fi nevoie!

Tunurile sunt bune de la o depărtare. Când ai ajuns în faţa duşmanului, puşca se dovedeşte mai folositoare, de aceea, fiecare tunar şi-o avea pregătită lângă parapet, cu glonţul pe ţeavă, numai s-o ia la ochi şi să apese trăgaciul.

În clipa aceea, Negrilă, care stătea cu picioarele de dinainte pe parapet, lângă Mihu, plimbându-şi ochii iscoditori de-a lungul insulei necunoscute, îşi ridică deodată capul în aer, adulmecă plin de neliniște – şi deodată începu să urle. Urla într-un fel cum nu-l auzise nimeni înainte, nu cu furie, nu cu teamă, nu cu neputinţă, un urlet de jale care îţi rupea inima.

Şi-atunci, fiindcă până la ţărm nu mai aveau decât o sută de metri, văzură cu toţii că asupra insulei apăsa moartea şi pustiul, nu mişca nimic, nicăierea, numai cei câţiva palmieri

firavi care creşteau în pământul sărăcăcios, adus de vânt pe recifuri, îşi legănau frunzele negricioase ca pe nişte flamuri de doliu.

— Insula e părăsită! murmură dezamăgit căpitanul.

— Au fugit! adăugă Adnana.

— Mai degrabă au fost izgoniţi, după semne.

Se vedeau acum limpede, pe ţărm, leşurile, se vedeau pe stânci tunurile adormite – şi vântul aducea apăsător, în unele clipe, mirosul stârvului.

— Par intrate în putrezire! urmă căpitanul, fiindcă ochii lui continuau să vadă, mintea să judece.

Dar nici ochii nu puteau să dezvăluie taina celor petrecute aicea, nici mintea nu putea să îl ajute şi el, deşi îşi ţinea firea, se întreba deznădăjduit, în ce parte a insulei va găsi leşul prietenului zăcând pe recifuri.

— Fiţi gata pentru acostare! porunci, luându-şi datoria şi glasul căpitanului din obişnuinţă.

Oamenii se repeziră la pânze; oricât de temător ai fi fost, se vedea limpede, nu rămăsese fiinţă vie pe insulă, nu mai era nevoie nici de puşti, nici de tunuri.

Speranţa făcu o voltă sub mâna Adnanei, îşi puse prova în vânt şi, în timp ce velele fluturau liniştite, îşi lipi bordul drept de cheiul săpat în stâncă. La o sută de metri în pupa ei se vedea o bucată de plajă, şi după urmele lăsate pe ţărm, acolo era locul unde corabia piraţilor fusese dată la apă. Ceva mai sus zăceau mormane de cioplitură, capete de scânduri, buşteni, talaş, semnele lucrului care se desăvârşise acolo. Dar corabia nu mai era aici, pornise – şi nu puteai şti în ce parte a lumii.

Primul care debarcă fu Negrilă. Înainte ca Speranţa să fi acostat bine, el sări peste parapet şi începu să alerge de-a lungul ţărmului, scoţând într-una aceleaşi urlete.

În vârful celor trei stânci ale bastionului, se vedeau spânzuraţii, legănându-se în bătaia vântului – toţi aveau caftane, cum nu puteau să poarte prizonierii, ci numai paznicii lor, piraţii lui Spânu.

Peretele stâncii din stânga, unde pesemne fusese o grotă, era prăbuşit, dezvelind o adâncitură hâdă; după fumul risipit pe piatră, după forma rupturii, se vedea că în grotă se produsese o explozie cumplită, care desigur mişcase întreaga temelie a insulei.

Dar nu, degeaba îi stătea inima în cumpănă căpitanului, zbuciumându-se: toate stârvurile aveau pe ele caftane, înnegrite de sângele putred. Şi dacă zăceau aici, pare-se de multă vreme, în bătaia soarelui şi a vântului, însemna că ei fuseseră învinşi, altfel, ai lor s-ar fi îngrijit să le facă morminte.

— Risipiţi-vă pretutindeni – le porunci căpitanul oamenilor – şi vedeţi dacă…

În clipa aceea, Negrilă, care alerga pe ţărm urlând într-una, se opri deodată, cu urechile ciulite, cătând către stânca din dreapta insulei, apoi îşi înfipse ghearele în nisip şi se aruncă într-acolo, lătrând de data asta, în loc să urle – sub stăpânirea furiei.

— După el! strigă căpitanul, schimbându-şi porunca.

De sub peretele stâncii izbucni o împuşcătură şi glonţul se înfipse în piatra găunoasă a recifului, spulberând-o în ochii lui Negrilă.

Câinele făcu un salt în lături, se uită la ai săi, apoi se repezi iar înainte, continuând să latre cu furie.

Un nou glonţ piui prin aer, o nouă zburătură de piatră îi tăie drumul, făcându-l să se prăbuşească în lături, de-a rostogolul.

— L-a lovit! strigă Mihu ducându-şi pumnii la gură. Dar Negrilă se ridică de jos, îşi scutură coama şi iar se repezi spre stânca de unde porneau împuşcăturile, săltând strâmb de data asta, numai în trei picioare, al patrulea, un picior din faţă, ţinându-l chircit, semn că avea o vătămătură.

În faţa stâncii era un dâmb de piatră şi acolo câinele se opri, trântindu-se pe burtă, ca soldaţii care aşteaptă întăriri să vină din urmă.

Câteva clipe mai târziu, întreg echipajul era alături, înconjurându-l, cu puştile sprijinite pe muchia dâmbului.

Sub peretele stâncii, luci o ţeava de armă, ascunsă printre tufişuri. Ieremia nu zăbovi, ci trimise unul din gloanţele lui care îi făcuseră faima; fierul puştii duşmane sări în sus, prefăcut în fărâme.

— Măi vere, să fii al naibii, dar bine şti să iei linia de ochire! izbucni Haralamb, uitând primejdia clipei.

Primejdie? Fusese! Îndată ce se duseră şuierând oţelele fărâmate, din spatele tufişurilor se ridică o arătare, un om odată, astăzi o umbră cocârjată, cuprinsă de spaima jivinei încolţite care nu mai vede scăpare.

— Ţine puşca la ochi, Ieremie! porunci căpitanul. Voi haideţi după mine!

Şi ridicându-se, porni înainte, cu tot echipajul şi cu Negrilă şchiopătând pe lângă dânşii, scoţând mârâituri înăbuşite.

Când fură la zece paşi, arătarea, care îi urmărea tremurând, cu privirile înnebunite, dădu să facă un salt în lături, o ultimă încercare de fugă, cu aceeaşi lipsă de judecată pe care o arată şi fiara când o împresoară vânătorii.

— Stai! strigă căpitanul.

Omul se prăbuşi la pământ, dându-se cu fruntea de ţarină.

— Îndurare, stăpâne! gemu, cu un glas care-şi pierduse deprinderea vorbirii, glasul omului preistoric grăind prima oară.

— Cine eşti tu? îl întrebă căpitanul, vorbindu-i cum putea, în limba grecească pe care o folosise şi prizonierul.

Acesta răspunse, tremurând, fără să-şi ridice fruntea din ţărână:

— Abdulah!

Anton Lupan simţi în trup o tresărire.

— Tu eşti omul lui Spânu? Tu i-ai scris astă primăvară?

— Eu, stăpâne!

— Unde-i franţuzul?

— A fugit, nu e!

— Când a fugit?
— De trei luni, stăpâne.
— În iulie?
— Da, la 20 iulie, atunci a fost măcelul.
— Şi încotro s-a dus?
— Nu ştiu; fiţi îndurători cu mine!

Anton Lupan îşi simţea mintea tulbure; fireşte că arătarea din faţa lui nu putea să ştie încotro s-a dus prizonierul – dar ce se întâmplase în aceste trei luni, unde ajunsese Pierre Vaillant, cum de nu-i dăduse un semn de viaţă, cum nu îşi găsiseră urma?

— Ridică-te! îi porunci arătării.

Omul se ridică, arătându-şi trupul deşirat, ciolănos, cu pielea murdară ieşind prin zdrenţele caftanului. Părul îi crescuse lăţos, până pe umeri, iar barba îi acoperea chipul, nelăsând să i se vadă decât ochii sălbăticiţi, rotindu-se în neştire.

— Eşti arab?

— Arab, stăpâne, dar am învăţat greceşte în insule, am fost mult timp acolo cu Spânu.

— Ia spune, cum s-a întâmplat, cum a fugit franţuzul? continuă Anton Lupan, punând întrebările în neştire, căci adevăratul lui gând era aiurea – cum să-l caute pe Pierre Vaillant, cum să-i găsească iar urma.

Nu-şi dădea seama dacă avea în suflet bucurie sau dezamăgire. Dacă prietenul său fugise, însemna că era liber şi îşi luase iar soarta în mână, după ce aproape cinci ani i-o stăpânise Spânu. Dar încotro să pornească, în ce fel să-i ia urma, când între ei se aşternuse iar timp lung, timpul din iulie până acum, şi sute, poate mii de mile. Când fugise el de aici, Speranţa se afla la Stambul, abia plecase de câteva zile de la gurile Dunării. Dacă Pierre Vaillant i-ar fi ieşit în întâmpinare, la ce dată oare ar fi putut el să fie în Dardanele? Dar nu, îi era peste putinţă să facă socoteli acuma…

Oamenii stăteau în jurul piratului, cu puştile în mâini, amuţiţi de uimire, neputând să scoată un cuvânt, să întrebe, bănuind ce se întâmpla cu căpitanul, dar neştiind nici ei dacă să se bucure sau să se lase în prada dezamăgirii.

Numai Mihu rămăsese deoparte, îngenuncheat pe pietre, cu ochii înlăcrămaţi, mângâind laba lui Negrilă.

— L-a atins glonţul, domnule! plângea musul. Şi-l doare şi nu poate să spună!

— Lasă-l, măi băiete! îl linişti Gherasim, socotind că faptele celelalte sunt mai însemnate decât rana câinelui. O să-l îngrijim şi o să se facă bine. Doar nu i-o fi rupt osul!

— Ba da, nene Gherasime!

Tot plimbându-şi în neştire privirile asupra oamenilor, piratul ajunse cu ochii la Adnana şi văzându-o abia acuma, începu să tremure.

— Tu eşti Ad…

— Da, Abdulah! Mă mai ţii minte?

Pe chipul blând al fetei se ivise o aspră şi crudă învrăjbire.

— Şi… şi Huseim?

— L-au mâncat rechinii!

Ochii piratului se măriră şi începură să se rotească iar în neştire. Soarele ajunsese în înaltul cerului, şi cu toată vremea toamnei, căldura, în mijlocul recifurilor încinse, ajunsese ucigătoare. Când venea câte o adiere de vânt, în loc să aducă răcoare, purta mirosul de hoit, umplându-i de scârbă pe oameni.

— Spune, ce s-a întâmplat aici? vorbi căpitanul.

— S-au răzvrătit prinşii, stăpâne: erau paisprezece, cu franţuzul, oamenii noştri dormeau şi i-au răpus cu viclenie…

Prin ochii rătăciţi ai piratului trecu limpede o undă de ură.

— Spune!

— Au gâtuit întâi santinela de jos, i-au luat caftanul şi puşca… Aşa, unul din ei a putut să ajungă până la grotă, unde ţineam pulberea; i-au pus foc şi p-ormă… A fost mare măcel, stăpâne!

— Voi câţi eraţi?

— Treizeci şi şapte; au ucis doisprezece, pe căpetenii, afară de mine, i-au spânzurat sus, la tunuri, pe ceilalţi, răniţi sau teferi, i-au pus în fiare şi i-au dus cu dânşii pe corabie.

— Spânzuraţii de la Suez, Gherasime! spuse căpitanul.

— S-ar putea, domnule.

— Nu că s-ar putea; sunt sigur! Spune, tu cum ai scăpat, păgânule?

— Am fugit înot până la insula de colo, am stat ascuns, că mă căutau anume pe mine – şi când i-am văzut plecaţi, m-am întors. Credeam că mai scăpaseră şi alţii – dar, cei care nu fuseseră luaţi, erau morţi, şi am rămas singur.

— De atunci stai aici?

— Da; am avut merinde…

— Şi ce aşteptai? Ce credeai că o să se întâmple?

— Nădăjduiam că o să vină Spânu.

— Spânu n-o să mai vină niciodată! L-au mâncat şi pe el rechinii!

Auzind această veste, prin ochii piratului trecu iar o undă de ură, apoi privirea i se împrăştie şi el se prăbuşi la pământ, lovindu-se cu fruntea de ţărână.

— Îndurare, stăpâne!

Anton Lupan aşteptă o clipă, înainte de a lua o hotărâre, îşi roti capul, cercetând jalnica înfăţişare a insulei, palmierii firavi, tufişurile sărace, piatra recifului încinsă de soare, cele trei stânci ale bastionului, grota prăbuşită, leşurile putrezite, ale căror ultime miasme îi otrăveau plămânii… O clipă refăcu în minte încăierarea piraţilor cu prinşii, auzi parcă explozia depozitului de pulbere, împuşcăturile, răcnetele răniţilor, simţi sub picioare zguduirea adâncă la temelia insulei, îl văzu pe Pierre Vaillant – cum îl văzuse moş Ifrim atunci căţărându-se pe catarg, cu pistolul în mână – îi urmări paşii, punându-şi pe goană asupritorii, slobozind după ei gloanţele puştii… Apoi, după huietul care însoţea în închipuirea lui toate aceste clipe, se lăsă o linişte adâncă – şi din mijlocul ei se ridică o muzică biruitoare, sunet de

cornuri şi de trâmbiţe, şi-n acordurile ei văzu, parcă aievea, o corabie, cu pânzele întinse, pornind de la ţărm pe drumul eliberării.

Şi această muzică triumfătoare şi această imagine a biruinţii, trezi în el toate speranţele ostenite în clipele dinainte.

— Luaţi-l, băieţi! porunci, arătând omul prăbuşit în ţarină. Toată lumea pe bord, repede! Nu mai avem nimic de făcut aicea.

— Şi încotro pornim, domnule? întrebă cârmaciul, aplecându-se să-l ia în braţe pe Negrilă.

— După Pierre Vaillant, Gherasime!

În aceeaşi zi, Speranţa naviga înapoi, spre Suez, lăsând în urmă insula blestemată şi mirosul stârvurilor.

Căpitanul stătea la cârmă, de veghe stătea Adnana, piratul, legat în frânghii lângă catargul de la prova, îşi plimba asupra punţii privirile rătăcite, oamenii, osteniţi, se odihneau la umbra pânzelor. Negrilă zăcea pe bocaport, cu piciorul în faşa însângerată prins între două scândurele, iar Mihu, aşezat alături, îi mângâia coama, şoptindu-i la ureche cuvinte pe care nu le auzea nimeni.

Aşa naviga goeleta noastră la ora acea.

Făcuse aproape o mie cinci sute de mile ca să ajungă aici – o lună de zile – şi încă pe atât îi cerea înapoierea, iar o mie cinci sute de mile înseamnă nopţi nedormite, luptă cu furtunile, apăsătoare zile de acalmie, pânze şi parâme rupte, sute de ore de veghe, sute de ore de încordare şi de nelinişte – o, dar înseamnă atâtea! Şi la capul drumului, după ce oamenii îşi oţeliseră inimile să calce sălaşul celor mai sângeroşi piraţi din lume, nu ca să ridice de pe insulă vreo comoară, nici să secere grâu, ca să aibă de pâine, nici să adune fructe, spre a-şi potoli arşiţa gurii, nefiind de găsit acolo decât un prieten – se întorceau azi, istoviţi, spre a face alte o mie cinci sute de mile, fără nici un folos, ai fi zis, pentru nimeni.

Nu, Speranţa nu-şi izbândise ţelul călătoriei, dar împlinise până la capăt poruncile din cartea cea mare a prieteniei!

CAPITOLUL XVI.

Cântecul sirenei.

La 21 octombrie, opt zile după ce părăsise insula piraţilor, Speranţa acosta din nou la cheiul Suezului, şi în timp ce Gherasim se ducea la poliţie, să cheme paza spre a lua în primire pe ultimul pirat al lui Spânu, Anton Lupan se repezea la Căpitănie.

— Ce, v-aţi şi întors de la Berbera? îl întrebă căpitanul portului, privindu-l mirat.

Nu uitase de trecerea Speranţei pe aici, acum două săptămâni de zile, din motive care se vor vedea.

— Nici n-am fost la Berbera, ci în arhipelagul Şeiharat.

La auzul acestui nume, slujbaşul portului se ridică în picioare şi scoase o exclamaţie, poate fără să-şi dea seama:

— Şeiharat! Insula Musarah! De-acolo a venit şi franţuzul acela, Pierre Vaillant, care i-a răpus pe piraţi!

Fu rândul lui Anton Lupan să exclame:

— Pierre Vaillant?!

— Da, domnule, răspunse căpitanul portului, nebănuind ce furtună de gânduri şi de simţăminte stârneau în noul venit vorbele sale. A trecut pe aici la sfârşitul lunii iulie: dacă vreţi am să mă uit în registru şi vă pot spune data exact.

Zicând, deschise registrul, care de altminteri se afla în faţă, şi nu-i trebui mai mult de câteva clipe să găsească o anumită filă.

— Întocmai; la 28 iulie. Venea din insula Musarah, şi a adus douăzeci şi şase de piraţi pe care i-a predat poliţiei. Judecata lor a durat mult, până să se adune toate mărturiile – şi acum trei săptămâni, douăzeci şi cinci din ei au fost spânzuraţi; numai pe unul, fiindcă avea mintea rătăcită, judecătorii l-au cruţat, punându-l sub pază, la spital.

— Şi Pierre, Pierre Vaillant, domnule? Spuneţi-mi, ce ştiţi despre el, îl caut de peste patru ani, încotro a plecat?

— La Stambul, după declaraţia sa; iată, scrie în registru… A dovedit cu martori că goeleta cu care a venit din insulă era lucrată de el şi a înscris-o la noi sub pavilion francez…

— Era o goeletă?

— Da; sub numele L'Esperance.

Pierre Vaillant şi L'Esperance! Două nume care se îngemănau, trezind în urechea lui Anton Lupan aceeaşi muzică, aceleaşi sunete biruitoare, de cornuri şi de trâmbiţe, pe care o auzise parcă răsunând deasupra jalnicului peisaj al insulei Musarah, când aflase că prietenul său a scăpat… Se uita la căpitanul portului parcă nu-l vedea.

— Un vas foarte frumos, domnule, şi foarte bine lucrat! continua acesta, între timp, fără să simtă nici acum frământarea omului din faţa sa. Încă era să vă spun de rândul trecut, că semăna cu vasul dumneavoastră – şi, ce e mai ciudat, chiar numele li se potriveau, dar eraţi foarte grăbit şi aţi plecat.

Aici, căpitanul Speranţei făcu ochii mari.

Dacă i-ar fi spus! În loc să se găsească la Suez, azi ar fi fost în drum spre Dardanele, spre Marmara, cinci sute de mile mai aproape de Pierre Vaillant. Dar nimeni nu era vinovat – cartea prieteniei îi poruncise să meargă înainte, şi el făcuse drumul până la cap.

— Şi cu ce bani a plecat?

— A, i s-a dat numaidecât o treime din prada luată de la piraţi; o adevărată comoară, domnule. E drept că a împărţit-o cu ceilalţi oameni scăpaţi, totuşi, se poate spune că i-a rămas destul ca să fie aproape bogat.

— Şi ceilalţi ce s-au făcut? Ce fel de oameni erau?

— Toţi marinari; şase din ei – iată-i înscrişi aici, s-au îmbarcat pe L'Esperance, ceilalţi pe felurite vapoare; doi din ei, un englez şi un italian, care erau bolnavi, au zăcut aici, în spital, până prin septembrie. Ştiu când s-au făcut bine, fiindcă au trecut pe la Căpitănie, să-şi vizeze cărţile de marinar înainte de a se repatria.

— Deci nu mai e aici niciunul din oamenii cu care a venit Pierre Vaillant?

— Niciunul; toţi au plecat.

— Mulţumesc, domnule căpitan!

Anton Lupan nu mai avea de ce să întârzie – aflase tot ce putea să afle, şi chiar dacă ar mai fi putut să afle ceva, pe el nu-l mai interesa să ştie decât încotro să apuce spre a-l găsi pe Pierre Vaillant. Desigur, spre Stambul – dar toamna, drumul era greu, asta însemna încă o lună de navigaţie – şi din august, când probabil ajunsese acolo prietenul său, până la sfârşitul lui noiembrie, când putea să ajungă Speranţa… Şi totuşi, nu-i rămânea de făcut altceva.

Ieşind de la Căpitănie, se duse în grabă la biroul telegrafului şi trimise trei cablograme, la căpităniile porturilor din Stambul, Gallipoli şi Pireu, locurile unde bănuia că, la rândul lui, prietenul său îl căuta:

— Pierre Vaillant – goeleta L'Esperance. Sunt în drum de la Suez spre Arhipelag. Oriunde ai fi, trimite depeşă la Gallipoli, ca să ştiu unde te găsesc”.

Întorcându-se pe chei, văzu o gloată de felahi, poate cei de rândul trecut, cărând de pe bord tunurile, ghiulelele şi pulberea. Ismail se uita după ei şi părea foarte mâhnit că îşi pierdea funcţia mai-marelui peste tunari.

— Cât ai luat pe ele, Gherasime? întrebă Anton Lupan.

— Întocmai cât ai dat dumneata; n-am pierdut nici un ban. Pleacă un bric grecesc spre sud şi-l cunoşteam pe nostrom, aşa că l-am rugat să nu fie avar, că nu dă de la el, ci de la căpitan.

Căpitanul păşi pe punte:

— Băieţi, pornim chiar azi! Ismaile, ia bani de la Gherasim, şi cumpără provizii pentru o lună de zile, drum fără escală, hai!

— Unde mergem?

— La Stambul, dacă nu l-ai uitat!

— Aman, aman!

Şi deodată, un ochi al bucătarului se înfricoşa, în vreme ce altul se veselea – acum ştiau cu toţii de ce – şi mai cu seamă tâlharul de Haralamb!

În timp ce Ismail cu ajutoarele sale coborau pe schelă, să meargă după merinde iar ceilalţi făceau pregătirile de plecare, Anton Lupan se apropie de Adnana.

Fata stătea pe bocaport, mângâindu-l pe Negrită, care scâncea mulţumit de mângâierea ei, întristat că, aşa cum era oblojit la picior, nu mai putea să zburde cu ea.

Căpitanul se aşează alături.

— Adnana, îţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut! Te-ai arătat curajoasă şi pricepută şi-ţi cer iertare că am aşteptat prea mult până să-ţi încredinţez cârma… Ţi-am făgăduit să te duc acasă, dar noi trebuie să facem un ocol mare. Spune-mi, vrei să te îmbarci pe un vapor care pleacă la Marsilia?

Prin ochii fetei trecu o umbră de mâhnire şi-o zvâcnire ce spaimă care se ascunseră, amândouă, sub lungile-i negre gene.

— Nu mai aveţi nevoie de mine? întrebă ea, fără să-şi arate privirea, având în glas, cum avuseseră ochii, acelaşi amestec de mâhnire şi spaimă.

Dacă aveau nevoie de ea? Iată, la asta nu se gândise de loc căpitanul. Şi privind-o acum, cu stăruinţă mai mare, ştiind că ea nu poate să-l vadă, pe chipul lui se aprinse o lumină ciudată, care ar fi putut să semene cu zâmbetul mulţumirii. Dar de unde îi venea mulţumirea parcă-i era frică să se gândească, el, căpitanul, care nu se temuse de alte primejdii, nespus mai mari decât marea primejdie a unui chip gingaş şi-a unor gene negre ca astea.

— Ba da, avem nevoie! răspunse, cu întârziere. Credeam că ai vrea să ajungi mai repede la Marsilia.

Nu, Adnana nu vroia să se ducă înainte, fără să stea să mai spună pricina; clătină numai din cap, păstrându-şi ochii ascunşi sub gene – şi Speranţa porni, în aceeaşi zi, străbătu canalul, ieşi în Mediterană, îşi începu zig-zagurile largi, ca să se apropie de Egee. Zburau pe sus păsările călătoare,

cocorii şi rândunelele, vestind venirea toamnei în locurile de unde porneau ele, numai că aici, aerul nu se asprise, dormea tot în hamac căpitanul, afară, şi nici fata nu cobora în cabină.

Şapte sute de mile aveau de mers ei, de la Port Said până la Dardanele – şi, cu vânt bun, le-ar fi făcut într-o săptămână. Dar acum bătea vântul nordului, mai cu seamă, împiedicând navigaţia şi istovind oamenii.

Navigaţia cu vânt potrivnic înseamnă lungi ocoluri, surdă nemulţumire în sufletul echipajului, lupta cârmaciului cu busola, să mai câştige un grad, când prova, abătută potrivnic, e gata să piardă două – o! dar înseamnă multe, o lună de navigaţie toamna, spre nordul Mediteranei!

În ziua când dubla pe la apus insula Rodos – era 9 ale lunii noiembrie – începu să plouă, ploaie rece, aşa cum o cunoşteau oamenii de la ei de acasă, şi nu mai fu cu putinţă să rămână pe punte nimeni.

Anton Lupan făcu sfat cu cârmaciul, scărpinându-se amândoi în creştet, încurcaţi, în ploaia subţire.

— Unde-o culcăm pe Adnana, Gherasime?

Era mare cabina de la pupa şi avea două paturi, la o nevoie, dar cârmaciul, deşi trecut prin grele vâltori în viaţă, îşi păstrase curat sufletul lui aspru, încât înţelegea legile bunei-cuviinţe şi ale sfielii, care se citeau acum pe chipul căpitanului.

— Păi, ştiu eu, domnule?! Să doarmă ea în cabina noastră, iar noi ne-om culca în hambar, peste butoaiele alea.

Altceva, ce-ai fi putut face? Oamenii nu se răzvrătiră, îşi luară saltelele, boarfele şi se mutară în magazie, lăsând cabina cu şase paturi, unui singur suflet, Adnanei. Doar Haralamb, fiindu-i alta firea, nu înţelegea această orânduire, dar nici nu îndrăznea să scoată o vorbă, că îndată l-ar fi luat la rost Ieremia.

Cu asta, de bine, de rău, se descurcaseră oamenii, numai cu vremea le fu peste putinţă să se descurce de aci încolo. Pornise vântul de nord, rece şi cu rafale, şi ceea ce înainta

într-o zi Speranţa, prea des se întâmpla să piardă în ziua următoare. De multe ori, ca să nu nimerească pe coaste stâncoase, trebuia să ia drumul înapoi şi să se adăpostească pe după insule, aşteptând vânt mai bun, care însă părea că întârzie.

În sfârşit, la 25 ale lunii, aflându-se la sudul insulei Chios, şi văzând că va fi mare caznă cu ultimele zeci de mile, tocmai acum, când crescuse nerăbdarea într-însul, făcându-l să se frământe ca pânzele sub vânt cu rafale, căpitanul nu mai avu încotro şi se legă de pupa unui vapor care mergea spre Dardanele.

Dar nici vaporul nu era prea vrednic, pufăia greu, scotea fum mult, trimiţându-l pe puntea Speranţei, până atunci neatinsă de asemenea necurăţenii – şi nu făcea decât trei-patru mile pe oră. Contenise ploaia, în schimb se lăsase răceală umedă în aer şi oamenii, nepregătiţi cu îmbrăcăminte de iarnă, dârdâiau prin unghere.

Toate încercările îşi au totuşi o margine; după ce străbătuse anevoie Dardanelele, vaporul, trăgând goeleta românească în urmă, ajunse la Gallipoli în prima zi a lunii decembrie. Anton Lupan sări în barcă şi în câteva minute era la Căpitănie. Fireşte, mai întâi se uită pe tabla vaselor pierdute şi, încredinţându-se dintr-o privire că vasul lui Pierre Vaillant nu era acolo, îşi simţi inima uşurată.

— Goeleta Speranţa de la Port Said, spre Stambul! zise intrând în birou şi întinzând actele. Dacă-mi îngăduiţi, domnule căpitan, aş vrea să mă uit în registrul vaselor.

În ioc să-i răspundă, slujbaşul Căpităniei îl privea ca pe unul venit de pe lumea cealaltă.

— Speranţa. Nu se poate! S-a înecat în iulie, a pierit, nu se mai ştie nimic de ea, n-a ajuns la destinaţie…

— Domnule! îl opri călătorul. Dovadă că nu s-a înecat, iată-mă aici, împreună cu vasul şi cu tot echipajul!

Câteva clipe, omul din faţa sa îşi clătină capul, pe urmă se uită la Anton Lupan, se uită la acte, îşi aruncă ochii pe

geam, în radă, unde corabia se legăna la ancoră şi clipi din ochi, neştiind ce să creadă.

— Nu s-a înecat? Se poate, se poate!

Dar din glasul lui se vedea că încă stăruia în el îndoiala, făcându-l să se întrebe dacă nu cumva căpitanul acesta era fantoma altuia.

— Îngăduiţi-mi, domnule – repetă Anton Lupan – să mă uit ta registrul vaselor; vreau să văd când a trecut spre Stambul goeleta L'Esperance.

— N-a trecut! răspunse slujbaşul.

Anton Lupan simţi ameţeală; era oare cu putinţă ca Pierre Vaillant să fi rătăcit drumul, să fi naufragiat, fără să vină vreo ştire despre el în atâtea luni de zile, fără să se afle? Oare el trebuia să rămână învăluit în taină toată viaţa?

— N-a trecut! repetă slujbaşul, care între timp deschisese registrul şi se oprise la o filă în urmă. Sigur că n-a trecut. Iată: „goeleta L'Esperance, comandată de Pierre Vaillant, venind de la Port Said, fără marfă…

Dacă nu i-ar fi fost teamă de închisoarea turcească, Anton Lupan s-ar fi repezit la el să-l sugrume.

— Asta este! strigă, aplecându-se peste masă. De ce-mi ascunzi adevărul?

— N-a trecut, domnule!

— Dar o văd în registru!

Slujbaşul îşi păstra o linişte care ar fi putut să te înnebunească.

— Este în registru, dar nu s-a dus la Stambul, ci a plecat înapoi după o jumătate de oră.

Anton Lupan tăcu, fiindcă nu-şi găsi numaidecât glasul.

— Primul lucru pe care l-a făcut căpitanul – continuă nespus de liniştit omul din faţă – a fost să controleze registrul vaselor.

— Da, şi?

— Şi? Vedeţi, goeleta L'Esperance este trecută la fila 258, sosită de la Port Said, în ziua de 15 august.

— Şi?

— Şi… Şi ajungând la a unsprezecea filă în urmă, fila 247, iat-o, căpitanul a fost cuprins de o nervozitate la fel ca a dumneavoastră…

— Da; şi pe urmă?

— Vă sfătuiesc să vă cruţaţi inima! zise slujbaşul, privind-şi cu îngrijorare oaspetele. O aud cum bate!

Anton Lupan nu se mai putu stăpâni, ci izbi furios cu pumnul în masă.

— Şi? Ce s-a întâmplat pe urmă?

— Pe urmă? Căpitanul văzând în registru numele dumneavoastră s-a uitat încotro aţi plecat cu vasul şi a pornit numaidecât într-acolo.

— La ce dată se întâmpla asta?

— La 15 august, domnule. V-am mai spus o dată! Anton Lupan simţi o greutate rece în moalele capului.

În zilele acelea, Speranţa se întorcea de la Bir-Sanjé, peste Mediterana, după ce urmărise piraţii. Sosise la Pireu abia la sfârşitul lunii pe când Pierre putuse să fie acolo pe la 20 august… Deodată simţi că mintea i se luminează; când sosise la Pireu L'Esperance, Speranţa era trecută de mult pe lista vaselor pierdute, de mult îi vestise pieirea John Tennyson şi kir Nicolachi… Da, oricât ar fi fost de nedrept jocul sorţii, oricâte nădejdi le-ar fi surpat iarăşi şi unuia şi altuia, Pierre Vaillant crezuse că e pierdută Speranţa şi… şi… Oare plecase mai departe, spre Marsilia, spre Saint-Malo? Dar de ce nu făcuse cercetări, de ce nu aşteptase?

— Domnule – vorbi căpitanul portului, fără să-şi dea seama ce deznădăjduit era căpitanul Speranţei – goeleta L'Esperance a mai venit aici încă o dată.

— Când? întrebă Anton Lupan, ridicând repede capul.

— În septembrie, da, priviţi, la 25, venea de la Skyros, am aflat că umblase prin tot Arhipelagul.

Anton Lupan încercă să fie liniştit, să gândească; la 25 septembrie, Speranţa naviga spre Port Said – el şi Pierre Vaillant se căutau unul pe altul şi soarta nu le îngăduise să se întâlnească.

— Nu ştiţi ce a făcut după aceea?

— Nu, domnule; a stat aici până a doua zi, la 26, şi pe urmă a ridicat ancora.

— Unde-i biroul telegrafului? întrebă căpitanul Speranţei.

— La capul cheiului, în clădirea aceea nouă, înaltă. Când să iasă pe uşă, Anton Lupan se pomeni strigat, cu o voce sfioasă:

— Domnule!

Căpitanul portului îl privea îndoit, pe deasupra ochelarilor, cu capul aplecat într-o parte:

— Domnule, v-am trecut în registru dar… dar e sigur ca nu v-aţi înecat, e sigur că… sunteţi dumneavoastră?

Venise iarna în nord, dar Mediterana era încă blândă şi albastră şi vântul care dincolo de Balcani, de Alpi, biciuia aspru obrajii, aici întindea molcom pânzele Speranţei.

Rămăsese în urmă Pireul, capul Matapan – şi coastele de sud ale Italiei erau nu departe, în faţă.

— O să mergem la Marsilia, să descărcăm marfa lui kir Nicolachi, spusese căpitanul la Gallipoli, fără să le mai lămurească oamenilor de ce făceau calea întoarsă.

— Şi-apoi, domnule? întrebase cârmaciul.

— Nu ştiu, Gherasime! Om vedea ce-o fi mai departe. Niciodată nu-l văzuseră oamenii pe căpitan aşa de nehotărât, de obosit, cu privirile aşa de împrăştiate.

Da, era obosit căpitanul, după cincisprezece ani de când gândea la acea călătorie şi pusese în joc totul s-o înfăptuiască. Nu mai avea putere să se gândească nici la Ţara de Foc, nici la Darwin, nici la moş Léon, nici la Pierre Vaillant, nici la L'Esperance.

Dăduse de la Gallipoli o depeşă la Saint-Malo, socotind că prietenul său, ostenit şi el, se întorsese acasă: „Sosesc la Marsilia, în primele zile ale lunii ianuarie”.

Şi altceva nu mai avusese putere să facă…

Ocolise Pireul, unde nu avea ce să caute – spre liniştea lui Haralamb, care îşi părăsise cam hoţeşte nevasta lui de o noapte. Şi dacă nu l-ar fi ocolit, şi dacă ar fi acostat iarăşi la

cheiul unde îşi avea Haralamb cafegioaica, n-ar fi avut nimic nou să afle. Poate s-ar fi nimerit iarăşi pescarul acela la pupa Speranţei – şi dacă de data asta, în locul lui Ismail i-ar fi auzit însuşi Anton Lupan vorbele ciudate, ce-ar fi putut să înţeleagă el mai mult decât că da, într-adevăr, trecuse pe aici o corabie care semăna întocmai şi întocmai cu Speranţa.

Dar acum Anton Lupan ştia mai multe, ştia că goeleta aceea se numea L'Esperance – şi plecase cu Pierre Vaillant mai departe.

Nu mai avea putere să facă nimic căpitanul, nu mai vroia să gândească, îi arătase prea multă împotrivire soarta, erau toate istovite în el, şi sufletul, şi oasele, şi nervii, şi judecata. Nu se mai uita în cărţi, nu mai scria în Jurnalul de Bord decât datele însemnate, stătea la cârmă în rând cu oamenii, când îl punea nostromul, acesta având datoria să ţină socoteala carturilor, dar altminteri părea că îi e străină şi corabia şi soarta ei viitoare. Ai fi zis că nu mai vede pe nimeni, nici măcar pe Negrilă, care venea în fiecare dimineaţă la el, şchiopătând, să-i ureze zi bună. Doar asupra Adnanei îşi oprea uneori privirea, aşa cum stătea ea pe tendă, deasupra hambarului, şi-atunci parcă i se pornea mişcare în suflet, fiindcă şi ochii îi erau mai vii, şi culoarea obrazului mai înviorată.

Dar îndată ce simţea oameni în preajmă, îşi ascundea ochii ca flăcăiaşii, şi iarăşi rămânea posomorât toată ziua.

Era vreme caldă în sudul Italiei, dormea iar în hamac căpitanul, lăsându-i Adnanei cabina, dar ea, ca şi mai înainte, se simţea mai la îndemână să-şi facă, micuţ, culcuşul pe punte.

Şi-acum se mai spăla ea dimineaţa, după cearceaful întins între sarturi, fără să se teamă de apa aspră acuma, fiindcă mult mai multe asprimi îndurase pe vremuri şi nu-i pria de fel viaţa dulce şi cocoloşită.

Iar oamenii, în clipele când uitau ciudata stare a căpitanului, se învârteau din nou pe lângă dânsa, neştiind

care şi cum să i se arate mai chipeş în faţă.

Şi astfel, goeleta noastră se apropia de Marsilia, fără ca echipajul să fi aflat ce are să fie după aceea, fără ca în sufletul lui Anton Lupan să se fi arătat limpezirea.

Trecu Speranţa şi prin strâmtoarea Messinei, de unde se întorsese din drum în septembrie, trecu şi pe sub munţii Nebrodici, dar aceştia nu-şi mai trimiseră rafalele, nu se mai lovi Ismail în creştet, nu-şi mai vătămă rotula Adnana şi nu fu nevoie să-i îngrijească Anton Lupan genunchiul, asemuindu-l cu mărul din vârful catargului…

În seara aceleiaşi zile, după ce micul arhipelag al Liparelor rămăsese în urmă, corabia se aşternu la drum, pe o mare fără hulă, continuându-şi navigaţia pe atât de liniştită, pe cât de tulbure era sufletul căpitanului.

Luna răsărea un ceas după apusul soarelui în seara aceea, astfel încât crepusculul stărui multă vreme pe unde, ştergându-şi treptat culorile, de la roşul aprins al carminului, până la ruginiul închis al frunzei putrede. Iar acestea se petreceau sub un cer limpede, fără urmă de nori care să-l păteze, de n-ai fi zis că e luna aspră a iernii, când în ţara de unde venea echipajul se învârtejeau ninsorile.

O vreme fu întuneric şi velele fluturară, cu îndoială şi nelinişte, de parcă ar fi simţit şi ele starea din sufletul căpitanului la ora aceea.

Anton Lupan stătea aplecat peste parapet, nefiindu-i lui cartul la cârmă şi cerceta marea cu o stăruinţă ciudată, aşteptând poate să se ridice glasuri argintii dintre unde. Oare nu aici, în marea Tireniană, undeva, departe, spre coasta Italiei, se afla insula Capri, sălaşul sirenelor care încercaseră să-l ademenească pe viteazul Ulyse?

Nu-şi dăduse seama când a răsărit luna, dar, întorcând capul, văzu că pânzele, până atunci negre, luceau ca argintul. Ceva mai încolo o zări pe Adnana, aplecată deasupra parapetului, ca şi dânsul, privind marea şi ea cu aceeaşi stăruinţă. Şi iată că deodată, urechea îi prinse o melodie domoală şi dulce – un cântec din ţara ei

îndepărtată, acelaşi pe care fata îl cânta dimineaţa pe punte, care însă acum suna altfel, mai cald, mai ademenitor, mai tainic. Îl cânta încet, fără cuvinte – şi poate credea că în freamătul mării nu-l auzea nimeni. Dar oare era glasul ei, sau un glas care se ridica dintre unde?

Căpitanul ascultă cu luare aminte… Oamenii, strânşi roată în jurul catargului de la prova, vorbeau între dânşii ceva pe şoptite… De unde, de unde venea cântecul, nu era oare o amăgire a mării?

Nu, la un timp desluşi fără putinţă de îndoială, glasul Adnanei, nevinovat ca al unei copile, dar de ce cânta tocmai aici, în apele pe care fugise Ulyse?

Anton Lupan se frecă la ochi şi se îndreptă spre cârmă, scuturându-se ca de atingerea unei mâini vrăjite.

Şi de ce veni tocmai acum Mihu, târşâindu-şi cizmele prea mari, pe punte, să-l întrebe, cu o sfială care te punea pe gânduri:

— Domnule, ce-i aceea o zirenă?

— Poate sirenă, Mihule. Zirenă cred că spune numai Ismail, care ne poceşte graiul.

— Păi chiar el a spus. Auzi, cică Adnana i-o zirenă şi-o să ne facă încurcătură!

Căpitanul începu să râdă, râs mânzesc, cum ar fi spus Haralamb care vedea multe al ciorilor şi nu avea obiceiul să cruţe pe nimeni; apoi, deodată râsul îi împietri pe buze şi bătăile inimii îşi schimbară ritmul…

Dar Speranţa îşi urma netulburată drumul, străbătând marea lui Ulyse… Treceau orele, nopţile, zilele… Adnana îşi făcea cuminte cartul, apoi îşi găsea un colţişor unde se aşeza tăcută, fără să tulbure pe nimeni.

A patra zi, la răsăritul soarelui, corabia intră în strâmtoarea Bonifacio, lăsă stâncile Corsicei în dreapta, în stânga lăsă colinele şi munţii îndepărtaţi ai Sardiniei – şi merse mai departe, fără de oprire.

Erau stânci pe mări, erau şi piraţi, îi înfruntaseră, se ştie, dar mai rămăseseră oare şi sirene?

Dimineaţa, Adnana se spăla pe punte cu părul înnodat în creştet, îngânând acelaşi cântec care seara părea altul, mai ademenitor, mai dulce. Altminteri ai fi zis că nimic nu tulbura drumul Speranţei în zilele acelea. Numai că Anton Lupan păstra vechea tăcere şi îngândurare, iar oamenii şoşoteau între dânşii, clătinând din cap, aruncându-şi ochii când la el, când la Adnana.

În ultima zi a anului, o dată cu amurgul, în dreapta bompresului se văzură insulele Hyčres, apoi coasta Franţei şi luminile Toulonului, care plutiră în depărtare, până la miezul nopţii, când Capul Sicie le şterse cu umbra lui plumburie…

Erau stânci pe mare, erau şi furtuni, şi mii de primejdii şi, pare-se, mai erau şi sirene! Dar sirena de pe puntea Speranţei avea să debarce la Marsilia – şi Ismail, în care se treziseră aşa, dintr-o dată, virtuţi neobişnuite, se grăbea să-i adune lucrurile în boccea, ca vraja să coboare pe mal, o clipă mai devreme…

A doua oară îşi vedea Anton Lupan Speranţa pusă pe tabla vaselor pierdute. Domnul Lambrinis, importator din Marsilia, vestise de mult la Căpitănie că vasul se pierduse în Mediterană, cu întreaga încărcătură, trimisă de la Pireu de kir Nicolachi, trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline.

Dar numele Speranţei scris acolo, pe tabla de doliu, pe care marinarii o citeau cu capetele descoperite, nu stârni în sufletul căpitanului nici un fel de simţăminte. Acum îi era gândul aiurea, lăsase pentru mai târziu grija vămii, a Căpităniei şi străbătea cheiurile portului vechi, ducând-o spre casă pe Adnana.

Aici, îndată ce treceai liniile, se deschidea piaţa frânghierilor sub un cer de iarnă care părea cerul primăverii. Dar nu se mai îmbulzeau marinari şi căpitani de corăbii – şi piaţa părea aşa de micşorată acuma! Acum Adnana îi vedea marginile colea, aproape, umbrite de castanii desfrunziţi – şi ea care crezuse că acest domeniu al copilăriei nu avea margini! Numai castanii îşi păstraseră

mărimea, încolo totul scăzuse, intrase în pământ, se tocise. Iar inima ei bătea tare, chinuită, ridicându-i o cută de durere în colţul gurii. Mergea cu Anton Lupan alături, străbătând piaţa însorită. El o ţinea de braţ, prima oară – şi umerii li se atingeau, cu o sfială întrebătoare şi nelămurită.

— Când plecaţi mai departe? vorbi Adnana, fără să-l privească.

El îşi vedea umbra lingă a ei, legănându-se şovăitoare pe caldarâmul pieţei, şi se gândea că îndată, la prima stradă, la a doua, umbrele au să li se despartă.

— Nu ştiu, răspunse după o zăbavă.

Fata întoarse capul. Simţise în glasul lui tristeţe, şovăire, îndoială – şi toate dintr-o dată!

— Îndată ce descărcăm marfa, o să fac un drum cu trenul până la Saint-Malo, urmă Anton Lupan, fără a avea hotărârea să-şi ducă gândul mai departe.

Da' unde erau frânghierii? Unde erau căpitanii de corăbii, marinarii? Da, în port se vedeau mai multe vapoare decât veliere… În zece ani, piaţa se schimbase. Pe tarabe se vindeau fructe şi legume; din loc în loc erau cuşti cu orătănii. Numai ici-colo, în uşa unei prăvălii scunde, atârna un colac de parâme.

— Iată bulevardul! zise Adnana, arătând în faţă, cu o tresărire.

Apoi se opri, şovăitoare, căci parcă şi bulevardul se schimbase, în casa din colţ era o brutărie, în faţa căreia, dimineaţa, când pleca la şcoală, un bătrân cu barba în fuioare citea Biblia, pe un scăunel, lângă coşul cu franzeluţe albe. Coşul era acolo, şi scăunelul – şi franzeluţele, de cinci şi de zece centime bucata, nu se scumpiseră, dar în locul bătrânului stătea o femeie posomorită, cu capul într-o bonetă plină de dantele, cu şorţul negru pătat de făină.

Un băiat cu ghiozdanul în mână, urmat de un căţeluş alb, şchiopătând de unul din picioare, se opri în faţa coşului, puse un gologan în poala vânzătoarei şi, după ce căută din ochi, luă o franzeluţă care i se păru mai rumenită. Căţeluşul

aştepta alături, răbdător şi plin de demnitate, ţinându-şi piciorul vătămat în aer. Băiatul rupse franzeluţa în două, cântări bucăţile în palmă, şovăi câteva clipe, apoi i-o întinse pe cea mai mare şi se despărţiră, unul pornind spre şcoală, altul înapoi spre casă, şchiopătând pe trotuarul plin de soare.

— Ai văzut? întrebă Adnana.

— Da, însă aş vrea ca asta să nu te înşele, acum când te întorci între oameni. Unii împart pâine, alţii pietre – şi aşa cum fac cu câinii…

Ciudat ce de mulţi câini şchiopătând întâlneşti câteodată!

— O să-mi fie dor de Negrilă! zise fata deodată, schimbând vorba, ca şi când ar fi vrut să-l împiedice de a-şi spună gândul până la capăt.

El micşoră pasul şi o întrebă, cu vocea mai tremurată:

— Adnana, ţi-e teamă să te întorci acasă?

— Da; mi se pare că aici e o viaţă de care m-am despărţit pentru totdeauna. N-am să mai găsesc pe nimeni…

Iar după o clipă, adăugă, aproape cu spaimă:

— Nici chiar pe mine… Mi se pare că nu mai sunt eu… Nici nu mai ştiu, înainte am avut tot părul meu, tot ochii ăştia, m-a chemat tot Adnana?

Se oprise în mijlocul trotuarului şi aşa cum stătea aici, în locurile unde copilărise, la câteva sute de paşi de casă, aşa cum se uita în jur, la copaci, la oameni, la Anton Lupan, părea o fiinţă dezrădăcinată.

Căpitanul Speranţei îi cuprinse braţul:

— Eşti obosită, Adnana. Ştii, chiar dacă te-ar fi chemat altfel altădată, mie îmi place numele tău de astăzi.

Ea ridică ochii şi îl privi, parcă neauzindu-i vorbele, nevenindu-i să creadă.

— Şi-mi place părul tău, şi ochii tăi, aşa cum sunt acum, nu cum au fost altădată… continuă căpitanul Speranţei.

Apoi se uită repede în jur, ca şi când s-ar fi temut că poate să fie pe aproape şi să-l audă vreunul din oamenii echipajului.

Nu, Adnana nu înţelegea, nu-i venea să creadă. Iar el, după ce îşi recapătă curajul, vorbi mai departe:

— Am plănuit ceva când aveam nouăsprezece ani, şi cu toate piedicile, cu toate loviturile sorţii, nu mi-am trădat planul, până astăzi. Dar astăzi, zbuciumul meu şi strădania mi se par zadarnice… Iau trenul, mă duc la Saint-Malo… În două zile mă voi întoarce… Cred că nici Pierre Vaillant nu se mai gândeşte la planul nostru de altădată… Vezi tu, Adnana, orice pe lumea asta are un capăt. Noi ne-am irosit elanurile, pregătindu-ne ani de zile pentru o călătorie care depăşea puterile noastre…

Era alt om cel ce îi vorbea acum Adnanei, nu omul care o găsise în Arhipelag, pe corabia lui kir Iani, cel ce urmărise cu atâta înverşunare piraţii, cel ce se dusese în Marea Roşie, la Musarah, fără să se teamă de primejdii mai mari decât moartea. Ea îl simţea pe acest om mai aproape, încălzindu-i inima şi viaţa – şi totuşi, o privire dinăuntrul ei îl căuta cu tristeţe pe omul celălalt, care plecase.

— Haide, să mergem, Adnana! urmă Anton Lupan, părând înviorat dintr-o dată. Am să te las la tatăl tău, ai să-ţi regăseşti casa… Iar eu… După ce mă întorc de la Saint-Malo, am să văd ce voi face… Am să vând vasul, am să despăgubesc oamenii şi am să intru aici, la un şantier, să construiesc vapoare… Ştii, am construit şi poduri, şi căi ferate. E o meserie care îmi place.

Adnana simţea o ciudată nelinişte ascultându-l; era în ea şi-o fericire învăluitoare, şi-o tristeţe de moarte.

— Dar dacă… dacă tatăl meu… nu mai este? Nu vrei să mă iei în echipajul Speranţei?

— Nu, Adnana. Dacă tatăl tău… Dacă n-o să mai ai pe nimeni aici… Mă gândesc să mă întorc în ţară; se fac şi acolo căi ferate, au să se facă şi vapoare odată. E frumoasă ţara mea, Adnana… Poate… poate are să-ţi placă.

În clipa aceea, Adnana făcu ochii mari şi îşi apăsă mâna pe inimă. De după colţul străzii, străduţa aceea îngustă şi întortocheată, atât de bine cunoscută, care cobora spre

ţărmul mării, la plaja pescarilor, ieşise un bătrân gârbov, cu un caftan lung, cum pe aici nu purta nimeni, împingând o roabă încărcată cu parâme. După câţiva paşi, bătrânul se opri, scoase o batistă roşie şi îşi şterse năduşeala de pe frunte.

După mişcările lui şovăitoare, Anton Lupan îşi dădu seama că în dosul ochelarilor în ramă de sârmă albă, ochii slăbiţi nu mai vedeau decât o parte din lume.

— Tată! strigă Adnana, repezindu-se spre dânsul. Bătrânul clătină din cap, îşi ridică ochelarii, nădăjduind că aşa va vedea mai bine, îi puse la loc şi îşi clătină iarăşi capul, cu un zâmbet în care se amesteca umilinţa cu amărăciunea.

— Sunt eu, Adnana, tată! Nu mă recunoşti? continuă fata, cu glasul înecat în lacrimi.

Şi văzând nedumerirea bătrânului, începu să vorbească repede, spunându-i aceleaşi cuvinte, în limba lor, de acasă, pe care abia o mai ţinea minte.

Bătrânul tresări la primele vorbe, o privi iarăşi, cu o stăruinţă neputincioasă, apoi clătină din cap, ca prima oară, şi se aşeză pe roabă.

— Voi… voi aţi murit! zise, clipind cu descurajare sub lentilele groase.

— Mama a murit, dar eu trăiesc; eu sunt Adnana, nu mă ţii minte?

— Adnana?

Mâinile uscate se ridicară, bâjbâind prin aer, cuprinseră obrazul fetei, cercetându-l, întrebătoare.

— Adnana? şopti încă o dată bătrânul.

Apoi ochii i se înecară în lacrimi – şi el începu să plângă domol, în tăcere, în timp ce mâinile-i aspre căutau, încă, însetate, obrazul Adnanei.

Mai erau deci sirene pe mări, oricât de blajin le-ar fi fost chipul, oricât de caldă inima – şi vraja lor pare-se nu se sfârşea la ţărmuri, avea putere şi-asupra uscatului.

Anton Lupan se întoarse în port, ostenit prima oară de grija pe care i-o dădea Speranţa – să se ducă la Căpitănie,

la vamă, la domnul Lambrinis, să predea marfa.

Cârmaciul îl aştepta pe chei, cu actele.

— Acum, ce facem, domnule?

— Nu ştiu, Gherasime! Mă duc întâi la Căpitănie, să vestesc sosirea, şi pe urmă…

Pe urmă, nu mai ştia nici el ce poruncă să-i dea cârmaciului.

— Goeleta Speranţa! citi, uimit, slujbaşul, uitându-se în hârtiile vasului. V-am trecut de două luni pe tabla…

— Ştiu, domnule, dar nu-i vina mea dacă ne-am întors teferi.

— Sunteţi căpitanul? Anton Lupan? Aveţi o telegramă.

— De la Saint-Malo?

— Întocmai!

În sfârşit, după ce ocolise tot Arhipelagul, Mediterana şi Marea Roşie, îl găsea pe Pierre Vaillant, stând cuminte, la el acasă, poate hrănind porumbeii, dimineaţa, poate ciocnind un pahar de absint cu moş Gir şi povestindu-şi viaţa… Îi părea bine şi simţea totuşi o mare osteneală, aproape că-i era greu să se ducă la gară, să ia trenul spre nord, şi să ajungă la prietenul său, la Saint-Malo, pe coasta oceanului. Simţea osteneală până şi să deschidă depeşa… De altfel, acum nu mai era nici o grabă – îi ştia dinainte cuprinsul. Pierre Vaillant se afla acasă, viu, teafăr, şi altceva, ce-ar mai fi putut spune întârziatul mesaj?

Dar deschizând hârtia, pe chipul lui Anton Lupan se citi deodată o uimire fără seamăn. Nu iscălea Pierre, ci Léon Vaillant, bunicul – prima mirare. „Te credeam dispărut”, spunea telegrama, stârnind pe chipul lui Anton Lupan acelaşi zâmbet de nepăsare, pe care-l stârnise în clipa debarcării, tabla vaselor pierdute, unde Speranţa era trecută a doua oară.

Cuvintele următoare însă îl făcură să tresară, pălind, clătinându-se, strângând hârtia în mină, în prada unei tulburări care îi făcea sufletul să vibreze iarăşi.

„Pierre – spunea mai departe telegrama – plecat peste Atlantic, nu ştie nimic de existenţa dumitale”…

Anton Lupan rămase în faţa Căpităniei, citind şi recitind mesajul bătrânului în timp ce în suflet i se amestecau părerile de rău cu bucuria. Deci Pierre Vaillant nu-şi trădase planul – târziu, dar pornise să-l îndeplinească – şi acel târziu, pentru Anton Lupan însemna astăzi prea devreme. Fiindcă dacă prietenul său ar mai fi zăbovit o lună, două – nu ştia data plecării, se bizuia doar pe presupuneri – ar fi plecat împreună!

Ceva mai târziu, cârmaciul, care îl aştepta încă pe chei, neştiind ce porunci să dea oamenilor, îşi văzu căpitanul întorcându-se cu o înfăţişare nouă.

— Gherasime, repede, să mergem la domnul Lambrinis, să descărcăm marfa, să vindem lucrurile armeanului. Haide, fără să pierdem vremea!

— Dar ce s-a întâmplat, domnule?

— Plecăm!

— Unde?

— Peste Atlantic, cum a fost vorba, cârmaciule!

O! Şi mica sirenă?

În după amiaza aceleiaşi zile, Anton Lupan cu Gherasim după dânsul, intrau a doua oară în biroul domnului Lambrinis, pe numele căruia aduseseră de la Pireu cele trei sute de butoaie, zice-se cu untdelemn de măsline.

— Ce naiba, măi Gherasime! şopti Anton Lupan, păşind pragul şi văzându-l pe domnul Lambrinis. Credeam c-am terminat cu Levantul.

La prânz, când fuseseră aici prima oară, stăpânul lipsea, îşi lua prânzul tacticos în sânul familiei – găsiseră numai un slujbaş, căruia nu-i venea să creadă că sosise marfa de la Pireu, trimisă acum trei luni de zile.

— Lasă, domnule – şopti cârmaciul – cu grecii mă înţeleg eu bine!

Domnul Lambrinis le ieşi înainte, fluturând nedumerit în mână actele încărcăturii.

— În conosament sunt trecute trei sute zece butoaie, şi dumneavoastră mi-aţi predat numai trei sute! După ce mi-aţi întârziat atâta, vreţi să mă mai păgubiţi şi la număr?

Anton Lupan scoase din buzunar o hârtie, şi cârmaciul, după ce o luă în primire, începu să dea lămuririle trebuitoare, ca să-l scutească pe el de asemenea istorie:

— E adevărat, kir Lambrinis, dar, în loc să întârziem, s-ar fi putut să nu mai venim niciodată, şi atunci paguba ar fi fost mai mare.

Gazda se uită la el pe deasupra ochelarilor, supărat că i se vorbea în greceşte, aici în inima Marsiliei, dar Gherasim, deşi îi înţelese privirea, zise mai departe, fără stânjenire:

— Şi-acum, kir Lambrinis, iată hârtie de la kir Nicolachi, precum că cele zece butoaie ne privesc pe noi – şi putem face cu ele după pofta inimii.

— Cum adică, le import eu, plătesc vama…

— Vama se scade din preţul transportului, aşa cum spune în scrisoare. Nu, kir Lambrinis, nu te teme, n-o să ţi se tragă nici o pagubă de la mine. Ba dimpotrivă, am să-ţi dăruiesc chiar butoaiele, fireşte, după ce vor fi goale.

Domnul Lambrinis păru în sfârşit că înţelege cam în ce chip stau socotelile; aruncă o privire înapoi, ca să vadă dacă niciunul din cei trei slujbaşi ai săi nu trage cu urechea, apoi întrebă tainic:

— Marfă de preţ?

— Covoare şi mătăsuri de India. Le putem vinde bine?

— Până deseară vă scap de ele.

— Care să fie partea dumitale?

— Jumătate şi jumătate, cum se cuvine. Gherasim începu să râdă:

— Adică noi le adunăm, ne batem capul cu ele, le aducem aici şi să împărţim cu dumneata, care nu faci decât să-ţi freci turui pantalonilor de scaun?

În ochii grecului trecu o undă de mânie; un pârlit de cârmaci să-i vorbească astfel lui, negustor cinstit de toată Marsilia?

— Dacă nu-ţi convine, fă cum crezi mai bine, zise, stăpânindu-se. Dar vezi ce se întâmplă, vameşii au iscoade pretutindeni. Ar putea să sufle cineva o vorbă…

— Da?! făcu Gherasim, cu nevinovăţie. Atunci, nu ţi-e teamă că şi-ar putea băga nasul şi în butoaiele dumitale?

— Poate să-şi bage, ce-mi pasă mie! răspunse kir Lambrinis, mai puţin ţanţoş decât înainte. Eu am untdelemn de măsline, am plătit vama, nu poate să mă supere nimeni.

— Aşa! Untdelemn de măsline! Hei, ale dracului butoaie! Mie mi s-a părut că unele sună a doagă. Ia să mergem la magazie, jupâne!

Negustorul îi tăie calea.

— Ce vrei? întrebă, făcându-se palid.

— Să fii om de omenie! O mână spală pe alta; altminteri rămân murdare amândouă… Ei, şi-acum spune, cum facem cu covoarele?

— Douăzeci la sută îţi convine?

— Cinci ar fi tocmai bine. Dar hai, ce să mai lungim vorba, fie zece – şi bate palma, jupâne!

Domnul Lambrinis oftă din fundul pieptului:

— Bine, zece la sută! Ah, grea meserie!

— Mie îmi spui? Am stat odată o jumătate de ceas într-un fotoliu ca al dumitale şi era să mă apuce pandaliile!

Căpitanul şi cârmaciul Speranţei se întoarseră pe bord, să vadă cu ochii lor cum merge socoteala, să nu se încurce butoaiele, iar două ore mai târziu, fiind încă destui timp până seara, Gherasim reveni să încheie socotelile cu domnul Lambrinis.

— Vezi, poate să te apuce noaptea; ia un revolver cu tine! îl sfătui Anton Lupan, petrecându-l pe punte.

— Nu e nevoie, cuţitul mi-ajunge. Şi cine naiba să se lege de un marinar pârlit ca mine?

Speranţa era legată cu pupa la cheiul de sud al bazinului, Quay de Rive Neuve, lângă un vapor tocmai sosit din Brazilia, încărcat cu vite care umpleau văzduhul de mugete sfâşietoare. În faţă, la cheiul celălalt, deasupra căruia se

ridica turnul primăriei, vapoarele se înşirau, unul lângă altul, negre, întunecând cerul cu fumul de cărbune. Numai în dreapta, la cheiul Fraternităţii, se vedeau vreo câteva corăbii şi alte câteva în stânga, spre fortul Sfântului Nicolae, dar păreau aşa de părăsite, încât ai fi zis că nimeni nu se va mai urca pe puntea lor vreodată, să tragă ancora şi să ridice pânzele.

Gherasim ajunsese pe la jumătatea cheiului, când auzi un glas strigându-i în greceşte:

— Hei, palicarule! A fost bun romul?

Cârmaciul întoarse capul cu nedumerire. Un marinar, pe puntea unui cargobot negru, îi rânjea duşmănos de deasupra parapetului. Chipul lui nu-i era necunoscut, dar abia după ce văzu numele vaporului, scris cu litere albe la pupa, îşi aduse aminte unde-l întâlnise.

— Ia te uită ce mică e lumea! Tot pe Orion ai rămas, potlogarule? Eu gândeam că în două luni ai vândut toate bărcile şi ţi-ai căutat alt căpitan, să-l mai păgubeşti şi pe acela!

Marinarul scoase o înjurătură, iar Gherasim, după ce-i răspunse cum se cuvine, îşi văzu de drum, fără să se mai uite în urmă.

Odată cârmaciul plecat, Anton Lupan orândui oamenii de vardie, le dădu bani de cheltuială – încasase costul transportului de la domnul Lambrinis şi vroia ca oamenii săi, dacă se duceau în oraş, după atâtea luni de viaţă pe mare, să nu fie cu buzunarele goale – iar el, după aceea, porni către casa Adnanei.

De pe Orion coborau doi vlăjgani, tropăind grăbiţi pe schelă. Văzându-l pe căpitanul Speranţei, unul din ei şovăi, cu o mişcare de fereală, dar dându-şi seama că acesta nu-l recunoscuse, porni repede, de-a lungul cheiului, ca să-l ajungă pe celălalt.

Anton Lupan străbătu piaţa frânghierilor, o luă pe bulevard până la a doua stradă, acolo coti la dreapta şi ajungând în dreptul unei porţi scunde, vopsită în albastru,

se aplecă de umeri, ca să intre. În faţa sa se afla o curte îngustă şi lungă, năpădită de ierburi uscate acum, iarna, cu o căsuţă mică în stânga, a cărei primă odaie îşi avea ferestrele la stradă. De jur împrejur, zidurile vecine, îmbrăcate în iederă ruginită, închideau vederea, nelăsând liber din cerul albastru decât o fâşie.

Inima lui Anton Lupan se strânse încă o dată; dintr-o închisoare, Adnana nimerise în alta; ea îşi risipise în robie zilele fericite ale copilăriei, când ar fi putut să alerge zvăpăiată pe malul mării, să le ajute pescarilor la reparat năvoadele, să străbată piaţa sărind într-un picior ca să ajungă în Portul Vechi şi să se zbenguie neobosită, înotând de la un chei la altul, agăţându-se ca un spiriduş ieşit din apă de lanţurile ancorelor sau dându-se la fund şi trecând pe sub carenele corăbiilor.

În locul acestor amintiri luminoase găsea o curte împrejmuită de ziduri înalte, de unde nu auzea nici măcar murmurul mării, o casă părăginită, care nu mai semăna cu casa copilăriei, şi un bătrân pe jumătate orb, căruia de acum înainte trebuia să-i poarte de grijă, dându-i anilor lui tot ceea ce ei nu mai puteau să-i dea anii tinereţii.

— Aici suntem! strigă Adnana din fundul curţii, fluturându-şi braţele în aer, pe deasupra bălăriilor.

În faţa magaziei care închidea fundul curţii se afla un dispozitiv primitiv de răsucit frânghiile, o roată de statura omului, pe care Adnana reîncepuse să o învârtească numai cu o mână, în timp ce continua să facă semne cu mâna cealaltă. De inima roţii era prins un cârlig, în care se agăţa capătul fuiorului de cânepă – şi cu asta se sfârşea toată instalaţia. Bătrânul ţinea fuiorul între coate şi se trăgea încet către poartă, lăsând să-i alunece cu dibăcie printre degete firele lungi de cânepă, pe care roata le răsucea, prefăcându-le în frânghie. Dar numai cu atât, treaba nu era gata; trei, cinci, şapte asemenea frânghii subţiri se legau iarăşi de cârlig, ca să fie împletite laolaltă, spre a obţine parâma de grosimea cerută.

Anton Lupan îşi dăduse seama încă de dimineaţă, când venise aici prima oară, însoţind-o pe Adnana acasă, că, trudindu-se toată ziua, bătrânul nu putea scoate mai mult de zece kilograme de parâmă, în vreme ce numai pe strada asta erau cinci ateliere care fabricau fiecare de o sută de ori pe atâta.

— Dar nu sunt ca parâma făcută de mână! zicea bătrânul, clătinând din cap cu o tristă încăpăţânare.

Poate, într-adevăr, parâmele de mână erau mai trainice, însă negustorii le căutau pe cele mai ieftine, iar marinarii cumpărau ce găseau la prăvălie. Câţiva căpitani bătrâni, în rarele lor escale la Marsilia, mai veneau aici din când în când, să cumpere parâmele cu care fuseseră deprinşi pe vremuri. Numai că în port ancorau tot mai puţine corăbii şi căpitanii bătrâni dispăreau, unul câte unul.

— Tată, să lăsăm puţin lucrul! zise fata.

Pe lângă bucuria acelei clipe, când îşi revăzuse fata, pe sărmanul frânghier îl cuprinsese spaima ca nu va avea cu ce să-i facă rochii, să-i dea mâncare bună. Şi îndată ce plecase căpitanul Speranţei, se apucase cu înfrigurare să facă repede parâmă nouă, mai multă decât până acuma, să aibă ce duce la prăvălie. Iar Adnana, după ce lipsise opt ani de acasă, îşi începuse viaţa ei nouă învârtind roata care răsucea frânghiile…

Anton Lupan o trase deoparte; era în el iarăşi şovăire, dar alta decât azi dimineaţă – şi-i bătea altfel inima, în sfiala lui, şi altfel îi luceau ochii, şi altfel îşi strângea pumnii. Apoi zise, deodată, uitându-se brav în ochii sirenei:

— Adnana, plecăm peste Atlantic!

Şi la această vorbă a lui, spusă repede şi cu hotărâre, mica sirenă nu ceru lămuriri, nu lăsă timp de gândire; arătă, ca şi el, aceeaşi grabă şi hotărâre:

— Luaţi-mă şi pe mine!

— Nu, Adnana… Sunt piedici destule… Ieremia al nostru are o vorbă cu privire la femeie şi la marinărie… Dar aşteaptă-ne, o să ne întoarcem. Până atunci, echipajul

Speranţei a hotărât să te înfieze – şi după această hotărâre mi-a dat însărcinarea să mă îngrijesc de soarta voastră. Tatăl tău are vederea slabă, în curând n-o să mai poată lucra.

— Pot, pot! zise bătrânul cu încăpăţânarea lui domoală. Asta-i treabă care se face cu mâna, nu cu ochii; numai degetele să fie dibace – ochii, lasă-i încolo, să se odihnească dacă vor, pe vecie.

— Dorinţa mea ar fi fost să-ţi deschidem o florărie, ţi s-ar fi potrivit foarte bine. Dar oamenii mei nu înţeleg cum se poate face negustorie cu florile, s-au uitat cu gura căscată la mine. Şi-atunci mi-a dat Ismail o idee, cum vorbeşte el în graiul românilor: Facem pâine!

— Adică o brutărie? exclamă Adnana, simţind de pe acum în nări mirosul făinei, al aluatului, al cuptorului încins şi îmbătătoarea mireasmă a pâinii rumene – şi uitându-şi amărăciunea sirenei care rămânea singură.

— E bine să hrăneşti oamenii! zise bătrânul, ridicând ochii, cu un început de înviorare.

Avea urechea pe atât de ascuţită, pe cât îi era privirea de tulbure. Apoi începu iar să clipească:

— Florile sunt pentru cimitire…

— Tată, nu vreau să te întristezi! Sunt şi pentru clipe mai vesele, mai frumoase, pentru sărbători, pentru nunţi…

— Da… Dar după toate astea vine moartea.

Anton Lupan îi aruncă o privire, apoi ridică din umeri, socotind că nu trebuiau să se posomorască din cauza acestor gânduri negre ale bătrânului.

— Aşa că am trecut pe alături, pe la brutărie, urmă, întorcându-se spre Adnana. Văzusem de dimineaţă biletul, că se închiriază şi atunci, mi s-a părut că ideea lui Ismail se potriveşte cum nu se poate mai bine. Iartă-mă că am intrat în vorbă fără să-ţi cer părerea…

— N-ai făcut rău; mă bucur! zise sirena, ascunzându-şi iar mâhnirile, să nu i le vadă în ochi neînduplecatul Ulyse.

— Am pus totul la cale, continuă acesta. Mai rămâne să iscăleşti contractul. Am vorbit şi cu lucrătorii – sunt doi şi un maistru – şi s-au arătat dornici să rămână mai departe, cu tine.

— Deci gata! strigă Adnana. De mâine facem pâine?

— Dacă vrei, chiar şi de mâine.

— Şi o să-i punem o firmă nouă: Brutăria Speranţa. Crezi că echipajul o să se opună?

— Dimpotrivă; o să se bucure din toată inima! Bătrânul ridică ochii şi în glasul lui se simţi iarăşi o înviorare:

— Să facem pesmeţi pentru corăbii! Mai bine decât franzelă.

— Numai că pesmeţii nu se mai caută ca pe vremuri. Acum vapoarele care fac curse lungi au pe bord propria lor brutărie.

— Aşa?! mormăi dezamăgit tatăl Adnanei, posomorându-se iarăşi.

— Dar, pentru că veni vorba de pesmeţi, reluă Anton Lupan, Adnana, te rog să iei o comandă din partea Speranţei… Şi acum, hai să mergem să facem hârtiile.

— Ştii, zise fata, în timp ce se îndreptau spre poartă, l-am cunoscut pe băiatul acela cu căţelul.

— Da? îmi pare foarte bine. Cred că-i un copil cuminte şi bun la inimă.

— Şi eu cred la fel. E băiatul unei vecine, doamna Florion, care are prăvălia cu legume de la colţul străzii. Bărbatul ei era slujbaş la vamă, dar a murit acum câţiva ani într-un accident, a căzut în cala unui vapor şi şi-a fărâmat capul… E o femeie de treabă; cred că am să mă împrietenesc cu dânsa; e încă foarte tânără…

— Vezi, Adnana, viaţa nu-i aşa de neagră! Ai să-ţi faci prieteni.

— Da, m-am împrietenit şi cu câinele lor. Acum l-a lovit un măturător cu o piatră şi şchioapătă, săracul, dar când era sănătos, doamna Florion îl trimitea cu coşuleţul de legume

la cliente. Poate n-ai să crezi, dar zice că nu greşea niciodată; îi spunea un nume – şi el ştia unde să se ducă…

Anton Lupan zâmbi:

— Vezi, Adnana?!

Dar în clipa aceea, ea se opri, făcu ochii mari şi îşi duse mâna la gură:

— Şi Negrilă? Să nu-l mai văd aşa de multă vreme?!

A doua zi, pe la ceasul zece, Adnana era în fundul curţii, când Mihu îşi băgă capul întrebător pe poartă.

— Mihu! strigă fata, lăsând roata să se învârtească singură şi repezindu-se să-l întâmpine, sărind prin bălăriile uscate ca peste vrafurile de parâme – parâmele de pe punte, nu din curtea bătrânului.

Musul Speranţei, cu ochii roşii de nesomn, cu faţa îngrijorată, îşi târâse cizmele prea mari pe străzile Marsiliei, aducând un bilet din partea căpitanului: „Adnana, nu pot trece astăzi pe la voi şi te rog, nu veni nici tu în port; avem încurcături serioase. Mâine însă ne vom înfăţişa cu toţii la inaugurare; te rog ai grijă ca firma să fie frumoasă. Echipajul Speranţei te îmbrăţişează…”

— Ce s-a întâmplat? întrebă fata, văzând chipul palid al băiatului.

Acesta ridică din umeri, cu un zâmbet stânjenit: nu îi înţelegea graiul.

Ea stărui, neliniştită, încercând să-l descoasă, amestecând cuvinte franţuzeşti, greceşti, arăbeşti, într-o limbă cu atât mai neînţeleasă.

Mihu ridică din umeri, iarăşi; dar iată că sub potopul ei de vorbe poarta începu să se zgâlţâie cu turbare.

— E Negrilă; l-am lăsat afară! zise băiatul, pe limba lui, încercând s-o lămurească.

În clipa aceea, sub o ultimă smucitură, poarta sări în lături şi câinele se năpusti scheunând spre Adnana, sărind în trei picioare, prin bălăriile care-i ţineau calea, fiindcă piciorul rănit, deşi se vindecase acuma, nu-şi recăpătase vechea sprinteneală; era încă slab osul ţinut lung timp între

scândurele. Fata deschise braţele – şi se rostogoliră amândoi prin iarba uscată a grădinii.

După această hârjoană, însoţită de strigăte şi de chelălăituri voioase, Negrilă ocoli şchiopătând curtea străină, mirosi parâmele, fuioarele de cânepă, roata care se oprise, caftanul bătrânului şi se întoarse vesel la blânda sirenă.

Adnana avusese timpul să se dezmeticească şi acum îngrijorarea i se citea iarăşi pe faţă.

— Dar ce s-a întâmplat? Ce e taina asta? Mihu îi făcu semne să se liniştească.

— Hai în port! zise fata, dând să se repeadă spre poartă.

El îi ţinu calea, împotrivindu-se, aşa cum i se poruncise şi îi arătă biletul, pe care ea îl ţinea încă în mână, mototolit, dându-i să înţeleagă că mai mult decât scria acolo nu putea s-o lămurească. Fata citi din nou rândurile scrise în pripă şi îşi dădu seama că, de vreme ce Anton Lupan îi cerea să nu vină în port, nu-i rămânea decât să aştepte ziua de mâine, ca taina să se limpezească. De altminteri, era şi timpul să se apuce de treabă, dacă voia ca a doua zi totul să fie gata.

Dimineaţa următoare, Ismail se ivi în uşa brutăriei, cu două coşuri mari la spinare. Căpitanul îl trimisese înainte, să se îngrijească de masă, şi bucătarul, cum intră, lăsă jos coşurile încărcate în piaţă şi puse stăpânire pe cuptorul de pâine.

— Ce s-a întâmplat la voi? îl întrebă Adnana, văzându-l tot atât de palid şi nedormit ca şi Mihu.

Ismail ridică din umeri, fără să răspundă, deşi avea, ca de obicei, mare mâncărime de limbă, şi grozav i-ar fi plăcut să sporovăiască aşa cum se pricepea, pe graiul franţujilor…

La ora prânzului sosiră şi ceilalţi, afară de Cristea Busuioc, plutaşul, pe care sorţii căzuseră să rămână de vardie. Oaspeţii se opriră pe trotuar, în faţa uşii, uitându-se cu o firească îngâmfare la firma nouă, pe care o mână de meşter pictase cu deplină iscusinţă însăşi imaginea Speranţei, cu toate pânzele întinse, aşa cum o ştia fiecare. Dedesubt

scria, cu litere albastre ca marea, pe un fond azuriu ca bolta cerului, vara:

BOULANGERIE.

Au bateau roumain Sperantza.

Adnana îi întâmpină, cu şorţ alb în faţă, îngrijorată ca o gazdă care primeşte pentru prima oară oaspeţi. Dar cum puse piciorul pe prag, scoase un mic ţipăt şi îşi duse mâna la inimă: Gherasim avea capul bandajat şi mâna stângă legată într-o eşarfă neagră. Ceilalţi îşi dădeau silinţa să zâmbească, aşa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta, dar se vedea cât de colo că nici unuia nu-i erau boii acasă.

— Ce s-a întâmplat? întrebă fata, aruncându-le priviri întrebătoare.

Anton Lupan se apropie şi îi mângâie obrazul.

— Lasă, o să-ţi spun mai târziu, Adnana; nu te mai gândi la asta. După cum vezi, suntem cu toţii laolaltă.

Un fotograf din vecini, care fusese vestit de azi dimineaţă, îşi aşează aparatul în marginea trotuarului şi echipajul Speranţei, cu Adnana la mijloc, încadrată de tatăl ei şi de căpitan, se fotografiară, sub firma proaspăt pictată; fireşte că nu lipsi nici Ismail de la această solemnitate – cu atât mai mult cu cât bucatele erau de mult gata.

Iată însă că, după ce fotograful îşi termină treaba, bucătarul, întorcând capul, dădu în sfârşit cu ochii de firma brutăriei, pe care Speranţa plutea maiestoasă. Obrazul i se făcu întâi roşu, pe urmă galben, pe urmă vânăt – până ce se întoarse la prima culoare şi rămase aşa, roşu ca racul.

— Asta cine am făcut? întrebă furios, întorcându-se spre Adnana.

Fata ridică sprâncenele, mirată:

— Un pictor de firme din piaţă.

— Nu fii supărat, Ismaile! interveni căpitanul, să-l împăciuiască. Adnana nu avea de unde să ştie… Mai degrabă e vina mea, că am uitat să-i vorbesc despre asta.

Bucătarul intră bombănind în brutărie, urmat de ceilalţi, care se aşezară cu toţii la masă. Era o masă lungă, pusă în a

doua încăpere, în faţa cuptorului de pâine. Bineînţeles, brutăria nu era făcută pentru ospeţe, dar, înghesuindu-se, încăpură prea bine – şi nu numai echipajul Speranţei, care, cum s-ar zice erau de-ai casei, ci şi câţiva străini, prieteni de-ai bătrânului sau vecini de prăvălie. Nu lipsea nici doamna Florion, care trimisese legumele pentru această masă, nici băiatul ei, care, în ultimele două zile, se dăduse în vânt să-i fie de folos Adnanei.

Ca prim fel de bucate, Ismail puse pe masă o tavă uriaşă cu plăcintă grecească de carne, cu multe verdeţuri şi foarte piperată, la care băură ţuică românească din tainiţele Speranţei – le ştia numai Anton Lupan şi Ieremia, paharnicul – nu le dibuiseră pe toate nici măcar piraţii.

Pe urmă bucătarul uimi oaspeţii marsiliezi cu vestita lor ciorbă grasă, numită bouillabaisse, despre care ei cred că nimeni n-o poate face dacă nu s-a născut în sudul Franţei. Dar pentru asta Ismail risipise peste zece kilograme de peşte, pe care îl fiersese în vin alb, nu în apă, adăugând din belşug toate cele cerute de marii meşteri în ale bucatelor: usturoi, şofran, pătlăgele roşii alese bucată cu bucată – şi untdelemn de măsline, din care; prin grija lui Gherasim, la bordul Speranţei se găseau două butoaie ciupite de la kir Nicolachi. După asta urmă friptură de viţel la tavă, împănată cu slănină afumată – că bucătarul dăduse naibii Coranul, de vreme ce se spurcase o dată, când cu piraţii.

După vinul alb care urmase ţuicii, băură vin negru, altfel n-ar fi putut spune că se aflau în Franţa. În sfârşit, meşterul brutăriei îşi arătă şi el arta, punând pe masă o tortă uriaşă, cu castane şi cu ciocolată, pe care o lăudă toată lumea, afară de Ismail, fireşte – pizmaş ca orice bucătar din lume în faţa bucatelor făcute de altul.

Pe la jumătatea mesei lumea se înfierbântase, se auzeau strigăte, râsete, se ciocneau paharele, unul după altul, dar Adnana nu se lăsa înşelată; pe obrazul lui Anton Lupan şi a celorlalţi stăruia o îngrijorare pe care zadarnic încercau să

şi-o lepede. Abia când se aduseră cafelele şi când nelinişte fetei nu mai avea margini, căpitanul se hotărî să vorbească.

— Ştii, Adnana, spuse încet, aplecându-se la urechea ei, ca să nu audă şi oaspeţii. A căzut pe capul nostru o mare pacoste…

Fata se uită la Gherasim, care se chinuia să rupă pâinea cu mâna legată, ca să nu muşte din ea, cum într-o împrejurare ca asta ar fi făcut altul.

Anton Lupan continuă în şoaptă:

— Alaltăieri seara, când venea din oraş, l-au atacat nişte derbedei – şi-abia a scăpat cu viaţă.

— Dar cine a putut să facă asta? întrebă Adnana, silindu-se să-şi stăpânească glasul.

— Ei, aşa ceva se întâmplă adesea prin porturi; noi suntem obişnuiţi. Se pare că la mijloc e o socoteală mai veche, o răzbunare din partea unui marinar pe care odată l-a strâns zdravăn în chingă. Acum a găsit prilejul să i-o întoarcă.

— Şi el n-a putut să fugă, să strige? Unde s-a întâmplat asta?

— Chiar în capul cheiului; să fugă nu-i în firea lui şi să strige ar fi fost semn de laşitate, aşa că nu i-a rămas decât să primească lupta, deşi nu era dreaptă, ei fiind doi şi el unul singur.

— Da, şi pe urmă? întrebă Adnana, clipind speriată.

— Pe unul l-a luat pe sus şi l-a aruncat în apă. Celălalt l-a lovit cu cuţitul pe la spate, întâi în umăr, pe urmă în moalele capului. Peste vreo două ore, dacă am văzut că se făcuse noapte şi el nu se întoarce, m-am dus cu Ieremia să-l caut. Zăcea în nesimţire, lângă calea ferată.

— Şi în timpul ăsta nu l-a văzut nimeni, că doar pe-acolo trec oameni?

— Cine să-şi bată capul cu el, când pe chei găseşti destui marinari beţi, care zac uitaţi toată noaptea?!

— Dar o să se facă bine, nu-i aşa? întrebă Adnana. Vă e teamă că rănile ar putea să se înrăutăţească?

— Nu, în privinţa asta nu-i nici o primejdie; nenorocirea e alta: am pierdut o bună parte din averea noastră.

Şi văzând privirea întrebătoare a Adnanei, Anton Lupan continuă, silindu-se să vorbească nepăsător, ca să n-o sperie mai mult, fiindcă o vedea destul de speriată:

— Gherasim avea cu el aproape cinci mii de franci, pe care tocmai îi încasase.

Fata îşi duse mâna la gură şi se făcu palidă.

— Trebuie să vă duceţi la poliţie…

— Zadarnic! Tâlharul acela e marinar pe un vapor italienesc, însă de alaltăieri, când a părăsit vasul, nu l-a mai văzut nimeni. Desigur, l-a atacat pe Gherasim numai cu gândul să se răzbune, dar găsind asupra lui banii, nu era prost nici să-i lase acolo, nici să rămână în Marsilia; probabil că s-a urcat în primul tren şi acum o fi în cine ştie ce port de la Atlantic, îmbarcat pe vreun vapor care pleacă, dacă n-a şi plecat spre America…

Fata îşi frământa mâinile sub faţa de masă.

— Aţi cheltuit şi cu noi o mulţime de bani! zise, după câteva clipe, simţind că o vor podidi lacrimile. De unde să vi-i dăm înapoi? Nu trebuia să primesc darul vostru!

— Nu te frământa zadarnic, Adnana! E drept că în clipa de faţă nu mai avem decât vreo sută de franci şi câteva monede de aur, în schimb…

Anton Lupan se opri, băgă mâna în buzunar şi scoase un diamant cât o nucă băbească:

— În schimb avem zece diamante din astea, ca să nu mai vorbim de alte pietre, safire, granate, smaralde, rubine, plus aproape un kilogram de perle japoneze… Mă gândeam să vindem comoara asta mai târziu, dar ar fi fost o prostie; unde am fi putut căpăta preţ mai bun decât la Marsilia? Aşa că nu fii îngrijorată; o să ieşim cu obrazul curat din încurcătură.

— Deci, paguba asta nu vă împiedică să plecaţi mai departe?

Întreba astfel Adnana, şi se uita la Anton Lupan speriată şi ea, care aflase ce imbolduri erau în omul acesta; pentru nimic în lume n-ar fi vrut să se ivească o piedică în calea Speranţei – deşi i se rupea inima, gândindu-se că într-o zi o s-o vadă plecată.

— Nu, fii liniştită! Avem destul ca să mergem oricât de departe.

— Şi când plecaţi?

— Poate chiar săptămâna asta; aştept o scrisoare de la bunicul lui Pierre şi una de la un om de ştiinţă englez, Charles Darwin. Cum primesc răspunsul lor, ridicăm ancora!

Masa se prelungi până spre ora patru, când vecinii se ridicară. O jumătate de oră mai târziu se ridicară şi ceilalţi, nu înainte de a mai ciocni o dată paharul cu Adnana şi cu tatăl ei, urându-le fiecare cum se pricepu mai bine, în limba lui, noroc şi prosperitate. Bătrânul, parcă era mai gârbov în această zi de sărbătoare, ochii păreau că i se sting sub lentilele ochelarilor, din când în când îşi apăsa mâna pe inimă, dar primi urările, silindu-se să zâmbească, zâmbetul acela nelămurit, plin de neîncredere, de amărăciune, pe care i-l văzuse Anton Lupan prima dată… Cine ştie, poate bătrânul credea că visează, văzând-o pe Adnana aproape – şi îi era teamă să nu se trezească.

La urmă, oamenii din echipajul Speranţei primiră în dar câte o jimblă împletită, cu iniţialele fiecăruia şi, după ce îşi luară rămas bun de la gazde, se îndreptară spre port, mai puţin posomorâţi decât la venire.

Doar Ismail se mai opri o dată pe trotuar, în faţa firmei, şi bombăni ceva, privind-o mustrător pe Adnana.

În Place de la Corderie, Anton Lupan cu Gherasim se despărţiră de restul echipajului şi se duseră în oraş, pe strada zarafilor şi giuvaergiilor. Prăvăliile de bijuterii se ţineau lanţ, una după alta, cu vitrine care de care mai strălucitoare, aşa că le fu greu până să se hotărască să intre într-una.

— Avem câteva pietre de vânzare, zise Anton Lupan, scoţând diamantul pe care i-l arătase Adnanei.

Bijutierul ieşi de după contoar, frecându-şi mâinile. Cu marinarii era totdeauna rost de făcut afaceri bune.

— O! E o piatră minunată! exclamă, fără voia lui, luând diamantul şi ducându-se cu el la lumină.

Dar în clipa următoare, cei doi vizitatori văzură că obrazul i se lungeşte, semn de dezamăgire.

— Vrea să ne pungăşească! şopti Gherasim, întorcând capul spre Anton Lupan şi făcându-i cu ochiul.

Giuvaergiul cerceta piatra, întorcând-o în toate chipurile, sub lupă, cu mişcări tot mai domoale şi mai plictisite.

— E falsă, zise la urmă, clătinând din cap cu silă. Gherasim îi făcu iarăşi cu ochiul căpitanului.

— Bine, jupâne, o să ne ducem la altul, care vede mai bine.

Şi, înhăţând piatra, se îndreptă spre uşă, fudul cum nu fusese niciodată înainte. Spre mirarea lui, negustorul nu-i strigă din urmă, ci se întoarse la treburile lui, fără să le mai arunce măcar o privire.

— Domnule, zise cârmaciul în stradă, cu un început de grijă, te pomeneşti c-o fi vreo drăcie!

— Ţine-ţi firea, Gherasime. Hai să încercăm alături…

— Mai aveţi şi altele? întrebă al doilea negustor, după ce suci piatra pe toate părţile, la fel cum făcuse primul.

— Da, avem mai multe…

— Asta este falsă…

False diamantele, unul, două, nouă, toate până la cel din urmă!

— Avem şi nişte safire…

— Şi nişte smaralde…

— Nici granatele nu-s bune?

— Nici rubinele?

— Iată însă nişte perle. Astea…

— False, domnilor, umblaţi cu bine!

Gherasim ieşi în stradă şi se aşează pe marginea trotuarului.

— Ah, Agop, mânca-te-ar câinii! De ce nu-mi ieşi acum în cale? Mă miram eu, domnule, cum de m-a lăsat să le aleg pe cele mai mari şi mai frumoase!

Cerul se întunecase parcă – şi cârmaciul simţea, din toate cele patru vânturi, pregătindu-se furtunile…

CAPITOLUL XVII.

Când se împotmoleşte ancora.

Uneori se întâmplă ca ancora să se împotmolească şi să n-o mai poţi smulge, de-ai pune toate vinciurile. Atunci nu mai poţi face decât una din două: ori să stai cu braţele încrucişate şi să putrezeşti împreună cu corabia, ori să tai lanţul, părăsind ancora în nămolul fundului.

Speranţa zăcea la chei, în Portul Vechi al Marsiliei, şi taxele creşteau, de la o zi la alta, picând pe capul căpitanului cu duiumul.

— Mi se pare că aici ni s-a înfundat, Gherasime!

— Să mai aşteptăm, domnule. Poate o să pice ceva marfă. Noroc că avem pâine!

În lumea negustorilor din porturi, regula este ca, dacă te prinde la ananghie, mielul să se prefacă în lup şi să te pândească la cotitură, ascuţindu-şi colţii, gata să te sfâşie.

— Domnule Lambrinis, zise Anton Lupan, intrând în biroul exportatorului, avem de gând să plecăm spre Gibraltar. Ai ceva marfă pentru Barcelona, pentru Valencia?

Negustorul se adânci în fotoliul de piele şi îşi aminti vorbele lui Gherasim, cu turul pantalonilor.

— Spre Gibraltar? Şi când vreţi să plecaţi?

Văzând că domnul Lambrinis nu-l pofteşte să şadă. Căpitanul Speranţei se aşează pe un scaun în faţa biroului.

— Cât mai curând.

— Aveţi zor mare?

— Da; fireşte!

— Aşa? Şi dumneata crezi că eu am marfă de porunceală?

Ochii negustorului începură să se tulbure, răscoliţi de veninul făcut deunăzi când îl încolţise cârmaciul Speranţei, cu butoaiele.

— O corabie nu pleacă unde-i place căpitanului, ci unde o trimite nevoia. Cred că nu trebuie să-ţi spun eu asta, domnule!

— Foarte bine! zise Anton Lupan, ridicându-se.

— Stai! Aş avea ceva marfă pentru Pireu, ceva articole de menaj şi fierărie; am să mă mai gândesc…

— Mulţumesc, domnule Lambrinis. Ne vom continua călătoria.

Dar cum oare?

Speranţa zăcea la ancoră de cinci zile, socotind numai de la data nenorocirii. În prima seară după ce văzu că li se închide drumul, Anton Lupan chemă oamenii la sfat, în cabină.

— Băieţi! începu, căutând să nu-şi piardă firea. După cum ştiţi, ne aflăm în mare încurcătură. Socotiţi cu cale să găsim cuiva vreo vină?

— Vinovat sunt eu, domnule! zise Gherasim, cu obidă. Ceilalţi, afară de bucătar, clătinară din cap, a împotrivire.

— Ce-i, Ismaile – întrebă căpitanul – ai vrea să-i vinzi pielea? Nu ţi-ar cumpăra-o nimeni, că-i înţepată la umăr.

— Nu luam pielea, nu puteam facem friptura. Dar ce mâncam mâine?

Din banii luaţi de la domnul Lambrinis, pe transportul untdelemnului de măsline, Anton Lupan abia apucase să dea chiria brutăriei, să cumpere cincizeci de saci cu făină şi să expedieze cinci cablograme lui Pierre Vaillant, la Pernambuco, Bahia-Blanca, Rio de Janeiro, Montevideo şi Buenos Aires, porturile unde socotea că mesajul lui ar putea să-l prindă din urmă.

„Plec peste Atlantic – spuneau cablogramele – aşteaptă-mă sau lasă-mi în oricare port din America latină, răspuns asupra locului de iernare”…

Şi după alte câteva cheltuieli pentru nevoile vasului, intrând în asta şi drepturile oamenilor, rămăsese cu punga aproape goală.

— Poftim, mai avem cincizeci de franci; cu asta, la nevoie, o putem duce o săptămână! îi răspunse bucătarului.

— Şi poim?

Învăţase multe Ismail, din limba ghiaurilor, şi le spunea şi el cum îl ajuta gura, pocindu-le, fireşte, dar nu atât ca să nu-i înţelegi gândul. Numai cuvântul „apoi” nu putea să-l spună. „Apoi, mă turcule!” îi striga în ureche Ieremia. „Poim!” repeta fudul bucătarul, încredinţat că spunea întocmai ca toată lumea.

— Poim? zise Anton Lupan, socotind că dacă lua graiul lui, l-o dumiri mai bine. Păi nu uita, Ismaile, că la Sulina, în ziua când am dat corabia la apă, nu mai aveam aproape nici o leţcaie. Eu cred că mai cu folos ar fi, din toată nenorocirea asta să tragem o învăţătură: ce-i de haram, de haram se duce! Prea ne făcusem planuri mari cu icosarii şi cu lirele. Banul nemuncit se duce pe gârlă. Iată, să zicem că începem chiar acum călătoria – şi în viitor să fim mai cu grijă.

— Alt Agop nu mai întâlnim noi, domnule! oftă Gherasim cu amărăciune.

— Nici n-avem nevoie! O să găsim marfă şi-o să ne facem meseria cinstit, o să muncim cu trudă…

— Acum, dacă negustorii au prins de veste că suntem la strâmtoare, au să ne frece de-o să ne iasă untul.

— Ei bine, la nevoie, încărcăm fierăria lui Lambrinis. N-aş vrea să ne întoarcem la Pireu, dar ce să facem, o să ne călcăm pe inimă.

Haralamb sări în picioare, atât de speriat, încât se lovi cu capul în tavanul cabinei.

— La Pireu? Poate fără mine, domnule!

— N-avea grijă, băiete! îl linişti cârmaciul, bătându-l pe umăr. Grecoaicele au inima bună! Când o auzi cafegioaca ta ce pacoste s-a abătut pe capul nostru, n-o să mai ştie cum să ne îndulcească amarul.

— Zău? făcu Haralamb, gândindu-se cu alean la giubea, la ciubuc, la şoldurile lătăreţe şi la toate cele lăsate în urmă. Păi atunci, hai să mergem, Gherasime!

Dar cum oare?

A doua zi, cârmaciul, care se dusese să pună treaba la cale cu domnul Lambrinis, se întoarse cu o înfăţişare mai jalnică decât a unei corăbii cu velele smulse de furtună.

— N-am făcut nimic, domnule! Ne-a simţit în încurcătură – şi acum ţine-te! Cu cât ne plăteşte el, nu scoatem nici cheltuielile drumului.

Speranţa zăcea la ancoră şi Gherasim cu Anton Lupan băteau cheiurile, îşi băgau nasul prin toate birourile, prin toate magaziile – în vreme ce taxele portuare creşteau fără milă…

Primise şi scrisoarea de la Saint-Malo căpitanul, dar nu-i scria moş Léon, ci unul din nepoţii bătrânului: „Eu sunt André, fratele cel mic al lui Pierre. Dumneavoastră poate nu mă ţineţi minte, aveam numai cinci ani când veneaţi la noi; mi-aţi făcut odată o morişcă de vânt, o mai am şi astăzi. Acum sunt mecanic pe o şalutieră şi aş fi plecat şi eu cu Pierre, dar rămânea mama singură şi ea e bătrână. Fratele celălalt, Louis, dumneavoastră îi spuneaţi „savantul„, s-a dus şi el cu L'Esperance. Bunicul nu poate să vă scrie, e bolnav rău, n-a mai ieşit din cabina lui de astă toamnă. S-a bucurat când a venit Pierre, fiindcă îl credea mort din scrisorile dumneavoastră. Dar s-a întristat auzind că nu v-a găsit, că aţi pierit o dată cu vasul. Pierre v-a căutat o lună de zile, domnule, şi când a văzut că nu mai e nici o speranţă, s-a întors acasă. A stat aici numai o lună, până în decembrie, a fost şi la Londra, cu vaporul, a vorbit cu domnul Darwin, dar domnul Darwin e bolnav rău, nu se mai face bine. Şi când s-a întors, a mai stat o săptămână, făcând pregătiri multe, pe urmă a plecat în călătorie…”

Citind aceste rânduri, lui Anton Lupan aproape nu-i venea a crede: Pierre Vaillant plecase numai cu câteva zile înainte de a-i fi trimis el depeşa de la Gallipoli! Şi astfel, pentru această mică întârziere, între el şi prietenul său, între L'Esperance şi Speranţa, se aşterneau azi, despărţindu-i, valurile oceanului!

„Bunicul se bucură că sunteţi sănătos, continua scrisoarea. El vă roagă să luaţi vaporul şi să vă duceţi în America, la Montevideo, ca să-l aşteptaţi pe Pierre acolo. Vaporul face numai opt zile, aţi putea să ajungeţi cu mult înaintea lui. Mi-a spus să vă scriu că vă iubeşte foarte mult, numai că el are o fire aspră, ca a marinarilor, şi că se încrede cu totul în dumneavoastră, că numai dumneavoastră aţi putea să-i daţi sfaturi bune lui Pierre, fiindcă vă cunoaşteţi de multă vreme şi aţi făcut planul călătoriei împreună. Duceţi-vă după el, domnule, bunicul vă roagă, cu limbă de moarte, să nu-l lăsaţi singur…”

Nu, chiar şi fără îndemnul bătrânului nu şi-ar fi lăsat Anton Lupan prietenul să înfrunte singur primejdiile acestui greu drum, la care visaseră împreună! Trebuia să se ducă după el, să-l ajungă, oriunde, oricât de departe, fie şi la capul drumului. Dar nu cu vaporul – ci cu Speranţa – simbolul înfăptuirilor viitoare, Speranţa, care nu era numai a lui, ci a amândurora!

Deocamdată însă, nu se ivea nici un negustor care să aibă marfă de trimis în Brazilia, în Argentina, undeva pe drumul acela – şi fără marfă, cu ce să se ducă, dacă îşi pierduseră avuţia? Avea astăzi, la sfârşitul lunii ianuarie, punga cu desăvârşire goală…

Cu toate necazurile, cu toată alergătura, Anton Lupan găsea timpul să treacă uneori pe la brutărie.

— De ce nu trimiţi să ia pesmeţii? îl întreba Adnana. Sunt gata de două săptămâni.

— Da? O să trimit. Dar ştii, mi-e teamă că o să trebuiască să mi-i dai pe datorie…

Treceau zilele cu o iuţeală neliniştitoare şi în sufletele oamenilor grija creştea de la o zi la alta. La chei veneau vapoare, descărcau mărfurile, stârnind praf şi huiet, încărcau altele – şi plecau iarăşi… Aşa trecu şi a doua lună a anului, fără să aducă de undeva o scăpare.

Era timpul carnavalului, petrecea lumea în Franţa, coasta Mediteranei de la Nisa la Marsilia se îneca sub petalele

florilor – iar Speranţa lâncezea la chei, în aşteptarea unei stele care să răsară pe cerul primăverii şi să-i arate drumul.

— Ce mâncam astăzi? întreba bucătarul.

— Uite un franc, du-te în piaţă şi cumpără salată, untdelemn avem din belşug – iar pâine luăm pe datorie!

Banii echipajului, pe care până atunci Anton Lupan îi ţinuse deoparte, se duseseră pe taxe portuare; oamenii nu cârteau, văzuseră, când cu Agop, că marinăria îi putea duce la înavuţire şi aşteptau, răbdători, să pice o pleaşcă nouă. Dar chiar mai târziu, când nădejdile începeau să piară, pe rând, în inima fiecăruia, care din ei ar fi îndrăznit să-i caute vină căpitanului? La Gherasim se mai uitau ei uneori chiorâş, îl mai bombăneau câteodată, mai cu seamă bucătarul, socotind că el purta vina tuturor necazurilor, ca şi când bietul cârmaci nu şi-ar fi primejduit îndeajuns viaţa, n-ar fi apărat cu toate puterile lui banii!

Dar, în sfârşit, bine că aveau pâine şi se mai găsea câte un franc de salată! Bine că mai prindeau uneori, cu undiţa, câte un peşte fără nume, care venea să ciugulească scoici de pe carena murdară.

Mihu, care se ducea în piaţă să facă mica târguială, umbla cu ochii în toate părţile, să nu-l încolţească vreun derbedeu şi să-i fure cizmele tocmai acum, când n-ar fi fost rost să-i cumpere cineva altele.

Ceilalţi lâncezeau pe punte, mai coseau câte o pânză, mai matisau câte o parâmă, îşi mai spălau rufele – restul timpului n-aveau ce face decât să stea întinşi cu faţa la cerul înnegrit de fumul vapoarelor.

Ismail, după ce pregătea un lighean întreg de salată, ieşea pe punte, cu penelurile şi cutia de vopsele, îşi băga în gură pipa îndesată cu tutun cumpărat de Adnana şi se apuca să picteze naturi moarte – vai, din închipuire! – berbeci graşi, curci, raţe, gâşte, înconjurate de legumele cele mai rare.

Pe lângă grija acestor oameni care cam răbdau de foame, Anton Lupan mai avea în ultima vreme şi-o mâhnire: tatăl Adnanei îşi pierdea vederea, se gârbovea, stătea închis în

casă, numai uneori, la timpul prânzului, ieşea să facă un pas-doi prin grădină, zâmbind întunericului care i se aşeza pe privire, cu acelaşi zâmbet resemnat şi plin de amărăciune.

— Ce spun doctorii? Adnana îşi stăpânea lacrimile:

— Nu ştiu nici ei bine; anii, inima…

Şi e ciudat că deşi ar fi fost de mult timpul ca L'Esperance să fi sosit în America latină, nu venea nici un semn de viaţă de la Pierre, un răspuns la acele cablograme. În zbuciumul lui, pe care îl poate înţelege oricine, Anton Lupan avea un singur temei să nu-şi piardă speranţa: în emisfera de sud trecea acum vremea verii, venea toamna acolo şi, ca să se ducă în Ţara de Foc, oricât de grăbit se arătase cu plecarea, Pierre Vaillant trebuia să aştepte în vreun port, de pildă la Montevideo, cel puţin până în luna noiembrie. Desigur, căpitanul Speranţei îi înţelegea graba, dacă ar fi putut, ar fi făcut tot aşa şi el. Aşa plănuiseră ei călătoria, să ajungă în America din vreme, să le rămână destul timp spre a-şi desăvârşi pregătirile în vederea celei mai grele părţi a drumului, asaltul strâmtorii lui Magellan şi explorarea ţinutului acela sălbatic, pe care nu-l atinsese nimeni.

Deci mai avea încă timp să-şi ajungă prietenul din urmă, cu condiţia ca să se ivească marfa care să le înlesnească drumul.

Aşa trecură, într-o aşteptare care ar fi putut să îmbolnăvească pe un om mai şubred de inimă, lunile februarie, martie şi aprilie – şi pe la sfârşitul acesteia din urmă, Anton Lupan citi în ziare vestea că Charles Darwin murise, ceea ce îi umplu sufletul de mâhnire şi-l făcu să înţeleagă în sfârşit de ce nu primise nici un răspuns la scrisoarea pe care i-o trimisese bătrânului savant în primele zile după ce sosise la Marsilia.

Nu-l cunoscuse pe Darwin, nu-l văzuse niciodată, dar el şi moş Léon fuseseră, fără să ştie, însufleţitorii călătoriei la care visa încă şi acuma. Totuşi, moartea savantului nu putea să-i împiedice plecarea – altele erau piedicile, treceau

lunile, iar el zăbovea la Marsilia, trecuse mai, apoi iunie şi venise iulie, fără să se iveească exportatorul…

Între timp, ca oamenii săi să nu moară de foame şi să nu-i scoată vasul la mezat Căpitănia, Anton Lupan făcuse câteva drumuri scurte cu Speranţa la Perpignan, la Toulon, fusese o dată în Corsica – şi la Alger o dată, peste Mediterana, cărând marfă puţină şi întorcându-se cu lest mai totdeauna, ceea ce nu era nici o pricopseală. E drept că aşa putuseră plăti taxele portuare, oamenii mai primiră câte un ban de cheltuială, Gherasim şi Ismail, cu familiile lor, împovărate de copii a primului, de neveste a celuilalt, putuseră să trimită câte cinci sute de franci acasă, dar cu asta nu făcuseră nici un pas mai departe, se aflau tot în portul vechi al Marsiliei, cu pânzele învechite, cu parâmele putrede – şi pe carena corăbiei algele crescuseră de două palme.

Aproape de sfârşitul lunii, Anton Lupan începuse să deznădăjduiască, deşi căuta să se ascundă şi de oameni, şi de Adnana. Era ultima săptămână când ar mai fi putut să plece la timp ca să-l găsească pe Pierre Vaillant la nordul strâmtorii. Zadarnic i-ar mai fi telegrafiat încă odată, cablogramele lui se rătăciseră desigur pe la Căpităniile porturilor, în acele ţări cu oameni meridionali, lipsiţi de spiritul ordinei pe care îl au nordicii. Şi chiar dacă ar fi fost sigur că ajunge cablograma în mâinile destinatarului, putea el să-i întârzie lui Pierre Vaillant plecarea, să piardă timpul prielnic, silindu-l să rămână pe loc încă o iarnă?

În aceste zile, Anton Lupan îşi privea corabia cuprins de mâhnire; nu spunea nimănuia, dar luase o hotărâre, singura cu putinţă, chiar dacă-i sfâşia inima: să se despartă de oameni, despăgubindu-i, să vândă vasul şi să plece peste Atlantic cu un vapor, cum îl sfătuise bătrânul.

Da, se pare că nu mai exista altă cale, dacă vroia să ţină seama de ceea ce spunea moş Léon, să nu-şi lase prietenul singur. Decât dacă s-ar fi întâmplat o minune – şi căpitanul Speranţei nu mai credea în minuni de multă vreme. Dar…

Dar iată că într-o zi, la prova Speranţei trase un vapor englezesc, Bristol, care încărca mărfuri pentru Brazilia. Era un cargobot nou, cu elice, de 5000 de tone, abia lansat lunile trecute. Şi când căpitanul acestui vas, sfârşind cu acostarea, îşi aruncă ochii la Speranţa care pe lângă Bristol părea o coajă de nucă, scoase un strigăt de uimire.

Era acelaşi John Tennyson pe care Anton Lupan îl întâlnise la Gallipoli – şi-l lăsase în urmă, cu vasul lui vechi Victory, în Dardanele. Acelaşi John Tennyson care dusese la Pireu vestea că Speranţa pierise în Egee…

Fireşte, după uimire, mare fu bucuria căpitanului să afle că prietenul său era teafăr, ba încă se mai gândea la vechiul lui plan de călătorie. De data asta, nefiind grăbiţi niciunul, nici altul, se vizitară pe rând, în cabină, statură de vorbă cu ceasurile, îşi deşertară iarăşi, lângă un pahar de whisky şi în fumul tutunului, sacii marinăreşti ai amintirilor…

— Deci nu ţi-ai schimbat gândurile! spuse John Tennyson la urmă. Eu unul n-aş naviga prin strâmtoarea lui Magellan nici dacă mi-ar plăti o sută de lire sterline la fiecare călătorie. De altfel şi compania mea îşi face socotelile cu aceeaşi înţelepciune. Mergem în Brazilia, în Argentina, până la Buenos Aires, dar mai departe, nu; pentru Pacific, preferăm vechiul drum al Indiilor. Ar trebui să ştii câte vapoare pier în ţinutul acela al ploilor şi-al furtunilor!

Pe Anton Lupan nu-l îngrozea gândul furtunilor, ci acalmia din portul vechi al Marsiliei.

— Numai de-aş găsi marfă; exportatorii ne ocolesc, de parc-am avea ciumă.

— De ce te prinde mirarea? Cine se mai încurcă astăzi cu o corabie de o sută de tone, când pe un cargobot poţi să încarci zece trenuri? Mulţumeşte-te cu Levantul, prietene, sau mai bine îmbarcă-te pe un vapor. Ştii câţi bani încasez pe lună? Treizeci de lire sterline – ca să nu mai pomenesc de alte venituri!

La sfârşitul săptămânii, Bristol avea magaziile pline; seara începu să scoată fum gros pe cele două coşuri, ca să pună

căldările sub presiune…

Pe la miezul nopţii, echipajul Speranţei năvăli buimăcit pe punte; un trosnet surd, de fierărie ruptă, urmat de fluiere neliniştite, de înjurături, vaiete şi strigăte, îi trezise din somnul şi aşa plin de vise urâte.

Uneori nu-i nevoie să navighezi departe – bunăoară până în strâmtoarea lui Magellan, vrăjmaşa navigatorilor – ca să-ţi fărâmi prova vasului de o stâncă. Vaporul italian Avanti, sosit de la Neapole, al cărui căpitan, nesocotind sfatul pilotului, se încăpăţânase să facă noaptea manevrele de acostare, intrase cu etrava în cargobotul de lângă Speranţa şi-i fărâmase bordajul, în dreptul ancorelor, cum ar fi fărâmat o alună.

Marinarii au o vorbă plină de adevăr şi înţelepciune: între două vapoare nu-i nevoie decât de o santimă ca ele să nu se ciocnească. Din partea lui, comandantul vaporului italian greşise măsura nu cu o santimă, ci cu patru metri.

Când Anton Lupan alergă pe chei, urmat de restul echipajului, Bristol îşi săltase pupa în aer, iar prova, mutilată, se adâncea încet în apă, în vuietul vârtejurilor care năvăleau prin spărtură. Pe puntea lui marinarii se îmbulzeau zăpăciţi, îmbrâncindu-se, huruiau maşinile pompelor, ofiţerii, treziţi din somn, înjurau în neştire…

— Se scufundă! strigă Mihu, văzând cum catargele se înclinau, de la o clipă la alta. Domnule, n-ar fi bine să tragem mai departe? Să nu vină peste noi, când o fi să se răstoarne!

Anton Lupan îl linişti, bătându-l pe umăr:

— Nu te teme; n-o să se scufunde; vapoarele au pereţi despărţitori; apa n-o să pătrundă decât în compartimentele de la prova.

În zorii zilei, Bristol stătea ţeapăn, cu pupa în aer; macaralele începuseră să huruie, descărcând mărfurile. Un glas furios se auzea pe punte, înjurând în toate limbile:

— Nu-mi pasă! După contract sunteţi obligaţi să plecaţi astăzi. Cu prova întreagă sau fărâmată, treaba voastră,

trebuie să ridicaţi ancora!

Bristol nu mai avea ce ancore să ridice, dar personajul furios striga mai departe:

— Nu mă priveşte! Îmi aduceţi alt vapor, în clipa asta, sau dacă nu, Compania voastră o să sară în aer! Hei, voi cu macaralele, lăsaţi lăzile mele în pace! Cine mi-a cerut voie să le debarce?

Câteva ceasuri mai târziu, după ce autorităţile portului terminaseră ancheta şi zarva se mai potolise, John Tennyson veni pe puntea Speranţei şi coborî în cabina căpitanului; nu părea de loc impresionat de nenorocire, totuşi Anton Lupan se simţi dator să-şi arate compătimirea:

— Nădăjduiesc că directorii Companiei dumitale nu-ţi vor găsi nici o vină. Ar fi absurd, atâta timp cât erai la chei şi aveai luminile reglementare.

Musafirul începu să ridă:

— Nu, dragul meu, nu-mi purta de grijă! Te asigur că au să-mi dea şi o primă.

Şi văzând uimirea din ochii lui Anton Lupan, continuă, scoţându-şi punga cu tutun din buzunar şi umplându-şi pipa, cu o linişte şi un meşteşug care ar fi stârnit invidia oricărui fumător din lume:

— Ştii cum se face treabă? Am „amorsat” în aşa fel autorităţile portului, încât a ieşit un proces-verbal mai valoros decât toate poemele lordului Byron. Tribunalul Maritim ne va acorda o despăgubire care va întrece de cinci ori paguba reală, incluzând în asta şi întârzierile, nu numai reparatul avariei. Dar pentru altceva am venit… Sunteţi tot în încurcătură?

Anton Lupan umplu un pahar cu whisky şi-l puse în faţa musafirului.

— S-a ivit iarăşi ceva marfă pentru Alger, dar nu-mi mai foloseşte la nimic. Dacă nu plec peste Atlantic în patru-cinci zile…

— Din oamenii echipajului nu te-a părăsit până azi niciunul?

— Niciunul! răspunse căpitanul Speranţei, scuturând capul cu trufie.

John Tennyson se uită la el cu coada ochiului.

— Atunci s-ar părea că nu sunt numai marinari, ci şi oameni de inimă.

Anton Lupan răspunse cu aceeaşi trufie:

— Da, sunt toţi, oameni, unul şi unul!

În clipa de faţă uitase toate necazurile, uitase de Ismail. care tot bombănea prin bucătărie.

— Vezi, dragul meu, zise John Tennyson, eu m-am făcut negustor şi nu mă pot plânge; treburile îmi merg bine, am nevastă, copii şi sunt fericit să le asigur ziua de mâine… Nu vrei să te îmbarci pe un vapor al Companiei?

— Nu!

— Ai putea să-ţi iei şi oamenii.

— Mulţumesc; Speranţa e un vas mai potrivit şi pentru ei, şi pentru mine.

— Eşti sigur?

— Stai de vorbă cu ei şi îmbie-i!

Zicând aceste cuvinte, Anton Lupan se întreba în sine: „Oare n-ai să mă faci de râs, Ismaile?”

Oaspetele său deşertă paharul cu whisky, îşi aprinse pipa, trase câteva fumuri, apoi rămase un timp pe gânduri. Afară se auzeau macaralele huruind, lăzile şi baloturile buşind în praful cheiului.

— Voi, visătorii, aveţi şi voi fericirea voastră, mormăi John Tennyson, învăluit în fumul lulelei.

Anton Lupan nu răspunse. După altă tăcere, căpitanul vaporului întrebă, cu aceeaşi voce ursuză:

— Deci, ţii cu tot dinadinsul să ajungi acolo?

— Da. Chiar dacă m-aş simţi obosit, chiar dacă… dacă mi s-ar arăta la uscat o viaţă care să mă îmbie, prietenul meu a apucat să plece înainte. Acum sunt dator să plec, nu-l pot lăsa singur.

Oaspetele se ridică în picioare şi îndepărtă fumul cu mâna. Avea statura lui Anton Lupan, aceeaşi vârstă, dar în clipa

asta părea un bătrân mâhnit şi mândru totdeodată de puterile biruitoare ale tinereţii.

— Ei bine, dragul meu! zise, bătându-şi gazda pe umăr şi părăsindu-şi vocea ursuză. Cred că am găsit mijlocul să ieşi din încurcătură!

— Cum? întrebă înviorat căpitanul Speranţei.

— Avem un pasager care merge cu cinci vagoane de mărfuri la Bahia, în Brazilia. Ţinta călătoriei lui e Ţara de Foc, dar n-a găsit nici un vapor care să-l ducă acolo.

La Bahia o să-şi transbordeze marfa, poate are să închirieze un schooner8. Cred că e un căutător de aur, după câte am putut înţelege, fiindcă de la el nu poţi scoate o vorbă. Ce zici, te încumeţi să pleci cu dânsul?

— Numai să-i convină. Oare o să aibă încredere într-o goeletă de o sută de tone?

— Sunt sigur! E aşa de trăsnit, că ar putea să plece şi cu o barcă. A căutat toată dimineaţa pe la agenţii un vapor pentru Brazilia sau Argentina, dar se pare că săptămâna asta nu pleacă niciunul; ar fi fost altceva la Cherbourg sau la Le Havre; Marsilia are mai puţin de-a face cu Atlanticul.

— Dar cu noi o să meargă mult mai încet decât cu vaporul!

— E adevărat; în schimb, o să-l duceţi direct până la capul drumului. Ce spui, să-ţi trimit personajul? Auzi-l cum răcneşte pe punte; l-am lăsat să se certe cu secundul. Dar bagă de seamă, sub trăsneala lui cred că se ascunde o mare şiretenie. Cunoaşte şi bătrânul dumitale prieten, John Tennyson, câte ceva la oameni! Să nu afle care vă era ţinta călătoriei; lasă-l pe el să facă propunerea şi instruieşte-ţi echipajul să se poarte după trebuinţa cauzei.

— Am un cârmaci de la care am învăţat multe în privinţa asta! răspunse, râzând, căpitanul Speranţei.

— Cu atât mai bine; deci stai aici şi aşteaptă-l! Deseară mergi cu mine? Sunt invitat la cină pe bordul lui Avanti.

— Nu te-oi fi împrietenit cu căpitanul?

— Şi de ce nu? Nu ne-am ciocnit noi, ci vapoarele noastre.

— Îţi mulţumesc, dar cinez cu echipajul, răspunse Anton Lupan, respingând macaroanele şi rămânând credincios salatei.

Un ceas mai târziu, ciudatul personaj se opri pe chei, în dreptul Speranţei. Era un ins de statură înaltă, slab ca un ogar întors de la vânătoare, cu faţa atât de suptă. Încât i se vedeau limpede cele două maxilare, ca pe o planşă de anatomie, cel de jos fiind conturat de o barbă norvegiană, mai mult roşie decât blondă, îmbrăcându-i osul fălcii şi partea din faţă a bărbiei. Personajul purta pălărie tare, de culoare cenuşie, vestă înfloratã, sacou gri cu şiret negru la revere şi pantaloni cadrilaţi, drepţi ca nişte burlane, legaţi cu elastic pe sub ghetele negre.

El se opri deci în capul schelei, îşi înfipse bastonul de abanos cu mâner de argint în praful cheiului şi se uită pe deasupra pince-nez-ului la pavilionul tricolor care flutura leneş la pupa goeletei.

— Hei, care-i aicea? strigă în clipa următoare, bătând cu bastonul în schelă.

Echipajul moţăia pe punte, făcându-se că nu-l vede; de înţeles vorbele, i le înţelegea numai Gherasim, care ştia câteva boabe englezeşte.

Personajul bătu iarăşi în schelă şi strigă încă o dată, ridicând glasul mai tare:

— Hei! Aţi murit cu toţii?

— Ce doreşti? întrebă cârmaciul, ridicându-se fără nici o tragere de inimă.

— Ce pavilion e ăsta? Persan, siamez?

— Românesc, domnule!

— Românesc? Aha, mi-aduc aminte: voi v-aţi bătut cu turcii. Foarte bine! Deci, acum aveţi şi corăbii! Sunteţi o naţie care prosperă!

Zicând acestea, necunoscutul cercetă din ochi puntea Speranţei, aplecându-şi capul când pe o parte, când pe alta, părând că împunge pe cineva din lături cu barba lui norvegiană.

— Unde-i căpitanul? întrebă pe urmă.
— Jos, în cabina lui.
— Ce mai aşteptţi? Spune-i să-şi scoată nasul pe punte; vreau să-l văd la lumină.
Gherasim zăbovi câteva clipe sub punte, dându-i timp lui Negrilă să-l mârâie, cu vădită lipsă de prieteşug, pe personajul din capul schelei.
— Căpitanul te pofteşte la dânsul! zise, întorcându-se plictisit din cabină.
— Ha! Eu sunt Martin Stricland! strigă ţâfnos musafirul.
— Foarte bine, domnule! Pofteşte! Fugi de-aici, Negrilă!
— Pe căpitanul vostru cum îl cheamă?
— Anton Lupan, după câte mi-aduc aminte.
— Şi nu vrea să vină?
— Nu că n-ar vrea, dar gândeşte mai nimerit să te duci dumneata la dânsul.
Străinul începu să râdă, cuprins de o neaşteptată voie bună.
— Îmi place căpitanul vostru: înseamnă că are ceva sânge în vine. Iată omul care îmi trebuie mie!
Apoi păşi pe punte, coborî scările şi intră în cabină, aplecându-se adânc, ca să încapă pe uşă.
— Dumneata eşti Anton Lupan? Mi s-a părut că omul de sus nu-ţi prea cunoaşte numele. E prost sau se preface, ia spune?
— Niciuna, nici alta; mai degrabă cred c-ai făcut dumneata ceva care l-a scos din fire.
— Aşa? Îmi plac oamenii care-şi ies din fire. Restul echipajului e la fel de iute?
— Dar cu cine am cinstea să vorbesc? întrebă Anton Lupan, privindu-şi oaspetele cu prefăcută nedumerire.
— Martin Stricland.
— Nu-mi aduc aminte…
— Nici n-ai avea de unde; mă numesc aşa numai de o lună.
Cu aceste cuvinte, prea ciudatul personaj se aşează lângă masă, se descoperi, scoase din buzunar o sticlă lătăreaţă, îi

deşurubă dopul de metal galben, care se prefăcu într-un păhărel ca toate păhărelele, şi după ce-l umplu bine îşi dădu capul pe spate şi-l turnă pe gât, încet, picătură cu picătură, dovedind în asta mai multă cumpănire decât în restul apucăturilor.

— Martin Stricland! repetă, umplându-şi iarăşi paharul. Căpitanul Speranţei îl privea în linişte, aşteptându-l răbdător să-şi facă tabietul. Asta dură poate un sfert de oră, în care timp cabina rămase cufundată în liniştea cea mai deplină.

— Nu mă întrebi nimic? se miră Martin Stricland, când sticla fu goală.

— Aştept să vorbeşti dumneata primul.

— Aşa? Îmi plac oamenii care nu-s curioşi din fire.

Zicând acestea, oaspetele scoase din buzunar o nouă sticlă şi îşi reluă vechea îndeletnicire, care dură iarăşi o vreme destul de lungă. Anton Lupan văzu că sub ochelari, ochii i se albeau, cu fiecare înghiţitură, iar pe nas şi pe pomeţi îi ieşeau pete roşiatice, vestind mişcarea mai iute a sângelui.

— Eu sunt Martin Stricland! repetă încă o dată musafirul, aruncând sticla pe masă, lângă prima.

— Foarte bine, domnule!

— Nu mă întrebi nimic?

— Nu simt câtuşi de puţin nevoia.

— Dar nu mai am nici o sticlă!

— Îţi pot oferi eu una!

Anton Lupan se ridică, deschise dulapul şi scoase o sticlă întocmai ca a musafirului.

— Whisky? întrebă acesta, neostenindu-se să privească eticheta ruginie.

— Bineînţeles.

— Ce marcă?

— Robin Roob”; exact ca a dumitale!

Aici, Martin Stricland îşi scoase pince-nez-ul şi se uită la căpitan cu ochii liberi. Aşa, chipul lui părea schimbat cu desăvârşire. Anton Lupan văzu că ochii care i se păruseră

albicioşi şi morţi în spatele ochelarilor scânteiau cu o putere drăcească.

— Eşti omul de care am nevoie, căpitane! Ia spune, vrei să câştigi ceva parale?

— Dacă pentru asta trebuie să omorâm pe cineva, nu-mi convine. Ne ocupăm numai cu marinăria.

Musafirul începu să râdă:

— Nu, din păcate e vorba de o treabă ceva mai grea decât o tâlhărie.

Zicând acestea, se aplecă spre globul Pământesc aflat pe masă şi-l învârti alene, privind printre pleoape, cu un amestec de plictiseală şi nemulţumire, continentele şi oceanele care-i alunecau prin faţa ochilor, tot aşteptând din partea căpitanului un semn de nerăbdare.

— Dar întreabă-mă ceva! izbucni, după o vreme, aruncând ochelarii jos şi zdrobindu-i cu tocul ghetei.

Anton Lupan luă de pe podea ciobul unei lentile.

— Câte dioptrii?

— Altceva nu vrei să ştii despre mine?

— Poate că nu; deocamdată, la stăruinţa dumitale, te-am întrebat câte dioptrii aveau ochelarii?

— Niciuna! Erau sticlă goală.

— Am băgat de seamă!

— Şi vrei să ştii…

— Nu vreau să ştiu nimic; fiecare om e liber să poarte ochelari, dacă asta îi face plăcere.

— Eu nu-i port de plăcere.

— Nici asta nu mă miră.

— Îi port ca să-mi schimbe fizionomia.

— Iată un scop care justifică orice strădanie.

— Aha! Crezi că sunt certat cu poliţia?

— Te înşeli, domnule.

— Atunci care-i părerea dumitale despre mine?

— Nu am încă una.

— Ei bine, dacă mă sileşti să-ţi spun… Anton Lupan ridică mâna:

— Nu te sileşte nimeni!

— Ba mă sileşti dumneata, cu nepăsarea dumitale… Nu mă numesc Martin Stricland.

— Ştiu. Porţi numele acesta de o lună; de ce te osteneşti să-mi spui a doua oară?

Străinul se aşează din nou pe scaun, gâfâind ca şi când şi-ar fi cărat propria-i greutate în spinare.

— M-am numit Paul Mouchez…

— Cunosc un astronom cu acest nume.

— N-am auzit de el – şi nici nu mă priveşte. Numele meu adevărat e altul…

— Domnule, îl opri Anton Lupan, de ce să te osteneşti atâta? Mă mulţumesc cu orice nume.

— Bine! Nu sunt englez. Cred că se bagă de seamă.

— Fireşte.

— Nu sunt nici francez.

— Am văzut şi asta.

— Dar nici italian.

— Se vede prea bine.

— Atunci, după părerea dumitale, cărei naţii aparţin?

— Nici uneia!

Martin Stricland se uită chiorâş la Anton Lupan, cântărindu-l cu privirea în care se vedea un amestec de batjocură şi de uimire.

— Atunci să nu mai lungim vorba, spuse pe urmă, frecându-şi obrazul cu mâna, ca şi când ar fi vrut să şi-l jupoaie. Sunt canadian, măcar după locul naşterii; nu ştiu dacă tatăl meu venea din Franţa, din Scoţia, din Germania sau din ţările Scandinave; nu mi-a spus niciodată. Mama mea, poate să fi fost alsaciană, dar nici asta nu se ştie bine.

— Să trecem peste biografia dumitale! îl opri Anton Lupan, jucându-se cu ciobul de lentilă.

— Fie! Vezi să nu te tai în sticlă.

— Nici o grijă! Am avut în mână lucruri mai primejdioase.

Martin Stricland începu să râdă:

— Credeam că dacă am să-mi pun ochelari, am să mă văd altfel. Închipuie-ţi că mi-e o mare silă de mine. Deunăzi, sosind la Marsilia, şi intrând într-o frizerie, m-am văzut în oglindă; ei bine, am simţit o vie dorinţă să mă iau la palme. Ţi s-a întâmplat vreodată asta?

— Nu; mă înţeleg destul de bine cu mine însumi.

— Asta preţuieşte mai mult decât o mină de aur. Îţi spun ca omul de meserie. Am avut mine de aur în Alaska şi mine de diamant la Capetwon…

Cu aceste vorbe, Martin Stricland făcu vânt globului Pământesc care prinse să se rotească iarăşi, arătându-şi mările şi continentele, brăzdate de meridiane.

— Crezi că sunt nebun? întrebă deodată, apucând globul în palme.

— Hotărât că nu, deşi poate ţi-ar place să te creadă lumea.

Ciudatul personaj îşi holbă ochii, ca un om în pielea goală surprins de lumină, în timp ce Anton Lupan aruncă bucata de sticlă pe masă şi se uită la ceas, care arăta ora şapte.

— Aha! Ţi-ai pierdut răbdarea! strigă Martin Stricland, găsind în gestul lui temei de satisfacţie.

— Te înşeli, domnule! Răbdarea nu mi-am pierdut-o, dar aştept un exportator, care vine să ne navlosească vasul.

— Aşa? Câte tone are goeleta asta?

— O sută.

— Câţi oameni echipaj?

— Şapte.

— Puteţi pleca la drum în orice clipă?

— În orice clipă, plus douăzeci şi patru de ore. Martin Stricland râse:

— Căpitane, felul dumitale de a vorbi îmi place. Vom pleca mâine seară.

— Unde?

— Aha! Iată în sfârşit o întrebare! izbucni musafirul, de data asta satisfacţia fiindu-i întemeiată.

Şi învârtind globul Pământesc, arătă cu degetul peste Atlantic, de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului,

Argentinei, ca să se oprească la Capul Horn, în sudul continentului.

— Ţara de Foc! zise, ridicând ochii şi aşteptând ca omul din faţa lui să pălească.

Anton Lupan se uită la ceas, în liniştea cea mai deplină:

— Foarte bine, domnule! Mâine seară, la şapte, dacă-i ora care îţi convine!

Speranţa se pregătea de plecare. Se împlinise jumătate anul de când aştepta la Marsilia, bătută de soarele sudului. Hamalii cărau în magazie încărcătura debarcată de pe Bristol: lăzi, butoaie, baloturi, legături de sape, lopeţi, târnăcoape şi fel de fel de ciururi şi site ciudate, în timp ce echipajul făcea ultimele pregătiri pe punte.

La ora şase, Martin Stricland sosi în port într-o trăsură plină cu sticle de toate formele şi cu damigene pântecoase.

— Şi bagajul domniei voastre? întrebă Gherasim, ieşindu-i în cale.

Pasagerul Speranţei arătă încărcătura din trăsură.

— Asta-i tot! Altceva nu-mi trebuie; porunceşte hamalilor să le ducă în cabina căpitanului. El unde este?

— Pe aici, pe aproape.

— Atunci spune-i că nu vreau să plecăm mai târziu de ora şapte. Mai am treizeci de lăzi cu sticle, debarcate de pe Bristol. Ce s-a făcut cu ele?

— Sunt pe punte; căpitanul mi-a spus să aştept dispoziţia domniei voastre.

— Bine! Unul din voi să le ia în primire şi să le aşeze în magazie, peste marfă, ca să poate scoate oricând sticlele trebuitoare. M-ai înţeles, cârmaciule?

Cu aceste cuvinte, Martin Stricland intră în cabină, destupă o sticlă, bău două pahare mari, după obiceiul lui – picătură cu picătură, ceea ce îi luă pe puţin un sfert de oră, apoi se întinse în pat, fără să se dezbrace – şi de atunci nu-l mai văzu nimeni pe punte, zile care-şi pierdură numărul.

În acest timp, căpitanul Speranţei şi Adnana îşi spuneau ultimele cuvinte înaintea despărţirii. Stăteau amândoi pe o

ladă, la câteva zeci de paşi mai încolo, în bătaia domoală a soarelui care cobora printre catarge.

— Dar e aşa de departe, aşa de departe! spunea fata, cu vocea îndurerată.

El îi cuprinse mâinile.

— Nu, Adnana! Nu-i nici un sfert din drumul navigatorilor care au ocolit Pământul.

— Veţi avea de înfruntat atâtea primejdii!

— Nu atâtea câte au înfruntat cei ce au trecut prima oară peste Atlantic!

— N-ar fi fost mai bine să rămâneţi?

Adnana, în felul ei de vorbire, nu-l dezlega niciodată pe Anton Lupan de oamenii săi, ca şi când nu s-ar fi gândit anume la el, ci la întreg echipajul Speranţei.

În cele şase luni de zile de când oamenii aceştia erau la Marsilia, făcând doar drumuri scurte, lipsind o săptămână, uneori două, se deprinsese cu ei aproape, să-i ştie în port, să-i vadă pe la brutărie – ba încă Anton Lupan învăţase şi cum se face pâinea. Era firească deci întrebarea Adnanei:

— N-ar fi fost mai bine să rămâneţi?

Şi căpitanul îi răspunse acum, cam la fel cum îi răspunsese lui John Tennyson, cu o zi înainte:

— Da, poate ar fi fost mai bine să rămânem; depinde din ce unghi îţi priveşti soarta. Dar eu, chiar dacă aş vrea să rămân, sunt dator să mă duc mai departe, să nu-mi las prietenul singur. Sunt încredinţat că are nevoie de mine!

Oare de ce nu răspundea Pierre Vaillant? Oare într-adevăr să nu fi primit niciuna din acele cablograme?

— Şi-apoi – continuă Anton Lupan – pe lângă toate celelalte, nu cred să fie o ambiţie deşartă dorinţa mea ca o corabie românească să ducă pavilionul ţării mele prin locuri unde nimeni nu l-a mai văzut vreodată.

— Dar cum pleci aşa, cu un om pe care nu-l cunoşti, nu ştii în ce cursă te atrage?

Anton Lupan începu să râdă.

— Interesele mele nu coincid cu ale lui Martin Stricland, aşa că n-o să avem de împărţit nimic unul cu altul; el caută aur, eu cu totul şi cu totul altele. E un prilej care nu se iveşte de multe ori în viaţă şi mai ales într-o clipă ca asta, când ţi s-a împotmolit ancora. Îţi închipui că ar fi fost greu să găsim pe cineva la Marsilia, care să aibă de transportat marfă la Capul Horn; iar ca să pornim în călătorie pe socoteala noastră, ştii prea bine că în clipa de faţă era o imposibilitate: mi-ar fi trebuit un an să strâng suma trebuitoare, nădăjduind că am fi fost mai prevăzători şi mai chibzuiţi de data asta. Apariţia lui Martin Stricland a însemnat o salvare nesperată.

— Salvare! Salvare! murmură Adnana, neîndrăznind să-l privească. Oare dacă rămâneaţi aici, asta ar fi însemnat moartea?

El îi privi genele negre, care îi acopereau cu sfială ochii, îi privi faţa îmbujorată – bănui freamătul întregii ei fiinţe neîntinate şi îşi simţi inima caldă. Dar zadarnic; în vraja ei, mica sirenă era aşa de sfioasă, aşa de nevinovată!

— Nu, Adnana! răspunse, mângâindu-i mâna. Poate ar fi însemnat… poate ar fi fost…

Ea îşi ridică ochii şi în clipa scurtă cât privirile li se întâlniră, înţelese restul cuvintelor – căci se făcu palidă şi începu să răsufle repede, ca un om care se îneacă.

— Dar vezi tu, urmă Anton Lupan, cu vocea schimbată, în acelaşi timp ar fi fost o dezertare care mi-ar fi chinuit viaţa cu ghimpele neliniştii, mai neîndurător decât moartea.

— Te înţeleg! răspunse Adnana, în şoaptă. Iar el adăugă:

— Dar o să ne întoarcem!

Şi ea înclină din cap, fără să-l privească:

— O să vă aştept! Echipajul Speranţei îmi îngăduie asta?

— Cred că da! Cel puţin de căpitan să nu te îndoieşti niciodată!

— E timpul, domnule! strigă Gherasim în clipa aceea, aplecat peste parapet, la pupa Speranţei.

Echipajul dezlega pânzele de pe ghiuri. Haralamb şi Ieremia îşi luaseră locul la cabestan, să ridice ancora.

Adnana păşi pe punte şi îi îmbrăţişa pe fiecare, apoi se îndreptă spre schelă. Negrilă îi ţinea calea, fără să zburde cum îi era obiceiul, de parcă ar fi presimţit despărţirea. Fata se aplecă şi îi cuprinse grumazul în braţe.

— Şi tu, şi tu pleci la capul lumii? Să n-o uiţi pe Adnana, viteazul, dragul meu Negrilă!

Lanţul începu să zornăie; pânzele de la prova ţâşniră în sus, pe straiuri. Adnana se întoarse spre căpitanul Speranţei. Pe obrazul ei umezit de lacrimi, praful din blana lui Negrilă lăsase pete – şi cu ele, nici cea mai primejdioasă sirenă n-ar fi putut avea o înfăţişare mai nevinovată. Un timp statură aşa, faţă-n faţă, la un pas unul de altul, privindu-se fără să se vadă, ascultând zornăitul lanţului. De unde să ştie, cel care rămâne, zbuciumul celui care pleacă? Iar cel ce pleacă, de unde să ştie deznădejdea din inima cealaltă? Adnana întrebă, stăpânindu-şi lacrimile:

— Dar dacă…

Ar fi vrut să pună cea mai sfioasă, cea mai modestă întrebare căpitanului Speranţei: „Dar dacă are să-mi fie dor de voi? Dar dacă am să sufăr în lipsa voastră?”

Cuvintele se împotriviră, nu le găsi, nu putu să le rostească.

El răspunse:

— Atunci…

— Ancora la pic! strigă Haralambie, opintindu-se în manelele cabestanului.

Era clipa în care nici un căpitan nu şi-ar mai fi putut spune gândul până la capăt; focul şi trinca fluturau pe straiuri… Adnana simţi în inimă ghearele ancorei.

— Rămâi cu bine, Adnana! Vezi, ai grijă ca în lipsa noastră pâinea să fie bună!

Ea înclină din cap.

— Am să mă străduiesc! Drum bun Speranţei!

Şi înainte ca el să poată face un gest de împotrivire, îi cuprinse mâinile şi i le sărută una după alta. Apoi o luă la fugă pe schelă, în timp ce parâmele de la pupa căzeau în apă, cu plesnitura biciului care îndeamnă telegarii.

Căpitanul apucă repede cavilele cârmei, privindu-şi mâinile pe care le sărutase, umilă, biata sirenă. Prova Speranţei se rotea, căutându-şi drumul printre vapoare; el nu mai putea întoarce capul să se uite în urmă.

Abia dincolo de forturile care păzeau intrarea bazinului, avu răgazul să arunce o privire spre locul plecării, dar acum nu se mai vedea nimic, nici cheiul, nici Adnana. În schimb, marea se deschidea în faţă, înroşită de lumina dinaintea apusului, liberă până la orizontul amăgitor şi nestatornic, pe care nu-l poate atinge nimeni, niciodată.

Anton Lupan trase aer adânc, până ce oasele pieptului îi pârâiră.

— Toate pânzele sus, Gherasime!

Negrilă stătea la pupa, cu capul deasupra parapetului, uitându-se stăruitor peste ape… Aşa rămase până ce noaptea se lăsă asupra ţărmului şi Gherasim aprinse felinarele. Atunci se întoarse, se întinse încet pe punte şi îşi lăsă botul pe labe, scâncind cu tristeţe şi nedumerire.

Dar nimeni din echipajul Speranţei nu era mai puţin nedumerit, mai puţin trist decât Negrilă.

Iar Speranţa naviga spre Baleare, în sunetul marşului triumfal pe care etrava, sarturile, catargele şi pânzele întinse ca aripile unei mari păsări singuratice îl cântă în surdină, noaptea sau ziua, în amurg sau la răsăritul soarelui – în clipa tuturor plecărilor.

CAPITOLUL XVIII.

Invizibilul Martin Stricland.

Era în anul când Ferdinand de Lesseps, care unise Marea Roşie cu Mediterana, înlesnind navigatorilor mult ocolitul drum spre Indii, se străduia, în altă parte a lumii, să lege Atlanticul de Pacific. Din nenorocire canalul Panama,

început de el în 1881, avea să fie terminat de alţii, după moartea lui, abia treizeci şi trei de ani mai pe urmă.

Până atunci singura cale de trecere dintr-un ocean în altul rămânea drumul lui Magellan, care ocolea America de Sud prin cea mai sălbatică şi mai neprimitoare dintre strâmtorile cunoscute de corăbierii lumii. Furtunile năprasnice care izbucneau din senin, stâncile presărate pretutindeni, în locuri unde nu le-ai fi putut bănui, ploile reci, ninsorile, curenţii potrivnici şi atacurile băştinaşilor făceau, azi, după trei sute şaizeci de ani, tot atât de primejdioasă această cale, ca atunci când o străbătuse Magellan întâia oară.

Ţinuturile înconjurătoare, insulele îngrămădite de la ţărmul Patagoniei, care mărgineşte strâmtoarea la nord, până la Capul Horn erau şi astăzi tot atât de necunoscute ca la timpul când trecuse pe aici primul european. Vapoare şi corăbii străbăteau strâmtoarea, se adăposteau în golfuri, ca să se apere de furtunile năpustite din munţi, apoi, când timpul redevenea cât de cât prielnic, călătorii ridicau ancora şi plecau mai departe, fără să fi pus piciorul pe uscat, fără să fi căutat prieteşugul băştinaşilor, de care se fereau, ca de cel necurat.

Într-un ţinut de peste 70.000 de kilometri pătraţi existau numai câteva aşezări statornice, dar niciunul din aceste oraşe, întemeiate de albi nu depăşea 2-300 de locuitori, Restul locurilor rămâneau necunoscute, necălcate de picior omenesc, ca pe vremea când nu se ştia de existenţa noului continent.

Sălbatic şi lipsit de bogăţii, pământul Ţării de Foc nu era un ţinut al huzurului; iată pricina pentru care lumea civilizată îl ocolea. Dar tocmai de aceea, astăzi, după atâţia ani Anton Lupan tot mai visa să ajungă acolo unde plănuise cu prietenul său, unde nu putuse ajunge Darwin şi unde îşi lăsaseră oasele alţi cercetători, printre care şi tatăl lui Pierre Vaillant.

Care erau mijloacele cu care pornise la acest drum, le ştim; altceva, în afară de o corabie şi şase oameni dornici să meargă cu el, nu mai avea. Ca să cari marfă, de la Sulina la Stambul, de la Stambul la Pireu, la Marsilia, la Gibraltar, nu-i un mijloc de lepădat. Din nefericire, pe drum se întâmplaseră oarecare minuni; la un moment dat echipajul Speranţei crezuse că a găsit calea bogăţiei – şi chiar căpitanul, cu toată reţinerea lui, socotea că îşi asigurase drumul până la capăt. Altfel, ar fi fost mai cu grijă faţă de bani, mai chibzuit, mai cumpătat. Căci minunea, ca orice minune, se spulberase în vânt – şi oamenii se pomeniseră dezbrăcaţi de poleiala din sipetul lui Agop, mincinoasă ca toate poleielile de basm. Se pomeniseră în hainele lor de marinari, într-un port străin, cu punga goală şi cu cambuza la fel, pradă rechinilor de pe mal.

Totuşi, după un an de navigaţie în Mediterană, între Marsilia, Beirut şi Port-Said, trudindu-se din greu şi cheltuind cumpătat, poate ar fi adunat atâţia bani ca să poată duce drumul până la cap; asta însemna însă pânze rupte, stricăciuni, fire de păr alb în cap – dar mai ales pentru Anton Lupan însemna să-l piardă din nou pe Pierre Vaillant, care desigur acum ierna într-un port, la nordul strâmtorii lui Magellan, pregătindu-se să ridice ancora îndată ce în sud se va desprimăvăra; deci, dacă vroia să-l mai găsească acolo, trebuia să plece neîntârziat… Cadă blestemul pe sipetul lui Agop! Dacă n-ar fi fost el, echipajul Speranţei ar fi chibzuit mai bine şi nu s-ar fi găsit în acest impas.

Aşa gândea Anton Lupan în după-amiaza când venise pe bord Martin Stricland.

Acum Martin Stricland dormea în cabină, beat, iar corabia naviga spre Gibraltar, grăbindu-se să câştige timpul pierdut şi să iasă în Atlantic înainte ca pasagerului care îi asigura călătoria să nu-i vină alt gând în cap.

Dar nu, să nu ne facem griji de prisos! Orice ar fi fost să i se năzărească lui Martin Stricland, căpitanul Speranţei

avea contract în buzunar, iscălit şi parafat. Iată, pentru lămurirea cititorului, şi ce cuprindea acest act:

„Între subscrişii Martin Stricland, supus canadian, în vârstă de 44 ani – şi Anton Lupan, reprezentând echipajul goeletei Speranţa, sub pavilion român, s-a încheiat astăzi, 30 iulie 1882, următorul contract, pe care amândouă părţile ne obligăm să-l îndeplinim până la cap:

A. Eu, Anton Lupan, împreună cu tot echipajul, ne angajăm să transportăm de la Marsilia la Punta Arenas, în Ţara de Foc, pe domnul Martin Stricland, împreună cu mărfurile şi uneltele ce domnia sa va găsi necesar a îmbarca, fără a depăşi tonajul înscris în registrele Lloyd-ului, unde vasul este asigurat.

B. Toate cheltuielile călătoriei, precum şi costul reparaţiilor, privind stricăciunile ivite pe drum, mă privesc pe mine, Martin Stricland.

C. Căpitanul Speranţei se angajează să ridice ancora mâine 31 iulie, la ora 7 post meridian, şi să navigheze fără escală până la Gibraltar, unde se vor încărca toate proviziile ce domnia-sa va găsi necesar, urmând ca ele să fie plătite fără zăbavă şi fără împotrivire de către mine, Martin Stricland.

D. Pe deasupra, eu, Martin Stricland, mă oblig să comand, chiar în seara asta, telegrafic, casei Pratt and Wattson de la Gibraltar, velele de rezervă şi cele de furtună, după nota întocmită de căpitan, a cărei copie face parte din contract, având grijă să asigur funcţionarului de la telegraf un pourboire de una sută franci ca să transmită dimensiunile exact; aceste vele urmează să fie gata, prin stăruinţa mea, până la 20 august, data presupusă a sosirii noastre la Gibraltar. De asemenea, mă oblig ca până mâine, la ora 5 post meridian, să îmbarc, la alegerea căpitanului sau a împuternicitului său, următoarele materiale şi instrumente trebuitoare unei navigaţii sigure peste Atlantic:

1. Un cronometru de bord, fabricaţia cea mai bună ce se va găsi la Marsilia.

2. Un sextant modern, cel al căpitanului fiind un instrument vechi, de lemn, pe alocuri mâncat de cari, ceea ce eu, Martin Stricland, ţin să se specifice în contract.

3. Un loch automat, cu elice şi cu contor.

4. Hărţi marine pentru Atlanticul de Sud, Ţara de Foc şi strâmtoarea lui Magellan, tipărite în ultimul an.

5. Instrucţiuni nautice privind regiunile în care vom naviga.

6. Efemeride astronomice pe anul în curs.

7. Una sută metri pânză de vele, necesară reparaţiilor, împreună cu aţa potrivită şi cu ace de cusut în număr îndestulător.

8. Un lanţ de ancoră, de rezervă, în lungime de 90 metri.

9. 300 kilograme cabluri de oţel zincat, de diferite grosimi, pentru repararea sau întărirea greementului.

10. 400 kilograme de parâme felurite.

11. 100 bidoane de vopsea a 25 kilograme unul, cu totul 250 kilograme.

12. 50 kilograme smoală.

13. Felurite unelte de dulgherie, la alegerea dulgherului numit de căpitan.

E. Pentru restul de materiale a căror lipsă se va observa după semnarea prezentului contract, căpitanul are timp să-mi notifice în scris nevoile sale, până mâine ora 10 antemeridian, adică două ore înainte de închiderea prăvăliilor de unde sus-arătatele materiale se pot cumpăra.

F. Subsemnatul, Martin Stricland, mă oblig să plătesc căpitanului şi echipajului său suma de 500 lire sterline, ca preţ total al călătoriei; jumătate din această sumă o achit la semnarea contractului, în chipul următor:

1. 50 de lire sterline, adică 1500 franci, în mâna căpitanului, pentru nevoile sale şi ale echipajului.

2. Din restul de 200 lire, împărţit în şapte părţi egale, a 28,5 lire sau 855 franci, o parte va trebui să ajungă, prin grija consulatului Canadei şi prin stăruinţa mea, în mâna femeii Elena G. Hortopan, soţia cârmaciului, în satul

Liopese de lângă Pireu; a doua parte, urmând aceeaşi cale, se va înmâna femeii Ghiulsum I. Geafer, la Stambul, urmând ca la rugămintea mea consulul Canadei să vegheze ca susnumita femeie să împartă banii în chip cinstit cu femeile Mufidé, Validé şi Laleli, toate după numele soţului, Geafer, fără să nedreptăţească pe vreuna, mai cu seamă pe cea numită la sfârşit; următoarele cinci părţi a 855 franci se vor depune de către mine, până mâine ora 12 antemeridian, la Banca Franţei, pe numele celorlalţi oameni din echipaj, scăzându-l pe bucătar şi pe primul-cârmaci şi urmând ca tot mâine, un ceas înaintea plecării, subsemnatul să înmânez titularilor chitanţele respective, fără de care echipajul nu va ridica ancora şi va fi în drept să mă socotească un încurcă-lume, bun de scuipat în obraz. A doua jumătate din suma totală, adică 250 lire, o voi achita la sfârşitul călătoriei, în monedă englezească, americană sau argentiniană, după dorinţa căpitanului, sfârşitul călătoriei luat în sensul specificat mai jos.

G. Căpitanul Speranţei şi echipajul său se angajează ca, timp de una lună, adică treizeci de zile, din clipa când coasta Ţării de Foc va fi în vedere, să rămână la dispoziţia mea, Martin Stricland, navigând acolo unde le voi cere, fără a-şi pune în primejdie corabia, pentru a-mi da prilejul să găsesc locul cel mai potrivit pentru debarcare – şi numai după scurgerea acestui termen va fi îndreptăţit să pretindă preţul întreg al călătoriei.

H. Căpitanul este liber să aleagă drumul şi să navigheze după priceperea sa, fără ca eu, Martin Stricland, să fac vreo opunere, obligaţia lui fiind însă să ajungă la Capul celor Unsprezece Mii de Fecioare, în faţa strâmtorii, până la data de 1 decembrie, dându-mi prilejul să folosesc timpul prielnic al verii pentru debarcare.

I. Nimeni din echipaj nu-mi poate pretinde mie, Martin Stricland, să iau parte la treburile bordului, oricare ar fi împrejurarea, nici chiar în caz de primejdie, eu fiind

îndreptăţit să rămân în cabina căpitanului după dorinţa mea.

J. Echipajul este dator să se poarte cu bună-cuviinţă, să-mi spună „domnule” şi „domnia-voastră”, şi să nu se atingă de băuturile mele personale, specificate în inventarul alăturat.

K. În legătură cu specificaţiile de la punctul J. numai căpitanului îi este îngăduit să mă facă „porc” ori de câte ori i-aş murdări podelele, şi „măgar” sau „dobitoc” în caz de furtună sau de enervare în lipsa vântului – fără însă ca aceasta să îndreptăţească echipajul să-şi ia nasul la purtare.

Făcut la Marsilia, azi, 30 iulie 1882…”

În chipul acesta, Anton Lupan nu numai că se vedea pornit spre strâmtoarea lui Magellan, dar, din partea oamenilor, avea şi drumul asigurat, cu document în buzunar; rămânea ca să mai dea piept numai cu oceanul şi cu furtunile, care, oricât ar fi fost ele de năprasnice, înfăţişau o primejdie mult mai uşor de înfruntat.

Vântul bătea de la nord şi Speranţa naviga spre sud-vest, cu velele în bordul stâng, făcând între 4 şi 5 mile pe ceas. Viaţa pe corabie îşi luase ritmul vechi, numai că echipajul era mai tăcut – şi parcă tot trăgea cu urechea să audă un glas argintiu, ridicându-se de undeva.

Dimineaţa oamenii păreau miraţi că nu mai găsesc pe punte cearceaful Adnanei, întins între sarturi şi catarg. Negrilă nu se mai zbenguia, ci se plimba abătut, de la unul la altul, uitându-se întrebător la ei; apoi se ducea la pupa, se căţăra cu picioarele de dinainte pe parapet şi privea la dâra înspumată pe care corabia o lăsa în urmă, ca să se piardă departe, spre orizont.

Nu că puntea era acum murdară, dar nu mai strălucea cum strălucise într-un timp; alămurile nu se mai frecau aşa de des şi parâmele zăceau uneori grămadă, pentru că nimeni nu mai simţea îndemnul să le strângă colac.

Nu că oamenii umblau răpănoşi, dar nu se mai bărbiereau, nu se mai ferchezuiau ca altădată, iar Gherasim nu-şi mai răsucea mustăţile, fălos.

Cratiţele lui Ismail rămâneau adesea nespălate de la prânz până a doua zi, iar bucatele ieşeau când afumate, când nesărate, când sărate prea mult şi cu prea mult piper. Dar corabia mergea mereu către sud-vest…

A treia zi dimineaţă, la orizont, în dreapta bompresului, ţâşni din apă un con cenuşiu, care părea vârful unui vulcan. Anton Lupan îşi cercetă harta şi păru mulţumit de felul cum navigase Speranţa. Câteva ceasuri mai târziu se iviră alte piscuri, făcându-te să crezi că era o îngrămădire de insule, netrecute pe hartă. Dar către seară, piscurile care crescuseră necontenit începură să se unească la bază, până ce, la apusul soarelui, insula Minorca apăru întreagă, punând o imensă pată crenelată pe cerul adumbrit.

În zorii zilei următoare, goeleta se afla în dreptul Majorcei, al cărei ţărm muntos, cu piscurile învăluite în zăpezi şi cu poalele scăldate în verdeaţă, defilă în bordul drept toată ziua, fără să se fi sfârşit. Din loc în loc se vedeau sate cu acoperişurile caselor răsfirate printre copaci, în faţa golfurilor roiau flotile întregi de bărci pescăreşti şi deasupra cerul era plin de zborul pescăruşilor albi.

Viaţa la bord îşi reluase ritmul obişnuit; oamenii îşi făceau cartul, de veghe sau la cârmă, spălau puntea, matisau parâmele rupte, reparau velele sfâşiate la cusături, totul sub îndrumarea lui Gherasim, ale cărui răni făgăduiau să fie întremate până la Gibraltar, ca să nu intre în Atlantic cu mâna în eşarfă şi cu bandaj la cap.

Mihu îşi reluase în sfârşit învăţătura, şi după luni de zile în care tânjise după ea, mintea parcă i se deschisese cât se deschide altora în câţiva ani. Primăvara trecută, când debarcase la Sulina, ştia despre lume numai cât văzuse cu ochii lui: drumul din Muscel la Bucureşti, de-acolo la Urziceni, la Brăila şi pe Dunăre în jos. Nu auzise de Mihai Viteazul, nici de Ştefan cel Mare, ci numai de Osman Paşa, cu care oameni de la el din sat se luptaseră la Plevna; acum cunoştea istoria Ţărilor Române, istoria Bizanţului, a Atenei,

a Romei şi citea într-una prin cărţi, dornic să afle istoria lumii întregi.

Nu văzuse o hartă în viaţa lui şi acum cunoştea hărţile Pământului, cu toate tainele pe care în şcoli nu le învaţă nici şcolarii cei mai inimoşi. Nu ştia să citească decât în abecedar – şi acum învăţa astronomie, ca să citească mersul stelelor de pe cer. Nu ştia decât să adune şi să scadă, mai greu să împartă şi să înmulţească – şi-acum învăţa algebră şi trigonometrie, ca să pătrundă jocul cifrelor în ascunzişurile lor cele mai adânci.

Când venise la Bucureşti nu cunoştea cuţitul, ci numai custura, ştia de uliţă, nu de stradă, nici de alee sau de bulevard, ştia ce-i aceea opincă, obială şi nojiţe, dar nu văzuse gheată, ciorap sau şiret… Cizme mai văzuse el, dar aceste încălţări aveau să rămână marele necaz al vieţii lui: fiindcă, dacă la Stambul nimerise unele strâmte, cele de la Pireu îi erau largi aşa cum ştim, şi-i juca piciorul în ele, ca într-un hârdău… Toate pomenite mai sus fuseseră cuvinte noi pentru limba lui – şi-acum învăţa, câte puţin în fiecare zi, limba oamenilor din alte ţări.

După-amiaza, când oamenii care nu erau de cart se întindeau la taifas pe punte, Mihu cobora în cabina căpitanului, se aşeza la masă, în faţa lui Anton Lupan, cu spatele la patul în care sforăia Martin Stricland, şi se dăruia cărţilor.

E uşor să înveţi despre cele ce se văd, despre existenţa cărora te poţi încredinţa privindu-le cu ochii tăi sau dând crezare oamenilor care le-au văzut şi le-au cercetat înaintea ta. Chiar şi despre îndepărtatul soare e uşor să înveţi, şi despre lună – şi despre stelele din jurul ei, căci, dacă le urmăreşti mersul pe cer, seară de seară, săptămâni şi luni întregi, îţi dai seama că se întorc la locul de unde au plecat – făcând de fiecare dată drumul în aceiaşi fel, ceea ce dovedeşte că totul se petrece înăuntrul unor orânduiri fireşti.

Dar ca să pătrunzi sub învelişul acestor legi, care fac să se mişte astrele în univers cu preciziunea pe care nici ceasornicul cel mai bun nu o poate avea, ochiul nu mai e de ajuns şi atunci trebuie să chemi ochiul minţii în ajutor, din două adevăruri cunoscute să dovedeşti existenţa unui al treilea, unui al patrulea, unui al cincilea – şi aşa până se luminează totul în jur, să pui lumea într-o ecuaţie şi s-o calculezi. Un cap nedeprins cu cifrele, va refuza să creadă că doi de minus fac plus; acesta e începutul ştiinţei care poate dezvălui tainele infinitului, până unde mintea omenească, fără cifre, nu poate ţinti.

— Mihule, întrebă Anton Lupan, într-o zi, dacă ai o datorie de cinci franci, cum se cuvine să-i notezi în caietul tău de socoteli?

— Cu minus! răspunse musul, privindu-l mirat.

Oare voia să-i pună cizmele la socoteală? Păi atunci căpitanul se păcălea, fiindcă dăduse pe ele mai mulţi bani!

— Şi dacă din acea datorie, însemnată cu minus, scazi zece franci, atunci ce se va întâmpla?

— Păi întâi voi scăpa de datorie şi voi mai rămâne şi cu cinci franci câştig!

— Ei, vezi cum doi de minus îţi dau plus?

Chipul băiatului se lumină – slavă Domnului, nu era vorba de cizme, ci de altceva! – şi din ziua acea lecţiile de algebră începură, cu o uşurinţă la care nici profesorul nici şcolarul nu se aşteptau.

Ca să ajungă de la un loc la altul, o corabie de pe vremea aceea avea trei mijloace de a naviga: să ţină drumul de-a lungul ţărmului, când împrejurările o îngăduiau, orientându-se după faruri, după piscuri, capuri şi alte semne de la uscat; mijlocul se cheamă navigaţie costieră sau cabotaj, şi nu este atât de simplu pe cât ar putea să pară unul neiniţiat; înfăţişarea coastei izbuteşte adesea să înşele ochiul căpitanului, dacă el nu este un navigator destul de dibaci, făcându-l să creadă că a ajuns într-un anumit loc, altul decât acela unde se află de fapt. De-aici se

pot trage o seamă de necazuri, dacă nu chiar nenorocirea unui naufragiu, prin aruncarea corăbiei pe bancuri de nisip, pe stânci sau pe uscat.

Mai cu seamă când e vorba de coaste inospitaliere, corăbierilor adevăraţi le vine mai la îndemână să se ştie în larg, fiindcă stâncile sunt mai primejdioase decât cel mai năprasnic val. În acest caz ei se folosesc de hartă şi de busolă, pentru a urma drumul ales, şi de loch, pentru a vedea cât din acest drum a fost străbătut, la un moment dat şi cit din el a mai rămas. Acest mijloc de a călători pe mări se cheamă navigaţie estimată – şi, după cum chiar denumirea o arată, nu are la bază un calcul exact, iar rezultatul ei e mai degrabă o presupunere decât o certitudine pe care să te bizui total. Despre toate acestea Mihu aflase de multă vreme şi chiar noi ne amintim să fi auzit câte ceva.

Până la Marsilia, Speranţa nu folosise alt mijloc de navigaţie – dar, iacătă, căpitanul ei se dovedise un mare meşter în a estima, adăugând sau scăzând derivele, ţinând seama de direcţia vântului şi de curenţi, căci toate „aterizările” îi ieşiseră la ţanc. Aici nu mai poate fi vorba de o ştiinţă anume, cu legile şi cu regulile ei, poate nici de o rutină care se câştigă anevoie, după ani şi ani, ci mai degrabă de un simţ special, care la drept vorbind nu-i un dar supranatural, ci o însuşire firească, pe care oamenii nu o posedă în acelaşi grad, aşa cum se întâmplă cu toate însuşirile omeneşti, începând cu auzul, cu văzul şi sfârşind cu mintea din cap.

Corabia noastră ar fi putut merge şi mai departe folosind acelaşi mijloc de a naviga, ar fi putut să iasă în Atlantic, să ţină drumul spre vest, neîncetat – şi oricare ar fi fost vântul şi curenţii, oricât ar fi derivat, până la urmă tot ar fi atins undeva coasta Americii, care se întinde aproape de la un pol până la celălalt. În acest caz n-ar fi fost nevoie decât ca pânzele să fie zdravene, catargele înţepenite în draci, apa şi proviziile să ajungă pe trei luni de zile şi echipajul să se arate brav.

Dar de ce să ajungi în Bermude sau la New Orleans, când vrei să te vezi la Pernambuco, în Brazilia, drumul cel mai

scurt şi mai firesc, ca de acolo s-o ţii pe lângă coasta Americii de Sud până la strâmtoarea lui Magellan?

La Marsilia, zestrea Speranţei se mărise şi acum căpitanul avea la îndemână mijloace cu care să poată ţine drumul ales, milă cu milă, pas cu pas, cum ar spune oamenii de la uscat. Bineînţeles, busola rămânea la locul ştiut, cu rostul ei neschimbat, oricare ar fi fost mijlocul de a naviga. Lochul îşi păstra şi el rolul lui, numai că de data asta era un loch automat, o maşinărie alcătuită dintr-o elice pe care corabia o trăgea după ea, cu o saulă lungă de treizeci de metri şi care, deasupra copastiei, la pupa, era legată de axul unui fel de ceas, pe numele lui adevărat contor. Alunecând prin apă elicea se învârtea, mai repede sau mai încet, după viteza corăbiei, învârtind şi saula care o trăgea – iar aceasta la rândul ei învârtea axul contorului, făcându-i să înregistreze fiecare milă străbătută, pe cadran.

Acum căpitanul şi musul său nu mai erau nevoiţi să arunce de zece ori pe zi lochul celălalt, să vadă cam ce viteză au la un moment dat – şi apoi, după numărul orelor scurse să afle câte mile a făcut corabia de la cutare până la cutare ceas; asta nu mai fusese navigaţie, ci contabilitate de comersant.

Acum navigaţia Speranţei se moderniza; lochul rămânea fixat pe copastie, îşi făcea treaba netulburat, şi căpitanul sau musul n-aveau decât să se uite pe cadran, dimineaţa şi seara, ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul străbătut – şi asta fără nici cea mai mică bătaie de cap.

Dar noile mijloace de navigaţie ale Speranţei nu se sfârşeau cu lochul automat.

Mihu învăţa algebră şi astronomie, nu atâta câtă se cere unui savant, ci cât să cunoască legile de bază după care se mişcă astrele pe cer şi să poată socoti raportul dintre mişcările lor şi mişcarea Pământului.

Astronomul ştie, prin observaţii şi prin socoteli, că, din locul unde se află observatorul lui, la o anumită oră, minut şi secundă, o anumită stea sau planetă trebuie să se afle într-un punct al cerului, măsurat cu precizie, atâtea şi

atâtea grade, minute şi secunde deasupra orizontului. Pentru folosul navigatorului el întocmeşte table, care arată pentru cutare an, pentru cutare zi, poziţia planetelor şi astrelor pe cer. Navigatorului nu-i rămâne decât să pună problema în felul celălalt: măsurând poziţia cutărui astru pe cer, la o oră pe care cronometrul de la bord trebuie să i-o arate cu o precizie astronomică, el poate, consultând tablele de navigaţie şi făcând anumite calcule, să afle locul unde se găseşte corabia în acel moment. Desigur, operaţiunea nu e chiar atât de simplă pe cât a fost arătată în cele câteva rânduri de mai sus, dar nici atât de complicată, încât un tânăr dornic de învăţătură să nu şi-o poată însuşi în aproape un an de şcoală – şi să n-o poată apoi deprinde practic în două săptămâni de zile cât durează drumul cu o corabie de la Marsilia la Gibraltar.

Insulele Baleare rămăseseră în urmă, şi cum zile întregi Speranţa pluti între cer şi apă, pe o mare liniştită, cu briza caldă de la est, lui Mihu nu-i rămânea altceva de făcut decât să măsoare înălţimea soarelui de douăzeci de ori pe zi între un răsărit şi un apus, deprinzându-se astfel să umble cu sextantul cum ar fi umblat cu fluierul lui de la oi.

Sextantul sperie numai pe un începător. În linii mari, el se compune dintr-un cadran împărţit în grade şi subdiviziuni. Cu ajutorul unei lunete care pivotează în centrul acestui cadran gradat şi cu o oglindă care îi îngăduie să vadă în acelaşi timp şi orizontul, şi corpul ceresc urmărit, observatorul poate măsura, cu o precizie îndestulătoare, înălţimea astrului la un moment dat.

Dimineaţa, cum făcea ochi şi ieşea pe punte, după ce citea lochul ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul parcurs peste noapte, ceea ce intrase definitiv în îndatoririle lui, Mihu se căţăra pe tambuchiul de la pupa, ca locul de observaţie să fie cât mai sus, căci în felul acesta erorile devin şi ele mai mici, şi, îndreptându-se cu faţa la Soare, îşi potrivea luneta sextantului la ochi. Prin acest instrument năzdrăvan marea se vedea deasupra, cu cerul şi cu Soarele

dedesubt. Apoi, cu ajutorul unul şurub demultiplicator, mişca luneta, apropiind Soarele răsfrânt în oglindă, până ce acesta ajungea la orizont. Bineînţeles, asemenea treabă nu e prea uşor de făcut când stai pe puntea unei corăbii care se leagănă, fără să te poţi ţine de nimic, de vreme ce amândouă mâinile sunt ocupate cu instrumentul preţios. Unde mai pui că orizontul legănându-se într-una în faţa ta, trebuie să lucrezi repede, şi să prinzi clipa când nu-l acoperă nici un val. Noroc că musul Speranţei îşi făcea ucenicia pe un timp cum nu se putea mai prielnic – marea dovedea încă o dată că poartă de grijă ucenicilor-marinari.

Peste vreun ceas, când Anton Lupan ieşea pe punte, Mihu lăsa exerciţiul şi se apucau amândoi „să facă punctul”, de data asta nu ca exerciţiu, ci pentru nevoile navigaţiei. Băiatul rămânea la locul lui, viza Soarele, şi în clipa când îl prindea la orizont, îl vestea pe căpitan, cu un strigăt scurt, ca acesta să noteze ora după cronometru. Pe urmă coborau amândoi în cabină, cercetau tablele, se adânceau în socoteli – şi cu toate că tânărul ucenic calcula şovăitor, într-o jumătate de oră aflau latitudinea şi longitudinea, pe care nu mai rămânea decât să o treacă pe hartă şi în Jurnalul de Bord.

Nimeni nu poate spune că la data aceea, adică zece zile după plecarea de la Marsilia, Mihu era un navigator desăvârşit. Dacă nu l-ar fi avut alături pe căpitan, care să-l îndrume la fiecare pas, desigur că s-ar fi zăpăcit şi n-ar mai fi putut să ducă nici un calcul până la cap. Dar Anton Lupan ştia să-i deschidă mintea şi băiatul, dacă învăţa azi una, pe urmă n-o mai uita.

În afară de asta, el îşi îndeplinea şi celelalte îndatoriri la bord, spăla puntea în rând cu ceilalţi, îşi făcea cartul, când la cârmă, când de veghe la prova, cosea pânzele rupte, matisa parâmele, se urca în vârful catargelor când trebuia reparat câte ceva – şi nu se dădea în lături nici să-i ajute lui Ismail, la spălatul vaselor. Seara, când ceilalţi se culcau, urmărea mersul stelelor de pe cer, în al cărui păienjeniş se

descurca din ce în ce mai dibaci, iar dacă nu era de cart, lua sextantul şi, căţărându-se la locul cunoscut, se apuca să măsoare înălţimea lunii sau a vreunei stele, şi nu o dată, ci de nenumărate ori, ca şi când ar fi vrut să umple bolta albastră cu cifre şi cu socoteli.

După ce lăsase în urmă insulele Ibiza şi Formentera, la sud-vest de Baleare, Speranţa naviga iarăşi aproape două zile între cer şi apă, până ce sub un răsărit de soare acoperit de neguri, în tribord se ivi, topit în depărtări, Capul Palos, de pe coasta spaniolă. Spre amurgul aceleiaşi zile văzură aprinzându-se, exact în bordul drept, farul de la Cartagena, dar ţărmul era prea departe ca să poată zări şi luminile oraşului. Apoi coasta se pierdu iarăşi în valuri, până a treia zi pe la amiază, când Capul Geta îşi ridică piscurile împădurite deasupra orizontului. În fundul golfului care se deschidea spre vest, se puteau vedea, nelimpede, clădirile albe din Almeria, învelite în pânza albăstrie a depărtării. Şi îndată, marea acoperi iarăşi uscatul, punând stăpânire pe întreg cercul orizontului.

Tot timpul acestei navigaţii Speranţa avusese o briză slabă de la est, care o împinsese blând şi statornic către Gibraltar, neîngăduindu-i însă să străbată mai mult de patruzeci de mile pe zi, ceea ce lungise drumul peste aşteptări. De la Capul Geta înainte, vântul blând se mai înăspri puţin, şi în ziua următoare, Mihu citi pe loch treizeci şi cinci de mile parcurse de la apus până la răsărit. Apoi vântul continuă să se întărească treptat şi viteza corăbiei crescu mai mult – era însă prea târziu să poată câştiga timpul pierdut. Abia la 18 august, în zorii zilei, se ivi din valuri stânca monstruoasă, vânătă ca norii de furtună, în inima căreia era săpată fortăreaţa Gibraltarului. Pe la ceasurile două după prânz, când se apropiară destul ca să se poată vedea gurile de tun ieşind din peretele stâncos, oamenii, în afară de Ismail, care rămăsese în bucătărie să termine gătitul bucatelor, se îmbulziră la prova, ca să privească fortul, năuci.

— Domnule, întrebă Ieremia, cu ochii cât cepele, aşa a fost stânca asta de la început? Ai zice că-i tăiată cu ferăstrăul de sus până jos.

— Nu, Ieremie! răspunse Anton Lupan, la fel de năucit ca oamenii săi. O fi făcând natura multe lucruri ciudate, dar unul ca ăsta nu i se poate pune în sarcină. Aici a lucrat mâna omenească – şi pare-se că din greu.

Ieremia se cruci, cum se cruceau şi ceilalţi.

— Măiculiţă, da' ştiu c-a ieşit năduşeala din ei! Barem aduce vreun câştig?

Anton Lupan zâmbi.

— La asta ar putea să-ţi răspundă regina Angliei, că ea are registrele cu socoteli!

În clipa aceea, vântul, parcă înspăimântat de stânca gigantică aşezată în calea sa, cu gurile ei de tun, începu să se frământe, trimiţând în pânzele Speranţei smucituri de uragan. Când să facă volta spre nord ca să intre în port, a rafală prinse corabia din tribord, culcând-o de-a latul pe bordul celălalt, până ce ghiurile atinseră apa. Echipajul alunecă pe punte ducându-se de-a berbeleacul în parapet. În bucătărie se auziră cratiţele zăngănind, răsturnate pe jos. Ismail, nefiind Mihu acolo ca să-şi pocnească ţeasta de capul lui, ca într-un anumit rând, poate se lovi de perete, fiindcă oamenii îl auziră înjurând. Dar Adnana nu mai era aici, să alunece pe scări, vătămându-şi rotula – şi parcă fiecare îşi amintea de ea, în acel moment, după felul cum se uitară unul la altul, întrebători…

Speranţa trecu, fluturându-şi pavilionul tricolor în vânt, prin faţa câtorva semeţe vase de linie englezeşti, printre care cuirasatul Cormorant, amintind cu numele lui una din faimoasele unităţi ale lui Nelson. Din ordinul căpitanului, Mihu coborî, apoi ridică pavilionul, salutându-le după cuvenitul ritual marinăresc – şi echipajul goeletei româneşti avu mulţumirea să vadă, drept răspuns, pavilionul maiestăţii sale făcând la fel, ca şi când prin faţa lor ar fi

trecut un bastiment măcar tot atât de măreţ ca vasele de război englezeşti.

O jumătate de oră mai târziu Speranţa era legată la chei, în portul comercial – gata să primească vizita feluritelor autorităţi. Martin Stricland, care din ziua plecării de la Marsilia rămăsese în cabină, dormind şi nedeschizând decât la răstimpuri câte un ochi, ca să nimerească sticla cu whisky şi arareori să îmbuce câte ceva, nu se ivi pe punte nici cu acest prilej. Aşa că Anton Lupan trebui să se descurce singur cu pregătirile în vederea lungului drum la care porneau. Pânzele comandate erau de altminteri gata – şi fură aduse la bord chiar în prima zi. În următoarele două zile îmbarcară provizii, socotite pentru nevoile a opt oameni, pe timp de şaizeci de zile – adică aproape de două ori mai mult cât se credea că va cere traversarea Atlanticului. Cele două butoaie cu apă de pe punte cuprindeau împreună 800 de litri; în afară de ele mai fură îmbarcate încă două, aşa că provizia de apă se ridica la 1600 de litri, ceea ce asigura fiecărui om mai bine de trei litri pe zi, pentru băut şi pentru bucătărie – punându-l la socoteală şi pe Martin Stricland, deşi el, tot timpul drumului, nu avea să înghită nici o picătură.

Iată înşirate mai jos alimentele care fură aduse pe bord, prin grija lui Ismail, cu ajutorul celorlalţi, după lista întocmită de căpitan:

400 kilograme cartofi, în 8 saci a câte 50 kilograme fiecare.

50 kilograme orez.

300 kilograme carne conservată, în butoiaşe de câte 25 kilograme.

300 kilograme fructe: mere, lămâi şi portocale. 100 kilograme zahăr, în căpăţâni, protejate contra umezelii într-un triplu înveliş de hârtie cerată. 50 borcane de dulceţuri felurite.

Pe deasupra, cambuza Speranţei mai cuprindea, din economiile făcute de Gherasim la Marsilia, peste 300 de litri

de untdelemn, care ar fi fost prea îndestulător chiar pentru o călătorie în jurul Pământului. De asemenea se mai găseau pe bord cinci saci cu pesmeţi de mare, din cei fabricaţi, cu o deosebită îngrijire, în brutăria Adnanei.

Odată proviziile îmbarcate, Anton Lupan porunci echipajului să mai verifice o dată starea greementului, se asigură el însuşi că toate obiectele de pe bord erau bine amarate – apoi socoti că puteau începe marea călătorie.

A patra zi, înainte de ivirea zorilor, când remorcherul îşi vesti sosirea printr-un fluier gros care făcu să zbârnâie peretele cabinei, căpitanul, trezit din vreme, se apropie de pasagerul său şi-l zgâlţâi de umeri.

— Domnule! Suntem gata să pornim peste Atlantic. Ai de dat vreo dispoziţie?

Martin Stricland deschise ochiul dinspre masă.

— Whisky! zise, bâjbâind cu mâna după paharul aflat necontenit la capul patului.

— În afară de asta? stărui Anton Lupan, în timp ce remorcherul fluiera a doua oară.

Martin Stricland goli paharul, îl puse la loc pe masă – şi închise ochiul.

— Nimic! Să mă trezeşti cu o oră înainte de a fi la Punta Arenas!

Afară, lanţul ancorei începu să zornăie cu vădită nerăbdare… Şi dacă un obiect neînsufleţit putea să arate o asemenea pornire, se înţelege ce mare era în acea clipă nerăbdarea căpitanului.

CAPITOLUL XIX.

Sub coasta africană.

O corabie care merge de la Gibraltar la Pernambuco, în Brazilia, traversând pe drumul cel mai scurt Atlanticul de Sud, urmează ca îndată ce părăseşte apele strâmtorii să pună capul spre sud-vest, spre a întâlni insulele Canare. Acestea se află pe a 28-a şi a 29-a paralelă nordică, între al 13-lea şi al 18-lea meridian vestic, adică destul de aproape

de coasta africană, de care nu le desparte decât un canal de 50-60 de mile, infim faţă de imensitatea oceanului.

Pe la ceasul două după prânz, în ziua de 22 august, când părăsise portul Gibraltar, Speranţa lăsă în stânga Capul Spartel, de pe coasta marocană, şi din clipa aceea avu în faţă oceanul Atlantic.

Întreg echipajul se afla pe punte, cuprins de o tulburare uşor de înţeles. Sub numele ei vechi, Speranţa mai brăzdase aceste ape în drum spre Marea Mânecii – şi Gherasim îşi amintea cu mândrie că pe atunci făcuse parte din echipajul ei; ceilalţi însă vedeau prima oară oceanul.

— Mihule! porunci Anton Lupan, la fel de tulburat şi el. Treci la pavilion; se cuvine să salutăm!

Oamenii întoarseră capul, şi fără voia lor luară poziţii ostăşeşti, în vreme ce pavilionul românesc cobora şi se ridica încet pe catarg, salutând intrarea Speranţei în ocean.

— Băieţi! urmă căpitanul, încercând zadarnic să alunge un anumit tremur din glas. N-aş vrea să nutrim în sufletele noastre simţământul trufiei prosteşti, dar de data asta trebuie cu adevărat să ne mândrim, fiindcă Speranţa este prima corabie care duce pavilionul românesc peste Atlantic!

Cum vorbea el aşa, o pală de vânt se abătu năprasnic dinspre nord, culcând corabia pe bordul stâng. Oamenii alunecară până în parapet.

— Oho! Zi aşa ne primeşti? strigă Ieremia, pe jumătate speriat, pe jumătate învrăjbit.

— Nu vă fie teamă! interveni Anton Lupan, văzând că şi ceilalţi oameni aruncau priviri speriate în jur. Oceanul nu-i mai rău decât Marea Neagră; ba chiar aş putea spune că-i mai blând. A fost o rafală, cu care ne-a răspuns la salut.

Iar după ce zise acestea, trase cu urechea, fără voia lui, spre tambuchiul de la pupa, ca şi când, după rafală, s-ar fi aşteptat să audă acolo pe cineva scâncind.

Nu scâncea nimeni sub tambuchi – iar Speranţa îşi continua drumul spre vest, cu velele în bordul stâng, bandată puternic sub vântul de nord, care mai departe în

larg ridica valuri cât munţii. Dar, în chip ciudat, pe măsură ce se apropia de ei, corabia îi străbătea, legănându-se falnic, fără să pară speriată de înălţimea lor.

— Într-adevăr, Gherasime, e un vas fără pereche! exclamă Anton Lupan, apropiindu-se de cârmă.

— Păi eu ce spuneam, domnule? Dar nu e timpul să schimbăm drumul, spre sud-vest?

— Nu; să mai mergem un timp aşa, să ne îndepărtăm de coastă; căpitanul remorcherului m-a sfătuit să ţinem drumul cât mai în larg, ca să n-avem de lucru cu piraţii mauri.

Nu-şi sfârşi bine vorba, când îl auziră pe Mihu, strigând:

— Domnule, se văd nişte bărci; vin după noi! într-adevăr, la sud de Capul Spartei, care se pierdea în zare acoperit de spuma valurilor, se vedea o îngrămădire de pânze cenuşii, luptându-se cu oceanul.

— Oare să fie piraţi? întrebă cârmaciul. Căpitanul se uită prin ochean.

— Da; sunt şapte sau opt feluci maure. Nu încape îndoială că vor să ne ajungă şi să ne prade.

— Să îndrăznească! strigă Ieremia, mângâindu-şi flinta pe care i-o ştim.

— Numai dac-or putea să ne ajungă! adăugă Gherasim.

Anton Lupan clătină din cap, neliniştit.

— Să nu te mire, Gherasime! Felucile astea au o viteză foarte mare, iar maurii sunt marinari îndemânatici şi plini de îndrăzneală. Mi-ar fi venit mai la îndemână să nu ne fi întâlnit cu ei.

— Lasă, domnule, c-am înfruntat noi pe alţii!

— Spânu avea câţiva oameni, înarmaţi doar cu iatagane. Iar cu cei de pe insula Musarah nici n-am apucat să ne luptăm – aşa că nu se ştie cu ce pierdere de sânge i-am fi învins până la sfârşit.

— Acolo aveam tun, bum-bum! zise Ismail, vărsându-şi în aceste vorbe o veche nemulţumire.

Fiindcă la Suez stăruise pe lângă Gherasim să nu vândă tunurile, lăsându-l fără împuternicirea de mai-mare peste artilerişti.

— Într-adevăr! încuviinţă căpitanul. Să fi avut tunurile acum, m-aş fi simţit mai liniştit. Cred că sunt foarte mulţi, pe puţin douăzeci într-o felucă şi mai toţi trebuie să aibă puşti…

În acest timp, distanţa care despărţea corabia de bărcile maurilor se micşora cu repeziciune. Cu toată primejdia, era peste putinţă să nu te minunezi de curajul şi iscusinţa urmăritorilor. Bărcile lor, înguste şi nepuntate, fără alt lest decât lestul viu al echipajului, purtau o pânză primejdios de mare, pe care vântul o înclina până deasupra valurilor. Se cerea o iscusinţă nemaipomenită din partea cârmaciului, ca să nu se răstoarne şi să manevreze printre crestele înspumate, astfel ca nici un val să nu se năpustească peste copastie, inundând barca şi făcând-o să se răstoarne într-o clipă.

Speranţa naviga cu velele obişnuite – şi-a încerca, pe vântul acesta de furtună, să mai ridici altele, ar fi însemnat să pui în primejdie sarturile şi catargele, care de pe acum vibrau, zbârnâitul lor întrecând uneori mugetul valurilor.

Anton Lupan lăsă ocheanul şi porunci, fără să-şi poată ascunde îngrijorarea:

— Gherasime, ia drumul sud-vest! Băieţi, slăbiţi scotele!

Schimbând drumul cu patru carturi mai la sud, Speranţa primea acum vântul înapoia traversului şi îşi mărise viteza în chip simţitor. Valurile care veneau din urmă abia izbuteau să o întreacă; uneori, corabia se întâmpla să gonească zeci de metri pe o creastă, până ce, în sfârşit, valul i se rostogolea domol sub etravă, ca să lase locul altuia.

Câteva clipe piraţii şovăiră, apoi schimbară şi ei drumul. Numai una din bărci rămăsese în urmă, rotindu-se dezorientată între valuri; dar după un timp îşi reluă drumul, deşi la oarecare distanţă de grupul celorlalte.

În frunte gonea o felucă parcă mai mare, cu pânza albită de spuma valurilor. Omul de la cârmă putea fi văzut acum cu ochii liberi, cu o mână încleştată pe eche, cu alta ţinându-se strâns de copastie; din când în când îşi arunca ochii în urmă şi făcea semne învrăjbite, desigur îndemnându-i pe ceilalţi să nu se dea bătuţi în faţa furtunii; de bună seamă, acesta era şeful expediţiei şi se vedea cât de colo că ştia să-şi stăpânească oamenii.

Cu aceeaşi îngrijorare pe faţă, Anton Lupan îşi roti privirea de jur împrejurul oceanului, răscolit de valuri; nu se vedea venind nici un vapor, nici o corabie. Situaţia se arăta limpede: trebuia să primească această luptă inegală, fără a nădăjdui vreun ajutor de aiurea.

Între timp, nemaiaşteptând un ordin, oamenii din echipaj, afară de Gherasim, care nu putea lăsa cârma, coborâseră în cabină, de unde se întorseseră cu puştile şi cu cutiile de cartuşe şi acum aşteptau palizi în faţa parapetului, gata să deschidă focul asupra maurilor.

Prima felucă ajunsese atât de aproape, încât se vedeau oamenii, pe puţin cincisprezece, întinşi la fund, pe panouri; erau toţi cu capetele goale şi în creştet aveau un smoc de păr negru, care le dădea o înfăţişare războinică; vreo trei sau patru se aţineau la prova, cu puştile întinse peste copastie.

— Domnule, zise Ieremia, văzând că suta de metri care mai rămăsese până la prima barcă se micşora repede, eu cred că-i vremea să-l ating la mir pe cârmaci; altminteri au să deschidă ei focul – şi mi-e că noi preţuim mai mult decât dânşii.

Anton Lupan se frământa, chinuit de nehotărâre; îşi dădea seama că în câteva minute feluca va fi sub pupa Speranţei urmată de celelalte şapte, care purtau cu toatele pe puţin o sută de oameni, şi ei, şase – pe cârmaci neputându-l pune la numărătoare, n-ar fi izbutit să-i înfrângă, oricât de mare le-ar fi fost curajul şi dibăcia. Pesemne oamenii săi nu-şi

dădeau seama de primejdie, se socoteau mai tari, dispreţuind puterea maurilor.

— Aşteptaţi! strigă, frământându-şi gândul să caute o scăpare.

Fără să ţină seama de vorba lui, Ismail îşi duse puşca la ochi – şi ca urmare, toţi ceilalţi, ba chiar şi Mihu, îi imitară gestul, nemaiputând să-şi stăpânească încordarea.

— Staţi! strigă iarăşi căpitanul.

Apoi se apropie de Ieremia şi-i puse mâna pe umăr. Era ultima clipă când se mai putea lua o hotărâre. Prima felucă ajunsese atât de aproape, încât i se vedeau cele mai mici detalii: cusăturile pânzei, scotele, funga. Pe chipul piraţilor înţepeniseră rânjete triumfătoare.

Anton Lupan arătă vârful catargului arcuit peste valuri.

— Să-l atingi la mir pe cârmaci nu e greu, îi spuse lui Ieremia. Dar aşa, n-am face decât să-i învrăjbim mai tare, şi suntem prea puţini la număr ca să ducem lupta până la urmă. Mai bine ocheşte în fungă!

O clipă Ieremia îl privi nedumerit – apoi, înţelegându-i gândul, chipul i se lumină într-un zâmbet plin de mulţumire.

— Dacă n-o nimeresc, să nu-mi mai spui Ieremia! strigă, ducând la ochi vechea lui flintă.

Văzându-i gestul, maurii din prova felucii, care acum se aflau la o aruncătură de piatră, deschiseră focul asupra Speranţei, într-o răpăială care se pierdea în vuietul mării, făcându-te să crezi că nu sunt împuşcături adevărate, ci numai o glumă, o joacă. Dar gloanţele începură să piuie pe deasupra punţii; fesul lui Ismail făcu o săritură comică, apoi vântul îl prinse şi-l aruncă pe gura tambuchiului de la prova, peste cratiţele care se răsturnară, zdrăngănind pe podele.

Bucătarul rămase descumpănit câteva clipe, cu părul pleşuv răvăşit de furtună, apoi scoase un răcnet şi se aplecă peste parapet, cu puşca întinsă, alături de Negrilă care lătra cuprins de furie.

Un alt glonţ lovi vela mare, într-o cusătură şi în pânză se ivi o ruptură de câteva şchioape, pe care vântul începu s-o scarmene cu duşmănie.

În acest timp, aşezat în genunchi în faţa parapetului, Ieremia, fără să-i pese de gloanţele maurilor care-i şuierau pe la ureche, ochea cu grijă, urmărind mişcările smintite ale catargului, aşteptând clipa prielnică.

Alături, în scândura parapetului se ivi o spărtură, iar glonţul care o făcuse, se rostogoli pe punte.

— Haide, Ieremie, că ne dau gata! strigă Haralamb.

Spărtura din parapet era numai la o palmă de dânsul. Ieremia apăsă trăgaciul; nimeni nu auzi detunătura – dar în clipa următoare, din feluca maurilor se ridicară douăzeci de glasuri într-un singur strigăt. Vela uriaşă, cu funga ruptă, căzu zbătându-se în valuri – şi barca, răsucindu-se în loc ca o sfârlează, se răsturnă, înainte ca echipajul Speranţei să-şi fi dat seama limpede ce se întâmplase.

În jurul bărcii răsturnate se ridicau braţe deznădăjduite, se frământau capete lucioase cu moţurile ude, în vreme ce căpetenia piraţilor, agăţat de cârmă, continua să facă semne şi mai învrăjbite spre felucile din urmă.

Pe puntea goeletei, oamenii săriră în picioare, cu strigăte de bucurie.

— Staţi, că n-am terminat încă! îi potoli căpitanul. Ieremie, pregăteşte-ţi flinta!

— Şi vezi ce faci, vere! adăugă Haralamb, cuprins de spaimă cu întârziere. Dacă greşeşti ţinta, aşa cum sunt de furioşi ei acum, nu ne mai lasă cu viaţă!

— Atunci fă bine de strică şi tu un glonţ pe dânşii; doar n-oi fi uitat cum se trage! Ocheşte în cea din stânga, că eu am grijă de ailaltă.

Două feluci veneau una după alta – şi parcă mai iute decât prima, ca şi când în pânze nu mai împingea numai vântul, ci şi furia piraţilor. Cei căzuţi în apă se agăţaseră de barca răsturnată şi se luptau înverşunaţi s-o întoarcă. În clipa când una din cele două feluci trecu pe alături, căpetenia

maurilor se aruncă peste bordul ei dintr-o săritură, îl îmbrânci pe cârmaci, puse mâna pe eche şi, aplecându-se înainte, începu să scoată strigăte înspăimântătoare.

— Vere, cu ăsta nu-i glumă! zise Haralamb, mângâindu-şi puşca.

— Ţine-ţi gura şi ocheşte, dacă ţi-e aşa teamă de dânsul! Anton Lupan îl văzu pe bucătar îndreptându-şi puşca asupra căpeteniei maure.

— Ce faci, Ismaile? Nu ţi-am spus că aşa nu câştigi nimica?

Abia apucase să-şi termine vorba, când un glonţ îi smulse ocheanul din mână şi se înfipse pârâind în arborele mare, deasupra ghiului.

— Vedeam?! strigă bucătarul, cuprins de indignare. Ei câştigam, noi stam! Ah, Allah! Allah!

Şi puse furios puşca la umăr.

Un alt răcnet, mai înspăimântător decât primul, se ridică din urmă. Ieremia şi Haralamb trăseseră aproape în aceeaşi clipă; una din feluci se răsturnă, alta veni de-a curmezişul, iar o a treia, care se apropia fulgerător din urmă, se propti în ea, cu o buşitură care se auzi până pe puntea Speranţei. Oamenii văzură pupa ridicându-se în aer, apoi rostogolindu-se în valuri, în timp ce bordajul bărcii lovite zbura pe sus, prefăcut în surcele.

Ismail scoase un chiot, ca ghiaurii, şi se ridică în picioare. Haralamb şi Ieremia se ridicară şi ei, cu mişcări mai domoale.

— Ce te umfli în pene, turcule? întrebă primul, neînţelegând fudulia bucătarului. Ce, nu cumva crezi că tu ai făcut isprava?

— Dar cine am făcut?

— Eu cu Ieremia!

— Voi două, eu una! stărui bucătarul, încă sub stăpânirea încordării cu care ochise feluca maură.

— A treia s-a răsturnat singură; tu nici n-ai apucat să tragi, viteazule! Ia miroase-ţi ţeava puştii! Dar vezi să nu-ţi găureşti nasul, că ai glonţul înăuntru!

Ismail îşi apropie nasul de gura ţevii şi pe chipul lui se zugrăvi dezamăgirea, cu un amestec de nedumerire. Puşca mirosea a fier rece – nu se simţea câtuşi de puţin urma pulberii.

— Nu fii necăjit, Ismaile! îl linişti Anton Lupan, stăpânindu-şi un zâmbet. Se mai întâmplă şi de astea în fierbinţeala luptei.

Într-adevăr, nimeni să nu-l bănuiască pe bucătar de împăunare deşartă! În clipa când felucile se răsturnaseră, el strângea puşca în mâini cu atâta înverşunare, ochind atât de încordat într-una din ele, încât n-avusese cum să-şi dea seama că glonţul lui nici măcar nu pornise din ţeava. Dar apucă-te să le explici asta ghiaurilor care râd de tine! Bietul Ismail se îndreptă ruşinat spre bucătărie, târând cu scârbă puşca netrebnică – şi se făcu nevăzut pe gura tambuchiului.

Locul luptei rămânea repede în urmă; cele patru feluci nevătămate se rotiră o vreme în jurul celorlalte, apoi îşi reluară urmărirea, de bună seamă sub îndemnul aceleiaşi căpetenii învrăjbite, care sărise pe bordul uneia din ele. Dar între timp Speranţa ajunsese departe, şi maurii, după ce o mai urmăriră fără sorţi de izbândă, câtăva vreme, începură să şovăie, apoi luară calea întoarsă ducându-se spre Capul Spartei uzi şi cu coada între picioare.

Anton Lupan se aplecă şi luă de jos ocheanul făcut ţăndări.

— Păcat! zise, cu ciudă. Îl aveam de multă vreme!

— Ochean mai estem unul, dar alt fes de unde luam? se văicări Ismail, apropiindu-se amărât dinspre bucătărie.

Frumosul lui fes roşu, cu ciucure negru, dăruit de Laleli la despărţire, nu mai putea căpăta nici o întrebuinţare, nici măcar pe aceea de trofeu, fiindcă, pe lângă gaura glorioasă tăcută de glonţ, purta urmele slinoase ale cratiţelor cu mâncare rostogolite peste el.

Tocmai când Anton Lupan căuta cuvintele cu care să ogoiască amărăciunea bucătarului, pe spiraiul cabinei de la pupa se auzi un glas dogit, răzbind ca din fundul butoiului:

— Căpitane, eşti pe aici?

— Da, domnule, ce doreşti? răspunse căpitanul, mirat să audă glasul lui Martin Stricland.
— Mi s-a părut mie, sau aţi tras cu puştile?
— S-a tras, într-adevăr.
— Aţi vânat albatroşi?
— Nu; ne-am luptat cu nişte piraţi mauri.
— Aha! Ceva răniţi aveţi?
— Din fericire nu; dar fără iscusinţa ochitorilor mei, în clipa asta de bună seamă am fi fost cu toţii hrană pentru rechini.
— Bine! Nădăjduiesc că niciuna din sticlele mele n-a avut de suferit cu prilejul acestei încăierări.
— Nu, domnule; norocul a făcut ca sticlele dumitale să scape întregi.
— Foarte bine; veghează asupra lor. Mai avem mult de mers?
— Abia azi-dimineaţă am plecat de la Gibraltar.
— Aha! Atunci aştept să mă trezeşti când om ajunge în Ţara de Foc.

Aveau să treacă iarăşi zile şi săptămâni întregi, până ce Martin Stricland să deschidă gura din nou, de data asta cu un prilej nefericit, care avea să pună în grea cumpănă soarta întregului echipaj, fapt ce va fi povestit la timpul lui.

Martin Stricland amuţi – şi deodată oamenii, care abia acum îşi reveneau după crâncena lor încăierare cu piraţii mauri, îşi dădură seama că se făcuse seară, fără să ştie când. Orizontul spre apus era acoperit de nori înroşiţi, care răspândeau peste ocean culoarea unui aliaj ciudat, nefolosită de nici un turnător, nicicând – aramă cu plumb topit. Spre răsărit, ţărmul pierise de mult şi nici felucile maure nu se mai vedeau, dar în aer plutea un suflu ameninţător şi trist.

După ce se orânduiră schimburile de noapte, ceilalţi oameni căzură zdrobiţi în paturile lor, înainte de a se mai osteni să îmbuce ceva. La prima întâlnire cu oceanul, acesta se dovedise neprimitor.

Vântul furtunos de nord suflă până la miezul nopţii, când lăsă pe neaşteptate locul unei brize de est, vestind apropierea alizeului – dar Speranţa fu chinuită toată noaptea de o hulă rea, care nu se potoli decât în zori. În schimb, la răsăritul soarelui, oceanul era la fel de albastru ca Mediterana şi răsufla liniştit, ca o vietate blândă, de care nu se cuvine să te temi. Pe sus zburau albatroşi, descriind gânditori spirale largi deasupra corăbiei. Jos, apa fierbea în dansul zvăpăiat a mii şi mii de peşti feluriţi, care se roteau în toate chipurile, ca la un ciudat bal submarin care începea nu seara, ca îndeobşte balurile pe pământ, ci dimineaţa, o dată cu ivirea soarelui la orizont. Două şiruri de marsuini escortau goeleta, alunecând câte unul în fiecare bord – şi aveau să meargă mai multe zile aşa, fără să se sperie de oamenii care se aplecau curioşi spre ei, peste parapet.

— Ăştia-s delfini, domnule? întrebă Mihu.

— Nu, dar se înrudesc şi seamănă, precum vezi, numai că au botul mai ascuţit. Sunt marsuini, un animal de apă din neamul balenelor. Cei de aici nu ating mai mult de un metru, un metru şi jumătate; alţii însă, în apele mai reci, din nord, ajung până la opt metri şi pot să atace chiar balenele.

— Balenele?! se miră musul. Eu credeam că pe balene nu e chip să le atace nimeni!

— Ba uite că marsuinii cei mari le atacă. Se năpustesc mai mulţi asupra uneia şi, după ce o omoară, îi mănâncă limba – restul nu le place, sunt mofturoşi!

Musul îşi scutură un fior:

— Fie, domnule, dar amarnică e viaţa şi în apă, nu numai pe pământ!

O oră mai târziu, în vreme ce echipajul, care sfârşise de spălat puntea, îşi bea ceaiul, lângă bocaport, Mihu, de veghe la prova, văzu în faţa bompresului o vietate ciudată, să fi zis că-i peşte, cam de mărimea unei scrumbii, ţâşnind argintie din valuri şi luându-şi zborul spre sud-vest, plină de lumină şi de sclipiri, ca o flacără bengală care întregea balul oceanului. Băiatul rămase cu gura căscată – şi numai

după ce vietatea ciudată se scufundă în valuri, câteva zeci de metri mai departe, izbuti să se întoarcă spre căpitan şi să-l întrebe mirat:

— Domnule, ce-o fi asta? Am văzut o comedie, dar n-am luat seama bine ce era: un peşte care zboară sau o pasăre care înoată?

— Aşa?! Trebuie să fi fost un peşte zburător.

— Peşte zburător? Se poate una ca asta?

— Se poate; numai să nu-ţi închipui că zboară chiar ca păsările. Au un fel de aripi, în locul înotătoarelor, dar nu se pot ţine multă vreme în aer; cel mult o sută de metri. Zborul lor seamănă mai degrabă cu ai lăcustelor.

— Pesemne sunt foarte rari, observă musul. N-am văzut decât unul.

— Mai la sud o să-i întâlnim cu duiumul. Deocamdată însă, nu te aştepta să-i vezi: acela de adineauri trebuie să fi fost unul rătăcit.

Într-adevăr, în zilele care urmară, nici Mihu nici ceilalţi nu mai văzură vreun asemenea peşte năzdrăvan, cu toate că îşi zgâiau tot timpul ochii pe întinderea oceanului; o parte din echipaj era din ce în ce mai înclinată a crede că Mihu visase cai verzi pe pereţi, iar căpitanul, pus pe glumă, îi ţinea isonul ca să râdă de el.

Dar iată că într-o bună dimineaţă, a patra de când începuse călătoria pe Atlantic, Ismail, care era în bucătărie şi încingea untdelemnul în tigaie, auzi un fâlfâit ciudat în aer, apoi o greutate udă îi căzu în creştet, făcându-l să se cocoşeze, cuprins de cea mai cinstită spaimă. Un peşte zburător abătut deasupra punţii nimerise pe gura tambuchiului de la prova, se lovise în peretele de scânduri, căzuse în capul bucătarului şi de-acolo alunecase drept în tigaie, unde îndată untdelemnul încins începu să sfârâie. Până ce bucătarul să-şi revină, nenorocosul peşte era gata prăjit, cu măruntaie cu tot.

De atunci înainte, peştii zburători se înmulţiră. Ţâşneau din unde, în stoluri, unii mai mici, de o şchioapă, alţii de

aproape jumătate de metru, toţi argintii, cu spinarea albă, cu coada şi cu pieptul de un albastru adânc, ca al cerului noaptea. În lumina soarelui culorile acestea scoteau sclipiri ameţitoare – şi zborul feeric nu contenea decât scurte răstimpuri. Adesea, dimineaţa, echipajul găsea pe punte câte opt-zece peşti dintr-o dată, rătăciţi în zborul lor de noapte, şi cum pe lângă culorile ameţitoare mai aveau şi-o carne deosebit de gustoasă, prânzurile la bordul Speranţei deveniseră foarte ademenitoare.

Briza din primele zile se rotise şi bătea acum de la nord-est, cu o statornicie care dovedea prezenţa alizeului, vântul atât de plăcut navigatorilor. Corabia noastră, cu capul pe insulele Canare, îl primea exact din pupa, ceea ce îl obliga pe cârmaci la o atenţie continuă, dar în schimb, făcea zilnic între o sută şi o sută patruzeci de mile, fără nici un fel de trudă din partea echipajului. Oamenii aveau acum timp să viseze… Visele lor erau uneori domoale, alteori mai repezi, unele îi făceau să zâmbească, altele le aduceau pe chip o mică întristare.

Chiar şi acum, după atâtea zile, Negrilă se mai ducea uneori la pupa şi, urcându-se cu picioarele deasupra parapetului, privea stăruitor în urmă, cu ochii îngreuiaţi de o tristeţe aproape ca a oamenilor. Apoi se întorcea pe punte, o cerceta cu stăruinţă, mirosind prin toate colţurile şi scâncind cu nedumerire. Atunci gândul echipajului, cu căpitan, cu tot, cu cârmaci şi om de veghe, se ducea departe, străbătând drumul înapoi peste Atlantic şi Mediterană, până la Marsilia. Nimeni nu spunea nici un nume, niciodată, dar când se aflau laolaltă cuprinşi de aceeaşi tăcere, fiecare ştia că între ei sălăşluieşte, blândă şi plină de farmec, amintirea Adnanei.

Atunci căutau să-şi îndrepte gândurile tot în altă parte…

Haralamb se gândea când la Ghiocica, fata sacagiului, când la vădane, când la dulcea Laleli cea gingaşă, când la grecoaica de la Pireu, la cafenea şi la giubeaua albastră pe care o aruncase în praful cheiului.

Gherasim se gândea la copii, la nevastă şi la caprele afurisite care nu voiau să mănânce iarba uscată.

Ismail se gândea la cea mai tânără dintre neveste, fără să ştie că aici gândul i se încrucişa cu al ghiaurului care-i ridicase acelei neveste iaşmacul – şi pe chip zâmbetul îi înflorea cum se dezboboceşte trandafirul; apoi îşi amintea fesul găurit – şi trandafirul îşi lepăda, una câte una, petalele ofilite.

Cristea Busuioc privea catargele, visa la codrii împăduriţi, şi uneori, în legănarea largă a oceanului, i se părea că alunecă pe Bistriţa, cu plutele la vale. Ceilalţi, uneori, se mai opreau din vise, se strângeau laolaltă, la umbra pânzelor, şi se mai apucau de sporovăit, în timp ce Mihu cânta încetişor, din fluier sau din caval, punându-şi în cântec dorurile. Numai plutaşul se ţinea deoparte, tăcut, părând că visează.

În capul fiecăruia erau destule sipetele cu amintiri, frumos orânduite sau aruncate alandala, după firea omului, şi ei le deschideau câteodată, în văzul tuturora, afară de plutaş, care îşi ţinea sipetul închis.

Anton Lupan privea orizontul pustiu cu zilele şi se gândea că pe aici trecuse poate Pierre Vaillant, cu L'Esperance, acum mai multe luni. Dacă oceanul ar fi avut glas, dacă ar fi vrut să-i spună – unde era acum, unde ajunsese prietenul lui?! Şi tot pe aici, pe acest ocean mut, dar cu patru secole în urmă, Santa Maria lui Columb naviga în necunoscut, căutând pe la apus drumul Soarelui Răsare. Şeful expediţiei socotea atunci că Pământul e rotund; însă câţi din însoţitorii lui puteau socoti la fel – şi câţi nu îl credeau nebun? Prin locurile acestea pe care acum Speranţa le străbătea atât de liniştită, la bordul caravelelor lui Cristofor Columb se iveau nemulţumiri; oamenii începeau să se teamă de necunoscut, voiau să se întoarcă, puneau la cale cum să strice cârmele şi revolta mocnea, gata a izbucni.

Ia stai: oare în echipajul goeletei româneşti nu erau nemulţumiri? Căpitanul se ridică de pe parapet, unde visase

până atunci, şi aruncă ochii spre oamenii săi, mirat că acest gând neliniştitor îi venise aşa de târziu. Oamenii îşi vedeau de treburi, în chipul cel mai paşnic. Numai în ochii lui Ismail, de cart la cârmă, Anton Lupan surprinse o căutătură piezişă, care nu-i plăcu.

— Ce-i, Ismaile? îl întrebă, apropiindu-se de el. Te supără ceva?

Bucătarul îşi feri ochii, lăsându-i în pământ.

— Nu estem nimic! răspunse, bosumflat.

Dar Anton Lupan nu se lăsă înşelat de acest răspuns, aşa că de acum înainte mai avu încă un gând: ce s-o fi petrecând cu Ismail? Căci, în mod neîndoios, ceva se petrecea. Şi într-adevăr, într-o zi…

Dar până atunci trecură aproape două săptămâni, în care bucătarul mocni – aşa cum pare-se mocneau şi anumite forţe ale oceanului, încercând să izbucnească, din când în când. În ultima zi de august, Speranţa naviga, după cum dovedeau calculele, în canalul dintre coasta Africii şi Lazarete, cea mai de nord insulă din grupul Canarelor, dar niciuna din coaste nu se vedea, fiindcă deşi sus cerul era limpede, orizontul de jur împrejur stătea înăbuşit sub nori plumburii, nemişcaţi şi sterpi, care nu vesteau nici furtună, nici timp frumos – ci îţi umpleau sufletul de îndoieli.

Norii aceştia nemişcaţi şi nevorbitori îţi dau uneori mai multă osteneală decât o furtună izbucnită în plin, cu fulgere, tunete şi năprasnice dezlănţuiri de vânt. În asemenea clipe cel mai încercat marinar se gândeşte cu sufletul greu la casa lui, dacă o are pe undeva, la o grădiniţă cu flori, la o fereastră plină de soare, la patru pereţi albi şi la o podea care să stea nemişcată pe pământ – să nu se mai legene atât!

Oceanul era blând, dar aducea atâta nelinişte cu întinderea lui ascunsă înşelător sub perdeaua de nori!

Speranţa navigă toată ziua în acest cazan îngust; seara, cerul se lumină până la două palme deasupra orizontului; zidul apăsător părea că se va nărui… Steaua polară răsări

jos – în fiecare zi cobora mai mult, pregătindu-se să dispară ca să facă loc stelelor din cealaltă jumătate a cerului şi magnificei Cruci a Sudului, visată cu atâta nostalgie de navigatori.

A doua zi la prânz, la câteva mile în tribord, deasupra norilor se ivi un pisc înalt. După ce îşi cercetă harta, căpitanul îşi dădu seama că era vârful muntelui Muda, de pe insula Fuerteventura. Jumătate de oră mai târziu, norii se risipiră până jos, aducând liniştea în sufletul echipajului; numai Ismail mocnea închis în el, cu neputinţă de pătruns. Ţărmurile insulei se arătară paşnice, ademenitoare, cu coline împădurite, cu sate risipite printre livezi, atestând prezenţa vieţii omeneşti şi izbutind să încredinţeze tocmai la timp echipajul goeletei că nu navigau pe apele altei planete, lipsite de semenii lor.

La poalele muntelui Muda se vedea un mic port. Anton Lupan ar fi vrut să se abată puţin din drum şi să acosteze aici măcar pentru o jumătate de zi, încredinţat că va găsi oameni care să merite această escală, dar drumul era încă lung şi trebuia să se grăbească, dacă voia să-l ajungă pe Pierre Vaillant, plecat cu atâta vreme înaintea lui.

Insula Fuerteventura rămase toată ziua în bordul drept şi abia după căderea nopţii depăşiră colţul ei de sud-vest. Atunci răsuflarea largă a oceanului se simţi iar; el pulsă astfel până a doua zi la răsărit, ridicând talazuri rare şi întinse ca nişte podişuri. O dată cu răsăritul soarelui, vântul de nord-est, care bătuse zece zile necontenit, începu să şovăie printre pânze, apoi alunecă peste parapet şi se întinse să doarmă pe podişul oceanului, ca un animal mai curând leneş decât ostenit.

Marinarii numesc această stare a mării „calm plat”; asta e ceva mai mult decât leşinul şi ceva mai puţin decât moartea. Pânzele atârnă amorţite în fungi, pavilioanele se pleoştesc, totul pe bord apare ca neavând nici un sens. Şi în timp ce totul dormitează în jur, sufletul marinarului, furios pe neputinţa lui, se zbuciumă mai vârtos ca oricând.

Răscoalele la bord izbucnesc mai degrabă în timpul unei asemenea acalmii, decât pe cel mai dezlănţuit uragan.

Ismail se învârti vreun ceas pe punte, uitându-se în zare şi pufnind, coborî în cabina de la pupa, pentru anumite îndatoriri, apoi, după ce mai mocni iarăşi vreun sfert de ceas, se apropie de căpitan, spumegând:

— Domnule, ala pezevenghi, Stricland, de ce stam, nu făceam nimic? Eu trebuie caram ţucal fiecare zi?

La Marsilia, Martin Stricland voise să-şi îmbarce un servitor personal. Temându-se de prezenţa a încă unui om necunoscut, despre care nici măcar nu ştia cum ar putea arăta la chip şi care n-ar fi fost de mirare să aducă cine ştie ce năravuri şi să strice astfel viaţa armonioasă a unui echipaj vrednic şi inimos, Anton Lupan îl sfătuise să renunţe la acest gând, cu atât mai mult cu cât el însuşi, căpitanul corăbiei, nu simţea nevoia unui servitor.

Totuşi, la stăruinţa pasagerului, se învoise ca un om din echipaj să se ocupe de trebuinţele lui personale, contra unei remunerări globale de zece lire sterline, pe tot timpul călătoriei. Suma într-adevăr nu era de dispreţuit, şi cum dintre toţi Ismail se dovedise cel mai încolţit de nevoi, cu cele patru neveste de la Stambul, îl recomandase lui Martin Stricland. Amândouă părţile se învoiseră numaidecât. Înţelegerea aceasta nefăcând obiectul unei clauze din contract, n-a mai fost pomenită la început – şi poate niciodată nu s-ar fi amintit de ea, dacă între timp n-ar fi intervenit nemulţumirea lui Ismail.

Anton Lupan înţelegea revolta bucătarului, totuşi trebuia să recunoască deschis că, dacă Martin Stricland era un pasager trândav, nu era şi unul prea pretenţios. În afară de umilitoarea îndeletnicire pomenită mai sus, care ce-i drept nu fusese precizată iniţial, dar la care orice servitor s-ar fi putut aştepta din partea stăpânului său râzgâiat, pe o corabie lipsită de anumite amenajări – cum spuneam, în afară de această îndeletnicire la rândul ei destul de trecătoare, Ismail nu mai avea de făcut altceva decât să

care zilnic din hambar în cabina de la pupa numărul de sticle de whisky estimate că vor încăpea în pântecele lui Martin Stricland.

Ce-ar fi putut face într-o situaţie ca asta orice alt căpitan, oricât de omenos şi oricât scaun ar fi avut la cap?

Anton Lupan ridică din umeri, încurcat:

— De, Ismaile! N-ai decât să-i dai înapoi cele zece lire, şi cu asta scapi de orice belea.

— De unde dam? Alea zece lire la Stambul am plecat…

Dac-ar fi putut, căpitanul l-ar fi răscumpărat cu banii lui pe sărmanul bucătar, dar în clipa de faţă nu avea nici un ban asupra sa, tot avutul său personal, ca şi al celorlalţi, fiind depus la Bancă, aşa cum ne amintim cu toţii că se făcuse, încă de la Marsilia.

— Atunci caram mereu?

— De, Ismaile… Caram!

— Aşa? Siktir, Stricland!

Ca urmare, în ziua aceea Ismail săvârşi un gest necugetat, gestul despre care am spus că avea să pună la un moment dat în grea cumpănă soarta întregului echipaj.

Nu atât dornic să bea, cât să se răzbune pe Martin Stricland, bucătarul coborî în magazie, luă din ladă o sticlă cu whisky, o ascunse în şalvari, apoi se strecură în bucătărie, îi scoase dopul şi începu s-o deşerte, strâmbându-se după fiecare pahar. Într-un sfert de oră sticla fu goală; afară oceanul dormea, calm plat. Odată această ispravă săvârşită, în loc să se îmbete, Ismail îşi simţi capul mai limpede ca oricând şi îşi dădu seama, că fapta lui va aduce proaste urmări, cunoscută fiind ţicneala pasagerului şi grija ce-o arăta băuturilor sale depozitate în hambar.

Dezmeticit, bucătarul se repezi asupra dopului şi-a capsulei de zinc, care din fericire nu se vătămase prea mult şi deci, cu oarecare iscusinţă, putea fi pusă la loc; mai departe, dacă în loc de whisky Martin Stricland avea să găsească în sticlă apă chioară, asta nu mai era treaba lui

Ismail, de vreme ce el putea să arate capsula pusă deasupra dopului de însuşi fabricantul scoţian.

În clipa în care îşi simţi astfel conştiinţa liniştită şi se pregătea să pună sticla la robinetul rezervorului cu apă, aflat lângă maşina de gătit, un diavol mai afurisit decât cel ce-l îndemnase prima oară să cadă în păcat, se strecură la urechea lui şi începu a-i şoşoti.

La început bucătarul făcu ochii mari şi rămase cu mâna înţepenită pe robinet. În clipa următoare se pomeni chicotind, un chicotit vesel şi totodată crud.

Ce-i şoptise diavolul la ureche, se va vedea curând; până una-alta Ismail dosi cu grijă sticla goală între oalele şi cratiţele lui, iar dopul cu capsula le puse bine, ca să le poată folosi la timp. Restul zilei îşi văzu de treburi, bine dispus, chicotind la răstimpuri ca un armăsar răguşit şi năbădăios, fără să-i pese nici de acalmie, nici de armatan, vântul fierbinte, cu nisip, pornit de pe continent, care avea să-şi vestească sosirea curând după prânz.

A doua zi dimineaţa, cu sticla dosită în şalvari şi cu pâlnioara de gaz în buzunar, prevedere şi rafinament de oriental, Ismail coborî în cabină la Martin Stricland, pentru ritualul cunoscut – şi profitând de beţia acestuia, turnă în locul whisky-ului lichidul de sub pat, chicotind mai afurisit ca oricând, de vreme ce săvârşea această ispravă chiar sub nasul păgubaşului adormit.

După ce sticla fu plină până la gât, Ismail se întoarse cu ea în bucătărie, îi îndesă dopul, îl capsulă – şi iarăşi chicoti îndelung. Pe urmă nu-i mai rămase decât să ducă sticla la locul ei şi s-o amestece cu celelalte, ca şi cum ar fi vrut să i se piardă urma definitiv.

Trebuie spus că lucrul fusese făcut cu atâta îndemânare, încât mai târziu nici chiar bucătarul nu mai recunoscu sticla cu bocluc – şi în ziua când o puse pe masă, la căpătâiul lui Martin Stricland, habar nu mai avea de această ispravă din trecut.

Până atunci însă, să ne întoarcem la locul de unde ne-am îndepărtat, pentru Ismail. În ajun, când au început să se petreacă faptele descrise mai sus, nu e greu să ne amintim că Speranţa se afla la sud de Canare, într-un calm plat care începuse să-şi dea roadele, cum de altfel s-a şi văzut. Dacă bucătarul izbucnise cel dintâi avea motivele lui, neobservate până atunci; dar poate şi ceilalţi aveau ascunse pe undeva nemulţumiri.

Anton Lupan îi urmărea îngrijorat cum stăteau pe punte, posomorâţi; nu că s-ar fi temut de vreo răscoală la bord, dar îl durea inima să-şi vadă oamenii atât de pământii. Partea proastă era că el însuşi se simţea apăsat şi nu găsea în suflet destul îndemn ca să purceadă la o faptă, la un gest, sau să găsească măcar o vorbă cu care să-şi învioreze echipajul pleoştit. Şi ăsta era abia un început; la ecuator asemenea zile aveau să se ţină şir!

În cursul dimineţii care se scursese chinuitor de încet, fumul mai multor vapoare se văzu la orizont, înspre apus, pe linia care leagă în chip regulat coasta Braziliei cu Europa; vederea unui vapor însă nu aduce nici o mângâiere în sufletul corăbierului ţintuit pe un ocean adormit, dimpotrivă, îl învrăjbeşte mai mult.

Pe la ceasurile două după prânz, dinspre sud-vest se ridică un tunet atât de îndepărtat, încât nu făcu să tresară pe nimeni la bordul Speranţei. Mai târziu, în aceeaşi direcţie se zăriră nori neclari, care multă vreme semănară cu fumul unui vapor. Abia după un ceas îşi arătară conturul precis, ridicându-se domol pe cer – şi atunci, cu toată încetineala lor, nimeni nu se mai îndoi că pregăteau izbucnirea vântului. Faţa oceanului se învioră şi chipurile oamenilor la fel. Câteva fulgere brăzdară cerul, la orizont. Căpitanul răsuflă uşurat: decât acalmie, mai bine uragan!

Ismail ţopăia vesel pe punte, chicotind, ca şi când ar fi fost flăcău, nu bărbat în toată firea, cu patru neveste la Istambul.

— Hei, Ismaile, ţi-a trecut supărarea?

— De ce suparăm? Lasă, caram, caram!

Norii de la sud înaintară până ce acoperiră jumătate din cer; dedesubt, oceanul se învolburase, iar la orizont părea dezlănţuit pe deplin. Deodată însă furtuna se opri în loc şi câtăva vreme se lăsă o linişte de ţintirim. Oamenii care aşteptau vântul, cu faţa la sud, simţiră toţi în aceeaşi clipă că se întâmplă ceva ciudat şi când întoarseră capul, sub îndemnul unei nelinişti de nedefinit, din partea cealaltă, văzură apropiindu-se repede un fel de ceaţă albicioasă, cuprinsă de pâlpâiri, care acoperea întreg orizontul spre nord-est.

— Armatanul! strigă fără voia lui Anton Lupan, izbind furios cu pumnul în parapet.

Bucătarul îl privi curios, clipind şoltic.

— Domnul, de ce suparam?

— Lasă că ai să vezi tu, Ismaile, acuşi!

Norii negri porniră înapoi, spre sud, ca şi când s-ar fi temut să întâmpine ceaţa aceea ciudată, care se apropia pâlpâind, adusă de vânt. În clipa când pânzele Speranţei începură să fluture sub primele adieri, pe punte se răspândi deodată o boare fierbinte, uscată şi înecăcioasă, de parcă deasupra s-ar fi deschis gura unui uriaş cuptor încins.

— Asta ce-o mai fi, domnule? întrebă Gherasim, cuprins de mirare, dacă nu şi de vreo teamă, cu toate că umblase pe multe mări şi trecuse prin toate încercările lor.

— E armatanul, Gherasime! Pune mâna pe cârmă – şi dacă ne-a prins, barem să ne folosim de el, că de pacostea lui tot nu scăpăm.

Geografii şi navigatorii amintesc rar de acest vânt, dar băştinaşii din vestul Africii îl cunosc prea bine pe însăşi pielea lor, arsă şi scorojită ca de foc. Din fericire, acest pustiitor armatan nu suflă decât de trei-patru ori pe an, în răstimpul din iulie până în octombrie – din fericire, dacă se poate spune aşa, căci de fiecare dată lasă în urmă pârjol. Temperatura lui atinge 40° la prânz şi e atât de uscat, încât în cele câteva zile cât bate de obicei, seacă până şi seva

copacilor mai plăpânzi. El poartă dinspre Sahara nisipul mărunt al deşertului, sub chipul unei ceţe alburii-roşcate, prin care lumina soarelui nu mai poate răzbate decât slab. Portocalii, lămâii şi chiar copacii mai vânjoşi, cu ramurile îmbrăcate în acest praf încins, se veştejesc, se usucă şi pier. Apa bătută de vântul încins se evaporă în chip miraculos, lăsând loc uscăciunii stârpicioase şi prafului orbitor.

Unii călători povestesc că după întâlnirea cu armatanul şi-au găsit cărţile, dosite în cel mai apărat fund al geamantanului, cu scoarţele scorojite ca şi cum ar fi fost scoase dintr-un cuptor.

Dacă vântul se prelungeşte mai mult, spre a cincea sau a şasea zi, cât ajunge să bată uneori, sticla plesneşte, lemnăria crapă şi pereţii caselor se năruiesc. Dar cel mai mult are de suferit corpul omenesc: cerul gurii şi ochii se usucă, pielea se ofileşte, moare, iar după patru-cinci zile începe să cadă, cojindu-se, strat după strat, ca foile ştiuletelui de porumb.

Indigenii se feresc de acest prăpăd ungându-se necontenit cu grăsimi, peste care nisipul se lipeşte într-un strat vâscos. De altminteri însuşi numele dat de ei vântului s-ar părea că se leagă de această practică, armatan venind de la cuvântul aberrahman, adică: a sufla şi de la cuvântul grăsime, pe limba lor tan.

La izbucnirea armatanului Speranţa se afla la sud de Canare, mai exact, după datele Jurnalului de Bord, la 27°15' latitudine nordică şi 14°33' longitudine vestică, adică la vreo patruzeci de mile de ţărmul african. Aici vântul nu mai ajungea atât de arzător şi nici nisipul adus de el nu mai era compact. Totuşi la căderea serii, goeleta, care îşi reluase grăbită drumul spre sud-vest, avea puntea şi catargele albite, parcă date cu var.

O dată cu amurgul, zăpuşeala se potoli, în chip amăgitor, fiindcă a doua zi armatanul avea să-şi arate tăria din nou. Echipajul, care până atunci dormea nopţile pe punte, se refugie în cabină, închise uşile, spiraiul, ca să se ferească de

nisip – şi aşa aerul era înăbuşitor. Niciunul nu putea să doarmă decât chinuit, un ceas, două, după care se trezea gâfâind, scăldat în sudori. Cei rămaşi pe punte, de veghe şi la cârmă, simţeau nisipul strecurându-li-se pe nesimţite sub tricouri, intrându-le în păr, în urechi, scrâşnindu-le între dinţi.

Chinul dură astfel toată noaptea, fără ca dimineaţa să aducă vreun alin. Zorile răspândiră o lumină lăptoasă peste oceanul albit, dar soarele rămase nevăzut după nesfârşitele perdele de nisip. Speranţa făcea iarăşi o sută de mile pe zi, fiindcă vântul bătea plin, însă cu ce preţ plătea echipajul hărnicia lui!

Spre prânz zăpuşeala ajunse de nesuferit; oamenii umblau pe jumătate goi, îşi turnau pe rând ghiordele cu apă în cap şi apa se evapora cât ai clipi, apoi îşi ungeau corpul cu untdelemn, în care praful invizibil se topea, dând o năclăială de nesuferit.

Pentru cârmaci era un chin să ţină mai mult timp ochii pe cadranul busolei, albit şi el ca totul în jur; izvoarele lacrimilor nu puteau îndestula lăcomia mistuitoare a acestui vânt secetos, şi ochii, uscaţi ca bulgării de pământ, zgâriau dureros fundul orbitelor.

În jur, cu toate că brăzdat de valuri lungi, oceanul părea mort, dispăruseră şi albatroşii, pe cer, şi peştii zburători, şi marsuinii, şi orice altă urmă a vieţii de până atunci.

Oamenii beau apă, necontenit, luptându-se cu o sete care nu pornea din gâtlej, ci din tot trupul, dar apa aluneca pe gât ca pe un tub de cauciuc întărit şi crăpat, fără să i se simtă gustul, fără să îndestuleze organismul întreg.

— Cât mai ţine asta, domnule? întreba câte unul, din când în când, cu glasul dogit.

— O zi, două, răspundea căpitanul, măcinând nisipul în dinţi.

Altminteri, echipajul nu părea prăpădit şi aştepta cu răbdare sfârşitul acestei încercări.

A treia zi, pe înserat, după ce Speranţa străbătuse 300 de mile şi tocmai trecuse tropicul de nord, armatanul conteni. Peste o jumătate de oră, când căzuse amurgul, văzduhul se limpezi, lăsând să se vadă stelele abia răsărite, cu o strălucire proaspătă, ca a alămurilor frecate cu nisip. Oceanul însă, spre continent, părea încă lăptos – şi rămase aşa până ce întunericul îl acoperi.

În ziua următoare alizeul atât de binevenit începu să sufle din nou, de la nord-est, şi amintirea armatanului se şterse curând, cum se şterg toate amintirile urâte în sufletul oamenilor voioşi. Viaţa la bord îşi reluă cursul ei obişnuit, dar, ce-i drept, deşi echipajul uitase de armatan, nisipul adus de el le mai scrâşnea prin dinţi chiar la sfârşitul primei săptămâni. Ismail, care de la o vreme se vădea plin de bune intenţii, nu scăpase prilejul să adune de pe punte un borcan întreg din acest praf fin.

— Ce faci cu el, Ismaile? îl întrebă Gherasim, mirat de vrednicia lui.

— Frecam oale şi crătiţi, facem lustru frumoz!

Şi bucătarul se apucă într-adevăr de lustruit zestrea bucătăriei, treabă care îi luă mai multe zile la rând. În tot acest timp, cine trecea prin preajma tambuchiului de la prova îl auzea pe bucătar sau cântând încetişor, ca pentru el, sau chicotind bine dispus.

Mihu, în afara orelor când stătea la cârmă sau de veghe, se ocupa de cărţi, scria datele zilei în Jurnalul de Bord şi calcula poziţia corăbiei, sub supravegherea lui Anton Lupan.

La 12 septembrie, adică treisprezece zile după ce depăşise Canarele, Speranţa lăsă în stânga insula San Antonio, cea mai de vest insulă din grupul Capului Verde – şi de aici înainte începea adevărata traversare a Atlanticului. Până la Pernambuco aveau de străbătut, în linie dreaptă, peste o mie trei sute de mile, ceea ce însemna, dacă ţineai seama de vânturi potrivnice şi de acalmii, săptămâni întregi de navigaţie, între cer şi apă. E drept că acum întâlneau

vapoare şi corăbii aproape în fiecare zi, pe drumul obişnuit al curselor peste Atlanticul de Sud. Steaua Polară cobora tot mai mult, iar alizeul începea să şovăie, amintind corăbierilor că se apropiau de ecuator, unde în mod obişnuit îi aşteptau alte încercări.

Tocmai în una din aceste zile se produse şi deznodământul isprăvii lui Ismail.

CAPITOLUL XX.

Uraganul.

La 16 septembrie vântul bătea încă mulţumitor, o briză proaspătă care risipea uşor boarea fierbinte a oceanului. Puţin înaintea prânzului Speranţa întâlni un cargobot care venea din Brazilia, încărcat cu vite. Bietele dobitoace, îngrămădite pe punte, îşi aplecau capetele peste parapet, mugind sfâşietor. Mihu, la ordinul căpitanului, salută cu pavilionul, dar căpitanul vaporului nu răspunse, fie că nu văzuse, deşi se afla la câteva sute de paşi, fie că era înnebunit de mugetul vitelor lui. Un grup de marsuini, care urmase corabia de la Capul Verde până aici, făcură calea întoarsă şi se luară după vaporul brazilian, ceea ce dovedea că acesta avea o carenă mai murdară decât a Speranţei.

Tot în această zi dispărură şi peştii zburători, nu înainte de a face o ultimă demonstraţie, în lumina orbitoare a amiezii. Aşa cum zburau în stoluri, ţâşnind unii după alţii din valuri, în locurile unde nu te aşteptai, faţa oceanului părea îmbrăcată într-o mantie de catifea albastră, bătută cu paiete scânteietoare, în toate culorile ce se pot închipui. Unul din aceste stoluri nimeri aproape întreg pe punte şi la prânz echipajul avu prilejul să se bucure o ultimă oară de carnea lor, fără să poată spune că după atâta vreme i se făcuse lehamite de ea.

Acestea erau întâmplările mici ale unei zile care nu se deosebea prin nimic de cele mai multe întâlnite până acum. Dar îndată după prânz alizeul conteni, lăsând loc calmului celui mai neclintit; asta încă nu era ceva nou – cu singura deosebire că aici acalmia putea ţine mai mult. Speranţa se

găsea acum la 10°15' latitudine nordică, 20°40' longitudine vestică, adică mai avea de străbătut şase sute de mile până la ecuator. De aici înainte începea zona tulbure a acalmiilor nesfârşite, a vânturilor neregulate, a ploilor torenţiale, a furtunilor şi uraganelor izbucnite din senin.

Căpitanul scruta zarea, întrebându-se care din aceste fenomene va fi de întâmpinat; după barometru, care cobora, încă din ajun, deşi nu tocmai decis, era de ales între furtună şi uragan – dar deocamdată nu socoti necesar să ia măsuri pentru întâmpinarea lor.

Pe puntea încinsă de soare, în aerul neclintit începea să fie zăduf. Echipajul părea iarăşi posomorât, cu toate că fiecare ştia prea bine ce greutăţi vor fi de întâmpinat în trecerea peste ecuator, acalmia aceasta putând fi socotită una din cele mai mici.

Numai Ismail, la bucătărie, freca oalele de zor, îngânând, într-un chip de nerecunoscut, fals şi răguşit, gingaşul gazel pe care i-l cânta uneori Laleli, la Stambul, pe înnoptat, când luna răsărea sus, pe colinele dinspre Ieni Mahalle, strecurându-se sfioasă ca o cadână printre ramurile sicomorilor înfloriţi.

După un timp bucătarul îşi făcu datoria să ducă cele trei sticle cu whisky în cabina lui Martin Stricland, apoi îşi reluă gazelul şi frecatul oalelor.

Era exact clipa când acul barometrului făcea o săritură ameninţătoare în jos, iar cerul, spre nord-vest, se întuneca, brusc. Căpitanul privi acul barometrului, privi cerul şi se simţi lămurit: uragan!

De bună seamă, alizeul ar fi fost mai nimerit, dar dacă în locul lui vine uraganul, ce poţi face, decât să-l întâmpini? Anton Lupan se gândi câteva clipe, cu chipul încruntat. Cel mai cuminte ar fi fost să coboare pânzele, să pună pe arborele mic o velă de furtună şi, primind uraganul din pupa, să pornească spre sud-est; nu există mijloc mai bun să te aperi de furtună decât să fugi o dată cu ea. Dar asta ar fi însemnat să se abată din drum zeci şi sute de mile – adică

zile întregi pierdute fără folos. Şi Speranţa nu avea timp de pierdut, fiindcă în aceste zile, sora ei L'Esperance, adăpostită în vreun golf la nordul strâmtorii lui Magellan, îşi făcea, desigur, ultimele pregătiri înainte de a pleca mai departe la drum.

Anton Lupan îşi privi oamenii, pe rând. Afară de Gherasim şi de Ismail, ceilalţi nici măcar nu ştiau ce înseamnă un uragan. Se putea oare bizui pe acest echipaj, încă neîncercat? Se gândi îndelung, şovăind: totul i se părea nesigur în jur, privirile întrebătoare ale lui Mihu, mişcările lui Negrilă, care alerga pe punte neliniştit, adulmecând în aer cu coama zburlită, chipurile negre ale celorlalţi, cântecul lui Ismail – numai acul barometrului părea hotărât, în mişcarea lui fermă cu care cobora, înghiţind câte o liniuţă din cadran la fiecare minut.

În sfârşit, după ce şovăi încă un timp, căpitanul ridică fruntea: avea să primească lupta făţiş, să-şi continue drumul spre sud-vest, cu uraganul travers, în bordul drept.

Oamenii se apropiaseră de parapet şi priveau orizontul deasupra căruia norii se frământau, îmbulzindu-se unii în alţii, învălmăşindu-se, rostogolindu-se, ca nişte oşti nedisciplinate care nu-şi găsesc locul spre a porni la atac. Numai bucătarul rămăsese jos, îngânând răguşit gazelul de la Stambul.

— Ismaile! Ce faci acolo? strigă Anton Lupan.

— Frecam!

— Vino sus!

Ismail se ivi în capul scărilor, nedumerit. Apoi văzu orizontul întunecat, adulmecă în aer, respiră adânc, se scărpină în cap şi întrebă râzând, nevinovat ca un copil:

— Uragan?

Căpitanul înclină din cap şi răspunse pentru el şi pentru ceilalţi:

— Uragan!

Oamenii se priviră, neliniştiţi.

— Ce facem, băieţi? continuă Anton Lupan. Fugim sau îl înfruntăm?

— Îl înfruntăm, domnule, răspunse Gherasim.

— Înfruntam! zise repede şi Ismail, războinic precum îl ştim.

În faţa acestor răspunsuri, ceilalţi nu se puteau face de râs. Întâi ridicară din umeri, mărturisind astfel că nu ştiau ce-i acela un uragan, apoi ziseră şi ei, luându-se după cârmaci:

— Îl înfruntăm!

— Atunci fiecare la locul lui! porunci Anton Lupan. Închideţi spiraiurile, tambuchiurile, micşoraţi pânzele, vedeţi ca totul pe bord să fie bine legat!

Echipajul începu să forfotească pe punte, într-o tulburare pe care nimeni nu şi-o ascundea. Dar dacă în sufletul oamenilor erau temeri şi nelinişti, mişcările lor nu le vădeau; totul decurgea într-un ritm grăbit, însă sigur şi neclătinat, ca mişcările unei maşini complexe puse în mişcare de acelaşi arbore central.

În acest timp, când puntea Speranţei zumzăia, alături oceanul aştepta neclintit, cu ochii închişi, poate dormind, poate gândind…

La orizont norii încă se mai învălmăşeau, dar încetul cu încetul se topeau unii în alţii, culoarea lor cenuşie se îndesea, până ce se făcu neagră – şi frontul apăru, de la un capăt până la altul, închegat, gata de atac.

Pe puntea goeletei oamenii continuau să se mişte tăcuţi şi gravi – în vreme ce Negrilă, agăţat cu picioarele de dinainte de parapet, scruta cu ochii vii orizontul întunecat.

— Ce facem cu el, Mihule? întrebă căpitanul. Ar trebui să-l ducem în hambar, sau în cabină, la prova.

— Degeaba, domnule, n-o să vrea.

— Da, e adevărat, dar dacă o să-l ia vreun val?

— Ştie el să se ferească, nu mi-e teamă de asta.

— Să intram în coteţ! pufni Ismail, cu necaz. De asta am lucrat, dam la rindea, vopsim, pictam, acum stam geaba?

Hei, pezevenghi câine, hoţoman!

Necazul lui Ismail era întemeiat, căci până astăzi, Negrilă nu trecuse niciodată pragul coteţului făcut cu atâta migală de el la Sulina, şi care stătea de pomană în spatele cârmei, prins cu buloane în punte, ca să nu-l poată smulge nici cel mai năprasnic val.

Anton Lupan privi coteţul şi socoti că instinctul lui Negrilă va şti să-l folosească la timp, punându-se la adăpost de valuri şi dând astfel satisfacţie şi inimosului bucătar.

Treburile la bord erau acum gata şi oamenii aşteptau la fel cum aştepta alături oceanul nemişcat.

Ca şi când le-ar fi lăsat anume acest răgaz, ca un adversar loial, uraganul nu mai zăbovi nici o clipă spre a se dezlănţui, pe toată jumătatea orizontului unde norii se pregătiseră de asalt.

Întâi se auzi un tunet, adânc, înfundat, a cărui vibraţie se răspândi prin unde, până la chila Speranţei şi de aici se transmise catargelor; sarturile întinse scoaseră un zbârnâit grav, ca al unor coarde de violoncel pe care muzicanul îl ciupeşte uşor, în surdină, pregătind un acord bizar. Pe urmă un fulger vertical despărţi frontul în două, de sus până în apa oceanului, unde se înfipse aruncând flăcări orbitoare, întocmai ca un uriaş aparat de sudat. Îndată alte fulgere împânziră orizontul, într-o linişte care dădea priveliştii ceva nereal; sclipirile lor scurte păreau răsfrânte din mişcarea unor săbii, pe care comandanţii oştirilor le agitau, îndemnându-şi luptătorii la atac.

Atunci, ca şi când chiar ar fi aşteptat acest semnal, norii porniră, căscând o gură uriaşă, cu o falcă pe cer, cu alta pe ocean. Veneau, într-adevăr, unii pe sus, alţii pe jos, în rasul valurilor, iar între ei rămânea un hău negru al cărui fund se tot adâncea. Veneau ca o lavă neagră, vâscoasă, cotropind apa şi cerul înalt, unii adâncindu-se în valuri ca şi cum ar fi vrut să stârpească viaţa oceanului până în adâncuri, alţii măturând cerul în căutarea stelelor de sus, ca ele să nu mai răsară la noapte şi în niciuna din celelalte nopţi. Iar cerul

luminat care rămânea dincoace şi oceanul scăldat în soare se retrăgeau fuga, lăsând să se întindă în locul lor împărăţia de smoală a vajnicului uragan.

Puntea Speranţei se înnegri înainte ca vreo pânză să fi fluturat; falca de sus care acoperea cerul era mai lungă decât cea de jos, întinsă pe ocean, aşa cum sunt alcătuite fălcile rechinului, vietatea cea mai necruţătoare dintre vietăţile de carnaj. Corabia începu să se legene, fără nici o pricină, aplecându-şi catargele spre hăul căscat în bordul său, atrasă poate de răsuflarea gurii de monstru care voia s-o absoarbă, s-o înghită şi s-o mistuiască, înfometat.

Ajungând deasupra, norii de pe cer şovăiră, cât să clipeşti o dată, cu pleoapa de gheaţă peste ochiul bolnav, apoi se prăbuşiră – falca neagră se închise ridicând din apă trombe împletite în ţesături haotice de spumă, într-o muşcătură de la cer la ocean. Dar muşcătura pornise o clipă prea devreme în lăcomia sa, înghiţise văzduhul, nu apucase să înhaţe şi corabia răzleaţă, pierdută pe apele vinete care se frământau.

În bordul Speranţei se ridica un zid negru, a cărui temelie părea să fie la cinci mii de metri sub apă, în fundurile oceanului – al cărui vârf depăşea cerul, ca să nu-l poată trece nimeni, nici pe sub temelie, nici pe deasupra.

Oamenii aşteptau palizi, lingă catarge, gata să mânuiască scotele. Anton Lupan strângea cavilele cârmei în mâini, şi ceva părea gata să se frângă, cârma sau mâinile lui.

— Allah, Allah! şopti Ismail, care până atunci continuase să îngâne, fără să-şi fi dat seama, gazelul cunoscut.

Negrilă rămăsese agăţat pe parapet, ca la început, şi de acolo întorcea capul din când în când, privind întrebător, poate cu nerăbdare, poate neliniştit, la fiecare om din echipaj.

Nimeni nu vorbea, nu erau de dat porunci, nu era de făcut nimic decât de aşteptat, dar prin scândurile punţii oamenii se simţeau legaţi de căpitan ca prin nişte fire, ca prin nişte nervi care aveau să le transmită hotărârile lui.

Şi iată că deodată văzură toţi cum zidul negru, parcă surpat la temelii, prinse să se încline către sud, la început încet, şovăitor, apoi mai repede, peretele se curbă, se zvârcoli, până ce, scurt, se răsturnă cu toată greutatea lui, înfigându-şi stâlpii de smoală, frânţi, în catargele Speranţei.

Corabia pârâi adânc, pârâi cu glasurile tuturor copacilor care erau duraţi în trupul ei, şi se prăvăli pe bordul stâng, până ce apa trecu peste parapet.

Pe chipul căpitanului, împietrit, se ivi un zâmbet aspru care îi rupse obrazul în bucăţi. Şi aşa, desfigurat, învrăjbit, Anton Lupan porunci, în timp ce punea cârma la stânga, cu un gest brusc:

— Slăbeşte vela mare! Întinde focul şi trinca!

Corabia se ridică din valuri, încet, şi şovăi câteva clipe, cu velele fluturate haotic de vânt. Apoi velele se întinseră, se umflară ca şi când ar fi fost de cauciuc şi etrava se înfipse în apă, gemând.

Era un geamăt adevărat, ca al unei fiinţe omeneşti, pe care toţi îl auziră, ca şi când ar fi fost geamătul lui.

În clipa aceea, din cabina lui Martin Stricland, unde până atunci domnise, ca în toate zilele, tăcere de mormânt, izbucni un răcnet nefiresc, răcnetul unui animal străpuns de cuţit. Dar oamenii de pe punte, care auzeau etrava gemând, în timp ce uraganul urla peste capetele lor, rostogolindu-le în creştet apa cerului şi a oceanului, ploaia şi valurile împletite într-un singur torent, nu auziră răcnetul lui Martin Stricland.

Nu mă pot lăuda că l-am cunoscut pe acest Martin Stricland; scriu despre el, după cele ce mi-au povestit alţii. Dar am cunoscut oameni care îi semănau, unii la păr, alţii la ochi, la urechi, la mâini, la trup, la minte şi la apucături. Luând de la fiecare amănuntul potrivit, şi toate acestea unindu-le cu cele ce mi s-au spus despre el, sunt încredinţat, fără îngâmfare, că Martin Stricland înfăţişat de mine aici seamănă ca două picături de whisky cu Martin Stricland cel adevărat.

Am cunoscut de pildă un om, altminteri destul de vrednic când se decidea să întreprindă ceva, care nu băuse apă decât în copilăria lui – şi asta se întâmplase tare de mult, fiindcă la data pe care vreau s-o amintesc, omul avea aproape cincizeci de ani. După spusele lui şi ale altora, de patru decenii omul acesta nu bea decât vin; nici ţuică, nici rachiu, ci vin. Dar dacă vinul îi lipsea, ceea ce se întâmpla destul de rar, era în stare, când îl răzbea setea, să bea o sticlă întreagă cu oţet, numai să nu vadă apa în ochi.

Şi iată că odată, la o sindrofie, unde se adunase în jurul mesei lume felurită, domni şi doamne, care de care mai cuviincioşi, s-a întâmplat ca omul acela să ia din greşeală paharul unei vecine şi să-l dea pe gât: un pahar întreg cu sirop de trandafir, exact în culoarea vinului aşa zis rozé pe care-l degustau ceilalţi.

Eram acolo şi am văzut, am auzit. Am văzut pe chipul omului nenorocos întâi nedumerirea, apoi stupoarea, apoi cea mai crâncenă groază care se poate vedea pe un chip omenesc. Iar după aceea, în timp ce omul sărea de pe scaun, crispat, cu ochii holbaţi, ţinându-se cu amândouă mâinile de gât, mi-a fost dat să aud cel mai înspăimântător răcnet pe care-mi închipui că îl poate scoate gâtlejul unui semen de-al meu.

Mai departe n-are importanţă să ne gândim ce s-a întâmplat. Aş vrea doar să amintesc încă odată că omul acela nu mai băuse apă din copilăria lui – şi că de atunci încoace nu mai cunoştea gustul altui lichid decât al vinului; orice i-ai fi dat în schimb, sirop, otravă sau apă de izvor, pentru el încercarea ar fi fost aceeaşi.

Ei bine, despre Martin Stricland se poate spune că nu băuse apă nici măcar în copilăria lui. Unii irlandezi, care se pot mândri cu vigoarea şi cu sănătatea lor, spun, cu o evidentă mândrie, că au fost înţărcaţi cu whisky. S-ar putea să fie o glumă, s-ar putea să fie un adevăr. În cazul lui Martin Stricland, însă, fără să fie irlandez, căci nimeni n-ar fi putut spune ce naiba era el cu adevărat, e sigur că nursa

căreia îi fusese încredinţat amesteca în laptele din biberon mari cantităţi de alcool.

Părinţii acestui personaj zănatic aveau pe vremea aceea o prăvălie cu băuturi, la Good Hope, pe fluviul Mackenzie, în Canada. Aici poposeau, primăvara, colectorii de blănuri, care se întorceau din nord, cu săniile trase de câini. Unei asemenea prăvălii, unde vânătorii pot găsi nu numai de mâncare şi de băut, ci şi adăpost cald, i se spune prin partea locului factorie, într-un chip cu totul impropriu.

Jim Norman, tatăl lui Martin Stricland, fusese în tinereţe crescător de cai; crescător e un fel de a vorbi, fiindcă de fapt Jim Norman, căruia i se spunea Old Jim, adică, într-o traducere foarte liberă, Taica Jim, nu creştea caii săi, ci pe ai altora, care dispăreau în chip ciudat de la stăpânii lor, fără să se mai întoarcă niciodată la ei.

Ajuns la treizeci de ani, omul hotărâse, la sfatul şerifului care altminteri îi era binevoitor, să se „retragă” şi să-şi caute o îndeletnicire mai statornică, Iată-l deci negustor, cu factoria şi cu nevasta lui, ocupându-se de băuturi şi de blănuri, în chipul cel mai cinstit.

Martin Stricland, care în copilărie se numise Clark, după numele de botez, şi Norman după numele tatălui său, îl cunoscuse prea puţin pe acesta. Într-adevăr, deşi acum om aşezat, Old Jim continua uneori să dispară de-acasă cu lunile, iar când se întorcea, pare-se îşi găsea îndeletniciri mai mult noaptea, căci îndeobşte ziua dormea, înfundat în odaia de lângă pod, cu uşa încuiată şi cu oblonul închis.

Deci, dacă stăpânul lipsea atât de mult, cine s-ar fi putut ocupa de prăvălie, dacă nu nevasta lui? De aici se ivise nevoia ca odrasla familiei să fie încredinţată, încă din scutece, unei femei din vecini, care pe când îi trăia bărbatul se ocupase de viţei, dar niciodată de copii.

Această femeie, încă tânără, văduvă printr-un accident nefericit despre care nimeni nu vorbea decât după ce arunca priviri bănuitoare în jur, să n-audă iscoadele şerifului, avea ea însăşi destule griji, ca să nu-i mai ardă de

un copil străin. Cum însă era o femeie isteaţă, descoperi încă de la început, că un copil care doarme toată ziua, e ca şi când n-ar fi. Ca urmare, chiar din prima zi, pregătind biberonul, amestecă în laptele pruncului un pahar întreg de whisky – şi într-adevăr, odată sătul, micuţul închise ochii mulţumit şi dormi buştean, de dimineaţă până la prânz, când nu se trezi decât pentru a pretinde un nou biberon plin.

Astfel, o lună de zile pruncul o duse într-un somn, iar isteaţa nursă îşi putu vedea fără grijă de nevoile ei. Până într-o bună zi, când, întorcându-se la copil, nu mai târziu decât s-ar fi cuvenit, îl găsi pe acesta orăcăind ca un broscoi, cu mâinile după biberonul vrăjit. Cu isteţimea ei de care am amintit, femeia îşi dădu seama că pruncul crescuse şi raţia nu îi mai era de ajuns. Cum însă nu putea mări biberonul, socoti mai uşor să mărească procentul de whisky.

De atunci trecuseră ani, pruncul devenise copil, apoi flăcăiandru, apoi om în toată firea, îl prădase pe taică-su şi numai printr-o minune se oprise la timp ca să nu-i bage cuţitul în piept, fugise în nord şi se îndeletnicise cu blănurile, se întorsese pe malurile Mackenzie-ului la cai (ereditatea, de!), colindase Pământul, măcar în lung, dacă nu şi în lat, din Alaska până la Capetwon – dar de whisky nu se mai putuse despărţi.

Totuşi, nu se putea spune despre Martin Stricland că era un beţiv, şi mai ales un beţiv înrăit. El nu făcea decât să-i dea corpului băutură cuvenită cu care se obişnuise de mic. În afară de whisky nu cunoştea existenţa şi gustul nici unui alt lichid. O singură dată, foarte de mult, când făcuse prima oară cunoştinţă cu periuţa de dinţi, încercase să-şi clătească gura cu apă de rând; rezultatul fiind înspăimântător, de atunci nu mai folosea nici în acest scop decât tot whisky-ul.

Iarăşi, trebuie recunoscut, că nu bea pentru a se desfăta, ci pentru a satisface nevoile organismului, că nu înghiţea nici un pahar peste ceea ce-i era necesar şi că nu punea în

felul cum înghiţea acest lichid nici un fel de patimă, la fel cum băutorii de apă, oricât de însetaţi ar fi, beau paharul cu plăcere, dar nu pătimaş.

Dimineaţa, de pildă, oamenii obişnuiţi beau ceai, lapte, cafea, în sfârşit, un lichid. Martin Stricland bea whisky – alt lichid. La prânz, unii beau o ţuică, apoi un pahar de vin; cei cumpătaţi beau apă; Martin Stricland bea whisky: lichid! Cunosc oameni pentru care, după amiaza, când se trezesc somn, nu există desfătare mai mare decât să înghită o linguriţă de dulceaţă şi apoi să bea un pahar cu apă rece, aburit: lichid, Martin Stricland bea whisky, dimineaţa, la prânz, la cină şi între timp – ce s-o mai lungim?!

Raţia lui pe zi putea fi de la o sticlă până la trei… O singură dată, în timpul armatanului, când echipajul Speranţei golise un butoi cu apă – n-am uitat ce zăduf!

— Ismail îşi amintea că pasagerul pezevenghi băuse cinci sticle într-o zi; o dovadă mai mult că nu era vorba de un viciu, ci de nevoile organismului. Da, fusese mare zăduf!

La 16 septembrie, ziua uraganului, am spus, era iarăşi zăduf; ne apropiam de ecuator! Pe deasupra, cât bătuse armatanul fierbinte şi secetos, pereţii cabinei se încinseseră atât de tare, încât mai dogoreau şi-acum. Dacă ne mai gândim că în afară de toate acestea, spiraiurile şi uşa cabinei erau închise, nu-i greu să ne închipuim, ce se petrecea cu Martin Stricland, înfundat sub puntea încinsă de soarele ecuatorului.

Până la prânz el golise, pe negândite, cele trei sticle aduse de Ismail dimineaţa – şi acum consuma din al doilea transport. Stătea întins în pat, cu ghetele în picioare dar cu bumbii lor descheiaţi, cu cămaşa desfăcută la piept, lac de năduşeală, gâfâind, nici treaz, nici dormitând, cu capul nici teafăr, nici îmbătat – suferind de sete cumplit.

Aşa, fără să-şi dea seama când, goli a patra sticlă şi-o destupă pe a cincea, exact în clipa când o perdea neagră cădea peste spirai, cufundând cabina în întunericul cel mai adânc. Să fi venit noaptea aşa de curând? De când începuse

călătoria, Martin Stricland nu se folosea nici de calendar, nici de ceas. O vagă măsurătoare a timpului ar fi putut să fie sticlele goale de la căpătâi, dar, de când cu zăpuşeala, acest etalon nu mai putea fi luat în consideraţie nici măcar aproximativ.

Martin Stricland îşi umplu paharul şi-l duse la gură, cumpănit. Nu, nu era un pătimaş, căci niciodată nu dădea paharul pe gât, lacom ca beţivii înveteraţi, ci, dimpotrivă, îl sorbea încetişor, pic cu pic, dându-i prilejul să se risipească volatilizat în tot organismul.

Dar, în clipa când făcea gestul pomenit mai sus, corabia se smuci năprasnic, se culcă adânc pe un bord, pârâind, omul se pomeni trântit pe spate în fundul patului – şi băutura din pahar i se duse pe gât.

Lichidul căzu în stomacul lui Martin Stricland şi după o clipă explodă, mai cumplit decât un butoi cu trotil. Spun după o clipă, fiindcă la început Martin Stricland rămăsese ţeapăn şi confuz, crispat, cu ochii sticloşi, simţind că va urma o explozie şi neştiind de unde şi cum. Apoi deodată corpul lui fu proiectat în sus ca un arc destins, şi el se pomeni în picioare, în mijlocul cabinei, scoţând un răcnet cumplit.

Există în conştiinţa omului două concepţii antipodale, a binelui şi a răului, care au stat la baza unor religii vechi, a unor filosofii – şi care constituie, din toate începuturile, mica filosofie de fiecare zi a fiecăruia dintre noi.

Pentru Martin Stricland, binele era whisky-ul, iar răul, apa. El nu cunoştea gustul acestui lichid nevinovat, dar tot ce nu era whisky, adică tot ce era rău, nu putea fi decât apă.

Aşa că, după primul şoc, care fusese năprasnic, se apucă de pântece, se cocoşă şi începu să răcnească, în convulsiuni:

— Apă! Apă! M-aţi otrăvit!

În acel moment Speranţa primise dezlănţuirea uraganului din tribord şi se rostogolea pe valuri spre sud-vest, pe vechiul ei drum, cu etrava gemând, cu chila pârâind, cu

catargele arcuite ca nişte plopi plăpânzi bătuţi de vânt, cu sarturile şuierând, în vreme ce, sub bezna care acoperise oceanul, rafalele de ploaie, amestecate cu pachete uriaşe de apă purtate pe sus, se rostogoleau peste bord, ca un şir de tăvăluge ude care voiau să lichefieze totul în jur, lemnul, fierul, pânza, să nu mai rămână pe lume decât un singur element. Oamenii nu se mai vedeau între ei decât la răstimpuri, ca nişte umbre scărmănate de vânt, ca nişte caiere negre din care uraganul smulgea smocuri mari, cu năduf.

Negrilă alerga printre ei, lătrând năuc, înmuiat de apă ca o piele pusă la argăsit, alunecând dintr-un bord în altul, zgâriind puntea cu ghearele, buşindu-se în parapet, apucându-se cu colţii de scote, de cabluri, de parâme, izbutind să înfrunte năprasnicele vârtejuri de apă care se năpusteau de sus.

Anton Lupan ţinea cârma cu mâinile, cu umărul, cu pieptul, făcut una cu ea – şi măsura, lucid, puterea fiecărui val, după izbitura pe care o primea în trup.

— Cel puţin aşa ne spală de nisip! strigă cineva, poate Haralamb, poate Gherasim, una din umbrele jumulite care se vedeau lângă catarg.

Îndată însă o trâmbă de apă îl acoperi şi omul căzu în brânci peste bocaport, înjurând cumplit.

În clipa aceea Martin Stricland năvăli pe punte, urlând:

— Apă, apă! Blestem!

— Ce s-a întâmplat, domnule? strigă Anton Lupan, în timp ce se lupta din răsputeri cu un val care smucea cârma să i-o smulgă din mâini.

— Apă! gâfâi pasagerul, înecându-se.

Căci dacă jos băuse un pahar, aici, îndată ce scosese capul pe punte, primise în creştet un butoi întreg.

— Apă? Unde? întrebă căpitanul, neliniştit. Gherasime! Hei, un om, să vină aici!

Cârmaciul se apropie, împleticindu-se, ţinându-se cu amândouă mâinile de parapet.

— Eu sunt, Gherasim! strigă el în urechea căpitanului. M-ai chemat, domnule?

— Da, du-te jos şi vezi ce s-a întâmplat, intră apă pe undeva? Pune oamenii să pompeze şi caută spărtura. Haide, repede, nu pierde nici un minut!

Gherasim dădu să coboare în cabină, apoi şovăi şi – înainte de a pune piciorul pe scară, îşi făcu mâinile pâlnie la gură ca să strige, încercând să biruie mugetele oceanului:

— Heei! Care sunteţi acolo? Haralamb! Ismail! Să treacă cineva la pompă! Heei! La pompă! S-a auzit?

— Auzeam! Pompam! răspunse, ca de pe altă lume, glasul lui Ismail.

Cârmaciul coborî în cabină, aşteptându-se să audă plescăituri, bâjbâi mirat pe masă până găsi un chibrit, scăpără şi văzu că nu pătrunsese apă pe nicăieri.

În acest timp, Martin Stricland se târa pe punte, răcnind, vărsându-şi furia în vânt:

— Cine mi-a pus apă? Cine m-a otrăvit? Blestem asupra nemernicului!

Lumea văzută de el fiind poate o lume în legănare, balansul bezmetic al corăbiei nu-l înspăimânta, însă apa care-i pătrunsese până la piele, îi udase părul, îi intra în ochi, în urechi, între dinţi – îl făcea nebun.

— Cine mi-a pus apă, să-l strâng de gât! Luaţi apa de pe mine, blestemaţilor! Nu vreau apă la bord!

Unii nici măcar nu auzeau strigătele lui, iar cei care-l auzeau nu-i înţelegeau graiul şi îşi vedeau înfiguraţi de treburile lor. Nu înţelegea nimic nici chiar Ismail, cu toate că lui ceva ar îi putut să-i dea prin cap; dar el se înverşuna să mânuiască pompa, cum îi poruncise Gherasim, deşi pistonul mergea în gol, nescoţând mai multă apă decât să umple un ibric.

Martin Stricland mai merse câţiva paşi, până ce se prăbuşi peste unul din cele patru butoaie cu apă legate pe punte, lângă parapet. Călătorise adesea pe corăbii, văzuse asemenea butoaie, ştia ce se ţine în ele.

— Apă! strigă, scuturându-se scârbit, ca şi când s-ar fi atins de trupul unui lepros.

Şi începu să lovească furios cu piciorul în cep, până ce acesta se rupse, lăsând să ţâşnească apa, şuvoi. Martin Stricland se trase înapoi, îngrozit, şi dădu cu ochii de alt butoi.

— Toată apa peste bord! răcni, apucându-se să lovească în cep.

În mugetele uraganului, nimeni nu ţinea seama de strigătele lui – şi el luă aşa, toate patru butoaiele pe rând, chiar şi pe cel care se golise de mult.

— Nu-i nici un pic de apă, domnule! vesti Gherasim, ieşind din cabină şi apropiindu-se de urechea căpitanului.

— Dar ce-o fi fost cu nebunul ăsta, de răcnea aşa speriat?

— O fi având năluciri; ce, te miră, după câte sticle a băut?

— Atunci ai grijă de el şi du-l jos, să nu-l arunce vreun val peste parapet.

Gherasim se îndepărtă, împleticindu-se, şi dădu peste Ismail, care mânuia pompa de zor.

— Ce faci aici, prostănacule?

— Pompam!

— Lasă dracului pompa şi hai să-l ducem jos pe nebun!

În răstimpul cât se petrecură cele descrise mai sus, barometrul coborâse până la limită – şi dacă ar mai fi avut unde, poate ar mai fi coborât. În aceste clipe nimeni nu mai ştia dacă Speranţa înaintează sau stă pe loc – totul se petrecea în afara unei legi la care să te raportezi, adică în haos. Uraganul se năpustea în pânze, pânzele smuceau catargele, acestea vibrau, arcuite, întinzând sarturile, iar sarturile, zbârnâindu-şi acordurile bizare, într-o armonie de infern, făceau să tremure puntea. Astfel, forţele dezlănţuite îşi încheiau ciclul care trebuia să împingă corabia înainte – şi ea poate că înainta, dar asta nu ştia nimeni, de vreme ce pe apa răscolită şi pe cerul acoperit de nori, nu rămânea nici un reper.

Anton Lupan, la cârmă, se întreba cât vor mai ţine catargele şi când se vor prăbuşi oamenii săi. Auzea catargele trosnind şi îşi vedea oamenii pe punte, mişcându-se jumuliţi de vânt, dar nu-şi mai dădea seama dacă erau ei, cei vii, sau umbrele lor, venite să ţină locul echipajului pierit. Clipe în şir uita prezentul şi naviga în trecut, printre valuri de amintiri, uneori încruntat, alteori zâmbind…

Era miezul nopţii, după cronometrul de la bord, dar pentru echipaj ar fi putut fi şase seara, sau două, sau patru înspre zori, când o rafală se înşurubă ca un burghiu în vela mare şi-o făcu să plesnească la mijloc. Marginile rupturii începură să se zbată şi înainte ca vreun om să poată slăbi scota, vela se sfâşie de sus până jos. Uraganul se năpusti învingător prin această poartă, smulgând bucăţi de pânză şi ducându-le în hău.

— Gherasime! răcni Anton Lupan, scos atât de brutal din gândurile lui. Vela mare jos!

Dar înainte de a-i auzi porunca, echipajul se repezise la fungi. Ghiul se smucea în scotă şi în suport, gata să le rupă şi să sară peste parapet.

Vela mare, făcută din pânză de in, avea o suprafaţă de o sută treizeci de metri pătraţi şi cântărea o sută de kilograme, când inul era uscat. Acum, dacă adăugai încă vreo douăzeci, greutatea apei îmbibată în ţesătură, şi încă o dată pe-atât greutatea picului, înţelegi uşor ce înseamnă s-o smulgi din gheara uraganului; pentru asta este de ajuns să te gândeşti cum ţi se smuceşte în mână sub bătaia unui vânt mai tăricel o umbrelă care măsoară numai un metru pătrat.

Cu mâinile însângerate de parâmele ude, aruncaţi de valuri dintr-un bord în altul, biciuiţi de ploaie, doborâţi de vânt, oamenilor le trebui o oră până să coboare pânza, s-o desfacă de pe ghiu şi s-o strângă balot.

Iar valurile începeau să crească abia acum; uraganul poate izbucni uneori cu toate forţele de la început; oceanului însă îi trebuie timp ca să fie răscolit până în adânc.

Căpitanul socoti că era peste putinţă să ridice altă pânză pe arborele mare, dar aşa, cu pupa uşurată, prova căta să se rotească, lăsându-se sub vânt şi numai din cârmă nu se mai putea ţine vechiul drum. După ce se mai luptă un timp cu furtuna, încăpăţânându-se să-i ţină piept, Anton Lupan slăbi cârma, lăsând prova să se îndrepte două carturi spre sud. Aşa, vântul bătea dinapoia traversului, iar valurile loveau bordajul piezişş şi, după ce se frângeau cu lovituri năprasnice, îl spălau apăsat, în lung, frecându-se de el ca şi când l-ar fi răzuit.

Lupta aceasta dură toată noaptea, timp în care nimeni nu avu răgaz să simtă că-i ud, istovit şi flămând. În zori, ploaia conteni şi cu toate că norii continuau să se rostogolească jos, numai cu o palmă deasupra catargelor, cenuşii şi grei ca de plumb, faţa oceanului se lumină, dezvăluind o imagine de apocalips. Ochii împăienjeniţi îl priveau fără să-i mai perceapă relieful, trupul istovit nu mai simţea legănarea chinuitoare a corăbiei, urechile nu mai auzeau mugetul uraganului, nu auzeau şuieratul cu care vântul secera crestele valurilor şi le arunca în snopi peste parapet, ca în gura unei maşini de treierat. Era un început de linişte, de nepăsare, după care, poate, oamenii aveau să se prăbuşească, sfârşiţi.

— Ne-a cam udat, Gherasime! strigă Anton Lupan, văzându-şi cârmaciul tremurând, zgribulit.

— De, domnule, se-ntâmplă! Dar ţine seama că n-am luat nici un val peste bord. Ne-a udat numai ploaia şi apa adusă de vânt.

— Acum e totuna! Trimite oamenii să se odihnească pe rând.

— Atunci du-te de te odihneşte şi dumneata, că stau eu la cârmă.

— Nu; mai târziu. Pune-l pe Ismail să se îngrijească de o fiertură caldă – şi pe urmă vino să mă schimbi.

Spre amiază, furia uraganului dădu înapoi puţin şi se statornici aşa, încă năprasnică, însă acum echipajului i se

părea că poate domni, faţă de ceea ce fusese la început. Speranţa îşi continua mersul, sud două carturi spre vest, îndepărtându-se de drumul vapoarelor, numai cu focul de furtună, cu trinca şi cu vela mică, ceea ce, unui marinar care ar fi privit-o de departe, ar fi putut să i se pară bizar. Dar căpitanul constatase că sub velatura aceasta corabia izbutea să ţină, în chip mulţumitor, un drum apropiat de acel dorit de el.

Seara acul barometrului încercă să se ridice câteva linii, dar peste noapte coborî la loc şi în ziua următoare furia uraganului crescu din nou. Oamenii care apucaseră să se odihnească, să-şi usuce hainele, să bea câte un ceai fierbinte, păreau mai împăcaţi cu soarta lor. Ba Ismail, în unele clipe, încerca să îngâne iarăşi vechiul lui gazel.

Încă o noapte se scurse şi încă o dimineaţă veni, în care timp, dacă oamenii se mai odihniseră, uraganul continuase să sufle mereu plin de furie şi corabia se luptase cu valurile, gemând necontenit.

În lumina tulbure care prevestea ziua, Gherasim se apropie de cârmă, să-l schimbe pe căpitan.

— Bună dimineaţa, domnule! A mers greu?

— Nu, Gherasime; m-am deprins.

Cei doi oameni rămaseră un timp alături, cu hainele smulse de vânt.

Deşi îşi dădea seama că dacă mai zăbovea puţin ar fi picat din picioare de somn, lui Anton Lupan nu-i venea să lase cavilele din mâini. Niciodată în viaţă nu visase mai viu, mai adânc, mai cuprinzător, decât stând la cârmă în aceste zile de uragan. Pe chipul lui palid, istovit, cu ochii încercănaţi, cu obrazul ţepos, se ivi un zâmbet cald, cuprinzând poate în el toată lumina soarelui ascuns de atâta timp. Gherasim îl văzu şi îi dădu cu cotul, într-un gest familiar pe care, cu tot prieteşugul ce i se arăta, nu şi-l îngăduise niciodată faţă de căpitanul lui.

— O iubeşti, domnule!

Anton Lupan tresări, se făcu roşu, apoi întrebă, adunându-şi anevoie gândurile:

— Pe cine?

Cârmaciul îl privi mirat:

— Corabia! Pe cine doar?!

Gândurile căpitanului se întoarseră, de departe, peste apa albastră a Mediteranei, peste oceanul frământat – şi el scutură din cap, strângând mai tare cârma:

— O iubesc! Dar merită, nu-i aşa, Gherasime?!

Şi după ce spuse aceste vorbe (despre corabie, vezi bine!) se întrebă tainic dacă, fără să ştie, gândul nu continua să-i fie altundeva, departe, peste Mediterană.

Spre sud, norii păreau că se sparg, fiindcă în unele clipe, de pe creasta unui val se vedea câte o fereastră de lumină mai clară, care ar fi putut să fie cerul, cerul cel adevărat. Barometrul se ridica din nou, de data asta mai puţin şovăitor; totuşi, în chip neaşteptat, furia uraganului creştea. Părea că abia acum oceanul începe să-şi arate ce forţe pregătise în taină pentru acest atac. Sarturile erau atât de întinse încât nu mai zbârnâiau, dar dacă le atingeai cu mina, le simţeai vibraţia descărcându-se în braţe, în trup, ca un şoc electric fierbinte, aproape carbonizant.

Pe la ceasurile zece, Gherasim văzu că vela mică începea să se destrame la cusături; până să poată da vreo poruncă, pânza se sfâşie, în mai multe locuri deodată, şi pe catarg nu mai rămaseră decât zdrenţe smucite de vânt. Speranţa naviga acum cu focul şi cu trinca – şi prova ei se abătu încă un cart spre sud.

Echipajul vedea că uraganul nu conteneşte şi începea să-şi piardă încrederea că vreodată va conteni. Toţi erau încruntaţi, palizi, cu obrazul ţepos, cu ochii înfundaţi în cap, istoviţi şi descurajaţi. Nu se mai auzea nici o glumă, nici o vorbă, ci din când în când câte un strigăt răstit. Când se loveau unui de altul pe punte, în smucitura unui val mai năprasnic, se îmbrânceau privindu-se duşmănos.

Dar încercările lor nu ajunseseră până la cap; trebuiau să plătească din greu oceanului, pentru viitoarele zile liniştite, dacă ele aveau să mai vină cândva.

La ora douăsprezece, după ce încercase zadarnic să închidă ochii să se odihnească un ceas, Anton Lupan simţi că balansul corăbiei luase un ritm ameninţător; pereţii cabinei trosneau, gata să sară din cuie, panourile clempăneau pe jos, smulse de la locurile lor. După ce privi sceptic barometrul, al cărui ac continua să urce mereu, înşelător, căpitanul ieşi pe punte, tocmai în clipa când, deasupra capului, soarele străpungea norii destrămaţi şi răspândea o lumină tulbure pe faţa oceanului.

— S-a rupt vela mică, domnule! zise cârmaciul.

— Văd, Gherasime!

— N-am îndrăznit să ridic altă velă.

— Bine! Uraganul n-o să mai ţină multă vreme.

— Măcar de-ar da Dumnezeu!

Gherasim luă mâna de pe cârmă şi dădu să se închine; dar după ce făcu prima mişcare, mâna îi rămase ţeapănă, cu cele trei degete împreunate pe frunte.

— Ia uite, domnule! strigă speriat.

În dreapta, înapoia traversului, departe, peste valurile care se învălmăşeau nebuneşte, se vedea rostogolindu-se şi apropiindu-se pe îndelete, aproape cu lene, un munte negru de apă care înghiţea jumătate din înălţimea cerului. Venea domol, fără grabă, strivind valurile celelalte şi în faţa lui oceanul haotic părea blajin şi neted ca o câmpie.

— Toată lumea sub punte! Intraţi în cabină şi închideţi tambuchiul în urmă! Repede, sub punte toată lumea! strigă căpitanul.

Oamenii văzuseră muntele de apă şi-l priveau împietriţi, cu mâinile încleştate pe balustrada parapetului, fără să poată face o mişcare.

Căpitanul nu mai avu vreme să strige a doua oară; înşfacă o parâmă de jos, şi-o răsuci pe mijloc, apoi o legă strâns de habitaclul busolei şi puse mâna pe cârmă.

— Hai, Gherasime, du-te! O să măture tot de pe punte. Cârmaciul clătină din cap:

— Nu cred, domnule! Corabia asta n-a luat niciodată un val pe deasupra.

— Dar ăsta nu-i val, e un munte! Înţelege odată şi du-te!

Nu este corăbier care să fi înfruntat un uragan în Atlantic fără să întâlnească, îndeobşte spre sfârşitul furtunii, acest val de proporţii înspăimântătoare, această cumplită răbufnire finală a oceanului. În faţa lui, orice corabie îngenunchează învinsă – şi corăbierului, ca să se salveze, nu-i mai rămâne decât, dacă are timp, să se refugieze sub punte, închizând totul în urmă, sau dacă nu să se caţere în vârful catargului, nădăjduind că valul nu va ajunge până acolo, să-l smulgă.

În clipa când această uriaşă masă de apă se prăvăleşte pe punte, dacă e destul de zdravănă ca să nu se prefacă în fărâme, corabia se scufundă pârâind din toate încheieturile, apoi, după ce furia apei s-a dus mai departe, iese încet deasupra, împleticindu-se ca o vită cu şalele frânte, în învolburarea de spumă. Aşa povestesc corăbierii. Dar câţi oare sunt cei ce pot să povestească, pe lingă ceilalţi care nu se mai întorc niciodată?

Anton Lupan privi iarăşi în urmă.

— Fugi, Gherasime! Feriţi-vă! Hei, toată lumea… Gherasim rămase nemişcat lângă cârmă. Mihu, mânat de instinct, fiindcă altfel nu-l învăţase nimeni, sări pe parapet, ţinându-se cu amândouă mâinile de sarturi, puse piciorul pe grijele, ca să se caţăre în vârful catargului – când îl văzu jos pe Negrilă, urmărindu-l cu o privire plină de nedumerire şi dojană; atunci musul sări înapoi, cuprinse grumazul câinelui cu un braţ, cu braţul celălalt cuprinse catargul – şi rămase aşa, încremenit, aşteptând sfârşitul, cu bravură.

Orice val, în clipa când se naşte, are înfăţişarea unei cute de apă, mici, netrebnice, neputincioase. El se mişcă sub puterea vântului şi dacă nu piere, înghiţit de alte valuri, îşi înalţă coama, tot mai cutezătoare. La început cele două

povârnişuri ale lui au înclinări egale. Dar creasta, înălţată în bătaia vântului, merge mai repede decât baza, care se luptă cu inerţia apei şi cu celelalte valuri – şi astfel povârnişul din faţă îşi măreşte înclinarea. Iar valul merge înainte, mânat de furtună, cuprinde tot mai multă apă, înghite alte valuri, scurmă adâncimile oceanului, se umflă, nesăţios şi năprasnic, şi cu cât se ridică mai sus, cu atât vântul îl prinde mai vârtos, mărindu-i mugetul şi goana. Aşa, până în clipa când el capătă înfăţişarea unui perete, unei stânci retezate care se mişcă de cutremur. În clipa următoare zidul se frânge şi muntele de apă se prăvăleşte, întrecând vuietul oricărui tunet.

Valul năprasnic ajunse în pupa Speranţei cu o frântură de clipă înainte de a se rupe. El păru că se opreşte, de două ori mai înalt decât catargele, privind cu dispreţ coaja de nucă de sub picioarele sale. Pupa corăbiei se ridică în aer, catargele se înclinară până ce se sprijiniră pe orizontul tulbure, iar bompresul se înfipse vertical în volbura rămasă în urmă.

— Ţine-te, Gherasime! mai apucă Anton Lupan să strige.

Apoi se pomeni aruncat peste habitaclul busolei şi rămase agăţat în parâmă. Ceilalţi oameni de pe punte alunecară, nu, nu alunecară, căzură, fiindcă în timpul acestui salt nu mai avură nici o atingere cu puntea verticală, căzură în prova, unde se proptiră, unii în parapet, alţii în ancore, alţii în gura tambuchiului. Mihu îl scăpă pe Negrilă din braţe şi rămase călare pe catarg, privind în jos, spre prova, ca într-un fund de prăpastie; văzu câinele căzând prin aer şi oprindu-se în spinarea unuia din oameni.

Asemenea momente se măsoară cu frânturile de secundă; acesta ţinu mult, mai multe clipe, în care fiecare îşi dădu seama, că zboară, cu pupa în aer, cu puntea verticală. Anton Lupan îl văzu limpede pe Gherasim, stând, stând cum se stă pe o duşumea dreaptă, pe uşa tambuchiului, la doi paşi mai jos de cârmă. Pe urmă văzu catargele brăzdând

norii, trecând fulgerător prin faţa soarelui şi înţelese că, ajunsă în vârful valului, corabia îşi relua poziţia orizontală.

Ceea ce urmă nu mai putu să urmărească, fiindcă se petrecu repede, într-o câtime de timp care nu se lasă măsurată. Simţi numai izbitura vântului, sus, la creastă, şi-apoi totul se înecă în spumă. Valul se prăvăli înainte, se sparse umplând faţa oceanului de muget, iar Speranţa căzu în abisul care i se deschidea sub chilă.

Când oamenii se dezmeticiră, simţiră puntea la locul ei, sub picioare; de sus cădeau vârtejuri de spumă, ca o ninsoare grea, cu fulgii cât pumnul.

Fusese într-adevăr valul care prevestea sfârşitul furtunii; în urma lui valurile celelalte păreau blajine, spălau obosite bordajul goeletei, parcă mirate că ea le mai ţine drumul.

— Ce-a fost asta, domnule? întrebă Gherasim, sfârşind abia acum să se închine.

Căpitanul răsuflă adânc şi îşi desfăcu legăturile.

— Valul de vreme bună! răspunse, punând mâna pe cârmă.

Şi totuşi, vântul sufla încă, şuierând pe punte, iar valurile, din nouă unul tot mai zgâlţâia corabia, făcând-o să geamă şi să pârâie. Bompresul se hâţâna în prova, şi straiul care pornea din vârful lui, slăbit, lăsa arborele mic să se smucească, izbindu-se în etambreu, gata să se frângă.

— E ruptă subarba! vesti Mihu, apropiindu-se fuga. Era de mirare că se rupsese numai atâta. Coborâră repede focul şi schimbară drumul spre sud-vest, rămânând numai cu trinca, tocmai acum la spartul târgului. Dar dacă nu se despovăra catargul fără întârziere n-ar fi fost de mirare ca la sfârşit, când îşi dădea duhul, uraganul încă primejdios, să facă mai mult decât putuse când sufla în toată dezlănţuirea.

Haralamb, legat cu parâme, îşi dădu drumul în jos, până ce găsi capetele lanţului şi aşa, spânzurat deasupra apei, cu bompresul în creştet, se chinui timp de două ore să le lege cu o cheie de împreunare. În tangajul corăbiei, parcă mai mare acum, când primeau valurile din pupa, nu o dată i se întâmplă să se scufunde, cu bompres cu tot, în apă, şi să

rămână aşa mai multe clipe, spre spaima celor de sus care nu ştiau dacă nu se îneacă.

Cădea amurgul când treaba fu sfârşită. Straiul slăbit era întins la loc şi putură ridica iar focul. Cum îşi vedea oamenii trudiţi, uzi, flămânzi, fără pic de vlagă, şi cum vântul sufla încă puternic, căpitanul hotărî ca în noaptea asta să continue drumul aşa, cu focul şi cu trinca, şi abia a dona zi să ridice celelalte pânze.

— Acu' ai putea să-mi faci un ceai, Ismaile; un ceai cu rom în cana aia mare! zise Haralamb, scuturându-se de apă ca un dine ieşit din gârlă.

Bucătarul, care uitase cu desăvârşire că ghiaurul cu ochi verzi ridicase odată iaşmacul de pe faţa Laleliei, îl bătu voios pe umăr:

— Dam, dam ceai cald şi rom; tu băiat bun, Haralambie!

Cerul spre apus se limpezise şi soarele înfrângea norii. Anton Lupan îl luă pe Mihu să facă punctul împreună. Musul coborî în cabină, aduse sextantul şi se urcă deasupra tambuchiului, luptându-se cu balansul corăbiei şi cu balansul cizmelor.

— Bre, Ieremia, aduceam apă fuga! strigă Ismail, scoţând capul pe gura tambuchiului.

Ieremia cobori scările, luă găleata şi se duse la butoiul de lingă bucătărie.

— Mă, turcule, bombăni după o clipă, ai lăsat cepul afară şi s-a dus dracului toată apa. Ţi-e gândul la neveste, fir-ai al naibii!

Ismail protestă, cu indignare:

— Nu lăsam. Punem cep bine…

Nu-şi sfârşi vorba că glasul lui Ieremia se auzi iar, de data asta mai puţin nepăsător decât prima oară:

— Mă, care-aţi fost orbi şi-aţi rupt cepurile? Vreţi să răbdăm de sete în mijlocul oceanului?

Iar o clipă mai târziu izbucni cu spaimă, chemând pe toată lumea:

— Fraţilor, nenorocire! Nu mai avem apă! Butoaiele sunt goale, toate, aracan de mine!

Deznădejdea flutura din aripi printre pânze, întunecând soarele care vestise solemn sfârşitul furtunii…

CAPITOLUL XXI.

Plânsul plutaşului.

Întreg echipajul Speranţei stătea încremenit pe punte, privind cu ochii morţi şi cu gura mută butoaiele goale. Nimeni nu-şi dădea seama ce se întâmplase, dar puteai să-ţi închipui că, în hora bezmetică stârnită de uragan, când nici unui nu mai fusese stăpân pe mişcările lui, când balansul corăbiei îi aruncase dintr-un bord în altul, lovindu-i de catarge, de ghiuri, de parapet, de butoaiele legate pe punte, cine mai ştie care din ei se proptise cu piciorul, cu umărul, cu şalele în cepuri şi le rupsese fără să le audă trosnind, fără să simtă apa de băut curgând laolaltă cu cealaltă apă, venită de sus. Puteai oare şti care din ei era pricina acestei nenorociri? Şi dacă l-ai fi ştiut, îl puteai oare învinui?

— Vedeţi ce-a mai rămas de la cep în jos şi adunaţi apa cu grijă! porunci căpitanul, silindu-se să-şi ascundă îngrijorarea.

Îngrijorarea deocamdată, dar aproape de ea era deznădejdea cea care-şi flutura aripile pe deasupra punţii.

De la cep în jos ar mai fi putut să rămână încă multă apă, dar, din nenorocire, în timpul balansului, o bună parte din ea ţâşnise afară. Echipajul dezlegă butoaiele şi, străduindu-se să nu mai piardă nici o picătură, adună în găleată tot ce mai rămăsese înăuntru. Aşa izbutiră să strângă abia vreo patruzeci de litri, cu care umplură un sfert din rezervorul aflat în bucătărie.

În acest timp căpitanul făcuse, cu aproximaţie, un calcul de longitudine şi altul de latitudine, şi constatase, cuprins de nelinişte, că în timpul furtunii, cu toată silinţa de a merge către sud-vest, Speranţa alunecase spre răsărit şi ieşise cu peste cincizeci de mile din calea obişnuită a

vapoarelor. În seara de 20 septembrie corabia se găsea la 4° latitudine nordică şi cam la 23° longitudine vestică, cea mai neprielnică zonă pe care puteau s-o întâlnească. Instrucţiunile Nautice prevedeau pentru aceste locuri acalmii îndelungi, urmate de izbucniri neregulate ale vântului. Se aflau în zona de ciocnire a celor două alizee, care încearcă să se domine unul pe altul, fără să izbutească, dând naştere numai la perturbări sâcâitoare.

Din fericire, erau prevăzute totdeodată ploi zilnice, de obicei torenţiale, care puteau să dea bogate provizii de apă. Dar prevederile Instrucţiunilor Nautice nu se împlinesc totdeauna, mai ales acelea de care ai nevoie!

Situaţia fiind îngrijorătoare, Anton Lupan îşi adună echipajul şi îi vorbi astfel:

— Băieţi, ne aşteaptă o grea încercare! Avem patruzeci de litri de apă şi drumul nostru s-ar putea să mai ţină douăzeci de zile. Dacă va ploua sau dacă vom întâlni un vapor care să ne ajute, cu atât mai bine; noi însă nu trebuie să ne bizuim pe asta. Am trecut printr-o încercare puţin obişnuită; Gherasim şi Ismail, care sunt marinari din copilărie, pot să vă spună că un asemenea uragan nu întâlneşti în toate zilele, iar dacă îl întâlneşti, nu totdeauna scapi teafăr. Corabia, o ştiţi doară, nu ne-a făcut de ruşine, iar voi v-aţi purtat vitejeşte. Trebuie să arătaţi încă o dată bravura voastră, ca să scăpăm teferi şi din noua încercare.

Căpitanul îşi privi oamenii, apoi adăugă, cu hotărâre:

— Nu vă ascund că s-ar putea să fie mult mai grea decât prima!

— Suntem gata la orice, domnule! zise Ieremia.

— Bine! Va trebui să împărţim apa astfel, încât să ne ţină douăzeci de zile. Vă spun iarăşi, dacă va ploua sau dacă vom întâlni un vapor, cu atât mai bine. Până atunci însă, raţia de apă a unui om va fi un pahar pe zi, drămuit cu străşnicie. Mai avem cincizeci de sticle de vin şi câteva de rom, dar pe acestea din urmă n-are rost să le punem la socoteală. Cine vrea, poate să amestece apa cu vinul, pe

care o să-l împărţim la fel, cu grijă. Pot să mă bizui pe tăria voastră, sau e mai bine să punem apa sub pază? Oamenii se priviră cu nedumerire.

— Cum adică, domnule, întrebă Ieremia, să ne furăm unul altuia picătura de apă de la gură? Doar suntem oameni!

— Bine! Însă când setea o începe să ne chinuiască, ispita o să fie mare, Ieremie!

— O să răbdăm cât om putea, şi când n-o mai fi rost, o să venim să-ţi spunem: păzeşte apa, că altfel…

Ceilalţi începură să râdă. În clipa aceea, încă niciunul nu putea să-şi închipuie ce chinuri cumplite îi aşteptau zilele viitoare.

Instrucţiunile Nautice prevedeau calm, apoi vânt neregulat şi ploi torenţiale. Dintre toate, cea mai binevenită, fireşte ar fi fost ploaia. Dar…

În prima zi, vântul, care peste noapte mai bătuse pe urmele uraganului, se linişti, şi pe la ceasurile zece începu să se simtă năduful. Oamenii îşi primiră raţia de apă, şi fiecare se aşează pe punte, nehotărât, întrebându-se: s-o bea acum, sau la prânz; s-o bea toată odată, sau s-o soarbă pe îndelete, în picături, ca să-şi ţină gâtlejul umezit cât mai multă vreme?

— Fie ce-o fi! zise Haralamb. Ce să mă chinuiesc atât?

Şi răsturnă paharul pe gât. Ismail îl privi mustrător:

— Alta nu dam!

— Nici n-am nevoie; ca să-ţi spun drept, nu-mi era sete de loc. Am băut-o să scap de grijă.

Gherasim îşi deşertă paharul într-un bidonaş pe care îl agăţă de catarg, la umbră, sub tenda întinsă pe punte. Văzând aşa, ceilalţi făcură la fel, căci fiecare avea bidonaşul lui. Dar Cristea Busuioc, după ce goli paharul încet, să nu piardă nici o picătură din lichidul preţios, îl umplu la loc, întâi pe un sfert, apoi încă o dată pe-atât şi-l dădu pe gât, mulţumit că păstrase jumătate pentru mai târziu.

Deocamdată, tuturor, lupta cu setea li se părea un joc. Un pahar de apă? Dar înainte, când butoaiele erau pline şi

nimeni nu-i oprea să umble la cep oare cât beau pe zi? Iată că nu-şi puteau aminti de loc. Ce, un pahar să fie oare atât de puţin?

Îndată după prânz, când orice urmă de vânt pieri şi oceanul începu să adoarmă, lăptos în lumina soarelui de la ecuator, fiecare începu să se uite la bidonaş cu jind.

— Bre Ismaile, zise Haralamb, zâmbind strâmb, să nu care cumva să te prind la robinet! Că dacă apa-i în grija ta, nu înseamnă să bei cât pofteşti!

Bucătarul se făcu roşu. Dar Haralamb nu voise să-l supere, ci vorbise aşa, de necaz că îşi băuse toată apa la început, fără măcar să-i fi simţit gustul. Vru să mai zică o vorbă, apoi îşi simţi gâtul cleios şi tăcu, înghiţind în sec.

Cu toată zăpuşeala, după-amiaza trecu destul de uşor, iar la căderea serii, când cerul se răcori, oamenii păreau voioşi şi încrezători.

— Lasă, domnule, că o să treacă şi asta. Crezusem că o să fie mai greu.

A doua zi, spre nord, nord-est, se zări o dâră de fum.

— Un vapor! strigă omul de veghe, trezit ca din somn. Toată lumea se înghesui lingă parapet. Anton Lupan se uită cu ocheanul.

— Da, e un vapor! Dacă ne vede, suntem salvaţi. Să nu spunem că n-avem noroc!

Peste câteva ceasuri, care trecură în zbucium, corpul vaporului ieşi de sub orizont desluşindu-se limpede, deşi foarte departe, în drum spre sud-vest.

— Trebuie să-i facem semne, zise căpitanul. Altfel n-o să ne vadă şi o să-şi cate de drum.

Gherasim luă o şipcă şi îi legă la cap un şomoiog de cârpe pe care-l îmbibă cu smoală topită în petrol.

— Mihule, hai, că tu eşti ăl mai sprinten, ia-l, urcă-te în vârful catargului şi dă-i foc.

Peste câteva clipe, musul, agăţat cu o mână de măr, flutura cu mâna cealaltă torţa aprinsă care scotea un fum negru şi gros.

Între timp, pe punte, oamenii ceilalţi trăgeau salve cu puştile; căpitanul nădăjduia ca în liniştea oceanului împuşcăturile să se audă până la orizont. Într-adevăr, fie că le auzise, fie că văzuse fumul, peste vreo jumătate de ceas vaporul îşi schimbă drumul cu două-trei carturi, îndreptându-se spre locul unde se afla Speranţa cu pânzele fără pic de vânt.

Echipajul începu să chiuie, voios:

— Vine, suntem scăpaţi! Scăpaţi, fraţilor!

— Am să beau o vadră de apă, zise Haralamb. Hai, Ismaile, dă-mi o arvună, că mi-e sete rău.

— Nu dam! se împotrivi bucătarul, prevăzător. Până nu vedeam butoi plin, nu dam un strop!

Haralamb înghiţi iarăşi în sec, furios, dar nu mai stărui, ca să nu se arate prea pofticios în ochii celorlalţi.

Vaporul salvator înainta greoi. Era o navă veche, odinioară cu trei catarge, căreia i se adăugaseră maşini. În locul catargului de la mijloc se ridica un coş înalt, care umplea cerul de fum. Cu ocheanul se vedea că purta pavilion nemţesc, dar abia după două ceasuri se apropie atât încât să i se poată citi numele, Wotan, scris cu litere albe la prova. Ceva mai târziu vaporul se afla la câteva sute de paşi, frământând apa cu zbaturile. Cei de pe puntea Speranţei îl văzură pe căpitan, un om scund şi gras, aplecat peste parapetul dunetei, cu megafonul la gură.

— Cine sunteţi? Ce vreţi?

Anton Lupan aşteptă încă un timp, apoi în lipsa unui megafon, îşi făcu mâinile pâlnie la gură şi strigă în limba lui Wotan:

— Goeleta Speranţa, de la Sulina, România. Am pierdut întreaga provizie de apă. Puteţi să ne daţi un butoi, din provizia dumneavoastră?

Căpitanul vaporului se aplecă spre maşini, dădu o poruncă, parcă nemulţumit, şi îndată zbaturile începură să se învârtească mai lin. Câteva minute mai târziu, cele două vase se aflau bord la bord, în mijlocul oceanului pustiu.

— Cine-i căpitanul? strigă omul gras de pe dunetă.
— Eu!
— Vino sus!
Un marinar aruncă o scară de frânghie peste bord şi într-o clipă Anton Lupan se afla pe puntea lui Wotan, neagră de fum. Totul era afumat aici, catargele, pânzele strânse pe ghiuri, cârma, oamenii. Pe obrazul gras al căpitanului, sudoarea săpa dâre şerpuite, care adunau urmele de fum sub fălci, de unde alunecau îngroşate pe gât, sub tricoul înnegrit.
— Numele meu e Peter Schmidt, vorbi căpitanul, întinzându-i mâna lui Anton Lupan. De unde veniţi?
— De la Gibraltar, în drum spre Pernambuco.
— Şi cum aţi plecat fără apă la un asemenea drum?
— Am avut o mie şase sute de litri, dar am înfruntat un uragan şi nu ştiu cum, printr-un accident nefericit, cepurile butoaielor s-au rupt.
— Ciudat accident!
Anton Lupan începu să râdă:
— Domnule, probabil eşti păţit rău, dacă te arăţi atât de bănuitor!
Căpitanul vaporului îl privi, de sus până jos, apoi spuse, nu tocmai binevoitor:
— Bine, am să vă dau două sute de litri, deşi…
În clipa aceea, uşa unei cabine de sub dunetă se deschise şi un om cu înfăţişarea de uriaş, cu obrazul mototolit de pernă şi cu ochii umflaţi de somn se ivi pe punte, jos, ştergându-şi cu dosul mânecii năduşeala de pe gât.
— Ce s-a întâmplat, Peter? întrebă arţăgos. De ce-ai oprit?
— E o goeletă românească, răspunse căpitanul cu glasul unui subaltern. Au pierdut apa şi ne roagă…
Omul de jos urcă scările pe dunetă şi se opri în faţa lui Anton Lupan, fără să-i întindă mâna, privindu-l duşmănos.
— Unde mergi? întrebă scurt, sfredelindu-l cu ochii.
— Am mai răspuns o dată căpitanului.
— El e căpitan, dar stăpânul aici sunt eu!

Anton Lupan se stăpâni:

— Deoarece soarta echipajului e în primejdie, sunt obligat să suport interogatoriul dumitale, domnule. Venim de la Gibraltar şi mergem la Pernambuco, iar de acolo spre strâmtoarea lui Magellan.

Uriaşul îi aruncă o privire mustrătoare căpitanului său, ca şi cum i-ar fi spus: „Vezi, Peter, dacă nu deschizi ochii?” Apoi vorbi, cu un zâmbet dispreţuitor:

— După aur?

— Nu, domnule, suntem marinari.

— Atunci ce căutaţi în Ţara de Foc?

— Vrem să explorăm ţinutul necunoscut dintre canalul Beagle şi Ocean…

— Vezi, Peter! zise uriaşul, mustrându-l pe căpitan, de data asta cu glas auzit.

Apoi se apropie de Anton Lupan, până ce îl atinse cu pieptul, silindu-l să se tragă o jumătate de pas înapoi.

— Şi ce vrei de la noi? Apă… Nu-ţi dau!

— Nu te pot sili, domnule; dar vreau să ştii că e în joc viaţa a şapte oameni.

Căpitanul vaporului stătea alături, cu umerii încovoiaţi, privind nevolnic în jos. Uriaşul rânji, îşi puse mâinile în şolduri şi privindu-l pe Anton Lupan printre pleoape, răspunse încet, scrâşnind:

— Cu atât mai bine! Să crăpaţi toţi aici! Nu-i nevoie să fim prea mulţi în Ţara de Foc!

— Domnule, te rog să mă crezi, dacă dumneata te duci acolo pentru aur, noi căutăm altceva. Am un prieten care a plecat înainte şi nu urmărim decât să străbatem un ţinut rămas necercetat până azi…

— Destul! Nu-ţi dau!

Căpitanul Speranţei îşi aminti deodată, cu spaimă, primejdia care pândea echipajul său şi, călcându-şi pe inimă, vru să stăruie, să implore, să ceară milă, dar înainte de a scoate un cuvânt citi răspunsul în ochii cruzi ai omului din faţa sa.

— Peter, porunci acesta, dă-i drumul! Haide, domnule, coboară, n-avem timp de pierdut!

Anton Lupan coborî scara de frânghie, năuc, simţind că totul se clatină în jurul său. Era de neînchipuit: şapte oameni răbdau de sete în mijlocul oceanului, în primejdie de a pieri – şi alt om, care avea salvarea în mâinile lui, putând s-o ofere fără nici o osteneală, o refuza şi se îndepărta, rânjind. Atâta cruzime nu ţi-ar fi arătat nici cel mai învrăjbit duşman!

Vaporul fluieră lung şi sub punte maşinile greoaie începură să huruie. Anton Lupan se mai uită o dată în sus, nădăjduind că uriaşul se va răzgândi, că voise să facă numai o glumă sinistră; dar acesta stătea cu mâinile încleştate pe parapet şi pe chipul lui de piatră se putea citi vechea hotărâre, de neclintit.

În clipa următoare, împins de o ultimă nădejde, de un gând salvator, căpitanul Speranţei se năpusti în cabină, la Martin Stricland. Dacă omul crud de pe Wotan era un căutător de aur, poate pasagerul său îl cunoştea, poate măcar auziseră unul de altul, şi chiar dacă nu era aşa, poate vorbeau altfel, o limbă a lor, cu care asemenea oameni se înţeleg în unele clipe, oricât de mare ar fi concurenţa în joc.

— Domnule, vino repede sus! Martin Stricland deschise un ochi:

— Unde suntem? Am ajuns?

— Nu; suntem în mijlocul oceanului şi nu mai avem apă de băut.

— Să nu vă atingeţi de whisky-ul meu!

— Nouă ne trebuie apă, n-avem nevoie de whisky! Vino până sus: e un vapor, ar putea să ne ajute, dar nu vor. Dumneata poate ai să te înţelegi mai bine cu ei.

— Eu n-am nevoie de apă; beau whisky.

Anton Lupan nu se mai putu stăpâni; se repezi la el, cu obrazul roşu, şi-l apucă de piept:

— Dar nu înţelegi, nemernicule, că dacă murim noi ai să crapi şi tu aici, în mijlocul oceanului, cu tot whisky-ul tău?

Şi, în prada furiei, a deznădejdii, îl luă pe Martin Stricland de umeri, îl aruncă în uşă, apoi îl împinse pe scări, ca pe un balot.

Vaporul începuse să se îndepărteze, huruind, în vreme ce echipajul Speranţei, lângă parapet, îl privea înlemnit.

— Pentru asta ai să-mi plăteşti! urlă Martin Stricland, îmbrâncit pe punte. În contract nu se prevede…

Văzându-l, uriaşul de pe Wotan făcu ochii mari şi scoase un strigăt, în vreme ce, cu un gest fulgerător, îşi trăgea revolverul din buzunar.

— Clark Norman! Te-am prins!

Martin Stricland ridică ochii, îl recunoscu şi păli.

— Schlimbach! strigă, ducând mâna la buzunar.

Dar mai înainte ca el să scoată revolverul, Schlimbach slobozi trei gloanţe la rând. Căpitanul vaporului se repezi la acesta şi-l apucă de umeri, încercând să-l smulgă de lângă parapet. Martin Stricland, neatins de glonţ, se ascunse după catarg, scoase revolverul, ochi cu chipul schimonosit, şi în clipa când Anton Lupan se repezea să-i ia arma din mâini, apăsă pe trăgaci; glonţul se înfipse în parapetul vaporului.

Omul pe care Martin Stricland îl numise Schlimbach, mugi, se smulse din mâinile căpitanului şi se aplecă peste balustradă, cu revolverul întins. Gloanţele începură să piuie prin aer, pe deasupra punţii; undeva se auzi un geam zornăind, în vreme ce uriaşul răcnea:

— Exploratori! Ţinut necercetat! Ai văzut, Peter, pe cine vroiai să scapi?

Anton Lupan izbuti să-l prindă pe Martin Stricland de mâini şi, răsucindu-i-le, să-l doboare la pământ.

— Ajunge! strigă la cel de pe vapor. Dacă aveţi ceva de împărţit, răfuiţi-vă între voi, dar nu-mi omorâţi oamenii!

În acest timp, pe Wotan, câţiva marinari urcară în fugă scările dunetei şi, împreună cu căpitanul, izbutiră să pună mâna pe uriaşul dezlănţuit.

— Te aştept la Punta Arenas! strigă acesta, zbătându-se în mâinile lor. Mă auzi, Norman? Pregăteşte-ţi pielea să ţi-o găuresc, dacă nu cumva au să ţi-o roadă peştii, aici.

— Aşteaptă-mă, Schlimbach! De mult voiam să te întâlnesc! strigă Martin Stricland, de pe puntea Speranţei.

Vaporul începu să fluiere lung, ca să le acopere glasurile. Huruitul maşinii crescu şi zbaturile prinseră să se învârtească, vijelios. Schlimbach nu mai putea fi auzit, dar Martin Stricland, cu chipul schimonosit, cu ochii sticloşi, continua să strige în timp ce-l târau spre cabina lui:

— Am să-ţi plătesc tot! Aşteaptă-mă, n-am să-ţi rămân dator!

Wotan se îndepărta greoi către sud-vest, lăsând peste apă o trenă grea de fum; apoi fluierul conteni, dar maşinile se auziră huruind încă mult timp.

Pe înserat, vaporul se pierdu la orizont, pe urmă se risipi şi fumul – şi Speranţa rămase singură, părăsită, în mijlocul oceanului pustiu.

A patra zi setea chinuia oamenii, neîndurător. Ei ar fi răbdat cu bravură, fără să se plângă, dar aproape tuturora gâtul începuse să li se umfle, împiedicându-i aproape cu totul să se mai poată hrăni; fiecare înghiţitură era un chin atât de groaznic încât li se părea mai uşor să îndure, pe lângă sete, şi foamea. Dar în felul acesta, slăbiciunea li se întindea în trup, luându-le şi curajul, şi vlaga.

Răpuşi de căldura soarelui ecuatorial, care la prânz îi lovea în creştet, oamenii se târau ca nişte umbre pe sub tenda întinsă fără nici un folos, coborau în cabină, căutând un loc unde creierul să nu le fiarbă în cap, dar sub punte, aerul era atât de înăbuşitor, încât după un ceas de chinuri se întorceau sus. Zadarnic îşi turnau unul altuia ghiordele cu apă în cap; dacă în primele clipe se simţeau uşuraţi, îndată după aceea chinul reîncepea, mai neîndurător. Pe deasupra, lumina soarelui era atât de orbitoare, încât pătrundea ca nişte pumnale în ochi, răscolind fundul orbitelor, fără să ai nici un mijloc de apărare împotriva ei.

Ca viaţa să fie mai apăsătoare şi viitorul mai ameninţător, în jurul corăbiei începură să roiască rechini, din ce în ce mai numeroşi, parcă presimţind un apropiat festin. La început Anton Lupan ucisese cu carabina câţiva din ei – nu fiindcă i-ar fi folosit la ceva, ci numai din ură faţă de aceste nesăţioase bestii ale oceanului. Rechinul lovit înroşea apa în jur, apoi se scufunda ca o bucată de plumb şi deasupra nu rămâneau decât vârtejurile stârnite de semenii lui, care probabil se năpusteau să-l înfulece, luptându-se sălbatic între ei.

Viaţa oceanului era o luptă crâncenă şi necruţătoare – dar când se gândea la unii oameni întâlniţi în drum, începând cu Spânu şi terminând cu Schlimbach, uriaşul de pe Wotan, Anton Lupan îşi dădea seama că pe pământ faptele nu se petreceau mai blând. Atunci, cu toate suferinţele trupului, se uita la oamenii săi, tot atât de chinuiţi ca şi el, dacă nu mai mult, şi simţea în suflet o mare căldură pentru ei. Erau împreună de atâta timp, şi până acum nici o neînţelegere adevărată nu le tulburase viaţa la bord. Poate fiecare dintre ei, sau măcar unii, în alte împrejurări ar fi putut să fie duşmănoşi şi neîndurători – dar aici, fiindcă el găsise cheia inimilor lor, vieţuiau într-o armonie atât de întreagă, de sinceră şi cuprinzătoare, încât erai înclinat să crezi, să speri într-o armonie a universului întreg.

Iar zilele treceau, copleşite de arşiţă, cu scurte şi aprige răbufniri de vânt, fără ca vreo salvare să apară la orizont; nu se vedeau decât uneori neguri destrămate, care te făceau zadarnic să crezi că ar fi nori de ploaie sau fumul unui vapor. Şi chiar dacă ar fi fost vreun vapor, Speranţa se afla cu mult prea departe din calea lui, ca să poată nădăjdui ajutor.

Oamenii stăteau uneori aplecaţi peste parapet, privind îndobitociţi apa oceanului, întrebându-se poate, cu nedumerire şi cu adâncă deznădejde, de ce-o fi aşa multă şi de ce nu le-o fi de nici un folos? Nici măcar să se arunce în valuri nu le era îngăduit, să-şi răcorească îndelung, cu

nesaţ, trupul arzător, căci rechinii se roteau în jurul corăbiei, aşteptându-şi prada, răbdători. Atunci se amăgeau iarăşi, turnându-şi apă cu ghiordelul în cap, dar ghiordelul era greu şi în istoveala lor abia îl puteau trage pe bord.

Ismail păzea apa cu străşnicie – deşi nimeni, niciodată nu încercase să smulgă de la el măcar o picătură peste paharul cuvenit. Din păcate, chiar şi această raţie infimă începea să nu mai fie bună de băut; apa stătută, clocită la căldură pe fundul rezervorului neprimenit, era din ce în ce mai tulbure, mai ruginie, mai vâscoasă, până ce căpătă culoarea şi mirosul bălţilor putrezite pe timp secetos.

Unii, după ce o strecurau prin batistă, încercau să o amestece cu vin; aşa se subţia şi putea fi băută mai uşor, dar potolea setea mai puţin.

Într-o zi, Haralamb, cel mai necumpătat dintre toţi, după ce îşi bău paharul cu apă, simţind că nu mai poate indura setea, că înnebuneşte şi se aruncă în gura rechinilor, sorbi, unul după altul, nesăţios, două pahare cu vin. Câteva minute după aceea se prăbuşi pe punte, aproape în delir, chinuit de greţuri, de ameţeli şi de arsuri.

Când mai târziu îşi reveni, văzându-l cât era de pierdut şi de chinuit, căpitanul îl dezlegă pe Ismail să-i dea încă un pahar cu apă, dar Haralamb, deşi fără puteri, ridică ochii, cu trufie, şi nu primi. Iar din ziua aceea, în chip ciudat, îndură setea mai uşor decât până atunci.

Anton Lupan îşi dădu seama încă o dată că o coardă omenească, atinsă cu grijă, în clipa şi în locul potrivit, poate să trezească în om nu numai elanurile sufletului, ci şi o nouă vigoare, o nouă bărbăţie în trup.

Timpul trecea astfel, în chinuri care nu se potoleau o dată cu căderea nopţii; dar fiindcă totuşi o deosebire între noapte şi zi trebuia să existe, a doua zi chinul creştea mai cumplit decât în ajun.

Negrilă suferea şi el, o dată cu ceilalţi, la fel de răbdător, la fel de istovit ca şi ei. Întins pe punte, sub umbra amăgitoare a tendei, cu răsuflarea pripită, cu părul parcă

decolorat şi năpârlit, ridica din când în când ochii şi arunca oamenilor priviri blânde, încărcate de o suferinţă pe care parcă voia să spună că nu o pune în sarcina lor. Din când în când, cineva se îndura să-i arunce şi lui un ghiordel cu apă în cap; câinele scheuna mulţumit, arătându-şi iarăşi ochii, mai vorbitori decât graiul omenesc. Câteodată, părea şi el la capătul puterilor; atunci se ridica anevoie, se apropia de parapet şi privea stăruitor, cu ochii ţepeni, oceanul albit în lumina soarelui.

Şi într-o zi, spre sfârşitul primei săptămâni de arşiţă, pe când stătea astfel lângă parapet, Negrilă începu să scheaune, dureros, şi să tremure, ca de friguri.

Mihu se apropie de el, chinuit în neputinţa lui de a-i alina suferinţele.

— Ce-i, Negrilă, ce-i, viteazule, nu mai poţi? zise, îngenunchind lângă el şi cuprinzându-i grumazul în mâini. Lasă că o să scăpăm noi de asta şi atunci o să-ţi aduc o găleată întreagă cu apă, s-o bei până la fund!

— Dă-i pace, măi băiete, nu-l mai încălzi şi tu, că şi-aşa moare de zăduf! îl mustră careva, cu glasul sfârşit.

Mihu se ridică, gata să izbucnească în plâns. Apoi, luând o hotărâre, se duse întins la Ismail, mirat că gândul acesta nu-i venise mai demult.

— Nene Ismaile, dă-mi porţia de apă pe mâine, că moare câinele; mă jur pe sfânta cruce să nu-ţi mai cer alta.

Negrilă privi în urma lui, privi oceanul, se trase un pas înapoi, tremurând, zgâriind puntea cu ghearele, apoi scoase un scheunat prelung, sfâşietor, şi deodată, înainte ca vreun om să-l poată opri, se aruncă peste parapet.

Cineva scoase un strigăt de spaimă:

— A sărit în apă! Mihule, fraţilor, veniţi fuga! Îl mănâncă rechinii!

Oamenii se repeziră la parapet, uitând şi setea şi istoveala.

— Domnule, vino! Ieremie, hai repede, până nu-l dă gata!

Câinele se afundase nesăţios în valuri, dar, după o clipă, îşi scoase capul afară, pufnind pe nas, scuipând nedumerit şi

speriat apa sărată a oceanului. Totuşi, această baie răcoritoare părea să-i priască, fiindcă începu să înoate repede, zburdalnic, îndepărtându-se de corabie.

— Negrilă! Vino înapoi! strigă Mihu, cuprins de spaimă, gata să se arunce şi el în valuri…

Deodată, ajuns la vreo cincizeci de metri, Negrilă se răsuci pe neaşteptate, într-o mişcare de spaimă, şi porni înapoi, cu iuţeala unui marsuin; nu i se vedea decât capul şi coama neagră, întinsă pe valuri ca spinarea unei vietăţi a oceanului.

— Iată-i! strigă Anton Lupan, venind fuga cu carabina în mână.

Mihu îşi muşcă pumnii, până ţâşni sângele.

— Scapă-l, domnule, fie-ţi milă! Scapă-l, nene Ieremie, nu lăsa să-l mănânce rechinii.

În urma lui Negrilă se vedea o umbră cenuşie, urmată de altele cinci, şase, zece, care se luptau s-o ajungă din urmă. Ieremia ridică flinta:

— Lasă-mă pe mine, domnule!

— Vezi să nu-l loveşti pe el, nene Ieremie!

— Ţine-ţi firea, măi copile, nu mă învăţa ce să fac cu puşca!

Prima dihanie ajunsese la câţiva paşi de Negrilă, când Ieremia trase, cu liniştea pe care i-o cunoaştem de la prima noastră întâlnire. Spinarea cenuşie se frânse, împroşcând stropi de apă şi sânge. Câţiva din rechinii care veneau din urmă se făcură nevăzuţi în adâncuri, după ce-şi rotiră coada pe deasupra valurilor; alţii însă îşi continuară urmărirea.

— Trage, nene Ieremie, uite că-l prinde!

Ieremia trase a doua oară, stârnind învălmăşeală în ceata rechinilor, care începură să se vânzolească în jurul petei de sânge. Negrilă venea repede, cu urechile date pe spate, de-ai fi zis că nu-l mâna spaima, ci bucuria.

— Uite la el, al naibii, parcă râde! zise Ieremia, încărcându-şi flinta a treia oară.

— Puneţi scara! porunci căpitanul. Să coboare care-i mai dibaci, să-l prindă.

Gherasim şi plutaşul se repeziră amândoi deodată să treacă peste parapet, dar Mihu se năpusti printre ei, îmbrâncindu-i cu desperare:

— Lasă-mă, nene Gherasime!

— Fugi de-aici, măi băiete, ai să-ţi pierzi firea!

— Nu mi-o pierd! E câinele meu! Negrilă, haide, Negrilă!

Câinele ajunsese la vreo douăzeci de metri şi Mihu, deasupra apei, cu lacrimile încremenite pe obrazul palid, se ţinea cu o mână de scară, cu cealaltă fiind gata să-l prindă de ceafă – când alţi rechini apărură, în cete, unii din stânga, alţii din dreapta, grăbiţi să taie drumul fugarului.

— Domnule, aţin-te! Ia-i p-ăi din stânga şi p-ăştilalţi lasă-mi-i mie! strigă Ieremia, ridicând flinta.

Două împuşcături bubuiră, aproape în aceeaşi clipă, mărind numărul petelor de sânge de pe faţa oceanului. Negrilă făcu un salt printre dihăniile care băteau apa cu cozile, căutându-şi semenii ucişi, să-i sfâşie – şi în clipa următoare degetele tremurătoare ale musului îl înşfăcară de coamă.

Atunci se auzi glasul lui Anton Lupan, strigând cu groază:

— Păzea, Mihule!

Tocmai când oamenii credeau că orice primejdie trecuse, spinarea unui rechin răsări din apă, la cinci paşi de scară. Rechinul nu mai avea de făcut decât o săritură ca să-i înhaţe şi să-i târască în adâncuri şi pe Mihu şi pe Negrită.

La strigătul lui Anton Lupan, băiatul întoarse capul, văzu primejdia la un pas de dânsul, îşi încordă puterile, şi icnind din tot trupul lui firav, zvârli câinele, ca pe un sac ud, pe deasupra parapetului.

Ieremia ridică puşca şi dădu să tragă încă o dată, dar, cu toată tăria lui, rămase ţeapăn, împietrit de spaimă, căci în clipa aceea rechinul se răsuci scurt pe o parte şi îşi arătă, fioros, gura hâdă, gata să se repeadă. Mihu nu avu timp

decât să se salte în mâini – şi lăsă în gura dihaniei numai cizmele care-i alunecară din picioare.

Când oamenii, încă stăpâniţi de groază, se aplecară peste parapet, atât cizmele cât şi rechinul dispăruseră în fundul oceanului.

Mihu îşi ştergea sudoarea de pe frunte, înţelegând abia acum de la ce pieire scăpase.

— Da' ştiu că trebuie să-i fie necaz dihaniei! zise, încercând să râdă. În loc de carne proaspătă, acum roade toval şi talpă goală!

Apoi, dezmeticindu-se, se aplecă pe punte, lângă Negrilă, şi începu să-i mângâie blana udă, cuprins de un plâns dureros, cu suspine.

— Haide, măi băiete, nu mai boci, că n-a murit nimeni! îl mustră cârmaciul.

— Da' cizmele, nene Gherasime?! N-o să mă mustre iar căpitanul? Eu n-am nici o vină, nenea Ismail mi le-a ales aşa largi, peste orice măsură.

— Las' c-a făcut bine! Dacă nu erau largi, acum ai fi fost împreună cu ele în burta rechinului!

Atunci se apropie şi Ismail, dinspre bucătărie, cu strachina lui Negrilă şi cu un pahar de apă în mână.

— Bine, bre Negrilă, dacă am fost sete, de ce n-am venit, dam apă la tine? Aşa, dacă mâncam rechinul?

Iar Negrilă, înţelegând dojana, scheună, ai fi zis de ruşine, părând că-şi recunoaşte întreaga vină:

— Altă dată n-am să mai fac; zău, iartă-mă, nea Ismaile!

În aceeaşi zi, un ceas mai târziu, pe când echipajul toropea sub tendă, prin felurite unghere, Haralamb sări în picioare, îşi holbă ochii şi scoase un chiot:

— Fraţilor! Vine o corabie!

Oamenii se răsuciră repede, dar după ce cercetară zadarnic oceanul, se uitară unul la altul şi, înţelegând că bietul Haralamb era pradă nălucirilor, îşi plecară capetele cu o milă care întrecea dezamăgirea. La orizont se vedea

doar o fărâmă de nor, pâlpâind sub soare, gata să se risipească înainte de a se fi înfiripat bine.

Zilele următoare avură şi ceilalţi vedenii asemănătoare, care-i făceau să tresară, să se ridice cu ochii sticlind, ca apoi să se prăbuşească pe punte, mai stinşi, mai deznădăjduiţi. În pâcla lăptoasă de la orizont, brăzdată alene de norişori fără nici o putere, li se părea că văd insule cu păduri umbroase, sau păsări ciudate, vestind apropierea uscatului, sau corăbii cu pânzele pline, ieşindu-le în întâmpinare.

Anton Lupan, chinuit şi el de miraje, le lămuri că asemenea nestatornice şi amăgitoare imagini se datoresc refracţiunii anapoda a razelor de soare, care, în regiunile calde, pe mări şi oceane, sau în deşerturi, străbat straturi de aer cu temperaturi felurite şi cu densităţi inegale. Pricina nălucirii nu-i în fiinţa omului, ci în afară, deci nu trebuie privită ca un semn, nici de oboseală, nici de boală.

Această lămurire nu aduse însă vreo înzdrăvenire oamenilor. Suferinţa lor creştea cu fiecare oră şi dacă, la răstimpuri încercau să-şi scuture deznădejdea, îndată după aceea, văzând că nu se întâmpla nimic care să îndreptăţească speranţa lor înşelătoare, cădeau mai istoviţi în ghearele sfârşeniei.

După o săptămână, pe puntea Speranţei nu se mai auzea o vorbă, o glumă, un râset, ci numai răsuflarea grea a oamenilor. La prânz se apropiau cu paşi istoviţi de bucătărie, unde Ismail, cu chipul scofâlcit, cu mâinile tremurând, le umplea paharul cu apa clocită din rezervor, pe care ei o beau, dintr-o sorbitură, simţind că le plesneşte gâtul umflat şi ţeapăn ca lemnul.

— Şi când te gândeşti, măi vere, zise Ieremia într-o zi, că pe la noi acum încep ploile toamnei!

Vără-su gemu adânc, înăbuşit – apoi în ochii lui şterşi se ivi o brumă de viaţă şi el întrebă, cu glasul stins:

— Oare bucatele s-or fi strâns de pe câmp?

— Oho! Acum oamenii se apucă de dezmiriştit… Haralamb se ridică într-un cot şi se miră, privind departe, parcă spre alt tărâm:

— Încep ploile toamnei, zici? De te udă până-n măruntaie şi tot dârdâi de frig? Nu se poate, Ieremie! Nu mai plouă pe Pământ!

Şi, lăsându-şi capul la loc, pe scândura goală a punţii, începu să plângă domol, cu lacrimi cât pumnul, care te mirau de unde mai izvorăsc.

— O să pierim aici, Ieremie, şi nici n-am apucat să trăim. N-o să mai vedem noi dealurile şi câmpia – s-a mântuit!

Totul părea topit în văzduh, cerul lăptos curgea în apa oceanului şi parcă se auzea sfârâind; lungimile şi înălţimile piereau, spaţiul nu mai avea dimensiuni şi chiar corabia, neclintită, părea că îşi pierde conturul cunoscut, topindu-se în lava albăstruie din jur. Catargele fumegau ca brazii loviţi de trăsnet, se înnegreau, răspândind miros de răşină şi de ulei încins – aveau să se prefacă în scrum. Ceasuri întregi pe punte nu se clintea nimic – în schimb, de jur împrejur, pe oceanul fără cută, ca un bărăgan fluid, rechinii dădeau târcoale corăbiei, cu o linişte şi cu o răbdare care te scotea din minţi. Parcă altă pradă nu mai aveau de găsit şi-o aşteptau pe aceasta, siguri de apropiatul lor festin.

Oamenii ridicau uneori capul peste parapet şi se uitau la ei lung – acum le erau cunoscuţi, aceiaşi în fiecare zi; dihăniile îi cercetau, cu ochii mici, alegându-şi prada din timp, împărţitul-o între ei, devorând-o în gând.

— Nu! răcni Ieremia într-o zi, trăgându-se înapoi, îngrozit.

Răcnea, cu ultimele puteri adunate din trupul lui vlăguit, şi se uita, ochi în ochi, la unul din rechini; îl ştia mai demult, era acolo, în fruntea celorlalţi, de la răsăritul soarelui până la apus, îl simţea şi noaptea, aşteptând, răbdător, neclintit.

— N-o să mă înhaţi tu! Auzi?!

Îl privea, cuprins de convulsiuni, şi în groaza, în deznădejdea din priviri, se împletea acea ură nestăvilită care poate ucide, ca plumbii bine ţintiţi.

Dar monstrul îi înfrunta netulburat privirea, mişcându-şi alene coada în apa moartă a oceanului, parcă mirându-se de izbucnirea lui.

Ieremia duse puşca la umăr, ţinti îndelung, cu sete, gâfâind, în ochiul mic – şi când apăsă pe trăgaci, ochiul se căscă, prefăcându-se într-un crater sângeriu; în prima clipă rechinul nu se clinti, apoi se răsuci pe o parte şi se prăbuşi în adânc, dar în clipa aceea care trecu, îl mai privi o dată, parcă în batjocură, cu ochiul rămas viu.

Iar Ieremia, înnebunit, începu să tragă, glonţ după glonţ, cu furie, cu nesaţ, în dihăniile care se vânzoleau în sânge, la pupa Speranţei, sfâşiindu-şi semenii ucişi.

Nimic nu mişca pe punte, nimeni nu părea să audă împuşcăturile şi răcnetele lui.

Câţiva paşi mai departe, Mihu zăcea pe spate, cu gâtul umflat, palid, cu obrajii supţi, numai cu ochii deschişi, mari, sticloşi, ca ai morţilor, spre cerul topit. Nu i se vedea pieptul ridicându-se sau coborând, numai degetul mic de la o mână se mişca ritmic, poate o dată cu bătăile inimii. Negrilă era întins lângă el, pe o coastă, cu limba atârnând cenuşie pe scândura punţii.

Ieremia trase, dezlănţuit, până ce ţeava puştii începu să-i frigă în mâini. Atunci clătină din cap, legănându-se, îşi şterse cu dosul mâinii sudoarea de pe chip şi se îndreptă, cu paşi beţi, spre prova, ca să se oprească lângă tambuchi.

— Ismaile, dă-mi apă, că te împuşc!

Bucătarul îi ţinu drumul, cu pieptul deschis; nu mai avea glas să vorbească, îşi simţea gâtul scorojit, din toată fiinţa lui, numai mustaţa zburlită şi ochii rămăseseră vii.

— Te împuşc! bâigui Ieremia, punându-i ţeava puştii în piept.

Ţeava era încinsă; pielea sfârâi.

— Împuşcă! gâfâi bucătarul.

Şi îşi duse mâna la gât, speriat de glasul necunoscut. Gherasim se ridică de lângă parapet, se apropie şi vorbi blând:

— Măi Ieremie, ţine-ţi firea! A cui apă vrei să ţi-o dea? Crezi că bea vreunul dintre noi mai mult?

— Nu-mi pasă. Dacă nu-mi dă, îl împuşc! Te împuşc şi pe tine, pe toţi vă împuşc!

Căpitanul ieşi de jos; setea îl vlăguise şi pe el, dar în clipa asta, cu părul căzut în ochi, cu obrazul nebărbierit, cu ochii înfundaţi în cap, părea năprasnic aşa cum se apropia de tambuchi.

— Lasă puşca jos!

Ieremia şovăi, apoi se răsuci spre el, răcnind:

— Şi pe tine te împuşc!

Cârmaciul se repezi, îi cuprinse braţele şi-l trânti jos; flinta căzu pe punte, cu un sunet dogit.

Anton Lupan se uită cu deznădejde în jur, apoi se întoarse spre bucătar:

— Ismaile, după ce se liniştеşte, dă-i o cană de apă, dar vezi să n-o bea pe toată de la început.

Atunci auziră glasul plutaşului, care nu vorbise zile în şir:

— Dă-i apa mea, Ismaile! Eu o mai duc!

Se ridicase în picioare, lângă catarg, şi era încă falnic, cu barba nepieptănată, de schimnic, cu părul răvăşit, cu mâinile băgate în brâu, lângă toporişca de care nu se despărţea nici acum.

— Nu vreau apa ta, nu vreau nimic! bâigui Ieremia. Nu mi-e sete: v-am minţit!

Şi începu să râdă, icnind, aruncând priviri rătăcite în jur.

Cristea Busuioc clătină din cap, amărât, se uită la oceanul vâscos, la rechini, apoi îşi dădu capul pe spate şi se duse cu ochii la vârfurile catargelor, care fumegau pe cerul topit. Aşa rămase mult timp; amorţiseră iarăşi cu toţii, râsul lui Ieremia se prefăcuse într-un geamăt prelung. Atunci plutaşul se apropie, parcă plutind, cu ochii pe sus, de catargul mare, îl cuprinse în braţe, îşi lipi obrazul de lemnul încins, mângâindu-l, sărutându-l cu buzele arse, fierbinţi, şi începu să îngâne vorbe puţine, care semănau cu o litanie de la schit:

— Of, brazii mei, fraţii mei falnici din munţi! Of, codrule drag, codrule scump!

Şi aşa, îngânându-şi el vorbele, cu glasul sfâşietor de trist, plutaşul aluneca în jos, mângâind şi sărutând lemnul cu care împreună făcuse drum lung, până ce ajunse în genunchi şi rămase nemişcat, cu braţele în jurul catargului…

În timp ce se întâmplau acestea, un singur om era străin de zbuciumul şi de suferinţa lor; nu-l vedeau, nu-l auzeau; numai Ismail îi ducea în cabină trei, patru, cinci sticle de whisky pe zi, şi el le bea nezorit, cu ochii închişi, parcă mort, numai cu gâtlejul viu. Pesemne măruntaiele lui erau alcătuite altcum şi sângele altfel compus, dacă băutura asta cu apa ei puţină amestecată în spirt, îl îndestula şi-i pria pe zăduf.

În a treisprezecea zi a acestui chin, când niciunul din oameni, afară poate de Gherasim, nu păreau că ar mai putea ţine mult timp, când toţi zăceau pe punte, cu gâturile umflate, cu ochii sticloşi, gâfâind, fără dorinţă de viaţă în suflet şi cu trupul stins, căpitanul făcu un calcul de longitudine care arăta că Speranţa se afla cam la 26° vest de meridianul Greenwich, ceea ce dovedea prezenţa unui curent statornic de la est, căci altfel, numai cu puţinele răbufniri ale vântului, n-ar fi putut să înainteze 180 de mile spre apus.

Acum erau aproape de drumul vapoarelor, totuşi, în chip de neînţeles, la orizont nu se vedea nici o pânză de corabie, nici o dâră de fum. Dar nici nu mai puteau să treacă multe zile până să întâlnească un ajutor. Anton Lupan se simţi înviorat şi îşi dădu silinţa să îmbărbăteze şi oamenii.

— Băieţi, mai înduraţi o zi-două, şi vă jur că suntem scăpaţi!

Atunci Haralamb se ridică de jos, clătinându-se, ameţit, cu părul încleiat pe frunte, cu ochii rătăciţi, şi se apropie de el, rânjind:

— O zi-două ai spus? Cine să scape? Tu, ei, voi? Scăpaţi, dacă puteţi: eu nu mai aştept!

Şi cu puteri pe care nimeni nu i le-ar mai fi bănuit, se repezi spre parapet, râzând sălbatic, un râs fără nimic omenesc în el:

— Ha-ha-ha! Scăpaţi dacă puteţi, nebunilor! Căpitanul îi ţinu calea, îngrozit. Gherasim sări de jos şi veni în ajutorul lui. Dar în faţa căpitanului, care-l cuprinse în braţe, el însuşi fără puteri, Haralamb se înmuie ca o cârpă şi căzu pe punte, hohotind:

— De ce m-aţi adus aici? Sunt tânăr, măi fraţilor… nu vreau să pier! Spune, vere Ieremie, spuneţi, măi băieţi, oare acum plouă pe la noi?

Apoi încet, hohotele se prefăcură în suspine, suspinele se potoliră domol şi Haralamb rămase nemişcat pe punte, căzut poate în somn, poate în leşin. Gherasim îl trase la umbră, îi puse cârpe ude pe frunte, pe piept, la subsuori, privindu-l cu lacrimi în ochi, lacrimi pentru suferinţa lui şi a tuturora.

Acestea se întâmplau în Oceanul Atlantic, la 4° nord de ecuator, la 27° latitudine vestică, în ziua de 2 octombrie 1882…

Vedeţi dar ce mulţi ani au trecut de atunci! Dar Haralamb n-a pierit şi a trăit, cum se spune, până la adânci bătrâneţi. Aşa l-am cunoscut, acum nu ştiu câte veri, într-un port de pe malul Dunării – şi de la el ştiu cea mai mare parte a întâmplărilor pe care le-am povestit aici. Avea optzeci şi ceva de ani, şi până prin 1925 fusese îmbarcat, ca secund, pe un cargobot românesc, după ce străbătuse mările Pământului, pe vapoare care purtau pavilioanele tuturor naţiilor. Dar dacă pe multe din ele le uitase, cum uitase de căpitanii, de marinarii lor, de Speranţa îşi amintea ca şi cum ar fi navigat cu ea până ieri – şi tot aşa îşi amintea de Anton Lupan şi de ceilalţi ai lui… Ehei, dar trecuse timp de atunci, Speranţa putrezise în cine ştie ce port, căci de mult, îmbătrânită fiind, trecuse în stăpânirea unui căpitan grec,

la Pireu. Şi când îmi povestea acestea, venind vorba de Pireu, cine ştie a câta oară, am văzut pe chipul lui Haralamb trecând un zâmbet şters, iar în ochii lui, încă verzi ca în anii tinereţii, am văzut aprinzându-se lumina nostalgiilor.

— Da, a pierit şi ea, de mult, să nu mă mai întrebi!

Iar eu am ştiut că se gândeşte la cafegioaica lui de demult, şi nu l-am întrebat nimic…

Şedeam pe cheiul portului, cu un harbuz roşu între noi, sau la o măsuţă strâmbă, în cârciuma lui kir Sofocles de la Vadul Turcului, unde beam pe îndelete, cu un pahar cât degetarul, inimă de vin alb, adus de la Iveşti şi pus să îngheţe două ierni la rând în butoi, ca să rămână sus numai duhul strugurelui, nu şi apa searbădă trasă din pământ. Iar Haralamb, privind pepenele roşu ca buzele acelei gingaşe făpturi de la Stambul… Cine? Da, şi de Laleli îmi vorbea uneori… Sau în timp ce vinul îi încălzea, cu inima lui, sufletul copleşit de amintiri, el îşi relua povestirea pe care am scris-o aici:

— Era prin '81 sau prin '82… Pune '82, să mă întinereşti un pic! Am zăcut aşa, în nesimţiri, mai ştiu eu cât, până ce, deodată, am auzit glasul lui Gherasim…

— Domnule! zise Gherasim, a doua zi, aproape de prânz, că asta era ora când începeau nălucirile. Ia vino să vezi ce-o fi! Când erau nori, ziceam că sunt corăbii. De data asta văd nori, îi văd limpede, ce naiba, că doar n-oi fi chiorât – dar te pomeneşti că tocmai acum e un vapor!

Nici vaporul n-ar fi fost rău, deşi de când cu Wotan, nu mai puteai să speri din toată inima în ajutorul lui.

Dar nu! Se terminase cu mirajele! Erau nori, nori adevăraţi, nori grei, mustoşi, înaintând dinspre sud, întunecând cerul, gata să se verse asupra oceanului ca nişte butii cu fundul sărit.

Şi când ploaia începu, jumătate de ceas mai târziu, oamenii ridicară capetele spre cer, râzând, plângând şi o sorbiră însetaţi şi fericiţi, în picături amestecate cu lacrimile. Ei nu-şi puteau potoli setea astfel, dar niciunul nu

se îndura să-şi plece capul, să întindă o pânză şi să adune ploaia în butoi.

— Numai de n-ar sta! zise Mihu, cu capul dat pe spate, cu ochii închişi, cu cămaşa desfăcută la piept, ca apa să-i îndestuleze întregul trup secătuit.

— N-avea grijă că asta, dacă s-a pornit, o ţine aşa zile în şir! îl linişti Anton Lupan, îmbătat de ploaie ca şi ceilalţi din jur.

Mihu râse, fără să deschidă ochii:

— De unde ştii, domnule? Dacă-i vorba de Instrucţiunile Nautice, nu mă prind!

Alături, Negrilă lăpăia picăturile de ploaie, cu limba scoasă de un cot.

— Al naibii câine! îl pizmui Ieremia, privindu-l pieziş. El e mai dibaci decât noi. Ia te uită, ce limbă, măi fraţilor! Cu asta aduni o găleată pe ceas, zău!

Ploaia ţinu multe zile, într-adevăr, cum scria în Instrucţiuni – deşi, după ele ar fi trebuit să plouă de mult. Vântul care o adusese se roti uşor, trei carturi mai la est, şi atunci căpitanul nu mai avu nici o îndoială că întâlniseră alizeul de sud, căci acesta depăşeşte adesea ecuatorul, intrând în zona celuilalt, dacă îl vede adormit. Speranţa naviga pe vechiul ei drum, spre sud-vest, cu vântul travers în babord – şi făcea iarăşi peste o sută de mile pe zi.

Ploua, ploua necontenit, butoaiele erau toate pline şi totul pe bord era ud.

— Măi, să nu care cumva să cârtiţi, că mă supăr foc! îşi preveni Anton Lupan oamenii, văzându-i că încep să se uite plictisiţi la cerul care turna mereu.

— Nu cârtim, domnule! răspunse Haralamb. Dar acum ar mai putea să se ducă şi prin alte părţi, c-or mai fi şi alţii care au nevoie de ea.

La 5 octombrie, dimineaţa, printr-o spărtură de nori, soarele se arătă atât încât Mihu să-i poată măsura înălţimea – şi calculele făcute apoi dovediră că în clipa aceea goeleta

trecea ecuatorul exact în dreptul celui de al 29-lea meridian vestic, numărat de la Greenwich.

După tradiţiile marinăreşti s-ar fi cuvenit ca Ieremia, Haralamb şi Mihu, marinari proaspeţi, să fie cufundaţi într-un butoi cu apă, spre a primi botezul ecuatorului. Dar cum de sus ploaia continua să cadă mereu cu găleata, căpitanul socoti că un alt botez era de prisos.

— De acum înainte, vă puteţi socoti marinari adevăraţi! le spuse, îmbrăţişându-i. Aţi înfruntat aproape toate încercările mărilor şi oceanelor…

— Cum aproape toate, domnule? protestă Haralamb, poate pe bună dreptate, el pare-se fiind acela care suferise mai vârtos. Am înfruntat vântul şi furtuna, piraţii lui Spânu, rechinii, ne-am luptat cu maurii, am dat piept cu armatanul, cu valuri cât munţii, am îndurat setea şi arşiţa de ziceam că nu mai scăpăm niciunul… La ce încercare ar putea să ne mai supună…

— Nu zice vorbă mare! îl opri căpitanul.

Dar nu-şi sfârşi vorba bine, când un fulger, gros ca odgonul care se pune la ancora de o mie de ocale, ţâşni din inima norilor şi după ce-i făcu să pârâie, se răsfiră în şuviţe, răspândindu-se pe tot cerul. Văzduhul se umplu de tunete, făcând să tremure catargele corăbiei.

— Uite, al naibii Sfântu' Ilie, trecu şi el ecuatorul! râse Ieremia, mai mult ca să-şi ascundă spaima care făcuse să-i sară inima.

Fulgerele şi tunetele, odată pornite, nu se mai opriră până seara, umplând văzduhul de lumini încrucişate şi de bubuituri, ca pe un câmp de bătălie.

La ecuator aerul e încărcat de electricitate şi când scânteia unui fulger se aprinde, nimeni nu mai poate împiedica pornirea celorlalte. Nu puţine vapoare au fost lovite aicea de trăsnet şi au pierit fără urmă. La Rio de Janeiro, de pildă, Speranţa avea să întâlnească vaporul american Alert, care pleca spre nord, încărcat cu cereale; două săptămâni după aceea, la Buenos Aires, Anton Lupan

citea în ziare că Alert nu mai trecuse linia ecuatorului; la limita nordică a alizeului de sud, vaporul american fusese lovit de trăsnet, şi se înecase, iar echipajul, care din fericire fusese salvat de alt vapor, trecuse prin momente de groază pe care ziarele nici nu se încumetau să le descrie.

Echipajul Speranţei, n-avea nevoie să cunoască această tragedie viitoare, ca să încerce groaza încă de pe acum. Fulgerele cădeau în apă, ca o ploaie de foc împletită cu ploaia cealaltă, făcând să fiarbă întreaga faţă a oceanului.

Dintre toate primejdiile întâlnite, aceasta desigur era cea mai înspăimântătoare, fiindcă putea veni pe neaşteptate, fără să bănuieşti care fulger şi care clipă ar putea aduce pieirea.

— Dumneata nu estem fricǎ? îl întrebă bucătarul pe căpitan, care stătea neclintit la cârmă.

— Nu chiar aşa de tare, Ismaile. Fulgerele nu prea caută lemnul corăbiilor.

Pe seară văzduhul se domoli, şi o dată cu căderea nopţii, oceanul se îmbrăcă în mantia liniştei dorită atât.

Vântul bătea statornic şi plin; nu se auzea decât foşnetul etravei spintecând valurile de plumb.

— Domnule, zise Gherasim, seara la ora opt, după ce bătu clopotul de cart şi se duse să ia cârma, căci era rândul lui. Acum cred că s-a mântuit! Avem şi noi dreptul să răsuflăm puţin.

Haralamb, care era pe aproape, îl auzi şi zise, temător, ca omul păţit:

— Nu spune vorbă mare, Gherasime! Mai ştii?

Nu, într-adevăr, fusese destul! Peste noapte cerul se limpezi, şi oamenii din cartul al doilea avură norocul să vadă primii Crucea Sudului, sclipind magnific la orizont, în bordul stâng.

Într-adevăr, fusese destul! Acum, Speranţa naviga sfoară, spre coasta Braziliei, cu acelaşi alizeu de sud, statornic şi neostenit, care o duse aşa patru zile în şir. La 1 noaptea, spre a cincea zi, omul de veghe strigă:

— Se vede un far în prova! Am ajuns!

Era farul de la Capul Olinda, în spatele căruia, curând, avea să-şi arate sclipirile farul de la Pernambuco, portul atât de mult aşteptat… Atlanticul rămăsese în urmă, cincizeci de zile după plecarea de la Gibraltar.

Să uităm suferinţele, să uităm slăbiciunile, ridică-te, Ieremie, nu te ruşina, Haralamb! Fiţi bineveniţi, dragii mei prieteni, bravii mei marinari!

CAPITOLUL XXII.

Primăvară în Brazilia.

Şi totuşi, la bordul Speranţei nu domnea însufleţirea la care te-ai fi aşteptat.

Soarele strălucea sus, pe un cer de smarald, făcând să scânteieze faţa oceanului care rămânea în pupa – ehei, Oceanule, ce credeai?! Zburau albatroşi pe deasupra catargelor, iar pe faţa apei ţipau prelung, întrebător, pescăruşii albi. Coasta Braziliei îşi desfăşura în faţă, la opt mile, la patru, la trei, terasele lungi, înecate în verde, de smalţ. Aerul era curat şi în lumina soarelui totul lucea.

Şi totuşi, pe puntea Speranţei…

După cincizeci de zile, echipajul ajungea într-un mare port, într-un mare oraş şi oricine, în locul lor, ar fi fost dornic, nerăbdător, să pună piciorul pe uscat.

— Măi vere Ieremie, îmi călcai pantalonii; să-mi calc oare şi haina?

— Eu ştiu? Calc-o, dacă ai chef.

Haralamb se scarpină în cap:

— N-o calc! Las-o naibii, că n-am nici un neam în America… Da' tu nu te bărbiereşti azi?

Ieremia îşi pipăi obrazul neras.

— Eh! Să mai stau să ascut briciul, să mă săpunesc, să…

Nu era bărbierit de când începuse alizeul pe ocean. Ismail stătea la cârmă şi picotea; bompresul Speranţei îşi mişca umbra pe valuri în zig-zaguri largi.

— Cască ochii şi ţine cârma cum trebuie! îl trezi Gherasim care, gol până la brâu, se spăla pe punte, mai către prova.

Bucătarul tresări, îşi băgă nasul în busolă şi câtăva vreme bompresul nu se mai bălăbăni, luând-o după fiecare val. Dar pe urmă Ismail se uită plictisit pe ocean, oftă şi începu să picotească iar. Acum Gherasim se supără de-a binelea; lăsă spălatul şi apropiindu-se de cârmaci îl zgâlţâi, cu arţag:

— Tu ce faci aici? Crezi că asta-i oală, să mesteci cu linguroiul în ea?

— Dar tu de ce supăram? răspunse Ismail, nu cu mai puţin arţag. Ce, tu estem căpitan?

Căpitanul stătea la prova, aplecat peste parapet, şi privea, cu o tristeţe de neînţeles, uscatul care se apropia. Traversase Atlanticul, îşi împlinise o parte a visului de ani – şi pare-se, nimic nu-l oprea să-şi realizeze visul până la cap. Dar mai înainte de toate, se afla acum, în sfârşit, în preajma lui Pierre Vaillant; avea să-l întâlnească nu departe, după ce făcuse mii de mile spre a-l căuta – se afla aici, cu L'Esperance, pe coasta acestei Americi unde sosea şi Speranţa azi. Şi totuşi, pe chipul căpitanului nu se citea bucuria la care te-ai fi aşteptat.

— Haide, nu vă mai certaţi! strigă cu jumătate de glas, auzind gâlceava dintre nostrom şi bucătar.

Negrilă veni lângă el, dădu din coadă, sfios, apoi se ridică pe parapet, cu coama în vânt, şi privi ţărmul, adulmecând în aer, parcă singurul nerăbdător dintre toţi ceilalţi. Dar îndată, pesemne dându-şi seama că era alt ţărm, nu cel căutat, se lăsă să alunece pe punte, cu privirea tristă a unui om bolnav.

Anton Lupan oftă. Negrilă îl privi şi scheună, încet, sfios, ca şi cum ar fi întrebat ceva, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Oare de ce oftăm cu toţii aşa?”

— Haide, măi băiete, du-te de-ţi orânduieşte şi tu puţin hainele astea, că doar o să coborâm în oraş! Şi puneţi cizmele, nu mai umbla în picioarele goale!

Era glasul lui Gherasim, care acum se luase de cel mai tânăr membru al echipajului.

Mihu ridică din umeri, cu gândul aiurea.

— Lasă, nene Gherasime, că nu m-alege nimeni! Care cizme să pun, dacă mi le-au mâncat rechinii… Ce, ai uitat? Că alelalte, de la Ţarigrad, mă strâng doară, ştii şi dumneata!

Hotărât că şeful echipajului era cu arţag.

— Ia uite la el, ţâncu', a prins glas! Da' ce crezi tu, de asta mi-e mie, că te-o alege ori nu te-o alege cineva? Eu vreau să nu ne facem de râs, că doar nu suntem zlătari!

Musul n-avu încotro şi coborî în cabină.

— Uite, comedie! pufni Gherasim, în urma lui. Sunt toţi burzuluiţi şi pământii în obraz, de parcă li s-au înecat corăbiile pe care nu le au!

Apoi, sfârşind cu spălatul şi cu muştruluiala, cârmaciul se aşează pe bocaport, răsuflând uşurat.

Zburau albatroşii pe deasupra catargelor, piuiau pe jos pescăruşii albi. Gherasim îşi dădu capul pe spate şi privi cerul înalt. Iată că soseau în Brazilia, curând scripeţii aveau să-şi înceapă scârţâitul subţire, ca al firului de trestie în bătaia vântului, toamna, pânzele aveau să coboare pe catarge, avea să cadă ancora şi să zornăie lanţul, care cincizeci de zile ruginise nemişcat în puţul lui, la prova. Pe urmă aveau să… Aveau să…

Gherasim îşi luă ochii de pe cer, privi puntea, ascultă, nu auzi nici un glas, clipi mirat – şi deodată simţi în jurul lui un gol searbăd, un gol nemăsurat, care-l împresura, cuprinzându-i sufletul, inima. Şi fără să-şi dea seama, cârmaciul scoase un oftat adânc, amar…

— Da' tu ce scheauni, hai? Ia uite la el, lighioana! Numai pe Negrilă nu-l muştruluise azi.

Câinele, care se apropiase, privindu-l cu ochii vii, mari, vorbitori ca ai oamenilor, îşi lăsă capul în jos întristat – şi porni cu paşi nehotărâţi pe lângă parapet, dând ocol punţii, ca şi când tot ar mai fi nădăjduit să întâlnească pe vreunul să-i înţeleagă scheunatul şi să-i răspundă ceva.

Rămas singur, Gherasim se înmuie iar. Şi iar se întrebă, şi iar se gândi, frământându-se pe marginea bocaportului,

până ce deodată, se ridică şi porni întins spre Anton Lupan:
— Domnule, vreau să-ţi spun o vorbă!
Căpitanul întoarse capul încet, pe gânduri, cu privirea pierdută departe, peste Atlantic.
„Măi să fie-al naibii! se miră cârmaciul. Şi ăsta-i apucat!”
— Spune, Gherasime! S-a întâmplat ceva?
Ieremia, Haralamb, Cristea Busuioc ieşiră pe tambuchi şi se opriră alături, fără să ştie încotro s-o ia. Gherasim le aruncă o privire, şovăi, apoi ridică din umeri şi începu vorba, tocmai când în capul scărilor se ivea şchiopătând Mihu, de bine de rău pieptănat, dar cu hainele tot aşa de mototolite, cum zăcuseră în dulap. Cât despre cizmele lăcuite, de la Ţarigrad, mai bine le-ar fi dat naibii că se făcuseră mai mici şi îl strângeau de îi ieşeau ochii din cap.
— Aş vrea să-ţi pun numai o întrebare, domnule, dacă se poate şi nu te-o supăra, începu cârmaciul, cu oarecare arţag, ia spune-mi, mai la urma urmei, de ce n-am luat-o cu noi şi-am lăsat-o acolo?
Căpitanul se făcu palid.
— Pe cine, Gherasime?
— Las' că ştii dumneata!
Ceilalţi tresăriră şi înaintară un pas. Mihu simţi că i se învârte capul, cu tot sângele din trup adunat în obraz; cizmele, parcă nici nu le mai avea.
— Adnana?! zise el, ca şi cum ar fi răspuns, ca şi cum ar fi întrebat.
Din palid, chipul căpitanului se aprinse ca felinarul din babord, noaptea.
— Adnana?!
Ce importanţă are dacă era spus cu teamă, cu nedumerire, sau numai cu mirare, sau poate cu cea mal vorbitoare explozie de bucurie? Nu are importanţă decât că, după o tăcere de două luni de zile, pe puntea aceasta, lovită de toate încercările, fusese rostit, în fine, numele Adnanei!
— Adnana!

Auzindu-l, Negrilă se repezi înainte, trecu printre picioarele oamenilor, mai-mai să-i dărâme, şi ajuns în faţa căpitanului începu să latre, să latre şi să scheaune, fluturându-şi coada, mirat, întrebător, cu nerăbdare şi cu bucurie.

Echipajul simţi că puntea începe să se legene, aiurea, în vreme ce pânzele fluturau pe ghiuri, iar bompresul răzuia colinele verzi ale Braziliei, îndreptându-se spre Argentina.

— Ce faci, Ismaile? strigă Gherasim, venindu-şi în fire. Intrăm în Pernambuco, nu mergem la Buenos Aires!

Dar când se uită în urmă, bucătarul nu mai era la cârmă, ale cărei cavile se jucau zglobii în soare, sub smuciturile valurilor, ci îşi vârâse capul printre umerii lui Haralamb şi Ieremia, cu aceeaşi nedumerire, cu aceeaşi mirare, aceeaşi bucurie ca ale lui Negrilă.

— Ce cauţi aici, tâlharule?! Fugi înapoi la cârmă! Totul se schimbase pe puntea Speranţei, ca printr-o magie – şi cerul era mai albastru, şi colinele, în faţă, mai îmbietoare, şi zborul albatroşilor mai înalt şi mai falnic.

Anton Lupan îşi stăpâni primul tulburarea, deşi tulburarea lui fusese mai mare decât a tuturora; dar el era dator să răspundă de soarta echipajului chiar şi pe timp frumos, nu numai pe furtună. De aceea, după ce-şi trecu mâna pe faţă ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă îşi recăpătase vechea înfăţişare, se uită în ochii cârmaciului şi vorbi, luptându-se din răsputeri să-şi potolească bătăile inimii şi să pară că vorbeşte ca în oricare altă zi a săptămânii:

— N-am luat-o cu noi, Gherasime, din pricini mai multe.

— Şi care-ar fi acelea, domnule?

— Păi, de prima oară, mi-a fost teamă să nu înceapă cârteala…

— N-am fi cârtit niciodată! strigară oamenii, aproape toţi în aceeaşi suflare.

Căpitanul clătină din cap, cu îndoială, şi zâmbi, plin do înţelepciune. Apoi îşi aruncă privirea pe deasupra celor ce-i

stăteau în faţă şi urmă, cu glasul mai tare, uitându-se înadins spre cârmă:

— Cineva, mai ştiu eu cine, ar fi făcut-o zirenă, ar fi zis că a venit să ne scoată din fire.

Corabia făcu o smucitură. Ismail se ridicase în picioare, cocârjat, tremurând, cu ochii în pământ de ruşine.

— Am greşit asta cap prost! Ceream iertare!

— N-am de ce să te iert, Ismaile! Noi am hotărât că tot omul e slobod pe gândurile sale. Şi-apoi, la fel ca tine au mai gândit şi alţii, îmi pare… Tu cam ce zici, Ieremie?

— Să vezi, domnule, eu…

— Lasă, băiete! N-ai spus tu, dacă mi-aduc aminte, ci femeia şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coada lui Sarsailă?

— Eu am spus cu coarnele, dar e totuna; tot o vorbă proastă rămâne!

— Iată dar de ce-am luat hotărârea de care-mi ceri socoteală azi, Gherasime. Şi treaba nu s-ar fi oprit aicea, fiţi siguri. Într-o zi vi s-ar fi părut că Adnana nu-şi face treaba cu toată sârguinţa, că a lăsat un colţ de punte nefrecat ca lumea…

— Da' de unde! sări Cristea Busuioc, care după îndelungată tăcere vorbea iarăşi. Nici n-am fi îngăduit să-şi rupă mâinile cu asemenea treburi de ocară…

Şi zicând aceste cuvinte, care-i îndreptăţeau o altă lungă tăcere viitoare, plutaşul îşi băgă mâinile în brâu, ridică umerii şi îşi flutură barba falnică.

— Ei vezi! răspunse căpitanul, Iată încă un temei de care am ţinut seama! Voi credeţi că ea s-ar fi simţit bine să vadă că o cocoloşiţi ca pe o regină? Ascultaţi ce vă spun eu! La început, da, ar fi mers bine, dar de la o vreme ar fi început cârteala şi nemulţumirea. Până şi lui Mihu i s-ar fi făcut lehamite cu timpul, s-o vadă că-i tot poartă tricourile.

— Niciodată, domnule! exclamă musul, făcând un pas înainte, cu atâta îndemn, cu atâta aprindere, încât ceilalţi întoarseră capul, cuprinşi de mirare.

— Ei, ţine-ţi firea, băiete, nu te-aprinde! îl potoli şeful echipajului, mirat şi el de atâta căldură.

Anton Lupan tăcu o vreme, privindu-i pe fiecare, ca şi cum ar fi vrut să le citească în suflet.

— Iată deci, cam care-au fost pricinile. Dar…

— Dar? întrebară oamenii cu o umbră de nădejde în glasurile pline de căinţă amară.

Căpitanul zăbovi iarăşi.

— Dar acum, după ce au trecut peste două luni de zile, dacă într-adevăr i-aţi simţit lipsa şi credeţi că aţi şti s-o preţuiţi cum se cuvine, dacă socotiţi că am făcut o greşeală lăsând-o la Marsilia, atunci poate s-ar găsi o cale să ne răscumpărăm vina.

— Care, domnule?

— S-o chemăm printr-o depeşă şi să ne ajungă din urmă, de pildă la Montevideo sau la Rio de Janeiro.

— Şi-ar fi cu putinţă? întrebă Gherasim, temându-se să-şi arate bucuria. Când să primească depeşa, când să-şi orânduiască treburile, când să ia vaporul? Că peste douăzeci de zile noi o să fim plecaţi din Rio de Janeiro. Şi-apoi, cu ce bani să vină?

— Cu banii nu-i nici o grijă; o să-i plătească Banca noastră de la Marsilia; pentru asta nu-i nevoie decât să spun o vorbă aici, la una din sucursalele ei din Brazilia. Cât despre celelalte, o să meargă mai uşor decât ne închipuim vreunul. Depeşa, prin cablul transatlantic, o poate primi în două zile.

— Mare minunăţie!

— Apoi nu-i mai rămâne decât să ia vaporul şi până să facem noi drumul, soseşte şi ea la Montevideo.

— Dar cu dormitul, cum o să fie, domnule?

— Aha! Deci iată că tocmai tu ai îndoieli, Gherasime. Oamenii începură să murmure. Cârmaciul îşi duse mâna la inimă.

— Vai de mine! Oare crezi dumneata că din îndoială am pus eu întrebarea? Nici vorbă că o să-i dăm cabina noastră, doar a mai dormit ea acolo. Dar o să-i fie destul de bună?

— Aţi văzut-o careva făcând nazuri când navigam în Mediterană?

Oamenii se repeziră, fiecare având de spus o vorbă pentru Adnana:

— Da' de unde, domnule!

— Nici n-am mai pomenit atâta cumsecădenie…

— Şi-atâta voie bună!

— Bine! încuviinţă căpitanul. Atunci, cum ajungem în port, să ştiţi că trimit depeşă la Marsilia… Să vedem ce-o să faceţi cu cârteala mai la sud, când o veni frigul.

— N-avea nici o grijă! O să ne cuibărim iar în magazie, peste boclucurile lui Stricland, că doar am mai dormit noi acolo – şi încă atunci abia aveam loc de butoaiele alea cu untdelemn de măsline!

— Atunci, aşa să rămână! Şi-acum toată lumea la posturi. Mihule, ridică repede pavilionul Braziliei!

În timp ce ei puneau la cale chemarea Adnanei, Speranţa se apropiase de coastă; până la digul din faţa portului nu mai avea decât jumătate de milă. Musul se caţără pe catarg, cu pavilionul, ruşinat că uitase de această îndatorire. Dar, când să coboare, urechea îi prinse, dinspre ţărm, un zumzet adânc şi continuu, plin de ciudăţenie.

Şi ceilalţi oameni auzeau zumzetul întrecând vuietul îndepărtat al portului şi murmurul mării.

— Ce-o fi asta? întrebă Ieremia.

Oraşul, aflat deasupra portului, pe coline, era împresurat de verdeaţa luxuriantă a tropicelor, care ai fi zis că năvăleşte pe străzi, intră în curţi, în case, pe uşi, pe ferestre, să înăbuşe lumea. Anton Lupan asculta şi el zumzetul acela, cuprins de nedumerire, până ce, deodată, îşi aminti cartea lui Darwin şi-n ea găsi lămurirea.

— Sunt gâzele pădurilor, Ieremie.

— Cum, domnule, nişte gâze să facă atâta gălăgie?

— Da, că se numără cu miliardele în fiecare colţ de pădure; n-or avea ele glasul buhaiului, dar când se adună…

— Vai de mine! Să trăieşti mai multă vreme aici poale să te apuce şi nebunia!

Între timp, Speranţa trecuse de capul digului şi acum vuietul care se ridica din port, acoperea zumzetul pădurilor. O jumătate de oră mai târziu, când orologiul vămii bătea de douăsprezece ori, vestind miezul zilei, goeleta românească ancora la Upper Topsail Reach, în portul Pernambuco, departe de cargoboturile care descărcau sau încărcau mărfuri, încât ai fi spus că e primită ca un iaht care călătoreşte numai pentru plăcerea stăpânului.

Îndată ce pupa fu amarată la chei şi se aruncă schela, căpitanul, fără să-şi mai schimbe hainele, cum făcea de obicei când ajungea în porturi, sări pe mal şi-l lăsă pe Gherasim să se descurce cu medicul, cu poliţia şi cu vama… Cât despre Martin Stricland, lui n-avea să-i poarte de grijă, decât bucătarul; pentru ceilalţi, ori om viu, ori mumie, călătorul le era totuna.

Anton Lupan o luă la fugă pe chei, căutând Căpitănia, sub stăpânirea unei tulburări uşor s-o înţeleagă oricine. Avea să afle îndată când trecuse pe aici L'Esperance, poate chiar mai mult, să afle unde avusese de gând Pierre Vaillant să ierneze, unde se afla el acuma. Iată însă că vasul prietenului său nu intrase în portul Pernambuco, aşa cum se vedea din registrele Căpităniei – dar, slavă Domnului! – nu era trecut nici pe tabla naufragiilor, nu exista dovadă adusă de nimeni că i s-ar fi întâmplat o nenorocire.

Deşi dezamăgit, Anton Lupan se linişti, spunându-şi că pesemne L'Esperance navigase de-a dreptul la Bahia, sau la Rio de Janeiro, sau chiar la Montevideo, neavând nici o nevoie să ia în lung toată coasta Americii. Fireşte, ar fi fost mai bucuros să-i fi aflat aici urma, dar dacă nu i-o aflase, nu însemna că i-a pierdut-o pentru totdeauna. Acum îi era mult mai uşor să-l găsească decât în Egee sau în Mediterană; trebuia doar să grăbească plecarea – şi înainte de a porni la drum îi mai rămânea de îndeplinit o singură îndatorire, care-i stârnea mare fierbinţeală în inimă.

Ceva mai târziu, căpitanul Speranţei se afla în holul Poştei Mari, la ghişeul unde se primeau cablogramele, şi scria cu mâna îngheţată, de parcă n-ar fi fost în octombrie, primăvara Braziliei: „Primeşti bani Bancă. Ia primul vapor. Post liber matelot. Te aşteptăm Montevideo”.

Şi iscăli, cu inima strânsă de îndoială. Dar dacă se rupea cablul, înainte de plecarea telegramei? Dar dacă greşeau adresa? Dar dacă… Puteai oare să te bizui cu totul pe o cablogramă? E drept că o expedia la Marsilia, unde oamenii sunt mai atenţi cu veştile decât cei din America Latină… Şi totuşi, aşa cum se rătăciseră cablogramele trimise lui Pierre Vaillant… Dar, în sfârşit, chiar dacă ajungea cu bine chemarea lui, era sigur de Adnana, că avea să vină?

După ce mai citi o dată cele treisprezece cuvinte, pentru care îi bătuse atât de tare inima, şovăi, îşi şterse iscălitura şi în locul numelui scrise: „Echipajul Speranţei”.

Ce repede se făceau unele lucruri! Nu trecuse nici o oră de la debarcare – şi fusese pe la Bancă, trimisese cablograma – nu-i mai rămânea decât să aştepte scurgerea zilelor.

Anton Lupan porni pe străzile care duceau la vale, spre malul oceanului. Întâlnea trăsuri, ai căror cai aveau coamele împodobite ca de sărbătoare, întâlnea oameni cu faţa brună, îmbrăcaţi în haine albe, cu pălării mari de paie, femei cu botine roşii, cu umbreluţe gingaşe pe umeri, vânzători de portocale, florărese cu coşurile pline, copii fugărindu-se pe trotuare, înjurând gros ca lustragiii… Din grădini îşi plecau ramurile deasupra străzii chiparoşii şi magnolierii… Aerul era cald, dulce, ameţitor de mirosul florilor… Primăvară în Brazilia!

În timp ce străbătea marea esplanadă, Anton Lupan urmărea în gând drumul cablogramei peste paralele şi meridiane, peste Gibraltar, peste Baleare, până-n piaţa frânghierilor, unde acum se scuturau castanii. Iar o altă parte a gândului său naviga spre sud, spre ţărmurile Argentinei, unde-l chema, mereu stăruitoare, aceeaşi

poruncă din marea carte a prieteniei. Oare ce făcea Adnana? Şi unde era L'Esperance cu Pierre Vaillant acuma?

Curând, portul se desfăşură în dreapta, cu furnicarul lui de bărci, remorchere, şalupe, corăbii şi vapoare pe fundalul profund al oceanului. Speranţa era cea mai aproape, colea jos, legănându-se vioaie în parâme. Căpitanul o privi câteva clipe, cu mândrie şi înduioşare, apoi porni mai departe, cu simţământul stăpânului care îşi regăseşte ograda după o lungă pribegie. Dar în timp ce cobora spre chei, se opri deodată la jumătatea scărilor. Pe puntea corăbiei se vedea îmbulzeală mare; de ce se agitau oamenii? Se întâmplase ceva cu Martin Stricland, cu poliţia, cu vama? Sau, doamne! – venise cineva cu o ştire despre Pierre Vaillant, despre L'Esperance, vreun matelot întors din sud, care se oprise pe chei şi intrase în vorbă cu echipajul, uimit de asemănarea acestei corăbii, cu alta, întâlnită de el în cine ştie ce port al Americii Latine – şi, pe lângă asemănare, purtând amândouă acelaşi nume, deşi în limbi felurite?

Căpitanul sări treptele trei câte trei la vale, ocoli scuarul, trecu prin faţa iaht-clubului, dădu să traverseze cheiul – şi la jumătatea lui se opri iarăşi: un matelot străin – da, un matelot străin, poate vestitorul! – freca de zor habitaclul busolei, cu un zel care pe căpitan îl umplu de nedumerire. Echipajul îi dădea târcoale: unul îi ţinea cârpele, altul cutia de ceară, iar Ismail se agita cel mai tare, oferindu-i stăruitor borcanul în care adunase nisipul armatanului…

Anton Lupan îşi ridică sprâncenele şi porni mai departe, şovăitor, întrebându-se ce ştire aducea străinul, rea, sau bună? De unde venea matelotul acesta, cam micuţ pe lângă ceilalţi, cu părul într-o legătură roşie, care-i cădea pe umăr, ca a piraţilor, cu tricoul vărgat, ei Doamne! – cu pantalonii strânşi pe gleznă, pantaloni cenuşii din pânză de corabie?

— Sst! Uite-l! auzi, încă de departe, glasul cârmaciului.

Oamenii se întoarseră cu faţa la chei ca mişcaţi de-o singură sfoară, şi sfioşi, şovăielnici, cu priviri ruşinate, se traseră înapoi, după catarge, lăsând puntea la pupa, goală.

Numai Negrilă rămase locului, gâfâind fericit, cu limba scoasă de-o palmă, dând mândru şi triumfător din coadă, în vreme ce matelotul străin, alături, freca de zor habitaclul, cu legătura roşie fluturându-i sprinţară.

Anton Lupan simţi rotirea Pământului, cunoscută, dar îndeobşte nesimţită de oameni. Simţi o legănare largă, întâi domoală, apoi vertiginoasă, în care oceanul se ridică pe cer iar cerul luă locul oceanului. Şi din această ciudată legănare, o forţă necunoscută îl aruncă până în marginea cheiului, lângă schelă, fiindcă în fiinţa lui nici un nerv nu transmisese vreo poruncă picioarelor.

În clipa aceea, matelotul străin îşi smulse basmaua, îşi scutură părul şi se întoarse, cu capul plecat gingaş pe un umăr, cu genele-i lungi fluturând întrebătoare, cu sfială, cu teamă.

Era primăvară în Brazilia! Era primăvară, primăvară! – şi nimeni nu cercetase calendarul, nimeni nu ştiuse s-o vadă. În ochii lui Anton Lupan veniră lacrimi calde, şi el îşi simţi inima când grea, când uşoară, dar fierbinte într-una, ca o urnă cu lavă.

— Adnana?!

Nu era glasul care cheamă, ci care întreabă. Glasul care spune: „Nu visez oare?”.

Stăteau la cinci paşi unul de altul, el în marginea cheiului, ea pe punte, la cârmă, niciunul neîndrăznind să pună piciorul pe schelă.

— Când ai venit? întrebă căpitanul.

Şi ea îşi duse mâna la piept, cu mişcarea aceea gingaşă, care ne-a fermecat prima oară:

— Eu? Acum patru zile.

— Dar cum ai trecut Oceanul?

Adnana ridică sprâncenele, mirată de întrebare:

— Uite, cu vaporul acela.

— Şi tatăl tău?

Ea îşi plecă privirea:

— A murit, o săptămână după plecarea voastră…

— Îmi pare rău, Adnana!

Tăcură un timp, sub o grea apăsare, apoi Anton Lupan întrebă, negăsind alte cuvinte să spună:

— Şi brutăria Speranţei?

— A luat-o doamna Florion; mi-a făgăduit să păstreze firma.

— Dar bani de drum?

— N-am venit cu clasa întâi; am fost angajată ca ajutor la bucătărie. Mi-am cerut debarcarea acum o oră, când am văzut…

Şi deodată, fata îşi duse mâna la gură:

— Poate m-am grăbit! Mai înainte ar fi trebuit să întreb… Oare o să mă primeşti în echipajul vostru?

Iar Anton Lupan răspunse, repede, din toată inima, uitând o clipă că este căpitanul corăbiei şi echipajul trage cu urechea, să-l audă ce spune:

— Cu braţele deschise, Adnana!

Ea se aplecă înainte, dar el nu făcu nici o mişcare, fiindcă văzu mustaţa lui Ismail zburlită, curioasă şi întrebătoare, în spatele lui Gherasim, care se scărpina în creştet, mai încurcat ca totdeauna. Şi-atunci ea rămase la locul ei, răsuflând repede, cu pieptul tresăltând sub tricoul musului, năvalnic, dulce şi dureros bătându-i inima.

— Ai, în sfârşit, încredere în mine? întrebă, cu un zâmbet de mică, de sfioasă ironie. Crezi că voi fi un matelot demn de restul echipajului?

— Nu m-am gândit la asta. Dacă te-am chemat…

— Cum, m-ai chemat?

— Da, astăzi! Ţi-am trimis o cablogramă… Nu ţi-au spus oamenii?

Adnana îşi duse mâna la inimă şi ochii i se umeziră.

— Fiindcă echipajului… da, echipajului… nouă… mie, ne-a fost dor de tine. Iată, chiar şi Negrilă…

Ea îşi simţi umerii cum încep să-i tremure; se apleca, îşi dădea seama că se prăvăleşte peste schela care stătea între ei ca o barieră.

— Deci mă primeşti? întrebă, muşcându-şi buzele.

— Da, Adnana!

— Cu braţele deschise?

El înclină din cap, speriat că putuse spune asemenea cuvinte care dovedeau atâta îndrăzneală.

— Ei bine, dar deschide-le odată! izbucni Adnana, repezindu-se pe schelă.

La prova, Ismail îşi şterse o lacrimă cu dosul mâinii şi zise, ridicând un deget, cu înţelepciune:

— Dacă nu duceam Mahomed la munte, veneam ala muntele la Mahomed!

— Ia slăbeşte-mă cu pildele tale, turcule! îl repezi cârmaciul, ca să-şi ascundă nu ştiu ce slăbiciune. Şi voi, ăştilalţi, ce-aţi înţepenit aicea? Hai, jos în cabină! Nu mai pierdeţi vremea; luaţi-vă boarfele şi duceţi-le în magazie!

Pe chei, Adnana rămăsese în braţele căpitanului, gingaşă, tânără, mlădie – şi plângea sfios, dar din adâncul inimii, lacrimi amare, dulci, calde, bune… Lacrimi de fericire…

Primăvară în Brazilia!

CAPITOLUL XXIII.

La concurenţă cu preşedintele Uruguaiului.

Ca să navighezi de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece Mii de Fecioare, ceea ce înseamnă un drum de peste 2500 de mile, nu ai de ales altă cale decât de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului şi Argentinei. În acest drum, un căpitan care se grăbeşte poate să ancoreze cel mult la Bahia, la Rio de Janeiro, ca să ia apă şi provizii, apoi la Montevideo, dar nu are ce căuta la Buenos Aires, decât dacă-i iese dracul în cale – căci asta înseamnă un ocol inutil de peste 200 de mile.

Speranţa părăsi portul Pernambuco la 12 octombrie, după o escală de două zile, adică numai atât cât fu nevoie să se repare micile stricăciuni prilejuite de uragan şi să i se facă, în sfârşit, lui Mihu, o pereche de cizme pe măsură.

Primăvara în Brazilia o fi frumoasă, în ziua când vine Adnana. A doua zi, bagi de seamă că aerul e umed şi

fierbinte, ceea ce prieşte vegetaţiei tropicale, făcând-o să-şi desfăşoare forţele-i magnifice şi să îmbrace ţărmul în perdele grele de verdeaţă, în care mişună gâze şi jivine felurite. O fi priind negrilor, indienilor şi metişilor; o fi priind, dacă vrei, chiar şi altor neamuri, statornicite de cine ştie cât timp aicea, spaniolilor din sudul peninsulei Iberice, italienilor şi chiar franţujilor – îi priveşte!

Încă din prima seară, echipajul Speranţei începu să simtă nevoia altei clime. După ce ai îndurat setea şi arşiţa ecuatorului, parcă nu mai ai vlagă, nici răbdare să aştepţi scurgerea zilelor, bătut de soare, la adăpost de briză, între două cheiuri. Chiar şi Negrilă care se zbenguia ca niciodată în jurul Adnanei, nemailăsând-o să răsufle cât era ziua de mare, începu de la o vreme să se înmoaie, să se oprească locului câte o clipă, adulmecând obosit aerul umed şi aruncând oamenilor priviri neliniştite; aşa stând faptele, apoi plecarea trebuia grăbită, până ce câinele nu începea să dea semne de turbare.

Oamenii munciră două zile pe frânte, îmbarcară apă, provizii, mai cu seamă fructe şi legume, căci din celelalte mai aveau încă destule, şi-n a treia dimineaţă se aflau la drum spre Rio de Janeiro. Drumul acesta decurse în linişte, fără nici o peripeţie, până… Vântul, aproape tot timpul de la nord, nu cerea echipajului decât să mute arareori ghiurile când într-un bord, când în celălalt, fără să schimbe nici o pânză – şi, împreună cu curentul cald al Braziliei, îi ajuta Speranţei să străbată zilnic 140, 180 şi chiar 200 de mile.

Corabia naviga la 5-6 mile de coastă, pe care numai arareori o pierdea din vedere, de obicei după-amiezile, când soarele îmbrăca ţărmul într-o lumină atât de orbitoare, încât îl topea, făcându-l să dispară în albastrul oceanului şi al cerului.

Uneori, cu toată depărtarea, ajungea până în larg zumzetul acela al pădurilor, mai puternic decât glasurile blânde acum, ale mării.

Curând după prânz, şi asta mai în toate zilele, cerul se acoperea de nori, ca la o poruncă, întocmai cum s-ar fi tras peste el o grea perdea cenuşie – şi un ceas, sau două, de sus se prăvăleau torente de apă, fără nici o prevestire. Iar după ce înceta ploaia, la fel de brusc pe cum venise, văzduhul se umplea de lumini strălucitoare, cerul părea mai curat şi mai albastru decât înainte – şi deasupra pădurilor se ridicau aburi ca din nişte uriaşe cazane sub presiune.

Anton Lupan ştia, din cărţile cercetate pe vremea când pregătea călătoria, că în aerul fierbinte al tropicelor, o ploaie, obişnuită, aşa cum cad ploile prin părţile noastre, s-ar fi evaporat în văzduh, înainte de a atinge pământul.

Trebuiau acele adevărate torente ca să învingă arşiţa şi – ajungând jos, să îndestuleze pădurea. Un ceas după ce se limpezea cerul, jos nu mai vedeai urmă de ploaie, dar copacii foşneau mulţumiţi, cu frunzele aburinde, în timp ce rădăcinile lor pulsau ca nişte artere, sugând într-una, nesăţioase, umezeala din adâncul pământului.

Pe puntea Speranţei, apa se zvânta tot aşa de repede, ridicând fuioare de aburi în lungul catargelor şi pe pânze…

În ziua de 15 octombrie, îndată după o asemenea ploaie, goeleta intra în portul Bahia şi nu zăbovea aici decât timpul trebuitor ca Anton Lupan să cerceteze registrul Căpităniei. Nu era ciudat şi totuşi el încercă o nouă dezamăgire, aflând că L'Esperance nu intrase în portul acesta. Dar iată că nu se ştia de ea nici la Rio de Janeiro, unde Speranţa ajunse la 21 ale lunii. Nici acum nu găsi căpitanul motiv să se mire, cu toată nemulţumirea pe care şi-o simţi în suflet; probabil Pierre Vaillant navigase de-a dreptul la Montevideo.

— Vira ancora! Sus pânzele! Spre sud, Gherasime!

Îndreptându-se spre marele port al Uruguaiului navigară ca şi până acuma, în lungul coastei, până la insula San Sebastian, de unde puseră capul pe Santa Catherina – de data asta lăsând ţărmul departe, în dreapta – şi dăruindu-se oceanului în întregime. Vântul bătea din aceeaşi parte într-una, cu rare încercări de furtună – şi corabia continua să

înainteze, deşi de la o vreme în mersul ei se simţea mare încetinire.

Micile întâmplări ale acestei cruciade poate nici n-ar mal trebui povestite, deoarece ele nu aduc nimic nou în viaţa corăbierilor. Din Jurnalul de Bord reiese că, la 25 octombrie, ajungând anevoie la insula Santa Catherina, căpitanul găsi nimerit să tragă corabia pe uscat ca să-i cureţe şi să-i vopsească fundul, algele crescute peste măsură pe carenă fiind pricina pentru care Speranţa îşi încetinise aşa de păgubitor mersul în ultima vreme.

— E timpul să-i radem barba, Gherasime! zise Anton Lupan, sfătuindu-se cu nostromul. Mai bine să întârziem o zi aici, decât să pierdem două săptămâni pe drum, până la Montevideo.

— Da, domnule, treaba ar fi bună, numai că o să ne coste multe parale!

Căpitanul râse, bătându-l pe umăr:

— Şi dacă nu ne-o costa nici o centimă?

— Am să zic că eşti făcător de minuni, domnule!

Speranţa intră în canalul care desparte coasta Braziliei de insula Santa Catherina şi, după ce coborî pânzele, rămânând numai cu focul şi cu trinca, îşi continuă drumul încet, pe lângă ţărm până ce, în faţa satului Don Miguelo, căpitanul socoti că locul era foarte nimerit pentru ceea ce voia să întreprindă. Vântul bătea de la nord, puternic, însă în canal, deşi umflate, apele clipoceau blând, într-o legănare domoală. Satul Don Miguelo se vedea sus, pe coline, în fundul unui mic golf albastru, care făgăduia corăbierilor o bună primire. Ajungând aici, căpitanul puse cârma la dreapta, corabia se îndreptă încet spre plajă, şi merse aşa, spre uimirea şi teama echipajului, până ce se simţi sub picioare fâşâitul aspru al nisipului frecat de chilă.

— Ne punem pe uscat! strigă Gherasim.

— Asta şi vreau! răspunse căpitanul, nepăsător, ca şi când Speranţa ar fi rost căruţă, nu corabie.

Era curând după răsăritul soarelui şi, după cum arătau tablele mareelor, la ora aceasta fluxul atingea limita maximă. Câteva ore mai târziu, goeleta, sprijinită în proptele, puse din timp, ca să nu se lase pe o coastă, stătea ţeapănă, stingheră şi parcă speriată, cu carena pe jumătate afară din apă, în vreme ce oceanul continua să se retragă, lăsând în urmă râuleţe care-şi căutau întârziate drumul, clipocind printre îngrămădirile de alge şi de cochilii răvăşite pe plajă.

Privită de jos, acum, după ce străbătuse Marea Neagră, Egeea, Mediterana, Marea Roşie şi Atlanticul şi adunase pe bordaj toate algele şi scoicile care voiseră să călătorească, sărmana corabie căpăta o înfăţişare monstruoasă şi totodată jalnică, semăna cu un uriaş animal marin mort şi aruncat la ţărm să se descompună. Totuşi, unele alge, cu flori albe şi negre crescute pe tije lungi, elastice, n-ar fi fost lipsite de graţie, dacă în ţesătura aceasta bizară n-ar fi colcăit, neliniştite de soarta lor viitoare, puzderie de vietăţi scârnave, lipicioase, viermi puhavi şi crustacee hidoase, ca nişte caracatiţe, ca nişte monştri reduşi la o scară neprimejdioasă. Nu era de mirare că în ultima vreme Speranţa îşi pierduse viteza şi fusese escortată de toţi peştii oceanului, atraşi de această carenă murdară.

— Da, era timpul să-i dăm jos barba! Prea căram mulţi paraziţi, Gherasime! zise căpitanul, privind cu scârbă viermuiala gângăniilor marine.

— Unul singur parazit ajungeam! adăugă Ismail care tocmai avusese de lucru la Martin Stricland în cabină.

Acesta nu ieşi pe punte nici măcar acuma, când înţepeneala corăbiei şi zarva pornită în jurul ei pe plajă ar fi putut să-i stârnească, dacă nu neliniştea, măcar puţină mirare.

Echipajul aruncă peste bord scara de frânghie, coborî pe nisip încă înainte ca apa oceanului să ajungă la chilă şi, învingându-şi sila, începu să cureţe cu raşchetele bordajul năpădit de scoici şi de alge. Câţiva pescari care adunau

stridii socotiră că ar face treabă mai bună ajutându-le corăbierilor, căci, într-adevăr, stridii puteau să culeagă peste nevoile lor, la alte refluxuri.

Scoicile înfipte în carenă nu s-ar fi dezlipit cu una, cu două, dar raşcheta, un fel de daltă cu buza îndoită, e în lumea lor ceea ce în lumea oamenilor ar fi, azi, carul de luptă. În faţa ei algele şi cochiliile săreau, prefăcute în fărâme, şi dedesubt scândura rămânea curată, ca obrazul cel mai bărbos sub briciul bărbierului.

Pe la ora zece Speranţa îşi lepădase paraziţii, care zăceau alături, în purcoaie putrede Abia acum putea să se vadă limpede ce lest ticălos cărase după ea biata corabie!

Carena nu avea nevoie de nici o reparaţie, ci numai de o vopsea bună. Echipajul se puse pe lucru, şi la ora douăsprezece, când apele începură să crească iarăşi, goeleta proaspăt ieşită de sub pensulă lucea în soare, de parcă ar fi fost nouă. Nu trebuie să uităm că insula Santa Catherina, cuprinsă între a 27-a şi a 28-a paralelă sudică, se afla în apropierea tropicului, unde, sub adierea brizei calde, o vopsea, chiar dacă n-ar fi de calitatea cea mai bună, se usucă pe deplin în mai puţin de patru ore.

Înainte de căderea nopţii, oceanul retrăgându-se a doua oară şi apa uscându-se pe bordaj ca pe o rufă pusă la soare, întinseră încă un strat de vopsea peste primul, desăvârşind ferchezuiala.

Cum fluxul următor nu avea să vină decât dimineaţa, echipajul găsi prilejul să viziteze satul şi să intre în prieteşug cu locuitorii, mai toţi colonişti pripăşiţi prin partea locului abia în ultimele decenii. Cu tot numele iberic al acestei aşezări încântătoare, cea mai mare parte a oamenilor aici erau nemţi şi limba germană se vorbea mai mult decât portugheza sau spaniola.

Coloniştii primiră cu prietenie şi căldură echipajul Speranţei, care aproape de miezul nopţii se întoarse la bord încărcat cu coşuri pline de provizii: unt, ouă, legume şi fructe. Gazdele îi însoţiră pe plajă unde aprinseră focuri, în

jurul cărora rămaseră multă vreme, cântând cântece aduse din cealaltă parte a oceanului, din nordul, din centrul şi din sudul Europei, bătrâna mamă a tuturora, care, în amestecul de limbi, de glasuri, de armonice, cimpoaie, mandoline şi chitare, îi contopea laolaltă, într-o singură familie, unită prin acelaşi blajin şi calm suflu de nostalgie.

Când plecară, apa oceanului acoperise o bună parte din plajă şi începuse să clipocească sub carena Speranţei.

În noaptea aceea echipajul dormi pe punte, ca într-o căruţă dejugată în marginea drumului – şi cu toate temerile care le neliniştise somnul, în zori corabia se legăna zglobie pe apele canalului, parcă bucurându-se că-şi lepădase trena murdară, Socotelile căpitanului nu dăduseră greş nici de data asta – şi astfel, puteau să înscrie în carnetul de cheltuieli o economie de mai multe lire.

— Dar dacă fluxul ar fi fost în scădere, aşa-i c-am fi rămas zălog la Don Miguelo? întrebă Gherasim, cu o grijă tardivă.

— Aşa-i! recunoscu căpitanul. Atât că eu am ales anume o zi când ştiam că-i în creştere, nu în scădere. Ieri soarele a fost în conjuncţie cu luna – şi asta măreşte fluxul, cum se ştie prea bine.

Se ştie într-adevăr că apele oceanelor se umflă la ţărmuri şi apoi descresc, de două ori în douăzeci şi patru de ore, dând naştere mareelor, datorite pe de o parte rotaţiei Pământului, pe de alta atracţiei exercitată de lună şi de soare. Când aceste două astre se află în conjuncţie sau în opoziţie, efectele lor magnetice se unesc şi ridică mai mult apele oceanelor.

De la San Miguelo navigaţia continuă, pe lângă coastă, în cea mai deplină mulţumire. Două zile mai târziu, Speranţa lăsă graniţa Braziliei în urmă şi intră în apele Uruguaiului al cărui pavilion fu ridicat pe catargul din prova. Cu fiecare grad de latitudine, zăpuşeala tropicului se topea în unde şi o dată cu răcorirea vântului, viaţa la bord părea mai dulce şi mai zâmbitoare.

Acum totul lucea iarăşi, ca într-o vreme, parâmele nu mai zăceau grămadă, pe punte, alămurile se frecau de trei ori pe săptămână, iar echipajul se lua la întrecere cu bărbieritul, cu călcatul hainelor şi cu spălatul rufelor.

Acum, dimineaţa, cearceaful Adnanei apărea iar pe punte, şi în spatele lui, fata, cu părul înnodat în creştet, îşi îngâna iarăşi cântecul din Siria, care într-o vreme unora le stârnise serioase temeri. Acum, nu mai spunea nimeni nici o vorbă îndoită şi nimeni nu mai îndrăznea să arunce încotrova priviri bănuitoare, dar în sufletele lor, oamenii tot mai simţeau uneori ghimpele neliniştii.

Acum Anton Lupan stătea întins în hamac, la pupa, la câţiva paşi de hamacul în care dormise Adnana – şi-i asculta senin cântecul în a cărui nevinovăţie credea ca în Efemeridele astronomice, dar uneori tot mai clipea cu teamă, gândindu-se la nefericitul Ulyse.

Haide, însă, să limpezim lucrurile, odată pentru totdeauna, ca să nu purtăm şi noi în suflet temerea şi îndoiala vreunuia din echipajul Speranţei; a lui Ismail, de pildă, care de la o vreme, la el în bucătărie, când nu-l vedea nimeni, îşi mângâia temător mustaţa şi clătina din cap cu grijă. Să ştim, odată pentru totdeauna, că atât cât avea să dureze această călătorie, şi chiar după aceea, nimeni din oamenii noştri nu aveau să întâmpine vreo nenorocire, din pricina Adnanei. Primejdiile, dacă existau – şi s-ar fi putut oare să nu existe? – veneau de la alţii, de la Ismail bunăoară, cel mai îngrijorat în clipa de faţă de înrâurirea nefastă a nevinovatei sirene.

Într-una din aceste zile se întâmplă doar o ciudăţenie, care însă nu însemna o primejdie pentru nimeni.

Speranţa naviga la câteva mile de coastă, îndreptându-se spre Montevideo, când Mihu, care era de veghe, strigă, arătând cu mâna în largul oceanului:

— Domnule, ia uite! Ce-o fi acolo?

În babord, la două-trei sute de metri, apele fierbeau, în zvârcolirea unei dihănii furioase.

— Oare să fie o balenă?

Oamenii se îngrămădiră lângă parapet, încercând să dezlege această ciudăţenie.

— Nu poate fi balenă, spuse Anton Lupan, uitându-se cu ocheanul. Mai degrabă cred că-i un rechin.

— Dar de ce se zbate?

— Poate că-i rănit; da, aşa pare. Uite-l că vine încoace!

În zvârcolirea ei furioasă, dihania se răsucise deodată în loc, lovind apa cu coada şi acum se îndrepta spre goeleta noastră, cu atâta dezlănţuire, încât ai fi zis că-i turbată.

Deşi nu avea timp de pierdut, căpitanul hotărî să oprească.

— Prova în vânt! îi porunci cârmaciului, Băieţi, pregătiţi un harpon şi fiţi gata să coborâţi barca!

Speranţa făcu o voltă largă şi îndată se opri, fluturându-şi velele, cu vântul din faţă. Între timp, ciudata vietate se apropiase, fără să-şi schimbe drumul, ca şi când ar fi vrut să satisfacă, fără greutate pentru ei, curiozitatea căpitanului şi a echipajului.

— Gherasime, fii gata cu harponul! strigă Anton Lupan, dându-şi seama că în curând dihania va atinge bordajul.

Era un rechin, într-adevăr, şi continua să se zbată, ca şi când ar fi avut în trup o rană de moarte, deşi în urma lui nu rămânea nici cea mai mică dâră de sânge pe faţa oceanului.

Ajuns la câteva zeci de metri, monstrul se răsuci deodată, făcând calea întoarsă.

— Să coborâm barca, domnule!

— Degeaba, n-o să-l ajungem. Ia uite-l cum goneşte, parcă l-ar mâna necuratul!

Rechinul se îndepărta, în aceeaşi zvârcolire turbată, cu toate că, după semne, îşi mai pierduse din vlagă. Curând se topi între valurile albastre şi căpitanul, dezamăgit, hotărî să pornească mai departe. Dar chiar în clipa când voia să dea porunca trebuitoare cârmaciului, Mihu, cel cu ochii mai ageri, strigă încă o dată:

— Domnule, ia uite! Se întoarce!

Nu se înşelase musul, monstrul se ivise iarăşi, apropiindu-se, continuând să se zvârcolească, însă din ce în ce mai istovit, abia mai putând să brăzdeze apa. Ajungând în preajma Speranţei, umbra ei, care îl întorsese din cale prima dată, îl sperie iarăşi şi el vru să facă iarăşi calea întoarsă, dar nu izbuti să mai găsească un drum, ci prinse să se învârtească pe loc, pierzându-şi din ce în ce mai repede vlaga rămasă.

— Coborâţi barca! porunci căpitanul, încredinţat că nu-l vor mai pierde de data asta.

Câteva minute mai târziu, când fură în preajma lui, rechinul făcea ultimele mişcări neputincioase.

— Şi totuşi, n-are nici o rană! observă Anton Lupan, mirându-se foarte.

— Dar asta ce-o mai fi? întrebă Gherasim, care îşi pregătise zadarnic harponul şi stătea aplecat peste copastia bărcii, ca să-l împlânte dintr-o lovitură dibace.

Monstrul stătea întins pe o parte şi încă se mai zvârcolea, cu mişcări neputincioase. Însă nu aceste mişcări stârniseră mirarea cârmaciului: o altă zvârcolire se simţea în pântecele fiarei, ca şi când ar fi fost înăuntrul ei un vulcan gata să izbucnească, un buboi uriaş fierbându-şi coptura, căutându-şi prin piele drumul pe unde să ţâşnească.

Şi oamenii din barcă – Anton Lupan, Gherasim, Ieremia, plutaşul – văzură deodată pielea umflându-se într-o parte, crescând ca un muşuroi de cârtiţă, în timp ce rechinul, istovit, încerca zadarnic să se mai zbată. Şi până ce vreunul din oameni să se dumirească, pielea întinsă plesni, lăsând să ţâşnească afară un şuvoi de sânge care înroşi apa oceanului. Nu era coptură, ci sânge proaspăt, dar curgea într-adevăr ca dintr-un buboi umflat peste măsură, părând că niciodată n-o să se mai sfârşească. Şi în timp ce rechinul îşi dădea duhul, întins pe o parte, din rana proaspătă se ivi, sfârtecând carnea şi coastele, ca să-şi facă toc afară, botul fioros al unei dihănii şi mai ciudate.

— E un diodon! strigă căpitanul.

Se dumirise abia când văzuse botul acela îmbucătăţind pielea ca o maşină de tocat carne: îşi amintise, dintr-o carte, mărturiile unui om de ştiinţă, doctorul Allan of Forres, ale cărui observaţii le lua drept temeinice chiar Darwin.

Până se spună el încă o vorbă oamenilor, ciudata vietate se ivi întreagă din tunelul săpat în carne şi-n coaste – un soi de peşte lunguieţ ca tiparul, nu mai mare de două-trei şchioape. Îndată ce se văzu afară, evadatul, fără să ţină seama de martorii aflaţi foarte aproape, prinse să se înfoaie, ca broscoiul din fabulă, trăgând în el aer şi apă, până ce din lunguieţ se făcu rotund, să fi zis că-i o minge umflată. Şi, înainte ca vreunul din oameni să se dezmeticească, să întindă asupra lui harponul sau cangea, învingătorul se răsturnă pe spate şi aşa, cu burta rotundă în aer, se îndepărtă repede, înotând în linie dreaptă.

— Ce-a fost asta domnule? izbuti să întrebe în sfârşit cârmaciul.

Anton Lupan îl lămuri, lămurindu-i totdeodată şi pe ceilalţi, spunându-le ceea ce ştia şi el din carte. Diodonul, acest peşte lunguieţ, întâlnit pe lângă ţărmurile America, poate să înghită după voie, atât aer şi atâta apă, încât să-şi schimbe forma până la a nu-l mai recunoaşte. Dar nu asta este însuşirea lui cea mai ciudată, ci puterea fălcilor, adunată cu învrăjbirea pe care poate s-o dovedească atunci când simte moartea aproape. De altfel, oamenii avuseseră dovada în faţă.

— Ca să vezi! se minună cârmaciul. O vietate de două şchioape, să răpună dihania asta!

— Da, Gherasime, numai să nu crezi că l-a dat gata aşa, dintr-o dată. Cine ştie de câte zile tot rodea el acolo, sfârtecând coastele! Ia uite, mai curge sânge şi acuma; pesemne i s-au golit toate vinele în pântece; de mult timp se chinuia rechinul, altfel n-ar fi murit aşa, în faţa noastră, ca o găină tăiată!

— Oricum, domnule, ce-a vrut, a găsit, dihania! Se cheamă că şi-a primit pedeapsa!

Speranţa nu mai zăbovi în locul acela unde se întâmplase fapta sângeroasă, unde David învinsese încă o dată pe Goliat, dovedind nestatornica putere a uriaşilor.

Cu carena curăţată de alge şi proaspăt vopsită, goeleta nu făcea niciodată mai puţin de 150 de mile pe zi în săptămâna aceea de navigaţie, aşa că, la 2 noiembrie se afla ancorată la Montevideo, cu mult înaintea unor vapoare care plecaseră o dată cu ea de la Rio de Janeiro.

Ciudat însă – şi ciudăţenia asta începea să tulbure mai adânc sufletul căpitanului -L'Esperance nu fusese văzută nici aici, nu era trecută în registrul Căpităniei. Să fi mers Pierre Vaillant fără escală până în strâmtoare, la Punta Arenas? Greu de închipuit, mai cu seamă că ar fi însemnat să înfrunte vremea aşa de aspră a iernii. Să se fi adăpostit în vreunul din porturile următoare, la Bahia Blanca, în golful San Mathias sau la San Jorge? Asta n-ar fi fost de mirare, la un corăbier care doreşte să fie cât mai aproape de gura strâmtorii, ca să pornească neîntârziat mai departe, o dată cu venirea verii. Dar ca să te duci aşa de departe fără nici o escală, când nu te zoreşte nimeni, având în faţă lungile luni ale iernii, i se părea o faptă de neînţeles lui Anton Lupan, aşa cum i se va părea şi cititorului.

Oricum însă, el hotărî să pornească mai departe fără întârziere, luând drumul de-a lungul coastei, ca să cerceteze toate porturile şi golfurile aflate în cale.

Totuşi, după socoteala lui, Montevideo era ultimul loc potrivit unde se puteau face pregătiri în vederea timpului aspru pe care aveau să-l întâmpine în strâmtoare. Trebuiau cumpărate haine călduroase, pentru toată lumea; de asemenea trebuia să se pună sobe în cabine, dar toate aceste nevoi nu luară mai mult decât o zi plină. Martin Stricland, în seama căruia intra cheltuiala, iscăli cecul fără nici o împotrivire; acest personaj afurisit arăta mult mai puţină grijă banilor, decât sticlelor sale cu whisky.

— Unde este patagonezul meu? întrebă, după ce termină cu iscălitura.

Gherasim, căci el avea grija cumpărăturilor, împături cecul, apoi ridică sprâncenele, cu mirare:

— Care patagonez, domnule?

— Bucătarul vostru, Hanibal, sau cum îl mai cheamă!

— Ismail! Dar nu-i patagonez, ci turc de pe malul Bosforului. Dacă vă trebuie un patagonez, o să vi-l putem găsi uşor, după o săptămână, fiindcă tocmai ne îndreptăm spre Patagonia.

Martin Stricland deschise un ochi:

— Da' tu de unde ai învăţat geografie?

— Să lăsăm asta, domnule!

— Atunci trimite-l încoace pe turcul acela!

— Ismaile! strigă Gherasim, ieşind pe punte. Vezi că te cheamă stăpână-tu! Hai, du-te fuga şi-i varsă…

Ia-l însă pe bucătar de unde nu e.

— Mă, care l-aţi văzut pe Ismail, fir-ar Coranul lui să fie?!

În acest timp Ismail, gătit de sărbătoare, cu turban nou de mătase indiană, se plimba fudul pe străzile oraşului, unde, deşi amestecul de naţii ducea la un amestec de straie dintre cele mai ţipătoare, un turban, cu totul neobişnuit în America Latină, nu putea trece nebăgat în seamă. După o oră de plimbare, bucătarul Speranţei ducea în urma sa pe toţi ştrengarii şi toate haimanalele din Montevideo, dornice să petreacă fără o centimă.

Astfel însoţit de această gloată gălăgioasă, veselă şi fără nici o grijă, Ismail ajunse într-o mică piaţă, înţesată de lume, negândindu-se nici măcar în treacăt că el unul ar fi avut şi altele de făcut, nu ca tânăra sa escortă pusă pe veselie.

— Poftiţi senor, poftiţi senora, licitaţia începe! striga, de pe o mică estradă care-l ridica deasupra mulţimii, un cabalero cu mustaţă subţire, neagră, învârtindu-şi pe deasupra capului uriaşa-i pălărie de catifea albăstrie.

În lumina soarelui de pe a 35-a paralelă, pălăria scotea ape gălbui-roşcate, de parcă ar fi fost suflată cu aur.

Cabalerul acesta, îmbrăcat într-o tunică fără mâneci, cu două tăieturi prin care-i ieşeau braţele, trădându-i originea navareză, vorbea cea mai curată şi mai năvalnică limbă spaniolă pe care o auzise Ismail vreodată, în escalele lui la Valencia, la Alicante sau la Barcelona. Astfel că bucătarul Speranţei îşi făcu loc prin mulţime, până ce ajunse în faţă, nu din dorinţa de a vedea ce se vinde, ci vrăjit de tumultuoasa muzică din limba vânzătorului.

— Poftim, efendi! strigă acesta plin de curtenie, când văzu turbanul profetului zbătându-se în mulţime. Priveşte, efendi, ce minunăţie! Dumnezeu e mare, dar Allah îl întrece! Iată maşina care cântă şi vorbeşte, în orice limbă, după dorinţa fiecăruia.

Ismail, care umblase prin multe porturi şi cunoştea fel de fel de pezevenghi de toate naţiile, clătină din turban, cu îndoială, ca unul ce fusese păcălit de multe ori în viaţă până să-şi capete înţelepciunea – şi, băgându-şi mâinile în buzunarele şalvarilor, făcu încă un pas înainte, hotărât ca, orice ar fi să fie, să-i râdă în nas şarlatanului.

— Senor şi senora! continua acesta, în aceeaşi limbă tumultuoasă. Deoarece în mijlocul nostru se află un adevărat fiu al profetului, îngăduiţi-mi ca în cinstea lui, miraculoasa mea maşinărie să cânte o dulce melodie de pe malul Bosforului!

Ismail clătină din cap iarăşi, cu mai multă îndoială, dar nu se îndură să plece, lucru care l-ar fi scutit de multe belele şi pe el, şi echipajul Speranţei.

Tot vorbind, cabalerul se aplecă deasupra unei mese aflate pe estradă şi începu să învârtească mânerul ciudatei maşinării puse în vânzare. Aceasta era o cutiuţă de tablă, care, afară de unele marafeturi cu rosturi nelămurite, semăna cu o râşniţă de rând, cum în Stambul găseşti la toţi cafegiii.

— Iată, senor şi senora, iată efendi, ultima născocire a domnului Edison, adusă cu multă trudă tocmai de la Filadelfia. E singura maşină vorbitoare care a ajuns la Montevideo, căci până acum domnul Edison nu a fabricat decât cinci exemplare, unul pentru preşedintele Statelor Unite, altul pentru regina Angliei, ai treilea pentru papa de la Roma, al patrulea pentru sultanul Turciei; al cincilea, după cum vedeţi, se află aici în faţa dumneavoastră. Acum senor şi senorita, faceţi linişte să auziţi glasul fonografului, maşina care cântă şi vorbeşte, minunea secolului al XIX-lea, şi-a tuturor secolelor!

Bucătarul Speranţei aruncă vecinilor priviri neîncrezătoare, dar mai făcu un pas înainte, până ce ajunse lângă masa cabalerului. Acesta luă dintr-o lădiţă aflată alături o cutie de carton, lunguiaţă; din cutie scoase, umblând cu nespusă grijă, un cilindru gălbui, să fi zis că-i un sul de ceară, şi-l înfipse pe un ax, făcut la măsură, care ieşea dinăuntrul maşinăriei. Pe urmă trase o piedică, potrivi pe sulul de ceară un marafet care aducea cu un ceasornic, numai că din el pornea o pâlnie mare cât pălăria cabalerului, sulul începu să se învârtească şi în clipa următoare…

În clipa următoare Ismail simţi că i se taie picioarele. Stambulul era departe, ştia limpede că doar plecase de acolo acum douăsprezece luni de zile – dar deodată i se păru că timpul trecut, şi arhipelagul şi Mediterana şi oceanul nu fuseseră decât un vis, din care se trezea acum,

acasă, sub umbra chiparosului, în sunetele dulci cu care Laleli îşi începea gazelul. Piaţa începu să se învârtească repede, cerul se întunecă, lăsând să se vadă mii de stele, soarele se făcu palid, ca luna – şi murmurul de uimire al mulţimii semăna cu foşnetul tainic al sicomorilor, în vreme ce glasul, pornit de colea, dintr-o fereastră tainică, de sub un văl miraculos, care topea depărtările, ai fi zis că-i însuşi glasul gingaş ai Laleliei.

— Ascultaţi, senor şi senora! vorbea, într-o şoaptă ademenitoare cabalerul. Acesta este un gazel oriental autentic, pe care domnul Edison l-a imprimat special, la comanda sultanului!

Poate cineva din mulţime ar fi putut să se îndoiască de vorbele sale – Ismail însă cunoştea gazelul şi nu trebuia să-i spună nimeni că numai un glas de pe malul Bosforului putea să scoată sunete atât de dulci, atât de fermecătoare. Câteva clipe bucătarul stătu ţeapăn, cu luna, stelele şi chiparosul din grădina Laleliei, apoi îşi scutură capul, mai-mai să-i cadă turbanul, şi rămase prostit, cu ochii cât cepele la cutia năzdrăvană.

— Ţi-a plăcut, efendi? întrebă cabalerul, la sfârşitul gazelului.

Ismail, deşi încă sub puterea vrăjii, clătină din cap, hotărât să nu mistuie nici o pungăşeală.

— Estem scamatorie! zise, silindu-se să răspundă, pe cit îl ajutau puterile, în limba cabalerului şi pocind-o, ca pe-a tuturor ghiaurilor.

— Nu-i nici o scamatorie, senor şi senora, dar e într-adevăr o mare minune. E maşina vorbitoare a lui Edison. Iată, cine nu crede, să vină în faţă şi va vedea că nu-i o înşelătorie, ci cel mai mare miracol pe care l-a cunoscut lumea.

Bucătarul Speranţei sări pe estradă, privi bănuitor sub masă, apoi se ridică pe vârfuri, cercetă fonograful pe toate părţile, îl ciocăni, îşi vârî nasul în pâlnie şi la urmă zise, încă îndoit, dar în prada unei tulburări fără margini:

— Mai cântam o dată gazelul!

Nu, nu putea fi o pungăşie, dar era o minune, cum spunea cabalerul, căci glasul nu pornea din altă parte, ci numai dinăuntrul cutiei, răspândindu-se limpede asupra pieţei, ca şi cum pâlnia miraculoasă unea Montevideo cu Stambulul.

— Cât costam? întrebă bucătarul, în prada beţiei.

— Se vinde la licitaţie, efendi! Poftiţi, senor şi senora, licitaţia începe de la zece pesos, zece pesos de aur, pentru maşina cântătoare a domnului Edison.

Prin mulţime trecu un murmur de uimire. Cu zece pesos se putea cumpăra un cal de rasa cea mai bună.

— Licitaţia se deschide cu zece pesos! continuă să strige cabalerul, aruncând priviri în anumite părţi prin mulţime.

Urmă o scurtă tăcere, în care timp Ismail încerca să-şi dea seama ce înseamnă zece pesos, în franci, în drahme sau în lire otomane. Înainte însă de a ajunge la vreo limpezire, un cabalero cu hainele cam ponosite îşi aruncă poala mantiei pe umăr şi făcu semeţ un pas înainte.

— Unsprezece, senor! strigă, ridicând ca pe o spadă, bastonul subţire.

— Doisprezece! sări bucătarul, lăsând baltă socotelile. Lumea întoarse capul spre dânsul, într-un murmur de uimire mai viu decât primul. Ismail însă nu mai vedea şi nu mai auzea pe nimeni, sub vraja maşinăriei care-i cântase gazelul.

— Cincisprezece! răsună, semeaţă, vorba de adineauri.

— Douăzeci! gâfâi bucătarul, aruncând o privire zdrobitoare străinului care-i stătea în cale cu atâta trufie.

— Douăzeci şi cinci, senor! stărui acesta, ridicând iarăşi bastonul.

Peste un sfert de oră, Ismail îşi scosese turbanul şi îşi ştergea ameţit năduşeala de pe frunte. „Ce caută pezevenghiul ăsta?” îşi zicea, scos din fire. „De ce vrea să-mi ia gazelul?”

— S-a oferit cincizeci de pesos, senor şi senorita! strigă cabalerul cu maşinăria. Cine vrea să liciteze, mai are încă

vreme. Cincizeci de pesos o dată, cincizeci de două ori… cinci…

— Cincizeci şi cinci! răcni Ismail, mototolindu-şi turbanul.

Vrăjmaşul său ridică bastonul şi vorbi calm, ca şi când ar fi oferit roşcove, nu bani grei de aur:

— Şaizeci de pesos, senor!

— Şaizeci de pesos o dată, şaizeci de două ori…

Două ceasuri mai târziu, Ismail trecea schela, pe puntea Speranţei cu fonograful în braţe, în timp ce cabalerul care i-l vânduse rămânea pe chei, ţeapăn, încruntat, aruncând în jur priviri bănuitoare.

— Pe unde umbli, păcătosule! strigă Gherasim, ieşind în întâmpinarea bucătarului. Nu ştiai că plecăm astă-seară? Vezi că de azi-dimineaţă strigă stăpân-tu după tine!

Ismail aşează cu mare grijă fonograful deasupra bocaportului, se îndreptă anevoie de şale şi drept răspuns întrebă, ştergându-şi năduşeala:

— Estem aici căpitanul?

Nu numai căpitanul se afla pe bord, ci întreg echipajul, care făcea ultimele pregătiri înaintea plecării.

— Ce-i, Ismaile? întrebă Anton Lupan, ieşind de sub punte, cu o hartă în mână.

Bucătarul îşi lăsă ochii în jos, plin de sfială.

— Domnule, cumpăram asta maşină care vorbeam şi cântam gazelul.

— Un fonograf? Bravo, Ismaile!

— Nu suparam?

— Dimpotrivă, mă bucur foarte tare. Auzisem de această născocire a lui Edison, dar nu credeam că o să avem atât de curând un fonograf la bordul Speranţei…

Cabalerul de pe chei tuşi, dând semne de nerăbdare.

— Domnule, începu Ismail, copleşit de sfială, ca întotdeauna când era vorba de parale. Putem dam o sută de pesos?

Anton Lupan scăpă harta din mână.

— O sută de pesos? Pesemne c-ai înnebunit, Ismaile! Ce vrei să faci cu ei? Asta-i o întreagă avere!

— Plăteam marafetul.

— O sută de pesos?

— Cântam gazel, domnule!

— Cine-i şarlatanul care te-a tras pe sfoară? Cabalerul de pe chei tuşi iarăşi, înţelegând, fireşte că vorbele acestea, spuse cu furie, îl priveau chiar pe dânsul.

— Bună ziua, senor! zise, salutând până la pământ cu pălăria lui cât ceaunul. Vă rog să-mi daţi banii, deoarece mai am şi alte treburi.

Căpitanul se apropie de schelă.

— Al dumitale este fonograful acesta, domnule?

— Nu, senor! răspunse cabalerul, salutând a doua oară, cu buzele-i roşii trase spre urechi, într-un zâmbet subţire. A fost al meu, dar l-am vândut acum o oră.

— Asta nu-i vânzare, ci curată pungăşie!

— Senor, vă rog să vă măsuraţi vorbele; pentru asemenea insulte vă pot băga la închisoare. Vânzarea s-a făcut la licitaţie publică, în văzul lumii. Nu-i aşa, efendi?

Anton Lupan luă fonograful de pe bocaport, gata să-l frângă în mâini de furie.

— Poftim, domnule, ia-ţi înapoi scamatoria. Poate găseşti alt naiv, să-ţi dea o sută de pesos.

— Regret, senor! răspunse cabalerul, cu acelaşi zâmbet subţire. O licitaţie închisă nu se mai poate deschide. Dumnealui a dorit să aibă cu orice preţ fonograful şi l-a concurat pe secretarul preşedintelui, trimis de însăşi excelenţa sa să liciteze.

— Nu ai decât să-l cauţi pe secretar şi să-i oferi…

— Dumneata crezi, îi tăie vorba cabalerul, ofensat până în fundul inimii, dumneata crezi că preşedintele Uruguaiului va accepta să cumpere un bun refuzat de primul marinar care se opreşte la Montevideo? Vă poftesc să-mi daţi numaidecât banii, altfel voi fi nevoit să mă adresez judecătorului şi să cer daune care ar putea întrece chiar

preţul vânzării. Am destui martori cu care să-mi apăr interesele!

O sută de pesos făceau, la data aceea, peste două mii cinci sute de franci, adică totalul sumei depusă la Banca Franţei de Martin Stricland, în contul întregului echipaj al Speranţei. Pentru aceşti bani oamenii se luptaseră cu maurii, suferiseră zăpuşeala şi nisipul armatanului, înfruntaseră uraganul, fuseseră la un pas să moară de sete în mijlocul oceanului, ca să nu pomenim decât primejdiile cele mai grele, lăsând la o parte truda îndelungată a fiecăruia.

Anton Lupan adună oamenii şi se sfătuiră cum să iasă din greaua încurcătură în care-i băgase bucătarul. Nu existau decât două căi de scăpare: ori să-şi dea fiecare economiile, până la ultima centimă, ori să-l lase pe Ismail la Montevideo, în mâna judecătorului, să-şi ispăşească greşeala pe propria lui piele.

Fireşte că nimeni nu era bucuros să se ştie la mii de mile de ţară, fără o leţcaie pusă deoparte pentru cine ştie ce grea încercare; dar tot atât de adevărat este că nimeni n-avea inimă să-l lase pe unul de-al lor, fie el cât de păcătos, în închisorile Uruguaiului.

Speranţa trebui să-şi amâne plecarea, deşi Anton Lupan, pentru motivul ştiut, n-ar fi vrut să mai întârzie nici o oră într-un port unde nu avea ce face. Cabalerul se învoi să aştepte până a doua zi dimineaţa, după ce luă asupra sa, drept garanţie, actele corăbiei şi cărţile de marinar ale tuturor oamenilor.

În tot timpul care se scurse de la această hotărâre până a doua zi, înaintea plecării, Ismail rămase ascuns în hambar, înghesuit în culcuşul lui, cu faţa la perete, strângând în braţe maşina năzdrăvană, dar neîndrăznind s-o pună în funcţiune, deşi ardea de nerăbdare să asculte gazelul. Drept urmare, pe lângă celelalte necazuri, echipajul trebui în seara aceea să rabde de foame; să rabde poate nu-i

tocmai vorba cea mai potrivită, căci nimănuia nu-i ardea de mâncare.

Spuneam mai adineauri că o corabie care merge de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece Mii de Fecioare se poate opri la Rio de Janeiro, la Montevideo – mă rog, chiar şi în alte porturi întâlnite în cale, dar nu are ce căuta la Buenos Aires, dacă nu vrea să-şi piardă vremea de pomană.

A doua zi, la timpul când Anton Lupan se afla la Bancă, luptându-se să scoată banii, Martin Stricland îşi aminti că din ajun, când îşi exprimase această dorinţă, încă nu vorbise cu bucătarul. De aceea se ridică în capul oaselor şi începu să bată în spirai cu bastonul.

— Ce doreşte domnia-voastră, domnule? întrebă Gherasim, adresându-i-se după cum prevedea punctul J al contractului încheiat între pasager şi căpitanul Speranţei.

— Trimite-l încoa' pe… Cum îi spune? – că am uitat iarăşi.

— Poate pe Ismail; el are grijă de domnia-voastră, domnule.

Ceva mai târziu, bucătarul stătea bosumflat în faţa lui Martin Stricland – trupul bucătarului, căci sufletul lui rămăsese dincolo, să păzească maşina cântătoare.

— Cât whisky mai avem? Adă inventarul!

Martin Stricland deschise un ochi şi cercetă hârtia pe care Ismail însemna sticlele scoase din magazie, pe urmă închise ochiul şi deschizându-l pe celălalt, numără, cu o iuţeală uimitoare, sticlele goale, aşezate stivă sub pat. Socoteala era bună, în măsura în care numărul sticlelor scoase din magazie se potrivea cu numărul sticlelor goale. Dar, cu prilejul acestei cercetări, ciudatul pasager constată, cu spaimă, că provizia făcută la Marsilia nu corespundea nevoilor sale reale.

— Unde ne aflăm? întrebă, deschizând amândoi ochii, lucru care se întâmpla prima oară de la întâlnirea cu uraganul.

— La Montevideo, răspunse bucătarul. Martin Stricland făcu un gest de desperare.

— La Montevideo! Per Baco! Am băut odată whisky aici şi am crezut că-i sifon întărit cu sodă caustică şi subţiat cu sare-amară!

În clipa aceea, Anton Lupan intră în cabină, lac de năduşeală.

— Ei, Ismaile, am terminat cu cabalerul tău, dar să ştii că ne eşti dator din cap până în picioare.

— Plăteam, domnule! răspunse bucătarul, aruncându-i o privire recunoscătoare. Munceam, căram… Plăteam! Vream ascultam gazelul?

— Lasă, altă dată; acum du-te sus, că ne pregătim de plecare.

— Care va fi prima escală? întrebă Martin Stricland, chinuit de gândul băuturii.

— Nădăjduim să nu mai oprim în niciunul din porturi, până în strâmtoare, decât cel mult câte o jumătate de oră.

— Per Baco! Am o rugăminte la dumneata, căpitane! Trebuie să mergem la Buenos Aires.

Ar fi fost oare cu putinţă ca Pierre Vaillant să se fi abătut pe la Buenos Aires fără să oprească la Montevideo? Şi la ce i-ar fi folosit acest ocol aşa de mare?

Cu toate argumentele potrivnice, în capul lui Anton Lupan se aprinse o scânteie chinuitoare… Drumul acesta, nepus la socoteală, însemna o întârziere de trei-patru zile. Dar dacă, totuşi, L'Esperance trecuse pe la Buenos Aires şi-i afla urma tocmai acolo?

— Per Baco! răspunse el, cu vorba pasagerului.

Dacă la simţămintele lui mai adăuga şi chibzuiala practică a lui Gherasim, avea acum prilejul să recâştige banii pe care-i înhăţase cabalerul.

— Vom merge, domnule, dar, dat fiind că este vorba de un ocol destul de mare, va trebui să plăteşti echipajului o remuneraţie corespunzătoare cu munca lui suplimentară… Ismaile, cât crezi că ar putea să ceară oamenii?

— O sută de pesos! răspunse bucătarul, judecând şi el cu capul lui Gherasim, judecată care de data asta se potrivea şi

cu a căpitanului.

Şi-abia după ce spuse vorba, începu să clipească, repede, surprins de isteţimea lui spontană.

— O sută de pesos? Per Baco! Asta face şaptezeci de lire sterline. Căpitane, sunt cam scumpi oamenii dumitale!

Scumpi, dar ce poţi face, dacă vrei să mergi la Buenos Aires, singurul port din America Latină unde se găseşte un whisky ca lumea?

Ismail ieşi pe punte, mai fudul ca păunul.

— Per Baco, bre! strigă, pocnind din degete, în faţa oamenilor. Acum plecam Buenos Aires! Haidam!

Era atât de încredinţat că datorită lui echipajul câştiga o sută de pesos, încât uitase cu desăvârşire suta cealaltă, preţul gazelului.

Speranţa părăsi portul Montevideo în ziua de 8 noiembrie şi astfel, în loc să-şi continue drumul spre sud, puse capul la vest, îndreptându-se spre Buenos Aires.

Dar bucătarul n-avea de unde să ştie că va face în curând cunoştinţă cu închisorile Argentinei, el, care scăpase ca prin minune de judecătorii Uruguaiului.

CAPITOLUL XXIV.

Închisorile Argentinei.

Nu trebuie să cunoşti limba spaniolă ca să ştii ce înseamnă Buenos Aires. Deocamdată, echipajul, îmbulzit pe punte, nu simţea vreo mireasmă nouă, căci vântul bătea dinspre nord-est, aducându-le aerul de la Montevideo, care le stătea în gât, ceea ce nu trebuie să ne mire.

Buenos Aires înseamnă, deci, Aer-Bun, aer plăcut!

„De unde naiba aer bun?!” ar fi zis oamenii, dacă ar fi ştiut ce boli cumplite bântuiseră în acest oraş, paradisul înşelător al nefericiţilor emigranţi! În 1871, adică unsprezece ani înaintea celor povestite aici, febra galbenă şi holera secerase la Buenos Aires 26.000 de vieţi omeneşti şi asta nu însemna că oraşul devenise imun. În schimb, emigrarea era mai puternică decât orice boli; zece mureau, o mie veneau în loc. Dacă în 1869, adică doi ani înaintea

holerei, oraşul avea 180.000 de locuitori, douăzeci şi cinci de ani mai târziu, locuitorii atingeau 700.000 şi numărul lor continua să crească, necontenit.

Buenos Aires înflorea prin strădania bancherilor londonezi. În 1882, Speranţa urma să acosteze în fundul estuarului, la un fel de ponton împotmolit în mâl; zece ani mai târziu, marile cargoboturi şi pacheboturi transatlantice găseau aici un port modern, bine dragat, cu diguri apărătoare, cu cheiuri largi şi cu docuri ca la New York, prilejuind un trafic de 300.000 tone lunar. Dar atunci goeleta românească naviga pe alt ocean…

Acum ea se îndrepta spre vest, străbătând estuarul, posomorât şi cenuşiu de mâlul La Platei, în timp ce bucătarul stătea în hambar, aplecat peste fonograf şi asculta necontenit gazelul, visând la îndepărtatul Stambul.

Estuarul La Platei este un golf adânc de peste două sute de kilometri, larg de patruzeci şi cinci, în care fluviul se varsă prin câteva guri, formând o deltă obişnuită, ca mai toate fluviile. Geografii socotesc că fluviul nu se termină la vărsarea lui în acest estuar, ci tocmai unde estuarul se pierde în ocean. Astfel că, în clipa de faţă, deşi navigau pe o apă căreia abia îi zăreau marginile, căpitanul scrise în Jurnalul de Bord: „8 noiembrie. Ora 11 antemeridian, părăsit Montevideo cu aceeaşi încărcătură şi vechiul echipaj. Navigăm pe Rio de La Plata spre Buenos Aires, vest un cart spre nord, vânt din tribord, înapoia traversului, curent din pupa!”

Speranţa ajunse la Buenos Aires în dimineaţa următoare, nu mult înainte de răsăritul soarelui, adică atunci când abia se lumina, şi trase sondând mereu, ca să nu se împotmolească în mâl, la un ponton primitiv, pus pe stâlpi, ca un debarcader sărăcăcios de pescari. Alături însă portul nou se lucra, aşa cum şi în oraş, semnul înnoirilor se vedea la fiecare pas.

Buenos Aires fusese croit de la început cu bulevarde drepte şi largi, care se încrucişau perpendicular, ca pe o

vastă tablă de şah. Unele străzi însă, deşi înscrise în acelaşi paralelogram, fuseseră tratate mai puţin generos, de aceea, cu toată larga perspectivă care ţi se deschidea la fiecare colţ, de la o vreme îngustimea lor te cam înăbuşea.

Dar ce-are a face! Dacă voiai să-ţi îndestulezi plămânii cu aerul mult lăudat, aveai la îndemână douăsprezece pieţe mari, două promenade unde întâlneai, seara, lumea cea mai elegantă din toată America de Sud, precum şi cele două parcuri, Recoleta şi Palermo, unde într-adevăr miresmele copacilor înfloriţi justificau promiţătorul nume dat acestui oraş.

La timpul când goeleta românească sosea acolo, atât portul cât şi oraşul fierbeau, din trei pricini care n-aveau nimic de-a face una cu alta: prima, străzile se canalizau, a doua, soseau emigranţi din peninsula Iberică şi din Italia, iar a treia, o sumă de aventurieri, veniţi din toate colţurile Pământului, se pregăteau să plece spre sud, în Ţara de Foc, unde cică se găsea aur să-l strângi cu lopata. Chiar guvernul republicii pregătea expediţii în acest scop, căci la urma urmei, poate avea mai multă nevoie de aur decât un particular.

Pe lângă aceste trei pricini mari, lumea mai forfotea, dând buzna spre prăvălia unui negustor, în Piaza General Lavalle, fiindcă acesta vestise sfârşitul Pământului, prin ciocnirea lui cu o cometă, a cărei imagine pusese să-i fie pictată pe geam – şi îşi desfăcea marfa cu mare rabat.

Îndată ce se aruncă schela, Anton Lupan se repezi la Căpitănie, şi, cu toată ora nepotrivită, tot zgâlţâind uşa şi bătând în geam, izbuti să trezească un slujbaş. Din păcate, registrul vaselor nu avea înscrisă nicăieri o goeletă franţuzească purtând numele L'Esperance.

Căpitanul se întoarse pe bord, încruntat, întrebându-se de ce îşi făcuse nădejdi absurde – dar poate că era mai bine aşa, decât să fi plecat mai departe ducând cu el remuşcarea că nu l-a căutat pe Pierre Vaillant pas cu pas.

În lipsa lui, Ismail debarcase, din porunca lui Martin Stricland şi, însoţit de Mihu, plecase în oraş. Într-un târziu, adică tocmai la ora când oraşul somnoros se trezea, izbuti să găsească prăvălia lui senor Barabal, pe Calle de Rivadavia, cum fusese învăţat.

Senor Barabal nu avea nici un neam în Scoţia, dar vindea cel mai bun whisky scoţian; nu era înrudit cu Scaraoţchi, dar pe lângă whisky vindea cele mai solide sicrie de stejar. Butoaiele cu whisky se aflau în stânga prăvăliei, sicriele în dreapta; între ele rămânea o cărăruie pe care abia te puteai mişca. Nu-i o născocire: acest iscusit negustor a existat şi mulţi călători pomenesc de el, până pe la 1892, când i s-a pierdut numele, fie că şi-a strămutat negoţul aiurea, fie că a repauzat şi, după ce ani la rând şi-a încercat whisky-ul, a trebuit, în fine, să-şi încerce şi sicriele de stejar.

Când deschise uşa prăvăliei, Ismail simţi că i se face părul măciucă în cap.

— Poftim, senor! îl primi negustorul, măsurându-l din ochi, ca şi cum ar fi vrut să-i ia înălţimea.

— Allah-Allah! îngăimă bucătarul, tremurând ca trestia în faţa sicrielor, el care nu tremurase în faţa lui Spânu şi încă a altor piraţi.

În sfârşit, ca să nu mai lungim vorba, după ce se dezmetici, Ismail cumpără, aşa cum îi poruncise stăpânul, şaizeci de lăzi cu whisky, a zece sticle fiecare, căci Martin Stricland nu avea încredere în whisky-ul din butoi, plăti cu bani peşin, urcă marfa într-un camion uriaş, pe care îl găsi la colţ, îl îndreptă spre port, sub privegherea lui Mihu, iar el porni să se plimbe prin oraşul scormonit de săpători.

— Nene Ismail! strigă musul, după câţiva paşi. Vezi să nu întârzii, că peste un ceas plecăm!

— Nu băteam la cap!

Băiatul ridică din umeri şi îşi văzu de drum, privindu-şi din când în când cizmele noi, care, în sfârşit, nici nu-l strângeau, nici nu-i erau largi.

Rămas singur, Ismail porni pe strada desfundată, sărind peste şanţurile făcute în vederea canalizării, uitându-se cu ifos la rarii trecători matinali şi aruncând câte o privire în vitrinele prăvăliilor care se ţineau lanţ. Aşa merse bucătarul, fără să se întâmple ceva demn de relevat, până aproape de gara centrală, când, aruncându-şi ochii într-o vitrină, rămase ţeapăn, cu mustaţa zburlită, ca şi când i-ar fi căzut o cărămidă în cap.

În vitrină se vedea, se vedea limpede, colea, la jumătate de pas cu mâner, cu ţilindru, cu pâlnia vopsită în cel mai frumos albastru de cobalt, o maşină de cântat.

Bucătarul se frecă la ochi, îşi lipi nasul de geam, se ciupi de mână să se încredinţeze că-i treaz, pe urmă deschise uşa şi se năpusti în prăvălie, spre spaima negustorului care era obişnuit cu muşterii năvalnici, dar nu chiar aşa de desperaţi.

— Senor, asta marafet cântam? întrebă Ismail, pocind puţinele cuvinte spaniole pe care le cunoştea.

— Da, senor, este un fonograf.

— Şi cât costam?

— Cinci argentinos, senor, dar să nu vi se pară scump, căci numai vama şi transportul costă o mulţime de bani.

— Cinci argentinos? În pesos, ca la Uruguai, cât făceam?

— Cam tot atât. Dacă-mi daţi cinci pesos, îl puteţi lua.

Din albastră, Ismail văzu pâlnia fonografului făcându-se roşie, pe urmă neagră, liliachie, vânătă – numai la prima culoare nu mai vru să vină neam.

— Per Baco! Cabalero am păcălit! Mare pezevenghi, siktir măgar!

Dar cum de nu-i dăduse prin minte ceea ce era mai important?

— şi gazel cântam?

— N-am înţeles, senor; dacă vreţi să repetaţi!

— Aveam cilindru care cântam gazel? A-a-a-a, gazel, Istambul, sultan?

— Nu; avem însă Marsilieza, O Tannenbaum şi un marş…

— Dacă gazel n-aveam, rahat!

Ajuns în stradă, Ismail scuipă cu dispreţ pe trotuar, cum ar fi scuipat pe fonograful argentinian, şi porni mai departe, plin de mândrie din vârful cizmelor până în turban.

Se făcuse ceasul zece şi de unde până atunci străzile fuseseră mai mult goale, acum lumea se îndesa, şi pe un trotuar şi pe celălalt. După un timp bucătarul se pomeni înconjurat de o gloată gălăgioasă, fel de fel de oameni, femei, copii, bărbaţi – spanioli, portughezi, italieni, franţuji, fiecare vorbind în alt grai, unii mai frumos, alţii mai sărăcăcios îmbrăcaţi, dar toţi mergând înfiguraţi în acelaşi pas.

Ca unul care ai fi zis că n-are nici un zor, Ismail se lăsă purtat de acest val, din ce în ce mai înţesat, până ce, dincolo de gara centrală, ajunse în marginea unui fel de maidan. Atâta lume adunată şi atâta însufleţire nu putea fi văzută decât la luptele de tauri, în Spania. Curat bairam!

Ismail îşi scoase turbanul şi, rotindu-şi-l pe deasupra capului, într-un gest larg, se adresă unui cabalero din stânga sa:

— Aici estem corida, senor, iertam întrebam?

Per Baco! Nu erau lupte de tauri, ci de cocoşi! Ismail cunoştea cocoşii numai de la bucătărie, nu bănuise că se pot şi lupta. Dar nu cumva cabalerul îşi bătea joc de el? Hai?

Bucătarul cumpără un bilet de doi centavos, din banii lui Martin Stricland, şi, înghesuindu-se prin mulţime, intră într-un mare cort circular, care avea în mijloc o arenă cu nisip, cum văzuse la circ, la Brăila şi la Galaţi, Stambulul fiind în această privinţă mult mai înapoiat. Allah-Allah! Cabalerul nu minţise! Erau lupte de cocoşi, cu adevărat!

E ciudat că luptele acestea nu vin dintr-o ţară cu oameni focoşi, cum vin cele de tauri, ci de undeva unde oamenii sunt recunoscuţi prin placiditatea lor – adică din Anglia. Şi e cu atât mai ciudat cu cât o luptă de cocoşi e mult mai sângeroasă, într-un anumit fel, decât cea mai încrâncenată

corida. Căci măsura nu trebuie să ne-o dea cantitatea de sânge vărsat, fireşte mai mare la un taur decât la un cocoş, ci furia, înverşunarea, sălbăticia cu care două vietăţi nevinovate se încaieră, se sfâşie, se ciopârţesc şi se răpun, în ochii privitorilor îmbătaţi.

Când Ismail intră în cort, lupta începuse, se vede, mai demult; îngrijitorii tocmai ridicau din arenă un ghem de carne însângerată, care, după cele câteva pene rămase ici-colea, părea să fi fost chiar un cocoş. Învingătorul, la fel de ciopârţit şi jumulit – şi nu cu mai multă viaţă în el decât celălalt, era prezentat mulţimii, de către proprietar, într-o dezlănţuire de strigăte, de aplauze şi huiduieli, care dovedea fierbinţeala poporului adunat.

Spaniolilor emigraţi peste ocean le-a fost mai uşor să împrumute cocoşii din Englitera, decât să care cu ei taurii sevilieni – însă asta n-a dus la o scădere a pasiunii lor, căci în curând, luptele înverşunatelor zburătoare i-au câştigat mai vârtos decât cea mai sângeroasă torida.

Tot făcându-şi loc cu coatele, Ismail ajunse până la parmaclâcul care despărţea arena de spectatori şi se înfipse cu ifos între doi cabaleros îmbrăcaţi amândoi la fel, cu veste şi pelerine negre, cu pantaloni largi jos, strânşi pe mijloc sub chimire late, bătute cu ţinte de argint.

După ce îngrijitorii adunară fulgii şi penele risipite pe nisip, un alt cabaleros, pesemne directorul circului, veni în mijlocul arenei, ridică mâna spre a se face linişte, apoi vesti:

— Senor, senora, urmează disputa între Nelson, cocoşul Excelenţei Sale sir Percy, consulul Marii Britanii la Buenos Aires, şi Gracia d'Oro, al senoritei Michaela y Diaz, marchiză de Santa Fe.

Spectatorii izbucniră în strigăte şi fluierături, care le arătau mulţumirea. În tribună, cei doi proprietari se ridicară, se înclinară spre popor, consulul sărută mâna marchizei, apoi amândoi făcură un semn, spre o perdea din fund. Managerii se iviră cu cocoşii în braţe şi trecură de jur

împrejur, prin faţa parmaclâcului, dând prilej doritorilor să-şi aleagă favoritul pe care vor paria.

Nelson era un cocoş alb, de mărimea unui curcan obişnuit, alb ca o ninsoare proaspătă, numai cu creasta roşie, singur simbol al măcelului care se pregătea. Când ajunse în faţa lui, văzându-i ciocul hrăpăreţ, ochii sălbatici şi ghearele ca de vultur, Ismail se trase un pas înapoi.

Gracia d'Oro avea penele lucioase, parcă nu suflate, ci turnate în aur greu – şi în mişcările cu care-şi rotea capul, cătând învrăjbit în jur; nu se vedea nimic din graţia prevestită de un nume atât de frumos, ci o pornire de fiară, ceea ce pe Ismail iarăşi îl îngrozi.

După ce managerii sfârşiră ocolul arenei, veniră la mijloc, unde îi aşteptau ajutoarele lor – şi împreună cu aceştia, trecură la punctul următor al ritualului sângeros.

Bucătarul Speranţei, care văzuse multe în viaţa lui, scoase un strigăt:

— Allah-Allah!

Cei doi cabaleros din dreapta şi din stânga îi aruncară o privire mirată – şi nu răspunseră nimic, căci pregătirile din arenă îi interesau mai mult decât turcul dintre ei.

Ismail văzu limpede cum de picioarele cocoşilor, între gheare, se legau strâns, cu sfoară răsucită dibaci, nişte lame de oţel, lucioase, ascuţite şi ameninţătoare, ca vârful cuţitului.

Alături, pe nisip se afla un mic ring circular, înalt de vreo patru palme, cu diametrul cam de două ori cât roata unei trăsuri. Spun ring circular, deşi ar putea să pară de prisos, dar din păcate s-au mai văzut şi ringuri pătrate, de pildă la box.

— Senor, senora, lupta începe! Cine doreşte să arbitreze, e rugat să poftească!

Vreo douăzeci de inşi săriră în aceeaşi clipă peste parmaclâc, dar numai primii doi care ajunseră mai repede fură opriţi; ceilalţi se îndepărtară, unii ruşinaţi, alţii ameninţând cu pumnii şi vociferând.

Între timp, managerii, tot mângâind cocoşii, se aşezară de o parte şi de alta a ringului, apoi începură să-i asmuţă unul asupra altuia, fără să-i slăbească din mâini, spunându-le cuvinte întărâtătoare la urechi, ca nişte descântece şuierate într-un grai necunoscut. În sfârşit, după ce aşteptă destul, arbitrul făcu un semn şi managerii aruncară, amândoi deodată, cocoşii în cerc.

Fiecare cocoş se luptă după temperamentul şi tactica lui: unii sunt mai iuţi, alţii mai greoi, unii mai năvalnici, ceilalţi mai prevăzători.

Gracia d'Oro şi Nelson se dovediră la fel de furioşi. Înainte de a cădea pe nisip, se prefăcură într-un singur ghem care prinse să se învârtească vijelios, aruncând o ploaie de pene, albe şi aurii până în parmaclâc. Deocamdată mulţimea aştepta, cu răsuflarea oprită, cu ochii înţepeniţi, fără să desluşească nimic în acest vârtej. Până ce, deodată, ghemul se rupse în două bucăţi, proiectate afară din cerc. Cel doi manageri se repeziră, fiecare după cocoşul lui, să-l aducă la loc. Dar vai, abia acum văzu Ismail că Nelson nu mai era alb, ci roşu, parcă vopsit cu cârmâz.

În jur lumea începu să se frământe, agitând pumnii, strigând.

— Trei argentinos pe Gracia d'Oro! gâfâi cabalerul din stânga lui Ismail.

— Primesc şi mai pun încă trei! răspunse celălalt cabaleros. Trei argentinos pe Nelson.

— Pe Nelson? strigă alt cabaleros, mai din fund. Îi ţin eu, senor, dar să ştii că-i pierzi!

Ismail îşi rotea capul, de la unii la alţii, fără să înţeleagă limpede ce se întâmpla, căci în acelaşi timp urmărea cu înfrigurare lupta cocoşilor. Deasupra ringului zburau pene roşii, în vreme ce dincolo de parmaclâc, pariurile se împleteau, la stânga, la dreapta, spre fund, ţesând peste spectatori o plasă de argentinos în care bucătarul se îneca, năuc.

— Zece argentinos pe Gracia d'Oro!

— Cincisprezece pe Nelson!

Sărăcimea paria pe sume mai mici, trei, cinci, şapte, hai zece centavos, că nu le dădea mâna mai mult, oricât s-ar îi înfierbântat ei.

Iar cocoşii, între timp, săreau în mijlocul cercului, ca într-o maşină de vânturat, cădeau unul asupra altuia, scuturând din aripi, lovind cu ciocul, sfârtecându-se cu lamele de oţel, făcând să ţâşnească fulgii şi sângele – până ce, deodată, în mulţime se auzi un strigăt prelung.

Unul din luptători – Ismail nu-l mai recunoştea, amândoi fiind la fel de jumuliţi şi de însângeraţi – se lăsase în marginea ringului şi picotea, prostit; numai ochii îi rămăseseră vii, privind cu spaimă la vrăjmaşul care frământa nisipul în picioare, pregătindu-se să se năpustească ultima oară asupra lui.

— Per Baco! înjură cabalerul din dreapta. E Nelson! Am pierdut!

Managerul marchizei se repezi la Gracia d'Oro şi-l apucă de aripi, ţinându-l în loc, în vreme ce arbitrul, aplecat peste Nelson, număra rar, mişcând braţul, cum face arbitrul la box când unul din luptători este doborât. Atât că, la luptele de cocoşi, regula spune să se numere nu numai până la nouă, ci până la patruzeci.

Treizeci de secunde arena vui de strigăte, fluierături şi huiduieli. În tribună, consulul Angliei privea scena, flegmatic, iar marchiza de Santa Fe îşi muşca buzele, ca să-şi stăpânească strigătul de triumf.

În secunda a treizeci şi una, Nelson închise ochii, îşi întinse gâtul însângerat pe nisip, ca şi când şi-ar fi dat duhul – şi rămase aşa, nemişcat, până ce arbitrul ajunse cu numărătoarea la treizeci şi opt. Atunci, când nimeni nu se mai aştepta, sări în picioare, bătu din aripi, scoase un cârâit prelung, răguşit, fioros – şi în secunda a treizeci şi noua, Garcia d'Oro, izbit în piept, sări peste ring, până în parmaclâc, aruncând o ploaie de fulgi în jur.

Marchiza de Santa Fe îi aruncă lui sir Percy o privire mai străpungătoare decât lamele de la picioarele lui Nelson, dar când consulul ridică ochii spre ea, întâlni numai un zâmbet sfios.

— Scuzele mele, marchiză! zise consulul, înclinându-se adânc.

— Adversarii sunt demni unul de altul, sir! răspunse marchiza, aplecându-se tot atât de adânc, dar cu o graţie pe care un bărbat nu şi-o poate însuşi nicicând.

Cabalerul din stânga lui Ismail întoarse capul spre celălalt, scrâşnind printre dinţi:

— Aşteaptă, nu te bucura prea curând, senor!

— Fireşte, senor, aştept să mă bucur la sfârşit! Bucătarul Speranţei îi urmărea, zăpăcit, şi aproape că auzi zăngănitul lamelor pornite din ochii lor, care se încrucişau peste turbanul lui, făcându-l să se lase în parmaclâc. Dar tot circul era acum numai scrâşnete şi înjurături şi încrucişări fulgerătoare de priviri.

— Nelson, senor, ai să vezi!

— Ahaha, Gracia d'Oro s-a repezit!

Iar bietul Ismail, care nu avea nimic de împărţit cu nimeni aici, se uita când la unii, când la ceilalţi, din ce în ce mai năuc.

Managerul marchizei îşi prinsese cocoşul şi-l aruncase iarăşi în cerc, unde lupta continua, mai înverşunată ca la început, numai că pene săreau acum mai puţin. Nici Gracia d'Oro, nici Nelson nu se dădeau învinşi. Mulţimea, care până acum urlase, părea că a obosit.

Şi în liniştea aproape deplină care se lăsase peste circ, de se auzeau numai bătăile de aripi, buşiturile şi cârâitul jalnic al celor doi cocoşi, iată că izbucni, aşa din senin şi fără să ştii din ce îndemn, glasul lui Ismail:

— Băteam Nelson! strigă bucătarul, în spaniola lui, izbind cu pumnul în parmaclâc.

Cabalerul din dreapta înclină din cap, încordat, cu ochii la ring. Cel din stânga, însă, se întoarse spre turc, îl apucă de

braţ şi scrâşni printre dinţi, aproape ameninţător:
— Pariezi?
— Pariam! răspunse bucătarul, semeţ şi totdeodată năuc.
— Pun cinci argentinos contra lui Nelson! Îi ţii, senor?
— Ţineam!
Cei din jurul lor se însufleţiră pe rând:
— Ţii şi cu mine trei argentinos, senor?
— Ţineam!
— Pun şi eu trei!
— Şi eu şase!
— Senor, hai zece cu mine! Primeşti?
— Primeam!
În vreme ce pariurile curgeau pe capul lui Ismail, iar el le primea fudul, cocoşii se moleşeau, vlăguiţi, se repezeau unul în altul tot mai nehotărâţi, mai blegi, până ce se lăsară amândoi deodată pe nisipul însângerat, străpungându-se numai cu ochii încă aprigi.
Mulţimea izbucni în strigăte şi huiduieli, care se adresau atât cocoşilor, cât şi managerilor, dacă nu chiar şi celor doi stăpâni.
Managerii se repeziră la luptătorii istoviţi, îi luară în braţe şi începură să le mângâie crestele sfârtecate până la os, întărâtându-i iarăşi, ca la început. Între timp, îngrijitorii aduseră un alt ring, mai mic, cu diametrul pe jumătatea celui dintâi, şi-l puseră înăuntrul acestuia. În unele oraşe din America de Sud, cercului mai mic i se spune „disperado” – nume care nu cere nici o lămurire în plus.
— Senor, senora, strigă arbitrul, lupta continuă!
Ajutorul său măsură diametrul cercului, văzu că nu depăşea optzeci de centimetri, atât cât era îngăduit, şi înclină din cap, încuviinţător.
Un nou val de urlete se ridică deasupra mulţimii:
— Disperado, Nelson!
— Disperado, Gracia d'Oro!
— Senor, mai ţii încă un argentinos? Am pariat pe trei.
— Ţineam!

— Patru în total! Să nu uiţi!

— Nu uitam!

Nelson se dovedise un luptător vajnic, dar de data asta, cum se pomeni aruncat în cercul îngust, cioc în cioc cu vrăjmaşul întărâtat din nou, prima lui mişcare fu o scurtă săritură peste ring, după care se repezi în lături, cârâind, încercând să scape printre spectatori. Ismail nu-i dădu timp; roşu în obraz, gâfâind, sări la rândul lui peste parmaclâc şi îi ţinu calea, cu mâinile date în lături, cu genunchii desfăcuţi, gesticulând indignat, pe bun motiv:

— Huşşş! înapoi! Huşşş!

Managerul îi sări în ajutor şi Nelson fu aruncat din nou în cerc, unde de data asta se arătă hotărât să ţină piept vrăjmaşului înfricoşător. Înghesuiţi în ringul îngust, câteva clipe cocoşii se învălmăşiră iarăşi ca la început, sărind şi rotindu-se împreună, ca un ghem jumulit, până ce Gracia d'Oro se desprinse şi căzu pe nisip.

Urlete cumplite se auziră în circ, în timp ce arbitrul număra la căpătâiul cocoşului ameţit.

— Cine mai pariam? strigă Ismail, aruncându-şi turbanul în sus.

Turbanul se duse până în acoperiş, rămase o clipă aşa, parcă plutind, apoi o luă în jos şi căzu pe nisip. Ochii bucătarului nu mai erau la turban: în clipa când acesta şovăia sus, Gracia d'Oro făcuse un salt neaşteptat, viclean, fulgerător, de neoprit, şi căzuse în capul lui Nelson.

Un murmur de teamă, de mirare, de nedumerire străbătu arena – şi în murmurul acesta se auziră limpede, rare, cadenţate, loviturile ciocului hrăpăreţ, care fărâma capul adversarului înfrânt.

Arbitrul ridică mâna către spectatori:

— Senor, senora, Gracia d'Oro a învins!

În tribună, consulul Angliei săruta, palid şi demn, mâna marchizei de Santa Fe.

— Sper că nu eşti prea mâhnit, sir!

— Nu, marchiză! Am pariat o sută de argentinos pe Gracia d'Oro!

— Urmează categoria grea: Barbaroza contra lui Destroyer! strigă directorul circului.

Iar Ismail clătina din turban şi privea în jur, parcă bătut în cap şi încă mai rău decât bietul Nelson…

Uneori, pe drum sau în porturi, când echipajul era plecat în oraş, Anton Lupan stătea pe punte, în hamac, şi urmărea cu mintea drumurile făcute, pe cele ce mai avea de făcut, apoi se pomenea zicând în gând:

— Adnana!

Atunci ea, care stătea rezemată de parapet, în bordul celălalt, sau mai departe, spre prova, aruncând firimituri de pâine pescăruşilor, se întorcea, îşi ducea mâna la piept, cu gestul cunoscut, şi aplecându-se înainte, clipea întrebător din genele-i lungi:

— Eu?

El tresărea, surprins:

— Te-am strigat?

— Aşa mi s-a părut.

— Crezusem că te-am strigat în gând.

Şi pe urmă, minute întregi nu-şi mai spuneau nimic. Dar se gândeau. El: „Oare am strigat-o, într-adevăr?” Ea: „Poate că nu m-a strigat, ci am visat eu!”

Apoi, după ce treceau acele minute lungi, el întreba:

— Dacă zici că te-am strigat, de ce nu vii?

Adnanei, după atâta tăcere, glasul i se părea dur.

— Ai să-mi dai porunci? Te-ascult!

Cu aceste vorbe se apropia, prea blândă ca să i se vadă micile scântei de furie ale ochilor şi se aşeza pe un colac de parâme, lângă el.

— Ţi-e gândul plecat? o întreba Anton Lupan, văzând că nu-i poate atrage privirea.

— Da.

— Ţi-e dor de ceva?

— Uneori.

— De ce?
— De zilele când mi-era dor de tine. El râdea.
— Şi-acum?
— Acum eşti căpitan, iar eu sunt matelot…
— Ce-ai dori altceva?
— Să fii cu mine mai rău decât eşti şi mai puţin rău decât vrei să pari.
— Adnana, de la cine ai învăţat să vorbeşti aşa de… aşa de… neprevăzut?
— De la mama şi de la tatăl meu. Uiţi că m-am născut în ţara proverbelor?
— Dacă inima ta n-ar fi atât de gingaşă, aş fi aşa cum doreşti tu.
— De unde ştii cum e inima mea? El se ridica într-un cot, tulburat:
— Adnana!
Dar se oprea. Şi ea îi spunea în gând: „Pesemne tu nu bănuieşti ce ameţitoare a fost clipa când m-ai luat în braţe pe chei! Eu n-am cunoscut dragostea, dar se vede m-am născut cu ea, am purtat-o fără să ştiu, pe mări, sub soare, în vânt, fiindcă în clipa când mi s-a arătat, am recunoscut-o fără să şovăi, am ştiut că-i desprinsă din fiinţa mea. De aceea m-am urcat pe vapor…”
Adnana îşi privea mâinile şi continua: „Am tăiat morcovi şi-am curăţat cartofi, trei săptămâni! Dar mă gândeam: el n-o să-mi vadă mâinile, o să-mi vadă inima. Şi tu ce ai văzut? Că aveam tricoul lui Mihu şi te-ai încruntat. Pe-al cui aş fi putut să-l pun, că toate mi-erau largi? Pe urmă însă m-ai luat în braţe şi eu am plâns. Şi-mi ziceam: o, ce bine să tai morcovi, să cureţi cartofi, dacă asta-i răsplata!”…
Aici, pe chipul Adnanei părea că trece un nor: „Dar parcă tu m-ai luat în braţe? Dacă nu m-aş fi repezit eu!”
Şi tăcea, coborându-şi genele peste cugetul posomorit.
Iar Anton Lupan, cu fruntea încruntată, îi răspundea în acelaşi fel, în gând, frământând cu mâinile marginea hamacului: „De, Adnana, e uşor să spui, tu, care stăteai cu

spatele spre prova. Dar eu… Vezi, era Gherasim, era Ismail cu mustaţa aia a lui, erau ceilalţi… O, cum te-aş fi luat în braţe, cum te-aş fi mângâiat! Eşti atât de blândă, de bună, de curată, e atâta gingăşie în fiinţa ta!”

Ea ridica ochii şi clipea speriată. Oare nu era prada visului? Putea căpitanul Speranţei să gândească aşa?

„Dar vezi tu, continua Anton Lupan, vezi tu, Adnana, nu suntem singuri. Ei toţi te-au aşteptat. O, ştiu, niciunul nu jinduieşte la tine mai mult decât la o stea de pe cer… Dar se cuvine oare să întind mâna eu, fiindcă sunt căpitan, să iau steaua şi să le las cerul întunecat?”

Aici Adnana nu mai ştia ce să-i răspundă şi tăcea îndelung, cu ochii înlăcrămaţi. Într-un târziu căpitanul tresărea şi se ridica din hamac.

— La ce te gândeai? o întreba, de data asta cu viu grai.

— Aşa, nelămurit, poate la morcovi, poate la cartofi, mai ştiu eu?

— Îţi pare rău că te-ai angajat matelot la noi? Îţi pare rău că ne-ai urmat?

— Asta nu, nu-mi pare rău azi, n-o să-mi pară nici mâine, niciodată, toţi anii câţi mi-or fi daţi! Aş veni de oriunde, de oricâte ori m-ai chema. Aş merge cu tine… cu voi, până la capul Pământului!

Atunci căpitanul Speranţei râdea:

— Asta nu-i prea departe, ai să vezi în curând!

Aşa vorbeau ei în porturi, sau uneori pe drum, că nu spuneau totul deodată, cum s-a înşiruit mai sus. Dar ultimele cuvinte, e bine să ştim, Anton Lupan se întâmpla să le rostească la 9 noiembrie, după prânz, când întreg echipajul alerga prin oraş, să-l caute pe bucătar. Întocmai aşa le rosti el, deşi în clipele acelea avea destulă pricină să fie îngrijorat – trecea timpul şi ei nu plecau.

Adnana ridică ochii spre el:

— Da, însă Pământul nu are numai un cap!

— Senor! se auzi în clipa aceea un glas de pe mal.

Căpitanul întoarse capul şi în faţa schelei văzu un guard orăşenesc, însoţit de un civil înalt, cu o geantă sub braţ. Guardul salută şi făcu un pas:

— Bună ziua, senor! Îl cunoaşteţi pe numitul Nail Ismail Geafer?

Răsărea a patra oară soarele pe ocean… Mihu mergea amărât spre penitenciar, cu o boccea la spinare, cu fonograful într-o mână, iar în mâna cealaltă cu frânghia care-l ţinea pe Negrilă de grumaz, fiindcă în oraşul acesta câinii cică trebuiau să umble legaţi.

Ah, câtă amărăciune era în sufletul musului pe când mergea aşa! Ismail la închisoare şi Negrilă în laţ!

Aseară, după ce trei zile alergaseră, se zbătuseră, se loviseră cu capul de pereţi încercând să găsească o ieşire din noul impas, echipajul ţinuse sfat.

Treizeci şi cinci de cabaleros depuseseră plângere la judecător, împotriva lui Nail Ismail Geafer, matelot pe goeleta Speranţa, precum dovedea cartea de marinar găsită asupra sa; cei treizeci şi cinci de reclamanţi pretindeau sume felurite, mai mici sau mai mari, la un loc două sute şaptezeci şi trei de argentinos, total care îl speriase chiar şi pe judecător. Cu cele şaptezeci de lire sterline plătite în plus de Martin Stricland, pentru nefasta escală prilejuită de el, se liniştiseră numai o treime din datornici iar alţi bani echipajul Speranţei nu mai putuse afla.

Drumul, de jos din La Boca, până în partea cealaltă a oraşului, în Belgrano lângă Hipodrom, unde se afla închisoarea, era lung şi întortocheat, fiindcă trebuia să tai în diagonală tabla de şah şi să coteşti mereu, când pe o stradă, când pe alta, mergând în zig-zag.

Dar lui Mihu nu de drum ii păsa, nu-l făcea prima oară azi, îl făcuse de nenumărate ori, ca şi ceilalţi, îl învăţase pe dinafară – acum îl făcea ultima oară, vai! Nu, nu-i păsa de drum, ci îl durea inima că de data asta se ducea să-şi ia

rămas bun de la Ismail, care-i era atât de drag: Speranţa pleca azi.

Aşa hotărâse Anton Lupan aseară, după ce văzuse că nu se mai putea aştepta. Martin Stricland, care plătise o sumă nebunească pentru escala la Buenos Aires, refuza, cu încăpăţânarea a zece catâri din cei mai încăpăţânaţi, să mai dea încă o sută de lire, din cele două sute cincizeci datorate la sfârşitul călătoriei, cum se arăta în contract. Şi chiar dacă le-ar fi dat, puteau oare oamenii să se despoaie până la cămaşă, să rămână în voia lui Dumnezeu şi-a oceanului, la mii de mile depărtare de ţară, ca să plătească atât de scump oalele sparte de bucătar?

Şi blândeţea, şi bunătatea, şi înţelegerea, şi mărinimia au o margine, îşi spunea fiecare, gândindu-se la necazurile îndurate de pe urma lui Ismail.

— Dar are patru neveste, nefericitul! zicea Anton Lupan, frământându-se de parcă ar fi fost nevestele lui.

— Şi eu am doi copilaşi, ca să nu mai vorbesc de nevastă şi de ăi bătrâni! răspundea Gherasim, încruntat.

— Da, ai dreptate, dragul meu! Dar noi, ăştilalţi, suntem mai slobozi; ne-am mai strâmtora, am mai suci-o, am mai învârti-o, şi poate c-am ieşi la cap.

— Şi la ce bun, domnule? Ca peste o zi, două, să ne bage în alt impas? Nu vezi că la el ticăloşiile au început să se ţină lanţ?

— Dar altminteri are inima aşa de bună, nene Gherasime, zău, nu-i păcat? zicea Mihu, cu sufletul îndurerat.

— Şi marinar priceput! îl lăuda altcineva.

— Şi vrednic când vrea!

— Barem ca bucătar!

Aşa vorbeau oamenii, pe când mai nădăjduiau să-l înduplece pe Martin Stricland – că de la altul, de la cine ar fi putut lua? Încercase căpitanul cu o bancă, apoi cu un exportator, dar în van.

Şi-acum, dacă singura lor nădejde, Martin Stricland, nu se lăsase înduplecat, Mihu se ducea la penitenciar să-i ducă

boclucurile lui Ismail şi să-i vestească plecarea, că din partea celorlalţi niciunul nu avusese curaj; stăteau prin colţuri, posomorâţi, şi lăcrimau…

Un ceas mai târziu, musul şi bucătarul Speranţei se aflau faţă în faţă, cu gratiile între ei, la penitenciar. Ismail era palid, nedormit, cu obrazul ţepos, dar parcă prin ochi i se plimba, gata să ţâşnească, un zâmbet şoltic, zâmbet de bătrân ştrengar.

— Ţi-am adus gazelul, nene Ismaile, zise Mihu, cu privirile în pământ.

— Plecam?

Băiatul înclină din cap, gata să izbucnească în plâns. Ismail întinse mâna printre gratii şi luă fonograful.

— Ala pezevenghi portărel, n-am vrut ridicam?

— Ba da, nene Ismaile, dar am dovedit că era al nostru, că noi îl cumpărasem, nu dumneata.

— Atunci de ce-am adus? De ce nu-l păstram?

— Ai noştri au zis să-l iei dumneata, că poate ţi-o mai îndulci zilele… Ţi-l trimit în dar.

— Mulzumim! Ala portărel am mai vrut luam ceva?

— Da; a vrut să ia şalvarii albaştri, de atlas…

— Aman, aman!

— Noroc cu Adnana; a zis că-s ai ei. Uite, ţi i-am adus aici, în boccea.

— Mulzumim Adnana. Cine găteam, ea?

— Ea.

— Găteam bine, hai?

Mihu nu răspunse; cum era să-i spună că oamenii se prăpădeau după mâncarea Adnanei? Nu c-ar fi gătit-o mai bine, dar…

Ismail clătină din cap.

— Şi Stricland, ce făceam?

— Ce să facă? Sforăie şi bea.

— Acum cine caram?

— Încă nu se ştie; parcă nouă ne e gândul la ţucalul lui Stricland?

Iacă apoi că veni şi clipa bunului rămas.

— Nene Ismaile, să ai curaj! Peste şase luni o să fim înapoi şi te-om scăpa noi!

— Asta cine am spus?

— Toţi!

— şi căpitan?

— Şi el.

— Nu eram supărat?

— Ba da… Ei, şi-acum mă duc, că pe la prânz plecăm. Te las cu bine, nene Ismaile, să fii viteaz!

— Umblam cu bine, bre băiat!

Mihu întoarse spatele şi o luă repede la pas, ca să nu-l podidească lacrimile, când se auzi strigat:

— Pst, Mihu, ia stam!

În ochii lui Ismail se aprinsese lumina şoltică de care vorbeam.

— Bre, băiat, vrem făceam hatâr bucătar?

— Da, nene Ismaile; mai ai nevoie de ceva? Bucătarul îi făcu semn cu degetul să se apropie şi vârându-şi capul printre gratii, îi şopti la ureche, chicotind ca un armăsăraş:

— Mergeam la gara, vedeam estem circ unde cocoşi luptam – ni-hi-hi-hi! – întrebam cine băteam ieri – ni-ha-ha-ha! – bătea, Destroyer ori băteam Barbaroza?

Acum musul Speranţei cobora spre La Boca, să se ducă în port. De dimineaţă avusese soarele în ceafă – de data asta soarele îl lovea în obraz; şi-l ustura obrazul, de soare şi de lacrimi, dar n-avea cum să se tragă la umbră şi nici lacrimile nu i se opreau.

Măcar de i-ar fi putut face lui Ismail ultimul hatâr! Fusese la gară, găsise maidanul, şi circul, dar pustii, că vinerea nu erau lupte de cocoşi şi n-avea pe cine întreba.

Aşa străbătu Mihu străzile iarăşi, mergând în zig-zag pe tabla de şah, trecu printr-un parc, în marginea căruia era altă gară şi de acolo înainte se adânci pe nişte uliţe strâmte şi întortocheate, care parcă ţineau de alt oraş. Peste casele scunde şi vechi trecea briza oceanului, se auzeau vapoarele

urlând în port… Nu trebuia să întrebe pe unde s-o ia, că îl ducea Negrilă smucindu-l de sfoară, ca şi cum ar fi fost nerăbdător să ajungă mai repede la ei acasă, să scape din laţ.

Blestemat oraş! Să bagi oamenii la închisoare şi să ţii câinii legaţi!

— Hai, Negrilă, hai! Ce te-a apucat?

Mihu simţi sfoara tremurându-i în mână; câinele se oprise pe trotuar şi râcâia pământul în picioare, adulmecând şi mârâind spre trotuarul celălalt. Treceau mulţi oameni, dar pe care naiba îl mârâia? Musul ridică sprâncenele, cu atât mai mirat cu cât era sigur că Negrilă nu avusese toane niciodată, de când îl ştia.

În faţă era o prăvălie mărişoară, care tocmai se spoia; înăuntru se vedeau oameni cu bidinele, pe-afară vopsitorii dădeau cu roşu obloanele şi cercevelele de la geamuri, alţii pictau firma lunguiaţă pusă deasupra uşii, în vreme ce nişte camionagii, opriţi în faţă, descărcau butoaie şi le rostogoleau spre gura de beci care răspundea de-a dreptul pe trotuar.

— Ce-i, Negrilă? întrebă Mihu, îngrijorat.

— Ham, ham!

— Ei, taci!

De bună seamă era ceva la mijloc – Mihu înţelegea asta, după lătrat.

Tocmai atunci, în prăvălie, un om stropit de var trecu prin faţa uşii, rostogolind un butoiaş. Băiatul clipi din ochi, îşi scutură capul, rămase puţin aşa, ca omul beat, în timp ce câinele mârâia şi se smucea în laţ – apoi deodată îşi duse mâna la gură, înăbuşindu-şi un strigăt mirat…

În clipa următoare, Mihu rupea pământul la vale, spre port, trăgându-l pe Negrilă care se tot smucea, mârâind furios, cu ochii roşii, cu colţii scoşi, să scape şi să se repeadă înapoi, la omul stropit de var.

Aşa fugi musul, scăldat în sudori, uitând de lacrimi, uitând de Ismail, trecu peste drumul de fier care ducea în port, se

avântă pe străzile din La Boca, noroc că cizmele nici nu-l strângeau, nici nu-i erau largi, înotă în mâlul de pe ţărm de se făcu numai stropi negri până la urechi, sări pe debarcaderul de lemn şi nu se opri decât pe puntea Speranţei, lângă bocaport, gâfâind la urechea lui Gherasim.

— Eşti sigur? întrebă cârmaciul, după ce ascultă totul, de-a fir-a-păr.

— Sunt sigur! gâfâi Mihu. L-am recunoscut dintr-o dată, măcar că şi-a ras mustaţa şi s-a mai îngrăşat!

Gherasim strânse pumnii – şi în colţul gurii i se ivi un zâmbet avan.

— Bine! Ai să nimereşti locul?

— Îl nimeresc! Şi chiar de nu l-aş nimeri, ne duce Negrilă tot într-un trap.

Câinele lătră, cătând spre oraş.

— Ai răbdare până deseară! îl domoli Gherasim. Acum stai cuminte, potaie!

Apoi se duse la căpitan şi vorbi cu el un timp, arătând spre Negrilă şi spre stăpânul lui.

Anton Lupan şedea pe un colac de parâme, lângă cârmă, şi cerceta, preocupat, harta strâmtorii lui Magellan. Ceva mai încolo, Adnana, aplecată spre parapet, urmărea zborul pescăruşilor.

— Dar eşti sigur, Mihule? întrebă căpitanul, ridicându-şi ochii încruntaţi.

Musul se apropie, încă asudat.

— Da, domnule! Pot să pun mâna în foc.

— Atunci merită să ne mai amânăm plecarea cu o zi. Gherasime, ai grijă ce faci!

— Fii pe pace, domnule! răspunse cârmaciul, rânjind. O să lucrăm cu mănuşi.

Restul zilei oamenii îşi văzură de treburi, ca de obicei, atât că vreo două ceasuri stătură nevăzuţi în hambar, la sfat cu Gherasim.

În timpul acesta căpitanul cerceta harta, mereu încruntat, iar Adnana avea grijă de pescăruşii albi. Din când în când

ea întorcea capul, mirată că oamenii stau ascunşi.
— Ce se întâmplă cu ei? întrebă, în sfârşit.
— Nimic; socoteli de-ale lor!
— Dar cu tine?
— La fel; socoteli de-ale mele!
— Sunt grele aceste socoteli?
El privi harta şi se încruntă mai mult. Unde era acum Pierre Vaillant? Venea vara în sud – şi deodată căpitanul Speranţei îşi dăduse seama că prietenul său n-ar mai fi avut de ce aştepta. Poate acum L'Esperance ridicase ancora şi se îndrepta spre strâmtoarea lui Magellan.
— Cam grele, Adnana! răspunse într-un târziu, amintindu-şi că fata îl întrebase ceva.
— N-aş putea să te ajut?
— Ba da.
— Cum?
— Să-mi zâmbeşti uneori.
— N-am să ştiu când. N-ar fi mai bine să-mi fixezi nişte ore de cart?
— Astăzi, de la patru la opt.
Adnana se aşează pe scândura punţii, în faţa lui, şi îi zâmbi. Dar el nu mai zise nimic şi-atunci începură iarăşi să-şi vorbească în gând…
Oamenii ieşiseră din hambar, robotiseră câte ceva pe punte şi între timp amurgul căzuse peste oraş. Nu mai bătea nimeni orele de cart. Pe mal se văzură lampagii, aprinzând pe rând felinarele cu gaz.
— Apoi noi am plecat, domnule! zise Gherasim.
— Bine, ai grijă cum te descurci. Vezi să nu rămân şi fără voi.
— Unde se duc? întrebă Adnana, văzând că pe lângă cârmaci plecau şi ceilalţi, ba chiar şi Mihu, cu Negrilă după el, toţi cu priviri tainice şi cam îngrijoraţi.
— Încearcă să-l scape pe Ismail, răspunse Anton Lupan. Ea îşi duse mâna la gură.
— Ce-aţi pus la cale?

— Ai să vezi; ceva foarte nevinovat.

Adnana urmări oamenii din ochi, cum alunecau tainic pe schela de lemn, în slaba lumină a felinarelor de pe ţărm. Din parc, dincolo de castelul de apă, care se ridica mohorât pe cerul opalin, răzbea muzică îndepărtată, de chitare şi de acordeon. În dreapta, pe mal, spre portul nou, nişte marinari beţi chiuiau răguşit; din când în când, din cabină se auzea sforăitul lui Martin Stricland.

Gherasim şi cu ceilalţi se pierdură printre magazii: atunci Adnana se întinse pe punte, cu mâinile sub cap, şi rămase cu ochii la o stea răzleţită pe cer. Nu ştia ce stea ar putea fi, nu cunoştea bolta în emisfera de sud. Pe punte ardea numai lumina de ancoră la catarg…

Cârmaciul, împreună cu ceilalţi străbătură La Boca şi ajunseră în cartierul de peste drumul de fier.

— Pe aici, nene Gherasime; uite, asta-i strada.

În timpul acela Buenos Aires era luminat slab, cu lămpi de gaz care pâlpâiau sfioase din sută în sută de paşi.

— E cam devreme, zise Gherasim. Să aşteptăm până se mai astâmpără lumea.

Întâlneau încă des trecători, mai cu seamă femei care duceau de braţ marinari beţi. Sub un felinar, o fetiţă cerşea, cu un şal de prinţesă pe umeri şi cu picioarele goale prin praf. Doi inşi, după vorbă italieni, după haine zidari, se înjurau sub felinarul următor… Peste drum, la prăvălia care se spoia, lucrătorii îşi adunau sculele şi se schimbau în haine de oraş.

Oamenii noştri trecură o dată în sus, o dată în jos, trăgând cu ochiul, apoi se opriră la umbra unui gard. Mihu se lupta cu Negrilă, care mârâia, smucindu-se să-i scape la deal.

— El e! Care va să zică, îşi deschide prăvălie! şopti Gherasim, pipăindu-şi revolverul în buzunar. Numai că o să avem cam mult de aşteptat; trebuie să plece toţi vopsitorii, să se mai potolească şi lumea asta pe străzi. Ia, duceţi-vă careva în port şi spuneţi-le să nu ne poarte de grijă, că mai zăbovim, vreun ceas, două, câte, ştiu eu, om vedea.

— Mă duc eu! sări Haralamb.

— Nu, mai bine să se ducă văr-tu; mi-e că tu nu mai vii înapoi!

— Ei, asta-i, la ce să rămân?! Lasă că mă duc eu, zău, măi frate Gherasim!

Cârmaciul îl privi. Într-un chip ciudat:

— Te trage aţa în port, fir-ai tu să fii de cioflingar! Mută-ţi gândul, măi băiete, că nu se uită ea la tine; nu vezi că-i topită după căpitan?

Haralamb se roşi, ca un copilaş.

— Parcă eu zic să se uite la mine? Mi-e de ajuns să mă uit eu la ea!

— Hai, atunci du-te, da' nu te uita prea mult, că-ţi strici ochii la lumina de gaz… Ne găseşti tot pe-aici, pe undeva.

Ieşiseră puzderie de stele pe cer, dar Adnana o urmărea tot pe aceea de la început; şi deodată îşi dădu seama că din vârful catargului mare, steaua trecuse peste cel mic şi se rotea, către apus, pe deasupra bompresului.

— N-au venit? întrebă tresărind.

— Nu; au trimis vorbă că stau mai mult.

— E târziu?

— Miezul nopţii.

N-avea cine să bată clopotul de cart…

— Haideţi, băieţi, şopti Gherasim. Uite-l că trage obloanele.

Pe stradă, abia dacă mai trecea arar câte un om. Undeva, mai departe, la o fereastră neluminată, un copil plângea, trezit din somn şi o femeie încerca să-l împace, cântându-i, cu glasul nespus de trist şi istovit, un cântec de leagăn din cine ştie ce ţară, că nimeni nu înţelegea.

— Multe naţii mai sunt şi-n oraşul ăsta! şopti Ieremia, mâhnit fără să ştie pricina. De ce s-o fi vânturând lumea atât?

— Apăi de trai bun nu, măi frate-miu! răspunse Gherasim, cu ochii mai sus, peste drum.

Omul pe care-l văzuse Mihu la prânz, ieşise în stradă şi punea obloanele la ferestre. Înăuntru nu mai era nimeni şi mai ardea numai o lampă, în fund.

— Mihule, zise cârmaciul, în şoaptă, tu rămâi după noi, şi când om intra, pui oblonul la uşă, să nu ne vadă cineva din drum.

— Da, nene Gherasim!

Musul tremura încetişor, parcă de frig. Ca şi când ar fi înţeles cum merg lucrurile şi ar fi fost mulţumit, Negrilă se liniştise şi aştepta cuminte lângă el, scheunând numai, din când în când.

Terminând cu obloanele de la geamuri, stăpânul prăvăliei intră înăuntru, pesemne să stingă lumina. Gherasim, urmat de Ieremia, de Cristea Busuioc şi de Haralamb, că venise şi-acesta între timp, intrară după el, tiptil, încât omul nu-i simţi decât când ajunse în fund, la tejgheaua stropită de var.

— Nu s-a deschis încă, senor, nu vă supăraţi! zise întinzându-se să-şi ia haina din cui. Veniţi duminică, la inaugurare; vă dau de băut fără bani.

Afară, Mihu trase oblonul peste uşă, apoi începu să se plimbe cu paşi repezi în sus şi-n jos, dârdâind, cam speriat.

— Senor, înţelegeţi, nu s-a deschis! Trebuie să plec, duceţi-vă! stărui negustorul, văzând că trei din muşteriii necunoscuţi se aşezau tacticoşi la o masă încă neştearsă de var, în timp ce al patrulea înainta prin umbră, spre fund.

Când fu la un pas de ei, Gherasim îşi ridică boneta de pe ochi.

— Bună seara, palicarule! zise, în greceşte, rezemându-se de tejghea, cu revolverul sub cot.

Negustorul se trase un pas înapoi şi se lovi de raftul proaspăt dat cu vopsea.

— Per Baco! Tu eşti, cârmaciul de pe Speranţa!

— Iar tu, negustorul de bărci de pe Orion!

— Per Baco! Şi n-ai murit?

— Ia ascultă, palicarule, nu mai face pe spaniolul cu mine, că eu te ştiu ce lapte ai supt la Patrida!

— Ce vrei? scrâşni omul încolţit, aruncând priviri desperate în jur.

Doi din muşteriii ciudaţi îşi scoaseră revolverele din buzunare şi le puseră pe masă, domol, cu blândeţe, ca şi când ar fi fost nişte cărţi de rugăciune; al treilea, cu o mână îşi pieptăna barba stufoasă, cu alta îşi mângâia toporişca de la brâu.

— Vreţi să beţi ceva, măi băieţi? îi întrebă cârmaciul, îndatoritor.

— Nu, frate Gherasime, numai dă-i zor să nu ne aştepte copilul ăla prea mult.

— Aşa-i! Ei, negustorule, acum să ne socotim! Da' ştiu c-ai făcut drum de la Marsilia până aici! Şi de ce nevastă vorbeşti, că te ştiam singur? Ori acum te-ai însurat, de, dacă ai pus mâna pe bani!

— Ce vrei? bâigui proaspătul negustor, ca şi când n-ar fi auzit, sau n-ar fi înţeles întrebarea.

— Păi ţi-am spus: să ne socotim.

Gherasim cercetă colţurile umbrite ale prăvăliei, până ce ochii i se opriră la o casă de fier.

— Aha! exclamă, mulţumit. Ţi-ai luat casă de bani, ca bancherii! Asta-i semn bun, pentru noi! Uite ce e, palicarule, să nu pierdem vremea de pomană şi nu încerca s-o încurci, că n-ai cum. Lucrul ar fi fost mai cinstit dacă te luam de gât şi te duceam la judecător, dar vezi tu, asta cere timp, iar noi suntem grăbiţi. Nu vreau decât să-mi dai banii înapoi; că m-ai înjunghiat şi că mi-ai spart capul, te iert. Ai să plăteşti tu altă dată, unuia care o avea timp mai mult. Şi-acum, pune mâna pe cheie, hai, deschide casa de bani, să văd ce-ai făcut cu capitalul meu!

Fostul marinar de pe Orion se mai uită o dată în jur, cu un ochi speriat, cu altul viclean, apoi căzu în genunchi, în faţa lui Gherasim, hohotind:

— Frăţicule, nu mă nenoroci! Azi am scos banii de la Bancă, mâine trebuie să-i duc, am cumpărat o vie, colea, lângă oraş, am făcut şi hârtiile, am dat arvuna. Nu mă nenoroci!

— Uite, măi fraţilor! râse Gherasim, întorcându-se spre ai săi. Cârciuma nu-i ajunge, vrea să fie şi podgorean… ia, hai să vedem câţi bani mai ai!

Omul îngenuncheat îşi frângea mâinile, deznădăjduit:

— Nu mă nenorociţi, măi oameni buni! Nu-s numai banii voştri, că doar adun şi eu, de zece ani! De ce să mi-i luaţi? Mai mi-e şi nevasta bolnavă, v-o jur pe sufletul meu!

Cârmaciul îi făcu vânt cu piciorul, spre casa de fier.

Ceva mai târziu număra banii, pe tejghea, în timp ce Ieremia şi ceilalţi doi aşteptau răbdători; plutaşul încerca scândura mesei cu muchia toporiştei – brad, dar de alt soi, necunoscut în Carpaţi.

— Ia spune, palicarule, cinci mii de franci, cât fac în argentinos d-ăştia, de pe la voi?

Negustorul se ridică de jos, tremurând:

— N-au fost cinci mii…

— Aşa-i, au fost numai patru mii nouă sute, da' ce să ne mai încurcăm socoteala, pentru o sută de franci? Ei, ia zi, un argentinos câţi franci îl pui?

— Treizeci!

Cifra cinstită ar fi fost vreo douăzeci şi doi.

— Aşa o fi, măi fraţilor?

— Păi ştim noi, vere Gherasime?

— Treizeci! stărui negustorul.

— Fie şi treizeci, că şi-aşa ţi-i iau pe toţi! Doar n-o să stau acum la făcut socoteli!

— Mă jefuieşti! Aici am trei sute de argentinos şi treaba noastră face numai nouăzeci.

Socotind cinstit, ar fi făcut vreo două sute treizeci.

— Uite-al naibii, mai vrea să mă şi tocmesc! Da' dobânda n-o pui? Ca să nu mai vorbesc de capul spart şi împunsătura de cuţit – de astea ţi-am spus că te iert!

În uşă Gherasim se opri:

— Ia, ieşiţi unu' înainte şi vedeţi cum e! Apoi se întoarse spre cârciumar:

— Zici că ţi-e nevasta bolnavă?

— Da.

— Şi ce are?

— Febră galbenă. Da' acum poate să şi moară, că mi-e totuna.

Cârmaciul băgă mâna în buzunar, scoase câteva monede de aur şi le aruncă pe podeaua mânjită de var:

— Na, ca să ai cu ce s-o îngrijeşti!

Afară felinarele pâlpâiau, şters. La fereastra întunecată copilul nu mai plângea, dar cântecul femeii se auzea încă, istovit, sfâşietor, într-un grai peste putinţă de înţeles.

Adnana auzi paşi pe schelă şi se ridică; steaua ei străbătuse jumătate de cer…

CAPITOLUL XXV.

Capul celor Unsprezece Mii de Fecioare

— Şi-acum, Ismaile, alege-ţi portul unde vrei să te debarcăm! Mai mult să nu aştepţi de la noi!

Aşa spusese Anton Lupan, ieri – în Ioc să se bucure, cum era firesc. Ce, aşa primeşti un om care iese din închisori?

Speranţa cobora la vale, pe Rio de la Plata, şi bucătarul, învârtind trist în oală, părea că nu înţelege nimic, deşi se silea din răsputeri.

— De ce supăram?

În cele optsprezece luni de când vedea numai ghiauri în preajma sa, aproape că-şi uitase graiul, şi chiar gândurile şi le spunea pe graiul ghiauresc, stricat.

— De ce supăram? Estem vinovat Ismail dacă Nelson nu băteam?

Oamenii nu-i mai adresau cuvântul decât atunci când n-aveau încotro, dar abia după câteva zile observă bucătarul că în privirea lor se schimbase ceva: măcar dacă ar fi fost ură! Din nenorocire, era dispreţul cel mai curat! Iar după alte câteva zile, văzând că nimic nu se îmblânzea în ochii lor

şi-n felul cum îi vorbeau, Ismail începu să se întrebe dacă nu cumva avea într-adevăr vreo vină pe care el unul nu şi-o cunoştea.

Şi când într-un târziu îşi dădu seama ce întemeiată era supărarea întregului echipaj, se simţi aşa de mâhnit, încât mai multe zile în şir nu mâncă decât pesmeţi goi, până începu să se sugă şi să se usuce la faţă, ca un ţâr de Pireu – fiindcă ţârii de Pireu sunt cei mai slabi ţâri din câţi se pescuiesc în apele greceşti.

În acest timp goeleta românească străbătea ultima mie de mile din drumul ei spre Ţara de Foc. La 15 noiembrie, după prânz, fiindcă dimineaţa fusese de lucru, la judecător şi la penitenciar, cu eliberarea lui Ismail, părăsise Buenos Aires, cu un vânt potrivnic, dar ajutată de curent, a doua zi seara dubla punctul de nord al capului San Antonio şi se afla în plin ocean.

Anton Lupan luase hotărârea înţeleaptă să nu se mai apropie de ţărm, socotind că acum era prea târziu să-l găsească pe Pierre Vaillant undeva. Mai cuminte i se părea să câştige timp navigând fără escală până la Punta Arenas, unde, dacă avea noroc, putea să ajungă curând după L'Esperance.

Aşa trecu Speranţa pe la Bahia Blanca, fără să se apropie de uscat, trecu golful San Mathias, apoi nesfârşitul golf San Jorge, până mai la sud de Puerto Deseado, care înseamnă Portul Dorit. Dorit de cine? Ferească-ne Allah de ceasul rău! Ismail îşi simţea inima cât un purice, dar, din fericire pentru el, Speranţa nu aruncă ancora nicăieri.

De aici înainte, fiindcă Instrucţiunile Nautice vorbeau de curenţi potrivnici care bântuie cu violenţă coasta Patagoniei, primejduind navigaţia corăbiilor mici la fel cu a celor mari, goeleta luă drumul direct către sud, îndepărtându-se peste şaizeci de mile de uscat, şi astfel, ocoli pe departe micul golf San Julien, unde în iarna anului 1520, primul navigator prin aceste locuri, nobilul portughez Magallaes, de-i mai zice şi Magellan, avu de luptat sângeros

cu echipajele escadrei sale, descurajate şi răzvrătite că nu mai ajungeau la un liman.

Limanul, adică trecerea în celălalt ocean, despre a cărui existenţă oamenii lui Magellan se îndoiau, se afla numai la o sută de mile mai la sud de locul acestui nefericit popas – şi acum Speranţa naviga molcom către el, în timp ce soarele, răsărind cu statornicie în babord, scotea zilele din ocean, de-ai fi zis că-i cupa unui excavator uriaş – şi, după ce le trecea peste catarge, le răsturna pe uscat, câte o cupă la fiecare grad.

Cu vorbe spuse mai pe şleau, asta însemna pentru corabia noastră şaizeci de mile între apusul de ieri şi cel de azi, fiindcă un grad din cele trei sute şaizeci în câte se împarte un meridian, măsoară – cine a uitat să-şi reamintească în acest ceas, înainte de a intra în strâmtoarea lui Magellan – măsoară, aşadar, o sută unsprezece kilometri, adică şaizeci de mile în cap.

Într-adevăr, în aceste ultime zile de navigaţie pe ocean, vântul nu fu cel visat; dar nimeni nu arăta vreo nemulţumire, fiindcă, şaizeci de mile ieri, şaizeci de mile azi…

Viaţa la bord decurgea neschimbat, numai că pe chipurile oamenilor fiecare paralelă trecută întipărea un aer mai grav. Soarele îşi pierdea puterea – şi în miezul zilei, când trecea la meridian, umbrele catargelor se lungeau; în schimb Crucea Sudului noaptea stăpânea bolta, din ce în ce mai înalt.

Încetul cu încetul, puntea se golea; încă de la Capul Tres Puntas, oamenii din echipaj începuseră, unul câte unul, să-şi facă culcuşul în hambar, iar dimineaţa, când ieşeau să se spele, simţeau că începe să-i ţină în spinare un cleşte îngheţat.

Ultimul care rezistă în faţa frigului fu Negrilă şi rezistă îndârjit, ca şi când ar fi avut ceva de împărţit cu bietul bucătar. Dar în seara de 2 decembrie, când Speranţa trecea a cincizecea paralelă şi schimba drumul de la sud două

caturi spre vest, punând capul drept pe strâmtoarea lui Magellan, câinele, după ce se învârti nehotărât pe punte, preţ de vreun ceas, după ce mai şovăi şi-n uşă timp îndelungat, intră în sfârşit în coteţul pe care Ismail i-l pregătise, cu atâta tragere de inimă, încă de la Sulina.

Din nefericire însă, Ismail nu era de faţă, să se bucure şi el de acest rezultat; în afara orelor de cart şi-a clipelor când trebuia să se ocupe de Martin Stricland, el stătea sub punte, la bucătărie, fie că avea să gătească, fie că n-avea, înţepenit pe scaun, cu ochii în dulap, ceea ce îi mărginea orizontul cam la un sfert de pas. Dar în această lume strâmtă, ce amplu se zbuciuma sufletul bietului bucătar!

— Vrem debarcam? Bine, nu milogeam!

Spre amurgul zilei de 4 decembrie, trei luni şi mai bine de la Gibraltar, omul de veghe strigă:

— Uscat!

Peste zi Speranţa navigase sub un cer atât de albastru, încât ai fi zis că niciodată nu se va mai înnora. În faţă, la un cart în dreapta provei se vedea un pisc înalt, de culoarea fierului ars, care cobora către nord, pierzându-se în ocean.

Căpitanul luă ocheanul şi, după ce privi încordat, înclină din cap:

— Da, e Capul celor Unsprezece Mii de Fecioare! Băieţi, mâine intrăm în strâmtoarea lui Magellan!

Ajungeau cu patru zile după termenul prevăzut în contract, dar întârzierea se datora ocolului cerut de Martin Stricland.

Înainte ca soarele să apună, în stânga se desprinse din neguri alt pisc, ca o copie întoarsă a celuilalt, pierzându-se către sud, pe un orizont care părea crenelat. Şi deodată, între cete două piscuri căzu o perdea neagră şi grea, ca şi cum Fecioarele care păzeau intrarea strâmtorii văzuseră venind corăbierii şi se baricadau. Soarele, apunând departe, pe celălalt ocean, incendia baza acestui hotar – şi aşa, în faţa Speranţei părea că se deschide o poartă de iad…

Dar Speranţa nu avea de plătit nici un tribut Fecioarelor; plătise altcineva pentru ea.

A doua zi, către seară, când aruncă ancora în Golful Narrows, la adăpostul ţărmului chilian, negurile se destrămară, dezvelind un peisaj de calvar…

Douăzeci de ore se luptase goeleta necurmat cu furtuna, care o întâmpinase de la sud-vest, vrând s-o arunce înapoi, în ocean. Soarele mai răsărise o dată, în spate, pe Atlantic, dar peste un ceas pierise, în nori – şi de atunci înainte, luni întregi, n-avea să se mai arate decât la răstimpuri, când într-o parte a cerului, când în alta, alungat de fantasme, aruncând priviri temătoare şi fugind speriat.

Douăzeci de ore Speranţa navigase în zig-zag, printre stânci care se iveau din valuri în locul unde nu te aşteptai; strâmtoarea îi arunca în faţă valuri încrucişate, scurte, grele ca plumbul, care se înţepeneau în etravă şi smuceau de ea, mugind, s-o dea peste cap.

Dar nu mugea numai marea, înhăitată cu vântul, mugea şi ţărmul stâncos şi se frământa, scormonit parcă dedesubt de vulcani, gata să se prăvălească în faţa corăbiei, ca un duşman mai înverşunat.

Douăzeci de ore îi trebuise Speranţei ca să străbată o treime de grad şi să ajungă în acest golf, unde să poată înnopta. Marea se liniştise, înfrântă, dar în urmă, Fecioarele încă mugeau şi se frământau, vărsându-şi furia neputincioasă pe epavele care se înşirau jos, pe mal.

Peisaj de calvar! Mai fiecare stâncă îşi avea trofeul său, prada sa: o corabie fărâmată, un vapor răsturnat, răsucit, mutilat, ca nişte jaloane sinistre care arătau, până în depărtare, ieşirea în ocean.

Ismail se apropie de parapet, privi, clipi din ochi şi părul i se făcu măciucă în cap.

— Poftim! zise, căci spaima nu-l împiedica să fie indignat. Poftim! Alegeam port unde debarcam! Bine, debarcam, dar port de unde alegeam?

În faţă, la mai puţin de o sută de paşi, un vapor rupt în două zăcea de-a latul, cu pupa pe o stâncă ascunsă sub valuri, cu prova pe mal. Mormânt proaspăt, fiindcă fierul încă se mai mişca, la fiecare val, legănându-se fantomatic în umbrele serii care cădeau, scrâşnind înfundat, căutându-şi locul pe piatră unde să înţepenească şi viermele ruginii să-l treacă în neant.

Adnana tremura de frig, sau poate înfiorată de acest scrâşnet jalnic, prelung, necurmat.

— De ce-ai plecat din ţara ta caldă, unde totul era suflat cu aur, şi-ai venit aici, unde totul e îngropat în plumb? o întrebă căpitanul, apropiindu-se de ea şi cuprinzându-i umerii îngheţaţi.

Ea ridică ochii şi răspunse – credea că-i răspunde în gând, însă fără să-şi dea seama gândul luă grai adevărat:

— Fiindcă în ţara mea niciodată nu mi-am simţit umerii aşa calzi!

În clipa aceea, cu un scrâşnet prelung, epava alunecă pe stâncă şi se răsuci greoaie, împinsă de valuri, până ce veni cu cârma spre larg. Oamenii ridicară capetele şi la pupa, sub parapetul mutilat, văzură scris…

Da, plătise altcineva pentru ei cumplitul tribut pe care cele Unsprezece Mii de Fecioare îl cer la intrarea strâmtorii lui Magellan.

Scrâşnetul conteni; de aici înainte se întindea liniştea neantului.

Văzură scris: Wotan…

CAPITOLUL XXVI.

Barul Cristofor Columb.

La 5 decembrie, Speranţa se afla ancorată în golful Narrows, în partea de nord a strâmtorii, sub ţărmul chilian. Ţărmul celălalt, al Ţării de Foc, care aici se adâncea către sud, dând naştere golfului Lomos, nu se vedea, nu atât din pricina depărtării, cât a negurilor care împresurau peisajul cu perdelele lor fumurii.

De aici înainte, echipajul trebuia să rămână o lună de zile la porunca lui Martin Stricland, aşa cum era scris în contract. Oricâtă ură s-ar fi născut în sufletul lui Anton Lupan împotriva acestui bizar personaj, înţelegerea trebuia respectată, deşi gândul căpitanului acum era să-l caute pe Pierre Vaillant şi să ajungă cât mai repede în ţinutul acela tainic, care trebuia cercetat.

— Am rămas prin părţile acelea mai bine de un an, domnule! îmi spunea bătrânul Haralamb, în timp ce-şi încălzea în palme, cu o dragoste care te-ar fi putut înduioşa, paharul cu vin alb – că venise iarna între timp, şi vinul, dacă nu-l mângâiai, nu-ţi mângâia nici el sufletul îngheţat.

Se sfârşiseră harbujii, de mult, trecuse şi vremea strugurilor cu boabele de chihlimbar, nu mai mirosea pe uliţe nici a porumb copt, căzuse bruma, se ofiliseră salcâmii – şi într-o bună zi îngheţase şi Dunărea, din mal în mal – numai vinul alb rămânea neschimbat, fiindcă se scosese din el, două ierni la rând, tot ce-ar mai fi putut îngheţa.

— Numai să-l mângâi, să-l mângâi aşa, uşurel, cât să-l trezeşti din somn, să-l dezmorţeşti – şi p-ormă, ascultă-mă pe mine, poţi să te încrezi cu trupul şi cu sufletul în el! îmi spunea Haralamb.

Stăteam în cârciuma lui kir Sofocles, la Vadul Turcului, dacă n-aţi uitat, la o măsuţă strâmbă, în faţa unui geam scund dar larg, prin care puteam să vedem în voie cheiul şi Dunărea. Se întâmplase ca numai trei case mai la deal să fie un brutar şi de câte ori scotea pâine proaspătă brutarul, îl simţeam. Pâine de grâu nou, din ăst an, care mirosea cum miroase câmpul încins de soare, uneori, pe la sfârşit de mai.

— Pâine şi vin! spunea Haralamb. Cu asta trebuie că s-au hrănit oamenii dintâi, dac-au avut cap. Am fost odată la Roma, când am făcut escală mai mare la Neapole. Cine putea să mă tragă acolo dacă nu Anton Lupan? Am văzut multe lucruri, nu ţi le mai spun, că le-i şti şi dumneata, dar mai cu seamă m-a minunat Capela Sixtină, zugrăvită de diavolul acela cu nume de heruvim, Michel Angelo, ei da!

Ăsta, zice că altă hrană, afară de pâine şi vin, nu cunoştea – şi dacă o fi adevărat, atunci nu mă miră că avea în el atâta duh şi-atâta fierbere, de s-a putut lua la harţă chiar cu sfinţii pe care i-a pictat.

Zâmbeam:

— Căpitan Haralamb, să te audă cineva vorbind, ar zice că beţiv mai mare decât dumneata n-a fost decât poate acel Michel Angelo, de mi-l lauzi aşa!

— M-a ferit Dumnezeu! Văzutu-m-a cineva vreodată beat? Şi apoi vorba asta despre Michel Angelo nici nu-i a mea, ci a lui Anton Lupan; parcă fără el aş fi avut eu atâtea în cap?

— Ei, şi ia spune mai departe, căpitan Haralamb!

— Despre diavolul acela?

— Nu; despre Speranţa, despre Anton Lupan şi ceilalţi.

— Să-ţi spun pe scurt ori mai pe larg?

— Cum te îndeamnă sufletul!

— Sufletul? Ei, sufletul meu multe m-ar îndemna! Dar hai să-ţi spun cum a fost în dimineaţa aceea, când ne-am trezit noi la ancoră, în strâmtoarea lui Magellan. Seara nu prea avusesem când să vedem ceva – afară de ţărmul presărat cu epave, a căror privelişte făcea să-ţi îngheţe sângele şi să ţi se strângă părul măciucă în cap. Peste noapte, am dormit care cum am putut, dârdâind şi clănţănind din dinţi, în hambar; cabina, ştii, i-o lăsasem Adnanei… Nu c-ar fi fost frig, că doar ne aflam în plină vară, dar timpul acela posomorât şi umezeala te pătrundeau până în măduva oaselor. De dimineaţă, marea se liniştise, colea la adăpostul ţărmului vântul nu bătea, nu mişca nimic nici pe apă, nici pe mal, nu se zărea o vietate… Nu mai vorbesc de oameni, dar să fi văzut vreo jivină sau măcar vreo pasăre, să nu spui c-ai picat chiar aşa, pe un pământ blestemat! Cât despre soare, ţi-am spus, luni de zile d-aici înainte, nu l-am mai văzut decât în fugă, şi parcă tot speriat, de nu mai ştiam dacă era chiar soarele cel adevărat, sau vreun felinar de la vreo corabie care naviga prin nori, de teamă să nu păţească şi ea ca Wotan…

— Dar cu Wotan ce-a fost, căpitan Haralamb?

Cu Wotan nu se întâmplase mai mult decât se întâmpla cu atâtea corăbii şi vapoare care intrau în strâmtoarea lui Magellan – căci doar erau colea, se puteau vedea.

Echipajul Speranţei lăsă barca la apă, şi Gherasim cu căpitanul se duseră pe mal, departe, cercetând epavele, una câte una. Îşi simţea sufletul strâns Anton Lupan, gândindu-se la soarta lui Pierre Vaillant, şi nelinişstea din el creştea cu cât se micşora cercul în care putea să-l caute pe acest prieten rătăcind de ani. Nu, nu se vedea nicăieri o epavă să semene cu L'Esperance, dar oare asta era o dovadă că ea trecuse nevătămată prin nişte locuri unde atâtea nave piereau? Aici era un cimitir – şi câte cimitire asemănătoare nu se înşirau de-a lungul strâmtorii lui Magellan?

În timp ce căpitanul îşi urma drumul pe mal, Ieremia cu Cristea Busuioc, debarcaţi o dată cu el, adunau lemne de foc, căci altfel nu mai mergea. Restul echipajului, Haralamb, Ismail, Mihu şi Adnana, începea să repare stricăciunile făcute de furtună – şi erau multe, nu le-am mai pomenit când s-au întâmplat: ghiul velei mari rupt de lângă catarg, câteva sarturi plesnite, parapetul dat peste cap în dreptul hambarului, pânzele făcute praf…

Sus, la creastă, se vedeau copaci răzleţiţi, în marginea pădurii care se întindea pe podiş, spre Patagonia – dar nu era nevoie să te caţeri până la ei, să-i tai, că furtuna prăvălise destui în vale, şi n-aveai decât să-i despici, să-i faci pe măsură şi să-i duci la bord; sobele atât aşteptau.

Era un fel de fag, asemănător cu cel de la noi, fagul antarctic, care în Ţara de Foc creşte pe dealuri şi pe munţi, până la patru sute de metri deasupra mării şi, în chip ciudat, îşi păstrează frunzele tot timpul anului. Plutaşul rămăsese visător pe mal, cu mâinile în brâu, şi privea copacii, şi ofta…

Aceste păduri nesfârşite, cele mai multe necălcate de picior omenesc, pecetluiesc tăcerea locului – şi cu frunzişul

lor verde întunecat, aproape negru, prea rar înviorat de pete gălbui, dau împrejurimilor o statornică tristeţe, un apăsător şi definitiv aer funerar.

— Măi frate, zise Ieremia, privind în jur, cam pe la coada ochiului, că din faţă nu se-ncumeta, hai să-i dăm zor, să plecăm naibii mai repede de-aici; mă cam ia cu fiori.

Cristea Busuioc parcă tot ar fi stat, pentru el şi iadul ar fi fost frumos, dac-ar fi avut copaci… Dar, în sfârşit, nu puteau să zăbovească aici un an!

Tocmai dădeau să împingă barca la apă, când la vreo douăzeci de paşi, în dreptul epavei lui Wotan, văzură un butoi, aruncat de valuri pe ţărm.

— Ce-o fi în el? zise Ieremia, apropiindu-se, curios şi mirat.

Era limpede că naufragiul se petrecuse de curând, căci pe butoi nu se prinseseră încă nici alge, nici cochilii – şi nici nisipul nu avusese vreme să-i sape mormânt. Ceva mai încolo se vedeau lăzi sparte, baloturi răvăşite – nimic de ales, semn că indigenii, care acum nu se vedeau de fel, avuseseră când să care de aici tot ce ar fi fost de folos.

— Haide, Ieremie! vorbi Anton Lupan, întorcându-se posomorât de pe ţărm.

— Am găsit un butoi, domnule. Nu-l luăm?

— Ia să vedem ce-i în el!

Opintindu-se din greu cu toţii, întoarseră butoiul cu vrana în sus, apoi Cristea Busuioc îi scoase dopul cu muchea toporiştei.

— E apă! strigă, scoţând prima lui vorbă în acea zi. Haralamb îi auzi strigătul, de pe bord, lăsă tesla şi se apropie de parapet.

— Apă?

Spusese cuvântul acesta cu un ton atât de ciudat, cu furie, cu mirare, cu nedumerire, cu deznădejde chiar, deznădejdea din mijlocul oceanului când voise să-şi pună capăt zilelor, încât auzindu-l, în mintea tuturor învie, frângând timpul şi depărtările, amintirea acelei întâmplări, o învie cu atâta forţă, de parcă s-ar fi petrecut ieri. Îşi

simţiră pentru o clipă, ca atunci, gâtlejurile umflate şi trupul uscat dospindu-se în soarele de la ecuator, auziră huruitul maşinilor şi fluierul lui Wotan, şi împuşcăturile – şi glasul crud al omului care îi lăsase să piară de sete pe oceanul pustiu. Şi iată, acum Wotan zăcea pe stânci, cu fluierul amuţit şi maşinile reci, iar stropul de apă atât de râvnit într-un timp rămânea al nimănui pe nisip, semnul unei întristătoare zădărnicii.

Speranţa părăsi aceste locuri a doua zi în zori, când toate reparaţiile erau terminate şi oamenii se simţeau odihniţi.

Ea purta la pupa pavilionul românesc, care străbătuse o sută patruzeci de grade, adică peste opt mii de mile, ceea ce însemna mai mult decât o treime de meridian. Mihu coborâse de pe catargul din prova pavilionul Argentinei şi de două zile îl ridicase pe cel chilian; era al nouălea pavilion pe care îl arborau, de la Sulina până în strâmtoarea lui Magellan.

Şi astfel, îşi continuară drumul spre sud-vest, între ţărmul Patagoniei şi al Ţării de Foc, navigând numai ziua, cu o briză bună din tribord; după vreo şaizeci şi cinci de mile, schimbară drumul aproape la sud, îndreptându-se spre Punta Arenas, unde ajunseră în seara de 8 decembrie 1882, ca să cadă în mijlocul unei gloate de aventurieri, veniţi aici cu tot soiul de vase, mai mari sau mai mici, de toate tipurile care se pot întâlni pe coasta de apus a Europei şi pe cele două coaste ale Americilor.

În tot acest timp navigaseră pe lângă ţărmuri pustii, îndoliate de fagul antarctic, sub cerul mereu fumuriu, fără să întâlnească nici un semn al vieţii omeneşti. Arar câte o pasăre necunoscută, de culoarea negurilor, îşi lua zborul de pe un colţ de stâncă şi după ce fâlfâia din aripi prin prova Speranţei se lăsa înghiţită de decorul cenuşiu, de nu mai ştiai dacă fusese o zburătoare, într-adevăr, sau o scamă de nor purtată de vânt.

Uneori, când negurile se mai destrămau, spre sud apăreau creste şi piscuri de munţi îmbrăcaţi în zăpadă, care sub

lumina soarelui de bună seamă ar fi sclipit voios – dar cum baza lor nu era niciodată vizibilă, ochiul nu le putea îngloba în restul peisajului, şi acesta rămânea fără înălţime şi fără altă culoare decât a norilor, a apei şi-a fagilor, adică negrul şi cenuşiul cel mai ceţos.

Noaptea liniştea şi nemişcarea creşteau mai mult, la fel de apăsătoare şi-n somn şi-n veghe. Nu se vedeau focuri pe ţărm, dar uneori răzbea miros de fum şi parcă se auzeau departe câini hămăind. Desigur ţinutul îşi avea viaţa lui, care însă se ferea din drumul corăbierilor, ascunzându-se tainic în păduri, fie pentru că se temea de ei, fie pentru a-i pândi.

Ţara de Foc e un pământ rupt din trupul continentului Sud-American, rupt şi fărâmat într-o puzderie de insule, care, laolaltă, au o suprafaţă de 73.000 kilometri pătraţi. În linii mari acest pământ e cuprins între a 53-a şi a 56-a paralelă sudică, între al 64-lea şi al 75-lea meridian vestic. Strâmtoarea lui Magellan, care-l desparte de continent, nu este decât un accident geologic, fiindcă altminteri, dacă priveşti harta, îţi dai seama ce deplină înrudire este între America de Sud şi Ţara de Foc.

La 1521, trecând prima oară pe aici cu escadra sa, pe un drum încă necunoscut, abia bănuit de lumea civilizată, Magellan a văzut pe ţărmul sudic focurile indigenilor – şi a numit acest ţinut Ţara Focurilor, nu Ţara de Foc, cum se spune din greşeală azi. Mai exact, nu se vedeau focurile, ci fumul, şi la început pământul s-a şi numit Tierra de los umos, adică Ţara Vetrelor, a Fumului, cum e scris pe o hartă spaniolă întocmită în 1529. Dar regele Carol I al Spaniei, după ce s-a socotit în fel şi chip, a poruncit mai târziu să i se zică Ţara Focurilor, pe motivul, altminteri întemeiat, că… de unde nu este foc, nu iese fum.

Dar nici Magellan, nici navigatorii veniţi după el n-au avut răgazul sau tragerea de inimă să cerceteze această ţară mai pe larg. Ei erau mulţumiţi că-şi găsiseră calea spre Marele Ocean de apus, numit de ei Pacific, şi se duceau în

linişte să caute mirodenii şi alte bogăţii care să le răsplătească truda călătoriei.

Abia prin 1832, vestitul naturalist Darwin, îmbarcat pe bricul Beagle, cum ştim, a cercetat mai amănunţit ţinutul încă necunoscut, aventurându-se pe numeroasele canaluri care se deschid la sud de strâmtoarea lui Magellan, debarcând pe insulele sălbatice şi încercând să-şi dea seama de viaţa băştinaşilor.

Luându-se după cele scrise de Darwin, atunci, şi după jurnalul lui moş Léon, relatări zguduitoare care îl tulburaseră şi-l urmăreau de la 20 de ani, Anton Lupan stătea pe punte, uitându-se cu binoclul la ţărm, şi se mira că nici o luntre cu fuegieni nu le iese în întâmpinare. Se aştepta să-i vadă pe băştinaşi alergând pe mal, pe jumătate curioşi, pe jumătate temători, făcând semne corăbiei cu mantăile lor de blană, unica îmbrăcăminte pusă pe trupul gol.

N-avea de unde să ştie că în cincizeci de ani, ultimii fuegieni de pe ţărmul strâmtorii, dacă nu pieriseră, măcinaţi de oftică şi de alte boli, fugiseră înlăuntrul ţării, de unde nu ieşeau în calea străinilor decât ca să cerşească, dacă îi vedeau puternici, sau să-i atace, dacă aceştia erau slabi.

Dar, aşa cum stătea aplecat peste parapet, privind cu ocheanul la ţărmuri, căpitanul nu-i căuta numai pe băştinaşi, nu cerceta numai peisajul care i se părea ciudat de bine cunoscut, deşi naviga prima oară pe aici; îl avea în minte de atâta timp. Descrierile citite treziseră în ochii lui nu doar închipuiri, ci imagini vii, ca şi când le-ar fi văzut el, aievea, şi nu de mulţi ani, ci abia ieri. Şi în acest peisaj cunoscut, el căuta, cu inima zvâcnind, un semn lăsat de prietenul său. Oare colo, în golful acela înconjurat de stânci, nu ancorase L'Esperance o noapte în trecerea ei? Oare dincolo de plaja aceea îngustă, unde se vedeau copaci doborâţi, nu debarcase echipajul să ia lemne de foc? O, dacă ţărmurile şi apele strâmtorii ar fi putut vorbi!

— A trecut pe aici o goeletă, L'Esperance, sub pavilion francez? ar fi vrut căpitanul să strige, întrebând ţinutul pustiu.

Nu, cum ar fi răspuns ţărmurile şi cum ar fi putut apele să vorbească despre Pierre? Înainte! – spre primul port, acolo avea să-i găsească urma în sfârşit!

Şi astfel, la 8 decembrie, seara, după o călătorie de şaptesprezece luni, Speranţa arunca ancora la Punta Arenas, în mijlocul acelei îngrămădiri de vase venite după aur. Dar, printre aceste vase, L'Esperance nu se vedea nicăieri – nu era trecută nici în registrul Căpităniei. Anton Lupan se întoarse pe bord, pradă îndoielilor, a neliniştii, a mâhnirii. Să fi luat Pierre Vaillant drumul celălalt, pe la răsăritul Ţării de Foc, ca să intre în canalul Beagle prin strâmtoarea La Maire şi să ajungă astfel la locul ştiut? Desigur, era şi aceasta o cale, dar când făcuseră împreună planul călătoriei, de mult, hotărâseră să treacă pe la Punta Arenas şi să intre în canal prin partea lui de apus, deoarece ştiau, de la moş Léon, că vântul pe acolo e prielnic navigaţiei spre răsărit.

În orice caz, oricare ar fi fost îndoielile, neliniştile şi mâhnirea lui acum, Anton Lupan nu avea de luat decât o singură hotărâre, să îmbarce repede merinde pentru zece luni şi să pornească spre locurile acelea, numaidecât. Cât despre pasagerul Speranţei, el trebuia să debarce aici, oprindu-şi din cele două sute cincizeci de lire datorate, despăgubirea pe care ar fi dorit-o, socotind că din seara aceasta contractul lor era rupt.

— Cheamă-l sus pe Martin Stricland! porunci căpitanul, păşind pe punte posomorât dar plin de hotărâre.

— A plecat, domnule! răspunse Gherasim. Se-ntoarce mai târziu.

Îndată ce auzise lanţul ancorei zornăind, Martin Stricland, treaz, odihnit, îşi scosese capul pe punte, adulmecând prevăzător în aerul necunoscut, gata să se pună pe treabă, că dormise destul. De aici înainte începea rolul lui…

Punta Arenas, astăzi numit Magallanes, este un mic port chilian, aflat pe peninsula Brunswik, în partea de vest a strâmtorii, în locul unde aceasta, îndreptându-se spre sud, atinge lăţimea de vreo treizeci de mile şi se numeşte Broad Reach. Pe vremea când se petreceau cele povestite aici, Punta Arenas număra aproape două mii de locuitori, de naţionalităţi felurite, dar în mare parte chilieni, avea un guvernator, o canonieră în port care să încrucişeze prin strâmtoare, păzind ordinea, un detaşament de poliţie militară şi altul de voluntari civili. Aceştia făcea incursiuni în interiorul ţinutului, aplicând represalii sângeroase, ori de câte ori se auzea de vreun atac al băştinaşilor asupra vreunui străin neprevăzător.

Marfa obişnuită care se încărca în port fiind cărbunii, şi încă un cărbune prost, prezenţa celor două mii de străini aici trebuia să aibă altă cauză, şi o avea, bineînţeles. Încă înainte de a fi vorba de aur, fuseseră blănurile, pe care băştinaşii le vindeau ieftin, într-o monedă foarte răspândită, deşi interzisă de guvernator, nici pesos, nici argentinos, nici dolari, ci ceva foarte volatil: paharul cu spirt. Ce-i drept, nici blănurile nu erau din cele mai de soi, căci pe aici nu se găseau nici vulpi argintii, nici urşi albi, ci numai bursuci, în faţa cărora, de pildă, un Martin Stricland, colector de Alaska, ar fi strâmbat din nas, dispreţuitor.

Punta Arenas avea o stradă principală, care străbătea Piaţa 21 Mai, numită astfel după sărbătoarea naţională chiliană. În piaţă se afla reşedinţa guvernamentală, o casă de zid, cenuşie, cu o mansardă şi cu un balcon lung, unde în anumite împrejurări guvernatorul se arăta administraţilor săi şi le ţinea câte un discurs. Alături se ridica biserica, şi ea tot de zid, însă cu turnul încă neterminat – avea să se termine câţiva ani mai târziu. Dincolo de biserică se mai vedea o casă cu etaj, prăvălia unui negustor de blănuri – dar mai departe nu erau decât un fel de barăci scunde, parte de scânduri, parte de zid, pierzându-se sub colinele

posomorâte de la apus, care se întindeau până la golful Otway.

Deşi acoperişurile mai tuturor caselor erau vopsite în roşu, iar uşile şi cercevelele în albastru azuriu, înfăţişarea oraşului rămânea apăsătoare şi tristă, afară de rarele clipe când soarele se ivea pe cer, însufleţind cu o putere de necrezut aceste culori vii.

De la căderea serii, în piaţă ardea un felinar bătut de vânt, dar restul oraşului rămânea pradă întunericului celui mai adânc, fiindcă prea rar se întâmpla să licărească pe cer o stea sau un crâmpei de lună ofilit.

Martin Stricland rămase ferit în uşa cabinei, până ce curând, noaptea puse stăpânire pe port şi forfota stârnită de venirea Speranţei se potoli. Atunci îşi trase pălăria pe ochi, îşi mai pipăi o dată revolverul în buzunarul pantalonilor, se înfăşură strâns în pelerina neagră care-l făcea să semene cu un liliac deşirat şi porni spre oraş, tot adulmecând în aer şi încercând să străpungă întunericul de nepătruns.

O singură dată, ajungând în piaţă, unde felinarul lumina casa guvernatorului, se opri şi întrebă pe un poliţai militar, în timp ce cu ochii continua să străpungă bezna fără fund:

— Senor, unde este barul Cristofor Columb?

Poliţaiul îi arătă cu mâna o stradă pe care, dacă oraşul îţi era cunoscut, o puteai ghici. Dar lui Martin Stricland nu-i trebuia mai mult: pare-se pe întuneric se descurca mai bine decât în plină zi. Deci el porni fără să şovăie spre locul arătat, ca o corabie care navighează noaptea după compas – şi merse aşa cam două sute de paşi, prin faţa unor case şi barăci desenate nedesluşit, până ce pe stânga se ivi un felinar afumat, deasupra unei uşi deschise larg, fiindcă, după cum se vedea, ţinea loc şi de geam.

O firmă luminată slab, îi arătă lui Martin Stricland că aici era locul căutat. Dar el nu se grăbi să treacă pragul barului, ci rămase un timp pe trotuarul celălalt, cercetând cu luare aminte oamenii care ieşeau sau intrau.

Desigur, această prevedere dovedea că se ferea sau chiar îi era teamă de cineva. Câteva minute mai târziu, încredinţându-se că putea să-şi vadă de treburi netulburat, păşi înainte, îşi vârî capul pe uşa scundă şi, după ce aruncă încă o privire în jur, se îndreptă spre omul de la bar, adică de la tejghea, ca să întrebuinţăm un cuvânt care nu spune nici mai mult nici mai puţin decât celălalt.

Cârciumarul – de ce i-am mai spune barman, după ce am vorbit de tejghea? – era alb şi umflat ca o balenă căzută într-un butoi cu ţincvais. După ce-l cercetă de sus până jos, noul venit îşi înfipse privirea în ochii lui, ca şi cum l-ar fi hipnotizat.

Un cârciumar de la Galaţi sau un barman de la Punta Arenas, care vede un muşteriu în faţa sa, o să-l întrebe, într-un fel sau în altul, cam acelaşi lucru, fiindcă de ce ar intra cineva într-o cârciumă, sau într-un bar, dacă nu să bea?

Sub privirea lui Martin Stricland, cârciumarul se trase înapoi cam o jumătate de pas, clipi tulburat, apoi revenindu-şi se aplecă peste tejghea şi, în loc să-şi ofere băuturile, întrebă în şoaptă, aruncând priviri furişe spre muşteriii ceilalţi:

— Pe cine căutaţi, senor? Aha!

Iar Martin Stricland răspunse, rece, ca şi când ar fi vrut să arate că, în afară de o simplă informaţie, nu doreşti complicitatea primului cârciumar întâlnit în oraş:

— Black Pedro!

Black Pedro nu era o marcă de whisky, nici o parolă, ci un om – şi încă unul care tocmai se afla în bar. Cârciumarul îl arătă din ochi, la o masă, dosită după unul din cei patru stâlpi de lemn, ca nişte catarge, care susţineau tavanul lăsat.

— Ai un loc unde pot sta de vorbă cu el?

— Da, senor!

În spatele tejghelei era o uşă de scânduri negeluite, care răspundea într-o odăiţă cu geamul oblonit. Martin Stricland se aplecă de umeri, intră şi în vreme ce gazda aprindea

lampa cu gaz, se aşează la o masă, lângă soba de fier, singurele mobile aflate în acest ungher întunecos şi murdar.

— Ceva de băut, senor?

De unde putea să ştie negustorul, câte sticle de whisky dospeau în pântecele lui Martin Stricland?

— Nu! răspunse acesta. Cheamă-l pe Black Pedro şi întreabă-l ce doreşte să bea.

— Gin; nu-i nevoie să-l mai întreb. De mâncare pot să-i dau?

— Fireşte, dacă are chef.

— Chef? E cam flămând, senor. Pot să-i dau oricât?

— Cât poate mânca!

Barmanul făcu ochii mari:

— O! Asta o să vă coste mult, senor!

Apoi, la privirea de gheaţă a lui Martin Stricland, alergă dincolo:

— Pedro, hai! Ţi-a pus Dumnezeu mâna în cap!

Black Pedro, despre care odată avea să se vorbească mult în strâmtoarea lui Magellan, era un metis, fiul unui chilian dispărut de zece ani, şi-al unei fuegiene din neamul alcaluf. De la maică-sa metisul luase statura măruntă, răci alcalufii rar depăşesc un metru şi cincizeci, iar de la taică-su barba ţepoasă, ştiut fiind că băştinaşii din Ţara de Foc, oricare ar fi starea lor de sălbăticie, umblă cu obrazul bărbierit.

Barba, Black Pedro şi-o purta cu mândrie, statura, dacă ar fi putut, s-ar fi lepădat de ea, căci îi trăda din prima clipă sângele încrucişat – lucru cu care nu se mândrea. Mai târziu, când poliţia avea să-l hăituiască, iar guvernatorul să pună premii pe capul lui, metisul avea să-şi găsească refugiul la alcalufii sălbatici şi să revină la viaţa lor, cu tot dispreţul pe care-l arătase mai înainte oamenilor din neamul său.

La îndemnul cârciumarului, Black Pedro se ridică de la masă, aruncând priviri bănuitoare în jur, apoi se strecură cu paşi de pisică în odăiţa din fund. Era un om de vrea douăzeci şi cinci – douăzeci şi opt de ani, scund, cum am

mai spus, cu părul şi cu barba ţepoase, cu chipul întunecat, cu fruntea îngustă, scobită, cu sprâncene sălbatice şi ochi negri, a căror privire nu inspira nici o încredere, dar trăda totdeodată neîncrederea pe care o arăta celor din jur.

Auzind uşa, Martin Stricland întoarse capul şi-l privi iscoditor. Noul venit purta o haină de marinar, cu nasturii smulşi, prinsă cu ace până sub gât şi era neîndoios că altceva pe dedesubt nu mai avea nimic. O pereche de pantaloni cenuşii, strânşi pe picior, depăşind numai cu o palmă genunchii, lăsau să i se vadă mai jos ţurloiul gol, păros, îngrozitor de murdar, cu o crustă scorţoasă de jeg – moştenirea alcalufă pe care altminteri el şi-o renega. Labele picioarelor, noduroase şi pline de noroi întărit, dovedeau că omul, dacă avusese cândva deprinderea unor încălţări, o pierduse de mult şi nici nu visa să revină la ea.

— Tu eşti Black Pedro? întrebă Martin Stricland, continuând să-l cântărească din ochi.

— Da, senor! răspunse metisul într-o spaniolă necrezut de limpede, căci fuegienii, care aproape că nu au un grai al lor, ci se înţeleg mai mult prin strigăte şi semne, învaţă cu o uşurinţă surprinzătoare graiul străinilor.

— Stai jos!

Cârciumarul intră, aducând o sticlă cu gin, o pâine întreagă şi o farfurie cu câteva hălci de berbec fript, pe care le puse în faţa metisului. Acesta înghiţi un nod cât pumnul, strâmbându-şi gâtul într-un spasm dureros – şi bâigui, cu ochii căscaţi:

— Pentru mine?

— Mănâncă! îl îndemnă Martin Stricland.

Black Pedro se apucă să înfulece, fără să mai aştepte alt cuvânt. Mânca aplecat peste masă, cu farfuria între coate, ca şi când s-ar fi temut să nu rămână fără ea; în mestecătura lui era o pornire de sălbatic, care-ţi făcea spaimă şi milă în acelaşi timp.

În altă parte a lumii, un om cu înfăţişarea lui Black Pedro ar fi atras numaidecât amestecul poliţiei; aici nimeni nu se

uita la el mai mult ca la alţi localnici – şi metisul îşi ducea viaţa netulburat de nimic, îndeletnicindu-se tot cu altceva în fiecare zi; lucrase şi în nord, la minele de cărbuni, şi în port, ca hamal, fusese şi îngrijitor de vite la fermele din împrejurimi – şi foarte adesea se întâmplase să umble, în susul şi în josul strâmtorii, fără nici un căpătâi.

— Te-ai săturat?

— Nu, senor!

Metisul începu să sfărâme oasele în dinţi, cu repeziciunea şi îndemânarea unei fiare deprinse să devoreze tot ce-l intră între fălci.

— Destul acum! îl opri Martin Stricland. Ai să te saturi mai târziu.

În ochii lui Black Pedro scăpără un fulger, sclipirea unei lame de cuţit. Fără să vrea, omul din faţă duse mâna la revolver şi rămase aşa, până ce furia din ochii metisului se stinse, lăsând locul unei dezamăgiri, unei tristeţi de animal gonit.

— Hai, Pedro, încrede-te în ce îţi spun! În seara asta ai să mănânci cât vei dori.

— Şi slănină, senor? Şi cârnaţi cu fasole roşie? Are la bucătărie un cazan plin. Fasole înroşită cu ardei iute ea focul…

— Bine, vei căpăta două castroane întregi!

Din barba metisului îşi făcu loc un zâmbet, pe jumătate neîncrezător, pe jumătate fericit. Apoi ochii i se rotiră pe masă şi deodată, cu un gest care pe Martin Stricland îl făcu să sară înapoi cu revolverul în mâini, Black Pedro înşfacă pâinea şi o băgă în sân.

— Sticla e a mea? întrebă, rânjind temător, neîndrăznind să facă mai mult.

Martin Stricland se aşează la loc.

— Bea! Numai să nu te îmbeţi, că avem de vorbit. Zicând acestea, băgă mâna în buzunarul de la piept şi scoase o fotografie ştearsă de timp.

— Pedro, priveşte aici!

Metisul se apropie temător, luă fotografia, cu mâinile murdare şi crăpate ca scoarţa copacilor bătrâni, se aplecă în lumina lămpii şi deodată scoase un strigăt înăbuşit, strigătul care se aude noaptea, prin păduri, şi nu ştii dacă e al animalului care atacă sau al celui încolţit.

— Ei, Pedro, eşti bucuros?

Mâinile metisului începură să tremure, chipul i se schimbă, de nerecunoscut, ochii bănuitori i se făcură blânzi, calzi, năpădiţi de lacrimi, şi el şopti un singur cuvânt, în care toată fiinţa-i aspră şi murdară se topi, ca o bucată de gheaţă aruncată într-un cuptor încins:

— Padre!

Apoi căzu în genunchi, în faţa mesei, şi începu să sărute fotografia, când sălbatic, când blând, udând-o cu lacrimi şi scoţând gemete adânci.

— Hai, Pedro, ajunge acum! Ţi-am spus că avem de vorbit!

— Tatăl meu, senor! Trăieşte? Unde este acum? El v-a trimis aici?

Dar metisul nu aşteptă răspunsul, ci începu să se legene, cu fotografia strânsă la piept, cu ochii închişi, scoţând un fel de muget jalnic şi bâiguind acelaşi cuvânt, prin care-şi striga animalic dragostea lui de fiu părăsit, aruncat prin păduri:

— Padre! Hummm! Hummm!

Lacrimile-i curgeau în barba aspră şi încâlcită, ca izvoarele de şes pierdute printre răgălii.

— Padre! Hummm!

Martin Stricland îl mai rabdă un timp, privindu-l cu scârbă, apoi se ridică, îl luă de umeri şi-l aşeză hotărât la locul lui. Tot ce fusese la început neîncredere, teamă, tot ce fusese primejdios în înfăţişarea metisului, se topise, şi el stătea acum în faţa mesei, supus, ca un animal domesticit.

— Ascultă, Pedro! Filipo, tatăl tău, m-a trimis la tine, să-mi ajuţi oricând aş avea nevoie.

— Da, senor! Unde este acum tatăl meu?

— În Canada. Are o fermă şi o prăvălie mare, de zece ori cât asta de aici. Tatăl tău e un om bogat şi cinstit de lume.

Metisul zâmbi, fericit.

— Hummm! Şi v-a trimis la mine, senor? Nu m-a uitat? Am să vă ajut, am să fac tot ce-mi porunciţi.

— Bine; asta e dorinţa lui Filipo. Când am să mă întorc, am să te iau cu mine, să te duc la el, aşa cum mi-a spus.

Black Pedro se prăbuşi în faţa lui Martin Stricland şi începu să-i sărute mâinile, gemând înăbuşit:

— Hummm! Nu mă amăgiţi, senor? Mă veţi duce la tatăl meu?

— Da, Pedro, şi acolo o să ai un cal, numai al tău, şi trăsură şi o odaie cu pat moale şi o să mănânci pe săturate, în fiecare zi.

— Hummm, senor! Porunciţi-mi ce trebuie să fac!

— Ridică-te! îi porunci Martin Stricland.

Apoi se duse la uşă, trase cu urechea dincolo, încercă oblonul de la geam şi în sfârşit se aşează în faţa metisului, aplecându-se pe deasupra mesei către el.

— Pedro, de Wotan ai auzit?

— Wotan? Nu. senor!

— Ia aminteşte-ţi! Un vapor care a naufragiat în strâmtoare, acum câteva săptămâni.

Chipul metisului se lumină:

— Ştiu! Un vapor cu două catarge, e o lună de atunci, senor, l-a prins uiliaul şi l-a aruncat pe stânci, în Golful Negru…

— Ce-i uiliaul?

— Furtuna rea, care cade din munţi. N-aţi întâlnit-o?

— Nu; spune, ce ştii despre echipajul lui Wotan?

— Au scăpat toţi, au fost aici până alaltăieri, şi pe urmă au plecat cu alt vapor. Numai căpitanul a pierit.

Martin Stricland se aplecă mai mult.

— Pedro, pe acest vapor era un om înalt şi vânjos, un uriaş; îl chema Schlimbach, Kurt Schlimbach. Ai auzit de el?

— Da, e aici.

— De unde ştii? întrebă Martin Stricland, pălind.

— L-am văzut; am fost cu el, cu un schooner în Golful Negru şi am încărcat lucruri de pe vapor. Acum caută oameni, să plece pe insule. Ştiţi, senor, marinarii de pe Wotan spuneau…

— Hai, vorbeşte!

— Spuneau că pe căpitan l-a ucis omul acesta, în clipa când i-a aruncat uiliaul la ţărm. Era furios, mugea mai tare ca vântul – şi când vaporul s-a rupt, marinarii spun că l-au văzut cum a ridicat revolverul şi a tras în ceafa căpitanului.

— Dar asta n-au spus-o şi la poliţia voastră?

— Nu, senor, nu aveau dovezi, că leşul căpitanului nu l-au mai găsit; l-au luat valurile şi l-au aruncat în altă parte, printre stânci.

— Pedro, omul acesta e duşmanul lui Filipo! Metisul sări în picioare, cu pumnii strânşi, cu ochii scăpărând.

— Hummm!

— Când se va întoarce în Canada, îl va ucide şi tu n-o să mai ai calul şi trăsura, nici odaia ta, fiindcă va pune mâna pe ele Kurt Schlimbach.

— Hummm! Atunci n-are să se mai întoarcă niciodată, senor!

Martin Stricland îl privi în ochi, fără ca pe chipul lui să tresară un muşchi.

— Dacă într-adevăr vrei să-l mai vezi pe tatăl tău… Black Pedro mugi:

— Hummm! Îl ucid!

— Cum ai să faci?

— Îl ucid în noaptea asta. Ştiu unde stă; doarme în pod, la Nicolas Medana, un metis care creşte câini.

— Filipo o să fie mulţumit, băiete!

— Da, senor. Am să pun scara şi-am să mă furişez în pod.

— Nu ţi-e frică de câini?

— Nu; mă cunosc. Eu şi Nicolas suntem prieteni, şi câinii ştiu. Senor, îmi daţi revolverul?

— Dar te pricepi să-l mânuieşti?

Chipul lui Black Pedro se schimonosi într-un rânjet, care pe Martin Stricland îl nelinişti; cu un revolver în mână, poate omul acesta era greu să mai fie strunit. Bucuria de a avea o armă ar fi putut învinge dorinţa de a se întoarce la tatăl său; deci, după ce stătu în cumpănă câteva clipe, răspunse, hotărât:

— Nu! Revolverul face zgomot şi e primejdios. Mai bine un cuţit…

Metisul vârî mâna sub haină şi trase din cingătoare un mic pumnal spaniol, care luci în lumină, făcând ca prin trupul lui Martin Stricland să alunece un fior lung.

— Vezi să nu faci gălăgie, Pedro!

— Nu, senor! Dacă-i tai beregata (aici Black Pedro îşi trecu lama pumnalului pe gât) – pe urmă poate să se zvârcolească, n-o să-l audă nimeni!

— Bine! Mâine dimineaţă să vii în port. Mă găseşti pe goeleta Speranţa.

— O ştiu. Am văzut-o astă-seară, când a venit. Căutaţi aur, senor?

— Despre asta o să vorbim mâine. Acum trebuie să mă duc.

În uşă, Martin Stricland se opri, făcu un pas înapoi şi smulse fotografia din mâna metisului.

— Nu mi-o lăsaţi? Senor, vă rog!

— Am să ţi-o dau mai târziu, dacă am să văd că o meriţi. Şi-acum, bagă de seamă, Pedro! Dacă Schlimbach îţi scapă, n-ai să-l mai vezi niciodată pe tatăl tău!

— Sticla, sticla, pot s-o iau?

— E a ta, dar să n-o bei decât după…

— Şi cârnaţii, senor?

— Ţi se vor da; mă duc să plătesc…

La o masă, în faţa tejghelei, şedeau trei oameni, posomorâţi, cu haine de postav cenuşiu, cu cizme până la genunchi, murdare de noroi, cu pălăriile de pâslă trase pe ochi. Unul avea în faţă o sticlă plină cu un praf gălbui, lucios – şi o privea, prostit. Martin Stricland recunoscu praful de

aur pentru care venise aici, dar în afară de o scurtă clipire a pleoapelor, pe chipul lui nu mişcă nimic.

— Zi, te-ai hotărât să pleci, Matiaş! vorbi unul din oamenii de la masă, adresându-se celui cu aurul.

Acesta luă sticla, cu un gest obosit, o privi în lumină, apoi se aplecă alături şi o îndesă într-un sac cu boarfe, aruncat pe podea.

— Nu merită, băieţi! răspunse, clătinând trist din cap. Mi-am lăsat nevasta, mi-am vândut casa şi după un an, uite cu ce mă întorc. Când ţi-l ia la topit, nu iese nici un kilogram! Ha! Socotisem c-o să strâng un sac, nu un clondir!

— Da, e trudă mare! încuviinţă, la fel de descurajat, al doilea om. Ca să aduni zece grame de aur, speli şi vânturi un vagon de nisip. Cred şi eu că te speteşti!

— Dar dincolo de strâmtoare? În Ţara de Foc? vorbi cu o undă de înviorare al treilea dintre ei. Acolo pare că se găseşte aur mult!

— Tot în nisip; să stai să speli, să aduni fir cu fir… Altceva ar fi dacă s-ar găsi filoane, în pământ.

— Nu; am vorbit cu unul care s-a întors din răsărit, zice că a fost pe canalul Beagle, dincolo de Uşuaia şi în părţile alea e aur mai mult, mai uşor de strâns…

— Da, am auzit şi eu, dar cu ce să te duci până acolo? vorbi cel pe care îl chema Matiaş. Ar trebui să ai bani mulţi, să închiriezi un vapor, să angajezi oameni! Asta nu-i de noi! Eu unul mă las păgubaş, cum v-am spus!

Convorbirea lor, pe care ar fi auzit-o chiar dacă n-ar fi tras cu urechea, pe Martin Stricland nu-l descurajă: dimpotrivă, în colţurile gurii lui, cine s-ar fi uitat cu luare aminte şi-ntr-o lumină mai bună, ar fi văzut ivindu-se un rânjet reţinut, vădindu-i mulţumirea. Pentru ceea ce aflase de la aceşti oameni necăjiţi, s-ar fi cuvenit să-i răsplătească măcar cu o cină bună şi cu câteva sticle de gin. El unul avea cu ce să se ducă în acele locuri unde nu îndrăzneau să se aventureze alţi căutători de aur. Speranţa îl aştepta în port, şi dacă nu

mai venea nimeni pe urmele lui, cu atât mai bine pentru ei! Cât despre oameni…

Ajungând cu gândul aici, Martin Stricland rânji din nou, făcând socoteli în sine, foarte mulţumit: „Dacă Black Pedro o să-mi adune o sută de sălbatici, sau chiar o sută cincizeci, şi dacă o să-i îmboldească aşa cum se cuvine…”

Acest gând îl făcu să plătească fără nici o părere de rău un pesos jumătate cât făcea sticla de gin şi mâncarea, plus cele două castroane de cârnaţi cu fasole făgăduite metisului. Apoi îşi trase pălăria pe ochi, se înfăşură în pelerina lui neagră şi, luând drumul înapoi, prin bezna de nepătruns, ajunse în port, fără să şovăie şi fără să i se întâmple nimic.

În seara aceea însă Martin Stricland nu se culcă prea curând, ci se aşeză la masă cu sticla de whisky alături şi mâzgăli o scrisoare lungă, al cărei cuprins iată-l mai jos, într-o tălmăcire limpezită, scrisul lui nefiind de citit: „Taică Jim, am ajuns astăzi la Punta Arenas, în Ţara de Foc – pe unde vine asta nu e nevoie să ştii. Mi se pare că sunt patru ani de când nu ne-am văzut, şi vreo doi de când nu ţi-am mai scris nimic, dar am presimţirea că n-ai crăpat între timp. Mâine pleacă un schooner la Valparaiso şi mă folosesc de acest prilej să-ţi trimit veşti despre mine şi să-mi arăt, faţă de tine şi de bătrâna, respectul filial ce vă păstrez.

Aceste rânduri vor ajunge la voi tocmai prin martie, dacă schoonerul nu s-o îneca pe drum şi căpitanul va fi destul de cinstit să pună scrisoarea la poştă, cum am să-l rog, deşi eu unul nu cred în cinstea oamenilor decât atât timp cât le pot ţine revolverul în piept; vezi dar că până în martie mai e mult – poate însă că n-o să daţi ortul popii înainte de a afla că sunt teafăr şi mulţumit.

Nu ţi-aş fi scris, taică Jim, dacă nu mi-aş fi dat seama din nou ce mult folosesc sfaturile părinteşti primite la timp. Noi doi ne-am ciorovăit adesea, şi uneori n-a lipsit mult să ne crăpăm capul unul altuia, asta însă nu mă împiedică să mă gândesc cu dragoste la tine, printre străini, şi să recunosc în sinea mea că ai fost un tată bun. Iată, de pildă, acum

cinci ani, când s-a întâmplat daravela cu Filipo, fie-i ţărâna uşoară, că a fost un om chivernisit, mie unul nu mi-ar fi dat prin gând să-l cotrobăiesc prin hârtii; mai mult decât testamentul lui – ah, ce iscusit eşti, taică Jim! – nu mă interesa nimic. Şi ce rău ar fi fost dacă tu nu m-ai fi îmboldit să cercetez toate sertarele şi să pun bine orice petic de hârtie aş găsi! De unde aş mai fi ştiut că bietul Filipo fusese însurat cu o fuegiană şi avea un fiu, părăsit la Punta Arenas, unde trăia din bunătatea unui ospătar milostiv? Când am citit scrisorile acestui binefăcător, care cred că îl înnebunise pe Filipo cu cererile de bani, am vrut să le rup. Ce mă interesa pe mine acel Simons Burt, proprietarul barului Cristofor Columb de la Punta Arenas? Dar tu m-ai sfătuit: „Nu rupe nimic, dobitocule! Poate are să-ţi folosească într-o zi!”… Taică Jim, uneori mă apucă mirarea: de unde atâta înţelepciune în capul unui beţiv şi ticălos cum eşti tu? Ei, dar nu despre asta voiam să-ţi scriu…

Mi se pare că nu mai ştii nimic despre mine, încă de pe timpul când eram la Capetown; n-am să-ţi spun acum de ce am plecat de acolo; e o istorie mai lungă. Voiam să mă întorc în Canada, pe urmă m-am gândit că isprava aceea, cu bătrâna Ventisquero, e încă prea proaspătă în mintea şerifului şi că ar fi înţelept să mai zăbovesc prin alte părţi, un an, doi. Tocmai bine să-mi încerc norocul în Ţara de Foc, unde după câte îmi spune mirosul meu, au să dea năvală foarte mulţi, în curând. Noroc că m-am grăbit.

Am găsit la Marsilia o goeleta românească – asta vine dintr-o ţară încă nedescoperită, nu fii mâhnit dacă n-ai auzit de ea, fiindcă nici eu nu auzisem până acum câtva timp. Cu căpitanul m-am înţeles destul de uşor şi cu echipajul la fel; ori erau foarte flămânzi, ori cu capul în nori, fapt e că s-au învoit să plece la acest drum lung, fără să se târguiască de loc, fără să ţină seamă de primejdiile care-i aşteptau…

Am ţinut şi de data asta seama de sfatul tău, taică Jim, pentru care nu ştiu cât să-ţi fiu de recunoscător! E mai bine ca oamenii să te creadă ţicnit, decât şiret! Ehe!

Nu-ţi mai povestesc cum a fost călătoria; se pare că n-a mers tocmai uşor, s-au luptat şi cu piraţii şi cu uraganul, pe urmă au răbdat de sete ca nişte cămile în deşert – treaba lor, eu aveam whisky-ul meu! Pentru mine, drumul de la Marsilia până aici a trecut ca un vis. Oare nu tot ţie îţi datoresc şi asta? Nu tu m-ai sfătuit: „Clark, băiete (ştii, acum îmi spun Martin), Clark, fiule, când e nevoie, speteşte-te, rupe-ţi şalele, cazi în brânci, dar când n-ai de ce, nu mişca nici un deşt'! Ah, scumpe taică Jim, ce om înţelept eşti!

O singură întâmplare neplăcută mi-a tulburat drumul…” Aici Martin Stricland se opri, se uită la ceas, era aproape miezul nopţii, trase cu urechea sus, îşi pipăi gâtul, stăpânindu-şi un fior, apoi continuă: „Ca să vezi ce mici sunt oceanele, taică Jim! Pe cine crezi că am întâlnit în mijlocul Atlanticului? Pe Kurt Schlimbach, închipuie-ţi! Dar nu-ţi fie teamă, am scăpat cu faţa curată. Păstrează cu grijă cufăraşul şi hârtiile acelea – adică de ce ţi-aş da eu sfaturi? Când m-oi întoarce o să le putem folosi, în sfârşit, fiindcă…”

În locul acesta pe scrisoare se vedea iarăşi semnul unei întreruperi.

„Nu era nimic! continua mai jos Martin Stricland. M-am oprit puţin, fiindcă am auzit şoapte; tot de la tine am învăţat să-mi văd de treburi când aud vorbindu-se cu glas tare, dar pentru şoapte să împrumut o duzină de urechi. Era căpitanul, un om cumsecade, voinic, curajos, priceput, din păcate însă cam visător şi prea cinstit. E îndrăgostit lulea de o fetişcană care nu ştiu de unde-a răsărit şi face pe matelotul, încurcându-se printre picioarele celorlalţi. Acum stau pe punte, dârdâind amândoi de frig şi nu ştiu ce tot şoşotesc – că oricât de bun ar fi sfatul tău, nu împrumut urechi ca să ascult gungureala îndrăgostiţilor. Din partea mea, mă ştii, decât o femeie pe bord, mai bine un vagon cu trotil!

Cu căpitanul m-am înţeles destul de bine până acum, numai în seara asta ne-am ciorovăit, era cât pe-aci să-i pun

revolverul în piept. Prin învoiala noastră făcută în scris, la Marsilia, e dator să meargă cu mine o lună de zile, oriunde aş dori. Şi închipuie-ţi, că, întorcându-mă astă-seară de la Simons Burt, mă pomenesc cu el cerându-mi, foarte dârz, să debarc numaidecât. „Şi învoiala noastră?” – „Nu mă priveşte! Opreşte-ţi despăgubirea cuvenită, din banii pe care ni-i datorezi!” – Nevinovat suflet, taică Jim! Le mai datorez două sute cincizeci de lire, ceea ce înseamnă o avere pentru nişte marinari pârliţi – şi le-am spus că, ori îşi ţin învoiala până la cap, ori nu le plătesc nimic, ba chiar îi mai dau şi în judecată la Tribunalul Maritim. Grozav l-am înfundat pe căpitan, taică Jim! Să-l fi văzut ce mutră a făcut! Îţi spun drept, am dus mâna la buzunar, după revolver, mi s-a părut c-o să-mi sară de gât. „Şi unde vrei dumneata să mergi?” m-a întrebat, spumegând. I-am arătat pe hartă: „Pe canalul Beagle, la Uşuaia!” Şi atunci, să vezi minune, căpitanul s-a îmblânzit, s-a uitat la hartă, s-a uitat la mine, şi pe urmă a început să râdă ca un nebun. „Bine, domnule – mi-a spus – plecăm cât mai curând!”… Ehei, ce credea el, cu Clark Norman nu-i de glumit!

Dar iată că am luat-o razna, taică Jim! Îţi spuneam, ai grijă de cufăraş şi hârtii şi nu trăncăni încă nimic: Kurt Schlimbach a crăpat în noaptea asta. Lumea numără un ticălos mai puţin! Şi acum te las, taică Jim. Sărut-o pe a bătrână din partea mea, dar n-o râzgâia prea mult c-o apucă sughiţul. Al tău fiu, recunoscător până la mormânt…”

Afară se auziră paşi, apoi clopotul de cart bătu de patru ori câte două bătăi, vestind miezul nopţii.

Martin Stricland ieşi pe punte, în clipa când căpitanul cobora, învineţit de frig, dar părând foarte mulţumit. Afară se mai vedea numai o umbră, spre prova, omul de vardie, luptându-se cu umezeala şi cu frigul, vârât în mantaua cerată, ca într-o glugă de coceni, toamna la câmp. Dar stai, vorba nu se potriveşte: omul de vardie era Ismail!

— Cine estem? strigă bucătarul, auzind paşi.

De văzut, bezna era aşa de mare, că nu vedea nimic… Martin Stricland tresări şi scoase un fel de mormăit, Ismail mormăi şi el ceva; poate gândea, în graiul ghiaur:

— Ia uitam, n-am putrezit!

Nu licărea decât la mari depărtări câte un felinar afumat şi plăpând, pe catargele corăbiilor ancorate în radă, spre nord şi spre sud; încolo, totul părea băgat în mormânt.

Martin Stricland trase cu urechea spre oraş, apoi tresări încă o dată – si, fără să vrea, îşi duse mâna la gât.

CAPITOLUL XXVII.

Uiliaul.

Nu se poate spune că la Punta Arenas ar îi fost frig. Vara acolo temperatura măsoară cam cincisprezece grade, dar se întâmplă să ajungă până la douăzeci şi cinci, iar iarna, prea rar coboară sub minus două – ceea ce ne-ar îndreptăţi să credem că prin părţile acelea clima e mai blândă decât pe la noi.

Cu toate astea, deşi în decembrie, plină vară în emisfera de sud, echipajul Speranţei dârdâia toată ziua, iar Negrilă căpăta o pasiune din ce în ce mai vădită pentru coteţul lui Ismail.

Noroc că lemne se găseau din belşug, un fel de cedru pipernicit şi fagul antarctic, răşinos ca moliftul de la noi, care ardea chiar verde, cu trosnituri vesele, răspândind în cabine mirosul sărbătorilor. Sobele duduiau mai tot timpul, spre mirarea lui Black Pedro, care se plimba pe punte în picioarele goale, deşi căpătase de la Martin Stricland o pereche de cizme noi; metisul se întreba, pe bună dreptate, cum se vor descurca în iulie oamenii aceştia friguroşi, dacă în decembrie ardeau un maldăr de lemne pe zi?

Adevărul este că nu era frig; termometrul arăta la prânz aproape douăzeci de grade, iar noaptea nu cobora sub zece, dar ploua în fiecare zi şi umezeala pătrundea până în măduva oaselor, făcându-i să dârdâie chiar pe cei mai tari la măduvă şi la os.

Trecuseră două săptămâni de la intrarea în strâmtoare şi acum, după ce făcuse trei zile escală la Punta Arenas, spre a îmbarca merinde pentru mult timp, Speranţa naviga spre sud, între insulele Clarence şi Dawson, căutându-şi drumul spre canalul Beagle, printr-un arhipelag pustiu şi plin de primejdii.

La 16 decembrie, când Capul Froward rămăsese înapoia tribordului, părăsise strâmtoarea lui Magellan, unde mai întâlnise câte un vapor, câte un schooner din când în când. Acum nu se mai vedeau decât nori, apă cenuşie şi stânci tăcute care parcă se răsuceau pe furiş la trecerea corăbiei, urmărindu-i drumul până ce se pierdea în negurile plumburii sau în ploaia rece şi lipicioasă ca zeama de murături. Numai departe, în urmă, puteai cu greu desluşi cele câteva pirogi cu fuegieni, care se ţineau pe urmele Speranţei cu o strădanie de neînţeles.

Prima se ivise încă din strâmtoare, la Capul Valentin, punctul cel mai nordic al insulei Dawson… Era o pirogă lungă, dintr-un trunchi cioplit, mânată de vreo opt alcalufi, toţi scunzi, cocârjaţi, goi, cu figuri lătăreţe, purtând pe umeri un fel de mantăi ponosite, roase şi murdare, din blană de bursuc. La trecerea corăbiei ieşiră de după stânci şi se apropiară scoţând un fel de strigăte, între care se putea desluşi articulat un singur cuvânt:

— Iamerşuner! Iamerşuner!

Văzându-i înarmaţi cu suliţe şi arcuri, Ieremia puse mâna pe flintă, dar Black Pedro îi făcu semn să stea liniştit. Nu era un strigăt războinic; după spusele metisului, oamenii cerşeau, năravcăpătat o dată cu venirea străinilor, fiindcă altminteri aveau deprinderea să trăiască numai din ceea ce le dădea natura – şi să moară de foame când natura se arăta vitregă cu ei. Şi-apoi, de la străini nici nu cereau de mâncare, ci zorzoane cu care să se fudulească, precum le e dat multor oameni, nu numai în Ţara de Foc.

Aşa îşi recrută Martin Stricland prima echipă de alcalufi sălbatici, pe care se gândea să-i facă spălători de aur. Black

Pedro nu-i lăsă să vină pe punte, ci coborî în pirogă, şi după ce-i dărui celui mai vârstnic o basma roşie, din bagajul noului său stăpân, se apucă să le vorbească repede, în limba lor, care era o înşiruire de strigăte şuierate, ca nişte piuituri. După ce-l ascultară, răbdători deşi plini de nedumerire, căci probabil din zece vorbe ale metisului nu înţelegeau mai mult decât una, alcalufii părură să-i dibuiască gândul şi repezindu-se la el începură să-l lovească îndesat, în spinare şi în coşul pieptului, ceea ce era semn de încredere şi încuviinţare.

Piroga se îndreptă spre mal şi băştinaşilor nu le trebui mai mult de câteva minute ca să-şi îmbarce femeile, copiii şi câinii, şi să pornească după Speranţa, pe care de atunci înainte o urmară cu statornicie. Pe ţărm, în marginea pădurii, rămâneau grămezi imense de scoici golite, singurul semn care dovedea că aici făcuseră popas alcalufii.

— Şi cum, domnule, îl întrebară oamenii pe căpitan, ei nu au case, bordeie, ceva, un adăpost acolo, ca oamenii? Piroga asta le e toată averea?

Anton Lupan nu avea nevoie să-i ceară în această privinţă lămuriri lui Black Pedro; viaţa şi obiceiurile fuegienilor îi erau cunoscute din jurnalul lui moş Léon şi din cartea lui Darwin – numai că de data asta vedea cu proprii săi ochi faptele şi stările de lucruri descrise cu cincizeci de ani în urmă.

— Nu, nu au nici un fel de aşezare statornică, răspunse, privind pe apă, la alcalufii care vâsleau posomoriţi, deşi nu-i silise nimeni să plece la drum. Dar n-au nici măcar corturi, ca tot nomadul. Singurul lor bun sunt pirogile şi câinii; cât priveşte femeile şi copiii, pentru ei nu preţuiesc mare lucru.

În zilele următoare întâlniră alte triburi de alcalufi, care la îndemnul metisului porniră pe urmele Speranţei. Fireşte, viteza corăbiei era mult mai mare decât a pirogilor; acestea rămâneau adesea atât de departe în urmă, încât le pierdeai din vedere şi puteau crede c-au luat-o la sănătoasa. Dar noaptea, târziu, uneori după ce clopotul de cart bătea

ceasul douăsprezece, ultima dintre ele sosea la locul de ancorare – şi băştinaşii, deşi istoviţi de drum, se apucau, la lumina torţelor, să caute scoici pe pietre, singura lor hrană în timpul călătoriei.

Până a doua zi, în zori, când goeleta ridica ancora, nu aveau decât un răgaz de câteva ore; altfel, ar fi coborât cu câinii pe uscat şi ar fi încercat să prindă bursuci, care le-ar fi dat mai multă vlagă decât scoicile. Dar ei se mulţumeau şi cu atâta şi îşi continuau drumul, vrăjiţi de cine ştie ce pământ al făgăduinţei, căci nimeni nu înţelegea vorbele cu care îi ademenea Black Pedro.

Iar Speranţa îşi urma drumul printre insule, urmată de bizara ei escortă care creştea de la o zi la alta, luând proporţiile unei expediţii, fiindcă numărul alcalufilor trecuse de şaizeci, cifră uriaşă pentru ţinuturile acestea. Şi iarăşi se desprindea o pirogă de pe ţărmuri, şi iarăşi, prin ploaia măruntă, se auzea strigătul, milogeala:

— Iamerşuner! Iamerşuner!

De bună seamă ţara aceasta nu cunoscuse niciodată un asemenea exod, cu toate pornirile nomade ale poporului.

De la Punta Arenas, timpul se păstrase mohorât şi liniştit, cu o briză care bătea de la apus; erau probabil puţinele zile ale anului când ţinutul rămânea nebântuit de furtuni. Încetul cu încetul, echipajul se obişnuise şi cu frigul şi cu alcalufii, numai cu cerul posomorit nu se putea obişnui; când nu ploua, norii coborau şi mai jos, mişcându-se în valuri tumultuoase, fugărindu-se, încălecându-se, spulberându-şi crestele fumurii şi aproape că se auzeau mugind, ca oceanele dezlănţuite.

Navigaţia în strâmtoare nu se potrivea cu aceea de până aici. Un om la cârmă şi un om de veghe nu mai erau de ajuns. Acum, din zori, când se ridica ancora, şi până la căderea nopţii, când o aruncau din nou, echipajul rămânea pe punte, împărţit în cele două borduri, cercetând apa, fiecare cu ochii aţintiţi să nu se ivească pe neaşteptate un colţ de stâncă, ascuns sub apele plumburii.

Erau zile grele de încordare neîntreruptă, deşi cele mai multe se scurgeau liniştit; dar pe aceste coridoare înguste, împletite printre istmuri şi insule posomorite, nu ştiai niciodată ce primejdie te aşteaptă şi de unde se poate ivi Fiecare trebuia să fie gata, în orice clipă, să ia puşca, spre a întâmpina un atac din partea vrăjmaşului necunoscut, sau să se repeadă la fungi, să coboare pânzele, spre a se feri de furtunile năprasnice care oricând puteau să se prăvălească din munţi.

Seara, când lăsau ancora, în vreun golf ferit de vânt, la adăpostul vreunui perete de stânci, un om de vardie pe punte, iarăşi nu mai era socotit de ajuns. De obicei acum rămâneau doi, unul la prova, altul la pupa, cu puşca alături, cu auzul şi cu privirea treze, necontenit, dar nici ceilalţi nu dormeau liniştiţi, cu toată truda de peste zi.

În aceste zile, niciunul nu mai avea timp pentru un gând al lui; dacă n-ar fi fost înfăţişarea fizică să-i deosebească între ei, n-ai fi ştiut care-i Gherasim, Haralamb, Mihu, Ieremia sau Cristea Busuioc. Nici pe Adnana, cu gluga cerată în cap, cu mantaua de ploaie lungă până la pământ, n-ai mai fi luat-o acum drept primejdioasa sirenă de care se temuseră aproape cu toţii la început. Ea stătea la cârmă, ore în şir, apoi trecea de veghe, în bordul drept, în bordul stâng şi nu mai avea timp să stea de vorbă cu cineva, oricare ar fi fost numele lui.

Speranţa naviga astfel de două săptămâni; în acest timp ceasuri întregi nu se auzea nici un cuvânt, în afară de poruncile pe care căpitanul sau primul cârmaci le dădeau din când în când.

Anton Lupan stătea pe punte tot timpul, cu aceeaşi glugă cerată, cu aceeaşi manta de ploaie folosită de toţi, fiindcă altfel aerul umed te pătrundea până la os, şi cerceta încordat, cu ocheanul, ţărmurile pustii. Nu se mai aştepta să-l întâlnească pe Pierre Vaillant acum, dacă intrase prin partea cealaltă a canalului. L'Esperance nu avea ce să caute aici. Probabil, dacă avusese timp prielnic, prietenul

său ajunsese şi ancorase la locul ştiut. Acum nu mai avea altă dorinţă decât să ajungă şi el, cât mai curând, înainte ca expediţia lui să pornească în munţi.

Navigaţia lor acum era o încordare neîntreruptă – nici căpitanul nu mai avea timp să schimbe o vorbă cu cineva, cu Adnana de pildă, nici măcar în gând…

Rămăsese în urmă amintirea serilor liniştite, când luna arginta pânzele întinse de vânt, şi echipajul, după cină se tolănea pe bocaport la taifasuri lungi; Mihu nu mai avea timp nici de cărţi, nici de caval – şi chiar Negrilă, simţind încordarea tuturora, nu mai zburda printre picioarele lor, ci stătea cuminte într-un loc, ridicat pe parapet, cercetând ţărmurile din jur, uitându-se, cu urechile ciulite, la alcalufi şi la câinii lor, gata să mârâie când o pirogă se apropia prea mult.

Şi totuşi, în această încordare obştească, când oamenii nu mai aveau gânduri şi griji pentru ei, ci păreau contopiţi într-o singură fiinţă, una cu Speranţa lor pe care o mânau în necunoscut, unul singur, dincolo de îndatoririle îndeplinite conştiincios, trăia numai cu necazul lui – şi acesta era nefericitul Ismail.

De la intrarea în strâmtoare, bietului bucătar nu-i mai pria nici somnul, nici veghea, atât era de neliniştit. Cele trei zile petrecute la Punta Arenas stătuse cu frica-n sân, tot aşteptând ca Anton Lupan să-l arunce pe chei, cu boarfe şi cu gazel. Dacă scăpase acolo, nu însemna că la următoarea escală avea să scape din nou. Pesemne căpitanul îl cruţa deocamdată, aşteptând ca el să-şi aleagă singur portul, cum îl vestise de la început. „Bine, n-ai ales unul, n-ai ales două, dar până când vrei s-o întinzi aşa?” avea să-l întrebe într-o bună zi. Dar lui Ismail locurile acestea îi erau necunoscute – şi nici pe cine să întrebe nu ştia, ce porturi sunt aici şi unde ar fi mai nimerit pentru el să debarce, ca să găsească o corabie cu care să se întoarcă la Stambul.

Aşa că, pe când oamenii făceau cele ce ştim, bucătarului, ce-i dădu în gând? Hai să cerceteze harta, că doar la fel

făcea şi căpitanul, când navigau pe mări necolindate de el până atunci. Într-o zi, Ismail se strecură în cabină, îşi vârî nasul în harta Ţării de Foc şi rămase îngrozit: primul port de la Punta Arenas spre sud era Port Famine, pitit după capul Santa Ana, faţă în faţă cu Capul Valentin, de pe insula Dawson.

Port Famine, adică Portul Foametei!

Dar Speranţa trecu de capul Santa Ana şi nu se opri; la ce să se oprească, dacă malul era pustiu? Pesemne un corăbier ancorase odată în acest golf ferit de furtuni şi botezase locul aşa cum se vedea pe hărţi, în amintirea postului pe care, cine ştie din ce pricini, fusese nevoit să-l ducă aici; poate îşi sfârşise proviziile, iar pe mal nu găsise nimic.

Acum corabia naviga mai departe spre sud, de-a lungul insulei Clarence – şi la douăzeci de mile mai departe, în gâtuirea dintre această insulă pustie şi peninsula Brecknok, se afla Ideal Harbor… Dacă Port Famine ar fi fost într-adevăr un port, încai acolo bietul Ismail ar mai fi avut un temei să ceară mila lui Anton Lupan. Cum să debarci un matelot, şi tocmai pe bucătar, în Portul Foametei? Dar cu Portul Ideal, ce te faci?

— Bine, debarcam! îşi zicea bucătarul, resemnat şi trist, continuând să cugete în graiul ghiaur, cu toate că ghiaurii voiau să se descotorosească de el.

Pentru el, portul ideal ar fi fost Stambul.

La 19 decembrie Muntele Sarmiento, de pe peninsula Brecknok, ieşi din nori, în stânga provei, şi curând Speranţa schimbă drumul la vest, urmând cursul strâmtorii, fără să se vadă urmă de port – numai un golf adânc şi liniştit, care într-adevăr putea oferi la nevoie un adăpost ideal, împotriva oricărei furtuni.

Ismail răsuflă uşurat: de aici înainte, pe hartă nu se mai vedea nici un port – şi dacă nu le găsiseră acolo unde scria, negru pe alb, atunci cu atât mai vârtos n-aveau să găsească vreunul acolo unde harta căpitanului tăcea mâlc, parcă ţinând partea nefericitului bucătar.

Speranţa navigă toată ziua de-a lungul peninsulei, printre puzderie de insule acoperite de păduri şi de neguri, mereu în acelaşi decor plumburiu. Seara, lăsă ancora la adăpostul unui istm înalt, în locul unde canalul se îndrepta spre sud-vest, căutându-şi ieşirea la ocean.

Răsuflarea Pacificului se simţea până aici, mai largă, mai profundă, ca a unei vietăţi uriaşe, cât o treime de Pământ, care dormea tihnită, cu coada la Sidney în Australia şi cu capul pe stâncile din Ţara de Foc.

A câta oară aruncau oamenii ancora, în drumul lor de la Sulina până aici? Am putea să numărăm: o dată la Stambul, pe urmă la Gallipoli, la insula Skantsura (de asta mai bine să nu-i spunem lui Ismail, tocmai acum când e necăjit), de-acolo pe coasta Africii, o dată – şi încă o dată mai spre vest, la Bir-Sanjé, apoi la Pireu, la Messina, pe urmă înapoi, la Port Said, la Suez, la Musarah, şi iar Suezul, şi iar Port-Saidul, şi Gallipoli, şi Marsilia şi Gibraltarul… Pe celelalte ni le amintim mai uşor… Escale mici şi escale mari, unele liniştite, altele legate de necazuri şi peripeţii, dar la toate ne gândim cu bucurie acum… Escale mari sau escale mici, dar pe toate, aproape, le poţi număra, pe degetele celor două mâini.

De-am sta însă să numărăm locurile de ancorare de la Punta Arenas spre sud, ne-am zăpăci, afară doar dacă nu ne-am preface capul în Jurnal de Bord. Speranţa arunca ancora în fiecare seară şi o ridica a doua zi în zorile plumburii…

După ce găsea din ochi locul potrivit, căpitanul întorcea prova în vânt, aştepta până ce corabia, cu vântul în faţă, se oprea pe loc şi atunci făcea un semn:

— Funda ancora!

Lanţul începea să zornăie, stropi de apă săreau peste parapet, gheara ancorei se înfigea în fund şi câteva clipe mai târziu goeleta se legăna ostenită pe valuri, ca un cal priponit la păscut.

Nimic prea greu până acum – deşi, să nu se creadă că o corabie poate ancora oriunde şi oricând. Lasă că locul trebuie ales în aşa fel ca pe de o parte să fii la adăpost de furtuni, pe de alta să nu-ţi împiedice nimic plecarea, oricând ai vrea să pleci, peste un ceas, peste o zi sau peste două săptămâni. Pe lângă asta, cată ca fundul să nu fie prea adânc, că altfel n-ajunge lanţul, să n-aibă stânci, că laşi ancora zălog şi n-o mai răscumperi decât dacă vii cu scafandri, să nu fie prea moale, că atunci ghearele nu ţin, ancora se preface în grapă şi, de unde te ştiai într-un loc, a doua zi te pomeneşti într-altul, sau poate chiar aruncat pe stânci.

Când locul e cunoscut sau însemnat pe hartă de alţi corăbieri, poţi ancora chiar şi cu ochii închişi – deşi mai bine este să te uiţi, măcar cu unul, dacă nu cu amândoi. Treaba se schimbă, dacă ajungi prima oară la un ţărm pe care nu-i cunoşti şi despre care nici harta nu spune nimic; atunci, ca să nu paţi vreun bocluc, e bine să sondezi fundul înainte de a ancora, şi dacă ai de unde, să te uiţi cu zece ochi, nu numai cu doi.

Până acum, spuneam, nimic prea greu. Dar iată că venea dimineaţa – şi atunci începea viratul ancorei… Să faci asta din când în când, mai merge – vai de lume dacă trebuie să tragi ancora în fiecare zi!

Am vorbit despre multe în cursul acestei călătorii, numai despre ancoră nu. Corăbierii care au fost şi poeţi de mult ar fi trebuit să-i închine un imn.

Fireşte, nu-i om pe lume să nu ştie ce-i aceea o ancoră, fie că a văzut în viaţa lui o corabie sau un vapor, fie că nu. Copiii o poartă de mici pe costumele marinăreşti, domnişoarele şi-o brodează la piept, iar fabricanţii de ţesături colorate o iau adesea ca motiv decorativ.

În realitate, ancora este un instrument greoi, care dă multă bătaie de cap echipajului. Dar, cu toate astea, şi cu toate că nu ajută la mers ci la stat pe loc, are o însemnătate mai mare decât bunăoară pânzele la o corabie sau motorul

la un vapor. Nu vorbesc de vapoarele de azi, ale căror maşini pot înfrunta şi depăşi forţa celui mai năprasnic uragan – şi care maşini prea rar se întâmplă să nu funcţioneze cum trebuie, la momentul dorit. Dar dacă nici măcar acestea nu se pot lipsi de ancoră, ce să mai vorbim de corăbiile şi vapoarele din timpul lui Anton Lupan? În apropierea ţărmului, când vântul ameninţa să le pună pe uscat, ele nu aveau să încerce decât o singură scăpare: aruncatul ancorei.

Dacă ancora este destul de grea, cu un lanţ destul de lung şi de zdravăn, atunci te poţi încrede în ea. Greutatea ei trebuie chibzuită în legătură cu tonajul corăbiei, iar lanţul trebuie să aibă în lungime de cel puţin trei ori adâncimea apei în locul unde vei ancora, ca o bună parte din el să se poată întinde pe fund. În chipul acesta, smuciturile valurilor, înainte de a ajunge la ancoră, trebuie să întindă lanţul, să-l ridice de pe fund, şi cum el însuşi e destul de greu, smuciturile îşi pierd cea mai mare parte din puterea lor. Un lanţ scurt, care ar cădea vertical, sau chiar oblic, fără să se întindă pe fund, ar face ca ancora să fie smulsă şi târâtă de primul val.

Speranţa avea două ancore, zestrea ei străveche, găsită la Sulina, una de o sută cincizeci de kilograme, alta de două sute cincizeci, fiecare cu o sută de metri de lanţ. Lanţurile, la rândul lor, cântăreau cel de la ancora mică şase kilograme pe metru, celălalt zece şi ceva, adică, în toată lungimea lor, primul şase sute de kilograme, al doilea peste o mie, ceea ce-i o greutate cu care nu te poţi juca.

De obicei, în porturi sau în rade, pe timp liniştit, se lăsa ancora mică; de altfel, până în strâmtoarea lui Magellan, cea mare rămăsese nemişcată „la post”, cum se numeşte locul de pe punte unde ea se amarează zdravăn, ca balansul corăbiei să n-o poată clinti.

Găsesc prilejul să adaug că nici lanţul nu stă slobod, ci, printr-o gură anume făcută în punte, e lăsat să cadă în „puţ”, un fel de compartiment, la prova, unde poate rugini

liniştit; altfel, dacă ar rămâne pe punte, nu numai c-ar încurca locul fără nici un folos, dar, pe timp de furtună, ar zornăi din parapet în parapet, sau chiar ar sări peste bord, ca să nu spun că ar putea să rupă atâtea în dansul lui, chiar şi picioarele oamenilor.

Dacă fundul pe care ancorau într-o radă era de zece, cincisprezece sau douăzeci de metri, cum se întâmpla de obicei, se arunca, se „fila” cum se spune în lumea corăbierilor, de trei ori atâta lungime de lanţ. Ca să învârteşti apoi la cabestan, să tragi din fundul mării şaizeci de metri de lanţ şi o ancoră grea cât cincisprezece duble de porumb, nu-i un lucru prea uşor; totuşi, cum nu făceau asta în fiecare zi, oamenii nu-l socotiseră niciodată pricină de griji şi de nemulţumiri. Cabestanul fusese tot timpul călătoriei în sarcina lui Ieremia şi a lui Haralamb, că fiecare la bord avea, cum se spune, specialitatea lui.

De la intrarea în strâmtoare, când chiar pe vreme liniştită te puteai aştepta să izbucnească fără veste năprasnicul uiliau, venise rândul ancorei mari să răscolească fundul apelor în Ţara de Foc, în vreme ce ancora mică se odihnea la postul ei. Acum Ieremia şi Haralamb năduşeau, învârtind din greu cabestanul – şi de la o vreme începuseră să se uite cam chiorâş la tovarăşii lor:

— Ia, măi vere Busuioace, măi frate Gherasim, veniţi încoa' săi mai împingeţi şi voi!

— Lăsam, învârteam eu! sărea bucătarul, care nu mai ştia ce să facă să-l îmbuneze pe căpitan şi pe ceilalţi, şi să-şi răscumpere greşelile din trecut.

Şi sărmanul Ismail împingea în manela cabestanului până ce simţea că nu mai are duh în el, întrebându-se în sinea lui, că altfel cu glas tare de mult nu mai îndrăznea să spună un cuvânt, întrebându-se ce nevoie să arunci o ancoră atât de mare, când ancora mică îşi făcuse treaba cinstit?

E drept însă că asta nu se întreba numai bucătarul, cu firea lui cârtitoare, ci şi ceilalţi, de felul lor ascultători şi supuşi. Ba până şi căpitanul, care nu pregeta să învârtească

la cabestan în rând cu toţi, se întreba dacă treaba asta nu era o precauţiune de prisos… Până în seara aceea, când ancorară către colţul de nord-vest al peninsulei Brecknok, şi uiliaul le răspunse tuturor.

Locul nu avea un nume ştiut; spre nord harta arăta un canal îngust Acwalisnan, care tăia insula Clarence în două şi răspundea în strâmtoarea lui Magellan. Ţărmurile, şi cel dinspre nord şi cel dinspre sud, dantelate de istmuri înguste cu golfuri adânci, îşi ridicau povârnişurile stâncoase, de granit, până în nori şi după cum mergeau, păreau să treacă mult deasupra lor. Pe alocuri, între copacii răzleţi, jumuliţi de furtuni, se vedeau, ca nişte oglinzi aburite, feţele albe ale gheţarilor adormiţi. Era locul unde lanţul Anzilor, care de pe coasta vestică a Americii de Sud se întind până la Capul Horn, fusese fărâmiţat de cataclisme geologice şi granitul lor, într-o furie deznădăjduită, îşi lăsase la fiecare pas colţi ameninţători şi vicleni.

Speranţa aruncă ancora – ancora cea mare, acum ştim! – într-un mic golf pe ţărmul de nord al peninsulei Brecknok. O creastă de munte, spre vest, pierdută în nori, o apăra de vântul cel mai primejdios. Apa golfului era amorţită, vânătă în lumina amurgului ceţos; în curând întunericul se întinse asupra ei, adormindu-i ultimul clipocit.

Poate niciodată un corăbier nu întâlnise un colţ de mare atât de neclintit şi de tainic. Corabia părea prinsă de uscat cu rădăcini adânci, părea că nu este apă în jur, ci o pastă vâscoasă din care n-ai mai fi putut să te smulgi.

Într-un târziu se văzură şi torţele alcalufilor, care soseau, vâslind din greu. Aceste torţe nu erau altceva decât ramuri de fag răşinos, care ardeau molcom, scoţând mult fum şi mistuindu-se încet, ca nişte luminări. Acum chibriturile nu mai erau o taină pentru ei şi, când căpătau de la corăbieri câte o cutie, o foloseau bucuroşi. Dar înainte de a cunoaşte această născocire, care trebuie spus că nu-i mirase de loc, sau când chibriturile le lipseau, ceea ce se întâmpla adesea, păstrau necontenit o torţă sau un foc nestins.

Lemnul aici nu era niciodată destul de uscat ca să se aprindă prin frecare, decât poate după cine ştie cât timp, şi fuegienii, care probabil folosiseră cândva acest mijloc, ca alţi sălbatici, socoteau mai uşor, când rămâneau fără foc, să pribegească zile întregi sau săptămâni, de la o insulă la alta, de la ţărm la ţărm, până să găsească un trib mai chivernisit şi să-şi aprindă torţele de la rugurile lor.

Adesea în drumul prin strâmtoare, echipajul Speranţei văzuse, la orizont, dâre de fum alunecând pe apă, împletindu-se cu negurile; acum ştiau că erau fuegienii care purtau focul cu ei, necontenit, ziua şi noaptea…

După ce îşi traseră pirogile pe uscat, alcalufii flămânzi porniră să caute scoici pe stânci şi intrară în apă până la brâu, în timp ce femeile aprindeau focuri pe ţărm, iar copiii, cu desăvârşire goi, se hârjoneau în jurul lor. Câinii, la fel de flămânzi ca şi oamenii, se adânciră în pădure, hămăind, nădăjduind poate să scoată din culcuş vreun bursuc.

Anton Lupan nu avea căderea să se amestece în treburile lui Martin Stricland – şi dacă ar fi făcut asta, n-ar fi câştigat nimic, dar ar fi vrut să-l întrebe de ce nu se îngrijea câtuşi de puţin de soarta acestor oameni pe care îi târa după el? Black Pedro dăruise câte o basma fiecărui şef de trib, din când în când le mai împărţea chibrituri şi încolo nu-şi mai bătea capul cu ei.

Dar iarăşi, se gândea căpitanul Speranţei, ce-ar fi putut să le dea? Ca să-i hrăneşti pe toţi şi nu o singură zi, ci săptămâni în şir, ar fi trebuit vagoane de provizii. Înţelegea că sălbaticii aceştia nu duceau astăzi o viaţă mai grea decât duceau înainte de a porni la drum. Şi totuşi, dacă ar fi ştiut să se chivernisească măcar cât de cât, să ia de la natura zgârcită în mijlocul căreia trăiau mai mult decât luau acum, poate n-ar fi fost greu să-şi facă un trai mai ca lumea.

Pentru asta însă nu trebuiau să-l aştepte pe Martin Stricland, de la care desigur n-aveau să câştige nimic…

Nu era prima oară când Anton Lupan îşi frământa mintea cu asemenea gânduri, care se adăugau gândurilor lui vechi.

Venea aici, dintr-un îndemn păstrat în suflet de la douăzeci de ani, să cerceteze un ţinut necunoscut de nimeni, pe care nu-l putuse străbate Darwin cu Léon Vaillant şi în taina căruia pierise, mai târziu, tatăl lui Pierre. Ani nenumăraţi el cu prietenul său visaseră să împlinească ei ceea ce nu izbutiseră alţii, viaţa lor nu mai cunoscuse decât acest ţel. Astăzi, căpitanul Speranţei avea ţelul în faţă, se apropia de locul necunoscut şi probabil Pierre Vaillant se apropia şi el, sau chiar sosise, pe alt drum.

Dar iată că lucrurile îşi arătau o faţă la care nu se gândise niciunul din ei la început: cu îndrăzneală, cu stăruinţă, cu pricepere, cu bravură aveau să străbată ţinutul dintre canalul Beagle şi Ocean, aveau să ducă lumii veşti despre el, să şteargă pata albă care stăruia pe harta acestui vechi pământ, până în pragul celui de al douăzecilea veac. Şi apoi? Să se întoarcă în ţările lor, să capete recunoaştere şi onoruri, să se socotească mulţumiţi… Iar în urma lor, nefericitele făpturi omeneşti care veneau după Speranţa acum, şi semenii lor din păduri să-şi ducă mai departe traiul de sălbăticiuni, răbdând de foame fiindcă nu ştiau ce să ceară naturii din jur, tremurând de frig, în ploaie, în ninsoare şi în grindină, fiindcă nu ştiau să-şi facă acoperiş şi să-şi pună haine pe trup? Nu, Anton Lupan începea să simtă abia acum, când vedea cu ochii lui cele scrise de moş Léon şi de Darwin, că avea o datorie în plus – şi mult mai grea decât datoria pentru care venise aici. Dacă voia să nu-şi trădeze visele de la douăzeci de ani, trebuia să se apropie de aceşti nefericiţi indigeni, să le câştige încrederea şi să caute un mijloc ca să-i ridice pe altă treaptă de viaţă decât aceea a câinilor lor!

Acestea erau gândurile care îl frământau în ultimul timp, pe lângă gândul de a-l întâlni pe Pierre Vaillant şi de a pleca împreună în călătoria peste munţi. Planul acestei explorări îl făcuseră de mult, îi lua mai puţin timp acum; pentru rest nu avea încă un plan, impresiile noi ale zilei de azi dărâmau hotărârile luate ieri – ştia numai că, după ce făcuse atâta

drum ca să vină aici, nu putea să părăsească aceste locuri fără a împlânta în ele jalonul civilizaţiei – după cum, pe de altă parte, nu se putea întoarce fără să aibă nimic de împărtăşit lumii civilizate, al cărei trimis se socotea, deşi n-avea nici o învestitură din partea ei…

În noaptea aceea avea să se năpustească uiliaul, din munţi; până atunci, căpitanului îi fu dat să vadă ceva mai îngrozitor.

Echipajul se culcase, rămăseseră afară numai oamenii de vardie, Haralamb la prova, Cristea Busuioc la pupa; mai era şi Black Pedro, dar acesta dormea, pe scândura goală a punţii, învelit într-un fel de haină de blană, luată de la alcalufi.

Lui Anton Lupan, metisul nu-i plăcea, deşi îşi dădea seama că nu era nici el altceva decât unui din acei copii vitregi ai lumii care, când săvârşesc o nelegiuire, nu fac decât să plătească o mică parte din nedreptatea cu care viaţa i-a copleşit. Atât că victimele lor nu sunt niciodată cei care ar trebui să plătească pe drept, ci tocmai nişte dezmoşteniţi ai vieţii, la fel de nefericiţi ca şi ei.

Văzându-l întins pe scândura umedă, căpitanul socoti că procedase nedemn lăsându-l nopţi întregi afară, în loc să-i asigure un adăpost lângă oamenii săi. Şi, deşi era încredinţat că aceştia nu vor fi mulţumiţi, îl strigă:

— Pedro!

Metisul scoase capul din blană şi răspunse prin acel muget al lui care, pe hotarul dintre viaţa civilizată şi viaţa sălbaticilor, înlocuia o bună parte din cuvintele folosite de un om spre a-şi exprima gândurile:

— Hummm?

Căpitanul îi cunoştea mugetul şi-l luă drept o întrebare. De aceea îl îndemnă, blând:

— Du-te şi te culcă jos, Pedro! Aici e frig!

— Hummm! mugi metisul, mai scurt, trăgându-şi capul la loc.

Şi Anton Lupan înţelese că era un refuz hotărât.

Marea în jur dormea, vâscoasă, şi văzduhul rămânea încremenit. Pe ţărm, femeile aţâţau focul, iar copiii alergau pe malul apei, în sus şi în jos, aşteptându-şi părinţii duşi după scoici; în lumina focurilor, trupurile lor goale, de un roşcat murdar, ca arama coclită, scoteau sclipiri metalice – şi astfel păreau nişte pui de diavol, dar nu din infernul închipuit de noi, ci din unul adevărat.

În sfârşit, bărbaţii, pesemne înţepeniţi de frig, cu mâinile sfârtecate de cochiliile înfipte cu îndărătnicie în stânci, începură să vină unul câte unul la mal, întâmpinaţi de ţipetele copiilor flămânzi.

Pentru adunat scoici, fiecare alcaluf avea un fel de coş în forma obişnuită a găleţilor de la noi, împletit grosolan din ramuri de cedru sau de fag. Îndată începu să se audă trosnetul cochiliilor fărâmate şi lipăitul cu care poporul hămesit le înghiţea conţinutul gelatinos. Unii, chirciţi la pământ, cu genunchii ososi daţi în lături, zdrobeau scoicile cu pietre, alţi le desfăceau în dinţi, ca pe seminţe, şi după ce le sugeau, scuipau crustele pe nisip, unde câinii, întorşi din pădure pesemne fără să fi vânat nimic, le luau în primire şi le măcinau cu colţii, nădăjduind să mai aleagă ceva din ceea ce aruncaseră stăpânii lor. Tot ţărmul era numai trosnet şi lipăit.

Şi-atunci, lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cea mai cumplită şi mai întristătoare întâmplare din viaţa lui, una din acele întâmplări care-ţi umple sufletul de deznădejde şi-ţi preface somnul în coşmar, nopţi în şir, săptămâni, luni – până ce crezi că ai uitat-o, ca apoi, într-un târziu, să te trezeşti din nou cu ea în gând, la fel de chinuitoare ca la început.

Un alcaluf întârziat se întorcea dintre stânci, cu coşul plin – şi ai săi, întărâtaţi de lipăitul celorlalţi, îl aşteptau pe ţărm, ţopăind ca nişte maimuţe scoase din minţi, Mai nerăbdător decât ceilalţi, un copilaş, de cinci sau de şase ani cel mult, se repezi în calea lui, să-l ajute, sau să se îndestuleze mai

curând, şi-i smulse coşul din mâini, dar se împiedică şi căzu, vărsând în apă scoicile adunate atât de trudnic.

Întreaga familie de pe ţărm – erau încă doi copii, două femei şi un bătrân – începură să scoată bocete sfâşietoare, lovindu-se cu pumnii în cap. Din pieptul tatălui ieşi un singur răcnet scurt, răscolitor, de animal lovit; apoi sălbaticul îşi luă copilul de un picior, îl târî la mal şi, după ce-l învârti pe deasupra capului ca să-şi facă vânt, îl izbi cu ţeasta de un pietroi.

Anton Lupan auzi trosnetul osului sfărâmat ca al unei scoici strivite între dinţi. Iar puiul de sălbatic rămase întins pe nisip, cu trupul lui de aramă coclită sclipind în lumina flăcărilor; de câteva ori picioarele i se mai mişcară, în spasmuri mici, apoi se liniştiră, ca şi cum copilul ar fi adormit.

Abia după câteva clipe se dezmetici Anton Lupan şi îşi dădu seama ce fapt înspăimântător se petrecuse în faţa lui. Prima lui mişcare, după ce putu să-şi descleşteze mâinile de pe parapet, fu să se repeadă spre cabină, să ia puşca, dar după un pas se opri. Ce putea să facă, în numele cui şi cum să pedepsească şi pentru ce crimă, dacă niciunul din oamenii de pe ţărm nu socoteau că părintele ucigaş trebuie pedepsit?

Ceilalţi alcalufi îşi continuau mizerabila cină, strivind şi lipăind scoicile, netulburaţi de întâmplarea petrecută la zece paşi de ei. Numai ici-colo câte unul întoarse capul spre ţărm şi, după ce aruncă o privire nepăsătoare spre leşul micuţ chircit pe nisip, îşi reluă trosnetul şi lipăitul, cu mai mult sârg.

Atraşi de mirosul sângelui, câţiva câini începură să dea târcoale copilului ucis. Câinele familiei îşi arătă colţii şi mârâi, cu părul zbârlit; după ce ceilalţi se traseră înapoi, se apropie, cu mişcări ferite, de leşul nerăcit, îl mirosi, aruncă o privire întrebătoare spre stăpân, apoi începu să lingă şovăitor sângele prelins pe nisip, încă neştiind dacă e în dreptul lui şi dacă i se îngăduie mai mult. Dar îndată, gustul

sângelui începu să se lupte cu nehotărârea din el – şi Anton Lupan, văzându-i în lumina focului colţii lucind, îşi duse puşca la ochi…

În clipa aceea, mama copilului, în al cărei suflet poate se aprinsese scânteia unui simţământ omenesc, îşi uită foamea şi, repezindu-se, alungă fiara, cu lovituri în pântece, făcând-o să se îndepărteze, mârâind. Şi atunci, capul familiei, care ucisese copilul pentru un coş cu scoici, sări asupra femeii şi o luă în pumni fiindcă pentru el câinele, bun prinzător de bursuci, preţuia mai mult decât femeia şi copilul lui.

Anton Lupan înţelese totul şi îşi cuprinse capul în mâini. Pe ţărm, cina alcalufilor continua, în acelaşi trosnet şi lipăit.

— Ai văzut, domnule? întrebă plutaşul, înţepenit lângă parapet.

Altceva nu putea spune, el atât de tăcut mereu, dar aceste vorbe seci cuprindeau tot zbuciumul unui suflet omenesc, neputincios în faţa nefericirii şi mizeriei altor suflete, clădite ca şi al lui.

Căpitanul îl privi rătăcit, o clipă, apoi o luă la fugă pe punte, coborî în cabina unde Martin Stricland sforăia, nepăsător, cu sticla de whisky la căpătâi şi deschizând sertarele mesei începu să-şi răscolească hârtiile. Avea aici note luate în timpul călătoriei, după care se gândea să întocmească mai târziu rapoarte pentru societăţile geografice. Smulse carnetul privitor la Ţara de Foc şi i se păru că tot ce scrisese în el era idilic şi nefolositor; la ce-i folosea lumii să ştie întinderea acestui pământ, clima, vegetaţia, obiceiurile oamenilor care-l populau, la ce ajutau zece, cincizeci, o sută de amănunte necunoscute până atunci şi notate de el, dacă aici, în văzul lui, un alcaluf nefericit îşi putea ucide copilul fiindcă răsturnase un coş cu scoici şi îşi putea bate femeia, fiindcă nu-i lăsase câinele flămând să se îndestuleze din trupul micuţului?

Anton Lupan răsfoi carnetul, descurajat, apoi îi smulse foile, le rupse în bucăţi şi le aruncă pe jos, călcându-le în picioare în prada unei porniri pe care nu şi-o putea stăpâni.

Când, peste câteva clipe ciocăni la uşa cabinei de la prova, avea obrazul împietrit.

— Adnana, am venit să vorbesc cu tine; poate tu ai sufletul cel mai curat dintre noi toţi.

Era întuneric, dar parcă o văzu, ducându-şi mâna la piept, cu gestul ei întrebător.

— Eu?

Nu părea buimăcită de somn; poate pe bordul Speranţei la ora aceasta mai veghea şi ea, cu gândurile ei, nu numai oamenii de vardie şi Anton Lupan.

Acesta se apropie; intra prima oară în cabina ei, şi poate s-ar fi simţit tulburat să se ştie atât de aproape de ea, dacă sufletul nu i-ar fi fost răscolit de revolte şi deznădejdi.

— Am venit să mă destăinuiesc ţie, Adnana. Cunoşti suferinţa omenească, fiindcă ai împărtăşit-o de copil, dar fiindcă sufletul tău nu s-a asprit, tu poate ai să mă înţelegi mai bine decât m-ar înţelege oamenii mei.

— Eşti nedrept; sunt sigură că te-ar înţelege toţi, oricând.

— Nu; ei au gândurile, necazurile lor.

— Şi eu nu?

Căpitanul ridică ochii, dar n-o văzu. O ghicea numai, în întuneric, undeva mai sus, stând pe marginea patului, patul de deasupra, şi fără voie se gândi: „Ăsta e patul lui Mihu”.

Deci iată că în clipa asta putea să aibă şi alte gânduri, chiar el! Era omenesc, sau dezerta, ca un luptător de rând?

Anton Lupan îşi trecu mâna pe faţă, dezorientat, apoi se aşează pe patul de jos – şi în vorbe întretăiate îi povesti în noaptea aceea Adnanei viaţa lui, nu atât prin faptele trăite, cât prin gândurile care-l chinuiseră din clipa când începuse să înţeleagă statornicirile din jur.

Auzea sus, pe punte, paşii lui Haralamb, parcă mai pripiţi, dar acum nu-i mai păsa de neliniştea lui. Ce însemnătate avea faptul că un om din echipaj ar fi putut să gândească rău despre Adnana şi despre el, când în seara asta, la câteva zeci de paşi, se petrecuse, în văzul lor, un fapt atât de îngrozitor? Îşi simţea şi acum capul plesnindu-i, când îi

povestea Adnanei întâmplarea de pe ţărm. Fata îşi scutură un fior:

— Da! E cumplit! Crezusem că am cunoscut marginile suferinţei omeneşti!

— Le-ai cunoscut, Adnana! Dar oamenii care te-au făcut să suferi, Huseim şi ceilalţi erau, chiar pentru lumea înapoiată din jurul vostru, nişte ticăloşi! Ceea ce te îngrozeşte aici, este cruzimea fără zbucium, cruzimea fără conştiinţă, ridicată la rangul de obicei obştesc, ca în lumea animalelor unde fiara ucide fără să cugete şi fără să dea socoteală nimănui din lumea ei. În lumea noastră Huseimii sunt pedepsiţi, măcar uneori – şi asta salvează ideea de omenie şi de om. Aici nu poţi pedepsi, fiindcă în oameni nu există conştiinţa crimei săvârşite de un tată care-şi ucide copilul, ca pe un pui de căţel.

— Sunt nişte fiare! Ce-ai putea face pentru ei?

— Dar au chip omenesc, ca şi noi, au grai, au urechi, îşi pot spune gândurile, te pot auzi dacă le vorbeşti. Adnana, trebuie să facem ceva pentru ei.

— Cum?

— Nu ştiu; simţeam nevoia să mă destăinuiesc. Trebuie să ne sfătuim, să vorbim şi cu oamenii, dacă n-o să mă înţeleg cu ei, ajută-mă tu…

Aici căpitanul făcu o pauză, apoi izbucni, transfigurat, apucând mâna Adnanei:

— Dar mă jur, mă blestem să n-am linişte nici în mormânt, dacă n-am să fac tot ce mi-o sta în puteri! – şi chiar mai mult!

În clipa aceea corabia începu să tremure ca şi cum apa din jur ar fi dat în clocot; catargul mic, care trecea pe lângă peretele cabinei, trosni, făcând să vibreze chila într-un geamăt înăbuşit. Lanţul ancorei se smuci, cu scrâşnet de fier rupt şi, de la şaptezeci de metri depărtare, transmise râcâitul adânc, ca de pământ înţelenit brăzdat de cuţitul plugului, al ancorei târâte pe fund.

Adnana se pomeni aruncată din pat şi ar fi căzut în braţele lui Anton Lupan, dacă, o clipă mai devreme, acesta nu s-ar fi repezit pe scări, în sus.

Ajuns pe punte, căpitanul se simţi apucat de umeri şi aruncat tocmai pe bocaport, de o forţă căreia nu i se putuse împotrivi. Haralamb zăcea alături, cu mâinile încleştate în marginea tenzii, înjurând neauzit, căci vântul îi lua vorbele şi i le băga înapoi pe gât.

Nu era vânt, ci mase de aer greu, rostogolite din munţi şi căzând pe ţărm, sfâşiate în stânci, ca nişte bolovani desprinşi de pe piscuri, ca nişte avalanşe, ca nişte gheţari treziţi din somnul lor geologic, într-o răzvrătire de cataclism.

Pe ţărm se auzeau ţipetele oamenilor, ca mugetele unei cirezi gonite de foc sau de înec, şi câinii urlau, luându-se la întrecere cu ei.

— Toată lumea pe punte! strigă Anton Lupan, cu spatele în vânt. Filaţi tot lanţul ancorei!

Oamenii ieşiră din hambar, în brânci, şi se târâră de-a buşilea spre prova, agăţându-se de parapet, de parâme, încercând să se ţină unul de piciorul celuilalt, orbecăind pe întuneric, într-un lanţ şerpuitor şi zvârcolit.

Nu era furtună, ci o răscoală anarhică a firii, căci nesocotea toate legile vântului, bătea dintr-o direcţie, dar te prindea de ceafă şi de piept în aceiaşi timp, se arcuia după toate obstacolele întâlnite în cale, mătura puntea în toate ungherele ei, pătrundea după parapet, după tambuchi, printre butoaiele cu apă, neîngăduindu-ţi să-ţi alegi un adăpost împotriva lui.

De pe ţărm zburau, învălătucite, ramuri aprinse şi tăciuni smulşi din focurile alcalufilor şi după ce măturau faţa apei, se înecau în larg, sfârâind. Malurile nu se mai vedeau, dar se auzeau câinii urlând. Văzduhul semăna cu un cotlon negru, uriaş, în care vântul, după ce răscolea totul jos, se înşuruba în falduri bezmetice, şuierând în sus, să răscolească şi cerul.

— Aruncaţi a doua ancoră! Filaţi tot lanţul! izbuti să strige Anton Lupan.

Deşi în jur nu se vedea la o jumătate de pas, simţeau cu toţii cum corabia aluneca, spre est, fiindcă prin lanţurile întinse şi smucite se transmitea râcâitul fundului răscolit de ghearele ancorelor. Până la ţărmul opus, de sub vânt, erau aproape două mile, cum văzuseră seara, când ajunseseră aici, dar către mijlocul golfului desigur fundul se adâncea şi în curând, lanţurile nemaifiind destul de lungi, ancorele aveau să se smulgă, lăsând corabia în mâna uiliaulul.

Uiliaul este un vânt care bântuie în Ţara de Foc, în toate anotimpurile, după nici o regulă, neprevestindu-se prin nimic. El cade de pe crestele munţilor, năpustindu-se aproape vertical asupra mării, în rafale atât de vijelioase, încât pot culca o corabie de-a latul, chiar dacă are toate pânzele strânse. Primejdia e şi mai mare în preajma ţărmului, unde adesea aruncă blocuri de granit şi copaci întregi, rupţi din rădăcini, care fărâmă totul în calea lor.

Speranţa aluneca repede spre est, grăpând fundul mării cu ancorele, în timp ce catargele se arcuiau, gata să se rupă, şi sarturile zbârnâiau, întrecând şuieratul vântului. După un timp, care poate nu măsurase mai mult de câteva minute, dar care tuturora li se păru lung cât jumătatea nopţii, simţiră legănarea corăbiei crescând, lanţurile îşi încetară scrâşnetul şi atunci înţeleseră că ancorele se smulseseră de pe fund.

De aici înainte erau în mâna sorţii, nimeni n-ar mai fi putut face nimic, nu rămânea decât să aştepte sfârşitul. A încerca să ridici o pânză acum, însemna s-o dai în fâşii vântului. Şi chiar dacă ai fi întins-o, iar ea ar fi rezistat, ce manevră ar fi fost de închipuit, în ce parte te-ai fi putut îndrepta, când nu se vedea de la un catarg la altul, iar în jur erau insule şi te puteai fărâma de ele, dacă nu în prima clipă, în clipele care urmau?

Între ţărmurile golfului nu se puteau forma valuri mari, dar marea era răscolită de vârtejuri care chinuiau corabia

mai rău decât uraganul pe ocean.

— Aruncaţi ancora de furtună! porunci Anton Lupan, hotărât să ţină piept uiliaului, prin toate mijloacele, până la cap.

Ancora de furtună e alcătuită dintr-un sac lung, deschis la amândouă capetele, ca un burlan, făcut din cea mai groasă pânză de vele, şi atât de mare încât ar putea cuprinde întreaga zestre a corăbiei. La unul din capete are un cerc de fier, care îl ţine căscat, şi de acest inel se leagă, în labă de gâscă, o parâmă sau un cablu de oţel, lung de câteva zeci de metri. Când o corabie nu mai poate nici manevra, nici arunca ancora, şi valurile o sucesc în toate chipurile punând-o de-a latul pe creste, de unde nu mai e mult până a se răsturna, singura scăpare rămâne acest sac. Aruncat peste bord el se umple cu apă, se îngreuiază şi astfel cablul, care cu celălalt cap e legat la prova, întoarce etrava în vânt şi frânează în chip simţitor goana corăbiei.

Peste un ceas uiliaul îşi pierduse puterea de la început, dar răsufla încă, în rafale vijelioase, şi goeleta, cu prova în vânt, încă aluneca înspre răsărit. La câteva sute de metri, în pupa, se auzeau valurile, spărgându-se de stânci, ceea ce dovedea că golful fusese străbătut, ţărmul era aici, aproape, acum nimeni nu mai putea face nimic… Venea sfârşitul, îl vedeau toţi, îl simţeau.

Oamenii nu se zăreau unul pe altul, dar între două rafale îşi auzeau răsuflarea istovită şi îşi simţeau privirile încărcate de descurajare şi deznădejde. Crezuseră că primejdia cea mare fusese oceanul, cu întinderea lui fără margini – şi-acum înţelegeau că ţărmul era neînchipuit mai primejdios.

Numai Ismail, în aceste clipe grele, căpătase un curaj nou, răsfrângerea egoistă a unei descurajări mai vechi; şi bucătarul îşi zicea, tot în grai ghiaur, frecându-şi mâinile, aproape bucuros:

— Aha! Vream debarcam? Atunci debarcam toţi!

Dar tocmai când gândea aşa, simţi puntea fugindu-i de sub picioare, într-o smucitură năprasnică – şi se prăbuşi cu nasul în parapet.

— Allah, Allah!

Atât zise bucătarul, apoi se repezi spre parapet, gata să sară în apă, fără să se gândească de fel că un om, căzut între stânci, pe o mare răscolită, nu poate avea o soartă mai bună decât corabia pe care o părăseşte atât de laş.

Ismail laş? Haidade! Numai îndelungata-i amărăciune îl adusese aici, la gânduri şi la fapte nepotrivite cu firea lui.

Iată însă că nu fusese o stâncă, ci ancora mare, care se înfipsese în nisip, smucind. Curând, a doua ancoră prinse şi ea fundul, şi după ce-l răscoli, încă vreo sută de paşi până ce adâncimea scăzu, iar lanţul îşi găsi sprijin, de-a lungul, corabia se opri, la o aruncătură de piatră de ţărmul unde se auzeau valurile mugind. Nu mai era nici o îndoială, amândouă ancorele se prinseseră adânc, statornic, fiindcă nu se mai auzea hârşâitul nisipului răscolit, ci numai scrâşnetul lanţurilor.

Ismail clipi din ochi, buimac; nu ştia dacă să se bucure sau să fie dezamăgit.

— Da' ştiu că desţelenirăm fundul, măi, vere, nu ne-am încurcat! zise Haralamb, ştergându-şi năduşeala de pe obraz.

Ieremia se îndreptă de şale, ca omul care vine de la câmp, ostenit şi asudat.

— L-am şi grăpat, băiete! Ca orice bun gospodar!

Haralamb râse; îi dădea mâna, când simţea corabia legănându-se în lanţ!

— Cum le zice la alea, măi Ismaile, care trăiesc prin fundul mării? Sirene? Acu' să vină să semene de-a gata, că noi le-am arat!

Dar bucătarul, în loc să facă haz de gluma lui, se burzului, arătându-se şi poltron după ce, o clipă mai înainte, fusese egoist şi laş.

— Ruşine vorbeam, Haralamb! Vream spuneam căpitan?

Ismail poltron? Ei aş! Pe bietul bucătar, care era legat cu trup şi suflet de viaţa Speranţei îl îngrozea, îi lua minţile ideea debarcării – şi pentru asta ar fi fost în stare chiar de-o mică ticăloşie, numai să intre în voia lui Anton Lupan.

CAPITOLUL XXVIII.

Ţărmul de aur.

Uiliaul se potolise, se furişase printre copaci, peste gheţari, spre creste, unde-şi avea tainiţele lui, acolo să-şi adune iar forţele şi mai târziu să se năpustească mai năprasnic peste altă corabie dacă nu peste asta. În urmă începu să bureze, ploaia aceea măruntă şi rece, care pătrundea şi hainele cerate, străbătea parcă prin punte şi se prefăcea în aburi răşinoşi la căldura focurilor.

Spre ziuă, valurile se liniştiseră, adormiseră şi stâncile de pe ţărmuri, muncite toată noaptea, şi atunci oamenilor de vardie li se păru că aud dinspre uscat un fel de scheunături, ca ale unor căţei aruncaţi. Lucrul îi umplu de mirare, căci de teamă nu mai putea fi vorba acum, după uiliau. Dar mai pe urmă le trecu şi mirarea; deci după ce se vorbiră între ei, plutaşul şi Ieremia, nu găsiră de cuviinţă să-l vestească pe căpitan, sau pe altcineva. Ce-ar fi putut fi decât nişte jivine, care-şi spuneau şi ele păsurile, cam cu acelaşi glas cu care şi le spuneau alcalufii pe malul celălalt?

Ploaia se înteţea, mai rece de la ceas la ceas – şi scheunăturile de pe mal nu conteneau, ba, dimpotrivă, acum se auzeau mai limpede, împletite cu vaiete omeneşti şi cu strigăte jalnice, să ţi se facă părul măciucă în cap.

— Măi al naibii, ce să fie? zise Ieremia, apropiindu-se iar de plutaş.

Şi cum acesta ridică din umeri, tăcut, deşi nespus de îngrijorat, coborî în magazie, să-l vestească pe cârmaci. Când ieşiră, prin ploaia rece se zărea o geană de lumină, vestind ziua care venea. Tocmai atunci, de la pupa ieşea şi Anton Lupan.

— Auzi, domnule? îl întrebă Gherasim, ciulind urechea la mal.

O pală de vânt îşi făcu loc prin ploaie, dând negurile în lături ca pe o perdea şi atunci, în lumina nelimpede, văzură pe ţărm, în marginea pădurii de fag, o gloată de oameni, o turmă s-ar putea spune fără păcat, aproape despuiaţi, strânşi unii în alţii, ca oile la iernatic. Cei rămaşi pe-afară se zbuciumau, dădeau ocol cercului, cu capetele plecate, ca vitele, încercând să intre în mijloc, la căldură, printre picioarele celorlalţi, şi neputinţa şi frigul îi făcea să ţipe ca jivinele încolţite – şi aproape cu acelaşi glas.

Black Pedro, care dormea pe punte, în ploaie, sub zdreanţa lui de manta, şi care de bună seamă auzise şi el vaietele, nu făcea nici o mişcare, ca şi când n-ar fi cunoscut felul de viaţă al semenilor lui şi n-ar fi ştiut că ei se chinuiau aşa. Dar taina nepăsării lui se vădi îndată, când cineva de pe ţărm zări corabia şi-i vesti pe ceilalţi, făcându-i să rupă cercul şi să ridice capetele, speriaţi.

— Nu sunt alcalufi; sunt din neamul ona! zise Anton Lupan, văzându-i cât erau de înalţi.

Într-adevăr, pe lângă alcalufi, aceştia păreau nişte uriaşi. Dar nimeni nu-i putu vedea prea bine, decât că erau deşiraţi şi negri, ca nişte draci, căci rămaseră aşa numai cât să se dezmeticească şi apoi se năpustiră, toţi deodată în pădure, cu piuituri de spaimă, întocmai ca un stol de păsări pus pe goană de uliul cel hrăpăreţ şi viclean.

Pământul Ţării de Foc era locuit pe atunci de două neamuri de oameni, mult deosebite unul de altul, deşi din aceeaşi rasă americană.

Cei mai numeroşi, neamul ona, poate să fi înglobat vreo opt sute de suflete, iar alcalufii, abia pe jumătate cât ei. O numărătoare destul de nesigură, făcută douăzeci şi cinci de ani mai târziu, înscria cifra primilor cam la trei până la cinci sute de inşi şi a celorlalţi numai la o sută cincizeci, două sute. Iată de ce, mai sus, vorbeam la trecut de băştinaşii Ţării de Foc – căci, dacă astăzi se mai găsesc supravieţuitori dintre ei, nu cred că e cu putinţă să fie socotiţi drept

populaţie ca atare, într-o ţară care se întinde pe mai mult de şaptezeci de mii de kilometri pătraţi.

Spre deosebire de alcalufii foarte scunzi, cu pielea gălbuie sau roşcată, cu faţa rotundă, cu trăsăturile mari şi nasul lătăreţ, cei din neamul ona erau înalţi, prea rar mai mici de un metru optzeci, bine legaţi, vânjoşi, aveau faţa lunguiaţă şi nasul mic, frumos desenat.

Dacă în drumul ei Speranţa întâlnise până acum numai alcalufi, din neamul mai puţin numeros, asta se datora faptului că aceştia colindau apele printre insule, cu pirogile, în vreme ce neamul ona pribegea mai mult pe uscat şi de obicei lumea lui se sfârşea acolo unde era ţărmul.

Cele două neamuri nu trăiau nici în duşmănie, nici în prieteşug şi se înţelegeau între ei numai prin semne, fiindcă aveau altfel de graiuri. De altfel, chiar în sânul aceluiaşi neam, graiurile erau felurite, de la trib la trib, de la familie la familie, redus la puţinele cuvinte cerute de un trai primitiv, cuvinte născute în sălbăticie, pentru nevoi restrânse, nu pentru a exprima gânduri. Viaţa lor era atât de asemănătoare şi mărginită la atât de puţine gesturi, încât prea rar se întâmpla ca un semn să nu tălmăcească intenţia celui ce îl făcea…

Pe ţărm, ramurile copacilor se mişcau, dovedind că sălbaticii nu fugiseră departe, ci stăteau ascunşi şi pândeau. Felul cum o luaseră la goană îl îndreptăţea pe Anton Lupan să creadă că nu era un trib războinic, deşi asta n-ar fi fost o dovadă pe care să te bizui netulburat. Dar chiar şi chipul cum stăteau ascunşi, ca struţul, cu capul în nisip, fiindcă nu era greu să bănuieşti locul fiecăruia, îl îndemna să vadă la ei mai degrabă curiozitate copilărească, decât vreun gând vrăjmaş.

Între timp se luminase binişor şi ploaia făgăduia să se liniştească. Pe ţărmul celălalt al golfului, alcalufii îşi aprinseseră focurile; se vedeau fumuri ieşind deasupra pădurii. Prin ce mijloc îşi fereau chibriturile de ploaie, când prăpăditele lor mantăi de blană nici trupul nu li-l ferea pe

deplin, era o taină pe care poate numai Black Pedro ar fi putut-o dezvălui. Dar metisul, dezinteresându-se cu desăvârşire de tribul ona, dârdâia lângă bocaport, cu capul în blana lui udă ca o piele pusă la tăbăcit, care mai degrabă îl mura, în loc să-l apere de frig.

Fiindcă uiliaul de peste noapte stricase câte ceva în greement, şi acesta trebuia reparat înainte de a porni la drum, căpitanul hotărî să se folosească de prilej ca să coboare pe ţărm.

— Ia, Gherasime, daţi barca la apă! Să ne apropiem puţin de băştinaşii ăştia; poate legăm prieteşug cu ei.

— N-aş crede! răspunse cârmaciul, scuipând cu silă, peste parapet.

Îi era silă de ploaie şi de vremea urâtă, altminteri, cu băştinaşii n-aveau nimic de împărţit. Deci se apucă să dezlege barca de deasupra magaziei, ca să îndeplinească porunca lui Anton Lupan.

— Cine merge cu mine? întrebă acesta, când barca fu gata.

Ismail se repezi, mai-mai să cadă peste parapet:

— Eu mergeam!

— Hai încă unul!

— Merg şi eu, domnule! zise Haralamb.

— Da' eu, de ce n-aş merge? sări şi Ieremia.

— Staţi, nu toţi; atunci cine rămâne să-i mai ajute lui Gherasim la înnăditul sarturilor? Mai bine tu, Ieremia, stai cu puşca pe lângă tine, să ne scapi dac-o fi să păţim ceva.

— Domnule, îşi dădu părerea cârmaciul, scărpinându-se cu îndoială în cap. Eu zic c-ar fi mai cuminte să nu vă apropiaţi prea mult, să nu le cădeţi în bătaia săgeţilor.

Bucătarul puse mâna pe vâsle şi barca se îndreptă spre mal. Tufişurile se mişcară, cu nelinişte, dar după semne, sălbaticii nu se îndepărtau.

— Ismaile, ai grijă unde tragi, să nu spargi barca! strigă Gherasim, cu grijă de bun gospodar.

Numai că turcul, fudul din cale afară, trăgea la vâsle, umflându-se ca un broscoi în faţa lui Anton Lupan, şi mergea drept către locul unde era mai prost de acostat.

Cârmaciul înjură printre dinţi, de Coran, şi strigă iar:

— Ismaile! Ismaile! Ptiu! Lua-te-ar naiba!

Şi deodată, auziră cu toţii în pădure aceiaşi strigăt, dar fireşte alt glas:

— Ismaile! Ismaile!

Cârmaciul făcu ochii mari şi scutură din cap. Să fi fost ecoul nu se putea, căci doar nu-şi cunoştea glasul de ieri, de azi. Cei din barcă se priviră unii pe alţii, miraţi, afară de bucătar, care nu mai ţinea seama de nimic, decât să se arate vânjos şi dibaci.

— Ismaile, mai la stânga! repetă Gherasim, încă buimac. Şi glasul de pe ţărm se auzi întocmai:

— Ismaile, la stânga!

— Ce-i asta, domnule? se minună Haralamb. Să ne-o fi luat alţii înainte nu m-ar mira, dar ca să fie şi români, iar pe deasupra să-l mai cunoască şi pe Ismail, ar fi din cale-afară, zău aşa!

— Aveţi grijăă! se auzi glasul Adnanei, din larg.

Şi din pădure, un glas de femeie, o îngână, la fel, deşi nu atât de suav:

— Aveţi grijăăă!

— Ce naiba?

— Ismaile! Vezi ce faci!

Parcă mai ştiai cine strigă? Când Gherasim, când glasul de pe mal.

— Eu aş zice să ne întoarcem, domnule! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan nu socotea la fel, dar chiar dacă ar fi vrut să întoarcă, bucătarul vâslea prea cu râvnă, ca să-l mai poată opri cineva.

Barca ajunse la mal, sări peste un pietroi şi se înfipse cu prova în nisipul jilav. Marginea pădurii era numai la vreo douăzeci de paşi şi tufişurile fremătau.

— Nu te arăta cu puşca! îl sfătui căpitanul pe Haralamb.

— Numai de nu s-ar pune cu săgeţile pe noi. Mai ştii ce le-o sta în cap?

— Aveţi grijă! strigă încă odată Adnana, cu glasul îngrijorat, văzând că Anton Lupan punea piciorul pe mal.

Iar glasul din pădure nu pierdu prilejul s-o îngâne, făcând mai mare comedia:

— Aveţi grijă!

Dintre toţi, numai căpitanul păru să înţeleagă în sfârşit ceva, căci de unde până atunci stătuse încruntat, în prada unei nedumeriri care îl copleşea, începu să râdă şi ridică braţele, să se vadă că n-are cu el nici o armă şi nici vreun gând vrăjmaş. Ar fi vrut să vorbească, dar, din păcate, în viaţa lui nu auzise nici măcar un cuvânt în graiul ona.

— Hai, veniţi încoa'! strigă, pe cât putu mai paşnic şi mai dulceag.

— Hai, veniţi încoa'! repetă un glas de după copaci.

Dar de ivit, nu se ivi nimenea. Sălbaticii se ţineau departe, la adăpostul tufişurilor care continuau să se mişte, semn că ei se foiau şi căutau să privească prin frunziş, spre mal.

— Le e teamă! socoti Haralamb.

Ismail, care nu ştia ce să mai facă să se arate viteaz, porni spre pădure, cu paşi îndesaţi. Îndată se auzi zdupăit de picioare, vreascurile uscate trosniră sub năvala de paşi care le frângeau şi tufărişul rămase nemişcat.

— Ismaile, vino înapoi! Nu te băga! strigă mâniat Anton Lupan.

După câteva clipe se făcu linişte şi din depărtare se auzi un glas:

— Ismaile, nu te băga!

Bucătarul, care până atunci, aplecat cu înverşunare pe vâsle, nu se auzise strigat, nici de pe puntea Speranţei, nici de pe mal, bălăbăni năuc din cap:

— Hei, cine strigam?

— Întoarce-te! îi porunci căpitanul.

Şi glasul din pădure nu întârzie să repete porunca, la fel de autoritar:

— Întoarce-te! Ismaile, nu te băga!

Haralamb, când râdea, când îşi scuipa în sân şi îşi făcea cruci repezi ca babele la altar.

— Ce-mi făcuşi, viteazule? îl întrebă căpitanul pe bucătar, care se întorcea, tot bălăbănind din cap, ca omul beat. Acum i-ai speriat!

Ismail chiar că nu mai ştia cum să se poarte ca să-l îmbuneze pe căpitan. Hotărât, soarta lui era pecetluită; îl pândea debarcarea – numai lipsa porturilor făcea să întârzie ceasul amar.

Între timp, tufişurile începură să se mişte din nou, mai cu fereală, cu mai multă sfiiciune decât înainte ca Ismail să-şi fi arătat vitejia. Anton Lupan scoase o batistă colorată din buzunar şi o flutură, necăjit că nu putea să-şi spună gândurile paşnice cu viu grai.

— Dar veniţi odată, ce naiba!

Şi vorbele, dovedindu-se fără nici un folos, se pomeni, fără să ştie cum, fără să vrea, chemând îmbietor, cu sunetele care ademenesc găinile şi pisicile:

— Hai, pis, pis, pis! Pui, pui, pui!

Atunci ramurile unui tufiş se dădură în lături, lăsând să se ivească două capete, temătoare şi curioase, care nu priviră spre ţărm mai mult decât un clipit, şi apoi se ascunseră iar.

— Hai, pui, pui, pui! repetă Ismail, văzând că în felul acesta căpitanul fusese destul de norocos – şi vrând să-şi încerce o ultimă dată norocul şi el.

Capetele se iviră iarăşi, de data asta zăbovind mai îndelungat. Căpitanul îşi flutură iarăşi batista, cât mai paşnic, şi repetă chemarea, iar bucătarul îl imită, dulceag:

— Pui-pui-pui! Veneam la Ismail! Hai!

— Hai, veneam la Ismail! se auzi ecoul cunoscut.

În timp ce Anton Lupan continua să facă semne, Ismail să gungure ca un porumbel, scoţând cele mai dulci sunete pe care le scosese vreodată glasul lui, mai dulci chiar decât

pentru Laleli, iar Haralamb să se crucească şi să-şi scuipe în sân, în marginea pădurii se ivi un fuegian ona, gol puşcă, negru ca tăciunele stins.

— Hai, veneam la Ismail!

Sălbaticul făcu un pas, privi temător la oamenii de pe ţărm şi în sfârşit porni înainte, cu paşi şovăitori, gata s-o rupă la fugă, cum o simţi primejdia.

— Ismaile, vezi să nu-l sperii, că te spânzur!

— Nu speriam; păream rău, domnule. Hai, pui-pui-pui! Hai!

De după tufişuri ieşiră încă doi ona, apoi al treilea, şi în sfârşit, încă vreo cinci, înconjurând cu grijă pe un al şaselea, mai bătrân, cel mai înalt şi mai voinic dintre toţi, care părea să fie şeful tribului. Unii aveau în mâini suliţe de lemn cu vârful de piatră cioplită ascuţit, alţii arcuri şi săgeţi, alţii praştii, pesemne ochitorii mai dibaci, dar toţi îşi ţineau armele paşnic. Totuşi, Haralamb, care rămăsese mai aproape de barcă, îşi privi carabina, cu coada ochiului.

Pe puntea Speranţei, Adnana tremura lângă cârmaci.

— Acum dacă i-o încolţi? zise, apăsându-şi mâna pe piept.

Gherasim se scărpină în cap:

— De, eu ştiu?! Măi, Ieremie, tu mai bine aţin-te cu flinta!

Din pădure continuau să iasă alţi ona, toţi înalţi şi vânjoşi, întinzând pe plajă un fel de cerc larg, cu barca Speranţei la mijloc. Pentru cei de pe punte, mişcarea lor putea fi semnul unei primejdii, dar de aproape, se vedea limpede că niciunul nu venea cu vreun gând războinic, şi dacă se aşezau aşa, vroiau poate să-şi ocrotească şeful, bătrânul înalt.

Acesta înaintă, până ajunse la vreo zece paşi. Ismail, care acum îl vedea limpede, scoase un sughiţ adânc şi începu să bălăbănească din cap. Şeful tribului, sub a cărui haină de blană, aruncată pe umeri, i se vedea trupul gol, avea pielea, de sus până jos, mânjită cu un praf negru, de bună seamă tăciune pisat, ca un pompier de la Stambul, căci la Stambul, cu toată mulţimea băilor, pompierii pe vremea aceea se

spălau o dată pe an, atât aveau de lucru ziua şi noaptea, cu focurile care se ţineau lanţ.

Dar pe bucătar nu-l uimise funinginea de pe trupul lui, că şi ceilalţi erau la fel de măngăluiţi, ci altceva. Ca podoabă şi poate ca semn distinctiv, şeful tribului, altminteri lipsit de orice zorzoane, avea pictate pe chip, de la o ureche la alta, două benzi late, una roşie pe deasupra gurii, una albă pe dedesubt.

Nici asta nu l-ar fi uimit pe Ismail, căci doar cunoştea obiceiul sălbaticilor de a se schimonosi, şi până la un punct chiar îl înţelegea, ca unul care purta pe piept cel mai frumos tatuaj cunoscut vreodată de un marinar.

Pe bucătar alta îl minunase până la sughiţ şi-l intrigase în vechea lui pasiune de zugrav: cum găsise sălbaticul acesta, aici, la capătul lumii, unde nu erau nici bordeie, necum prăvălii cu vopsele, cum făcuse rost de culorile lui, cel mai strălucitor alb de zinc, cel mai aprins carmin, pe care nu le puteai cumpăra nici măcar la Stambul, în prăvăliile cele mai mari?

La cinci paşi şeful tribului se opri, râse cu gura până la urechi, făcând să i se încreţească benzile de pe chip, amestecându-se marginile albului cu roşul, şi zise, chiar el, cu glasul lui, că era colea, la câţiva paşi, şi nu puteai crede că ai năluciri:

— Ismaile, nu te băga! Bucătarul icni şi căzu în brânci.

La mişcarea aceasta neaşteptată, sălbaticii o luară la goană, buluc, cu şeful tribului în cap, şi nu se opriră decât la marginea pădurii, gata să sară înapoi, în tufiş, cum o creşte primejdia.

Dar primejdia nu creştea, căci străinii stăteau locului, unul făcându-le semne prieteneşti cu batista, altul – pe mal, scuipându-şi în sân de-şi udase cămaşa, leoarcă, iar al treilea ridicându-se de jos, buimac.

Dacă văzură aşa, fuegienii ona reveniră, cu mai mult curaj. Desigur că nu-i atrăgea decât curiozitatea, fiindcă nu cereau şi nici nu păreau să aştepte vreun dar.

— Domnule, întrebă Ismail, încă năuc, arătând la şeful tribului, care se apropia, râzând cu încreţituri roşii şi albe pe obraz. Asta ştiam româneşte, sau eu visam?

— Nu, răspunse căpitanul, întorcându-se în aşa fel să-l audă şi Haralamb, să-i lămurească pe amândoi deodată, că prea îi vedea bătuţi în cap. Fireşte că nu ştie nici româneşte, nici turceşte şi nici altă limbă afară de-a lor, dacă or fi având una. Dar e ştiut că pot repeta, cu o uşurinţă uimitoare, orice vorbă ar auzi, în orice grai.

— Ca papagal?

— Ca papagalul, dacă vrei! Însă, în orice caz, mai bine decât un anumit bucătar!

Bucătarul se făcu roşu în obraz şi îşi dădu seama ca o scrântise iarăşi, deşi nu înţelegea cum, de vreme ce era încredinţat că, după lunga convieţuire cu ghiaurii, îşi însuşise fără cusur frumosul lor grai.

Şeful tribului se apropie de Anton Lupan, râzând, şi-i altoi una cu pumnul în piept, făcându-l să se dea un pas înapoi. În sfârşit! Acum se putea spune că prieteşugul prindea temei. Căpitanul îi dărui, la rândul său, batista colorată, ceea ce prilejui strigăte de bucurie din partea fuegienilor ona. Cei trei oaspeţi trebuiră să îndure zdravenele lovituri de pumn în piept, prin care băştinaşii se simţeau datori să le arate, toţi pe rând, prieteşugul ce le purtau.

Ismail nu zicea nimic, ci icnea, hotărât să îndure orice, dacă o pornise aşa; în schimb Haralamb uneori cam scrâşnea din dinţi.

— Domnule, dacă o mai ţin mult, încep să dau şi eu! zise, abia stăpânindu-se.

— N-ai decât! Asta o să le arate că ai gânduri bune.

— Aşa? Păi atunci să-i chemăm şi pe ceilalţi şi să ne punem cu snopeala pe ei!

Ritualul însă se termină şi intenţia lui războinică rămase în vânt.

Mai târziu, când Anton Lupan hotărî să boteze locul acesta Golful Prieteniei, Haralamb îl privi mirat. Că se aflau într-un

golf, mă rog, asta se vedea limpede, dar cum era cu prietenia, nu prea înţelegea.

— Golful Bumbăcelii ar fi mai nimerit! zise, frecându-şi pieptul plin de vânătăi.

Speranţa zăbovi aici până la prânz; şeful tribului împreună cu câţiva din oamenii săi veniră în vizită pe bord – apoi, reparaţiile fiind terminate, întreg echipajul coborî pe uscat. Ploaia contenise în sfârşit – şi cu toate că bolta rămânea acoperită de nori cenuşii, văzduhul părea mai luminos şi mai primitor. Sălbaticii se aşezară în cerc, pe pământul ud, şi începură să se ospăteze cu pesmeţi şi carne conservată, dintr-un butoiaş dăruit de căpitan. Deşi erau obişnuiţi să-şi agonisească trudnic hrana, această mană cerească nu-i făcea să-şi piardă firea şi să se năpustească asupra ei, cu toată foamea care e limpede că-i chinuia. Ba s-ar fi putut spune că mâncau cu o demnitate care lipseşte multor oameni civilizaţi.

— Nu le-o fi plăcând! îşi dădu cu părerea Gherasim, sceptic cum era uneori.

— Mai degrabă cred că sunt nedumeriţi, răspunse căpitanul. Probabil că până acum n-au cunoscut gustul pesmeţilor.

Fiecare îi privea cu un viu interes, în afară de Haralamb care, nedescoperind între femeile tribului niciuna pe gustul său, găsea de prisos prelungirea acestei escale.

Dar Ismail, Ismail ce făcea între timp? Apoi Ismail, după ce încercase în fel şi chip să intre pe sub pielea căpitanului, şi de fiecare dată dăduse greş, ca şi când totul era pornit împotriva lui – gândea acum să încerce, cum se zice în zilele noastre, să încerce o ultimă lovitură, cu care să-şi recâştige prestigiul pierdut.

Până să prindă cineva de veste şi să-l întrebe încotro o ia, bucătarul sări în barcă, puse mâna pe vâsle şi se îndreptă spre corabia care toropea la ancoră, în larg…

Nu cumva se treziseră în sufletul lui porniri de pirat? Nu cumva avea de gând să ridice pânzele, să se declare căpitan

şi să plece de capul lui, lăsându-i pe ceilalţi în părăsire pe mal?

Până ce teama asta să prindă limpezime în capul cuiva, îl văzură pe Ismail întorcându-se, trăgând la vâsle cu mai multă râvnă decât oricând.

— Ce-i, Ismaile? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul se apropie, cu răsuflarea oprită, palid, ca jucătorii care-şi pun viaţa pe un ultim zar:

— Domnule, zise, arătând spre fuegienii ona, vream cântam gazel!

Echipajul Speranţei izbucni în râs; râdea şi posacul Gherasim, şi Cristea Busuioc, cel tăcut şi sfios, şi Ieremia, şi Haralamb, râdea Adnana de făcea să răsune, în triluri cristaline, pădurea jilavă de fag, râdea Mihu, ar fi râs şi Negrilă dacă tocmai atunci, luând pildă de la oameni, nu s-ar fi hârjonit pe plajă cu câinii băştinaşi, ca să strângă mai zdravăn legăturile de prietenie cu tribul ona.

Dar ce-i păsa lui Ismail că râdeau toţi aceştia? Râsul lor n-ar fi făcut un ikilik, o para, dacă Anton Lupan ar fi rămas încruntat. Iată însă că şi căpitanul râdea, râdea cu lacrimi, cum nu-l mai văzuse niciodată năpăstuitul bucătar.

Ismail se simţi iarăşi fudul, ca pe timpuri, când nimeni nu-i ajungea la turban. După ce aruncă priviri pline de ifos spre ceilalţi, îngenunche pe nisip, aşeză fonograful pe un pietroi mai uscat, învârti manivela, potrivi acul – şi în clipa următoare, glasul dulce care cânta gazelul tocmai la Stambul, se răspândi pe ţărmul sălbatic al peninsulei Brecknok, treizeci de minute la sud de paralela 54-a, patruzeci de minute la vest de al 7l-lea meridian, adică într-un loc unde puteai jura, cu conştiinţa liniştită, că se auzea prima oară un fonograf.

Dar ce înseamnă asta? Băştinaşii nu înnebuneau? Nu săreau în sus, uimiţi, înspăimântaţi, nu dădeau ochii peste cap, nu se prăbuşeau, ca în faţa unui zeu, la picioarele lui Ismail, mânuitorul acestui aparat năzdrăvan?

Nu!

Băştinaşii îşi continuau ospăţul, netulburaţi, ca şi când fiecare dintre ei avea în pădure cel puţin câte un fonograf. Numai că unii, în timp ce mâncau, începură să se legene, încântaţi, semn că gazelul le plăcea – cântecul în sine, fără maşinăria de cântat.

Iar Ismail între timp tot învârtea la aparat, şi când cilindrul se termina, îl punea de la cap, din ce în ce mai nedumerit, mai dezumflat. Abia după o vreme, când sfârşiră ultimul pesmet, fuegienii ona se ridicară şi începură să se apropie, unul câte unul, de fonograf, încântaţi de muzică, cum spuneam, dar fără să arate nici o mirare faţă de instrumentul care cânta. Ba încă, văzând truda lui Ismail, care tot răsucea arcul, nădăjduind ca în sfârşit sălbaticii să-şi dea seama că această cutie înfăţişa ceva cu totul şi cu totul ciudat, şeful tribului se chirci lângă el, îl împinse cu umărul şi punând mâna pe manivela, începu să o învârtească, grav, continuând, ca toţi ceilalţi, să se legene în ritmul gazelului gingaş…

Asta era prea mult! Ismail opri cântecul, îşi luă aparatul în braţe şi plecă spre barcă, furios şi indignat.

Prea mult? Nu; mai era ceva!

Abia făcuse câţiva paşi, când auzi în urma sa un glas de femeie, cam răguşit, desigur, nu aşa dulce ca glasul din fonograf, dar mă rog, glas, cântând, da, cântând, ba încă şi cu vorbe, întocmai acelaşi gazel care putuse fi auzit la fonograf: „Bir ci ce cââz…”

O fuegiană ona, aşezată turceşte pe nisip – turceşte! auzi îndrăzneală la ea! – numai că pe jumătate despuiată şi fără iaşmac, neagră din tălpi până în creştet, doar cu dinţii albi, cânta, cam gros şi cam fals, dar mă rog, cânta, legănându-se cu alean, şi toţi ceilalţi se legănau o dată cu ea: „Bir ci ce cââz.

Adin laleee.

Ben aaale…

Ben aaale…”

Bucătarul se opri, mai-mai să scape fonograful din braţe, se uită la ea cu ochii holbaţi, clătină din cap, apoi, neputându-se cruci, scuipă în vânt şi o luă la goană, parcă urmărit de cel necurat.

— Hei, Ismaile! Unde-ai şters-o?! îi strigă căpitanul, văzându-l că pune mâna pe vâsle. Ne trebuie şi nouă barca.

De data asta, poate chiar se temea că bucătarul ar fi fost în stare să-i lase fără corabie, musafiri pe multă vreme la tribul ona.

— Aşteaptă-ne! Nu pleca! strigă şi Gherasim, cu un glas în care se simţea măcar tot atâta îngrijorare ca în glasul lui Anton Lupan.

Iar fuegienii ona, cărora răcnetele le plăceau mai mult decât vorba domoală, se ridicară în picioare şi începură să strige, toţi într-un glas:

— Ismaile! Nu pleca!

De bună seamă, toată istoria asta i-ar fi putut face să înnebunească şi pe ceilalţi, nu numai pe bucătar, dacă, în timp ce se îndreptau spre corabie, cu barca, Anton Lupan nu i-ar fi lămurit, ca unul care aflase destule din cartea lui Darwin şi din jurnalul bătrânului Léon Vaillant:

— V-am mai spus unora, fuegienii, atât cei din neamul ona cât şi din neamul alcaluf, au o mare uşurinţă să imite orice grai – şi aţi văzut singuri, căci doar nu vă închipuiţi că au mai fost şi alţi români pe-aici, înaintea noastră, ca, să fi învăţat de la ei câte ceva.

— Dar gazel? De ce n-am mirat? întrebă Ismail, bosumflat.

— Gazelul le-a plăcut, cum ai putut să te încredinţezi chiar tu; e ştiut că muzica, oricare şi oricum ar fi ea, le place şi o ascultă încântaţi, uitând şi de foame, şi de frig, şi de câte necazuri or mai avea. Cât priveşte fonograful, într-adevăr, nu i-a uimit, nici măcar nu i-a mirat, deşi e sigur că vedeau prima oară aşa ceva, dar fără îndoială, mintea lor nu poate înţelege că aici e vorba de o născocire omenească, ci o privesc ca pe ceva care vine de la natură, ca pe o pasăre care zboară sau ca pe un fir de iarbă care înverzeşte în

fiece an. Nu-i vorba numai de fonograful lui Ismail; îndeobşte, nici un lucru nou nu-i miră, şi nici nu-l ţin minte, ca să-l poată recunoaşte în viitor. S-ar părea că nu păstrează nici un fel de amintiri, afară de deprinderi – şi nu au nici emoţia revederii. De pildă, dacă unul din tribul lor ar dispare cine ştie cum şi s-ar întoarce, să zicem peste un an, nimeni nu s-ar mira să-l revadă, nici nu s-ar întreba pe unde a umblat atât timp; iar în ceea ce-l priveşte pe cel cu pricina, n-ar simţi nici o tulburare revăzându-i pe ai săi.

— Cum adică? făcu Ieremia, nespus de mirat. Să mă întorc eu în sat la noi după un an, sau după doi şi să nu mă întrebe nimeni pe unde naiba am umblat? Ori să trecem bunăoară pe la Pireu şi cafegioaica aceea să nu-i arunce lui văru' Haralamb cu ibricul în cap: „Unde-ai şters-o, palicarule, că ţi-am dat ciubuc şi giubea?”

Haralamb oftă amar. Vorba lui Ieremia nu-l mâniase, ci numai îi umpluse sufletul de alean. Ehei, unde era Pireul, ciubucul, giubeaua şi cafegioaica lui cumsecade, cu şoldurile lătăreţe ca o saltea? Dar unde era măcar cerul Mediteranei, că aici, iacă începuse să plouă iar!

Speranţa ridică ancora, fără zăbavă, dar până seara nu apucă să iasă în ocean. În amurg poposiră la capătul de nord-vest al peninsulei Brecknok şi petrecură noaptea în linişte, lăsaţi în pace de uiliau. Două grupuri de insuliţe mici, dese şi ascuţite la vârf ca ţepuşele unui gard, păzeau, spre sud-vest, drumul spre Pacific. După hartă aveau un nume neîmbietor, Furiile de Est şi de Vest, ceea ce îl făcea pe Anton Lupan să le privească niţel cam chiorâş în lumina apusului care cădea.

Ceva mai la vest se zărea alt arhipelag, cu insule mai mari, toate stâncoase, înalte, cu povârnişurile abrupte pierdute în nori. Locul se numea Milky Way, nume de spaimă în lumea puţinilor corăbieri care avuseseră curajul să ocolească pe la sud întreaga Ţară de Foc. În cartea lui scrisă în urmă cu cincizeci de ani. Darwin pomenea cu groază de aceste locuri, iar Léon Vaillant notase şi el în jurnal: „Orice

pământean care va vedea Milky Way va avea coşmaruri opt zile în cap!”

Căpitanul Speranţei se feri să împărtăşească echipajului această prevestire sinistră şi păstră neliniştea numai pentru el – dar primejdia nu se arătă, toată noaptea, nici dinspre cele două Furii, nici dinspre Milky Way.

A doua zi dimineaţa, goeleta, sub o briză de vest, blândă ca brizele Mediteranei, ieşea în Pacific şi răsufla uşurată că întâlneşte apa oceanului, după ce atâta vreme navigase prin canaluri şi strâmtori, gata la tot pasul să se strivească de stânci. Anton Lupan se tot uita în urmă, mirat de această primire paşnică. Să fi fost mincinoasă prevestirea bătrânului Léon Vaillant? Ori să fi fost ei singurii corăbieri pe care teribilul Milky Way voia să-i cruţe, dintr-un capriciu inexplicabil, cum se întâmplă câteodată să-l aibă orice tiran?

Nu; Milky Way nu cruţa pe nimeni! De data asta se trezi prea târziu, vom vedea. Când izbucni furtuna, goeleta depăşise cu mult locul primejdios, se afla în plin ocean – şi aici nu-i mai păsa de nimic, era, cum se spune, în apele ei…

Un vas care, din strâmtoarea lui Magellan, iese în Pacific printre peninsula Brecknock şi Milky Way, cu intenţia de a intra în canalul Beagle, are de ales două drumuri: primul, printre insulele Basket şi Gilbert, prin golful Dezolării, îi scurtează navigaţia pe ocean – şi aproape o sută cincizeci de mile se întinde prin strâmtori întortocheate, unde iarăşi urmează să aibă de furcă, la fiecare pas, cu stâncile şi cu teribilul uiliau.

Anton Lupan socoti mai nimerit să-l urmeze pe al doilea, continuând navigaţia în larg, căci astfel puteau merge şi noaptea, scăpând de grija ancorei – şi după o sută cincizeci de mile să intre în golful Cook, printre insulele Waterman şi Londonderry, de unde, cu un vânt bun, nu mai aveau de mers decât două zile prin strâmtoare, ca să ajungă la canalul Beagle mult aşteptat. De acolo înainte rămâneau alte două zile până la Uşuaia, un orăşel argentinian, unde

să-l debarce pe Martin Stricland, şi, în sfârşit, patruzeci de mile mai departe era locul de unde vroise să pornească Darwin, cu expediţia sa şi unde, probabil, ancorase acum Pierre Vaillant.

Dar la câteva ceasuri după ce Milky Way rămăsese în urmă, cu capul în nori, că numai aşa îi putuse trece Speranţa prin faţă, fără s-o fi văzut, mânia lui întârziată prefăcu, fără veste, briza în uragan.

Echipajul abia avu timp să coboare pânzele, ca vântul să nu le zdrenţuiască – şi cinci zile de aici înainte corabia noastră goni spre sud-vest, cu furtuna, numai cu focul şi cu trinca, fără să se mai poată abate din drum. Cine ar fi îndrăznit, sub un asemenea vânt, să caute intrarea golfului Cook sau a oricăruia altuia, când insulele stâncoase atât aşteptau, să te apropii, ca să te prindă în gheare şi să te trimită la fund, fărâmat?

Şi astfel, Speranţa avea să intre în canalul Beagle pe la răsărit, nu pe la apus, după un ocol de două sute cincizeci de mile, neprevăzute în socotelile nimănui, nici ale căpitanului, nici ale lui Martin Stricland, care cu prilejul acesta rămase fără fuegienii recrutaţi pe drum.

În ziua de 2 ianuarie, când furtuna se potoli, corabia se afla la sud de Capul Horn – şi, cum era firesc, pe întinderea oceanului încă furios nu se vedea nici o pirogă cu alcalufi. Mai prevăzători decât străinii, sau poate mai buni cunoscători ai timpului, ei intraseră la adăpost, între insule, înainte ca furtuna să fi izbucnit.

Dar, ceea ce e într-adevăr ciudat, patru zile mai târziu Speranţa dădu de dânşii, aproape toţi, nerisipiţi, navigând pe canal, în întâmpinarea ei, ca şi când Black Pedro ar fi fost în stare să-i lămurească asupra locului unde se vor întâlni.

Adevărul este că ei veniseră aici mânaţi de un anumit instinct. Ca unii care-şi duceau viaţa mai mult pe apă şi cunoşteau mai toate drumurile în acest arhipelag îmbârligat, simţeau cam pe unde se va întoarce o corabie dusă de furtună spre răsărit.

Întâlnirea aceasta se petrecu în după-amiaza de 5 ianuarie, pe înserat, tocmai în locul unde căpitanul se aştepta să vadă, la ancoră, corabia lui Pierre Vaillant. Speranţa ocolise Capul Horn, de unde navigase direct spre nord, cu vânt bun, lăsase în dreapta insula Lennox, apoi Picton, şi intrase în sfârşit în canal. La nord se întindea pământul argentinian al Ţării de Foc, la sud insula Navarino; în amândouă părţile se ridicau munţi cenuşii, cu crestele albite de gheţari.

De câteva ceasuri Anton Lupan stătea la prova, cu harta în faţă, cercetând ţărmurile, din ce în ce mai înfrigurat. Inima lui bătea în acele clipe cum rar poate să bată inima unui pământean, pulsându-i o dată cu sângele picături dureroase de bucurie, de nerăbdare, de nelinişte şi de speranţă, amestec chinuitor chiar pentru cel mai dârz bărbat. Recunoscuse, din depărtare, muntele Olivia, la poalele căruia ancorase Beagle atunci, şi unde el cu prietenul său hotărâseră să facă marele popas. Apoi canalul prinse să se lărgească, în dreapta, descoperind un mic golf, adăpostit de vânt; în fundul lui se vărsa tumultuos râul necercetat de expediţia lui Darwin, dar altceva nu se mai vedea nimic.

Obrazul căpitanului se făcu palid, inima poate-i ostenise vâslind de atâta timp printre speranţe şi îndoieli, sângele se oprise adunat altundeva în trup – şi el rămase nemişcat, strângând ocheanul în mâini. Deci, dincolo de aceste creste începea pământul necunoscut – se afla la două mile de el – dar golful era pustiu, L'Esperance nu se vedea nicăieri. În chip ciudat, în chip de necrezut, Pierre Vaillant plecat cu şase luni înaintea Speranţei nu sosise încă aici!

De pe canal, dinspre apus, răzbiră în clipa aceea strigăte omeneşti şi lătrat de câini; flotila lui Martin Stricland ieşea

de după o insulă şi alcalufii vâsleau grăbiţi să-l regăsească pe Black Pedro al lor care să-i ducă pe pământul făgăduit.

Strigătele acestea îl treziră pe Anton Lupan din gândurile lui; bucuria de a se vedea în sfârşit aici, era întunecată de lipsa lui Pierre Vaillant, dar asta nu-l împiedica să ia hotărâri. Şi prima hotărâre îl făcu să se întoarcă înspre Gherasim:

— Cârma la dreapta, ţine prova spre râu!

La ora şase şi jumătate, Speranţa aruncă ancora în fundul golfului, cel mai prielnic adăpost pe care îl întâlniseră de când navigau în acest ţinut. Bărcile alcalufilor traseră la ţărm şi poporul nomad coborî, să-şi caute hrana, flămând. Căpitanul aşteptă să se strângă pânzele, să se facă pregătirile pentru înnoptat şi la ora şapte precis, după ceas, coborî în cabină, la Martin Stricland.

Acesta, bucuros că-şi regăsise băştinaşii, băuse o sticlă întreagă de whisky, şi-l întâmpină bine dispus:

— Ei, căpitane, iată-ne ajunşi! Ca să-ţi spun drept, de multe ori am crezut c-o să vă curăţaţi. Mâine vom fi la Uşuaia, şi debarc.

Căpitanul clătină din cap:

— Te înşeli, domnule!

Martin Stricland îşi zgâi ochii de drac.

— Dumneata ai calendar? continuă Anton Lupan.

— Fireşte! Am unul făcut până în 1885. Când călătoreşti, ca mine, se întâmplă să nu ţi-l poţi procura în fiecare an.

— Foarte bine! Atunci desigur că ştii în câte suntem azi.

— În 5 ianuarie! răspunse pasagerul Speranţei, începând, prima oară de la începutul călătoriei, să se arate mirat.

Anton Lupan scoase contractul din sertar, apoi se uită la ceas.

— Domnule, împlinindu-se o lună de când am intrat în strâmtoarea lui Magellan, învoiala noastră a expirat acum trei minute, cum ai să-ţi dai seama şi dumneata, dacă ai să te uiţi în contract.

— Într-adevăr! încuviinţă Martin Stricland. De altfel ţi-am şi spus că mâine voi debarca.

— Nu mâine, ci azi! Dar mai înainte, înmânează-mi numaidecât banii datoraţi!

Pasagerul îl privi, printre pleoape, mirat, apoi rânji, băgă mâna în buzunar şi, aşezându-se la masă, numără, calm, două sute cincizeci de lire sterline, în hârtii noi, care foşneau.

— Poftim încă zece, ca să mă duci până la Uşuaia! zise la urmă, aruncând bancnotele pe masă, ca şi când le-ar fi aruncat în capul lui Anton Lupan.

Noroc că nu era Gherasim pe aproape; el poate n-ar fi lăsat să-i scape momeala, căci zece lire sterline nu era o sumă de lepădat.

Căpitanul luă banii cuveniţi, îi împături, îi băgă în buzunar, iar pe ceilalţi îi împinse în lături, cu un gest calm.

— Domnule, nu am de gând să te duc până la Uşuaia, şi nimeni nu mă poate obliga! Te poftesc să debarci imediat şi să iei măsuri ca, până la căderea nopţii, hambarul să fie eliberat; altminteri voi fi nevoit să arunc peste bord întreaga încărcătură.

În sfârşit, i se înfunda o dată şi lui Martin Stricland! Până acum nu-şi închipuise că ar putea întâlni în viaţă un om care să-l poată înfrunta, pe el şi lirele lui din buzunar.

— Poate că glumeşti, căpitane! zise, mişcându-şi trupul în haine, căci simţea mâncărimi pretutindeni, şi-n ceafă, şi la subsuori, şi pe piept, şi-n spinare, ba până şi-n cot, lucru care se întâmplă nespus de rar.

— Nu glumesc de loc! Te rog să-mi eliberezi cabina! Pasagerul căzu pe marginea patului, cu ochii holbaţi.

— Nu vreau să debarc! Du-mă până la Uşuaia!

— De prisos să stărui. Nu mă poate obliga nimeni!

— Bine! Voi coborî, dar mâine dimineaţă, nu acum, când vine noaptea.

— Nu-mi pasă! Înţelege că învoiala noastră a expirat.

— Şi unde am să dorm? răcni Martin Stricland, sărind în picioare, cu mâna în buzunar.

Anton Lupan băgase de seamă încă de multă vreme că într-un buzunar pasagerul său ţinea banii, în altul revolverul, dar nu se gândise niciodată că pentru Martin Stricland şi banii şi revolverul erau arme care valorau egal.

— Domnule, zise calm, revolver am şi eu, iar oamenii mei au puşti şi carabine, aşa că nu mă sili să primesc un război neloial. Aştept să debarci.

Martin Stricland scrâşni din dinţi, dezarmat.

— Căpitane, fii om de înţeles! stărui, de data asta luându-şi un glas dulceag. Lasă-mă până mâine dimineaţă. Unde am să înnoptez pe ţărmul acesta pustiu?

— Fă şi dumneata ca alcalufii pe care i-ai cărat până aici. Numai fii isteţ şi înfige-te de la început, să-ţi găseşti loc în mijlocul cercului, altfel ai să rămâi pe dinafară şi ai să urli toată noaptea. Oare nu cunoşti strigătul alcalufilor? Sau l-ai uitat?

— Acesta e ultimul dumitale cuvânt?

— Da! Şi ţine seama de el; e un sfat bun!

Martin Stricland mai şovăi numai o clipă; încăpăţânarea căpitanului i se părea absurdă, îi pregătea, fără motiv, o noapte de coşmar, însă cunoştea destul oamenii ca să poată citi în ochii lui o hotărâre de nezdruncinat. Zadarnic ar fi încercat să se împotrivească, nici banii, nici rugăminţile, nici revolverul nu mai puteau fi de folos în acest ceas.

— Asta ai să mi-o plăteşti! scrâşni, pregătindu-se să urce pe scări.

În uşă se opri:

— Totuşi, încărcătura n-am s-o pot debarca astă-seară; am cinci vagoane de mărfuri şi unelte; astea nu se cară într-un ceas.

Gherasim se ivi în capul scărilor, tocmai la timp. Căpitanul zâmbi, inspirat:

— Gherasime, pasagerul nostru trebuie să debarce acum; îngrijeşte-te să se coboare barca, să-l ducă la ţărm. Ne

roagă însă ca hambarul să i-l mai lăsăm până mâine în zori. Cât să-i cerem pentru asta?

Cârmaciul înţelese pe loc cum stă socoteala, că Martin Stricland e la aman, dar nu se repezi dintr-o dată, ci se scarpină în cap, după un vechi obicei, apoi răspunse, nevinovat, ca şi când ar fi fost vorba de o para:

— Păi ştiu eu, domnule, cât să-i luăm? Poate vreo zece lire, aşa, ca să nu se plângă că suntem tâlhari!

Ismail scoase nasul din bucătărie tocmai când pasagerul alungat punea piciorul peste parapet.

— Debarcam? întrebă, repezindu-se la el, mirat.

— Siktir! răspunse Martin Stricland, dovedind abia acum, la sfârşitul călătoriei, că, dacă ar fi vrut, ar fi putut să-i vorbească lui Ismail în limba lui încă de la Marsilia.

— Aşa? Aşteptam!

Zicând acestea, Ismail uitase că era în pocăinţă, uitase că trebuia să se facă mic, nevăzut, neauzit, uitase că la patruzeci de mile de aici se afla portul Uşuaia… Uitase, nu e bine zis, fiindcă vorbele acestea nici măcar nu le rostise el, ci diavolul care-l lua în stăpânire din când în când. Şi diavolul, în trupul bucătarului se duse de-a rostogolul în cabină, se întoarse ca un vârtej, ridică mâna, îşi făcu vânt şi aruncă, plin de năduf, în capul lui Martin Stricland, vestitul vas care călătorise sub pat.

— Poftim ţucal, bre! Asta purtam noroc! zise diavolul, cu glasul nevinovatului bucătar.

În clipa când barca, ducându-l pe Martin Stricland şi pe Black Pedro, ajunse la mal, începu să plouă mărunt, dar îndesat; mai rău nici că se putea!

— Eşti un tâlhar! strigă Stricland, ameninţându-l cu pumnul pe căpitan.

— Într-adevăr! răspunse acesta, calm. Dacă dumneata eşti un om cumsecade, eu nu pot să fiu decât un tâlhar!

Curând după ce barca se întoarse, noaptea învălui ţărmul în întunericul ei jilav. Se vedeau numai focurile alcalufilor, ridicând vârtejuri de fum printre copaci.

Pe bordul Speranţei, plecarea pasagerului nu adusese deocamdată nici o schimbare. Oamenii dormeau tot în hambar, peste încărcătura lui Martin Stricland, Negrilă, în coteţul de pe punte, Adnana în cabina echipajului, iar căpitanul, singur, la pupa. Atunci la ce bun tot tărăboiul ăsta?

Plutaşul, care era de vardie, împreună cu Haralamb, se plimba pe punte, învelit în mantaua cerată, şi se gândea că… Vezi, aşa cum era el sfios şi tăcut, l-ai fi luat drept un prostănac. Dar dacă nu-i plăcea să vorbească, nu înseamnă că omul nu-şi frământa nici mintea. Şi-acuma, ce-şi zicea, plimbându-se pe puntea udă şi trăgând cu urechea la strigătele alcalufilor de pe mal? Îşi zicea astfel: „Care va să zică, l-am dat jos pe Martin Stricland. Ei şi? S-a eliberat vreo cabină? S-a eliberat numai un pat – şi patul stă gol, iar noi ne chinuim mai departe în hambar. Acum, nu-i vorba de chinul nostru, că noi am putea s-o ducem multă vreme aşa, dar împărţeala nu-i bine făcută pe corabia noastră. Adnana ar trebui…”

Aici, plutaşul, care spre deosebire de Haralamb avea un suflet feciorelnic, rămânea încurcat. Ce-ar fi trebuit să facă Adnana? Oare nu s-ar fi cuvenit să se mute în cabina căpitanului, lucru care, după semne, şi unul şi altul îl doreau? Dar cum să se mute, că doar erau neluaţi?

Şi după ce cugetă multă vreme, spre sfârşitul cartului, mintea lui Cristea Busuioc se lumină, în chip neaşteptat: „Trebuie să-l însurăm pe căpitan!”

Atât că, fiind o fire sfioasă, şi neavând îndrăzneala lui Haralamb, păstră gândul pentru sine, deoarece îi lipsi curajul să-l împărtăşească omului care la miezul nopţii veni să ia în locul lui serviciul de cart.

Se vede deci că împărţeala cabinelor avea să mai rămână o vreme ca şi până azi.

În acest timp, căpitanul, în loc să doarmă, mulţumit că aruncase ancora în locul acesta, care multă vreme în mintea lui plutise pe un tărâm de basm, se frământa mult

mai adânc şi cu totul din altă pricină decât sfiosul plutaş. Gândul lui nu putea fi acum nici la împărţirea cabinelor, nici la Adnana, ci la grelele hotărâri pe care trebuia să le ia, spre a-şi duce planul până la cap, fără să pună în primejdie vasul şi viaţa nici unui om din echipaj. Se făcuse târziu, trecuse miezul nopţii, intraseră de veghe oamenii din celălalt cart, şi el încă veghea…

Pe mal alcalufii dormeau unii în alţii, sub ploaia care nu contenea, iar cei de pe margini se tot frământau, dând ocol cercului şi scânceau.

Dar Martin Stricland? Acesta se plimba furios de-a lungul ţărmului, împiedicându-se în bolovani, şi-l înjura necontenit pe Anton Lupan. Black Pedro aprinsese un foc pe malul râului, numai că stăpână-su nu înţelegea cum să te încălzeşti la foc, dacă îţi ţârâie ploaia în cap?

Din când în când îşi arunca ochii pe canal, unde se vedea lumina de ancoră a Speranţei pâlpâind pe catarg. Blestemat căpitan! Dacă l-ar fi trimis pe Black Pedro, cu o mână de alcalufi, într-o pirogă, să se apropie tiptil, să se năpustească pe punte şi să căsăpească întregul echipaj? De câte griji ar fi scăpat! N-ar mai fi trebuit să debarce cinci vagoane de încărcătură pe un ţărm neumblat, în primejdie de a fi atacat de sălbatici, că nu-i ştiai niciodată de unde se iveau, n-ar mai fi trebuit să facă trei zile cu o pirogă până la Uşuaia, să caute altă corabie…

De câteva ori Martin Stricland se opri, cu sângele în obraz. Chiar dacă ar fi avut mai puţin de câştigat, n-ar fi stat atât în cumpănă să-şi pună în aplicare planul lui mârşav. Din nefericire pentru el, îşi dădea seama că Speranţa nu era o pradă uşor de înhăţat. Măcar dacă n-ar fi fost câinele acela nemernic, care mârâia şi ciulea urechile cum i se năzărea ceva! Dacă ar fi ştiut de la început, de mult i-ar fi dat otravă, sau l-ar fi pus pe Black Pedro să-i atingă una în cap şi pe urmă să-l zvârle peste parapet.

Acum era prea târziu! Chiar dacă oamenii de vardie ar fi toropit, pe undeva, câinele ar fi simţit piroga de la cincizeci

de paşi, ar fi început să latre, vestind echipajul, şi ar fi fost nevoie numai de un foc de armă, ca alcalufii să se arunce în apă şi să se învălmăşească spre ţărm, înspăimântaţi.

Martin Stricland scrâşni din dinţi şi ameninţă cu pumnul spre canal. Îşi recunoştea neputinţa, de data asta îşi greşise socotelile, căpitanul, atât de cumsecade şi pe deasupra şi amorezat, se dovedise a fi un tâlhar – şi mai cu seamă un tâlhar pe care deocamdată nu-l putea înfrunta; era mai tare decât el şi mai bine înarmat.

Aşa se chinui Martin Stricland toată noaptea, înghiţind câte o sticlă de whisky pe ceas, în luptă cu ploaia, trăgând cu urechea la scâncetele alcalufilor şi tresărind înfiorat.

Apoi, de la o vreme, în jur începură să se deseneze umbre vagi, întâi se văzu marginea pădurii, pe urmă povârnişurile munţilor pe care se rostogoleau în jos nori suri, ca spinările unor urşi uriaşi, că erau ursuzi şi parcă mormăiau, după aceea ţărmul se desluşi plutind în neguri – şi nisipul sub picioare începu să scoată sclipiri ciudate, ca şi când n-ar fi fost piatră, ci diamant pisat.

Izgonitul se mai plimbă o vreme, dârdâind de frig, şi blestemând umezeala, până ce deodată se opri, cu ochii holbaţi. În clipa următoare, uitând şi ploaia, şi frigul, şi pe Anton Lupan, era prăbuşit la pământ, cu spinarea arcuită, cu nasul ascuţit, ca un corb înfometat care descoperă un stârv gras – şi vântura în mâini nisipul jilav.

Black Pedro îl auzi răcnind, un răcnet neomenesc, răcnetul cu care poate întâmpină Belzebuth pe arhanghelii rătăciţi, refugiaţi în infern să-şi ia chip de draci.

— Aur, Pedro! şuieră stăpână-su, vânturând nisipul în mâini. Aur! Aur adevărat! Nu mai plecăm nicăieri; rămânem aici. Haide, ia-ţi alcalufii şi puneţi-vă pe descărcat corabia!

Şi-n timp ce metisul se ducea spre fuegienii săi, Martin Stricland începu să se târască pe plajă, răscolind nisipul în toate părţile, ca un râmător înfometat.

CAPITOLUL XXIX.

Satul alcalufilor.

Din pirogi, unite două câte două cu bârne cioplite la iuţeală, fiindcă băştinaşii mânuiau securea cu mare meşteşug, alcătuiră un fel de pontoane, cu care duseră încărcătura pe mal, la răsărit de râul în faţa căruia Speranţa aruncase ancora în seara sosirii ei aici. Descărcatul nu se termină în prima zi, ci ţinu alte două, şi pentru această întârziere, Gherasim stoarse rânjind de la Martin Stricland încă şase lire sterline, chiria hambarului negolit la timp.

Desigur, dacă Martin Stricland ar fi ştiut sub ce formă se găseşte şi cum poate fi adunat aurul în Ţara de Foc, n-ar fi cărat după el atâtea unelte de miner; lucrurile sale personale şi butoaiele de spirt i-ar fi fost de ajuns. Dar acum, dacă le adusese, înţelegea să le păstreze, pentru mai târziu; poate odată, aurul din nisip sfârşindu-se, avea să înceapă săpături în munţi, să dea peste filoanele bogate nedescoperite de nimeni până acum – fiindcă nici cel de pe ţărm nu putea să pice din cer, ci de bună seamă apele îl aduceau de sub pământ.

Deocamdată el se grăbi să-şi aşeze tabăra acolo unde îl aruncase Anton Lupan, în chip atât de crud… Dacă în noaptea aceea, când se chinuia în ploaie şi în frig, fără nici un acoperiş, ar fi ştiut ce plănuia căpitanul Speranţei, Martin Stricland ar fi plesnit de ciudă – ceea ce ar fi fost un mare noroc pentru ceilalţi. Dar el n-avea de unde să ştie planurile lui Anton Lupan, iar peste trei zile, când văzu oamenii pe punte, făcând pregătiri de plecare, avea gândul în altă parte, era mulţumit şi nu-l mai interesa unde se duc.

Trei zile Anton Lupan cercetase ţărmul, încercând să recunoască începutul viitorului drum, urcase pe cursul râului câţiva kilometri, strecurându-se anevoie printre copacii prăbuşiţi, până ce se pomenise în faţa unui perete care părea de netrecut. Nu era o stâncă, un hotar de piatră, ci trunchiuri putrede, aduse de ape şi înţepenite într-o gâtuire a văii, zăcând aici de zeci de ani, poate de secole.

Copacii, dospiţi de umezeală, nu-şi mai păstrau forma, se topiseră unii în alţii, alcătuind o masă roşcată în putregai, pe care timpul şi apăsarea greutăţii de deasupra o întărise, dându-i duritatea pământului ars.

Cristea Busuioc, aflat cu Anton Lupan, încercă peretele acesta cu toporişca, se uită într-o parte, în alta, în sus, la vârful înalt, şi oftă, îngândurat:

— Păcat de copaci!

Numai râul îşi săpase loc de trecere, o boltă îngustă, sub care apele se frământau, rupând câte o bucată de putregai pietrificat. Pesemne acesta era hotarul pus de fire în faţa ţinutului tainic pe care nu-l călcase picior de om până azi. Se vedea limpede că nimeni nu trecuse mai departe, nici măcar un băştinaş, poate nici fiarele, ci doar păsările şi gâzele care zburau, şi dincolo de el, câte hotare de acestea nu se înşirau?

— Cum o să trecem pe aici, plutaşule? întrebă îngândurat Anton Lupan.

— Domnule, dacă-mi dai doi oameni de ajutor, într-o săptămână îţi deschid un drum să te duci şi în rai.

— Dar cum ai să faci?

Ei, vorbise prea mult plutaşul pentru ziua de azi! El se mulţumi să facă un gest liniştitor, să-i fluture barba şi să mai zică doar atât:

— Vei vedea!

Însă nu era acum timpul să purceadă la această treabă, cu toate că treceau zilele şi vara nu-i aştepta. Anton Lupan vroise să facă numai primii paşi, şi să nu plece mai departe, înainte de a-l găsi pe Pierre Vaillant. Poate acesta trecuse înainte, în sus, pe canal, poate se oprise şi el aici, încercase să urmeze cursul râului şi, întâlnind acea primă stavilă care ar îi întors din cale pe un om oricât de încercat, se dusese mai departe, în căutarea unui alt loc pe unde să poată urca.

În zorii celei de a patra zile, Speranţa ridică pânzele să pornească la drum, spre apus, pe canal. Alcalufii lăsaseră lucrul la Martin Stricland şi se adunaseră pe mal, cu femei,

cu copii, cu câini, scoţând strigăte şi făcându-le semne celor care plecau.

— Black Pedro! strigă Anton Lupan.

— Humm?

— Dacă vine o goeletă, L'Esperance, spune-i căpitanului să aştepte aici! Ai înţeles? Goeleta L'Esperance. Pe căpitan îl cheamă Pierre Vaillant!

— Humm! – răspunse metisul – şi Anton Lupan înţelese că încuviinţa.

În clipa aceea, spumegând de furie, Martin Stricland se ridică din mijlocul lăzilor sale şi se repezi spre mal.

— N-are să spună nimic! Duceţi-vă şi vă înecaţi! Apoi băgă mâna în buzunar, scoase o hârtie, o înfipse în ochii metisului şi începu să-i vorbească repede la ureche, arătând spre Anton Lupan.

Chipul lui Black Pedro se schimbă, ochii lui luciră în aşa fel încât, văzându-i oricine s-ar fi speriat, iar mugetul i se prefăcu într-un urlet de furie:

— Huruumm! Nu! Hurum!

Anton Lupan nu-şi dădea seama cum îl vrăjise Martin Stricland, dar înţelese că din clipa asta metisul îi era duşman şi n-avea să îndeplinească porunca sa.

Tocmai se gândea pe ce cale să-i lase un semn lui Pierre Vaillant, când un alcaluf mai cocârjat decât toţi, cu chipul mâncat de vărsat, începu să strige, bătându-se în piept, de pe mal:

— Eu spun! Eu spun! L'Esperance… Căpitan! Black Pedro se repezi la el, cu cuţitul ridicat, dar bătrânul, dovedind o vioiciune pe care n-ai fi bănuit-o văzându-l cât era de firav, o luă la fugă până în marginea pădurii şi în câteva clipe fu în vârful unui cedru înalt, de unde continuă să strige, liniştindu-l pe Anton Lupan:

— Eu spun, căpitan! Eu spun L'Esperance să stea! Îl cunoşteau, pe timpul drumului se ţinuse tot timpul cu barca în pupa Speranţei, zâmbindu-le oamenilor din echipaj ori de câte ori îi vedea, un zâmbet care deşi ar fi putut să pară

fioros pe chipul lui sluţit de boală, trăda o blândeţe şi-o bunătate ce te câştiga. Haralamb îl botezase moş Andrei, poate fiindcă-i amintea de vreun unchiaş de la el, din sat – şi bătrânul părea foarte bucuros când i se spunea astfel.

— Bine, moş Andrei! strigă Anton Lupan. Când ne întoarcem, ai să capeţi un dar.

— Eu spun, căpitan!

Martin Stricland nu ştia că Speranţa se îndreaptă spre Uşuaia, şi chiar dacă ar fi ştiut, acum puţin îi păsa. Dar să fi cunoscut de la început gândul căpitanului, care luase această hotărâre încă din seara când îl debarcase pe mal, cu siguranţă că în noaptea de pomină, furiosului personaj i-ar fi plesnit fierea, sau ar fi turbat.

Din partea lui, Anton Lupan, dacă ar fi ştiut ce se va întâmpla mai târziu cu pasagerul său, şi-ar fi călcat pe inimă şi l-ar fi dus mai departe, chiar şi fără bani. Asta fu greşeala lui, poate prima greşeală gravă pe care o săvârşise în acest drum, dar dacă stai să judeci, el nu era vinovat, fiindcă n-avea de unde să ştie că Martin Stricland avea să rămână acolo – şi ce urmări nefericite avea să aducă prezenţa lui în acel loc.

La 9 ianuarie Speranţa porni spre apus, pe canal, navigând greu, cu vânt neprielnic, când prea puternic, când prea slab, luptându-se adesea cu câte un uiliau şi neizbutind să străbată mai mult de zece mile pe zi, spre necazul lui Anton Lupan.

Acesta cerceta ţărmurile, golfurile, adăposturile, în nădejdea că undeva ar putea să fie ancorată L'Esperance.

Pentru a-i mări necazul, tocmai în acele zile, Ismail căzu greu bolnav. Nu puteai şti ce are, trupul îi ardea, nu-l zgâlţâiau nici frigurile, dar bietul bucătar stătea ţeapăn în pat, cu ochii daţi peste cap, şi când cineva îl întreba ce-l doare, răspundea în cuvinte fără înţeles – aiura.

Şi iar se oprea vântul, lăsându-i nemişcaţi pe canal, şi iar veneau furtunile, silindu-i să stea la ancoră, sub vreun colţ de ţărm mai înalt şi L'Esperance nu se zărea nicăieri, şi

timpul prielnic al verii trecea cu o iuţeală care îl neliniştea rău pe Anton Lupan.

Abia la 20 ale lunii ajunseră la Uşuaia, capitala ţinutului argentinian, un orăşel locuit de colonişti posaci şi singurul port aflat pe canal. În clipa când se arunca ancora, Ismail aiura…

— Să-l ducem la spital! zise căpitanul, vorbind pe punte cu ceilalţi.

— Lasă-l, domnule, c-o să-i treacă! răspunse Gherasim, care ştia cât de zdravăn era Ismail, cu toate că la înfăţişare părea destul de firav.

Portul nu avea chiar o Căpitănie şi nici tocmai un căpitan, ci un fel de slujbaş, care făcea şi pe vameşul şi pe poliţaiul, ţinea şi-o dugheană şi, la mare nevoie, izbutea să-ţi dea şi unele lămuriri, dacă stăruiai. De la el, Anton Lupan află că nu ancorase niciodată acolo o goeleta sub numele L'Esperance. Puteai să-l crezi, fiindcă trecerea unui vas pe la Uşuaia era un eveniment care nu se uita.

În dimineaţa zilei următoare, pe când se pregăteau să ia drumul înapoi, căpitanul fiind din ce în ce mai neliniştit de lipsa oricărei urme a lui Peirre Vaillant, în port se ivi un fermier, oferindu-le călătorilor doi ponei, pentru suma de cinci argentinos, adică a douăzecea parte din banii pe care Ismail îi dăduse pe fonograf. Pesemne nevoile îl încolţeau tare rău, şi nici muşterii pentru căluţi nu se găseau, dacă ajunsese să-i ofere unor marinari care tocmai plecau. Dar, spre uimirea lui, ca şi spre a propriului său echipaj, Anton Lupan îi cumpără – şi poneii fură îmbarcaţi.

— Ce-o să facem cu ei, domnule? întrebă cârmaciul, nemulţumit că unul din oaspeţi îi şi batjocorise puntea, cum pusese piciorul pe ea.

— Ai să vezi, Gherasime; nu ştiu ce sunt în stare căluţii ăştia dar s-ar putea să ne fie de mare folos la un moment dat.

— Şi ce-au să mănânce, dacă-i luăm cu noi, că doar n-o să le dăm pesmeţi cu ceai?!

Fireşte, se gândise şi la asta Anton Lupan – şi acelaşi fermier le vându douăzeci de saci de ovăz argentinian, cu zece centavos sacul, dovedindu-se în mare lipsă de bani. Adevărul este că omul, după ce zăbovise patru ani aici, se săturase de colonie şi îşi desfăcea avutul, să poată pleca.

În aşteptarea acelui moment când aveau să-şi arate folosul, micii căluţi fură luaţi sub oblăduirea celor mai tineri membri din echipaj, unul Mihu, celălalt Adnana, şi amândoi începură a-i răsfăţa. În zilele cât dură drumul înapoi, până la poalele muntelui Olivia, unde îl debarcaseră pe Martin Stricland, Negrilă avu pricini să se arate pizmaş. Nu că i-ar fi vorbit urât stăpânul său, nu că i-ar fi purtat acum mai puţină dragoste Adnana, dar amândoi îl uitau în unele ceasuri şi îi răzgâiau pe ponei, împletindu-le coada, pieptănându-le părul coamei, întrecându-se unul cu altul să-l facă mai chipeş pe al său. Desigur, fericitele animale nu visaseră niciodată să ducă pe apă asemenea viaţă, care nu semăna nici pe departe cu viaţa de la uscat. Numai Gherasim îi bombănea uneori, când în neştiinţa lor bietele dobitoace făceau pe punte ceea ce face orice animal, pe câmp, pe drum sau în grajd.

Speranţa ridică pânzele şi plecă de la Uşuaia în ziua de 21 ianuarie, luând drumul înapoi, pe canal. Îndată după ce portul rămase în urmă, bucătarul se ivi pe punte, teafăr şi rumen în obraz, ca şi când n-ar fi fost bolnav. Văzându-l, oamenii făcură ochii mari:

— Ce-i, măi turcule, ai înviat?

Ismail se uită înapoi, văzu portul departe, văzu că vântul bătea tare din pupa, greu să faci o voltă să te întorci la chei, iar, şi atunci răspunse, chicotind viclean:

— Înviam!

Oricine va înţelege că bucătarul nici măcar nu fusese bolnav, doar se prefăcuse şi stătuse zile întregi ţeapăn în pat, aiurind cu ochii daţi peste cap, ca nu cumva Anton Lupan, ţinându-şi ameninţarea, să-l debarce la Uşuaia, port adevărat.

Şi iarăşi prinse Speranţa să se lupte cu vântul neprielnic, făcând volte dese în canal, adăpostindu-se pe sub ţărmuri ca să scape de uiliau, până ce, la sfârşitul lunii, ajunse la locul de ancoraj. Căpitanul era mirat că nu întâlnise pe drum pirogile alcalufilor, cărând calabalâcul lui Martin Stricland. Dar şi mai mirat fu în clipa când apropiindu-se de locul unde îşi lăsase pasagerul, în marginea pădurii, dincolo de râu, văzu o cabană, pe al cărei horn ieşea fum…

După plecarea Speranţei, prima grijă a năstruşnicului personaj fu să-şi ridice în pripă un acoperiş, sub care să se pună pe trai bun; primele trei nopţi, când alcalufii se speteau cărând la lumina torţelor lăzile din hambar, fusese nevoit să doarmă în ploaie şi în frig, blestemându-l furios pe Anton Lupan, pe Gherasim şi pe toţi ceilalţi… Încărcătura adusă de la Marsilia cuprindea, între altele, o cabană gata făcută, în bucăţi potrivite, numai să le împreunezi, cu pereţi dubli, cu uşă, cu ferestre, iar înăuntru având pat, masă, sobă, lighean de spălat şi chiar ticălosul vas atât de bine-cunoscut lui Ismail, luat acum în sarcina sa de metis. Îndată ce sfârşiseră cu golitul hambarului, alcalufii, îndrumaţi de Black Pedro, se puseseră pe treabă şi într-o singură zi cabana fusese în picioare, în toată alcătuirea ei, nelipsindu-i nimic din ceea ce are nevoie un om civilizat.

Fiind casa lui Martin Stricland gata, alcalufii trecuseră să cioplească bârne din care, iarăşi sub îndrumarea acelui credincios metis, făcură un fel de magazie, ca lăzile să nu stea în ploaie şi în vânt – şi de atunci înainte, viaţa taberei se statornicise şi statornicită o găsi Anton Lupan. El fu nespus de mirat să-l afle pe Martin Stricland aici, şi încă, după semne, hotărât să şi rămână, mult timp.

În clipa când Speranţa arunca ancora în fundul golfului, alcaluful acela ciupit de vărsat, moş Andrei cum i se spunea, veni fuga la ţărm şi începu să strige bătându-se cu pumnii în piept:

— Căpitan! L'Esperance n-a venit! M-am uitat, căpitan!

Anton Lupan coborî în barcă şi veni la uscat, unde alcaluful continua să se bată eu pumnii în piept, mândru de ştirea sa:

— L'Esperance nu e, căpitan!

— Ce faceţi aici?

Bătrânul fuegian învăţase repede câteva din cuvintele străinilor, în engleză, în spaniolă şi chiar în româneşte. La întrebarea căpitanului deschise pumnul, în care, amestecat cu nisipul, luceau câteva fire de aur… Atunci văzu Anton Lupan că alcalufii ceilalţi, trântiţi pe brânci, răscoleau plaja, bărbaţi, femei şi copii, culegând fir cu fir, câtime cu câtime, aur pentru Martin Stricland şi înţelese că acesta nu va pleca de aici, va rămâne tot timpul în coasta sa. Dar acum era prea târziu să-l mai poată izgoni!

Şi astfel, lăsându-l pe el la răsăritul râului, echipajul Speranţei îşi făcu tabăra la apus – fiindcă şi ei trebuiau să rămână aici multe luni. Poneii fură legaţi cu parâme pe sub pântece, ridicaţi cu palancul pe ghiu şi, dându-li-se drumul în apă, înotară voiniceşte şi ajunseră la mal. Până să li se facă grajd, fură priponiţi în marginea pădurii, şi, o dată cu debarcarea lor, tabăra Speranţei lua fiinţă, la trei sute de metri de sălaşul lui Martin Stricland.

Râul, pe care Anton Lupan îl numi Oltişor, în amintirea Oltului românesc, rămase ca un hotar între ei şi timp îndelungat îl respectară cu toţii de parcă ar fi avut contract. Numai că alcalufii, care lucrau ziua dincolo, seara, după ce-şi primeau plata în spirt, treceau dincoace, unde locul li se părea mai prielnic pentru înnoptat.

Încetul cu încetul, oamenii noştri legară prieteşug cu ei, începură să se cunoască, să se înţeleagă cu vorbe, şi astfel, băştinaşii se pomeniră spunându-şi păsurile cu câte un cuvânt românesc.

După moş Andrei, căpătară nume româneşti şi ceilalţi, naşul fiind tot Haralamb. Cu uşurinţa lor de a învăţa orice cuvânt, ei începură să se cheme între ei Marin, Vasile, Pavel, Petru, Costache, Tudor, iar femeile Maria, Safta, Catrina – de-ţi venea să te prăpădeşti de râs când îi auzeai. Iar dacă

naşul le mai încurca numele uneori, că erau mulţi, din partea lor băştinaşii şi le ţineau minte cu sfinţenie şi nu şi le mai lepădau.

Păcat că între finele sale, Haralamb nu găsea niciuna să-i fie pe plac – şi flăcăul, în dorul cafegioaicei, a Ghiocicăi şi atâtor vădane, suspina amar. Ce să-i placă la ele, că toate erau scunde, negre, lăţoase, cu nasul turtit şi cu faţa lată, iar când zâmbeau, ţi se făcea părul măciucă în cap?!

— Măi vere – îi spunea lui Ieremia – poate pe-aici să găseşti şi tu o nevastă, că altfel, mi-e teamă să nu rămâi neînsurat!

Cruzimea bogatului faţă de cel sărac!

Ieremia îşi pipăia faţa ţepoasă, nasul ascuţit, îşi apleca umerii ciolănoşi şi, clipind din ochii lui mici, ca de păsăroi, suspina şi el, dar mult mai amar.

Aproape toată luna februarie, Anton Lupan făcu pregătiri pentru a pleca peste munţi, întrebându-se din ce în ce mai nelinişţit de ce nu venea Pierre Vaillant. Apoi se întâmplă în sufletul lui ceva foarte ciudat; după ce cutreierase porturile Levantului să-l caute, după ce fusese la un pas de a-l afla, după ce, în sfârşit, ştiuse limpede că prietenul său ajunsese la Saint-Malo de unde plecase peste Ocean cu şase luni înaintea sa, fapte adevărate, spuse de oameni în care credea – deodată începu să i se pară că visase, sau fusese înşelat, că L'Esperance era o născocire a unei minţi bolnave şi Pierre Vaillant se topise de mult în neant. Uneori se întreba chiar dacă el existase vreodată cu adevărat, dacă învăţaseră împreună, dacă îşi petrecuseră vacanţele la Saint-Malo, dacă plecaseră în Turcia şi cumpăraseră acel vas numit astăzi Speranţa… Erau realităţi pe care nu putea să le nege, şi totuşi, când încerca să le lege de imaginea lui Pierre Vaillant, simţea o aşa de mare învălmăşeală în cap, încât ameţea.

Nu, Pierre Vaillant existase, degeaba se îndoia, dar, urmăriţi de adversităţi ciudate, drumurile lor se despărţiseră şi niciodată n-aveau să se mai întâlnească,

undeva. Niciuna din poruncile scrise în acea carte a prieteniei nu fusese lăsată la o parte de Anton Lupan – şi totuşi, prietenul său nu se arăta.

Acum căpitanul Speranţei ştia că va pleca singur spre locurile pe unde nu putuse ajunge bunicul şi unde pierise tatăl lui Pierre Vaillant. Deocamdată, Cristea Busuioc, cu Ieremia şi cu Haralamb se îndeletniceau să deschidă un drum peste acel prim hotar. Să ocolească locul nu era cu putinţă, fiindcă de o parte şi de alta valea era străjuită de stânci pe care nu te puteai căţăra. Folosindu-se de toporişcă, plutaşul îşi săpă trepte în putregaiul pietrificat, izbuti să ajungă în vârful zidului şi, implântând acolo un ţăruş, lăsă în jos o frânghie pe care să se caţăre şi ceilalţi. Bineînţeles, aşa n-ar fi putut trece un om împovărat, de aceea era nevoie de o spărtură în acest uriaş zid de putregai – şi tăcutul plutaş îşi făcuse în privinţa asta un plan.

Ajunşi dincolo, cei trei marinari se apucară să doboare copaci. În faţa bolţii pe sub care trecea râul, urlând înspumat, Cristea Busuioc, ajutat de ceilalţi, propti un şir de pari şi de-a latul puse trunchiuri groase, alcătuind un fel de zăgaz. Această treabă ţinu o săptămână, la capătul căreia, cei de pe ţărm văzură că apele râului scădeau. Scădeau, într-adevăr, în schimb dincolo de zăgaz creşteau şi se frământau şi gemeau, iar peste trei zile, când jos, pe albie abia mai susura un fir de apă, ca un pârâiaş, de sus porni un trosnet care băgă groaza în alcalufii de pe mal.

Martin Stricland ieşi din cabană, cu sticla de whisky în mână, tremurând speriat. Poneii din marginea pădurii începură să bată pământul cu picioarele, smucindu-se în pripoane şi nechezând, ca şi când ar fi simţit lupul colea, la un pas. Până şi Mihu tresări, şi Adnana, deşi ştiau tot ce va urma – şi Ismail îşi scoase nasul din bucătărie, trăgând cu urechea, destul de tulburat.

Vuia pădurea şi pământul tremura, iar Cristea Busuioc, care plecase abia de un sfert de oră, să vadă ce mai fac

apele sus, la zăgaz, venea înapoi, pe albia secată, mâncând pământul de fugă la vale, el care nu se temea nici de torente, nici de copaci.

Apoi coasta muntelui trosni, ca şi când piatra ar fi crăpat, vuietul se împrăştie, lăţindu-se ca un evantai, cuprinzând locul până departe şi mare întindere din canal.

Peste un timp, în aceleaşi trosnete şi vuiete care nu conteneau, pe albia râului se năpusti un şuvoi de apă, înspumat, aducând trunchiuri învălmăşite de copaci, blocuri uriaşe de gheaţă şi bucăţi din zidul fărâmat.

Cristea Busuioc ştia că se va rupe zăgazul, dar nu în măsura asta, şi nu azi – de aceea privea acest prăpăd, fără să-şi dea seama ce se întâmplase, ce diavol pusese umărul să-l ajute în treaba sa.

Era unul din acele fluvii de gheaţă care zac pe văi, încleştate şi când le răzbeşte căldura şi se pornesc la vale, mătură totul în calea lor, până ce se proptesc într-o stâncă pe care n-o pot dărâma. N-ar fi dărâmat nici zidul uriaş, în care de bună seamă nu lovea prima oară azi, dacă apele, zăgăzuite de plutaş, n-ar fi înmuiat putregaiul, n-ar fi săpat făgaşuri, slăbind puterea meterezului ferecat.

Lăsându-i la o parte pe ponei, care se speriaseră sărmanii grozav, lăsându-i pe alcalufi, la fel de înspăimântaţi, lăsându-l pe Martin Stricland care amenința cu pumnul şi tot blestema, ceilalţi, adică echipajul Speranţei, scoteau chiote, bucurându-se de isprava isteţului plutaş. Se bucura şi Anton Lupan, să vadă deschis drumul spre acel pământ cu atât mai tainic, cu cât era mai apărat, dar, în acelaşi timp, cine l-ar fi privit cu luare aminte, ar fi văzut un semn de mare îngrijorare pe faţa sa. Se potoliseră trosnetele pe valea Oltişorului, numai apele, mugind vijelioase, la vale, dădeau peste ţărmuri şi vuiau. În schimb, alte trosnete se auzeau…

Seara, căpitanul îşi adună oamenii în cabina sa şi ţinură sfat.

— Băieţi! începu el, scărpinându-se încurcat în cap, gest pe care nu-l făcea prima oară azi. Mi se pare că v-am băgat în mare încurcătură, dar dacă veţi judeca bine, veţi vedea că n-am nici o vină şi mă veţi ierta.

Adnana înclină cea dintâi din cap, uitându-se la Anton Lupan cu ochii mari. Ea de-abia aştepta să facă el o greşeală, ca să-l poată ierta.

Ismail înclină şi el din cap, tot atât de iertător, ca unul care, la rândul lui, îşi aştepta iertarea de la căpitan.

Ceilalţi tăcură, fiindcă nu înţelegeau. Numai Gherasim întrebă, având dintre toţi, cel mai mare curaj:

— Dar ia spune, domnule, ce s-a întâmplat? Căpitanul se scarpină iarăşi în cap:

— Mi-e teamă c-o să iernăm aici – şi-o să zăbovim aproape un an.

— Cum aşa?

— Am sosit prea târziu, Gherasime! Acum, dacă s-au pornit gheţurile, în munţi, n-o să mai putem trece peste creste, în partea cealaltă, să ajungem la Ocean. Ar însemna să înfruntăm mari primejdii, să ne prindă un râu de gheaţă şi să ne facă praf.

Oamenii se priviră unii pe alţii, îngrijoraţi.

— Şi atunci, domnule?

— Atunci? Trebuie ori să aşteptăm până la primăvară, ori să ne lăsăm păgubaşi. Dar ca să ne lăsăm păgubaşi, după ce am făcut atâta drum ca să ajungem aici, nu se potriveşte cu firea mea!

De data asta se scărpină cârmaciul în cap.

— Până la primăvară, zici, domnule?

— Da, până la sfârşitul lui noiembrie socotesc, când se îndreaptă timpul, dar nu e încă destul de cald ca să pornească gheţurile. Vedeţi, dacă am fi sosit măcar cu o lună mai devreme! De întinderea asta însă, ştiţi şi voi, nu sunt eu vinovat!

Bucătarul îşi lăsă capul în pământ şi se făcu pământiu în obraz. Adică el era de vină că îi ţinuse în loc la Montevideo,

pentru gazel, şi la Buenos Aires, să-l scape de belea?

— Şi cu merindele ce-o să facem? se auzi glasul cârmaciului, nepărând câtuşi de puţin speriat de vorbele lui Anton Lupan.

Acesta ridică ochii şi se uită la fiecare om din echipaj, mirat că niciunul nu arăta împotrivire – toţi păreau liniştiţi şi împăcaţi.

— Cu merindele? O să mai facem un drum până la Uşuaia, o să vă dau şi bani, să trimiteţi acasă cei care veţi vrea…

— Asta n-ar fi rău, dacă e vorba să zăbovim încă un an, zise Gherasim, înclinând din cap.

Ismail făcu la fel, sorbindu-l din ochi pe Anton Lupan.

— Deci nu vă împotriviţi?! vorbi acesta, din ce în ce mai mirat. Rămâneţi cu mine, să iernăm aici, în canal?

Cârmaciul răspunse îndată, ca şi când ar fi avut vorba gata pregătită în cap:

— Păi de ce n-am rămâne, domnule? Eu de mult am stat de vorbă cu oamenii ăştia. De ce adică să strângă aur numai Stricland? Nouă ne-ar strica? Suntem noi mai bogaţi?

— Care va să zică aşa?! făcu dumirit Anton Lupan. Ei bine, Gherasime, strângeţi cât aur veţi putea, numai să nu daţi peste gura hambarului, că pe urmă la plecare, ne trimite la fund primul val.

Oamenii râseră – cu jumătate de gând socoteau vorba căpitanului o glumă, cu jumătatea cealaltă o socoteau fapt – se şi visau cu ocale de aur în saci, întorcându-se acasă împovăraţi din greu şi bogaţi…

Îi vrăjise şi pe ei aurul, doar veneau din lume, îi cunoşteau preţul şi nu i-ar fi lăsat inima să treacă pe lângă el şi să nu-l bage în buzunar, că nu s-a pomenit încă drumeţ să vadă în cale pomul încărcat cu roade şi să se ducă mai departe, fără a se înfrupta. Şi astfel, se puseră oamenii pe treabă, prea li se părea mare chilipirul – şi hotărâră ca tot ce vor strânge să împartă între ei, egal, numai căpitanului dându-i două părţi, fiindcă era corabia lui, el îi adusese aici, el îi conducea. Ba încă, Ismail socotea că s-ar cuveni să-i dea

trei părţi, dacă nu chiar patru – şi când spunea asta se uita în ochii lui Anton Lupan de parcă s-ar fi uitat în ochii profetului de la Mecca… Căpitanul însă între timp plănuia altceva, hotărâse să vorbească mai târziu despre împărţirea avuţiei, pe el alte gânduri îl stăpâneau. El se uita la alcalufii care adunau aur pentru Martin Stricland, şi amintindu-şi jurământul făcut într-o noapte, în cabina Adnanei, se simţea din ce în ce mai înstrăinat de sine însuşi şi mai întristat.

Băştinaşii continuau să vină seara pe malul ăstălalt, locul prielnic de înnoptat, strigându-se între ei cu numele date de Haralamb. Dar, în afară de nume, în viaţa lor nu se schimbase nimic, îşi duceau vechiul trai. Dimineaţa treceau râul, toţi buluc, unii cu pirogile, alţii înot, şi toată ziua stăteau pe brânci, în nisipul ud, bărbaţi, femei şi copii, alegând aur pentru Martin Stricland, făcând treaba cu stăruinţă şi cu un ciudat dezinteres, pentru că păhărelul de spirt pe care-l căpătau seara cei mai vârstnici, nu putea fi socotit un preţ ai trudei lor.

După ce sfârşeau acest lucru migălos, veneau înapoi, peste apă, femeile aprindeau focuri, bărbaţii, puţin chercheliţi, se duceau gălăgioşi după scoici – n-aveau timp nici de vânat, nici de pescuit, iar noaptea dormeau tot sub cerul gol, strânşi în cerc, tremurând de frig şi scheunând.

Era de neînţeles că oamenii aceştia, care făţuiau lemnul cu îndemânare – dovadă pirogile lor, lucrate foarte iscusit – şi cărora nu le trebuise mult să înţeleagă lămuririle lui Black Pedro ca să dureze acea magazie, o ştiţi, nu se trudeau să-şi facă un acoperiş şi pentru ei, ci continuau să înnopteze în ploaie, tremurând de frig.

Atunci începu căpitanul Speranţei trudnica lui luptă, pentru statornicirea alcalufilor în case omeneşti, primul pas spre împlinirea acelui jurământ care îl chinuia.

Ca să se folosească de Black Pedro nu era cu putinţă, metisul rămânea tot timpul pe malul celălalt, păzindu-şi stăpânul ca un câine ciobănesc, şi dacă îl zărea de departe pe Anton Lupan, mugea, ameninţându-l cu pumnul. În

schimb, binevoitorul moş Andrei, care învăţase o seamă de cuvinte româneşti, putea fi un bun tălmaci – şi el, într-adevăr, adunându-i într-o seară pe ai săi, începu să le vorbească repede, scoţând piuituri din gât şi arătând când spre căpitanul corăbiei, când spre cabana lui Martin Stricland. O seară nu fu de ajuns să le spună acele gânduri – alcalufii nu înţelegeau, se priveau cu nedumerire şi când, în sfârşit, unii din ei pricepură, se puseră pe râs. Să-şi facă acoperiş, când de la naştere erau obişnuiţi să doarmă sub cerul gol?

Căpitanul Speranţei se folosi atunci de un şiretlic. Dacă Martin Stricland avea o cabană, de ce nu şi-ar fi făcut una şi el? Deci, îi rugă pe băştinaşi să-l ajute, şi asta da, ei primiră bucuroşi. Într-o zi, o parte din oameni nu se mai duseră la adunat aur, rămaseră dincoace de Oltişor, spre necazul lui Martin Stricland, care neputând să lupte cu Anton Lupan, se mulţumi să strângă pumnii şi să scrâşnească din dinţi, în aşteptarea clipei când să se răfuiască definitiv cu acest intrus încăpăţânat.

Îl ura amarnic, din ziua când se pomenise aruncat pe ţărm, şi dacă nu înnebunise când îl văzuse întorcându-se aici, şi aşezându-şi tabăra lângă a lui, asta se datora numai gândului că aşa, având-l aproape, într-o zi va găsi prilejul să-l strângă de gât.

Deocamdată, pădurea începu să răsune sub loviturile topoarelor; copacii căzdeau, pe rând, şi erau prefăcuţi în bârne, cu o repeziciune de neînchipuit. Alcalufii care lucrau primeau seara, în loc de spirt, conserve şi pesmeţi, ceea ce, dacă nu era tocmai pe placul lor, stârnea bucuria femeilor şi copiilor. Şi astfel, sub îndemnul acestora, bărbaţii îşi continuau lucrul şi a doua zi, cu toate că, deprinşi repede la rău, tânjeau după spirt.

Curând cabana fu gata, încheiată sub îndrumarea plutaşului, după felul caselor de munte de la noi, cu acoperişul povârnit, făcut tot din bârne, (ar fi fost prea migălos să te apuci de şindriluit şi nici lemnul de fag nu era

potrivit pentru asta) cu un fel de cerdac în faţă, dar fără tindă, şi cu o singură încăpere, în care să te poţi adăposti, cu uşă în toată regula şi chiar cu ferestre, dar goale, numai cu obloane de lemn, fiindcă n-aveai unde găsi geamuri aici.

În ea încăpură vreo trei familii de alcalufi, care primiră cu destulă teamă adăpostul, după ce aflară în sfârşit că era făcut pentru ei. Asta se întâmpla pe la jumătatea lui martie, când vara se apropia de sfârşit şi ploile se înteţiseră, mai pătrunzătoare, mai reci.

Cei rămaşi pe-afară dădură târcoale cabanei mult timp, privind-o temător şi trăgând cu urechea, să simtă dacă nu se întâmplă ceva rău. Până la miezul nopţii, înăuntru se simţi forfotă; din când în când, câte un alcaluf scotea capul pe fereastră, dovadă că oamenii nu se liniştiseră, aşteptau şi ei, ca ăi rămaşi afară, să se întâmple vreun rău nelămurit.

Ploua mai amarnic ca oricând şi în casă pesemne era cald…

Cine spune că omul nu se poate desprinde de rău, dacă s-a născut o dată cu el, minte – nu trebuie să-l asculţi. Mai cu seamă când e vorba să schimbi frigul de afară, cu un culcuş călduros!

Pe la miezul nopţii, forfota din casă se linişti – un timp nu se mai auzi nimic – până ce, deodată, pe fereastră răzbiră sforăituri adânci. Cei de afară o luară la fugă, îngroziţi, fiindcă zgomotul le era necunoscut. Ei cunoşteau chelălăitul, scheunatul şi ţipetele de frig, dar nu auziseră niciodată pe cineva sforăind, sforăitul fiind semnul somnului adânc şi tihnit…

Venise iarna în Ţara de Foc… Era luna august, când se coace porumbul pe la noi. Aici bătea grindina, ciuruind frunzişul din copaci şi arzând pielea obrazului. Nu bântuia niciodată gerul, ca în iernile noastre, şi nici nu ningea întins, să se prindă zăpada pe pământ, decât sus, în munţi, dar al naibii, nu ştiu cum, parcă era mai frig!

Pe hogeacurile cabanelor ieşea fum necontenit. În marginea pădurii răsărise un cătun întreg, un sat dacă vrei,

cu o uliţă dreaptă, trasă cu sfoară, şi cu alte două, de-a curmezişul, coborând către ţărm, douăzeci şi cinci de case sub acoperişul cărora respirau o sută şi ceva de alcalufi.

Aveau şi poneii grajdul lor acum, să nu stea în grindină şi în frig, ba lângă grajd mai era şi un şopron, sub care alcalufii adunaseră maldăre întregi de frunziş, hrană pentru caii micuţi, ovăzul nefiindu-le de ajuns.

Dar toate aceste case şi acareturi nu se făcuseră cât ai clipi din ochi. Pădurile de fag de lângă ţărm nu dădeau lemnul cel mai potrivit. De mult ochea plutaşul cedrii înalţi, care creşteau mai sus, în munţi. Şi într-o bună zi, după ce primi încuviinţarea lui Anton Lupan, luă cu el douăzeci de alcalufi, urcă pe valea Oltişorului, dincolo de zăgazul distrus, până găsi copacii cei mai buni şi se puse cu topoarele pe ei, fără să-i pese de nimic, de parcă ar fi fost la el acasă, pe malurile Bistriţei. Iar două zile mai târziu, pe apa râului începură să vină trunchiuri drepte şi lungi…

Numai că la început, în fruntea lor veni Cristea Busuioc, pe o plută alcătuită după vechiu-i meşteşug, ca să nu-şi mai rupă picioarele la vale, pe pământul pietros al Ţării de Foc.

Aşa veni plutaşul, chiuind, el din fire sfios şi tăcut, făcând să răsune munţii pustii, cu cămaşa descheiată pe pieptul voinic, cu barba în vânt, falnic precum îl ştim.

Dar acum, ca să faci case pentru o sută de inşi, oricât de sârguincioşi ar fi fost aceştia, cioplitul ar fi cerut prea mult timp. La început încercară să prefacă trunchiurile în scânduri, cu ajutorul beşchiei, instrumentul primitiv folosit de unii meşteri de barcaze, de pe malurile Dunării, până mai deunăzi. Trunchiul se aşează pe două capre înalte, să întreacă statura unui om, şi doi inşi, unul deasupra, altul pe pământ, se apucă să-l taie în lung, mânuind trudnic un joagăr obişnuit, căruia i se pun la capete mânere de care să-l ţii.

Între sculele de dulgherie aflate la bordul Speranţei erau două joagăre, aşa că se alcătuiră două echipe de beşchegii – şi câtva timp oamenii se osteniră să facă scânduri în acest

chip anevoios şi nespornic. Până ce plutaşul, care era mai mare peste cioplitori şi beşchegii, sfătuindu-se cu Anton Lupan, ajutându-se cu Ieremia şi cu Haralamb, amândoi dulgheri buni, ridică pe malul Oltişorului, într-un loc unde ţărmul era potrivit iar curentul viu, un ferăstrău mânat de apă, cum văzuse atâtea pe râurile de munte cercetate de el încă flăcău fiind.

Toată această înjghebare era făcută numai de lemn, afară de pânza joagărului care se mişca în sus şi-n jos, necontenit, fără să ceară osteneală din partea vreunui om. Cât despre unsori, trebuitoare la fusuri şi pârghii, folosiră untdelemn de măsline, şterpelit din butoiul lui Gherasim, care parcă se vădea fără fund.

Când alcalufii deprinseră şi acest nou meşteşug şi scândurile începură să iasă cu duiumul, fiindcă ferăstrăul lucra acum ziua şi noaptea, la lumina unui felinar, trântiră deasupra acoperiş lung – şi astfel, în anul 1883, pe canalul Beagle în Ţara de Foc, echipajul Speranţei puse în mic baza unei adevărate industrii.

La venirea iernii, cei peste o sută de alcalufi, adunaţi de Black Pedro pe drum, aveau adăpost şi vetre pe care făceau focul, să nu mai tremure de frig. Unii mai muriseră între timp, mureau în linişte, fără să ştii cum, ceilalţi se duceau de-i îngropau în pădure – dar veniseră alte triburi în locul lor.

Speranţa fusese iarăşi la Uşuaia, drum trudnic şi anevoios la acest timp, mai cu seamă că din echipaj lipseau doi oameni acum. Era necesar să rămână cineva aici, să se îngrijească de alcalufi, şi primul fu Cristea Busuioc, iar al doilea, oricât ar părea de ciudat… tocmai Ismail. Poţi să laşi o corabie fără bucătar? Unde s-a mai pomenit? Dar atât stărui el pe lângă căpitan, încât acesta se învoi şi se hotărî să gătească mâncare Adnana pe drum.

De unde să ştie ei spaima lui Ismail? Prima oară se prefăcuse bolnav, acum n-ar mai fi mers acelaşi şiretlic şi

odată ajunşi la Uşuaia, căpitanul l-ar fi debarcat, aşa cum îl ameninţase de mult!

Goeleta se întoarse abia peste o lună, aducând iarăşi merinde, pentru mult timp. În lipsa ei, casele sporiseră la număr, acum se cuvenea să dai şi un nume satului alcaluf, deci îndată ce se aruncă ancora, echipajul se sfătui în această privinţă, în căutarea cuvântului cel mai potrivit.

— Să-i zicem Vai-de-Ei! fu părerea lui Haralamb. Anton Lupan se împotrivi:

— Nu se poate! Vai de cei care tremură de frig prin păduri!

Fiecare din ceilalţi ar fi vrut să-l boteze cu numele satului său, dar satele de obicei îşi iau numele după anumite potriveli, nu după dorinţa oricui.

La urmă, gândindu-se că alcalufii veniseră aici cu pirogile, vâslind o lună de zile din greu, se socoti nimerit ca satul să se cheme Lopătari – şi aşa îi ziseră în viitor, aşa îl trecu Anton Lupan pe hartă, în locul unde până atunci harta arăta pământ gol. Băştinaşii însă îl pociră niţel, trăgându-l spre limba lor, cu toate că alte cuvinte le rosteau fără cusur; din Lopătari ei făcură Lopataia, aşa cum a rămas până azi, deşi nu mai e vorba de acelaşi sat şi de acelaşi loc. Fiindcă, după ce satul a ars, iar ei au rătăcit o vreme prin păduri… Dar asta se va vedea la timpul potrivit. Până atunci…

Mai către răsărit, dincolo de Oltişor, unde ţărmul era stâncos, apăruseră foci, venite o dată cu iarna, dinspre sud. Acum alcalufii se duceau la vânat şi aveau în sfârşit hrană din belşug. Ba învăţaseră ca din pielea de focă, pe care de altminteri ştiau de multă vreme s-o argăsească foarte meşteşugit, să-şi croiască un fel de îmbrăcăminte, ca să nu mai umble cu trupul gol în frig.

E ciudat însă că, deşi toate binefacerile acestea veneau de la Anton Lupan şi de la oamenii săi, ei continuau să culeagă aur pentru Martin Stricland.

Culesul aurului era un lucru migălos şi trudnic în acelaşi timp. Închipuiţi-vă o sută de oameni, bărbaţi, femei şi copii,

întinşi pe brânci, în nisipul ud, în frig, sub ploaia, ninsoarea sau grindina care cădeau aproape tot timpul. Vara, când vremea fusese mai blândă şi uneori nisipul apuca să se zbicească puţin, lucrul mergea mult mai uşor. Oamenii luau nisip în palmă, suflau peste el, într-un anumit chip, spulberându-l în vânt, şi la urmă rămâneau câteva fire de aur, ascunse printre zbârcituri.

Cel mai îndemânatic şi mai norocos culegător izbutea în felul acesta să adune trei-patru grame de aur pe zi, pentru care primea, măsurat, un pahar de spirt, ceea ce lui i se părea o răsplată mai mare decât în orice vis.

Şi astfel butoaiele lui Martin Stricland se goleau de spirt, iar sticlele de whisky se umpleau cu praf de aur, cam în acelaşi ritm.

Nu se putea spune că pe ţărmul ăstălalt treaba mergea mai greu, sau mai uşor. Echipajul Speranţei nu avea nici îndemânarea, nici răbdarea alcalufilor ca să culeagă aurul din nisipul mării, fir cu fir. Iar alcalufii, care ar fi fost în stare să facă pentru ei orice, să le aducă pădurile de sus, să-i care în spinare pe ţărm dacă vreunuia i-ar fi venit asemenea gust, să se caţăre în copaci, să se afunde în apa îngheţată şi să stea astfel până s-ar fi învineţit la trup – nu înţelegeau să adune aur decât pentru Martin Stricland. Această ciudăţenie a lor rămase de neînţeles. Ai fi putut spune că bărbaţii se lăsau momiţi de spirt. Dar femeile, dar copiii, care nu primeau nici o răsplată pentru migala lor?

Cine ştie ce le spunea Black Pedro, în acel grai necunoscut, semănat cu strigăte ciudate şi cu piuituri! Cine ştie ce primitivă morală îi făcea să rămână credincioşi scopului pentru care metisul îi adusese aici!

Văzând că altfel nu se poate, Anton Lupan îşi învăţase oamenii să spele aurul din nisip şi astfel ei se apucară să lucreze cu toptanul, încredinţaţi că şi acesta era un mijloc de a se îmbogăţi.

De-a lungul Oltişorului săpaseră un şanţ care pornea de la ferăstrău şi se termina aproape de plajă, într-un fel de

bazin pătrat cu latura de vreo jumătate de stânjen. Torentul purta cu el nisipul şi aurul, în acelaşi vârtej, până la bazin, unde aurul, fiind mai greu, se aşeza pe fund. Asta nu înseamnă că aici rămânea numai aur, iar mai departe se ducea numai nisip.

Seara îndreptau cursul apei pe alt şanţ, care pornea din primul, trecând într-un alt bazin, iar ei se apucau să strângă recolta de peste zi. Ceea ce rămânea la fund era un nisip mai grăunţos, în care parcă lucea mai mult aur decât în nisipul obişnuit. Abia de aici înainte ar îi trebuit să-l ia la spălat, în chip mai iscusit, dar pentru asta le lipseau şi mijloacele, şi priceperea.

Căpitanul îi asigurase că dintr-o găleată cu asemenea nisip se puteau scoate cinci până la zece grame de aur. Dacă lucrurile stăteau astfel, apoi merita truda de a-l căra pe corabie, pentru a fi puricat în altă parte, mai târziu, cu atât mai mult cu cât chiar dacă ar fi avut aur curat, în clipa plecării tot trebuiau să umple hambarul cu nisip, în chip de lest, altfel neputând naviga, cum era bine ştiut.

Oamenii făceau socoteala că, adunând câte cinci găleţi pe zi, în şase luni puteau încărca peste cinci vagoane de nisip, adică şaptezeci de kilograme de aur curat, câte opt pentru fiecare din ei, să se întoarcă în ţară poleiţi.

Până la venirea iernii, în timp ce unii îi dăscăleau şi-i gospodăreau pe alcalufi, iar alţii adunau nisip, pregătind înavuţirea tuturor, Anton Lupan cutreierase împrejurimile ca să deprindă toate tainele acestui ţinut, în aşteptarea clipei când avea să se dezvăluie taina cea mare de peste munţi – pământul necunoscut. Credincios îndatoririlor pe care şi le luase în clipa când plănuise cu Pierre Vaillant acest drum, rămas acum singur, şi şef al expediţiei şi geolog, şi geograf, şi meteorolog – tot, în sfârşit – căpitanul Speranţei făcea observaţii asupra vremii, ridica pe hartă detaliile netrecute de alţii înaintea lui, aduna plante, roci şi vâna vietăţi din păduri, pe care apoi le împăia cu grijă de naturalist. Hambarul se umplea cu nisip aurifer, iar cabina

de la pupa cu animale şi cu păsări, unele necunoscute de europeni, prefăcându-se în muzeu.

Pe lângă măreţul cormoran, plutind senin pe cerul înnorat sau meditând singuratic pe ţărmurile pustii, întâlniseră, încă în timpul navigaţiei, o pasăre nemaivăzută de niciunul din ei până atunci. Această zburătoare, ceva mai mică decât raţele sălbatice de la noi şi asemănătoare cu ele oarecum, se mişca destul de repede prin văzduh, dar şi mai repede aluneca pe apă, bătând din coadă ca dintr-o elice, stârnind în urma ei o dâră înspumată şi îndepărtându-se cu iuţeala celui mai rapid vapor. Aşteptând ca naturaliştii să-i dea numele potrivit, Anton Lupan o botează Bate-apă, cum îl sfătuiră oamenii săi.

La Capul Horn mai găsiseră pinguini, domoli în mişcări ca nişte filosofi şi înveşmântaţi ca aristocraţii, în redingote negre cu plastronul alb. Alte vieţuitoare pe lângă ţărm nu erau de întâlnit, în afară de focile despre care am mai spus. Pe cursul Oltişorului dădură peste un soi de vidră, asemănătoare cu aceea de la noi – şi restul cercetărilor nu le aduse nimic în plus.

În schimb, adâncindu-se prin păduri, întâlniră lilieci, şoareci, bursuci, arareori vulpi. Şerpii, şopârlele şi alte reptile păreau că nu sunt de găsit, ca şi gâzele, în afară de muşte, care în unele locuri zumzuiau ca albinele la urdiniş.

Viaţa se arăta săracă în acest ţinut; numai păsările roiau, ca în pădurile de la noi.

În colecţia lui Anton Lupan se aflau de pe acum câteva specii de cintezoi, de sturzi, de ghionoaie negre cu moţul roşu… Prin vârfurile copacilor foarte înalţi putea fi văzută o mică zburătoare cenuşie, cu moţul alb, isteaţă şi neostenită prinzătoare de muşte. Ea îşi vestea prezenţa prin ţipete ascuţite şi lungi, ciudat de puternice faţă de micimea ei, tulburând liniştea codrilor încremeniţi. Această pasăre micuţă, pe care o numiră Prinde-muşte, părea foarte greu de dibuit. Mihu se caţără însă până la cerul ei, puse laţuri cu mult meşteşug şi aşa muzeul Speranţei se mări.

Prin desişuri, în grămezile de putregai rămas de pe urma copacilor căzuţi, îşi arăta ochişorii pânditori Sfredeluşul, speriat de paşii noilor veniţi, iar Căţărătoarea se ţinea scai de ei, sărind din trunchi în trunchi, totdeauna în faţă, totdeauna curioasă şi atentă la mişcările lor.

Mihu prinse într-o zi un soi de graur, despre care Anton Lupan îi spuse că poate învăţa să vorbească, imitând glasul omenesc întocmai ca papagalii prea bine cunoscuţi.

Mica vietate, cu guşa galbenă, cu ciocul trandafiriu, scăpă de împăiere şi îşi găsi locul într-o cuşcă de sârmă, pe care musul o împleti sârguincios şi-o agăţă apoi de o traversă, în hambar. Timp de o săptămână graurul îşi frecă ciocul de gratii, îşi zburli penele supărat, refuzând să repete cuvintele pe care oamenii se străduiau să i le bage în cap. Până într-o dimineaţă când se pomeniră cu el bătând din aripi, umflându-şi guşa şi strigând cuvântul la care nimeni nu s-ar fi aşteptat:

— Ad-na-na! Ad-na-na!

Echipajul făcu feţe-feţe, auzind acest nume. De unde-l învăţase, cine-l rostise-n preajma lui, că ei numele îl cam ocoleau? Adnana nu mai era Adnana, ci un om din echipaj. Cine să fi fost slabul de înger, care-l ofta în taină, desigur în lipsa celorlalţi?

De atunci înainte, graurul continuă să strige numele Adnanei, neîncetat, singurul care-l spunea pe faţă, la orice ceas, nesfiindu-se nici de căpitan, nici de cârmaci – şi îl spunea aşa de des, că putea să te apuce durerea de cap. Dar oamenii, fiind mai tot timpul pe ţărm, nu-l auzeau decât dimineaţa şi seara, clipe când se bucurau în taină de cuvântul graurului năzdrăvan.

Cu totul altfel se întâmpla cu Ismail care, pe lângă alte îndatoriri, trebuia să rămână ceasuri întregi în bucătărie, pregătind bucate pentru echipaj.

Şi când el tăia ceapă, graurul ciripea dincolo, drăgălaş:

— Adnana!

Când tăia morcovi, când curăţa cartofi, când alegea orez:

— Adnana!

Adnana îi era dragă şi lui, ca şi celorlalţi, dar pasărea aceasta vorbitoare începea să-i toace creierul în cap.

Într-o după-amiază, bucătarul se culcase trudit în culcuşul lui din hambar. Peste noapte fusese de vardie şi avusese de lucru cu o fărâmă de uiliau. Aici, în partea de răsărit a Ţării de Foc, furtunile veneau totdeauna mai blânde, iar golful se dovedise un loc foarte nimerit pentru ancoraj, aşa că în privinţa asta nu erau niciodată de aşteptat primejdii prea mari. Totuşi, un uiliau, cât ar fi el de firav, rămâne un uiliau şi-l chinuieşte întotdeauna pe omul de vardie, măcar cu spaima, dacă nu cu altceva.

O dată cu venirea dimineţii, terminându-se uiliaul, Ismail cărase două bărci cu nisip, apoi pregătise mâncarea – şi după masă se prăbuşise mort de oboseală, cum era şi de aşteptat. Dar nu apucase să doarmă un ceas, când, simţind cine ştie ce pas pe punte, graurul începu să strige la urechea lui, bătând din aripi şi făcând mare bairam:

— Ad-na-na! Ad-na-na!

Bucătarul sări din pat, îşi lipi nasul de gratiile cuştii şi se stropşi, indignat:

— Siktir, pezevenghi papagal!

Din aceste trei vorbe spuse cu furie, graurul învăţă numai pe prima – şi de atunci înainte, o rosti regulat, dar nu în faţa oricui, ci numai când îl simţea pe Ismail coborând în hambar…

În acest timp, continuându-şi micile explorări, Anton Lupan, însoţit de câte doi-trei oameni din echipaj, urcase şi pe cursul Oltişorului, până aproape de izvoarele lui, cercetând locul pe unde să pornească la primăvară în marele drum. Cu acest prilej luase şi poneii cu el, să vadă în ce măsură aceşti căluţi se arătau buni la urcuş, şi constatase, mulţumit, că nu-i cumpărase de pomană şi nu-i hrănise zadarnic atâtea luni. Micile patrupede luau coasta în piept, ca nişte adevăraţi cai de munte, cu toate că purtau

greutăţi pe samare, puse anume spre a se vedea cât sunt de vânjoşi.

În felul acesta, viitorul drum se uşura mult, fiindcă altfel oamenii din expediţie ar fi însemnat să-şi ducă singuri în spinare îmbrăcămintea de schimb şi hrana pentru cinci-şase săptămâni.

Ca să ia călăuze şi oameni de ajutor dintre alcalufi, Anton Lupan ştia că n-ar fi fost cu putinţă; el îşi amintea din jurnalul lui moş Léon, despre acel Jimmy, băştinaş trăit câţiva ani între europeni şi care totuşi se temea de duhurile rele aflate în munţi. Nici un alcaluf nu s-ar fi învoit să plece la asemenea drum; de altfel, nici măcar dincolo de zăgazul pe care îl doborâse Cristea Busuioc nu se încumetase vreunul din ei să facă un pas. Credinţa lor, după cum le-o mărturisise moş Andrei, era că de la zidul dărâmat înainte începea împărăţia duhurilor unde oamenii de pe ţărm n-aveau ce căuta.

Căpitanul Speranţei trecuse mai mulţi kilometri dincolo de acel loc şi bineînţeles nu întâlnise nici un soi de duh. Nu se poate spune însă că nu îşi simţise inima bătând, la gândul că de aici înainte se întindea un tărâm pe care, după toate seninele, nu îl călcase piciorul nici unui semen al său. Ce era mai departe nu se putea închipui, crestele deasupra rămâneau învăluite în ceţuri de nepătruns, mărind şi îngreuind taina locului necunoscut.

Acestea se întâmplau prin martie, prin aprilie, când timpul încă nu era prea hain şi când jos se lucra la construcţia satului alcaluf. Apoi venise iarna, făcând cu neputinţă orice drum, chiar mai scurt; acum, în aşteptarea primăverii, echipajul gospodărea pe lângă corabie şi ajuta alcalufilor să-şi îmbunătăţească viaţa. O parte din aceştia continuau să strângă aur pentru Martin Stricland, dar numărul lor scădea, de la o zi la alta; echipajul Speranţei le insuflase deprinderi proaste, de pildă, să-şi piardă mai multă vreme cu vânătoarea, decât cu adunatul aurului.

Până atunci lumea aceasta mânca pe sponci, mai tot timpul anului şi mai cu seamă iarna; ar fi ciudat să se vorbească de ani grei, ani de foamete, într-o ţară unde belşugul sau sărăcia nu ţine de capriciile vremii, de secetă, de grindină sau de inundaţii, căci doar nimeni nu se îndeletnicea aici cu agricultura; hrana, multă sau puţină, era aceeaşi în toţi anii, şi nu atârna decât de sârguinţa şi de îndemânarea oamenilor ca ei să aibă ce mânca, sau să rabde de foame.

Un cercetător mai aspru ar fi putut să învinuiască poporul de trândăvie; se trândăveşte, într-adevăr, în multe colţuri ale Pământului, dar pentru asta este nevoie în primul rând de căldură. Când dârdâi de frig în mai toate anotimpurile şi umezeala face să-ţi mustească întreg trupul, până la inimă, asta nu se mai poate numi trândăveală, fiindcă măcar dârdâitul şi tot este o muncă, destul de grea şi mai cu seamă continuă.

Deci, oamenii răbdau de foame, nu din cauza lenei, ci din altă cauză, mai ascunsă – poate le lipsea îndemnul, poate nu ştiau să trăiască, poate uneori moartea li se părea mai firească decât viaţa.

Acum văzuseră pe alţii trăind, trăind din plin, cu voioşie şi, molipsindu-se de la dânşii, începeau să iubească viaţa, începeau să respire.

Înainte, pe timp de iarnă, alcalufii dârdâiau în pielea goală prin pădure, chirciţi pe sub trunchiurile copacilor sau prin scorburi şi aşteptau ca vreun câine norocos să se întoarcă de la vânătoare, cu câte un bursuc scos din vizuină, pe care să-l împartă, pe din două, câinele şi stăpânul.

Acum învăţaseră să cutreiere pădurea, hăituind vânatul, nemailăsându-se în voia sorţii, şi astfel, femeile şi copiii lor nu mai răbdau de foame, ca în iernile celelalte.

Dar nici femeile nu stăteau de pomană; din pieile de focă argăsite, învăţaseră să croiască un fel de opinci şi să taie nojiţe – şi astfel bărbaţii nu mai plecau la vânătoare, pe ploaie sau pe grindină, în picioarele goale.

Nimeni pe lumea asta nu doreşte răul, în locul binelui; de ce să cutreieri pădurile, când poţi sta la căldură? Alcalufii îşi uitau pornirile nomade, începeau să se aciuieze pe lângă case, să se gospodărească.

Lui Martin Stricland, statornicirea lor nu-i aducea nici o supărare, dar gospodărirea nu-i cădea bine la inimă. Numărul căutătorilor se împuţina într-una, aşa că în ultima vreme nu mai putea aduna nici măcar o sticlă de aur pe săptămână.

Asta îl îndemnă ca într-o bună zi să-l trimită pe Black Pedro în deputăţie la căpitanul Speranţei.

— Hummm! mugi metisul, din capătul scărilor.

— Ce-i, Pedro, ce vânt te aduce? întrebă căpitanul mirat să-l vadă la el acasă pe cel ce până acum îl tot ameninţa cu pumnul.

— Senor al meu doreşte să stea de vorbă.

— Foarte bine! Spune-i să poftească.

— Humm!

Anton Lupan înţelese, din mugetul acesta, că propunerea sa nu era bună.

— Dar unde ar vrea dumnealui să fie locul de întâlnire?

— Senor vă roagă să poftiţi la cabană.

— Humm! răspunse căpitanul, imitând mugetul metisului. Ai înţeles, Pedro? Spune-i că aşa nu-mi convine nici mie.

În sfârşit, după parlamentări îndelungate, care îl făcură pe Black Pedro să bată de nenumărate ori drumul între cabană şi corabie, căzură la învoială să se întâlnească a doua zi, la amiază, pe malul râului, ceea ce se petrecu întocmai. Aproape de gura lui, Oltişorul avea o lăţime de vreo şaizeci de metri, aşa că întreaga convorbire se duse în strigăte, fiindcă niciunul din cei doi parteneri nu socoti nimerit să treacă apa, pe domeniul vecinului.

Anton Lupan nu-şi dădea seama exact când începuse să-l urască pe Martin Stricland, poate în ziua întâlnirii cu Wotan, dar acum simţea că avea în faţă pe unul din puţinii

oameni cunoscuţi în viaţă, pe care l-ar fi trimis bucuros în fundul iadului.

Martin Stricland începu vorba cu o rânjitură:

— Nu ştiam că ai porniri de misionar, căpitane! Te lăudai că nu te ocupi de cât cu marinăria.

— Şi-aici fac tot un fel de marinărie, domnule! Ba încă, navig pe mări mai primejdioase decât mările cunoscute. Şi mi se pare că nici piraţii nu lipsesc din preajmă!

— Hm! Crezi că ai ceva de împărţit cu mine?

— De bună seamă! Dar nu aurul, fii fără grijă. Altceva e la mijloc: conştiinţa mea e neliniştită, fiindcă port răspunderea de a te fi adus aicea.

— Nu fii aşa de visător, căpitane! În lume sunt oameni mult mai răi decât mine.

— Da, numai că ei n-au navigat cu Speranţa! Martin Stricland tăcu o vreme, privindu-l printre pleoape, cu duşmănie.

— Uite ce este, reîncepu după aceea. Îţi fac o propunere: cât aur vrei, ca să părăseşti locul acesta în patru zile?

— Dacă aş sta aici numai pentru aur şi aş judeca aşa cum se judecă în lumea negustorilor, ţi-aş cere atât cât aş putea încărca în magazie, ceea ce, desigur, nu ţi-ar veni la îndemână. Dar te vestesc limpede că mă interesează şi altceva pe lângă aur şi în privinţa asta dumneata n-ai să-mi poţi face vreo propunere.

— Ai de gând să mai zăboveşti multă vreme?

— Cel puţin până la primăvară.

— Ascultă, căpitane! izbucni Martin Stricland, după câteva clipe de gândire, schimbând dintr-o dată tonul. Sunt un om primejdios. Multă lume se teme de mine.

Anton Lupan râse, cu ironie:

— Şi îndrăzneşti să spui asta în gura mare?

— Da! Aici nu sunt judecători, nici poliţie! Ar fi bine dacă vorba mea te-ar pune pe gânduri.

— De multă vreme m-ai pus dumneata pe gânduri, domnule!

— Şi care ţi-e hotărârea?
— Rămân! răspunse căpitanul Speranţei, cu cea mai îndârjită hotărâre.
Martin Stricland păli, apoi rămase tăcut câteva clipe, silindu-se să-şi înăbuşe furia.
— Ascultă, căpitane! zise după aceea. Îţi fac o ultimă propunere: vrei să trăim în prietenie? Mă leg să nu mă amestec în treburile dumitale, cu condiţia să nu te amesteci nici dumneata în ale mele.
— Adică?
— Să-i laşi în pace pe sălbatici. Nu uita că eu i-am adus aicea.
— Da, însă nu în spinarea dumitale. N-ai tras nici la vâsle, nici nu le-ai dat hrană.
— Hrana şi-o găsesc singuri.
— Nu totdeauna; uneori nu ştiu, sau n-au îndemn s-o caute; datoria dumitale era să te îngrijeşti de dânşii.
— Eu sunt căutător de aur, nu misionar… De ce le-ai făcut case?
— Şi le-au făcut singuri.
— Dar la îndemnul dumitale!
— E adevărat – şi gândul că m-au ascultat îmi răsplăteşte multe strădanii. Pe dumneata te supără că nu mai tremură de frig în ploaie?
— Da; aşa trândăvesc la căldură şi asta pentru mine înseamnă pagubă mare. Black Pedro îi va convinge să dea foc caselor, care-s aducătoare de nenorociri şi să se mute pe ţărmul ăstălalt, la mine.
Anton Lupan strânse pumnii.
— Ai fi în stare de atâta ticăloşie? Ei bine, dacă-l prind pe Black Pedro în satul alcalufilor, îi rup picioarele. Şi dacă totuşi, prin viclenie, izbuteşte să facă vreo pagubă, o vei plăti cu măsură îndoită.
— Îmi declari război, căpitane?
— Nu, dar primesc războiul dumitale!

Cei doi vrăjmaşi se mai priviră o clipă, pe deasupra apelor care se rostogoleau mugind printre dânşii, apoi îşi întoarseră spatele.

Black Pedro îşi aştepta stăpânul aproape de cabană.

— Pedro! zise Martin Stricland, tainic, arătând cu mâna dincolo de râu, spre Anton Lupan care se urca într-o pirogă alcalufă, să se ducă pe corabie. Ţi-am spus, omul acesta e duşmanul tatălui tău.

Metisul scoase un urlet.

— Iată, continuă Martin Stricland, scoţând fotografia din buzunar şi arătându-i-o de la distanţă. Ţi-am făgăduit să ţi-o dau odată. Mă voi ţine de cuvânt, în ziua când duşmanul tatălui tău nu va mai fi pe lume.

De data asta, metisul mugi ca o fiară, gata să se repeadă şi să sfâşie.

— Aşteaptă, Pedro! îl linişti Martin Stricland, dosind fotografia. Trebuie să lucrăm cu chibzuinţă. El e şiret şi are oameni mulţi care-l apără. Ca să ne întoarcem la tatăl tău avem nevoie de corabie. Acum e greu, fiindcă sunt toţi laolaltă şi mai au şi câinele. Astă-toamnă, când erau plecaţi ar fi fost mai uşor, dar atunci nu ştiam dacă mă pot bizui pe tine şi dacă meriţi cu adevărat să-ţi destăinuiesc această grea taină.

Aici Black Pedro ridică ochii îndobitociţi şi mugi iarăşi, cu nedumerire. N-ar fi fost în stare el să facă orice, din prima clipă, numai să-şi revadă părintele?

— Vino, Pedro! continuă Martin Stricland. O să chibzuim în linişte, la căldură, şi-o să aşteptăm clipa prielnică…

În acest timp, Anton Lupan îşi adunase oamenii în cabină. Din hambar se auzea graurul, strigând-o pe Adnana.

— Ce voia, domnule? întrebă Gherasim, văzându-l pe căpitan că îşi frământă pumnii.

— Băieţi, am adus cu noi o viperă!

Ismail îşi duse degetul la frunte şi zâmbi cu isteţime:

— Eu vedeam că nu estem lucru curat asta pezevenghi Stricland!

— Siktir! Siktir! izbucni pasărea vorbitoare, auzind glasul bucătarului.

— Lasă, Ismaile, nu te lăuda de pomană! Ai văzut asta fiindcă te-ai îndeletnicit pe lângă el, cu necurăţeniile. Dar câtă murdărie avea în suflet, n-a bănuit nimeni… Acum nu ne rămâne decât să ne plătim greşeala: ori să plecăm, ori să dăm piept cu dânsul.

Chipurile oamenilor se aprinseră.

— Să plecăm? Nici gând, domnule! răspunse cârmaciul, lovind cu pumnul în masă.

— Aurul, Gherasime?

— O fi, dar eu cred că aur am mai găsi şi-n altă parte, cât e de lung ţărmul. Mai e şi mândria noastră!

Anton Lupan îl privi în ochi şi înţelese că răspunsul era pornit din fundul inimii.

— Voi gândiţi la fel? întrebă, rotindu-şi privirile asupra tuturora.

— La fel! Suntem bărbaţi, ce naiba! Să ne temem de o scârnăvie?

— Ei bine, atunci iată ce trebuie să facem de aici înainte…

Sfatul lor ţinu până seara. La căderea întunericului, Ieremia îşi luă flinta, că el se nimerise primul, coborî în barcă şi după ce ajunse la ţărm, îşi căută loc de pândă undeva mai sus, pe malul râului. Aşa se hotărâse: de aici înainte, echipajul Speranţei să păzească noaptea satul alcalufilor, până ce aceştia aveau să înţeleagă că trebuie să şi-l păzească singuri.

Dar, cu toate că oamenii stăteau la pândă cu urechile ciulite, nu simţiră niciodată vreun pas, apropiindu-se. Black Pedro nu mai trecu niciodată râul, în schimb, când alcalufii se duceau dincolo îi tot iscodea pe câte unii şi stătea la taină cu dânşii.

Iarna se scurse astfel în linişte; apele canalului păreau moarte, de luni de zile prin aceste locuri nu trecuse nici o corabie, nici măcar vreo pirogă, încât ai fi spus că restul lumii murise.

În zilele când nu bătea grindina prea tare, echipajul Speranţei căra cu barca nisipul aurifer strâns peste noapte şi făcea în gând socoteala avuţiei; corabia se adâncea în apă pe nesimţite, cu două-trei degete pe săptămână. Şi primăvara, în octombrie, veni tot aşa, fără să se simtă, până ce deodată oamenii văzură că în locul grindinii acum bătea ploaia: nu era nici o bucurie în schimbarea anotimpului, decât că se apropia clipa plecării în acea tainică şi grea călătorie despre care tot vorbea căpitanul. Iar acesta acum nu-şi mai putea număra bătăile inimii…

CAPITOLUL XXX.

Pământul necunoscut.

Acum, când războiul se declarase între echipajul Speranţei şi Martin Stricland, expediţia peste munţi era lovită de o greutate în plus, pe care Anton Lupan nu o pusese în planurile sale. El vroise să ia cinci oameni la drum, printre aceştia şi pe Gherasim, socotindu-l mai vânjos, mai bărbat, mai cumpănit şi în acelaşi timp mai îndrăzneţ decât toţi, dar tocmai pentru aceste însuşiri, acum era nevoit să-l lase pe bord, să rămână aici un om în stare să ţină piept unui duşman primejdios ca vecinul de peste Oltişor.

După ce-şi cântărise oamenii îndelung, cum nu făcuse niciodată până atunci, căpitanul hotărî să-i lase lui Gherasim pe Ismail, care n-ar fi fost bun la drum, de mic părăsind pământul şi umblând numai pe mări, apoi pe Ieremia şi pe Haralamb, deşi acesta din urmă stăruise să meargă, nesimţindu-se bine, prin firea lui, cu statul pe loc, mai cu seamă că pe tot ţărmul nu era chip femeiesc care să-l poată ademeni.

Oricât ar părea de ciudată hotărârea lui Anton Lupan, pleca şi Adnana în greaua călătorie. Dar la urma urmelor, cine putea spune în clipele acestea că e mai greu să treci peste munţi, decât să rămâi, înfruntându-l pe Martin Stricland care, în furia şi în neasemuita lui viclenie, era foarte de temut? Căpitanul nu-i lăsase pe cei mai tari, luându-i cu el pe cei mai plăpânzi, ci îşi alcătuise astfel

echipele, încât amândouă să poată răspunde la ceea ce li se cerea.

Şi-apoi Adnana, dacă s-ar fi îndoit vreunul, ea îşi dovedise de mult puterea şi vitejia, de mică înfruntase viaţa, trecând prin primejdiile cele mai mari, de mult putea fi socotită bărbat, deşi păstra în suflet gingăşii pe care nu le cunoştea oricine din echipaj. Iar Anton Lupan, care e drept că i le cunoştea, nu o lua pentru aceste însuşiri, nefiindu-i acum gândul la farmecul nici unui chip şi nici unui suflet femeiesc, oricât de îmbietor şi feciorelnic ar fi fost el.

Dacă peste iarnă avusese mulţumiri văzând cum alcalufii se ridicau din glod, căpătând încetul cu încetul apucături omeneşti, dacă socotea uneori că, măcar cu atât şi tot îşi avea un înţeles strădania lui şi drumul lung făcut până aici, nu însemna că în acel timp uitase pământul necunoscut unde pierise tatăl lui Pierre.

Zile în şir, când bătea grindina în spirai, stătea în cabină, aplecat peste harta Ţării de Foc, cercetând în necunoscutul ei alb drumul care trebuia urmat, aşa cum făcuse cu prietenul său, alte zile în şir, demult.

Alteori ieşea în gura tambuchiului şi se uita stăruitor cu ocheanul, spre munţi, dar înălţimile rămâneau învăluite în ceţuri, neîngăduindu-i să pătrundă nici cu privirea şi nici măcar în marginea tainei lor.

În acel timp încetase să-l mai aştepte pe Pierre Vaillant, dispariţia lui nu-şi găsea nici un înţeles, îi obosise şi sufletul, de atâta zbucium, şi mintea, de atâtea presupuneri care se dărâmau unele pe altele, niciuna negăsindu-şi temei. Se mai gândea uneori că poate prietenul dispărut debarcase pe ţărmul Oceanului, cum făcuse tatăl său, cu gândul să meargă spre sud şi să ajungă astfel la canal, cu toate că în discuţiile lor, socoteau planul acesta nepotrivit. Dar chiar dacă ar fi făcut astfel, de mult timp ar fi trebuit să fie aici, afară doar… Afară doar dacă nu pierise şi el, în locuri necunoscute, cum pierise Arnold Vaillant.

Era un drum primejdios prin ceea ce nu ştiai despre el – şi dovada o făcuse, doborând pe primii cercetători, poate şi pe cei care încercaseră să se ducă după ei.

Şi totuşi, printr-o ciudată linişte aşezată în conştiinţa lui, Anton Lupan simţea că el va izbuti, şi în privinţa asta în zilele dinaintea plecării nu avea nici o strângere de inimă. Îi era tulburat sufletul, e drept, dar pentru alte pricini, tulburat de gândul că în sfârşit, după aşteptări şi după strădanii pe care le ştim, pornea spre pământul necunoscut.

Îl lua şi pe Mihu cu el, flăcău de optsprezece ani acum, dar vânjos ca un bărbat împlinit Numai în privinţa lui şovăise un timp, socotindu-l totuşi prea nevârstnic şi fiindu-i milă de frăgezimea lui. Desigur îl nedreptăţea, punând-o pe Adnana înaintea lui, şi când îşi dădu seama de greşeala sa, căpitanul se hotărî numaidecât.

Mai rămânea de ales încă un om, dintre Cristea Busuioc, Ieremia şi Haralamb – şi, cu toată dorinţa acestuia din urmă de a merge şi el, Anton Lupan se opri la plutaş, a cărui iscusinţă de a se strecura prin păduri era de neîntrecut.

În luna octombrie, când se simţea primăvara venind, oamenii făcură temeinice pregătiri de drum, de prisos a le înşirui aici – şi la 10 noiembrie, erau gata să plece în munţi. Numai Gherasim părea îndoit în clipa plecării lor şi zise, uitându-se spre cabana lui Martin Stricland, chiorâş:

— De, domnule, ştiu că nu se poate altfel, dar mi-e că nu faceţi bine să vă duceţi cu toţii tocmai acum. Nu că noi n-am fi în stare să ne apărăm singuri, dar, cine ştie ce se poate ivi.

— Fii pe pace, Gherasime! îl linişti căpitanul, bătându-l pe umăr. Sunteţi patru oameni şi toţi de ispravă… Să aveţi grijă doar de Ismail…

Bucătarul se făcu roşu şi îşi băgă capul în pământ, tare nefericit. Ghiaurii îşi pierduseră încrederea în el – şi pe drept cuvânt.

Era o dimineaţă posomorită, ca de obicei; de sus burniţa mărunt iar la creste se înşirau aceleaşi ceţuri de nepătruns.

Mihu şi Adnana, ţinând poneii de căpăstru, aşteptau pe ţărm; Negrilă, care mergea şi el, stătea între ei, fără să zburde, privind peste râu, cu ochii vii, cu urechile ciulite, mârâind înăbuşit. Ascuns după un copac, făcut una cu el, Black Pedro urmărea pregătirile de plecare, fără să fie văzut – dar câinele îl simţea, de-aceea stătea aşa de ţeapăn şi de zbârlit.

Căpitanul, cu Cristea Busuioc, coborâră în barcă să vină şi ei la ţărm.

— Domnule! începu cârmaciul. Văzându-l că şovăie, Anton Lupan îi zâmbi:

— Ştiu ce vrei să spui, Gherasime, dar nu te îngriji. O să ne întoarcem, cam în cinci-şase săptămâni… Totuşi, dacă vezi că nu venim, nu porni după noi, ar fi de prisos, n-ai şti ce drum să iei şi nu ne-ai găsi…

— Şi-atunci, domnule?

Numai o clipă faţa căpitanului se umbri şi el adăugă, mai încet, să nu-l audă şi cei de pe ţărm:

— Dacă nu venim în două luni, ridicaţi ancora şi plecaţi, Gherasime!

— Unde?

— Unde v-o călăuzi cel de sus!

— Ia lasă, domnule, nu-i mai băga asemenea gânduri în cap, că o să venim! zise plutaşul, aproape burzuluit.

Şi după ce spuse aceste cuvinte, nu mai scoase un cuvânt cât ţinu acea zi.

La ora 8, mica expediţie era pe drum, îndepărtându-se în linişte, ca şi când ar fi plecat într-o plimbare prin împrejurimi.

Lăsându-l la o parte pe Negrilă, care nu putea fi ţinut din scurt, ceilalţi mergeau orânduiţi. Anton Lupan în frunte, apoi Adnana şi Mihu, ducând poneii cu poveri, iar la urmă plutaşul, tăcut. Înainte de a se adânci în pădure, fiecare mai întoarse o dată capul, pe furiş, uitându-se în urmă, cu inima strânsă, întrebându-se dacă se vor mai vedea vreodată aici – chiar şi Anton Lupan, chiar şi Cristea Busuioc, care se

arătase aşa de mâniat când căpitanul amintise de putinţa unei nenorociri.

Se vedea Speranţa la ancoră – şi-n clipa aceea toţi simţiră că o iubesc ca pe o fiinţă vie, apropiată de sufletul lor. Îşi simţiră inima caldă şi le veniră lacrimi în ochi.

Se vedea ţărmul, înnegurat, şi casele alcalufilor, pe ale căror hornuri ieşea fum, se vedeau sărmanii oameni culegând aur trântiţi în nisipul ud – numai Black Pedro nu se vedea, aşa cum stătea el pitit.

Apoi copacii pădurii se strânseră în urmă, închizând vederea spre ţărm – şi drumeţii rămaseră singuri, patru oameni, un câine şi doi căluţi…

La început o luară pe cursul Oltişorului în sus, drum străbătut mai demult. Urcuşul nu era greu, nu întâlneau alte piedici, decât aceea care păruse de netrecut şi pe care o doborâse Cristea Busuioc, având întâmplător ajutorul gheţurilor din munţi. Mai departe, trei zile în şir nimic nu le îngreuie mersul şi ei făcură drumul acesta din ce în ce mai uimiţi. Natura se arăta aici la fel de nepăsătoare ca omul care dacă pune o încuietoare zdravănă la intrarea casei, nu mai zăvorăşte celelalte uşi.

La sfârşitul celei de a treia zi, după ce ocoliseră muntele Olivia, botezat astfel de un navigator care însă nu ajunsese nici la poalele lui, se aflau la izvoarele râului, sub un pisc pierdut în ceţuri de nepătruns.

Anton Lupan nu luase asupra lui multe instrumente de cercetător: un barometru aneroid, o busolă, un termometru, un higrometru şi un anemometru pentru măsurat tăria vântului – socotind că datele culese cu ajutorul lor puteau să fie îndestulătoare ca oamenii de ştiinţă să întregească fizionomia ţinutului necunoscut. Îşi luase de asemenea şi sextantul, cu efemeridele pe anul în curs ca, la o nevoie, rătăcindu-se, să afle coordonatele locului prin calcule astronomice – deşi nu era sigur că va întâlni o zi cu cerul senin, spre a măsura înălţimea soarelui, a lunii sau a altui astru binevoitor.

Deocamdată, folosindu-se de busolă şi de barometru, făcea schiţa Oltişorului, necercetat de nimeni până sus.

Se ştie că barometrul măsoară cu mare sensibilitate presiunea aerului atmosferic. Or, presiunea scăzând în chip simţitor o dată cu urcuşul, o socoteală simplă îngăduie să afli înălţimea unui anumit loc, în raport cu locul de unde ai plecat.

Cu aceste două instrumente şi numărând cu răbdare paşii de la un punct la altul, căpitanul Speranţei izbutea să treacă pe hartă drumul străbătut şi să însemne detaliile din jur.

El trasă astfel cursul râului, de la vărsare până la izvor, fiindcă nu socotea îndestulător să-i fi dat un nume, fără să-l înscrie pe hartă şi fără să-l fi cercetat în toată lungimea lui, cum făcuse cu muntele Olivia acel navigator.

Nopţile dormeau în cort, dar aveau mare bătaie de cap până să găsească locul ferit de umezeală unde să-l aşeze, ca să nu se trezească dimineaţa uzi. Poneii se dovediră foarte folositori, într-adevăr, fiindcă numai cortul, făcut din pânză de velă, groasă, cântărea peste treizeci de kilograme, pe care altfel ar fi trebuit să le care unul din ei.

Îndată ce adăpostul era gata, aprindeau focul în faţa lui, încălzeau o cutie de conserve, o cană de apă, ca să înmoaie în ea pesmeţii marinăreşti, beau la urmă un ceai, spre a se încălzi şi după aceea adormeau, sleiţi.

Prea rar vorbeau între ei în acele zile şi nici serile nu schimbau multe gânduri, fiindcă îi stăpânea pe fiecare o înfrigurare continuă, oprindu-le cuvintele în gât.

În dimineaţa celei de a patra zi părăsiră Oltişorul, care le arătase drumul până aici şi, folosind de data asta numai busola, sub cerul de plumb, se îndreptară spre est, urcând un povârniş, spre acel pisc pierdut în ceţuri, pe care Anton Lupan îl zărise o singură zi, de jos, când cerul fusese senin – şi socotise că înfăţişa punctul cel mai înalt al lanţului de munţi.

Urcuşul era mai greu acum, copacii pădurii începeau să se răărească şi pământul pietros, fără rădăcini şi fără frunziş, aluneca sub picioarele oamenilor şi-ale micilor căluţi.

După un timp, dădură de zăpadă întărită care se prefăcu în cruste de gheaţă ceva mai sus; tot atunci deasupra începură să fluture neguri şi curând ceaţa îi acoperi pe toţi, îndesindu-se cu fiecare pas, până ce deodată, cei din spate nu îi mai zăriră nici măcar pe cei dinaintea lor. Nu mai era un drum, ci o navigaţie în necunoscut.

Ceasuri întregi merseră aşa pe gheţuş, câştigând anevoie din înălţimea piscului nevăzut… Pe la ceasul patru după prânz, Anton Lupan, care mergea înainte, simţi povârnişul îndulcindu-se – şi îndată după aceea, îşi dădură seama cu toţii că erau sus. Calculele arătau că se găseau cam la o mie cinci sute de metri înălţime, ceea ce întărea credinţa căpitanului că acesta era cel mai înalt pisc din împrejurimi.

Dar ce câştigaseră urcând până aici? Nu se zărea la zece paşi – nu ştiau încotro era Oceanul decât după busolă şi ţinutul tainic în inima căruia pătrunseseră, rămânea şi acum tot nevăzut, ascuns sub pânzele ceţii ca sub lespezi de granit cenuşiu, la fel de necunoscut lor, veniţi aici, ca şi celor aflaţi peste mări, nepăsători şi tihniţi.

Căpitanul dădu ordin de popas, fără să se simtă în glasul lui cât era de dezamăgit. Ei bine, dar nu avea să se lase bătut! Aveau, în saci şi pe samarele poneilor, merinde pentru şase săptămâni. Şase săptămâni avea să rămână pe loc, aşteptând ziua cu cerul senin! Şi dacă nici în acest timp n-avea să se însenineze cerul, măcar o zi, un ceas, un minut, el, Anton Lupan, avea să-şi trimită oamenii jos, să se întoarcă, dacă ar fi vrut, cu alte merinde, iar dacă nu, să-l lase părăsit în munţi – dar orice-ar fi fost să fie, el trebuia să rămână neclintit, până avea să smulgă taina acestui pământ!

Locul, acoperit de gheţuri şi învăluit în ceaţă, nu era îmbietor pentru un popas mai lung, dar nimeni nu cârti, auzind hotărârea lui. Pădurea rămăsese în urmă, de mult,

de aceea trebuiau să facă focul drămuit, cu lemne cărate de jos, şi nu-l aprindeau decât o dată pe zi, spre a fierbe un ceai şi apă de înmuiat pesmeţii. Nu mai ploua şi nu bătea nici grindina, fiindcă aşa poate s-ar fi subţiat şi ceţurile, cât de cât, şi totuşi, veşmintele erau într-una jilave pe ei.

În aceste zile de aşteptare, orbecăind pe podiş, Anton Lupan cu plutaşul găsiră, rătăcit printre gheţuri, un copac ciudat, un fel de magnolaceu pipernicit, care creştea singuratic pe înălţimi. Din el cioplră un pilon, pe care îl implântară pe pisc, în locul cel mai înalt, având grijă ca ramurile şi aşchiile să le păstreze, de pus pe foc, adaosul lor fiind cum nu se poate mai binevenit. Şi pe cele două feţe ale semnului trainic, spre răsărit şi spre apus, Anton Lupan săpă migălos, cu briceagul, că avea timp destul, în româneşte, şi în franţuzeşte, spre a fi înţelese şi de alţii care s-ar fi putut să vină odată după ei, cuvintele de mai jos:

 „Acest pisc, cel mai înalt din ramura de sud-est a Anzilor Cordilieri, aflat la 54°40' sud de Ecuator, la 68°5' longitudine vestică, a fost descoperit, cercetat şi trecut pe hartă, azi 17 noiembrie 1883, de către echipajul goeletei româneşti Speranţa şi s-a botezat de către ei cu numele de Ceahlăul-Mic, în amintirea şi dorul Ceahlăului moldovenesc.”

Îndată ce pilonul fu gata, ceaţa se destrămă, ca şi când s-ar fi lăsat înfrântă de înverşunarea gândului lui Anton Lupan – lăsând să se vadă, după săptămâni şi luni, cerul albastru, culoare care uitaseră cu toţii că mai există. Oamenii se uitară unii la alţii, miraţi, să vadă dacă se mai recunosc, dacă nu s-au schimbat şi chiar poneii, care îşi ronţăiau ovăzul din traista legată de grumaz, îşi ridicară capetele şi începură a necheza.

Se vedea povârnişul, pe care urcaseră, se vedea jos o parte din canal – în schimb dincoace, spre Ocean, ceaţa se aşezase mai grea, întinzându-se până la orizont, ca un podiş alb, fiindcă era soare deasupra şi ea lucea, scoţând ciudate sclipiri, ca şi când ar fi fost presărată cu diamant. Nu,

pământul necunoscut nu vroia să-şi dezvăluie taina, rămânea mai departe misterios, ascunzându-se sub acest înveliş alb!

Anton Lupan privea împietrit podişul nemişcat, se gândea ce ascundea el sub mantia sa şi îşi amintea vorbele lui Pierre Vaillant spuse atunci – o, trecuseră atâţi ani: „Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munţi, sau câmpii, sau deşert – sau toate acestea la un loc, sau nimic deosebit!” Ce era?

După ce se pregătise ani nenumăraţi, după ce făcuse mii de mile, biruind piedicile şi înfruntând primejdiile pe care nu le-am uitat, se afla, în sfârşit, azi, în marginea acestei mari taine – dar ea încă nu se lăsa biruită, nu se dezlega! Undeva, sub vălul alb, unde putea fi deşert, sau munţi, sau lacuri, sau câmpii, pierise tatăl lui Pierre Vaillant şi imaginea lui, ca a unui uriaş, parcă plutea pe ceţuri, şi ceţurile îl legănau, dar el nu vorbea!

Ceasuri întregi rămase Anton Lupan în acel loc, uitând de toţi cei aflaţi în preajma sa, depănând în minte firul pe care venise din mari depărtări – până ce, deodată, i se păru că din realitate, trece într-o lume de basm. Deodată, o cortină uriaşă se trase în faţa sa, şi ţinutul necunoscut se dezvălui într-o singură clipă, în lumini clare, până departe, la Ocean. La început rămase buimac, apoi deschise ochii mari, întrebându-se dacă nu visa, dacă în acest loc se afla el, cel viu, căpitanul Speranţei şi nu fantoma sa.

Nu, era el, dar pământul necunoscut îşi dezvăluise taina, strălucea, în culori neaşteptate, uluitoare, fantastice, fiindcă toate se năşteau, şi albul, şi rozul, şi verdele, şi albastrul, ca printr-o vrăjitorie, din acel unic văl de ceaţă care se topea.

Şi în această nereală împletire de imagini, iată ce putu distinge, după câteva clipe, Anton Lupan:

Câteva sute de metri mai jos zăpada sclipitoare se sfârşea şi de acolo înainte pădurea de fag se rostogolea la vale, în valuri verzi şi roşcate, care parcă se fugăreau aievea, întrecându-se unele pe altele, dar necontopindu-se

niciodată. Sub creasta muntelui se vedea o şa sură, lipsită de viaţă, ca totul aici pe înălţimi, locul unui vechi gheţar, care alunecase la vale, rupând copacii şi deschizând în pădure o cale maiestuoasă, încremenită aşa, de zeci, poate de sute de ani.

Jos sclipea, ca argintul, un lac circular, desenat cu compasul, şi părea atât de adânc, atât de fără fund în limpezimea lui albă, încât ai fi zis că nu se poate sfârşi, nu poate răspunde decât în partea cealaltă a Pământului, în fundul unui ocean îngheţat.

Dincolo de el erau alte piscuri mai mici, acoperite de zăpadă, apoi se înşirau dealuri cu păduri, ducându-se spre nord, spre est, în câmpie, la marginea căreia se vedea aburind nelimpede o întindere nesfârşită de apă, care nu putea fi decât Oceanul Atlantic.

Departe, spre nord, sclipeau din loc în loc apele unui fluviu; era, desigur, Rio Grande, trecut pe hartă de alţi cercetători, dar mai la sud se zărea încă o apă, despre care harta nu spunea nimic. Ea se vărsa în ocean cam la jumătatea distanţei între capul Penas şi capul Pablo, şi, după toate semnele, părea să aibă izvoarele în partea asta, prin locurile unde făcuse popas cercetătorii de pe Speranţa.

Iată, atâta se vedea pe pământul necunoscut! Erau păduri, şi lacuri, şi ape, şi piscuri de munţi – şi încolo nimic deosebit – cum spusese Pierre Vaillant atunci. Ai fi putut gândi că pentru descoperirea asta nu merita să te străduieşti atâţia ani şi să faci un drum aşa lung!

Dar Anton Lupan era mulţumit, folosind cuvântul cel mai mic, era mulţumit şi chiar lui îi era teamă să se gândească la alt cuvânt – fiindcă dacă ar fi dat acum frâu simţămintelor din sufletul lui, nu s-ar fi găsit cuvinte spre a le cuprinde în năvala lor de nestăvilit.

Nimic deosebit! – şi cu asta avea destul de dus lumii aflate departe de aici…

Căpitanul Speranţei îşi înfrână deci simţămintele şi, ţinând seama că el nu era decât un cercetător, faptele lui

următoare se desfăşurară cu chibzuială şi cu cumpănirea cerute de acest rol.

Până seara izbuti să facă o schiţă panoramică a vastului ţinut care se pierdea în Ocean – şi o termină tocmai la timp, fiindcă o dată cu apusul soarelui, asupra locurilor se lăsă un întuneric adânc, crepusculul arătându-se ciudat de scurt.

A doua zi pe cer erau nori, dar ceaţa nu reveni şi peisajul îşi dezvălui iarăşi detaliile, deşi lipsit de culorile uluitoare din ajun. Îndată ce se lumină destul, mica expediţie porni la drum.

Lacul de jos, singurul care îşi păstra culoarea în mijlocul cenuşiului, fu trecut pe hartă şi botezat Brateşul-Alb, iar piscul de dincolo, unde ajunseră a doua zi, la căderea serii, primi numele Clăbucet.

Mai departe zăpada se sfârşea şi de acolo coborâră spre câmpie, mergând zile întregi numai prin păduri de cedri şi fag. Întâlneau adesea câini şi pisici sălbatice şi uneori bursuci, puţinele vietăţi care populau aceste păduri.

Fără îndoială că ţinutul nu era locuit şi nici măcar străbătut de nomazi, deoarece nu se vedeau pe nicăieri semne lăsate de oameni în trecerea lor. Fără să vrei, îţi simţeai sufletul răscolit de o adâncă tulburare, la gândul că străbăteai primul, primul om de la ivirea vieţii pe Pământ, un colţ al planetei acesteia, care după sute, după mii de ani de civilizaţie rămânea încă necunoscut. Asta răsplătea şi osteneala, şi frigul, şi drumul îndelungat făcut până aici.

După o săptămână de mers întins ajunseră la ocean, aproape de vărsarea râului pe care-l văzuseră de sus. Aici probabil debarcase expediţia din care făcuse parte Arnold Vaillant, dar desigur, după atâţia ani, nu se vedea nici o urmă a trecerii lor, nici un semn care să arate încotro porniseră atunci.

Anton Lupan nu zăbovi în acest loc decât o zi, fiindcă ţărmul era sterp şi pustiu – apoi porniră pe cursul apei, în sus, fără să ştie că începeau partea cea mai grea a greului drum.

Nici Darwin, nici următoarea expediţie, cu tatăl lui Pierre, nu urmărise să străbată de două ori acest ţinut, şi unii şi alţii se mulţumiseră în planurile lor să facă un singur drum peste pământul necunoscut. Ajuns la ocean, Darwin urma să se îmbarce pe bricul Beagle, iar ceilalţi, care debarcaseră în acest loc, trimiseseră corabia înainte, să-i aştepte pe canal, în locul unde era ancorată Speranţa acum.

Anton Lupan, cu un echipaj destul de mic, nu putea urma planul lor, vasul n-ar fi putut ajunge aici numai cu patru oameni şi fără căpitan – aşa că el era nevoit să se întoarcă tot pe uscat, brăzdând încă un drum în ţinut, ceea ce, dacă înfăţişa o nouă greutate, în schimb, îi dădea o mulţumire în plus.

La câţiva kilometri, râul pe care porniseră înapoi, spre munţi, şi pe care îl botezară româneşte Siret, primea un afluent, dinspre sud; Anton Lupan hotărî să urmeze cursul lui, ca să se îndepărteze mai mult de vechiul drum şi să poată cuprinde între aceste brazde trase de el pe pământul necunoscut, un ţinut cât mai întins.

O singură constatare îl neliniştea mai mult: băgase de seamă că în partea asta a ţării, termometrul arăta temperaturi mult mai mari decât pe malul canalului şi se temea ca pe povârnişul de nord al munţilor, unde aveau să ajungă pe la jumătatea lui decembrie, râurile de gheaţă să nu se urnească înainte de timp. Însă n-avea ce face, altă cale de întoarcere nu exista, nu-i rămânea decât să grăbească pasul, deşi atât oamenii cât şi poneii păreau istoviţi – şi să caute prevăzător drumul cel mai sigur în munţi.

Afluentul descoperit nu era un râu, ci un torent spumegând; el îşi păstra şi aici, în câmpie, forţa cu care se prăvălea din munţi. Le trebuiră cinci zile ca să străbată vreo patruzeci de kilometri până la izvoarele lui. Adesea întâlneau cascade înalte, sub care apele se frământau în volburi năprasnice şi mugetul lor făcea să tremure copacii

şi să vuiască adâncurile pădurilor. Ramurile fagilor se întindeau ca o boltă pe deasupra apei şi se uneau cu ramurile de pe ţărmul celălalt, iar frunzişul era atât de des, împletit atât de sălbatic, încât kilometri în şir nu lăsau să răzbată nici o geană de cer, prefăcând ziua într-o noapte fără sfârşit.

Dar pe măsură ce urcau, mugetul şi furia torentului scădeau, până ce nu mai rămase decât susurul unui fir de apă care sărea cu o sălbăticie neputincioasă din piatră în piatră. Apoi adormi şi acest ultim susur, lăsând locul unor linişti adânci, ca pe o planetă moartă de mult.

Izvoarele se aflau într-un fund de prăpastie, între două povârnişuri înalte, cu vârfurile golaşe şi pline de gheţuri. Dar pe cât de limpede, de lineară, de paşnică era natura pe acele înălţimi adormite, pe atât de frământată, de haotică se arăta aici, în fundul prăpastiei. Locul înfăţişa, între cele două povârnişuri acoperite de păduri dese ca peria, o împletitură bizară de roci monstruoase şi de copaci prăvăliţi de pe munte, unii încă verzi, alţi dospiţi de umezeală, alţii mâncaţi de putregai până la măduvă, gata să se afunde în ei înşişi, să se topească în haosul fără margini.

Acest colţ de lume, apăsat de o tăcere mortuară, tăcere pe care nu o pot avea decât abisurile, arăta, ca o forţă încremenitoare, tot ce este în stare natura să creeze şi în acelaşi timp să nimicească…

De aici înainte nu mai aveau mult de mers, numai să urce până la coastă şi apoi să coboare povârnişul, în partea cealaltă, ca să ajungă acasă – acasă simţeau ei acum că trebuia numit locul unde îi aştepta Speranţa.

Dar pământul acesta, pe care omul izbutise în sfârşit să-l cunoască, păstra încă o taină – şi ea era ascunsă la câţiva paşi, în fundul văii, unde se deschidea în sus un perete drept, de prăpastie.

Tocmai vroiau să se întoarcă, spre a găsi un povârniş mai blând, ca să urce la creastă, când Negrilă începu deodată să urle, acelaşi urlet jalnic pe care îl scosese în clipa

debarcării pe insula Musarah, unde zăceau leşurile piraţilor.

Urmărindu-i privirea, Mihu descoperi, cu ochiul lui iscoditor şi ager, pricina acestor urlete jalnice; erau şi aici semne de moarte!

— Domnule, uite! exclamă flăcăul, abia stăpânindu-şi glasul.

Adnana scoase şi ea un strigăt de groază.

Sub peretele prăpastiei, se vedea, ieşind din mijlocul putregaiului, un craniu omenesc, rânjind biruitor deasupra acestui haos. Inima lui Anton Lupan începu să bată altfel: îşi luase şi pământul Ţării de Foc bir de la oameni, ca să-i lase să treacă!

— Iată, altul! zise Mihu, în şoaptă.

Se apropiară cu toţii şi atunci văzură încă şi alte dovezi de moarte, cranii zdrobite, oase fărâmiţate, nu albe, ca osemintele, ci înnegrite de umezeală, putrede, gata să se afunde în ele înşile, să se destrame, să piară, cum piereau şi copacii. Erau risipite numai pe câţiva metri, dovadă că oamenii muriseră din aceeaşi pricină şi toţi deodată.

Înfrângându-şi groaza, fiindcă nu ştia unde era ascunsă moartea, Anton Lupan se aplecă şi răscoli putregaiul, în nădejdea că ar putea găsi un semn, o urmă care să vorbească despre eroii aceştia mai mult decât vorbeau oasele. Nu încăpea îndoială că aici zăceau însoţitorii lui Arnold Vaillant, singurii oameni despre care se ştia să fi pornit în părţile acestea. Putregaiul însă nimicise totul, cu o putere de distrugere care îţi îngreuia judecata; nu rămăsese decât fierul, şi acela mâncat de rugină pe jumătate, un cuţit, un revolver cu ţeava subţiată, alt cuţit, mai departe, o urmă de bidon, o cheie, o cutie de conserve, un ceasornic – singurul care se păstrase aproape întreg, între capacele lui de aur, mai tari decât puterea nimicitoare a anilor.

După ce îl şterse de putregaiul ud, Anton Lupan văzu pe el o monogramă, T. S., care însă nu-i dezvăluia numele omului

mort aici; nu-şi amintea cine fuseseră însoţitorii lui Arnold Vaillant, şi, de altminteri, faptul nu avea nici o însemnătate.

Şi pe plăselele cuţitului fusese săpată o monogramă, dar vremea o mâncase…

În clipa când să se ridice, degetele i se încurcară într-un lănţug de aur, de care atârna o cruciuliţă strâmbată. Pe o parte era gravată o urare: „Domnul să te aibă în pază!”, pe partea cealaltă două iniţiale. O clipă, inima lui Anton Lupan încetă să bată. Iniţialele, A şi V, care se citeau limpede, nu puteau fi ale altuia – Arnold Vaillant zăcea aici laolaltă cu ceilalţi!

Fără să vrea, gândul i se duse la prietenul său, care cine ştie dacă nu pierise şi el, prin alte locuri, înainte de a-şi îndeplini această chinuitoare dorinţă, să găsească oasele tatălui…

Iată cum se dezvăluise şi ultima taină!

Mica expediţie nu plecă mai departe, până ce nu împlini ceea ce Anton Lupan socotea o datorie pioasă, nu numai faţă de amintirea lui Arnold Vaillant, ci a tuturora care pieriseră acolo, mânaţi de una din acele porniri nerăsplătite de oameni mai niciodată.

Atât cât era cu putinţă în îngrămădirea aceea haotică, aleseră oasele dintre trunchiurile putrezite ale copacilor, le duseră mai departe, le îngropară laolaltă, iar deasupra împinseră un bloc mare de piatră. Alt semn nu putură să lase, nu era timp să sape un nume, o dată, dar nici n-ar fi folosit această străduanie, fiindcă era greu să te gândeşti că ar mai trece oameni pe aici, cândva, să descopere mormântul din fundul prăpastiei.

Târziu după prânz, expediţia porni mai departe, fiecare fiind apăsat de tristeţe şi de teamă. Numai natura sălbatică rămânea nepăsătoare, în urmă putrezeau în linişte copacii, îşi arăta printre frunze ochiul iscoditor Sfredeluşul, ţopăia în faţa oamenilor Căţărătoarea curioasă şi neastâmpărată, ţipau înfiorător prinzătoarele de muşte în vârful copacilor.

Ieşind din pădure, îşi continuară drumul către culme, pe un povârniş de gheaţă. Aici fiecare pas înainte însemna o luptă sâcâitoare cu alunecuşul pantei.

Îndată îşi dădură seama că bieţii ponei nu puteau merge mai departe, neavând potcoave cu colţi, ca să se lupte cu povârnişul şi gheaţa.

— Ce facem? întrebă Adnana, care se chinuia zadarnic să îl tragă pe al său mai departe.

— O să le mulţumim pentru bravura lor şi-o să le dăm drumul, să se ducă unde or vrea, în pace! hotărî căpitanul. Acum samarele sunt uşurate, nu mai avem mult de mers – om duce noi cortul şi merindele, până la creastă.

— Dar n-o să-i mănânce lupii, domnule? scânci Mihu, agăţându-se de grumazul căluţului.

— Pe-aici nu sunt lupi, doar ai văzut că n-am găsit urma nici unuia.

— Şi n-au să moară de foame?

— Cred că vor şti ei să-şi caute hrană, la câmpie, spre malul Oceanului.

Şi Mihu şi Adnana aveau ochii plini de lacrimi, când cei doi blânzi tovarăşi de drum, despovăraţi de samare, fură lăsaţi liberi, să se ducă devale – şi multe zile de atunci înainte îşi simţiră inima îngreuiată…

Dar acum nu era timp de pierdut, se lăsa seara şi ei trebuiau să urce din greu povârnişul de gheaţă…

După ce se trudiseră aşa ceasuri îndelungate şi erau aproape de creastă, luând seama la anumite puncte îndepărtate faţă de care, în mersul lor înainte, ar fi trebuit să aibă poziţia schimbată, Anton Lupan îşi dădu seama deodată, că în loc să urce, începuseră să coboare o dată cu gheaţa.

Ceea ce îl neliniştise încă de pe malul Oceanului, se întâmplase! Se aflau pe unul din acele uriaşe fluvii de gheaţă, care când se pornesc, nu au mişcarea înceată, geologică, a gheţarilor, ci a unei ape aşezate în matcă. Desprins din patul lui, de căldura timpurie, fluviul se urnise

şi aluneca la vale, cu măreţia unui astru care s-ar rupe din legile universului şi ar vrea să-şi facă singur soarta.

Era un bloc alb, de câteva sute de mii de tone, întins pe mai mulţi kilometri şi acum, dacă se pornise, nimic nu mai putea să-l oprească. El aluneca domol, dar năprasnic, ca o navă gigantică, a cărei etravă avea să fărâme tot ce-i stătea în cale. În adâncuri, la zeci de metri, se şi auzeau pârâiturile surde ale pământului desţelenit, ale stâncilor dezghiocate. Jos, departe, pădurea începu să freamăte, apoi copacii prinseră să cadă, parcă doborâţi de o secure uriaşa; prova giganticei nave îşi deschidea, cu brutalitate, calea ei maiestuoasă.

Apoi deodată ceva se frânse, făcând să pârâie pământul şi să tremure cerul, şi etrava de gheaţă, departe, în vale, se prăbuşi în prăpastie, să întregească jos haosul.

— Iată cum au pierit bieţii oameni! zise Anton Lupan, cutremurându-se. Dacă ne prindea acolo, ne-ar fi găsit şi nouă alţii oasele!

— Da' lasă că nici acum nu stăm pe moale! adăugă plutaşul, văzând cum alunecau, o dată cu gheaţa.

Până la prăpastie era poate un kilometru şi jumătate, ceea ce făcea ca primejdia să pară departe, dar nimeni nu se gândise cât le trebuia să meargă de-a latul pe această masă alunecoasă, ca să-i găsească marginea.

Întreg peisajul fiind îmbrăcat în zăpadă, nici nu puteai bănui unde începe pământul şi se termină gheaţa, aşa că porniră la întâmplare, spre dreapta, fără să ştie dacă în stânga scăparea nu era mai aproape. Curând se lăsă seara, dar ei trebuiră să-şi continue drumul trudnic, alunecând la tot pasul, zdrelindu-şi mâinile în colţurile de gheaţă – şi merseră aşa ceasuri îndelungate, orientându-se după huietul sloiurilor care se prăbuşeau în prăpastie, auzindu-se tot mai aproape.

Fură ceasuri grele, de istovire amestecată cu spaimă, dar într-un târziu, frământarea gheţii, care li se frângea sub picioare, prevesti apropierea uscatului. În frecarea lui cu

pământul nemişcat de pe margini, fluviul îngheţat stârnea vârtejuri, ca o apă tumultuoasă, se măcina cu o furie amarnică, umplând întunericul nopţii de scrâşnituri, mugete şi vuiete amestecate…

A doua zi, când se lăsa înserarea, erau la creastă – şi cerul se înseninase deodată, poate spre a le sărbători întoarcerea. Se aflau pe un pisc, la răsăritul celui unde urcaseră prima dată, şi pe acesta căpitanul îl botează Vârful Vaillant, în amintirea celor trei oameni, trei generaţii care visaseră să ajungă aici, dar nu avuseseră parte.

Jos se vedea canalul şi Speranţa, la ancoră, numai satul alcalufilor rămânea ascuns, sub frunzişul copacilor. Deşi până acolo ar fi putut ajunge acum, la coborâş, în câteva ceasuri, Anton Lupan hotărî să poposească aici peste noapte. Din locul acesta, privirea ajungea, în lumina dinaintea serii, până la malul Oceanului – Pământul cunoscut astăzi se dezvăluia încă o dată, arătându-se în faţa lui Anton Lupan aşa cum îl înfăţişase el la început, pe acea schiţă panoramică. Dar astăzi, în afară de ce înfăţişa schiţa, îl străbătuse cu piciorul, trecând mare parte din el pe hartă, adunase plante, roci, îşi umpluse carnetul cu date şi observaţii pe care avea să le trimită Societăţilor Geografice, împlinindu-şi datoria până la capăt.

În cele cinci săptămâni cât durase această călătorie anevoioasă, străbătuse cu bravii săi oameni, oameni socotindu-l şi pe Mihu, şi pe Adnana, umblând pe locuri încă necercetate, peste patru sute de kilometri, acoperind cu privirea dacă nu şi cu pasul, aproape întreg ţinutul dintre al 67-lea şi al 68-lea meridian vestic, între paralela a 54-a şi a 55-a, adică tocmai acea parte a Ţării de Foc despre care omenirea nu avea cea mai palidă imagine.

Şi în seara asta, când îşi dusese drumul până la capăt, Anton Lupan se gândi din nou la Pierre Vaillant şi la necunoscuta-i soartă, şi vorbele lui de la început îi veniră în minte iarăşi. Nu găsise nimic deosebit pe pământul străbătut, în marginea căruia se afla astăzi – nici o minune,

nici o descoperire fantastică – dar important era că de pe hartă dispăruse încă o pată albă!

Şi mai avea o mulţumire căpitanul Speranţei în seara asta: colo jos, ascuns sub frunzişul copacilor, se afla un sat, primul semn al civilizaţiei – el cu echipajul său izbutise să facă oameni din alcalufii sălbatici…

Era prima oară când răsufla liniştit căpitanul, cuprins de o mulţumire ale cărei margini nu se puteau măsura şi nici deduce prin vreun calcul – măsurându-i unghiurile cu sextantul!

Cristea Busuioc cu Mihu întinseseră cortul, apoi făcuseră foc şi cinaseră cu toţii, ultima oară în călătoria asta, socotind că a doua zi, înaintea prânzului, aveau să fie la ei acasă, pe bordul Speranţei.

Între timp, noaptea se lăsase, şi dinspre răsărit ameninţau nori de ploaie, fiindcă stelele, abia răsărite, piereau una câte una, aruncând priviri speriate oamenilor. Sus, pe munte, aerul era rece, dar acum toţi erau deprinşi şi cu frigul şi cu umezeala, şi când se nimerea vreo zi senină, umblau în cămăşi, cu braţele goale.

Anton Lupan, aşezat pe o lespede, cu spinarea rezemată de stâncă, urmărea înecul stelelor. Adnana stătea alături şi îşi scălda ochii, ca într-o baie ameţitoare, în întunericul care se întindea, parcă în trepte din ce în ce mai dese, până în fundul văii.

Şi-abia acum, în prima lui clipă de linişte după săptămâni de zile, vedea căpitanul că omul de echipaj Adnana arăta altfel şi desigur avea altă plămădire decât restul oamenilor – şi având în sfârşit răgaz, îşi simţi şi bătăile inimii. Şi fără să vrea, neademenit până acum, Ulyse se pomeni mângâind părul sirenei.

— Ţi-e frig, Adnana?

— Nu; ţi-am mai spus că alături de tine mi-e mai cald decât în cabină.

Spunea asta cu viu grai – doamne! – sau era numai gândul ei, pe care el îl auzea, prin acea ciudată însuşire?

— De care cabină vorbeşti?

Fusese glasul lui, rostise el tare această îndrăzneală? Mai puteai şti? – şi la el, şi la ea, era vorba, era gândul?

— De cea de la prova, ştii doară! răspunse Adnana.

— Când socoteşti că o să te muţi la mine?

A, nu, de data asta, sigur, fusese doar gândul căpitanului!

Şi ea, care îi auzea gândurile, răspunse în acelaşi chip, zbătându-se, ca între doi pereţi de închisoare, între sfiiciune şi îndrăzneală:

— Când ai să-mi porunceşti, căci tu eşti stăpânul cabinelor…

Apoi deodată Adnana tresări, ai fi spus speriată în sfârşit de vorbele sale:

— Ia uite!

— Ce este?

— O stea care a căzut şi rătăceşte prin pădure!

Se făcuse noapte târzie: Mihu şi plutaşul adormiseră, înveliţi în cojoace, cu mantăile de ploaie puse pe deasupra. Cerul se înnorase de-a binelea.

Dincoace de canal, în pădure, se vedea o lumină pâlpâitoare, legănându-se, pierind o clipă, ca să se ivească alături, într-o şerpuire plină de taină. Negrilă, aşezat până atunci la picioarele Adnanei, sări în picioare şi începu să mârâie.

— Nu-i o stea, dar e într-adevăr o lumină care se mişcă prin pădure, zise Anton Lupan, ridicându-se şi el, cuprins de nelinişte. Numai de n-ar aduce vreo nenorocire! Hei, Mihule, Busuioace!

Lumina părea o torţă, ca a alcalufilor, coborând la vale, spre marginea pădurii – şi dacă aici, la depărtare, se vedea sfâşiind întunericul cu atâta repeziciune, însemna că omul care o purta nu mergea nici la pas, nici în fugă, ci rostogolindu-se, ca stâncile smulse de pe piscuri, ca vântul, ca fulgerele.

Cristea Busuioc şi Mihu se apropiară, dârdâind în cojoace, cuprinşi de frigul care te ia fără veste când te trezeşti la

jumătatea somnului.

— Vedeţi lumina aceea, în vale?

— O vedem, domnule! Mare comedie.

Ajunsă în locul unde se bănuia marginea pădurii, torţa şovăi câteva clipe, apoi prinse să se legene, în mişcări ameninţătoare, răspândind în jur scântei, ca o ploaie de stele – şi deodată crescu din ea însăşi, până se prefăcu într-o mare vâlvătaie.

Anton Lupan simţi un pumnal rece în inimă.

— Au pus foc satului, tâlharii! Băieţi, strângeţi corturile şi haideţi!

Apoi se prăvăli la vale.

De-aici, de departe, nu avea cum să-şi dea seama că nu ardeau casele alcalufilor, ci cabana lui Martin Stricland, în trosnetul scândurilor uscate şi-n pocnetul sticlelor de aur.

CAPITOLUL XXXI.

Răfuiala.

Fusese şi jos una din rarele, din puţinele zile senine care, la începutul lui ianuarie arătau cu zgârcenie statornicirea verii, când, pe la ceasurile nouă dimineaţa, departe, spre apus, la cotul canalului, se iviră, lucind în soare, pânzele unei corăbii. Părea să fie tot o goeletă, sau poate un schooner, primul vas care apărea aici de un an de zile. Corabia, după ce mai navigă domol cam o jumătate de milă. se opri la adăpostul unei insule şi oamenii de pază pe ţărm nu o mai văzură.

— Ce-o fi asta, măi Gherasime? întrebă Ieremia.

— Tu nu vezi? Un schooner! Ce, nu are voie să umble, ai închis tu canalul pentru alte corăbii?

Mai mult oamenii nu vorbiră şi restul zilei se scurse pe nesimţite, fiecare văzându-şi de treburi în linişte. Dar nu aceeaşi linişte era şi dincolo de malul râului…

Seara, curând după căderea întunericului, adică la timpul când pe munte Anton Lupan cu ai săi cinau la lumina focului, dincoace, Martin Stricland şi Black Pedro stăteau tainic de vorbă, în cabană.

— Câţi oameni ai pregătit? întrebă primul.
— Unsprezece, senor; doisprezece cu mine.
— Şi cum o să faceţi?
— La semnul meu, trei din ei au să iasă tiptil din casă, au să se apropie de malul râului şi-au să sugrume pe omul care stă de pază. Acesta priveghează mai ales spre ţărmul nostru, aşa că n-o să le fie greu să-i cadă în spinare.
— Dar eşti sigur de oamenii tăi, Pedro? N-au să te trădeze?
— Nu, senor; le-am luminat minţile şi-au înţeles că albii de pe corabie sunt aducători de nenorocire; bunătatea lor e numai un mijloc de a-şi ascunde gândurile rele. Aţi văzut, până n-a murit Suino, pe care ei îl numesc moş Andrei, n-am putut să mă apropii de niciunul – bătrânul îi păzea cu străşnicie şi mă lua la goană cum mă simţea că trec râul.
— Bine, Pedro, numai să se termine astă-seară, fiindcă altfel mi-e să nu se întoarcă tâlharul cel mare, căpitanul! Şi-aşa ai lungit treaba prea multă vreme!
Metisul mugi, cu nedumerire. Nu făcuse el tot ce-i stătuse în putinţă, nu se străduise să asmuţă oamenii? Ce vină avea el dacă până în clipa morţii bătrânul Suino îi stătuse împotrivă?
— Pirogile le aveţi pregătite? continuă stăpână-su.
— Da; la semnul meu, două vor pleca în sus, apoi vor coborî prin mijlocul canalului. Cealaltă se va apropia de corabie. Dacă omul care stă de pază pe punte n-o să-i lase să se urce, au să-i arunce în ochi o torţă aprinsă. Atunci au să năvălească şi ceilalţi, prin spate. O să meargă uşor, senor; ei sunt trei oameni şi noi doisprezece.
— Dar au puşti, Pedro, ţine seama!
— N-au să aibă când trage.
— Bine, să fii cu grijă!
— Senor, şi după aceea o să-mi daţi fotografia?
— Nu astă-seară, ci după ce ai să termini cu toţi ceilalţi, şi mai ales cu căpitanul.

Pe chipul lui Black Pedro trecu o umbră de dezamăgire, dar el îşi înclină capul, cu supunere.

— Da, senor. N-au să se mai întoarcă niciodată pe corabie…

— Stai! tresări Martin Stricland, punându-i mâna la gură. În liniştea grea care împresura cabana i se păruse că aude un pas afară, dar desigur fusese numai o închipuire: după ce trase îndelung cu urechea, nu izbuti să desluşească nimic decât vuietul râului, care făcea liniştea locului mai grea, mai ţiuitoare.

— Atunci, Pedro, mi se pare că-i ora!

— Da, senor! Culcaţi-vă şi lăsaţi totul pe mine.

Metisul făcu un pas, să plece, când deodată se opri locului, cu un răcnet de spaimă. Uşa sărise în lături, sub o lovitură, şi-n prag, contopită cu întunericul nopţii, se ivise o umbră uriaşă, umbra unui om învelit într-o mantie neagră, cu gluga trasă până deasupra ochilor.

Martin Stricland sări în lături, cu mâna la buzunarul pantalonului, dar cu o mişcare mai repede, omul din prag scoase revolverul.

— Sus mâinile, Clark Norman! A sosit clipa răfuielii!

— Kurt Schlimbach!

— Eu, prietene! Te caut de multă vreme!

— N-ai murit? bâigui Martin Stricland, palid.

Black Pedro scoase un muget, deosebit de toate mugetele lui cunoscute, un muget de nedumerire, de spaimă, de nebunie.

— Netrebnicule! şuieră stăpână-su. M-am încrezut în fine, şi tu m-ai trădat, corcitură!

Metisul se legănă, cu ochii holbaţi, gata să cadă.

— Nu, senor, nu! Eu… Hummm!

Noul venit făcu un pas înainte, fără să slăbească arma din mină, trânti uşa cu piciorul, apoi, râzând încetişor şi subţiat, îşi dădu în lături gulerul mantăii, lăsând să i se vadă gâtul, brăzdat de o cicatrice înspăimântătoare.

— Nu-l mustra degeaba, Norman! zise, în linişte, continuându-şi râsul subţire. Bietul om şi-a făcut datoria cinstit, uite colea, dar un elefant ca mine nu moare cu una cu două.

Apoi, întorcându-se spre Black Pedro, continuă blând, aproape cu prietenie:

— Hai, băiete, fii liniştit; nu am nimic cu tine. Să ştii că ai lucrat bine, numai că n-ai avut un cuţit ca lumea. Păi tu crezi că pentru grumazul meu ajunge un briceag cu care înjunghii câinii? Hai, acu' du-te!

Metisul rămase locului, uitându-se când la unul, când la altul, cu priviri înnebunite. Apoi scoase un muget de fiară rănită şi se repezi la Schlimbach, nesocotindu-i statura uriaşă şi ţeava revolverului.

— Tu vrei să-l omori pe padre! Hummm! Omoară-mă pe mine!

Schlimbach îi puse pumnul în piept şi-l ridică în aer, ca pe o gânganie, privindu-l cu milă.

— Ah, poate tu eşti fiul lui Filipo? Sărmane băiete, tatăl tău e mort de cinci ani de zile şi dacă vrei să ştii cine-i ucigaşul, uite-l!

Martin Stricland se făcu roşu, pe urmă păli iarăşi.

— Minţi! mugi metisul.

— Mint? Întreabă-l! De ce s-ar mai ascunde – că tot i-a sunat ceasul pieirii!

Black Pedro se întoarse spre stăpână-su, cu o privire deznădăjduită:

— Senor, spuneţi-mi că minte! Minte!

— Cară-te! scrâşni Stricland.

Câteva clipe metisul rămase ţeapăn, cu ochii holbaţi, apoi se smulse din mâna uriaşului, se năpusti pe uşă, şi se adânci în pădure, scoţând mugete înnebunite.

Schlimbach întoarse capul după dânsul; această mişcare nu dură decât o frântură de secundă, neîndestulătoare ca un om, oricât de iute, să scoată revolverul din buzunar, să-i sucească piedica şi să tragă. Sunt trei mişcări distincte,

care, la rândul lor, se descompun în numeroase mişcări mai mărunte. Era timp pentru una singură; Martin Stricland o făcu fără să judece, şi totul se petrecu fulgerător, ca o destindere, al cărei început se confundă cu finele.

Dintr-o singură mişcare, unica posibilă, mâna lui se contopi cu pumnalul de pe masă şi aşa căzu în spinarea uriaşului. Nu trebui alt gest ca lama să pătrundă – pătrunse până la plăsele, din aceeaşi mişcare unică. De aici înainte, mişcările îşi reluară ritmul şi sacadarea obişnuită.

Schlimbach scăpă revolverul din mână, gemu, se întoarse, ridică braţul, îşi încleşta degetele în beregata ucigaşului, îşi târî pasul înainte, un pas, al doilea, al treilea, fiecare din mişcări mai multe, până ce amândoi se împiedicară de piciorul mesei şi se prăbuşiră. Apoi urmară spasmurile, numeroasele mişcări ale agoniei, învălmăşite, nedistincte…

În acest timp, Black Pedro îşi continua goana prin pădure, orbeşte, lovindu-se de trunchiuri, împiedicându-se în pietre, prăbuşindu-se. Uneori părea că se dezmeticeşte, se oprea pe un dâmb, privea devale, în beznă, cu ochii îndobitociţi, apoi clătina din cap şi pornea mai departe, zgâriindu-şi obrazul cu unghiile, muşcându-şi pumnii, smulgându-şi părul şi barba şi mugind neîncetat, ca animalele hăituite.

Aşa goni el îndelung, în neştire, până ce se prăbuşi într-un fund de râpă şi fruntea i se propti în pământul umed. Se pornise vântul, sus ramurile se mişcau, într-un freamăt adânc, fâlfâiau liliecii prin bezna de nepătruns. Metisul privi spre cer, cu ochii înlăcrămaţi, privi spre pământ, privi înlăuntrul său, îşi văzu inima bătând, îşi auzi răsuflarea şuierând şi gemu:

— Padre! Padre! Humm!

Luă în mână un bulgăre, îi duse la gură, îşi vârî dinţii în el, înghiţi pământul. Luă frunze de pe jos, scoarţă de copac, vreascuri, le frânse în dinţi, poate căutând natura şi calea de a se reîntoarce la ea, prăbuşit şi împovărat, acum, în ultimul ceas al lumii.

Rămase aici mult timp, adulmecând, ascultând, parcă mai liniştit, până ce înlăuntrul său inima începu să i se zvârcolească iarăşi, surpându-i pieptul, împingându-l spre pământ, mustrându-l. Black Pedro se târî, ca o reptilă, din fundul râpei până sus, deasupra dâmbului. Ascultă, mugi:

— Padre! Hummm!

Copacii îşi împleteau tremurătura cu mugetul.

Metisul se ridică, ascultă iar, îndelung, ca şi cum ar fi înţeles graiul copacilor, pe urmă luă o creangă uscată de jos şi, îngenunchind asupra ei, scăpără chibritul. Lemnul răşinos se aprinse, cu pocnituri, scoţând fum negru, gros, ca al rugurilor. Şi Black Pedro rămase aplecat peste flacără mult timp, privind-o îndobitocit până ce ochii aproape îi orbiră şi-şi simţi obrazul sfârâind.

Atunci în pieptul lui se născu iar nevoia de a mugi, ca şi când flacăra i-ar fi răscolit durerile adânci şi i-ar fi redat, mai vie, puterea suferinţei. El sări în picioare, ridică torţa deasupra capului, alungând liliecii pădurii, şi se rostogoli la vale, cu focul, cu pământul, cu copacii, cu pietrele, cu întreaga natură din jur, aspra lui mamă, pe care nimeni nu i-o putea ucide, şi care îl reprimea, sălbatică, rea, bună, de nepătruns.

La ora aceea din noapte, de pază pe malul râului era Haralamb, iar Ieremia, de vardie pe puntea Speranţei.

Într-un timp, Haralamb simţise dincolo, la cabană, mişcări ciudate şi îşi ciulise urechile. Părea că la Martin Stricland se petrec fapte neobişnuite, dar asta nu-l privea pe dânsul, atât timp cât nimeni nu se apropia de malul râului.

Auzise el la o vreme şi-n spate nu ştiu ce şoapte, pe lângă una din casele alcalufe, şi dăduse o gură:

— Mă, care sunteţi acolo?

Şoaptele amuţiseră, iar el nu-şi mai bătuse capul să le afle pricina, fiindcă nu-i nimic de mirare, dacă într-o noapte unor alcalufi nu le vine somnul şi mai sporovăiesc între dânşii.

Iată însă că după o vreme, uşa cabanei pocnise, el nu o vedea, răspundea în partea cealaltă, şi Black Pedro o luase la goană mugind, spre pădure – el, şi nu altul – căci doar îi cunoştea glasul. Nici asta nu era de multă mirare, decât poate că nu se potrivea cu ora târzie a nopţii; altminteri, erau toţi obişnuiţi cu mugetele metisului.

Totuşi, Haralamb socotise că n-ar strica să fie şi el şi vărăsu mai cu luare aminte – de aceea îl strigase şi pe acela, şi-i dăduse de veste:

— Hei-hei! Măi Ieremie!

— Ce-i? răspunsese ursuz omul.

— Fii cu ochii în patru, că parcă umblă duhurile rele!

— N-avea grijă!

Gherasim şi Ismail dormeau duşi, de cu seara, deoarece peste o oră, adică la miezul nopţii, urmau să ia paza în primire.

Trecuseră numai puţine clipe când, de data asta, strigă Ieremia:

— Măi vere, tu vezi o lumină?

— Unde?

— Colo, sus, în pădure.

De pe malul râului nu se vedea povârnişul muntelui.

— Ia fă-te mai încoace! continuă Ieremia. Haralamb se trase câţiva paşi în lături şi atunci văzu într-adevăr o lumină zbătându-se prin pădure. Erau obişnuiţi cu torţele fuegienilor, numai că ei nu prea umblau noaptea pe drumuri.

— Ia, mai bine scoală-i şi pe ceilalţi! strigă, cuprins de oarecare nelinişte.

Gherasim dormea în culcuşul lui din hambar, deşi nu l-ar îi împiedicat nimeni să se culce ca oamenii, în cabina de la prova, acum, în lipsa Adnanei.

— Dar Ismail unde-i? întrebă cârmaciul, văzând culcuşul de alături liber.

Ieremia ridică din umeri.

— Aha! se dumeri Gherasim, după ce-i trecu buimăceala somnului. Trage la bine, fir-ar Coranul lui să fie! Du-te şi scoală-l că trebuie să se fi tolănit la prova, în cabină.

Cabina de la prova însă era goală, orânduită cu grijă, aşa cum o lăsase Adnana, în clipa plecării.

— Unde naiba să fie? făcură oamenii, pradă nedumeririi. De plecat, n-a putut să plece, că barca, uite-o colea! Ce naiba, doar n-o umbla pe apă, ca duhurile!

— Şi-apoi ce, zise Ieremia, eu eram chior, să nu-l simt dacă-l apucau nebuniile?

Gherasim se bătu cu palma în frunte:

— Ptii! Ia vino încoa'! Să ştii că păcătosul se lăfăieşte în patul căpitanului. Ce să tragă la bine, trage la boierie, cabina de la prova nu-i mai ajunge!

Întocmai! Ismail sforăia, cu burta în sus, cu mâinile sub cap, ca paşalele, cu mustaţa zbârlită, taman în patul lui Anton Lupan, şi parcă şi prin somn nu-şi mai încăpea în piele de fudulie.

— Scoal', tâlharule!

Gust de boierie? Bietul Ismail! Cine ştie ce presimţiri îl mânaseră să încerce patul din vreme! Fiindcă trei ceasuri mai târziu, avea sa zacă aici, ciuruit de gloanţe, în agonie.

În acest timp, torţa bezmeticea printre copaci, rostogolindu-se spre marginea pădurii. Deşi nu ştia dacă avea să se lupte şi cu cine, Haralamb trase piedica puştii, fără să scape din ochi flacăra mişcătoare. Aceasta ajunse pe tăpşanul de deasupra cabanei, se legănă de câteva ori, în neştire, apoi îşi urmă calea, răspândind scântei pocnitoare.

— Ce naiba face năzgâmbul? se întrebă Haralamb, recunoscând, la lumina flăcării, umbra metisului.

Torţa pieri în spatele cabanei şi se lăsă beznă deplină.

„Am sculat oamenii de pomană! îşi zise românul, cu ciudă. Acum să te ţii cu ocările! Pthiu, lua-te-ar naiba de jivină neagră! Te mână necuratu' noaptea prin pădure!”

Dar nu-şi sfârşi gândul bine, când, în pocnetul scândurii dospite, acoperişul cabanei se prefăcu într-o limbă de

flăcări, înroşind norii de pe cer şi copacii din marginea pădurii.

Haralamb o luă la goană, devale.

— Săriţi! Gherasime, Ismaile!

Barca Speranţei se apropia cu repeziciune. Se auzea plescăitul apei şi gâfâitul oamenilor care trăgeau la vâsle.

Altă flacără ţâşni, lângă cabană; acum ardea şi magazia, făcând să trosnească bârnele.

— Haideţi repede, fraţilor! Te pomeneşti că, beat cum e totdeauna, ţicnitul ăla doarme şi-l găsim gata făcut friptură.

În casele alcalufilor începură să se audă strigăte, dar nu de asta îi păsa cuiva acum. Haralamb intră în apă până la genunchi, întâmpinându-i pe ceilalţi, sări în barcă şi se îndreptară în pripă, de-a lungul ţărmului, dincolo de vărsarea râului. Flăcările împresuraseră cabana din toate părţile; scândurile acoperişului începură să se frângă şi să se prăbuşească înăuntru, făcând să răbufnească pe fereastră scântei şi trâmbe de fum, învălătucite.

Oamenii săriră pe ţărm şi o luară la fugă înainte. Numai bucătarul, la jumătatea drumului, se opri, cuprins de nelinişte; în grabă, uitase să-şi pună turbanul şi acum era în capul gol, ca ghiaurii. Mare nelegiuire! Fuga înapoi, Ismaile!

Ceilalţi ajunseră la cabană, în clipa când flăcările cuprindeau ultimul perete. Apărându-şi cu palma obrazul de dogoare, Gherasim se apropie de fereastră, privi înăuntru şi scoase un strigăt de spaimă. Lângă masă, pe duşumeaua încinsă, zăceau două trupuri, încleştate unul în altul.

— Ăsta cine mai e? întrebă cârmaciul, înlemnit de groază. Parcă l-aş cunoaşte!

Haralamb îşi duse palma la gură:

— E neamţul de pe Wotan, care n-a vrut să ne dea apă! Schlimbach îl cheamă!

Gherasim se trase un pas în lături, să se ferească de şfichiuiala flăcării.

— Aici a fost răfuială mare, fraţilor! Dumnezeu să-i ierte!

Cei doi vrăjmaşi rămâneau încleştaţi mai departe, învăluiţi de fum şi flăcări, Martin Stricland, cu ochii plesniţi, cu limba scoasă, neslăbind cuţitul din mână, Schlimbach prăvălit peste dânsul, strângându-l de beregată, într-o încăierare sau într-o împăcare supremă.

Deasupra, sticlele de pe masă pocneau, atinse de flăcări, şi praful de aur le cădea în creştet, se prelingea în jos, poleindu-le feţele…

Flacăra care coborâse din păduri trecea râul; Black Pedro înota gâfâind, cu torţa în mână. Torentul îl ducea la vale, îi răsturna vârtejuri în creştet, încerca să-l ducă la fund – el înghiţea apă, bolborosind, dar ţinea braţul deasupra, cu îndărătnicie.

Alcalufii ieşeau din case, speriaţi; unii fugeau spre pădure, urlând laolaltă cu câinii, alţii se îmbulzeau înspre râu, ieşiţi cu totul din fire. Metisul trecu printre ei, fluturând făclia. Dincolo, pereţii cabanei şi ai magaziei se prăbuşeau, rând pe rând, ridicând spre cer vălătuci de scântei şi fum vânăt.

— Haideţi! zise Gherasim. Să ne vedem de ale noastre; aici nu mai e nimic de făcut.

Un muget prelung se ridică de pe malul celălalt; o casă alcalufă se aprinsese, cu flăcări ruginii – şi vântul, care se înteţea, aprindea celelalte case pe rând. Urletul câinilor crescu.

— Dumnezeii mă-si! înjură Haralamb, năucit. De unde s-a aprins?

Şi porni în goană, spre râu, lovindu-se cu pumnii în cap, blestemând. La ora aceea satul era încă în paza lui, şi-acum i se părea că s-a nenorocit, ca un străjer care-şi părăseşte postul, lăsând porţile cetăţii deschise în faţa vrăjmaşului.

Ceilalţi îl urmară, se aruncară în râu, cu hainele pe ei, fără să ţină seama de frig – dar, orice ar fi făcut, era prea târziu. Satul ardea de la un cap la altul şi-n pădure alcalufii urlau, ţopăind, dând din mâini; în lumina flăcărilor păreau nişte arătări roşii, şi nu puteai să înţelegi dacă erau

înspăimântaţi sau se veseleau ca nebunii. Numai câinii care se îmbulzeau printre picioarele lor, păreau înspăimântaţi într-adevăr, aşa cum se auzeau chelălăind şi urlând jalnic.

Flacăra care trecuse râul şi aprinsese satul alcaluf cobora spre ţărm, răspândindu-şi scânteile şi fumul pe cerul înroşit. Era aceeaşi torţă, sau alta, luată în drum – ea îşi urma mersul şerpuit, ca şi cum ar fi avut de împlinit un destin.

Ajuns pe malul canalului, Black Pedro se opri, cu torţa ridicată sus. Speranţa se vedea, la o sută de metri, părăsită în mijlocul apelor sângerii. Metisul se uită la pirogile de pe mal, şovăi, poate nu le văzu, apoi se aruncă în apă şi începu să înoate, cu flacăra pe sus. Din creanga aprinsă săreau scântei, care cădeau în valuri, sfârâind, şi apa fierbea în jurul lui.

Pe mal, Ismail, care se urca pe îndelete în barcă, fiindcă n-avea de ce se grăbi, făcu ochii mari, apoi se cruci, ca Gherasim, că tot n-avea turban în cap, şi îşi scuipă în sân, ca Haralamb – să fi zis că s-a ghiaurit pe deplin. Nu văzuse niciodată până acum foc să meargă pe apă, ca un şarpe, cu coada în flăcări; ptiu!

Metisul înotă întins spre corabie, până ajunse sub bordajul înroşit; văzu scara, atârnată, dar o ocoli, fără nici un înţeles, cum ocolise pirogile – alunecă spre prova, luă torţa în dinţi şi se căţără pe lanţul ancorei, până ce se prinse cu mâna de parapet şi sări sus.

Ismail văzu focul urcându-se pe bord, dar nu se dezmetici decât în clipa următoare, când flacăra crescu, ameninţând să cuprindă totul în jur. Atunci nu mai judecă, n-avea când, nu stătu să-i strige pe Gherasim, pe ceilalţi – nu era timp: Speranţa ardea, avea să se prefacă în rug. Bucătarul puse mâna pe vâsle şi se opinti cu un icnet adânc; barca făcu un salt, afundându-şi prova în apele roşii.

Speranţa ardea; flăcările cuprinseseră tenda, apoi scândurile bocaportului – şi îşi săltau limbile încârligate în

sus, să se agaţe de ghiu; în hambar se auzea graurul lovindu-se de gratii şi strigând speriat:

— Ad-na-na! Ad-na-na!

Îndată aveau să se aprindă catargele, pânzele strânse, puntea îmbibată în smoală avea să ardă trosnind şi totul să se năruie, întregul lor avut şi avutul lui, şalvarii, turbanul, dar mai cu seamă gazelul de la Stambul… Ismail se opinti.

Dincolo, satul se prefăcea în scrum; ultimele bârne se prăbuşeau şi întunericul începea să se împletească prin fum. Alcalufii, cu torţe aprinse, se furişau prin pădure, ocolind focul, îndreptându-se spre pirogile de pe ţărm; din mijlocul pârjolului, sufletul lor nomad se ridica şi-i mâna, în neştire, la drum, cu ramuri aprinse în mâini, urmaţi de femei, de copii, de câini…

Ismail lăsă vâslele şi se prinse de capătul scării, izbindu-se ca un sac greu în bordajul încins. Deasupra parapetului, printre flăcări, luci, hâdă, ţeava unei puşti, îndreptată spre el.

— Înapoi! Hummm!

Black Pedro, răşchirat, ud, ţeapăn, ca o răgălie dusă de gheţuri, cu părul ţepos, cu barba smulsă, cu ochii sticloşi, rânjea sălbatic deasupra lui.

— Înapoi! Te împuşc! Hummm! Graurul striga, deznădăjduit:

— Ad-na-na! Ad-na-na!

O flacără albăstruie îi luci în ochi lui Ismail – bubuitura n-o auzi – îşi simţi umărul stâng înmuiat şi scăpă scara din mâini, Metisul, speriat de împuşcătură, o luă la fugă pe punte, lipăind.

Bucătarul se prinse cu mâna dreaptă de marginea bărcii, încercând să strige, dar nu putu, se uită spre mal să-i vadă pe ceilalţi venind, dar nu venea nimeni şi el gemu, adânc. Deasupra se auzeau flăcările, trosnind. Simţea în umărul stâng o durere adâncă, rece, ca şi când ar fi purtat în spinare un sloi, de mult timp, dar nu-i păsa de durere, ci de neputinţa lui.

— Gherasime! Haralamb! strigă, istovit.

Nu se auzea, nu se vedea nimeni venind, şi flăcările pâlpâiau sus, le simţea dogorind. Nu, nu era îngăduit să se dea bătut – acum nu-i mai păsa de şalvari, de turban, de gazel, îi ţiuia în ureche alt cântec, mai ademenitor, mai blând, putea să închidă ochii şi să-l asculte, la nesfârşit, dar dacă se lăsa dus, ceilalţi erau pierduţi.

Bucătarul îşi scutură capul, scoase un geamăt adânc, îşi învinse durerea, se lepădă de cântecul ademenitor şi, apucându-se cu amândouă mâinile de scară, se căţără până sus.

Black Pedro aştepta dincolo de gura hambarului, după perdeaua de flăcări, cu puşca în mână, tremurând.

— Înapoi! Hummm!

Ismail puse mâna pe cange şi se repezi spre el, înfruntând ţeava puştii, care îşi căsca gura ghintuită, crescând, până ce se lărgi cât o gură de tun – şi trosni.

Nu auzi nici acum bubuitura, nu mai văzu nici flacăra, fiindcă totul era o flacără în jur – îşi simţi numai osul genunchiului pârâind şi se prăbuşi, cu faţa în jos, peste bocaport; înăuntrul magaziei torţa metisului sfârâia pe nisipul auriu – ardea culcuşul lui Gherasim, cu miros de lână pârlâtă, ardeau şalvarii albaştri în cui. Graurul amuţise, ţeapăn, înăbuşit de fum, cu aripile prinse în gratii.

— Jos puşca! răcni bucătarul, ridicându-se pe un singur picior, cu cangea în mâini.

Un glonţ îi piui pe la urechi, altul îi arse pielea gâtului, ca un fier înroşit. Pe urmă simţi o izbitură de baros în coaste şi căzu din nou în genunchi.

Black Pedro se trăgea de-a-ndăratelea spre prova, împiedicându-se în parâme, tremurând cu puşca în mâini, îngrozit. Toată viaţa dorise să aibă o puşcă, a lui, şi acum vedea, cu spaimă, că puşca nu era făcătoare de minuni. Omul din faţa sa, roşu de sângele focului şi de propriul lui sânge, se târa spre el, cu cangea pe sus – şi dacă nici ultimul glonţ nu-l culca la pământ…

— Înapoi! mugi metisul. Hummm!

Ismail simţi glonţul undeva, în trup, dar nu mai ştia unde, fiindcă tot trupul îi era ciuruit – şi se târî înainte, mânat de flăcările care veneau după el, pe firele de smoală dintre scândurile punţii, îmboldindu-l necontenit.

Când îl văzu la doi paşi, Black Pedro aruncă arma din mâini, se trase înapoi, se împiedică în ancoră şi se prăbuşi pe spate, cu spinarea în parapet.

— Nu mă omorî! Hummm! Nu mă omorî! hohoti, strângându-şi mâinile pe piept, făcându-se mic.

Acum cangea era deasupra lui, o clipă şi l-ar fi străpuns. Dar fierul omorâtor şovăi; Ismail se clătina, gata să cadă în brânci. În clipa aceea, metisul se răsuci, făcu un salt şi se prăvăli peste parapet, urlând…

Pirogile alcalufilor se dezlipeau de mal, întinzând pe apă un şir dantelat de făclii…

Când Gherasim şi ceilalţi se năpustiră pe bord, uzi, gâfâind, Ismail, în genunchi, arunca ultima găleată cu apă peste focul învins. Mirosea a tăciuni stinşi, a fum, a lemn ud, dar singura flacără pe punte rămânea sângele lui.

— Salteaua am ars, Gherasim! zise bucătarul obidit, şi se prăbuşi.

Găleata se rostogoli departe, zdrăngănind îndelung. Cârmaciul îngenunche lângă rănit.

— Viteazule, viteazule! zise, luându-l în braţe. Bunul meu Ismail!

În pădure se vedeau alte făclii, coborând. Curând auziră strigăte şi Haralamb, recunoscându-le, tresări:

— Iacă, vin şi-ai noştri! Măcar dacă s-ar fi grăbit c-o zi! Gherasime, eu iau barca, să-i aduc!

Ismail tresări: căpitanul se întorcea la timpul cel mai nepotrivit; inima, câtă mai era vie în el, se chirci. Ridică mâna şi-i făcu semn cârmaciului să-şi apropie urechea de gura lui.

— Gherasim…

Vorbea cu tăceri lungi, gâfâind:

— Nu spuneam la căpitan… Arătă cu mâna spre cabină, la pupa:

— Nu spuneam… că… am dormit… în patul lui! Capul îi căzu pe umăr, şi amuţi, căzut în leşin.

În prova pâlpâiau şters făclii. Sufletul nomad se întindea pe ape, spre apus, începându-şi exodul lung…

CAPITOLUL XXXII.

Viteazul Ismail.

Şi iată, acuma, în loc să ia drumul cel mai uşor, spre răsărit, să străbată strâmtoarea Le Maire, în colţul de sud-est al Ţării de Foc, şi de acolo, ocolind capul San Diego, să intre de-a dreptul în Atlantic, Speranţa naviga spre apus, împotriva vântului. Drum istovitor şi trist… Dar nu puteau să plece pe ocean, erau în căutarea unei aşezări omeneşti, a unui medic, a unui spital – trebuiau să salveze viaţa lui Ismail.

Acesta zăcea, fără simţiri, în cabina de la pupa, în patul lui Anton Lupan, şi te mirai că mai răsuflă, cu atâtea răni în trup, cu atâta sânge pierdut.

Speranţa ridică ancora îndată ce se iviră zorile peste peisajul răvăşit; ici-colea, unele case mai fumegau încă – şi asta era tot ce rămăsese din satul alcaluf.

— Muncirăm degeaba, domnule! zise cârmaciul, amărât, privind pe ţărm, în timp ce se vira ancora.

— Nu, Gherasime! Truda noastră va rodi. Acum alcalufii au fugit, s-au împrăştiat printre insule, prin păduri, şi poate au să rătăcească aşa mult timp. Dar după ce le-o trece spaima, după ce-o da frigul, la toamnă, sunt sigur că au să se strângă din nou şi au să se gospodărească pe seama lor. Topoarele au rămas la ei – şi pădurea are copaci destui.

Într-adevăr, călătorii care anul următor treceau pe canalul Beagle, găseau mai departe, spre apus, dincolo de Uşuaia, un sat nou, cu case de lemn, lucrate într-un chip neobişnuit pe aici, dar era peste putinţă să afli taina acestei aşezări noi.

Mai târziu alcalufii s-au rărit, erau, din nefericire, un popor care se stingea, şi în locul lor veneau colonişti argentinieni, deşi nici ei nu se îmbulzeau cine ştie câţi, fiindcă furia aurului trecuse de mult. Numai numele satului dăinuia – Lopataia – şi mai dăinuieşte şi azi.

Căpitanul Speranţei nu greşise atunci…

— Da, Gherasime, ţine minte, truda noastră va rodi! repetă Anton Lupan, aruncând o ultimă privire pe mal, spre munţi, dincolo de crestele cărora pământul Ţării de Foc azi nu-i mai era necunoscut.

Tristă întoarcere, dar îndeplinise, până la capăt, ceea ce avusese în gând!

Sufla un vânt slab, de la sud-vest, şi goeleta, cu ghiurile în tribord, se târa greoaie pe canal, spre apus. Adnana veghea la căpătâiul lui Ismail, iar echipajul repara stricăciunile pricinuite de foc – nu erau mari, se puteau înlătura din mers; arseseră scândurile bocaportului, tenda, o parte din vela mică, dar aveau alta, luată de la Gibraltar; o parte din punte, arsă numai deasupra, şi o bucată de parapet, puteau să fie înlocuite mai târziu.

— Umblaţi mai încet, nu bocăniţi aşa! şopti Gherasim.

Nu bocănea nimeni, oamenii se mişcau în vârful picioarelor, dar cârmaciului tot i se părea că nu-s destul de grijulii.

La cotul canalului, după insulă, se ivi schoonerul văzut în ajun. Căpitanul lui, pe punte, cu binoclul la ochi, cerceta ţărmurile stăruitor şi parcă nedumerit.

— Halo Speranţa! strigă, când fură în dreptul lui. Anton Lupan se aplecă peste parapet; ar fi vrut să nu strige, dar n-avea încotro.

— Halo! Ce doreşti?

— De unde veniţi?

— De-aici, de pe canal; am stat la ancoră, trei mile mai jos.

— N-aţi văzut un străin, un om înalt, blond…

— Aha! şopti Gherasim. Întreabă de neamţul lui Stricland.

— Erai cu el? strigă Anton Lupan.

— Da; a debarcat ieri seară şi nu ştiu ce-o fi păţit, că nu s-a mai întors.
— Schoonerul e al lui?
— Nu; al meu. L-a închiriat pe două luni.
— Ai primit banii?
— I-am şi prăpădit.
— Atunci poţi să te duci.
— Nu glumeşti?
— Fii liniştit! Îţi trimite vorbă prin mine să-ţi cauţi de nevoi… Cunoşti Uşuaia?
— Ca buzunarul meu.
— Noi o cunoaştem mai puţin. Vreun spital, vreun medic găsim?
— Întreabă la misiune de doctorul Joseph; e un franţuz cam posac, altminteri destul de priceput. Are şi ceva hapuri, face şi înţepături…

Dar vântul era slab şi potrivnic şi Speranţa se mişca încet, cu două mile pe ceas, cu trei. Din când în când Anton Lupan cobora în cabină, la Ismail. Adnana stătea nemişcată la căpătâiul rănitului, cu lacrimi în ochi, în mirosul înăbuşitor de spirt, de tinctură de iod. Pansaseră rănile, strâns, cu feşe lungi, niciuna nu mai sângera, dar nu puteai şti cât sânge a rămas în trupul ciuruit. De astă-noapte Ismail nu-şi mai venise în simţiri.
— Ce face?
— Nu ştiu, respiră greu. Mai e mult?
— Da; nu avem vânt bun.

Căpitanul urca scările, cu umerii aduşi, împovărat de mâhnire, şi Adnana rămânea nemişcată în faţa rănitului.
— Să nu mori, Ismaile, auzi! şoptea, frângându-şi mâinile într-un zbucium necontenit. Să nu mori! Te rog eu, Adnana! Mă auzi, dragul meu Ismail?

La Uşuaia ajunseră abia a doua zi seara, târziu. Anton Lupan găsi în port un colonist argentinian care se înduplecă să-l ducă la misiune, în schimbul unei sticle cu gin.

Ploua mărunt şi orbecăiră mult timp, înnoroindu-se până la genunchi, pe străzi fără lumini, şi în sfârşit ajunseră la o capelă de zid. Alături, deasupra porţii ferecate cu drugi de fier, ardea un felinar strâmb.

Colonistul trase clopotul, satisfăcut. De multe ori trecând pe aici ar fi vrut să se agaţe de el – în fiecare om întârzie un copil – dar îi lipsea îndrăzneala, era crescut în frica lui Dumnezeu şi se temea ca misionarii să nu-l pârască în cer. Acum avea bun motiv; de aceea trăgea de clopot cu sârg, râzând mulţumit, să-i ţină pe toată viaţa – plătea altcineva pentru el celui de sus.

Cu totul durase două ceasuri până ce doctorul Joseph să ajungă pe bord; misionarii nu-s totdeauna pregătiţi pentru nevoi trupeşti – preocuparea lor e sufletul omenesc – pentru asta sunt gata oricând. Aşa îi spunea chiar el, lui Anton Lupan, pe drum, înotând prin noroi. Poate se scuza, şi asta era încă destul.

Colonistul venea în urma lor, chicotind, el singur ştia de ce, poate pentru că-şi împlinise o dorinţă care îl chinuise mult timp.

Intrând în cabină, doctorul Joseph se descoperi, se închină cucernic, cu gesturi rare de monah smerit, apoi se apropie de patul lui Ismail.

— O rană la umăr, bun! Să vedem, glonţul a intrat pe sub claviculă şi a ieşit prin omoplat. Bun, bun! Nici o fractură de os – se vindecă, bun! Ah, aici e mai rău, toracele perforat, glonţul a intrat prin stânga sternului, dar a deviat, bun, altfel atingea inima – nu scuipă sânge? – plămânul e întreg, ce noroc! Ah, încă o rană, în coapsa stângă… Dar ce s-a întâmplat, aţi tras la semn în el? N-am văzut în viaţa mea un om mai ciuruit!

Ajungând la genunchiul drept, doctorul se încruntă; numai o clipă, căci îndată îşi reluă aerul lui senin şi cucernic.

— Rotula şi capul femurului fărâmate, bun! Piciorul trebuie tăiat dar nu merită…

Căpitanul îl privi întrebător; doctorul arătă spre cer.

— Moare, fiul meu! Va intra în împărăţia celui de sus.

Adnana îşi muşcă pumnii, înăbuşindu-şi ţipătul. Anton Lupan era palid şi încremenit.

— Ar trebui să facem cele de cuviinţă, să-l împăcăm cu cerul, continuă doctorul Joseph.

Zicând acestea, deschise trusa şi, dintre instrumentele medicale, dintre sticluţe şi cutii cu hapuri, scoase cu smerenie cele cuvenite pentru ritualul împărtăşaniei. Căpitanul îl privea, în vechea încremenire, fără să înţeleagă limpede ce se întâmplă.

— Dumneata eşti medic sau preot? îl întrebă, în sfârşit.

— De amândouă, fiule. Când trupul nu mai merge, trebuie să salvăm sufletul.

— Nu te osteni, părinte. E de credinţă mahomedană.

Doctorul Joseph se trase un pas înapoi, cu un fel de groază, dar îndată sângele îi veni în obraz şi ochii i se însufleţiră, aprinşi de ardoare.

Era un om scund şi grăsuţ, în haine negre, chel, cu pielea capului şi a obrajilor rozişoară, cu zulufi argintii la ceafă şi deasupra urechilor, ca o păpădie, cu ochelari în ramă de aur.

— Fiul meu, zise, înflăcărându-se, datoria mea este să încerc, înaintea morţii, să-l aduc la credinţa adevărată, ca să-i deschid drumul cerului.

— Ce e cu piciorul? întrebă Anton Lupan, ca şi când n-ar îi auzit celelalte cuvinte.

— Va face gangrenă…

Adnana începu să plângă încet, în colţul cabinei.

— Nu i-l poţi amputa? întrebă căpitanul, simţind cum i se rupe ceva în inimă.

Medicul ridică braţele spre ceruri.

— Nu avem cele trebuitoare, fiul meu, răspunse, arătând trusa, plină de odăjdii.

— Nici la misiune?

— Nu; singurul spital e la Punta Arenas!

Ploua, noaptea era neagră, apele canalului clipoceau, de smoală, nu se vedea vârful bompresului, şi până la Punta Arenas erau trei sute cincizeci de mile!

— Ridicaţi ancora! porunci căpitanul, ieşind din cabină.

Speranţa naviga în noapte, prin ploaia subţire. Gherasim, la cârmă, ţinea drumul după foşnetul valurilor care se spărgeau pe ţărmuri; ceilalţi toţi, îngrămădiţi la prova, sfredeleau întunericul, ascuţindu-şi ochii cu puteri nebănuite, să vadă, să simtă, să ghicească insulele, stâncile, primejdiile care le tăiau drumul.

Negrilă stătea chircit pe puntea udă, lângă spiraiul cabinei; din când în când se ridica, privea înăuntru, zgâria geamul cu piciorul, scheuna, până ce Adnana ridica ochii şi-i făcea semn să se ducă încolo. Atunci câinele pornea cu capul în pământ, spre prova, se învârtea pe lângă oameni, cerşindu-le o vorbă, o lămurire, şi dacă vedea că nimănui nu-i arde de dânsul, se întorcea iarăşi lângă spiraiul cabinei.

La miezul nopţii Ismail îşi veni în simţire; când deschise ochii, o văzu pe Adnana în faţă, priveghindu-l cu tristeţea şi bunătatea îngerilor izgoniţi din ceruri. Apoi recunoscu patul, cabina căpitanului, şi obrazul lui, până atunci pământiu, luă culoarea bujorului; ehei, mai avea, viteazul Ismail, mai avea sânge în vine! Adnana îi zâmbi palid:

— Ai să te faci bine, da? Îmi făgăduieşti, Ismaile? Zâmbea, dar inima, în pieptul ei, se zbuciuma ca valurile mării.

Rănitul ceru să bea – bău un pahar de Cotnar, mai avea căpitanul câteva sticle, dosite de Ieremia, unde nu ştia nimeni, apoi ceru demâncare; i se dădu peşte afumat, un fel de păstrăv prins în apele Oltişorului, şi slănină, şi iarăşi păstrăv, şi încă un pahar cu sucul învârtoşat al viţei de vie. Ismail nu-şi putea mişca trupul zdrobit, dar înfuleca zdravăn, cât cinci, nu cât unul.

Pe punte, oamenii se priveau, treziţi ca din vise rele.

— Mănâncă?

— Mănâncă al naibii, mănâncă, nu glumă!

— Slavă Domnului! Acum se face bine! Speranţa orbecăia prin noapte, sub ploaia măruntă, rece, neostoită, împinsă de aceeaşi briză blajină. Din când în când, unul din oameni dădea o fugă la pupa şi îşi arunca ochii pe spirai, în cabina luminată puternic de lampa cea mare, luată de la Marsilia.

— Ce face?

— Bea vin!

— Ei, drăcie!

— Asta e sângele, fraţilor – vedeţi voi – se cere înlocuit. Dac-am avea vin negru, l-am înzdrăveni până mâine…

Credeau aşa, sau se amăgeau între dânşii, iar goeleta naviga molcom către apus, cu două noduri, cu trei cel mult.

După ce mâncă şi bău, Ismail mulţumi şi închise ochii; era când somn, când leşin. Aşa trecu noaptea, trecu ziua care veni, trecură alte zile şi alte nopţi, în şir. Oamenii coborau câte unul, la patul rănitului; acesta deschidea ochii, vedea atâta dragoste pe chipurile lor pământii, încât se simţea fericit şi atunci cerea de mâncare, de băut.

— Are vână tare, al naibii turc! zicea omul, întorcându-se sus.

— Vorbeşte mai frumos, nu ţi-e ruşine, nerodule! îl mustra altul, izbit de cuvintele lui.

Dar după ce cobora şi el în cabină şi se întorcea la ai săi, se pomenea clătinând din cap, minunându-se cu aceleaşi vorbe ca ăl dinaintea lui:

— Aşa-i, măi frate, zdravăn, nu glumă, al ciorilor turc! Atunci noaptea aia, ziceam că nu mai apucă lumina zilei, şi acum uite la el, bea o sticlă de vin cât ai clipi!

— Altminteri nu-l prea ştiam beţiv.

— Aş! Sângele, nu vă spuneam eu, sângele, se cere înlocuit!

În acest chip vorbea echipajul, cuprins de nădejdi, în vreme ce Speranţa îşi vedea de drum. Aveau vânt schimbător, când dintr-un bord, când din altul, şi înaintau câte zece, douăzeci de mile pe zi. Pe urmă se porneau furtuni, sau cădea uiliaul din munţi; atunci îşi găseau

scăparea prin golfuri, sau pe după insule, gata să fie zdrobiţi de stânci.

Uneori noaptea cerul se nimerea senin, luna ieşea târâş de pe piscuri, frecându-şi burta de gheţarii adormiţi, şi la lumina ei goeleta îşi răsfrângea umbra în apele plumburii, de-ai fi zis că-i altă corabie, o corabie fantomă care navighează cu chila în sus.

Totul în jur, munţii posomoriţi, ţărmurile cu stânci, insulele fumurii, apa canalului clipocind, păreau închipuiri, o lume de vis, numai tăcerea locului avea greutate şi contur, o simţeai învăluindu-te ca o mantie cu faldurile reci, apăsându-ţi răsuflarea, înăbuşindu-te, strângându-te de gât. Oamenii îşi duceau mâna la grumaz, trăgeau aer adânc, gâfâind, şi se priveau, nedumeriţi.

Navigau de zece zile şi nu făcuseră nici un sfert din drum. Zadarnic ar fi aşteptat scăparea la Punta Arenas – acolo ar fi ajuns prea târziu – scăparea era în trupul lui Ismail.

— Ce face?

— Tocmai a adormit.

— Dar de mâncat?

— Oho!

— Şi vin?

— Două pahare cu vârf!

Oamenii se mişcau pe punte mai vioi, îşi făceau nădejdi, iar Negrilă, simţindu-i, scheuna fericit. Numai în cabină, la pupa, Anton Lupan şi Adnana se uitau unul la altul, din când în când, cu grele umbre de îngrijorare în priviri. Îl pansau pe Ismail în fiecare zi, rănile îşi strângeau marginile, carnea creştea din ea însăşi la loc, numai genunchiul de câtva timp începuse să se umfle şi se făcea vânăt. Înţelegeau, cu mâhnire, cu spaimă, tot ce avea să urmeze de aici.

Curând, zâmbetul lui Ismail pieri, şi chipul, care i se înviorase, începu să se facă iar pământiu; zadarnic îl îmbiau cu paharul de vin; mâncarea, aşijderi, rămânea neatinsă, la căpătâi. Trecu încă o zi; pe fruntea rănitului curgeau sudori reci, apoi sudori fierbinţi şi trupul începu a-i dogorî.

Anton Lupan se uita pe hartă, deznădăjduit; gangrena venise, n-o mai puteau ocoli, nu aveau leac împotriva ei şi până la Punta Arenas mai puteau face trei săptămâni.

Drum lung, drum istovitor şi trist.

După încă o zi, Ismail închise ochii şi nu mai vorbi, dar noaptea, în timp ce la capul lui se aflau Adnana, căpitanul şi Gherasim, îl auziră cântând. Cânta din gât, subţire, cu glas de copil şi din ochii închişi i se prelingeau lacrimi, domoale, amestecându-se pe obraz cu sudorile fierbinţi.

Adnana se întoarse cu spatele şi începu să plângă, încetişor, cu faţa în mâini. În liniştea cabinei se auzeau numai suspinul ei, şi glasul subţirel al lui Ismail, îngânând gazelul de la Stambul: „Bir ci ce câââz, Adân lalé…”

Haralamb ciocăni uşor în spirai, de sus:

— Gherasime!

— Ce-i?

— A stat vântul; ce facem? Cârmaciul blestemă printre dinţi:

— Hristosul lui de vânt! Tocmai când ne zorim mai mult!

— Acum e totuna, Gherasime! îl linişti Anton Lupan, bătându-l pe umăr, cu un gest obosit. Degeaba ne mai grăbim…

— Moare, domnule?

— Nu ştiu; puroiul se ridică în sus. Vezi unde suntem şi aruncaţi ancora.

Când, ceva mai târziu, căpitanul ieşi pe punte, oamenii se strânseră în jurul lui, tăcuţi. Anton Lupan se trânti pe bocaport; ţârâia ploaia mărunt, el era în capul gol, dar n-o simţea udându-i părul, prelingându-i-se pe gât.

— E rău? întrebă cineva, după un timp.

— A făcut gangrenă; doctorul n-a minţit.

— Şi-acum, domnule? Căpitanul stătea cu ochii în gol.

— Piciorul se învineţeşte; nu mai e decât o scăpare: să i-l tăiem!

Se auzi răsuflarea grea a oamenilor; Mihu scâncea, în spatele lor.

„Femeile şi copiii!” îşi zise Anton Lupan, fără să ştie de ce. „Femeile şi copiii… Au sufletul mai slab, dar poate mai bun…”

Gândurile i se învălmăşeau în cap, şi peste gânduri veneau imagini, alungându-se unele pe altele, imagini de la Stambul, de la Pireu, de la Gibraltar, din acest drum şi din altele mai vechi.

Se vedea într-o seară, într-un cort pe malul Sakarului. În lumina unui felinar plăpând. Jos pe paie, zăcea un om, cu piciorul zdrobit; căzuse peste el o traversă de fier… Omul aiura şi parcă îngâna un cântec, ca Ismail… La trei kilometri mai departe, apele veniseră mari, luaseră podul vechi, de lemn, trenul de ajutor nu mergea şi rănitul se stingea sub ochii lor.

Medicul sosise în zori de la Vezir-han, trecuse cu barca fluviul revărsat. Era zdrobit de oboseală, murdar de noroi, din tălpi până în creştet, dar nu se putea pierde nici un minut. Băuse o cafea, fumase o ţigară, nervos, în timp ce se fierbeau instrumentele într-un ceaun şi-apoi, în faţa cortului, sub cerul liber, pe două scânduri puse pe pari bătuţi în pământ, retezase piciorul omului, mai sus de genunchi.

Anton Lupan stătuse lângă el, îi dăduse ajutor, legase arterele ca să câştige timp – altfel rănitul ar fi murit… Pe urmă zăcuse patru ceasuri într-un desiş, pe malul Sakarului, cu măruntaiele întoarse pe dos. Era un tinerel plăpând şi visător pe atunci…

Iar trei luni mai târziu, şchiopul, întors de la spital, îl saluta voios, bătându-se cu palma în piciorul de lemn:

— Bine v-am găsit… Ei, ce ziceţi, pe ăsta poate să mi-l calce şi trenul… Numai să nu deraieze, că-i lemn ţeapăn, ehei!

— Cine să i-l taie, domnule? întrebă Gherasim, parcă visând.

Anton Lupan trase aer în piept, îi veniră în minte toate amănuntele întâmplării de-atunci, toate gesturile medicului,

le văzu aievea, ca şi cum s-ar fi petrecut din nou, acum, în faţa lui, şi zise, hotărât:

— Eu!

Apoi coborî scările, la patul lui Ismail, se aplecă deasupra lui şi-i cuprinse umărul sănătos; simţi dogoarea, arzându-i degetele. Rănitul răsufla greu, şi între două răsunări bolborosea cuvinte de neînţeles; din când în când, printre buzele-i arse, se furişa, subţirel, o frântură din cântecul acela fără sfârşit: „Bir ci ce câââz”

— Nu mai are puls aproape de loc, bâigui Adnana, cu glasul stins.

Căpitanul se aplecă mai mult, strânse umărul bolnavului şi şopti:

— Ismail!

„Adân lalée…”

— Ismaile, mă auzi?

Bolnavul tresări, deschise un ochi:

— Trebuie debarcam?

— Nu, Ismaile! Ascultă-mă, vrem să te faci sănătos. Vrei şi tu?

— Laleli!

— Da, să te faci sănătos, să te întorci la ea, şi la Validé şi… Dar ascultă-mă, dacă vrei să te faci bine, trebuie să-ţi tăiem piciorul!

Ismail tresări, făcu ochii mari, se uită la căpitan pătrunzător, îndelung, apoi pieptul i se lăsă în jos, ochii i se închiseră şi el şopti:

— Tăiam!

Viteazule, viteazule Ismail!

Pe spirai se vedeau albind zorile de zi…

Sunt uneori întâmplări care se potrivesc de le-ai putea lua drept minuni.

Bătea vânt din pupa, tăricel, bun. Speranţa naviga întins spre apus, în sunetele gazelului care făcea să zbârnâie geamul spiraiului deschis. Fiindcă nu mai era glasul pierdut

al lui Ismail, ci glasul celălalt, dulce, gingaş şi răsunător în acelaşi timp, fonograful, care se rotea necontenit.

Sunt numai întâmplări, dar ai zice că sunt minuni.

Şase ceasuri după ce căpitanul ieşise pe punte, cu umerii aduşi, tras la faţă, plin de sânge de la mijloc până la gât, ca un casap, şi se trântise istovit pe bocaportul ud, pornise vânt de la est, briză tare, statornică, făgăduind să ţină mult. Cine a mai pomenit vânt de est, la sfârşitul lui octombrie, pe canalul Beagle, în Ţara de Foc? Să te minunezi, şi altceva nimic!

Dar cu asta, încă nu s-a sfârşit!

Exact în clipa când se auzeau scripeţii fungilor scârţâind – se ridicau pânzele – Ismail deschise ochii, privi în jurul lui, rătăcit, apoi o recunoscu pe Adnana şi-i zâmbi.

— Te-a durut, Ismail?

Nu avuseseră cu ce să-l adoarmă, tăiaseră pe viu; la primul scrâşnet al cuţitului, bolnavul scosese un geamăt adânc, şi pe urmă nu mai spusese nimic. Credeau toţi că a leşinat, dar el nu leşinase decât la urmă, târziu, până atunci simţise totul, fiecare apăsare de cuţit, fiecare smucitură în muşchii măcelăriţi, auzise şoaptele din jur, auzise ferăstrăul, hârşâind, şi de pe masă, unde era întins, văzuse, printre pleoape, spiraiul albit şi chipurile oamenilor, speriate, ivindu-se să se uite în jos, din când în când… Acum Adnana îl întreba: „Te-a durut?” Îl duruse, dar el nu ştia cât. Poate pe ea, pe ceilalţi, îi duruse şi mai mult.

Ismail nu socoti cuvenit să dea un răspuns, care n-ar fi lămurit nimic. Ar fi vrut să întrebe el ceva – ce făcuseră cu piciorul tăiat, îl aruncaseră la rechini? – dar parcă îi era frică de acest gând.

— Puneam gazelul! şopti în clipa când se auzea lanţul ancorei, zornăind, şi Speranţa pornea la drum…

Toate porneau deodată, şi vântul, şi cântecul, şi viaţa în trupul lui Ismail. Să zici că sunt minuni!

Acum gazelul răsuna pe punte, să scoale morţii din mormânt, numai căpitanul dormea pe bocaport, cu un ibric

mare de cafea la căpătâi. Nu auzise lanţul zornăind, nu auzea foşnetul etravei spintecând valurile, lung, nu auzea gazelul lui Ismail. Dormea prima oară cu adevărat, după zece zile şi zece nopţi de zbucium neîntrerupt.

Gherasim se apropie, îi potrivi o pernă sub căpătâi şi mai puse o pătură peste mantaua cu care era învelit.

— Poate ar fi mai bine să-l ducem în cabină, la prova, zise Haralamb.

— Lasă-l în pace; are nevoie de aer; ce, crezi că uşor lucru a făcut?

— Aşa e, zău! Ca să-ţi spun drept, nu credeam s-o scoată la capăt; când colo, nu te uiţi, parc-ar fi firurg!

— Chirurg, nene Haralamb, îl îndreptă Mihu.

— Chirurg? Ei, bine că le ştii tu pe toate! Mâine-poimâine te văd secund… Ba te pomeneşti că mă tragi şi de urechi, dacă ţi s-o părea că nu-i curată puntea, sau mai ştiu eu ce…

Gherasim se întoarse spre Mihu, îl învălui într-o privire de părinte duios, dar îndată îşi luă seama şi-l întrebă, cu glasul asprit:

— Cum merge cu învăţătura?

— Bine, nene Gherasim! Numai să împlinesc vârsta şi anii de îmbarcare, şi mă prezint la examenul de secund.

— Ei vezi, mă Haralamb, tu glumeşti, iar el o ia în serios! zise cârmaciul, ascunzându-şi cu greu în mustaţă un zâmbet mulţumit.

Speranţa scăpase din canal şi naviga printre insule spre golful Dezolării, să iasă în ocean, la Milky Way. Vântul acesta, din pupa, neobişnuit, ţinu o săptămână încheiată, dându-le prilejul să înainteze o sută douăzeci de mile spre vest; fireşte, ar fi putut face mai mult, dar acum nu mai navigau decât ziua, că nu-i mai zorea nimeni.

Ismail nu mai avea călduri, răul fusese smuls din trup, cu preţ scump, dar fusese smuls, nu mai răsufla anevoios, îi pierise culoarea pământie din obraz şi bea, cu o sete dureroasă, ultimele sticle cu vin. În unele ore părea senin, în altele, se vedea că suferă cumplit, închidea ochii, îşi

încleşta fălcile şi gemea înăbuşit, în vreme ce pe frunte sudoarea rece i se ivea iarăşi, broboane mari alunecându-i pe obraz, pe gât.

Trupul lui era încă un balot de carne însângerată, învelită în tifoane şi-n feşi, dar nu mai era un om care moare, ci unul care se întoarce, şontâc-şontâc, între vii. Prin fitilul lăsat înăuntrul cusăturii de peste ciot curgea răul din el; nu se putea altfel, Anton Lupan ştia că va face puroi, la ce te poţi aştepta, când lucrezi cu cuţitul de bucătărie, cu ferăstrăul de dulgher, iar vinele le legi cu aţă de vele, chit că pe toate le-ai pus înainte la fiert? Rana supura – şi avea să supureze mult timp, săptămâni, luni – numai că răul nu se mai urca în trup. Carnea sănătoasă creştea dedesubt împingând afară coptura şi fitilul, câte puţin în fiecare zi, până ce odată avea să-l lepede, să se închidă deasupra suferinţei din trecut.

Pe puntea Speranţei viaţa îşi luase mersul obişnuit, se auzeau iar râsete, glume, şi Negrilă se zbenguia din nou, zdupăind şi lătrând vesel în vânt până ce, ajungând la spiraiul din pupa şi privind în jos, cu limba scoasă d-un cot, dădea cu ochii de Ismail şi atunci se potolea, ca şi când ar fi înţeles că nu-i cuviincios să faci zarvă în preajma unui om suferind.

Bucătarului însă îi plăcea să audă hărmălaie, sus, îi plăcea şi lătratul lui Negrilă, şi râsetele şi glumele oamenilor, fiindcă toate făceau aşa de strâns parte din viaţa lui! Dar tocmai când simţea mai fierbinte valul de dragoste pentru cele din jur, în minte îi venea, chinuitor, un gând vechi – şi închidea ochii, posomorât.

— Suferi, Ismail? îl întreba Adnana, aplecându-se cu gingăşie deasupra lui.

Ah! Câte nopţi nedormite stătuse ea la capul lui! Ea poate nu le numărase, dar el le ştia pe toate, chiar şi pe-aceea din timpul cât zăcuse în leşin… Acum nu-i spunea nimeni, nimic, că zăcea în pat, neputincios; avea să vină însă o zi, când

trebuia să se despartă de toate astea şi de toţi, şi-l durea inima de pe-acum după ei, iar după Adnana în primul rând.

— Suferi, Ismail?

El clătina din cap, posomorât. Şi dacă suferea, cine putea să înţeleagă suferinţa lui?

S-o înţeleagă? Înainte de-a o înţelege, trebuiau s-o fi cunoscut. Oamenii n-o bănuiau – cine se mai gândea acum la o ameninţare din trecut?! – şi se veseleau, bucuroşi că totul mergea iar bine pe bord, ca în timpul fericit. Aveau în hambar cinci vagoane de nisip aurifer, şaptezeci de ocale de aur curat, câte opt de cap de rumân – să te pui pe trai vere Cristea, şi tu Ieremie, şi Haralamb, şi Gherasim!

Numai că, în ciuda fericirii lor, soarta se pregătea în taină să-i supună la alte încercări.

Soarta se chema de data asta Milky Way; ea îi văzu de departe venind, îşi duse mâna streaşină la ochi, clipi, îi recunoscu şi zise, scrâşnind printre dinţii ştirbi:

— Aha! Ăştia-s cei de mi-au scăpat rându' trecut!

Atât zise – şi îndată se burzului.

CAPITOLUL XXXIII.

Zgripţuroaica de la Milky Way.

Era ora fluxului, care venea din urmă, din Atlantic, într-un torent vijelios; la Capul Horn, mareele iau proporţii nebuneşti, ele ridică uneori faţa oceanului cu şapte-opt metri peste nivelul obişnuit. Aceste mase de apă, care se umflă şi se retrag de două ori pe zi, nu-şi pot împlini ciclul fără să stârnească fierbere în jur. Miliarde de tone de apă, sub forma unui val nesfârşit, se mişcă spre apus; nu au decât şase ore pentru dus, apoi în alte şase ore se întorc, ca să ia totul de la început.

Toate fluviile Pământului, adunate la un loc, nu înfăţişează, cu apele lor, decât o mică parte din apa oceanului care se zbuciumă între un flux şi un reflux.

Dar totul încă s-ar desfăşura blând, dacă în aceste locuri, la sud de Milky Way, mareele Atlanticului nu s-ar întâlni într-o ciocnire pe care oceanul o simte până la fund, cu

mareele venite din Pacific. Sunt două forţe din care niciuna nu vrea să se lase mai prejos, ele se izbesc în piept, spumegă, se rup în fâşii, se încolăcesc, ridicând valuri şi mugete până la cer. Iar în faţa lor, Milky Way, ca o bătrână zgripţuroaică aşezată pe pietre, cu luleaua între dinţi patronează acest dezmăţ al apelor, rânjindu-şi dinţii ştirbi, cu capul înecat în nori cenuşii de fum.

Speranţa, împinsă de acelaşi statornic şi neobişnuit vânt de răsărit, ieşi din golful Dezolării în clipa când, de la Capul Horn, apele fluviului se umflau, într-un curent spumegând.

Peste noapte luna fusese în conjuncţie cu soarele, ceea ce înseamnă că era timpul când mareele ating limita de sus. În alte împrejurări, căpitanul ar fi fost mai prevăzător, ca de pildă rândul trecut, ar fi căutat altă zi, sau măcar altă oră, să se avânte prin această trecere plină de primejdii, cu atât mai mult cu cât avea limpede în minte prevestirile lui moş Léon.

Dar pe puntea corăbiei domnea acum atâta voie bună, oamenii aveau atât avânt, încât se lăsă furat de voia bună şi de avântul lor. Apoi, înfruntaseră atâtea primejdii, trecuseră prin atâtea peripeţii, iar acum, în urmă, plătiseră sorţii un bir atât de greu! Nici cămătarul cel mai neruşinat nu dă cuiva două lovituri la rând, fără să-i îngăduie să răsufle puţin.

Curând după ce ieşiră în ocean vântul se linişti, apoi încetă de tot, fiindcă prea fusese neobişnuit şi prea bătuse mult. Corabia rămase în voia curentului, care o duse mai departe, spre apus. Căpitanul începu să se simtă neliniştit, dar era prea târziu; nu adia nici pic de vânt, cârma nu asculta, şi ca să arunce ancora, oceanul aici era fără fund.

— Gherasime, mi se pare că am nimerit prost! zise Anton Lupan, dezvăluindu-i cârmaciului gândul, ascuns până atunci.

— Lasă, domnule, am mai scăpat noi şi de altele – o să scăpăm şi acum!

Aveau să scape, e drept, dar el nu ştia cu ce preţ!

Curentul creştea, apele spumegau în jur şi ţărmurile insulelor alunecau fulgerător spre răsărit. În loc să cârmească înspre nord, pe lângă peninsula Brecknok, ca să intre în strâmtoare prin locurile care acum ne sunt cunoscute tuturor, Speranţa se ducea spre apus, şi n-aveai cum o opri. Ea lăsă în tribord Furiile de Est, Furiile de Vest şi, când ajunse la Milky Way, cei doi curenţi o prinseră la mijloc.

Din clipa aceea nimeni nu mai ştiu ce se întâmplă cu el şi cu cei din jur, Goeleta fu luată de vârtej, întoarsă cu prova spre răsărit, apoi răsucită la sud, la nord, şi nu o dată, de nenumărate ori, ca un caier de cânepă scărmănat vârtos, aruncată pe un bord, pe altul, cu catargele culcate pe orizont, cu pupa la cer şi bompresul înfipt în fundul oceanului, răsucită, săltată, smucită, răsturnată – după toate verbele care s-ar potrivi unei atare dezlănţuiri fără frână şi fără legi – până ce totul pe punte şi în mintea echipajului se învălmăşi; oamenii se pomeniră aruncaţi care încotro, agăţaţi cu mâinile de ghiuri, de catarge, de ancore, de parapet.

Şi-abia după ce-i văzu aşa ameţiţi, bătrâna zgripţuroaică trase din lulea, râse ştirb şi făcu un semn argaţilor ei care, prin râpe, pe după stânci, pe sub creste ţineau cele o mie de frâie ale vântului.

Furtuna se năpusti de la apus, întunecând oceanul răscolit; poate căzuse noaptea, poate orbiseră toţi. De aici înainte totul se petrecu în întunericul cel mai adânc.

Căpitanul încercă să ia drumul spre nord, dar nu apucară să meargă aşa nici o jumătate de ceas, hăituiţi de furia bătrânei ştirbe cocoţată pe piscul sur, când auziră în faţă valuri spărgându-se de stânci.

— Fiţi gata pentru volta în vânt! porunci căpitanul îngrozit. Filaţi focurile! Vela mare, la mijloc! Gherasime, cârma la stânga, de tot!

Speranţa se întoarse greoaie, cu prova la apus, culcată adânc pe bordul stâng, în timp ce, la zece metri în bordul

celălalt, valurile mugeau furioase pe stânci, iar stâncile se frângeau, deznădăjduite că nu îndepliniseră porunca bătrânei zgripţuroaice de sus.

Dar nu apucară să meargă aşa mult timp, când iarăşi auziră mugetul cunoscut, care prevestea apropierea stâncilor. Goeleta cârmi spre răsărit, să se lase dusă cu vântul spre Capul Horn, chit că asta însemna zile pierdute şi poate săptămâni, cât ar fi durat drumul înapoi. După câteva minute se auziră stâncile, mugind; se întoarseră din nou spre nord, din nou spre sud, spre apus, dar în toate părţile erau stânci.

Căpitanul îşi dădu seama că nimerise în mijlocul Furiilor, şi acum nu mai avea ce face decât să se rotească aşa, între brizanţi, la voia norocului, până ce s-o lumina de zi.

Cine nu înţelege ce înseamnă acest dans bezmetic, să se uite pe hartă, să vadă cum se înfăţişează puzderia aceea de insule, strânse în două mănunchiuri – Furiile de Est şi de Vest – şi să mediteze ce soartă poate avea o corabie încăpută în ghearele lor, pe o noapte în care, de lângă un catarg nu-l vezi pe celălalt, în timp ce valurile mugesc în jur, se năpustesc fără lege din toate părţile, iar deasupra, bătrâna de pe Milky Way, cu luleaua în dinţi, cu părul despletit, cu fustele umflate de vânt, îşi varsă asupra ei, sub nume de uragan, toată mânia adunată într-un suflet hâd, investit cu puteri fără margini asupra răscrucii unde cele două mari oceane ale lumii se întâlnesc.

Speranţa se zbuciuma astfel în noapte, virând necontenit, când într-un bord, când în altul, alunecând printre stânci. Oamenii nu vedeau nimic în jur, auzeau numai mugetele brizanţilor, mugetul acela şuierător, de obuz plesnit, înglobând într-un singur sunet tonurile cele mai înalte şi cele mai profunde care pot fi prinse de auzul omenesc, de la ţipătul flautului mic şi încă mai sus, până la geamătul grav de orgă, în tuburile căreia vibraţiile agonizează şi se pierd, lăsând locul unei tăceri, care poate nu-i decât un sunet şi mai profund.

Simţeau în genunchi rotula trosnind, semn că puntea o strivea, aruncată în sus, apoi genunchii se lungeau, zgârciurile se întindeau ca la broaştele care mor în spasmuri pe ţărm, semn că puntea se prăbuşea în abis, şi astfel, măsurau, cu genunchii, înălţimea şi furia valurilor – înalte cât munţii şi furioase ca vulcanii răscoliţi.

Îl auzeau, ca din partea cealaltă a hăului, pe căpitan, dând porunci, şi mânuiau scotele istoviţi, lăsând pe parâma udă şi scorţoasă fărâme din pielea lor. De data asta toţi, de la cel mai vârstnic până la mus, chiar şi cei care erau marinari de copii, simţiră răul de mare frângându-le mijlocul, răscolindu-le măruntaiele, făcându-i să icnească, să se prăbuşească în brânci, până ce, stors de ultimele puteri, fiecare socoti că de data asta se va sfârşi, va înclina capul, va închide ochii, se va lăsa peste parapet, pierdut, să găsească liniştea în fundul oceanului, unde valurile poate nu se frământau atât.

Mult timp de atunci înainte oamenii se trezeau noaptea speriaţi, învăluiţi în sudori reci, li se părea că aud şuierul vântului, mugetul stâncilor, că se prăbuşesc în abisuri, îl auzeau pe căpitan strigând, cu glasul pierdut, parcă de pe alt tărâm, şi săreau din pat, ca bezmeticii, să se apuce de scote, de fungi.

Curentul mareelor se dusese, apoi venise al doilea flux, cercul de piatră se strângea în jur, nu mai puteau desluşi unde se spărgeau valurile pe stânci, auzeau mugetul brizanţilor şi-n prova şi-n pupa, în amândouă bordurile în acelaşi timp – ceea ce de acum înainte făcea orice manevră de prisos.

Ceea ce se petrecu pe urmă, ultima mişcare, rămase de neînţeles. Oamenii se pomeniră aruncaţi în sus, simţeau aruncarea în genunchi, dar când să cadă, prăbuşirea se opri la mijloc cu un trosnet scurt, definitiv, şi de aici înainte orice mişcare încetă.

Era atâta înţepenire în tot, încât oamenii se prăbuşiră pe punte, capetele dezarticulate li se proptiră în lemn şi abia

acum lumea se întoarse cu josul în sus, fiindcă ritmul furtunii, care se desfăşura mai departe în trupurile lor, se ciocnea, în lovituri grele, cu nemişcarea din jur. Oceanul mugea mai departe şi valurile se simţeau zbuciumându-se, dar rămăseseră într-o lume îndepărtată, fluidă, fără nici o atingere cu duritatea lemnului, a fierului de pe corabie, a oaselor şi-a cărnii din trup, care alcătuiau lumea lor.

Abia după câteva clipe cineva se dezmetici, se repezi la parapet şi strigă, îngrozit:

— Suntem aruncaţi pe stânci! Ne prăpădim! Dezlegaţi barca, fraţilor!

Căpitanul îi simţi învălmăşindu-se pe punte, grăbiţi să se salveze, deşi nu se gândeau cum.

— Înapoi! răcni, repezindu-se în mijlocul lor.

— Ne prăpădim, domnule! se auzi un glas, deznădăjduit. Ne-a aruncat pe stânci!

Anton Lupan rămase neclintit ca stâncile negre din jur, şi ridică glasul, peste mugetul oceanului dezlănţuit:

— Înapoi! Nimeni nu face un pas, sau îl împuşc! Şi-atunci, aceste vorbe care îi loviră în creştet, spuse cu glas năprasnic, făcu să le vină curajul la loc; le înţeleseră nu ca pe vorbele unui stăpân tiranic, putând să se joace cu viaţa lor, ci ca pe ale unui conducător mai puternic decât ei, mai brav şi mai înţelept, care, în clipa când îi ameninţa cu moartea, ştia că poate salva viaţa tuturor.

— Ce trebuie să facem, domnule? întrebă Gherasim, bâiguind, fiindcă şi el îşi pierduse capul, o dată cu ceilalţi.

Şi căpitanul răspunse cu o linişte care-i înmărmuri:

— Nimic! Duceţi-vă şi vă culcaţi toţi; sunteţi istoviţi. Nu rămâne nimeni pe punte!

Să dormi? Cine ar fi putut închide ochii acum?

— Bine, dar…

— Faceţi ce v-am poruncit!

Când se lumină de ziuă, Speranţa stătea cocoţată între două stânci, ca un cocostârc; era ora unui nou reflux, oceanul se mai domolise, şi valurile abia dacă-i ajungeau la

chilă, spălând-o domol, în lung, cu blândeţea de neînţeles a fiarelor care mângâie după ce au ucis…

Când o corabie se lansează sau când se scoate din apă, i se pune dedesubt o sanie cu cavaleţi, adică un fel de traverse, cioplite după forma fundului ei, dacă vă mai amintiţi. Aşa ea stă neclintită, ca şi cum ar fi prinsă în legături, şi nici nu se răstoarnă, nici nu se hârjâie, oricât ai smuci sania… Se găsi, pe o insulă în mijlocul Furiilor de Vest, o stâncă de formă ciudată, cu o crăpătură, cu o albie rotundă la mijloc, şi acum goeleta stătea în vârful ei, nemişcată, ca pe nişte cavaleţi.

Asemenea întâmplare, poate prima în istoria navigaţiei, o să i se pară de necrezut unui marinar – şi pe drept cuvânt. Dar, chiar şi necrezutul poate fi răsturnat uneori, fără să ştii cum, fără să ştii de ce. Fapt este că, în timpul furtunii, un val năprasnic luă corabia noastră pe sus, iar când se retrase, o lăsă dreaptă pe stânci; alt val, tot atât de înalt, nu mai veni – şi cum tocmai atunci mareea scădea, valurile celelalte, oricât se trudiră în jurul ei, nu o putură clinti din loc.

Or, primejdia cea mare a stâncilor nu stă în faptul că te-ai putea cocoţa în vârful lor, fiindcă asta se întâmplă prea rar, după cum spuneam, sau nu se mai întâmplase niciodată până acum. Valurile, singure, şi stâncile singure de partea lor, greu pot face vreun rău. Primejdia se iveşte când ele se unesc, unele în tumultul, altele în nemişcarea lor; valurile aruncă biata corabie, iar stâncile o prind, şi iar o iau valurile şi iar o izbesc de stânci, până o rup în două, în trei, în opt şi o nimicesc.

La ziuă, căpitanul puse scara, coborî pe stâncă, ţinându-se cu mâinile de colţii ei ascuţiţi, ca să nu alunece pe muşchiul vâscos, ocoli corabia, îi cercetă bordajul pas cu pas şi, după ce se minună – cum să nu te minunezi de asemenea cavaleţi?! – răsuflă uşurat. În afară de mici zgârieturi, carena nu avusese nimic de suferit, ba, dimpotrivă, s-ar

putea spune că mai câştigase ceva, pierduse o parte din algele crescute la loc peste an.

După ce văzu aşa, căpitanul reveni pe punte, coborî în cabină, se aplecă spre Ismail, care dormea, sub privegherea Adnanei, apoi, aşezându-se la masă scoase tablele mareelor şi le cercetă cu luare-aminte, dar fără a pierde timp.

Un sfert de ceas mai târziu, echipajul era pe punte, aiurit, cu ochii umflaţi de somn. Cum, putuse să doarmă cineva în acest răstimp?

Dormiseră toţi, din clipa când simţiseră perna sub căpătâi, până ce căpitanul le ciocănise în bocaport. Dormiseră, cum dorm soldaţii pe front, în piuitul gloanţelor, în vuietul obuzelor care se încrucişează pe sus, dormiseră, cum dorm condamnaţii în ceasurile dinaintea morţii, somn de neînţeles pentru semenii lor.

Dar, la urma urmelor, de ce n-ar fi dormit ei, dacă bătrâna zgripţuroaică de la Milky Way adormise şi ea, cu luleaua în dinţi, mulţumită de isprava ei? Numai că Baba-Cloanţa nu ştia cine-i Anton Lupan, de!

— Băieţi! vorbi hotărât căpitanul, singurul care în această noapte nu dormise de fel. Până acum, am avut noroc; de aici înainte, ca să scăpăm, atârnă de noi… Mareele sunt în scădere, nu vor mai atinge nivelul de ieri, nu ne putem bizui pe ele că ne vor putea ridica de aici. Până la viitorul flux, trebuie să aruncăm nisipul peste bord; altfel suntem pierduţi!

Urmă o tăcere grea, apoi Haralamb se uită la ceilalţi, ieşi înainte şi răspunse, dârz:

— Orice, domnule, taie-ne în bucăţi dacă vrei, numai asta să nu ne-o ceri! Nu!

— Ne-am trudit atât! adăugă Ieremia.

Ceilalţi, cu capul în jos, nu ziceau nimic, dar se vedea că aveau acelaşi gând. Anton Lupan ridică glasul:

— Puneţi mâna pe lopeţi, pe găleţi şi aruncaţi nisipul, cum v-am poruncit. N-avem nici un minut de pierdut!

— Împuşcă-mă! răcni Haralamb, desfăcându-şi cămaşa la piept. Trage ici, hai, scoate revolverul – dar eu nu-mi arunc avuţia peste bord!

Şi după ce zise acestea, gâfâind, se întoarse şi se trânti pe bocaport, cu ochii roşii, cu pumnii strânşi, gata să se năpustească în primul care ar fi vrut să treacă peste el.

— Şi altfel nu s-ar putea, domnule? întrebă cârmaciul, şovăind. Altă cale de scăpare n-ar fi? Gândeşte-te şi dumneata, am venit aici, la capătul lumii, ne-am trudit, ne-am luptat cu atâtea primejdii şi acum… Mai merită oare să te zbuciumi atât?

— Mă miră, Gherasime, că vorbeşti aşa tocmai tu, care eşti marinar vechi! răspunse căpitanul, liniştit. Vezi că suntem puşi pe stânci, şi încă am avut un noroc pe care nu-l întâlneşti oricând, că nu ne-au mai tras o dată valurile în jos; a doua oară nu mai nimeream aici, minunile nu vin de două ori la rând, şi-acum ar fi mâncat peştii din noi. Viitorul flux o să fie cu aproape un metru mai jos decât cel de ieri, n-o să aibă puterea să ne salte, dacă stăm cu mâinile în sân.

— Dar poate că… N-ar fi mai bine să aşteptăm, să vedem, poate că avem noroc?

— Ce să aşteptăm, ca mareele să scadă mai mult? Să rămânem aici două săptămâni, până or creşte din nou? Crezi că oceanul o să ne cruţe atât? Furtuna poate izbucni din nou, oricând, şi-atunci s-a zis cu noi. Asta vreţi să aşteptăm?

— Mă gândeam că poate o să ne salte şi-aşa, stărui cârmaciul, şi pare-se nu pentru el, ci pentru ceilalţi, că prea îi vedea nefericiţi. Poate că e de ajuns să aruncăm numai o parte din nisip.

Căpitanul scoase carnetul din buzunar.

— Gherasime, eu nu mă joc cu avuţia nimănui, şi cu atât mai puţin aş putea să mă joc cu viaţa noastră a tuturor. Vrei să-ţi arăt socotelile pe care le-am făcut? Crezi că am luat hotărârea asta la întâmplare? Crezi că pe mine acasă mă aşteaptă bogăţii şi n-am ce face cu aurul care mi se cuvine

de aici? Iată un calcul simplu şi scurt: cu fiecare tonă de încărcătură, Speranţa intră în apă doi centimetri. Asta am socotit-o de mult. Acum trebuie să-i coborâm linia de plutire cu un metru cel puţin, adică să aruncăm peste bord tot nisipul care e aici. Numai aşa vom putea pluti la viitorul reflux.

Gherasim îşi trecu mâna peste faţă, ridică din umeri, răsuflă adânc şi se întoarse spre echipaj:

— Haideţi, băieţi, luaţi lopeţile!

— Aruncaţi nisipul vostru; eu nu-l dau pe al meu! strigă Haralamb, lăsându-se mai greu pe bocaport.

Anton Lupan se apropie de el, se aşează alături şi-i puse mâna pe umăr, blând.

— Bine, Haralamb, eşti liber să faci ce vrei cu aurul tău. Descarcă-l cum poţi şi umblă sănătos, dacă nu vrei să-l arunci în ocean.

Haralamb clipi din pleoape, nedumerit. Iar căpitanul urmă, mai blând:

— Ia spune, dacă ar fi să-ţi taie o mână, sau numai un deget pentru aurul tău, ai face schimbul?

— Nu!

— Şi uite, aici alături zace un om care şi-a dat un picior, ba a lipsit puţin să-şi dea viaţa şi nu pentru aurul lui, ci pentru noi… Ce vrei să facem acum cu el?

Haralamb îşi lăsă capul în jos, ruşinat.

— Iartă-mă, domnule! zise încet. Iertaţi-mă şi voi, fraţilor!

Apoi sări în hambar, îşi suflecă mânecile, scuipă în palme şi băgă primul lopata în nisipul cu aur, care parcă niciodată nu sclipise mai ademenitor.

— Haide, daţi-i zor, daţi-i zor! În câte ceasuri trebuie să mântuim, domnule?

Anton Lupan se apropiase de prova şi cerceta insulele din jur, continuând să facă socoteli. Departe, spre apus, Milky Way dormea, învăluit în nori fumurii. Nu era o închipuire anapoda: aşa cum se vedea de aici, stâncos, uscat, brăzdat de crestături adânci, semăna cu o zgripţuroaică bătrână,

aplecată cu duşmănie asupra oceanului. Numai că în clipa asta, după o lungă noapte de zbucium, zgripţuroaica dormea cu capul în fumul vrăjitoriilor ei, şi oceanul răsufla, liniştit.

— Gherasime! strigă căpitanul.

Nu era de aruncat numai nisipul, mai rămâneau şi altele de făcut.

— Da, domnule! răspunse cârmaciul, venind.

— Cât să fie până la stânca aia din faţă?

— Vreo trei sute de metri, gândesc.

— Cam tot aşa spun şi eu; avem un cablu atât de lung?

— Nu; dar îl putem înnădi. Ce vrei să facem cu el?

— Să ne legăm de stânci – şi când o veni fluxul, să ne tragem cu cabestanul.

— Dar ca să ducem ancora în larg şi să ne tragem pe ea, n-ar fi mai nimerit?

— Nu cred; în ce să prindă ancora? Cred că la cincizeci de metri depărtare apa nu are fund.

Cârmaciul şi căpitanul coborâră barca, o împinseră în apă pe stânca plină de colţi, ceea ce nu fu lucru uşor, apoi urcară în ea cablul făcut colac, lucru încă mai greu. Dar greutatea cea mai mare o întâmpinară când trebuiră să-l întindă în larg, fiindcă atârna peste trei sute de kilograme care căutau să se ducă la fund – aşa că avură de tras vârtos la vâsle, până să-l vadă legat la locul trebuitor.

Lucrul fiind gata, se apucară, iarăşi amândoi, înarmaţi fiecare cu dălţi şi ciocane, să fărâme sub carenă colţii de stâncă mai ascuţiţi şi mai prost aşezaţi, ca în clipa plecării bordajul să nu aibă de suferit.

Cu acest prilej, pe Gherasim nu-l rabdă inima să nu bage raşcheta în algele rămase şi-n cochiliile înfipte în lemn. Astfel, din această păţanie Speranţa se alese şi cu carena ferchezuită, fără nici o cheltuială şi nu în mai mult timp decât se cere ca să desţeleneşti obrazul unui haiduc bărbos.

Terminară tocmai la timp; apa oceanului începuse să crească, acoperise chila şi urca pe bordaj, clipocind, dar

mai erau încă trei ore până ce fluxul să fie plin.

Adnana îl lăsase pe Ismail, care dormea liniştit, şi muncea cu lopata, în mijlocul oamenilor, la aruncat nisipul. Căpitanul şi Gherasim săriră în hambar, să pună mâna, alături de ei; nu era timp de pierdut.

Poate să pară greu, poate să pară cu neputinţă, dar în şase ore, opt oameni, înghesuiţi într-un spaţiu îngust, izbutiră să arunce peste bord aproape cinci vagoane de nisip… Acum îşi ştergeau năduşeala de pe frunte, pe de o parte uşuraţi, pe de alta mâhniţi. Nu erau numai cinci vagoane de nisip, ci şi şaptezeci de ocale de aur – adică o sumă de vise care se înecau în ocean, se duceau la fund.

— Treceţi la cabestan şi fiţi gata să trageţi! porunci căpitanul.

Apoi se uită la ceas şi se aplecă peste parapet, privind în jos, nedumerit. Era ora fluxului plin, apele se urcaseră exact până la punctul socotit, dar Speranţa nu se mişca din loc, stătea ţeapănă, ca şi când prinsese rădăcini în stânci.

— Ia încercaţi cabestanul! Împingeţi uşor, numai puţin. Cabestanul începu să scârţâie, cablul se întinse, ieşi din apă, scuturându-şi stropii, trosni – şi nu se urni nimic.

— Ce naiba! făcu Anton Lupan, privindu-şi încă o dată ceasul, nedumerit.

Pe urmă se uită la oameni, ca şi cum i-ar fi fost ruşine că socotelile cu care se lăudase atât se dovediseră făcute greşit. Întâlnindu-i privirea, Ieremia se înroşi – parcă Anton Lupan se uita anume la el – se fâstâci şi se apropie stânjenit de parapet.

— Oare să fie din cauza asta, domnule? întrebă ruşinat, scuturându-şi peste bord buzunarele pline de nisip.

Cu toate că nu era timp de glumă, oamenii se puseră pe râs.

— Zi aşa, vere Ieremia, voiai să te pricopseşti! zise Haralamb, mai cu haz, mai dojenitor, ca şi cum n-ar fi fost tocmai el cel ce-şi apărase avutul mai înfierbântat decât toţi.

Dar în clipa asta el uitase şi aurul şi nisipul dus la fund – şi se mira ce naiba-l apucase atunci. Ptiu! Parcă nu ştia vorba din bătrâni? De haram a fost, de haram s-a dus! Ducă-se! Noi să fim sănătoşi!

Multe lucruri ciudate se întâmplaseră în ultimul timp, însă acesta le întrecu pe toate – să te minunezi, ori să te strâmbi de râs: când Ieremia sfârşi de scuturat buzunarele, corabia scârţâi pe stânci.

— Pune mâna pe manele! Împinge acum, haide, vârtos? N-o slăbi! strigă căpitanul, triumfător.

Speranţa se urni greoaie, alunecă încet, trasă de cablul întins, îşi afundă puţin prova în apă şi-apoi făcu un salt, la adânc, cu coada în sus, ca un răţoi mândru şi zglobiu; mai lipsea să fi măcăit.

Două ceasuri mai târziu, la căderea serii, era ancorată într-un golf adăpostit, pe ţărmul de vest al peninsulei Brecknok, departe de Milky Way; oamenii cărau cu barca lest, de pe mal, pietroaie şi nisip, fără aur – vai! – fiindcă nu tot ţărmul Ţării de Foc era poleit.

Iar în zorii zilei, când se porni vântul de vest – putea să bată acum, altul mai bun nici că s-ar fi putut! – naviga spre Punta Arenas, ultima escală, cu toate pânzele sus.

Abia atunci coborî Anton Lupan în cabină, să-l vadă pe Ismail. Adnana se ridică şi ieşi, să fiarbă cafeaua, să spele feşile – avea şi ea multe de făcut.

— Cum te simţi, Ismail?

— Mulzumim!

Pe spiraiul deschis intră pieziş o rază de soare şi căzu pe obrazul bolnavului.

— Azi o să te bărbierim puţin, să te facem frumos. Ce zici?

— Mulzumim!

Parcă de bărbierit îi ardea lui acum? Altceva îl chinuia, de mult timp. Şi deodată, Ismail îşi luă inima în dinţi:

— Piciorul… am dat la rechini?

Căpitanul ar fi vrut să râdă, dar îşi simţi ochii umeziţi. Răspunse aproape în şoaptă – nu ştia cum să-şi ascundă

durerea cu care îi dădea acest răspuns. Cum să-i vorbeşti unui om viu despre o parte din trupul lui, care a murit?

— Nu, Ismail! L-am dus la ţărm şi l-am îngropat…

— Mulzumim!

Anton Lupan adăugă, încercând să râdă, altfel ar fi izbucnit în plâns:

— De altfel să ştii că pe-aici nici nu sunt rechini! Ismail tăcu îndelung, muncit de gânduri; aflase una – mai avea un hop de trecut.

— Acum, rugam ceva… zise, mototolind sfios marginea cearceafului în mâini.

Şi arătă din ochi pătura, cu golul de sub ea:

— Am debarcat aici un picior… Oftă adânc:

—… restul, lăsam debarcam la Stambul!

Căpitanul alunecă în genunchi, la căpătâiul lui. O clipă mai putu să-i privească în ochi. „Ce om minunat eşti! Şi ce minunat e că nici măcar nu ştii!” îi spuse, în gând. Apoi lacrimile izbucniră, zadarnic s-ar mai fi împotrivit, avea atâta povară în trup şi-i era sufletul atât de plin! Ştia că un căpitan nu trebuie să plângă niciodată în faţa marinarilor săi, cum nu trebuie să plece fără hartă şi fără busolă la drum, dar acum el nu mai era căpitan, iar marinarul din faţă îi era prietenul cel mai scump.

— N-o să te debarcăm niciodată, dragul meu Ismail! zise, lipindu-şi obrazul ud de obrazul lui chinuit. Ai să rămâi toată viaţa ta cu noi, şi toată viaţa noastră o să te cinstim!

Speranţa naviga cu vânt plin.

Iar Ismail închise ochii, înghiţi un nod care-i stătuse un an de zile în gât şi şopti:

— Mulzumim!

CAPITOLUL XXXIV.

Unde se sfârşeşte – şi unde începe aventura.

Încărcau cărbuni, la Punta Arenas, opt vagoane, cărbune uşor, hambarul era plin până sus, oamenii se întrebau, îngrijoraţi, unde vor dormi în viitor… Un poliţai trecea în lungul cheiului şi lipea afişe pe stâlpi:

PREMIU

500 de pesos.

Cui va aduce la guvernământ, mort sau viu, pe numitul Pedro Filipo Hoste, zis Black Pedro, care împreună cu banda sa, în noaptea de 28 spre 27 decembrie, a masacrat echipajul schoonerului Matador sub pavilion mexican, la 5 ianuarie a ucis doi marinari de pe vaporul chilian Colombia, iar a doua zi a incendiat canoniera Humbard…

În faţa schelei se opri o trăsură micuţă, trasă de un ponei alb; îl aduceau pe Ismail de la spital. Zăboviseră aici două luni, socotiseră că nu era bine să plece la drum, pe ocean, înainte ca rana să se fi vindecat pe deplin.

Anton Lupan coborî primul, privi afişul în treacăt – îl citise în oraş. Apoi coborî, pe partea cealaltă, Adnana. Îl ajutară pe Ismail să se dea jos, îi puseră cârjele sub braţ şi porniră înainte, uşor, măsurându-şi fiecare pas.

— Facem saraigli! zise bucătarul, cum fu pe punte şi zări tambuchiul de la prova.

Saraigli? Ce i se năzărise? Nu cumva îşi lăsase minţile la spital? Ehe, Ismail ştia mai multe decât ceilalţi!

— Stai întâi să-ţi încerc piciorul, să văd dacă n-am greşit măsura! îl opri Haralamb.

Cioplise două zile la piciorul de lemn, lucrase cu inima strânsă, dar cu dragoste, şi pusese în el toată priceperea, toată migala; lemn sănătos, de fag.

Ismail şi-l potrivi pe ciot, îi legă curelele, şi, fără să lase cârja, bocăni pe punte câţiva paşi. Păcat că puntea era murdară; îi era milă de lemnul nou, aşa de curat, şi înghiţi un nod amar.

Ceilalţi îl priveau stânjeniţi, îndureraţi. Dar bucătarul, după ce merse aşa până în dreptul hambarului, se întoarse spre ei, le văzu amărăciunea, şi atunci le zâmbi voios, le zâmbi cu toată inima lui de viteaz.

— Mulzumim, Haralamb!

Păcat că puntea era murdară! Cum să nu te doară inima după un picior de lemn aşa de curat? Că doar lemnul nu se

poate văcsui ca o cizmă sau ca un bocanc!

Ismail coborî în bucătărie, bocănind stângaci; de acum înainte aveau să audă veşnic bocănitul acesta, avea să facă parte din viaţa lor, cum făcea piuitul scripeţilor, zornăitul lanţului, foşnetul etravei, clopotul de cart…

De jos, de la prova se auziră cratiţele, zăngănind – bucătarul mormăia – poate nu luceau toate destul de curat; inima Adnanei se strânse, ea purta vina; apoi se auzi gazelul, izbucnind pe spirai – nu-i dăduseră voie să ia fonograful la spital; acum răsuflară cu toţii, uşuraţi.

Numai cârmaciul se apropie de Anton Lupan, scărpinându-se în cap, stânjenit, încurcat:

— Domnule, zise în sfârşit, făcându-şi curaj. Acum nu ştiu cum ne-om descurca… Vezi, cât a fost nisipul… Cu cărbunii însă, înţelegi dumneata… Las' că-i murdărie, dar uită-te, nu mai e loc de-o palmă în hambar…

Căpitanul luă mâna Adnanei.

— Fii liniştit, Gherasime! Aţi scăpat de belea; ne-am căsătorit acum o jumătate de ceas. Întreabă-l pe Ismail, că ne-a fost martor şi a semnat.

— Slavă domnului! strigă Haralamb. Mă gândeam s-o cer eu dacă n-o luai dumneata. Ce naiba, trebuia să-i găsim un bărbat!

Se întâmplase aşa: pe când mergeau spre spital, căpitanul se opri din senin pe trotuar şi zise, nitam-nisam:

— Adnana, nu mai merge! Zor-nevoie să eliberăm cabina oamenilor, altfel au să se revolte şi mă spânzură de catarg. Vrei să te măriţi cu mine, azi?

— Dacă-i vorba să-ţi salvez viaţa, n-am încotro: vreau!

— Adică aşa?! Altminteri…

Părea mâhnit, supărat. Doamne, el care citise atâtea cărţi, care făcea socoteli cu cifre lungi de-o şchioapă, de te ameţeau numai când le priveai, el care citea în sufletele tuturor oamenilor din echipaj, citea în hărţi, ba până şi-n stelele de pe cerul înalt, cum nu putea citi în ochii ei aşa de vorbitori, aşa de umezi şi calzi?

— Deci, altminteri… Pentru mine, aşa, ca om, să zicem că n-aş fi căpitan… Eu credeam…

Ea îşi muşca buzele, în faţa lui, la un pas.

Şi Anton Lupan bâiguia, încurcat:

— Pentru că mie unul, mie unul, ştii, îmi eşti dragă, Adnana!

— Ia te uită! Şi de mult, domnule căpitan?

— Nu-ţi bate joc! De atunci, când te-am întâlnit pe corabia lui kir Iani în arhipelag. Ai uitat?

— Nu, n-am uitat!

Cum de nu izbucnea în lacrimi, cum de mai putea lăsa, până la el, nefericitul acela de pas?!

— Răspunde-mi, Adnana! Să zicem că nu m-ar pândi nici o primejdie. Vrei să te măriţi cu mine? Primeşti să-ţi fiu bărbat?

— Am să-ţi răspund cu o vorbă de a ta: primesc, cu braţele deschise! Dar eu când spun, o şi fac. Păzea!

Şi-acum echipajul spăla puntea, freca alămurile de te orbeau – se nimerise zi cu soare, altfel nici nu se putea – ridica marele pavoaz, împodobea corabia cu ramuri de fag – păcat că nu găseau brad!

Iar seara, se porni chiolhan; ardeau, agăţate de straiuri, de ghiuri, toate felinarele câte se putuseră afla, ba mai împrumutaseră vreo şase de la vecini, un schooner argentinian, un vapor suedez, se întinsese masă mare, lângă catarg, mâncară berbec fript, că-i şi uitaseră gustul de când hoinăreau, urla fonograful lui Ismail, de te asurzea… Pe urmă fonograful tăcu şi Mihu începu să cânte din caval, Negrilă lătra, se zbenguia fericit între Anton Lupan şi Adnana, oamenii jucau pe punte, chiuiau: „Frunză verde de pe coastă, Frumoasă-i mireasa noastră!”

Se adunase lume multă pe mal; un poliţai se plimba pe chei, cam enervat; nu se mai pomenise la Punta Arenas asemenea bal. Dar ce putea face? Să zică o vorbă, ar fi ieşit scandal. O dată îşi însurau oamenii căpitanul pe care-l iubeau!

La miezul nopţii se desfundă ultima sticlă de Cotnar, iar Anton Lupan, umăr la umăr cu Adnana, ridică paharul, se uită la echipaj şi vorbi aşa:

— Prietenii mei dragi! Suntem împreună de multă vreme, iată curând se împlinesc trei ani. Am străbătut drum lung, ca să înfăptuiesc un gând vechi, pe care nu l-au putut înfăptui alţii, înaintea mea – şi voi toţi, care m-aţi ajutat, aţi fost bravi. Nu avem de aşteptat nici onoruri, nici bani, dar lumea, dacă este dreaptă, nu ne va uita… îmi pare rău că astăzi, când am înfăptuit acest vechi plan, prietenul meu, care a avut parte mai mare decât mine în tot ce am visat, nu e în mijlocul nostru şi nimeni nu poate bănui unde l-o fi aruncat soarta. Închin primul pahar pentru el, dacă o fi viu, sau, dacă a pierit, pentru amintirea lui Pierre Vaillant!

Echipajul se ridică în picioare şi câteva clipe rămaseră cu toţii tăcuţi, întristaţi, simţind parcă asupra lor umbra pâlpâitoare a omului pe care îl iubeau fără să-l fi cunoscut.

— Cât despre noi – continuă apoi Anton Lupan – cred că ne putem număra câteva fapte bune în aceşti ani. Dacă am greşit uneori…

Aici Ismail îşi lăsă capul în pământ şi oftă amar, credea că Anton Lupan încă nu l-a iertat.

— Am greşit toţi, greşeli mai mici sau mai mari, toate au rămas în urmă, principalul e că am ieşit totdeauna cu obrazul curat şi suntem laolaltă, ca nişte fraţi. Când mă uit în jur, pe puntea aceasta, care e un colţ din ţara mea, nu ştiu ce mi-e mai drag; îmi e mai dragă ţara noastră, fiindcă a dat oameni aşa minunaţi, îmi sunteţi mai dragi voi, mi-e mai dragă corabia, ori…

— Stai puţin, domnule! Eu cred că dintre toate şi dintre toate, mai dragă trebuie să-ţi fie ea! zise cârmaciul, arătând spre Adnana.

— Aşa e, frate Gherasime! sări Haralamb.

— Tu ţine-ţi gura, pezevenghiule – şi mai bine gândeşte-te că mâine-poimâine ajungem la Pireu, şi-o să dai ochi cu cafegioaica ta!

Haralamb oftă:

— De, dacă suntem săraci! Să nu fi aruncat aurul ăla, mă gândeam să rămân şi eu acolo, să mărim cafeneaua, să facem şi-un fel de han, adică un hotel, cum era la Stambul, la Pera-Palace…

— Nu fii amărât, Haralamb! vorbi Anton Lupan. Sunt pe lume rele şi nenorociri mult mai mari decât sărăcia, dacă tu vrei cu tot dinadinsul să ne socotim săraci. Mai bine să ne gândim că ne aflăm toţi laolaltă, strâns legaţi, că am trecut prin primejdii care nu ne-au întors din cale – şi pe lângă ispite care nu ne-au dezbinat… „La ce s-o fi gândind? se întreba Haralamb. La aur sau la Adnana? Ispită, ispită, da' degeaba vorbeşte aşa! Ce, la o adică, aş fi îndrăznit eu să i-o iau de sub nas?”

De câteva clipe, Gherasim nu mai auzea ce spune Anton Lupan; îl frământau şi pe el unele gânduri şi nu ştia cum să le vină de hac. În sfârşit, se scarpină în cap şi zise, încurcat:

— Şi-apoi, domnule, dacă-i vorba de sărăcie, poate că nici nu suntem aşa săraci! Ia stai!

Aşa zicând, se ridică de la masă, se duse în cabină, la prova, şi se întoarse cu sacul lui vechi, de marinar, din care scoase nişte bucăţi de metal, zgrunţuroase, sleite, în forme şerpuitoare, ciudate şi îmbrăcate într-o scoarţă de praf. Numai că, dacă le zgâriai, luceau.

— Ia uite colea!

Căpitanul luă o bucată de metal, o zgârie cu unghia şi făcu ochii mari:

— Aur curat!

— Aur este, dar nu ştiu cât o fi de curat, că s-a amestecat cu cenuşa lui Martin Stricland şi-a ăluilalt, am uitat cum îi spunea…

— Schlimbach!

— Aşa vezi, Schlimbach. Mi-ar fi fost scârbă să pun mâna pe el, dar atunci, noaptea, am crezut că Ismail se prăpădeşte – şi-am zis să fac ceva pentru nevestele lui. Altfel nu-l luam. M-am dus pe mal, am răscolit cenuşa şi l-

am adunat. Or fi vreo şapte ocale, vreo opt, n-am avut cântar… Acum, domnule, om face cum zici dumneata. Dacă socoteşti că nu-i murdar…

— Parcă icosarii, napoleonii şi lirele ştim din ce aur s-au turnat? răspunse Anton Lupan. Doar n-o să ne facem icoane din el; tot o să trebuiască să-l schimbăm pe bani, aşa că fii liniştit, Gherasime. Şi-acum, dacă toţi veţi socoti ca mine, eu zic să-l împărţim în două părţi la fel de mari: una lui Ismail, că-i cel mai împovărat, alta lui Haralamb, să nu se mai plângă de…

Haralamb se împotrivi, ruşinat:

— De ce mie, domnule? M-am arătat eu mai vrednic decât ceilalţi?

— Nu-i vorba de asta; dar parcă spuneai că vrei să deschizi cafenea!

Oamenii râseră grozav; nu prea era în firea lor să se poreclească, dar de multă vreme, în taină, când vorbeau de Haralamb, îi ziceau kir Haralamb-cafegiul, kir Haralamb-ciubuc, ori kir Haralamb-giubea.

— Ce ziceţi, băieţi, aşa împărţeală e dreaptă? continuă căpitanul.

— Să ia Ismail tot! zise Haralamb, lepădându-se de aur, cum s-ar fi lepădat de cel necurat.

Atunci se auzi piciorul lui Ismail, lovind în punte, aproape cu supărare:

— Împărţim egal! Luam toţi, taman-taman!

Poate c-ar fi ieşit şi ceartă, dacă nu se amesteca înţeleptul cârmaci:

— Ia, mai bine să nu ne facem planuri prea din vreme; să ne vedem întâi mai aproape de case. Ce, ar fi să ni se întâmple prima oară dacă am pierde şi aurul ăsta pe undeva?

— Ei, şi-acum, la odihnă! hotărî Anton Lupan. Mâine, în zori, am plecat!

— Ba nici gând, domnule! Lasă-ne să petrecem, c-am dormit toată luna! O dată ne însurăm căpitanul!

Şi iarăşi începu să cânte cavalul şi iarăşi chiotele şi strigăturile se răspândiră peste liniştea tainică din Punta Arenas.

Numai plutaşul stătea tăcut, lângă catarg, cu mâinile în brâu, cu barba bătută de vânt, arătându-şi pieptul voinic, parcă mai falnic ca oricând, că nu mai ştiai cine-i mai falnic, el sau catargul? Iar ochii lui albaştri se limpeziseră iarăşi şi chipul înăsprit parcă înflorea, ca busuiocul de pe plaiuri când se duc omăturile iernii şi vine din nou luna mai. Şi gândindu-se la fata pe care o iubise el odată, cea de se dusese după primarul bogat, plutaşul îşi zicea în sine, găsind gândul înţelept după atâţia ani: „Ce mi-e bogăţia? Azi în hambar, mâine în ocean!

Haralamb, în acest timp, o învârtea pe mireasă chindia, iar văru-su şuiera printre degete şi chiuia, de se auzea în toată Punta Arenas:

Frunză verde floare-aleasă, Să joace şi cea mireasă…

În zori, când împingeau amândoi la manelele cabestanului, de curgea apă pe dânşii, tot nu sfârşiseră cu strigăturile. Băteau clopotele de cart pe corăbiile vecine, marinarii se aplecau peste parapete, hamalii căscau gura în marginea cheiului…

— Floricică-floare-albastră, toată lumea-i cu nevastă! chiuia Haralamb.

— Toată lumea-i cu soţie, numai eu cu cucu-n vie! răspundea Ieremia, veselindu-se pe faţă, dar în fundul sufletului cuprins de amărăciune.

Se potoliră abia în afara portului, când începu să plouă. Atunci coborâră cu părere de rău în cabină, Negrilă îşi luă şi el coteţul în primire. Pe punte rămase numai cârmaciul şi omul de veghe.

Speranţa navigă două zile prin strâmtoare, prin locuri care ne sunt acum cunoscute. Ploua mereu, altfel nu s-ar fi împlinit cele scrise în cărţile marinăriei. Anton Lupan stătea rezemat de parapet, la prova, şi privea ţărmurile pustii, învelite în neguri. Nu se vedeau focuri, fumuri, pirogi alcalufe… Pe alocuri zărea un fel de movile ciudate, în marginea apei, ca nişte dolomite… Acum ştia că sunt grămezi de scoici goale, să le măsori cu tona, în locurile de popas ale acestor triburi bătute de soartă.

Dar poate în clipa asta, undeva, în marginea unui canal, pe o insulă pustie, un alcaluf, îmbrăcat în piele de focă, încălţat cu opinci, legate cu nojiţe ca ale ţăranilor noştri, îşi căuta loc de vatră, iar altul cioplea cu toporul bârne pentru viitoarea casă… Da, truda lor avea să rodească, măcar cât rodeşte un bob de grâu dintr-o mie…

A treia zi, către zorii zilei, strigă omul de veghe:

— Eheeei! Se vede Capul Fecioarelor!

Adnana stătea la cârmă, învelită în mantaua de ploaie; stătea aşa de la miezul nopţii: era marinar, nu nevasta căpitanului.

Echipajul năvăli pe punte, o dată cu lumina zilei. Ploua, ploaia cunoscută, să se împlinească litera scrisă în cărţile

marinăriei, dar departe, în prova, oceanul făgăduia să le dea înapoi cerul senin şi soarele, şi căldura.

Ieşi şi Ismail, mai la urmă, bocănind anevoie pe scară. Vedea oceanul în faţă, dar tot nu ştia încotro se îndreaptă, unde duc cărbunii. Când îi întreba pe oameni, aceştia ridicau din umeri, ferindu-se să-i răspundă; mare năzdrăvănie!

Peste câteva clipe căpitanul apăru pe punte, cel din urmă, nu că de când cu însurătoarea se mai lenevise; avusese de întregit o frază în jurnalul călătoriei. Altminteri, nu dormea nici el, de la miezul nopţii. Ce, ar fi putut să doarmă când o ştia pe Adnana la cârmă?

Ea îi zâmbi pe sub glugă şi, ridicând mâna, îi făcu un semn, plin de gingăşie, un semn mic-micuţ, să nu-l vadă toată lumea.

— Cârmaciul n-are voie să ia mâna de pe cârmă! o mustră căpitanul, cu prefăcută, sau, mai ştii, poate cu adevărată asprime.

„Bine! Când termin cartul, ai să vezi tu! Las' pe Adnana!”

Anton Lupan îşi învălui oamenii cu privirea şi în ochii lui se ivi o undă de nedumerire. Ei, dar cine era printre ei flăcăul acesta sprinten, cu umerii largi, cu trupul subţire? Să fi fost Mihu, copilandrul care se îmbarcase acum trei ani la gurile Dunării?

— Mihule!

— Da! răspunse musul, apropiindu-se cu paşi legănaţi, ca marinarii cu multă vechime, dar vădind, în călcătură, nu ştiu ce stânjenire.

— Ce-i cu tine? Nu cumva iar te strâng cizmele?

— Ba da, domnule; mi-au rămas mici şi astea, fir-ar ele ale naibii să fie!

— Când crescuşi aşa mare, băiete? Ia te uită la el! Mâine-poimâine, n-au să-l mai încapă nici tricourile!

„Ehei! ar fi vrut să-i răspundă flăcăul. Tricourile mele de mult i le-am dat Adnanei! Păi ce, mi se mai potrivea măsura? Acum le port pe ale oamenilor!”

Anton Lupan îl privi din tălpi până în creştet şi pieptul i se umflă de mândrie.

— Câţi ani ai tu acum, măi băiete?

— Am împlinit nouăsprezece la sfântu' Vasile.

— A, păi dacă-i aşa, când ajungem la Marsilia, mergi să dai examen la Căpitănie.

— Cum asta? Că doar n-am anii!

— Nu-i nimic; m-oi pricepe şi eu atâta, să-l iscălesc pe popa din satul vostru. Îţi dau doi ani din buzunarul meu, numai să nu mă faci de ruşine!

O geană de purpură începea să clipească la orizont, deasupra oceanului. În faţă, un mic vas cu două catarge, un pescuitor de balene după formă, strângea vântul anevoie, încercând să înainteze prin strâmtoare, împotriva mareei.

— Băiat bun! Aferim! zise Ismail, apropiindu-se de Mihu şi bătându-l pe umăr.

— Bine, o să vedem! continuă căpitanul. Dar până să dai examen cu alţii, o să-mi arăţi mie ce-ai învăţat în ăşti trei ani de zile. Când ieşim în ocean, îţi încredinţez comanda corăbiei. Du-te jos, cercetează harta, fă-ţi toate socotelile, să ne scoţi la Buenos Aires!

Ismail se clătină, gata să cadă pe punte; vezi, nu era încă deprins cu piciorul…

— Unde? întrebă, simţind că-l iau ameţelile.

— La Buenos Aires, să descărcăm cărbunii. Nu ştii unde vine asta? E un port mare, în Argentina.

— Domnule, nu băteam joc acuma! Ştiam Buenos Aires…

Şi de unde vorbea cu ochii în jos, plin de obidă şi amărăciune, deodată pe chipul bucătarului năvăli un val de sânge, începură să-i scapere privirile.

— Dacă nu suparam, vream un hatâr, zise, cu însufleţire.

— Spune, Ismaile!

Oamenii îşi fereau capetele, silindu-se din răsputeri să nu râdă.

— Eu nu coboram, continuă bucătarul, când cu îndrăzneală, când cu ruşine. Nu coboram, nu vream

cădeam în păcat, pariam argentinos. Dar lăzam ăsta băiat, ori Haralamb, mergeam întrebam, cine am bătut, am bătut Destroyer, ori…

Un hohot de râs umplu văzduhul, făcând să se spargă norii şi să se vadă seninul cerului. Speranţa gonea ca o nălucă, în lumina zorilor, cu vânt din pupa şi curentul mareelor, având totul de partea ei, cum totul îi era potrivnic micului vas din faţă, pescuitor de balene.

— Nu, Ismaile! răspunse căpitanul. O să coborâm şi-o să mergem cu toţii. Iar ţie o să-ţi dăm cincizeci de argentinos, să pariezi pe Barbarosa – fireşte, dacă-ţi convine; dar am eu o presimţire că rândul trecut Destroyer a rămas fără pene.

Şi iarăşi răsunară pe punte hohote de veselie; râdea Haralamb, omul de veghe la prova, râdea Adnana, la cârmă, râdea căpitanul, râdea întreg echipajul, râdea şi Mihu, în cabină, râdea şi… Păi sigur, râdea şi Negrilă… Dar cel mai tare dintre toţi, râdea bucătarul!

S-ar putea clipă mai frumoasă pentru a încheia povestea călătoriei? Ce să spui după aceea? Cum a mers Speranţa la Buenos Aires, cum a descărcat cărbunii, cum şi-a împlinit Ismail vechea poftă a inimii şi-apoi, cum au plecat cu toţii, spre Mediterană – sfârşită fiind aventura? Dar nu, aventura nu se sfârşeşte niciodată, înmugureşte din ea însăşi, într-una, ca butaşul viţei de vie. lată:

Vasul de pescuit balene era acum în faţă, luptându-se din greu cu vântul şi cu mareele.

— Halo! strigă căpitanul, când fură aproape.

— Halo! răspunse Anton Lupan, făcându-şi mâinile pâlnie la gură.

— Unde mergeţi?

— La Buenos Aires!

— Pune în pană, rogu-te, căpitane! Am să-ţi dau o hârtie!

— Prova în vânt! porunci Anton Lupan, supunându-se rugăminţii, după datinile cinstite ale marinăriei.

Speranţa făcu o voltă largă şi curând cele două vase se aflau bord la bord, derivând uşor spre gura strâmtorii. Pe

puntea pescuitorului ardea focul, sub două cazane, topind grăsimea de balenă. Marinarii, unsuroşi şi afumaţi ca şuncile puse în gura hornului, căsăpeau cu topoarele o balenă care cântărea peste două tone. Căpitanul se apropie de parapet, cu o hârtie în mână.

— Iată, domnule! zise, întinzându-i-o lui Anton Lupan. Am găsit-o acum trei zile, într-o sticlă, când am despicat pântecele unei balene. E de la nişte naufragiaţi, dar, din nenorocire, poartă o dată foarte veche. Noi nu mergem deocamdată nicăieri, intrăm doar în strâmtoare, să încărcăm lemne. Dacă te duci la Buenos Aires, ia-o dumneata, s-o predai Căpităniei.

Era o hârtie mucegăită, atinsă pe alocuri de umezeală, dar, în bună parte, scrisul se citea limpede: „Salvaţi sufletele noastre!”

Mâna lui Anton Lupan începu să tremure, obrazul îi păli, ochii i se măriră, picioarele ii slăbiră şi el se rezemă de parapet, simţind că alunecă.

 „Goeleta L'Esperance – scria în hârtie – sub pavilion francez, plecată de la Saint-Malo la 3 ianuarie 1882, în drum spre Punta Arenas…”

Câteva clipe, literele se pierdură, rămase în locul lor numai o ţesătură cenuşie, fluturând ca norii mânaţi de furtună.

— Ce este, domnule? întrebă Gherasim, cu nelinişte, văzând ce palid era căpitanul.

Acesta nu răspunse, ci rămase cu ochii în hârtie, neauzind, nesimţind pe nimeni în preajmă, încercând să desprindă urmarea mesajului, din apele cenuşii ale hârtiei. Dar, chiar şi acolo unde literele erau clare, el nu mai desluşea acum decât cuvinte răzleţe, care i se învălmăşeau în minte:

 „… Atlantic… furtună… 17 martie… cârma ruptă, catargele prăbuşite… naufragiat… 28°15' long. v., 47°7' lat. s… Supravieţuitori cinci oameni din opt echipaj: căpitanul Pierre Vaillant, primul cârmaci, Roger Peraud…”

Anton Lupan nu citi mai departe, se desprinse de parapet, dădu să se repeadă spre cabină, la pupa, în vreme ce oamenii săi şi căpitanul pescuitorului de balene îl priveau, unii neliniştiţi, alţii numai miraţi, apoi se opri şi zise, cu un glas pe care nu i-l recunoştea nimeni:

— Pierre Vaillant! Poate că e încă în viaţă… L'Esperance a naufragiat…

— Atunci, domnule, vei duce hârtia! vorbi căpitanul micului vas, neînţelegând de ce căpitanul Speranţei era aşa de tulburat. Drum bun şi mă încred în dumneata!

— Îţi mulţumesc, căpitane! Cerul fie binecuvântat că te-a scos în calea mea! Fii şi dumneata de o mie de ori binecuvântat!

Şi, în timp ce pescuitorul de balene îşi lăsa prova sub vânt, spre a-şi lua trudnic vechiul drum, Anton Lupan cobora scările cabinei şi se apleca asupra hărţii, cu compasul în mână, să găsească locul arătat în mesaj. Dar, în chip ciudat, în locul acela Oceanul era alb, nu se vedea nici o insulă, nici un colţ de pământ – pe zeci de mile în jur se întindea numai apa, pustiul. Citi încă o dată cifrele, măsură iar şi găsi acelaşi loc, în mijlocul Oceanului alb. Şi totuşi era cu neputinţă ca Pierre Vaillant să se fi înşelat, după cum era cu neputinţă să se fi salvat din naufragiu în altă parte decât pe o insulă, pe o bucată de pământ, deşi harta n-o arăta.

După câteva minute, oamenii care aşteptau pe punte, încremeniţi, neputând încă să creadă că hârtia aceea venea într-adevăr de la Pierre Vaillant, îl văzură pe căpitan urcând scările, mai liniştit într-un fel, în altul mai tulburat. Speranţa rămânea cu prova în vânt şi curentul continua s-o împingă încet, spre Ocean.

— Schimbăm drumul! vorbi hotărât Anton Lupan.

— Încotro, domnule? întrebă Gherasim. Nu mai mergem la Buenos Aires?

— Nu. Pornim spre răsărit, nord patru carturi spre est, să-l căutăm pe Pierre Vaillant!

— Şi cărbunii?

Trebuiau să-i descarce la Buenos Aires până la 15 februarie, aşa scria în contract! Dar acum Anton Lupan uitase ce scria în cartea negustorilor, cum uitase şi atunci când plimbase butoaiele lui kir Nicolachi până la insula Musarah – acum în ochii lui îşi deschisese iarăşi paginile marea carte a prieteniei, pe care niciodată n-ar fi putut-o uita!

— Cărbunii? îi păstrăm ca lest, şi dacă n-om mai avea nevoie de ei, îi aruncăm în ocean!

Oamenii se uitau la el, nedumeriţi, încurcaţi; nu mai râdea nimeni pe punte, ca în clipa aceea când povestirea s-ar fi putut termina.

— Au şovăie vreunul? întrebă Anton Lupan, privindu-i mirat.

Adnana, cea dintâi, scutură scurt din cap. Iar ceilalţi, îndată după ea, răspunseră toţi, într-un glas:

— Nu, domnule! Mergem oriunde ne porunceşti! Suntem marinari!

— Atunci prova sub vânt – şi la drum, pe ocean! Gherasim învârti cârma la stânga, pânzele începură să fluture, apoi se umflară şi, rotindu-se, Speranţa îşi afundă prova în val…

Nu mai râdea nimeni pe punte. Oamenii erau tăcuţi şi gravi, cum e tot marinarul când porneşte pe apă, să salveze alt marinar.

Speranţa gonea iarăşi, în zorii care creşteau, cu acelaşi vânt tare din pupa, cu pavilionul românesc fluturând pe catarg. Şi deodată ea îşi schimbă legănarea, foşnetul bordajului îşi schimbă gama – întâlnea nemărginitul ocean.

Era clipa când se vestea faptul cel mare al zilei, la orizont răsăritul fluturându-şi pânzele roşii, ca să-i deschidă poarta larg soarelui. Iar dincoace, în timp ce etrava îşi începea iarăşi marşul triumfal al plecărilor, Speranţa îşi flutura pânzele albe, deschizând tainica poartă a călătoriilor ei viitoare.

Mic manual marinăresc.

Cea mai mare parte a termenilor marinăreşti folosiţi în această carte îşi găsesc explicaţia chiar în text, dar nu totdeauna în locul unde sunt întâlniţi prima oară. De aceea, autorul socoteşte trebuitor să pună la îndemâna cititorilor neiniţiaţi acest mic manual alfabetic, care le va îngădui să înţeleagă cu o clipă mai devreme sensul unor cuvinte necunoscute de ei, rămânând totdeodată folositor şi pentru alte lecturi cu subiect marinăresc.

AMARA (A): A lega, a fixa încărcătura din magazie sau obiectele mobile de pe punte, ca în timpul balansului să nu se mişte, prilejuind stricăciuni. La fel se spune despre un vas care se leagă la chei.

ARBORE sau CATARG: Preacunoscutul stâlp vertical, fixat pe punte, folosit la ridicarea velelor. Vasele moderne, cu maşini, mai păstrează şi astăzi unul sau două catarge, pe de o parte ca să se supună tradiţiei, pe de alta din necesităţi reale (antenă de radio, semnalizare), dar ele sunt din ce în ce mai scurte.

ARGAT: Macara primitivă, alcătuită dintr-un solid pivot vertical, pus pe suporturi de lemn, învârtit cu pârghii lungi, ca nişte spiţe, de mai mulţi oameni şi putând, prin înfăşurarea unui cablu, să deplaseze greutăţi mari, de pildă să târască o corabie care trebuie scoasă pe uscat.

BABORD: Partea din stânga a unui vas, privit de la pupa la prova.

BALANSINĂ: Parâmă petrecută printr-un scripete de pe catarg, care susţine ghiul la înălţimea cuvenită când pânzele sunt strânse.

BANDA (A SE): Se spune despre un vas că este bandat, atunci când navighează aplecat pe un bord sau pe altul, fie din pricina încărcăturii pusă greşit, ceea ce, fireşte, trebuie să se evite, fie, mai cu seamă, din pricina vântului care acţionează asupra velelor.

BERBECI: Valuri a căror creastă se sparge, înspumată, dovedind întărirea vântului.

BIGĂ: Grindă oblică, prinsă de catarg, putând pivota în jurul acestuia şi având la capăt un palanc, cu ajutorul căruia încărcătura ridicată de pe chei poate fi rotită prin aer şi apoi coborâtă în magazie, sau invers, când vasul se descarcă.

BINTĂ sau BABA: Stâlp solid, de lemn sau de metal, fixat în marginea cheiului şi în anumite locuri pe punte, folosind la amararea vasului.

BOCAPORT: Ansamblul scândurilor sau tablelor care închid gura magaziei.

BOMPRES: Mic catarg orizontal sau uşor oblic, fixat la prova unui vas, care, pentru anumite nevoi de echilibru al velaturii, îngăduie să se ridice un număr de pânze în afara bordului.

BORDAJ: Pereţii exteriori ai unui vas.

BRIC: Corabie cu două catarge, având pe cel de la prova vele dreptunghiulare, puse pe vergi, iar pe cel de la pupa o randă trapezoidală, cu ghiu şi pic.

BRIZANŢI: Valuri care se sparg în apropierea ţărmului, lovindu-se de funduri mici sau de stânci.

CABESTAN: Un fel de vinci, folosit odinioară la ridicatul ancorei, alcătuit dintr-un pivot vertical, şi învârtit de câţiva oameni, cu ajutorul unor pârghii.

CAP LA COMPAS: Direcţia de mers a unei nave, în raport cu nordul arătat de busolă.

CARENĂ: Acea parte din corpul unei nave, care intră în apă.

CARGOBOT: Vapor de transportat mărfuri.

CAVALEŢI: O alcătuire de grinzi cioplite după forma carenei, cu ajutorul cărora vasele mai mici pot fi trase pe uscat sau lansate pe apă, fără să se răstoarne.

CAVILE: Mânere fixate pe cercul timonei, ca o prelungire a spiţelor. Piese asemănătoare, păstrând acelaşi nume, fixate pe anumite suporturi în faţa catargelor, folosesc la legarea fungilor.

CHEIE DE ÎMPREUNARE: Un fel de za demontabilă, cu ajutorul căreia două capete de lanţ se pot lega între ele.

CHEIE DE LANŢ: Lanţul ancorei fiind de regulă alcătuit din bucăţi de câte 30 de metri, unite între ele, cheia de lanţ e luată de marinari ca unitate de măsură pentru adâncimea apei la locul de ancorare.

COPASTIE: Întăritură longitudinală la partea superioară a bordajului unei bărci; la vasele puntate, copastia e piesa de legătură între bordaj şi punte.

CRUCETĂ: Pentru consolidarea lor, catargele au una sau mai multe vergele fixate transversal, la anumită înălţime; ele se numesc crucete şi măresc puterea de sprijin a sarturilor care trec prin vârful lor.

CRUCIERĂ: Pentru a naviga de la un punct la altul, vasele cu pânze erau adesea nevoite să meargă în zigzag, după cum cerea vântul, să încrucişeze, cu o vorbă marinărească. Astăzi, înţelesul cuvântului s-a lărgit şi orice călătorie mai lungă, pe mări, poate fi numită crucieră, de la a încrucişa.

DECLINAŢIE: Magnetismul Pământului nu arată în toate locurile de pe glob direcţia nordului geografic, el suferind abateri mai mici sau mai mari, uneori de zeci de grade. Unghiul făcut de nordul magnetic cu nordul adevărat se numeşte declinaţie; aceasta a fost măsurată şi trecută pe hărţile marine în toate zonele străbătute de navigatori. Pentru a se putea orienta după busolă, navigatorul trebuie să ţină seamă de declinaţia regiunii pe care o străbate şi să corecteze în consecinţă unghiul său de drum.

DEVIAŢIE: Busola, sau compasul cum spun marinarii, suferă influenţa maselor de fier aflate în preajma, influenţă care mai ales la vapoare, în întregime metalice, nu se poate evita. Anumiţi magneţi reglabili pot să compenseze în bună parte acest neajuns, dar o imperfecţiune rămâne întotdeauna; ea se numeşte deviaţie şi trebuie să fie cunoscută de navigator, ca şi declinaţia, pentru corectarea unghiului de drum.

DERIVĂ: Deplasarea involuntară a unui vas, datorită vântului sau curenţilor marini.

DUNETĂ: Punte înălţată deasupra punţii principale, aflată la pupa unor vase şi având dedesubt felurite cabine şi încăperi.

ECHE: Pârghia cu care se manevrează cârma la bărci şi corăbii mai mici, care nu au timonă.

EFEMERIDE: Table întocmite pe câţiva ani înainte pe baza calculelor mai multor observatoare astronomice, dând date precise cu privire la mişcarea în timp a aştrilor mai importanţi.

ETAMBOU: Piesă principală din scheletul unui vas, care formează partea lui din spate (pupa).

ETAMBREU: Deschizătură circulară în punte, prin care trec catargele sau axul cârmei.

FOC: Velă triunghiulară, aflată la prova unei corăbii.

FUNGĂ: Parâmă trecută printr-un scripete de pe catarg, cu ajutorul căreia se ridică velele.

GHIU: Suport de lemn fixat aproape de baza catargului şi puţind să pivoteze dintr-un bord în altul; pe el se leagă, se înverghează, marginea de jos a velei.

GHIORDEL: Găleată de tablă, lemn sau pânză impermeabilă, legată cu o parâmă îndeajuns de lungă ca de pe puntea unui vas să poţi scoate apă de mare.

GREEMENT: Întreg ansamblul de catarge, sarturi, straiuri etc. care susţin velatura unei corăbii.

GRIJELE: Şipci de lemn legate între sarturi, ca nişte trepte, îngăduind echipajului să se urce în vârful catargului.

GUARDAMANĂ: Apărătoare pentru mână, făcută din piele, folosită de marinari la cusutul velelor; între degetul mare şi podul palmei ea are un mic disc metalic, cu care se împinge acul, lucru care nu s-ar putea face cu un degetar obişnuit, ácele de vele fiind foarte mari, iar pânza foarte groasă şi rezistentă.

HABITACLU: Locaşul busolei, făcut din lemn sau din metal nemagnetic.

LOCH (citeşte „log”): Instrument cu care se măsoară viteza unei nave.

MANELĂ: Pârghie de lemn, folosită la învârtirea cabestanului.

MAHOANĂ: Vas plutitor, cu fundul plat, folosit în porturi la transportarea încărcăturii de pe vapoare, când acestea nu se pot apropia de chei.

MARANGOZ: Dulgher care lucrează corăbii.

MĂRUL CATARGULUI: Proeminenţă sferică, aflată în vârful catargului, fără un rost practic.

MATISI (A): A împreuna două parâme, sau două cabluri metalice, fără a le înnoda, ci petrecându-le în chip iscusit şuviţele unele printre altele.

NAVLOSI (A): A angaja un vas în vederea transportării unor mărfuri.

PALANC: Macara cu mai mulţi scripeţi, folosind la ridicarea greutăţilor mari.

PANA CÂRMEI: Cârma propriu zisă, ca o paletă de felurite forme, care acţionează în apă.

PAVOAZ (MARELE): La sărbătorile marinăreşti, pavilioanele de semnalizare, în număr de vreo 40, pentru fiecare literă şi cifră câte unul, se ridică pe straiuri, împodobind vasul cu viile lor culori, care flutură în bătaia vântului; acesta este marele pavoaz, spre deosebire de micul pavoaz, care cuprinde numai câteva pavilioane şi se ridică la festivităţi mai puţin solemne.

PIC: Vergă oblică, ridicată pe catarg cu ajutorul fungilor; de ea se leagă, se înverghează partea de sus a velei.

PROVA: Partea din faţă a unei nave.

PUPA: Partea din spate a unei nave.

RANDĂ: Velă trapezoidală, aflată pe catargul de la pupa.

RODANŢĂ: Inel metalic care apără de rosături ochiurile de agăţare făcute la capătul sarturilor, straiurilor, al feluritelor cabluri şi parâme.

SĂGEATĂ: Velă suplimentară care, atunci când vântul nu e prea tare, se ridică deasupra picului.

SARTURI: Cabluri care întăresc catargul în lateral.

SAULĂ: Parâmă subţire.

SCHELĂ: Podeţ de lemn, care leagă cheiul cu puntea unui vas.

SCHOONER: Corabie de mărime mijlocie, cu două catarge, asemănătoare cu goeleta, cu care, de altfel, adesea se şi confundă.

SCOTĂ: Parâmă cu care se manevrează pânzele.

SLOOP: Mic vas cu un singur catarg, purtând un foc şi o velă mare.

SPIRAI: Luminator făcut în punte, deasupra încăperilor care nu pot avea ferestre laterale (hublouri).

STRAIURI: Cabluri care întăresc catargele spre prova.

SUBARBĂ: Lanţ sau cablu care întăreşte bompresul.

TACHET: Suport în formă de T, fixat pe parapet sau pe punte, de care se leagă scotele.

TAMBUCHI: Deschizătură prin care se poate coborî sub punte, acoperită cu un capac, sau cu un fel de gheretă.

TIMONĂ: Roata cârmei.

TRINCĂ: Velă triunghiulară, care se ridică în faţa arborelui-trinchet.

TRINCHET (ARBORE): Catargul dinspre prova.

TROŢE: Ansamblul de lanţuri şi cabluri cu care mişcarea timonei se transmite la axul cârmei.

VARANGE: Piese de lemn sau de metal, care leagă coastele de chilă.

VIRA (A): A ridica o greutate, de pildă ancora. Mai rar se foloseşte în sensul de viraj, schimbare de drum.

VOLTĂ: Schimbare de direcţie astfel ca vântul să treacă dintr-un bord în celălalt.

ZBATURI: Mijloc de propulsie alcătuit din roţi cu palete, dispuse în borduri, folosite la primele vapoare, înainte de introducerea elicei. Se mai folosesc şi astăzi pe fluvii puţin adânci, unde elicea nu are un randament îndestulător.

ZBURĂTOR: Vela triunghiulară, care se ridică pe primul strai din prova, deasupra focului.

SFÂRŞIT

1 Explicaţia cuvintelor necunoscute, privitoare la vapoare şi corăbii, se găseşte la sfârşitul cărţii, în micul manual marinăresc.

2 Citeşte „picipain”.

3 Citeşte „log”.

4 Ikilik – monedă veche turcească, valorând 2 piaştri, cam 40 de bani româneşti din acel timp.

5 Lloyd – societate de asigurări maritime.

6 În iulie, către miezul nopţii, privită din Marea Egee, Casyopeia se află cam la 20° est de Steaua Polară.

7 Victoria fără aripi.

8 Citeşte scunăr.